

Bruce McAllister

COMANDO PSI

DREAM BABY, 1989

ULTRASECRETUL EXPERIMENT AL CIA ÎN VIETNAM
ARMATA CU CAPACITĂȚI PARANORMALE

Pentru Annie, Ben, Elizabeth și Caroline

Am sentimentul că n-am spus tot, că trebuie să mai fie o poveste pe care am uitat-o, o întâmplare care-ar putea să dea o explicație.

Jill ann Mishkel, Spitalul de Evacuare nr. 24,
Long Binh, 1970-1971

NICI până-n ziua de astăzi n-am priceput de ce-a murit. Întotdeauna îți amintești de un pacient care te-a frapat, ti-aduci aminte de el mereu și-ncerci să înțelegi de ce. Să fi fost felul cum arăta sau cum vorbea, semăna cu cineva pe care l-ai cunoscut cu ani în urmă? Pur și simplu îți atinge o coardă sensibilă. Pentru mine, el va fi un asemenea caz.

Kathleen Costello Cordova, Spitalul de Evacuare nr. 24,
Long Binh, 1967-1968

Și visezi despre cei pe care i-ai pierdut. Te întrebi dacă n-ai fi putut face ceva ca să-i salvezi.

Archie „Joe” Biggers, 1984

Pe certificatul de deces scria „Da Nang”. Dar el n-a murit la Da Nang, ci în timpul unei misiuni. În mod normal, el răspundea de buncărul de muniții și n-avea de ce să părăsească baza, dar se pare ca fost una din zilele alea când era nevoie de oameni. A plecat în misiune și a fost ucis. Nu s-a mai întors niciodată.

PROLOG

NOFORN ULTRASECRET

CONTROL ACCES AVIZAT nr. 7769

PAROLA: LITTLE BOY BLUE

Operațiunea URANGUTAN — DOSARELE DE COMANDAMENT
(PERSONAL)

Specialist clasa 4 (grad în armata Statelor Unite atribuit unor militari cu pregătire tehnică). Edward Lancaster, 728352100, Batalionul 1, Regimentul 28 infanterie, Banda 1, transcriere

Subiect: Trebuie să vorbesc în vreun microfon?

Anchetator. Nu, aparatul o să înregistreze singur.

S: În regulă. [Pauză] Mă numesc Edward Lancaster. Sunt infirmier de front și la început am fost la Compania D, Batalionul 1 sanitar, Divizia 1 infanterie. După trei luni, am fost repartizat la Batalionul 1, Regimentul 2 și la Batalionul 1, Regimentul 26. Acum fac parte din Batalionul 1, Regimentul 28 infanterie. Vă convine așa?

A: Da, e perfect.

S: Bivuacul Companiei D se afla la Phuoc Vinii, în Zona de Luptă X a Corpului III. Când s-a întâmplat, eram santinelă pe perimetrul de noapte. Tabăra se afla foarte aproape de un sat vietnamez, iar buncărul în care fusesem repartizat se găsea chiar pe colț, de acolo, împrejmuirea din sârmă ghimpată pornea în două direcții. În punctul de joncțiune era un stâlp mare de iluminat, cu reflectoarele îndreptate în jos, care scăldau în lumină perimetrul. Se făcuse noapte de-a binelea și doar eu mai rămăsesem treaz. Camarazii mei trăsese ră pe dreapta. Cercetam cu privirea perimetrul când am zărit o umbră în vârful stâlpului, chiar deasupra luminilor. Nu știam sigur dacă era un șobolan ori o pasăre, ori mai știu eu ce. După câteva secunde a-nceput să țipe ca o bufniță. La început nu mi-am dat seama că țipătul era de fapt un cuvânt. Pe urmă, când am înțeles asta și că acel cuvânt era numele meu, am priceput totodată că încerca să mă prevină în legătură cu un atac cu mortiere. N-aș putea să-l descriu cu adevărat. Mi-a rostit numele de patru ori, iar eu am înțeles ce încerca să-mi spună. Peste zece minute urma să aibă loc un atac cu mortiere. N-am încercat să-mi explic fenomenul, așa cum aș fi făcut de obicei: poate că de îți zici: „Sunt în stare s-o fac! Dumnezeuule, chiar sunt în stare!” Pe urmă, cineva din buncăr zice: „Dacă cineva își poate da seama că un om are să moară numai uitându-se la el, ar trebui să fie devină oboșeala, sau imaginația. Am *crezut*. Nici măcar nu știam dacă există bufnițe în Vietnam, dar am crezut. Prin stația radio PRC-25 am înștiințat postul de comandă al companiei despre iminența unui atac cu mortiere și, când am fost întrebat de unde știu, m-am prefăcut că nu aud. I-am spus celui de la postul de comandă și locul probabil unde aveau să cadă obuzele — puteam să văd sectoarele, cele patru locuri, două lângă amplasamentele de mitralieră, unul lângă comandament și celălalt lângă buncărul nostru, așa că i le-am spus. I-am trezit pe camarazii mei și le-am zis să se bage sub paturile lor, iar când obuzul a explodat lângă ușa buncărului, am fost acoperiți cu pământ, dar asta a fost tot. Postul de comandă a reacționat târziu, dar nimeni n-a mierlit-o. Vreo doi sau trei inși au fost răniți de schije, și-atât. Am așteptat ca bufnița să se-ntoarcă și am citit câte ceva despre asta, sir. Indienii de la noi din țară cred în bufnițe. Dar eu nu cred că a fost o bufniță. Eu cred că a fost un om, un om care mi-a cerut să-L slujesc pe El. Când îmi voi fi dedicat cu adevărat viața Lui, El se va întoarce la mine. Dacă o va face sub chip de bufniță, de om sau de altceva, habar n-am. Dar mă străduiesc din răputeri să mă dedic și îl aștept să se întoarcă. Asta vroiați, sir?

Anchetator. [Neinteligibil]

*Maior Ely Billings, 453287906, Divizia 101 aeropurtată,
Banda 2, transcriere*

Dumneavoastră, domnule colonel, trebuie să înțelegeți cât de mulți dintre cei de-aici și-au văzut moartea cu ochii. Și nu mă refer la sensul general al expresiei. Mă refer la detalii, la schimburile de focuri, la arme, și au fost și martori. Ei nu reușesc să împiedice desfășurarea

evenimentelor, dar știu dinainte că vor avea loc. Și nu e vorba de doi-trei inși, ci de cincizeci-șaizeci. Atât că nu avem documentele care să arate acest lucru. Armata nu dispune de tipul ăsta de documente. Și chiar dacă ați avea așa ceva, domnule colonel, ce naiba ați putea să faceți cu ele?

*Fruntaș Lindsay McDonald, 564387690, Divizia 1 blindate,
Banda 1, transcriere*

În toamna lui '68 eram în ultimul an de liceu și am început să am ceea ce s-ar putea numi premoniții intense. Din septembrie '68 și până când am absolvit am știut că voi fi rănit în Vietnam. Și când spun asta să nu credeți că e același lucru cu faptul că toată lumea știe că va fi rănită în Vietnam. Eu am grupa de sânge I-A și numărul meu de loterie e 1, dar vreau să spun că știam că-mi voi pierde mâna dreaptă. Când le-am zis amicilor chestia asta, au început să râdă. Joey Martinez îmi zicea: „O să fii nevoit să-nveți să ți-o freci cu stânga, bulache.” Nimeni nu pricepea. Mă trezeam în toiul nopții cu imaginea asta în minte și nu puteam s-o uit. Îmi vedeam mâna zăcând nemișcată pe pământ, ca un crab. Ar fi trebuit să fie amuzant, dar nu era. Nu aveam presentimentul că am să mor, ci numai că am să-mi pierd mâna dreaptă. Iar când s-a întâmplat, în octombrie '69, aproape de Song Mao, nu m-a mai afectat. Nu m-a durut chiar așa de tare și mi-au pus un garou pe braț imediat. Am știut că are să se-ntâmples, așa că n-a fost realmente un șoc. Câteodată mă gândesc că de-aia am știut, ca să nu mă prăbușesc și să mor din pricina șocului. La drept vorbind m-am simțit ușurat. Îmi fusese teamă de-atâta timp... Atât că nu vedeam cum aveam s-o pierd, de la ce fel de bombă-capcană o să mi se tragă.

*Sergeant Anthony Trevino, 786539045, Brigada 173 aeropurtată,
Banda 2, transcriere (materialprioritar)*

Stăteam în apropierea potecilor și Charlie (poreclă dată de americani vietnamezilor, de la Victor Charlie, codificarea radio pentru Viet Cong, organizație paramilitară sprijinită de nord-vietnamezi, care acționa pe teritoriul Vietnamului de Sud) trecea pe lângă mine, iar eu parcă nici nu eram acolo. Am ajuns până la punctul la care puteam să stau șase sau șapte ore fără să mă mișc iar Charlie aproape că trecea peste mine. Pur și simplu eu nu eram acolo. Se zice că pe cei de la SEAL (trupele speciale ale Marinei Militare americane) îi învață cum să facă să semene cu o piatră. Eu n-am crezut că era posibil așa ceva. S-au întâmplat și alte chestii.

În februarie trecut, în timpul Operațiunii Junction City, mi-am părăsit trupul și i-am văzut pe gălbejiții care ne încercuiseră. Am fost în stare să-mi conduc trupul către toți inamicii — două mitraliere M-60 și două adăposturi — și să le fac de petrecanie fie cu automatul M-16, fie cu cuțitul Randall. Cum povestesc eu acum, parcă n-ar fi adevărat. Dar băieții m-au văzut când am facut-o. Au spus că parcă eram un animal care se mișca prin junglă — nu mai văzuseră niciodată așa ceva. După aia, n-au mai vrut să stea prin preajma mea. Eu nu-mi amintesc de partea asta. Eram încă pe dinafară. Am facut-o din nou în aprilie, când brigada noastră se afla în provincia Binh Thuan. Participam la un raid de cercetare, fără vreun obiectiv precis. Tocmai controlam spitalul franțuzesc din apropiere de Phan Thiet și îl văd pe un Spec 5 că se

apropie de o cutie de la o rație C (hrană rece distribuite soldaților americani plecați în misiune) aflată în curte. Cutia începe să lumineze. Nu știu cum să zic altfel decât că începe să lumineze. Îi spun să n-o atingă, dar el râde. Îi zic: „Ascultă, labagiule, dacă te-atingi de cutia aia ai rămâi fără un braț.” Nu mă cunoaște, dar are ceva vechime în armată și ar trebui să știe chestiile astea. Nu l-a văzut niciodată pe Charlie „prelucrând” o cutie goală de conserve, așa că se apleacă să-mi demonstreze ce isteț e. Du-te-n mă-ta, amice, și-o fi zicând el. Ridică de jos cutia și bum! — brațul îi zboară cât colo. Cutia era de fapt o bombă-capcană. Ori de câte ori sunt „prelucrate” așa, cutiile luminează. Eu sunt în stare să-i găsesc pe gălbejiți în pădure pentru că trupurile lor luminează. Orice îmi amenință corpul, luminează. Cam așa s-a întâmplat vreme de vreo patru luni. Aș putea să spun că erau ca niște sori mici sau ca niște obiecte radioactive, dar nu e așa. Când le vorbesc oamenilor despre asta, întotdeauna aduc vorba despre marțieni sau despre sifilis negru ori despre vagine cu lame de ras la intrare, chestii de felul ăsta, așa că ei îmi zic: „Măi, ce aiureală nemaipomenită. Aș putea să ascult chestii de-astea cât e ziua de lungă.” Dacă încerci să le spui, nu te cred. *Eu cred. Și dumneata ai crede, dacă ți-ar fi salvat viața.*

*Colonel John Fitzgerald, 897654390, Grupa 5 a Forțelor Speciale (retras),
Banda 1, transcriere*

Lucram în cadrul ICEX, predecesorul Programului Phoenix. În același program cu mine mai erau vreo zece-doisprezece inși. Nu-i cunoșteam decât pe trei dintre ei și acționam pe tot teritoriul Vietnamului. Unul a fost ucis în vara lui '67, altul e un babalâc mai ramolit decât mine iar cel de-al treilea dintre băieți e acum pe undeva prin America Centrală. Cei din Viet-Cong ne ziceau *Moi con Dao*, „cuțitele sălbatice”. Oamenii care nu știu prea multe despre cei din tribul Rhade nu-și dau seama că ei pot și chiar se folosesc de cuțitele lor. Eu am auzit despre ei prin '60, când eram cu programul White Star în Laos, și mi-au stârnit îndeajuns interesul ca să le învăț limba. Semănau mult cu indienii din tribul tatălui meu, Tsalagi Cherokee.

Când am scăpat de acolo, mi-au trebuit vreo trei-patru ani ca să-mi revin la normal. Cum îți spuneam, colonele, am avut un cheag de sânge pe partea stângă a creierului, care mi-a paralizat partea dreaptă. Multă vreme n-am putut să-mi mișc ochiul drept și a trebuit să învăț să vorbesc din nou. Cheagul ăla m-a ucis. Vreau să spun că am trecut prin chinurile iadului. Sună ciudat, dar nu am cum să mă exprim altfel: viața mi-a părăsit trupul, îl vedeam zăcând pe podeaua băii, și am plutit pe deasupra ușii înainte de a ieși din casa în care locuiam. Nu puteam să văd interiorul locuinței maiorului vecin cu mine, dar îi vedeam clar pe Ruth și pe cei patru copii, ca și cum casa mea n-ar mai fi avut acoperiș. Puteam să văd Bragg (de fapt, Fort Bragg, oraș în nord-vestul Californiei, unde se află un centru de pregătire militară), pe care l-am văzut de multe ori din avion, dar nu deasupra locuinței mele din Hammond Hills. Pe urmă m-am întors la trupul meu și am început să trăiesc din nou. Trebuie să-ți spun că am crezut că înnebunesc. Multă vreme m-a frământat povestea asta. N-am discutat cu nimeni despre asta, decât cu Ruth.

Am încercat să dau de urma băieților cu care-am lucrat, dar e greu. Cei mai mulți dintre ei sunt morți sau pur și simplu nu știi de unde să-i mai iei. La vârsta mea tot mai încerci, dar e greu.

Sergent de stat-major Gerrald Zuminski, 760983456, Batalionul 3, Regimentul 1 infanterie, Banda 1, transcriere

Când am rămas fără picior — prin ceea ce se cheamă amputare traumatică — nu mi-am pierdut nici o clipă cunoștința. Am detonat mina și un soldat ARVN (abreviere pentru *Army of Republic of Vietnam*, armata regulată sud-vietnameză) a fost ucis iar celălalt a fost grav rănit la cap. În timp ce așteptam să fiu „medevacuat” (un *medevac* era elicopterul sanitar cu care erau evacuați răniții din zonele în care se purtau luptele; de aici, termenul argotic „a medevacua”), l-am văzut pe bunicul Zuminski undeva în dreapta, urmărind totul. Era îmbrăcat în aceeași salopetă cu șorț în față și cu pălăria de fetru, pe care le purta întotdeauna. Nu-l vedeam pe nici unul dintre ceilalți soldați, dar îl vedeam pe bunicul meu, la câțiva pași depărtare. A rămas cu mine până când am ajuns în elicopterul care m-a luat de acolo. Nu, de atunci nu am mai avut vreo experiență ca asta.

Subofițer de marină clasa 3 Daniel Klein, 497234094, SEAL, Echipa 1, Banda 1, transcriere

Sunt unii care pot să-și dea seama dacă un om urmează să moară numai uitându-se la el. Toată lumea crede că e ceva în priviri — auzi chestia asta mereu — dar nici pomeneală de așa ceva. Oamenii vorbesc despre o anumită paloare a feței, despre o senzație de depărtare, ca și cum tipul s-a și dus deja, și-a trăit traiul, și-a mâncat mălaiul. Pe undeva, e și așa ceva, dar nici asta nu e totuși. Nu e ceva ce să poți fotografia. Nu poți să zici: „Hei, uite-l p-ăla de colo... Doamne, parc-ar fi un mort care n-a apucat să se răcească !” E posibil să fie obosit, bolnav de malarie sau de dizenterie. Poate că se uită pur și simplu în gol. Asta nu-nseamnă c-o să moară. Nu e ceva ce să poți descrie. E ceva ce simți atunci când unii ca ăștia stau lângă tine. Pur și simplu, ei nu sunt acolo, așa cum suntem eu și cu dumneata, cu trupurile noastre ocupând spațiu, având o anumită greutate.

Încerci asta într-o zi și constăți că poți s-o faci. E ca și cum ai câștiga la loterie. E ultimul lucru pe care-ți închipui că l-ai putea face și când colo, bingo!, uite că merge. E vorba de niște oameni pe care-i cunoști, așa că atunci când mor, sau când îți închipui că poate au să moară și chiar *mor*, te simți ca dracu'. Dar în același timp în stare să se uite în oglindă și să spună dacă *el*/însuși o să moară, corect?" E o glumă, dar în două zile îți faci rost de-o oglinjoară pe care o porți cu tine pretutindeni. Ai fi în stare să-l omori pe-ăla care ți-ar lua-o. Te uiți în ea în fiecare zi înainte de a pleca în patrulă, ni fiecare noapte înainte de vreun bombardament de „hăituială și interdicție” și pe urmă, când ți-a mai rămas puțin, când mai ai câteva săptămâni, te uiți la ea din cinci în cinci minute. Ești conștient că nu e ceva ce să poți vedea, dar dorința de a ști te înnebunește.

Căpitan Joseph O'Connell, 676909159, Divizia 3 infanterie marină, Banda 1, transcriere

Eu sunt cel mai bătrân căpitan din Corpul de Infanterie Marină. N-ar trebui să stai de vorbă cu mine. [Râsete] Vietnamul e o joacă de copii

față de ce-am văzut noi în Coreea. Nimic din ce s-a întâmplat aici nu se compară cu ce-a fost acolo. Percepția extrasenzorială — sau cum vreți s-o numiți — e în preajma fiecărui soldat combatant, întotdeauna, fie că-și dă seama sau nu. Odată, maică-mea — la vremea aia ea era în Tampa, Florida — m-a trezit în miezul nopții — eu eram în Coreea — și mi-a zis să-l caut pe preotul militar ca să mă spovedesc, pentru că în ziua aia urma să fiu rănit. Eram încă un copil pe-atunci. Chiar dacă maică-mea îmi apare într-un vis, tot maică-mea rămâne. Am făcut cum mi-a zis ea și am fost rănit. La câteva ore după ce i-am spus preotului batalionului cum că mama mea a ținut ca eu să vorbesc cu el, am pornit la atac. Eu am fost rănit încă din primele momente ale asaltului, deși nu foarte grav, și am primit cinci zile de repaus la infirmeria regimentului. Pe vremea aceea eram foarte tânăr, îndeplineam funcția de locțiitor al comandantului de pluton, iar plutonul meu n-avea ofițer comandant. M-am simțit vinovat că stăteam acolo din cauza unei julituri, așa că mi-am aruncat ecusonul de rănit și m-am dus înapoi la compania mea de pușcași. După câteva zile am primit o Stea de Bronz. Asta era în 1950. Am debarcat la Inchon în septembrie și, prin decembrie, Divizia 1 infanterie marină era temeinic angajată în Bazinul Chosin, într-o confruntare cu zece divizii din Armata 8 Mobilă a chinezilor. Vremea era îngrozitoare. Temperatura cobora până la minus treizeci și opt de grade Celsius și dinspre Manciuria băteau vânturi cu viteze de aproximativ 46 km/h. Din cincisprezece mii câți eram acolo, pierderile noastre s-au ridicat la șapte mii șapte sute de oameni, majoritatea din pricina degerăturilor. În cealaltă tabără au fost peste patruzeci și cinci de mii de morți. Vietnamul e un nimic. [Râsete] Maică-mea, Dumnezeu s-o binecuvânteze, n-a trebuit să mă scoale din somn nici măcar o singură dată aici.

*Adjunct șef de echipaj Terrence Leverhoudt, 567783120,
Baza fluvială mobilă nr. 8, Banda 1, transcriere*

Stau la mitraliera mea de pe șalupa de patrulare. Ne aflăm la gura fluviului Bassac, în Marea Chinei de Sud, cam la vreo două săptămâni după începerea musonului. Nava are un ruliu puternic pe furtuna asta. Vântul e un adevărat demon, peste tot vezi numai valuri întunecate. Mă gândesc la maică-mea, care a murit când aveam un an și jumătate, și dintr-o dată, peste tot în jurul meu, furtuna se oprește, aerul e cald, nu se aude absolut nici un sunet. Ea e *acolo*. O simt. E acolo vreme îndelungată și în sfârșit apare și cel care urmează după mine în cart. N-au trecut câteva ore. Au trecut câteva secunde.

*Fruntaș Peter Takukani, 567892007, Divizia 2 Cavalerie
Aeriană, Banda 1, transcriere*

Atunci a fost prima oară când s-a întâmplat. Când mi-aduc aminte, și-acum mă apucă tremuratul. În visul ăsta, viet-congii au ucis și au rănit un grup de infanteriști marini. I-au dezbrăcat, iar pe răniții muribunzi i-au drogat. I-au înfășurat în sârmă ghimpată, ca să le poată controla mișcările, și i-au pus să mășăluiască înainte, spre noi. Suntem nevoiți să le secerăm picioarele alor noștri. Când încearcă să se miște, sârma ghimpată pătrunde și mai adânc în carne. Cu toate că sunt pe moarte și sub acțiunea drogurilor, ei simt. Mi se face greață în vis din pricina asta. Am avut visul ăsta două sau trei nopți la rând, dar fiindcă n-am auzit

niciodată ca viet-congii să facă una ca asta, nu i-am dat prea multă importanță. Pe 15 martie ne aflam la Dong Ngai și viet-congii îi scot pe băieții ăștia în față. Cei trei inși pe care-i vedeam cel mai limpede erau din visul meu. Am fost nevoiți să tragem în ei ca să-i oprim. Mi s-a făcut rău, dar n-am povestit nimănui despre vis. S-a întâmplat din nou lângă Phu Bai, unde patru băieți fuseseră mutilați și spânzurați iar eu n-am vrut să-i văd. Și de data aceea mi s-a făcut rău, iar căpitanul a zis că mă trimite în fața curții marțiale. I-am spus despre vis și el mi-a zis că mă va sancționa conform Secțiunii 8 (lăsare la vatră a unui militar din motive de incapacitate psihică sau fizică). Când am avut al treilea vis, i-am povestit cum are să se întâmple și, într-adevăr, așa s-a întâmplat. N-a mai zis nimic. Pe urmă nu l-am mai văzut pentru că a fost transferat. N-a mai vrut să mai rămână cu compania noastră. A spus că eram cel mai prost grup de soldați pe care-l avusese vreodată în subordine și că nu avea de gând să stea cu noi până la sfârșitul războiului. Am fost rănit la sold pe 30 august și la braț, pe 9 septembrie. Mă așteptam să fiu trimis acasă, dar iată-mă rămas aici.

Capitolul 1

NOFORN ULTRASECRET

CONTROL ACCES AVIZAT nr.7769

PAROLA: *LITTLE BOYBLUE*

Aprobare specială: OPERAȚIUNEA URANGUTANEVAL

*Locotenent Mary Damico, 557783021, Corpul de infirmiere
militare, Banda 1, transcriere*

Nu știu dacă am fost pentru sau împotriva războiului atunci când am plecat, domnule maior. Nu cred că mai contează acum. M-am înrolat și am devenit infirmieră ca să ajut. Nu asta le face pe femei să devină infirmiere? Ni s-a spus că e un lucru bun, așa cum e bine să fii învățătoare sau mamă. Când aveam zece ani, am fost nevoită să o văd pe bunica mea — mama tatălui meu — murind în urma unei crize cardiace în dormitorul ei, care se afla chiar lângă al meu, și mi-am spus că asta n-are să se mai întâmple niciodată. Mi-am pus în gând să nu mai stau niciodată în preajma unui bolnav și să privesc neajutorată. Aveam zece ani. N-am să uit niciodată. De ce nu-ți spune nimeni că sunt situații în care *nu poți* să ajuți?

Într-o bună zi îl auzim pe directorul nostru vorbind la stația de amplificare despre băieții de pe tot cuprinsul țării, care pleacă acolo pentru noi și sunt răniți sau mutilați. Noi ne aflăm în sala de studiu iar eu stau chiar în spatele lui Little Bobby Carter, băiatul care m-a invitat la Waimea Romance — un bal dansant *foarte* important. Directorul ne spune că Tony Fischetti și încă un băiat sunt morți, „uciși în misiune”, cum au primit ei decorațiile Purple Heart, și așa mai departe. O mulțime de fete încep să plângă. Kathy Rosenbaum plânge, la fel și Donna Renaldo, care a fost prietenă apropiată cu Tony Fischetti în clasa a zecea. Și eu plâng. Toate plângem. La fel am plâns și în 1963, când a fost ucis președintele Kennedy.

Mă gândesc la John F. Kennedy, la Tony Fischetti și la toți ceilalți băieți care sunt uciși sau răniți acolo. La faptul că fratele meu Jerry, prietenii lui, Little Bobby Carter și alți băieți pe care-i cunosc s-ar putea să

ajungă acolo mâine. A doua zi sun la armată și le spun că am note destul de bune, că vreau să urmez o școală de infirmiere și pe urmă să plec în Vietnam. Ei zic că nici o problemă, or să-mi plătească școala, dar pe urmă eu voi fi obligată față de ei. Eu le zic perfect, asta și vreau. Nu știu dacă și alte fete de la Poly au făcut-o. La drept vorbind, nici nu m-ar fi interesat. M-am gândit pur și simplu că trebuie s-o facă cineva.

M-am dus acolo și am semnat documentele — aveam optsprezece ani — și taică-miu s-a înfuriat grozav. Lucra ca sculer-matrișer la Șantierul Naval și era un om foarte sever și foarte „italian”. Parcă-l văd în sufragerie cum îmi zice că nu vreau altceva decât să fiu o târfa sau o lesbiană, fiindcă asta o să zică lumea dac-am să mă duc. Asta or să-și închipuie alde Perotto. Asta o să-și închipuie *familia*. Dintotdeauna am fost un copil obraznic, așa că îi spun: „La fel credeți și tu și mami?” N-a lipsit mult să mă pocnescă. Așa sunt părinții. Ce crede lumea din jur e mai important decât ce cred ei, dar nu poți să le spui asta.

Am crezut că maică-mea o să spună ceva. Eram apropiate. Dar n-a spus. Nici ea n-a vrut să plec.

N-am văzut niciodată o infirmieră în Vietnam care să fie târfa și n-am întâlnit .una în vreun loc în care cealaltă chestie să conteze. Și cum ar putea să conteze? Erau câteva, puține, care se purtau mai ușuratic, care se îmbătau și mergeau la prea multe petreceri, care ajungeau să se îndrăgostească de bărbații însurați, de doctori, dar asta puteai să înțelegi. Toată lumea bea. Toată lumea avea nevoie de cineva care să înțeleagă.

Dar așa gândeau unii oameni în State. Dacă plecai, erai ori lesbiană ori târfa. Altfel, de ce-ai mai fi plecat?

Am crescut în Long Beach, California, un oraș de marinari. Uneori uit asta. Uneori uit că mergeam în Catalina (insulă în imediata apropiere a localității Long Beach) ca să particip la balurile de acolo, că-mi purtam părul tapat și-mi plăceau fustele mini și pantofii negri cu toc înalt. Uneori uit că multă vreme nu mi-au plăcut Beatles. Uneori nu pot să-mi mai amintesc decât de spitale.

Am urmat vreme de trei ani școala catolică de infirmiere de la St.Mary și, când am terminat, am plecat cu mașina, împreună cu alte două fete, la Fort Sam Houston, unde urma să facem instrucția militară de bază. Tot drumul am „tăiat” curbele, am făcut gălăgie și am râs. Una dintre fete era din Louisiana, cealaltă din California, ca și mine — ea era glumeața grupului. O vedeai plină de sânge în salonul de urgențe, unde noi eram cele tolerate, și te pomeneai că trânteste un banc la fel de porcos ca orice banc spus de băieții de la Poly. Făcea pe toată lumea să râdă, chiar și pe pacienți, și nu te puteai abține. Chiar dacă erai baltă de sânge de la o rană de glonț sau de cuțit, tot făceai pe tine de-atâta râs. Datorită ei, călătoria până-n Texas a fost nemaipomenită.

La Fort Sam am fost tratate ca niște regine. Nu erau prea multe femei acolo și lucrurile au cam scăpat de sub control. Ne-au arătat cum se folosește o pușcă și pe urmă nu ne-au lăsat să tragem. Fran, fata din California, a luat o coadă de mătură, a scurtat-o și a venit cu ea la poligonul de trageri. Dacă nu mă lăsați să trag cu ale voastre, am să trag cu a mea, a zis ea, după care s-a lungit pe burtă, a luat linia de ochire cu coada de mătură și a-nceput să scoată niște sunete, așa cum fac băieții când se joacă de-a războiul. Sergentul i-a aruncat o privire de parcă n-ar mai fi întâlnit pe nimeni așa de nebun, de parc-ar fi vrut să-i spună: tu ești ultima persoană căreia i-aș încredința prețioasele *mele* fluide vitale. Ne-am făcut rost toate de cozi de mătură. Nu știau ce să se mai facă cu

noi. Noi nu știam că ne pregătim pentru un război. Credeam că e o glumă, un joc. Ei n-au știut cum să ne descrie ce se întâmpla de fapt acolo. Ar fi trebuit să ne lase să tragem cu armele. Ar fi trebuit să aducă niște trupuri, niște cadavre, și să ne lase să vedem ce pot să facă gloanțele și grenadele noastre.

Am fost repartizată la Walter Reed, unde am stat două luni, dar le spuneam întruna că vreau să merg în Vietnam. Mi-au zis că nu se poate, ești prea tânără, iar eu le-am spus că o să fac douăzeci și unu de ani când o să ajung acolo, așa că dați-mi voie să merg, pentru numele lui Dumnezeu. Lucrul ăsta l-am repetat întruna și l-am scris pe toate foile de hârtie care mi-au picat în mână și până la urmă au zis: în regulă. Dacă asta vrei, atunci fie.

Fran și cu mine am cerut să fim repartizate în același loc, și așa a fost. Auzisem că la Cam Ranh Bay au o mie trei sute de paturi și niște plaje nemaipomenite. Acolo puteam să fim niște infirmiere într-adevar utile și, în același timp, aveam ocazia să fim niște femei „cu ochi rotunzi”, care să petreacă de minune pe acele plaje grozave. Țăsta era planul nostru. Atăta știam. Sherry, fata din Louisiana, a vrut la Long Binh. Prietenul ei se afla acolo împreună cu Divizia 11 de blindate și ea era hotărâtă să ajungă să-l vadă, chiar dacă pentru asta trebuia să se urce pe un tanc. l-am spus o stupizenie, ceva de genul „în dragoste și în război totul e corect, iubito”, am îmbrățișat-o și de-atunci n-am mai văzut-o.

Am rămas preț de o lună la Cam Ranh Bay, la Spitalul de Evacuare 21, pe urmă am fost transferate la Saigon, la Spitalul General de Campanie nr.8, după care am fost aduse înapoi la 21. N-a ajutat la nimic faptul că am fost mutate așa de colo-colo, dar asta a fost. Lucruri de felul ăsta se-ntâmplă tot timpul. La 21 am fost cazate într-o baracă din imediata apropiere a complexului spitalier. Într-o parte îi aveam vecini pe cei de la marină, în cealaltă pe cei de la forțele aeriene. Toată noaptea auzeam mortierele, iar a doua zi aveam ocazia să vedem consecințele.

A început să mă afecteze cam după o săptămână. Doar atât mi-a trebuit. Întotdeauna e greu în primele câteva zile, când vezi trupurile alea și nu știi ce să faci — fiindcă nici saloanele de urgențe din țară, nici măcar cele văzute la Walter Reed nu te pregătesc cu adevărat... toți băieții ăștia care plâng după mamele, prietenele sau surorile lor, spunându-ți cât de bine arăți, când ei sunt tăiați în bucăți. Dar îți ții simțămintele în frâu și-ți faci treaba. Îți spui că *nu se poate* să continue așa, că restul săptămânii trebuie să fie mai bine, că nu peste multă vreme ai să porți din nou o uniformă albă și curată. Ne spunem una alteia că trebuie să se sfârșească și ne *impunem* să credem asta. Dar nu se sfârșește.

Elicopterele sanitare aterizau neconținut și brancardele nu încetau să sosească. Noi eram cele care încercam să-i ținem în viață și, dacă nu mureau sub ochii noștri, îi trimiteam mai departe.

Când în sfârșit s-a întâmplat, n-a semănat cu nimic din ce mai trăisem până atunci. M-am gândit mult la asta de atunci. O asemenea întâmplare te pune pe gânduri multă vreme după aia, și încerci să înțelegi cum a început. Vi s-a-ntâmplat vreodată, de exemplu, să visați ce-o să primiți de Crăciun, în copilărie, și visul să se adevărească întocmai, chiar dacă era vorba de o surpriză, chiar dacă *nu aveau* de unde să știți? Ați visat vreodată când și cum o să se accidenteze fratele dumneavoastră, pe vremea când se mai accidenta la fotbal? Lucruri de felul ăsta. Eu nu-mi amintesc să fi avut vreodată în copilărie astfel de visuri.

Eram peste tot pline de sânge, de urină și de toate cele. Aveam un

tânăr fără brațe sau fără picioare, ori poate că picioarele lui erau întinse lângă el, pe brancardă. Aveam băieți care rămăseseră fără fețe. Aveam un altul cu o față perfectă, dar fără nimic sub piept, doar cu cearșaful. El vorbea cu tine și, în timp ce vorbea, tu nu te uita decât la fața lui. Îți țineai ochii pe acea parte a trupului său până când murea. Îmi amintesc că pe băiatul asta îl chema Paul. N-am să-l uit niciodată. Vorbiți cu orice infirmieră și-o să vedeți că are un pacient, un nume, un chip pe care nu poate să-l uite.

Aveam acolo stomacuri pe care le puteai ține în mâini. Aveam trupuri pe care le puteai îndoi ca pe o foaie de hârtie, fiindcă aveau coloanele vertebrale secționate, iar oamenii încă mai trăiau. Aveam coloane vertebrale atât de infectate încât le puteai scoate afară ca pe niște funii, și oamenii aceia încă mai respirau. Aveam craniile deschise, cu pământ, frunze sau bucăți de metal înăuntru, și oamenii ăia respirau și ei. Am avut parte de toate lucrurile astea, domnule maior.

Îi bandajam și le făceam perfuzii și strigam la ei: *Rămâi treaz! Să nu adormi. Ține-te tare. Te iubim, dragule*. Foloseam pompe de absorbție ca să-i curățăm de secreții și de sânge. Făceam treburile astea zi după zi, de dimineața până seara.

Dacă nu rezistau, îi puneai în saci funerari. Schimbai pansamentele de pe membrele amputate și aveai înțelegerea asta cu infirmierii de la trupă, ca la fiecare patru zile să cureți latrinele în locul lor, ei ocupându-se în schimb de schimbarea pansamentelor. Ei știau ce înseamnă asta.

Îți aduceau un băiat cu niște ochi căprui frumoși și abia apucaai să te uiți la el, să aduci perfuzorul și să-i faci incizia pentru introducerea cateterului. El îți zicea: „Domniță, nu-i așa că n-am nimic grav?” și, în patruzeci de secunde, murea. Sângele lui se revărsa pe brancardă, trecând prin pansamente. Unele răni sunt atât de rele încât nici nu poți să oprești hemoragia. Omul se stinge pur și simplu sub ochii tăi.

Vroiai să ajuți, dar nu aveai cum. Nu puteai decât să te uiți.

Într-o zi am spus: „Nu mai fac față la chestia asta, Fran.” Ea mi-a răspuns: „Ba poți, fetițo.” A doua zi am spus același lucru, iar ea mi-a zis: „Pe zi ce trece...e...mai...bine.” A spus-o cântând, exact ca în melodia aia a Beatles-ilor. Nu vroiam s-o repet întruna, nu vroiam să cobesc, dar așa simțeam. I-am spus: „Nu, n-o să fie mai bine niciodată”, iar ea și-a văzut de-ale ei, încercând totodată o glumă obscenă, numai ca să mă facă să zâmbesc. La început nu o deranja când auzea ce vorbeam, dar în a doua sau a treia săptămână a început să mă ocolească. Se supăra, îmi întorcea spatele și nu vroia să mai asculte. Eu nu înțelegeam de ce. Mă simțeam îngrozitor iar ea știa asta. Trebuia să spun *cuiva*. La cine puteam să mă duc?

Am încetat să mă mai exprim în cuvinte. Mă uitam la ea, iar ea știa la ce mă gândeam. Și iar îmi întorcea spatele, pentru că *știa*. Zicea: „Uluitor ce poate să facă o coadă de mătură, nu?” Sau. spunea o glumă, dar nu mie. I-o spunea altcuiva, vreunui infirmier de la trupă, sau vreuneia din colegele noastre. La *mine* nu vroia să se uite. Reușea să-și păstreze cumpătul atâta timp cât nu trebuia să se uite la mine. Acum înțeleg de ce.

Izbucnesc în plâns și nu mă pot opri. Asta durează zile în șir. Aștept până mi se termină schimbul și mă duc la mine în cameră, dar uneori, când vin mulți răniți, nu mai am răbdare să aștept și mă duc într-o magazie. Ei nu-i spun ce se-ntâmplă, dar ea știe. Știe că am plâns la baracă. Într-o zi intră în magazie, mă găsește acolo și se-nfurie. Îmi zice: „Îți închipui că *tu* ai probleme, Mary? Dar noi... *eu* crezi că n-am probleme?” Îi spun că *nu-i* vorba de mine, că nu din pricina *mea* plâng —

ci din pricina a ceea ce trebuie să facem, a cadavrelor care nu mai conțin să se descompună, vin și nu se mai termină niciodată. Nu din pricina mea, îi zic, dar eu sunt cea care plânge, așa că e ca și cum eu aș fi pricina. Ea nu scoate o vorbă măcar. Iese ca o furtună din încăperea și primul lucru pe care-l aflu după-aia e că s-a transferat la sala de operații. Ne vedem noaptea, la baracă, dar nu vorbim prea mult și o văd cum mă evită. Acum știu prin ce a trecut, știu că de fapt amândouă treceam prin aceleași lucruri, numai că atunci nu-mi dădeam seama. Am crezut că ea e cea puternică. Am crezut că singurul lucru care o deranja era plânsul meu.

Când au început visurile, am crezut că-mi năvălesc. Era cam prin a cincisprezecea săptămână iar eu nu puteam să dorm. Săptămâni în șir n-am vorbit cu nimeni — nici cu Fran, nici cu o infirmieră din Cleveland pe care am cunoscut-o, nici cu sanitarii de la trupă și nici cu infirmiera-șefa. În ziua precedentă mi se repartizaseră patru pacienți și, când i-am vizat în noaptea aia, toți aveau fața lui Paul, așa cum se întâmpla întotdeauna. Aveau trupuri diferite, desigur, dar fața era a lui Paul — zâmbetul, gropițele din obraji, tenul bronzat. Toate visele de dinaintea acelei nopți fuseseră la fel. Când mă trezeam, era și mai rău. Îmi închideam ochii după câte o operație și mă gândeam la bombe-capcană. Îmi închipuiam că până și de sutienul meu erau legate niște fire atașate de vreo bombă. Stăteam pe scaunul veceului și-mi închipuiam că cineva leagă un fir detonator de zăvor și că o să rămân fără față și fără mâini când o să ies de acolo. Dar noaptea următoare visele s-au schimbat.

Am început să visez răni, de diferite feluri, și a doua zi apăreau rănilor pe care le visasem. Am crezut că era doar un concurs de împrejurări, o coincidență. Până atunci văzusem o mulțime de răni. Toată lumea, toate infirmierele și toți sanitarii aveau coșmaruri. Doctorii susțineau că n-aveau, dar aveau. Visam despre o rană deschisă la piept și un tip care încerca să țipe, deși nu putea, iar a doua zi trebuia să bandajez o rană la piept și să ascult un individ care încerca să țipe. Nu m-am gândit cine știe ce la asta. Nu puteam să dorm. Asta era lucrul important. Știam că am să-mi năvălesc dacă nu dormeam.

Noaptea le scriam părinților mei. Compuneam niște scrisori așa cum îmi închipuiam că-ar vrea ei să primească. Scriam „Dragă mamă și tată”, dar de fapt mă adresam mamei. Atunci când scriam nu vedeam decât fața ei, așa că știam că ei mă adresam. Îmi amintesc de una dintre scrisori... cred că am copiat-o de șase sau șapte ori. Timp de o săptămână, am scris câte o scrisoare în fiecare noapte, apoi m-am oprit.

Uneori visele conțineau toate detaliile. L-au adus odată pe un tip care arăta de parcă fiecare părticică a trupului îi fusese înțepată cu o unealtă ascuțită. Brațele și picioarele lui semănau cu niște cârnați înțepați cu furculița. Cam așa e efectul schijelor de bombe. Sufli puțin și sângerarea încetează. Știam cu toții că are să moară. Nu poți să treci cu bine de așa ceva. Nu-ți rezistă organismul. El știa că are să moară, dar nu zicea nici păs. Avea fața ciuruită de niște găuri mici, în jurul obrazilor, și arăta ca o mânășă de base-ball. Ochii lui erau foarte frumoși, albaștri ca sticla. Știți, cum îi are câinele ăla, Weimar și nu mai știu cum. Am început să tremur pentru că el apăruse într-unul din visele mele... găurile alea, ochii și fața lui. Am tremurat ore-n șir, dar nu puteai să vorbești nimănui despre asemenea vise.

Omul ăla avea să moară. Eu nu puteam să fac nimic în privința asta. N-am înțeles. Nu vedeam care e justificarea acelor vise. Nu făceau

decât să înrăutățească lucrurile.

Fotocopie, Scrisoare din 12.04.1971 (Interceptată), Locotenent Mary Damico, 557783021, Dosarele de comandament, Operațiunea Urangutan, Tiger Cat, Vietnam

Dragă mamă și tată,

E greu să descrii lucrurile de aici. Nu vreau să vă spun povești triste, dar cam asta e situația pe aici. Vin la noi oameni cu toate problemele imaginabile și, dacă trăiesc, îi trimitem mai departe, dar nu știm niciodată ce fac după aia. Probabil că un film despre asta v-ar arăta exact cum este, dar asta ar fi un film pe care nu v-aș dori să-l vedeți. Viața mea socială? Mă mai duc din când în când la câte-o petrecere cu celelalte infirmiere și cu cei de la Regimentul 18 de geniști, unitatea pe care se poate spune că am adoptat-o, dar de obicei suntem atât de obosite încât nu rezistăm nici la petrecerile care încep mai devreme. Da, tată, băbații de-aici sunt niște gentlemen desăvârșiți. Ai zice că noi suntem mamele sau surorile lor ori că Dumnezeu i-a amenințat c-o să-i lovească peste mâini dac-or să-ndrăznească să ne atingă. Băieții abia dacă au ieșit din liceu, numai că aici nu e la liceu și toată lumea o știe. Lucrăm împreună, ca o echipă, ceea ce e foarte important. Învăț foarte multe despre medicină și despre oameni, după cum vă puteți da seama, și știu că toate astea or să-mi prindă bine indiferent de ce-am să fac când am să mă întorc în State; băieții îi zic „țara marelui PX (abrevierea pentru Post Exchange, termen ce denumește un magazin rezervat militarilor, situat în incinta unei unități militare) — chestie care ar trebui să-ți spună câte ceva despre război, tată. Ei, și-acum trebuie să sting lumina ca s-apuc măcar câteva ore de somn. Nu vă faceți griji pentru mine. Cam Ranh Bay e un loc cât se poate de sigur — n-o să renunțăm niciodată la plajele astea minunate. Baci și abbracci pentru toată lumea.

Cu dragoste,

Mary

P.S.Să-i spuneți lui Jerry să nu întreprindă nimic categoric în privința vieții lui amoroase până când nu primește sfaturi de la sora lui mai mare.

Capitolul 2

Am ajuns să nu mai vreau să dorm pentru că nu mai vroiam să am visurile alea. Nu vroiam să mă trezesc și să fiu nevoită să-mi fac griji din pricina lor toată ziua, întrebându-mă dacă au să se-ntâmpale în realitate. Nu vroiam să fiu nevoită să tremur toată ziua, întrebându-mă.

Am avut un vis despre un băiat — numele lui începea cu T — o rană urâtă la cap și o convorbire telefonică, iar a doua zi l-au adus cu targa pe un tânăr căruia îi dispăruse o mare parte din craniu, scalp și creier, iar ce mai rămăsese din creier era infectat. S-a răspândit zvonul că tatăl lui, colonel „plin” repartizat la o unitate din Okie (prescurtare de la Okinawa), dăduse telefon și amândoi părinții băiatului urmau să vină să-l vadă. Cu toții am sperat ca el să moară înainte ca ei să ajungă acolo, și a murit.

Am avut un vis în care apărea el. Îl chema Tom. Am visat chiar că noi vroiam ca el să moară înainte ca mămica și tăticul lui să ajungă acolo și a murit; în vis, a murit.

Când a murit, am început să țip și sanitarul ăla negru, care era venit la noi de vreo săptămână sau două, m-a luat de braț și m-a dus la toaletă. Mi se făcuse rău, dar el m-a ținut așa cum m-ar fi ținut maică-mea și nu mă puteam gândi decât la ce belea eram eu pe capul oamenilor, cum mai putea el să aibă grijă de mine când eu eram așa o belea? Am început să plâng și nu mă mai puteam opri. Știam că toată lumea se gândea că înnebunisem, dar nu mă puteam opri.

După asta, lucrurile s-au înrăutățit. Nu puteam să vorbesc cu nimeni despre asta. Nu vedeam numai o față sau niște răni. Vedeam unde locuia tipul respectiv, unde era orașul lui natal și cine avea să plângă după el dacă murea. La început, n-am înțeles —nici măcar nu-mi dădeam seama că se întâmplă. Nu făceam decât să recepționez imagini în vis, ca-înainte, iar a doua zi sau mai târziu era adus tipul cu pricina și, dacă putea să vorbească, aveam ocazia să aflu dacă ceea ce văzusem era adevărat. Un băiat era pe moarte și nu scotea nici un cuvânt, iar eu îmi aminteam de el dintr-un vis și îi ziceam: „Mie mi se pare că semeni cu un băiat din Georgia.” Dacă morfina își făcea efectul și reușea să vorbească, îmi zicea: „Cine ți-a spus asta, locotenente? Să știi că noi ăștia nu suntem toți din Georgia.”

Câteodată trebuia să ghicesc ce vroia să spună, iar dacă vedeam și alte lucruri în vis — cum ar fi prietena, soția sau mama lui — îi spuneam și despre asta. Nu mă întreba de unde știu pentru că nu conta. Cum ar fi putut să conteze? Știa că urma să moară. Ei știu întotdeauna. Vorbeam cu el de parcă-l cunoșteam de-o viață și peste o oră sau până dimineață, murea.

Mai primeam câte-o scrisoare de la părinții mei. Maică-mea o scria și o semna pentru amândoi. Scrisoarea semăna cu cele pe care le trimiteam eu lor și o puneam în sertar, dar n-o mai reciteam. Scrisorile de la Jerry erau altfel. Mai glumea, însă pune și întrebări. Vroia să știe cum stăteau lucrurile cu adevărat.

Am avut un vis despre un tip din trupele de comando, îmbrăcat în uniformă de camuflaj, nimeni din tabără nu sufla o vorbă despre el — chestii secrete, de spionaj, ICEX, MAC-SOG (abreviere de la *Military Assistance Command-Special Operation Group*, Comandamentul pentru asistență militară-Grupul pentru operațiuni speciale), chestii de felul ăsta — și i-am văzut prietena din Australia. Avea părul la fel ca al meu, semăna puțin și la ochi cu mine și îl iubea. În seara aceea ieșea în oraș cu un alt tip, dar îl iubea, îmi dădeam seama de asta. În vis, l-au adus la urgență fără jumătatea de jos a trupului. Știu că vine. Știu că nu pot să fac nimic în privința asta. Mă duc la un bar împreună cu doctorul ăsta care e însurat, are și doi copii, și mă-mbăt. Dacă mă-mbăt suficient de tare, îmi spun eu, doctorului o să i se facă scârbă de mine și o să plece. Dacă o să mă-mbăt, n-o să trebuiască să-l văd pe tip atunci când or să-l aducă. Dacă o să mă-mbăt îndeajuns de tare, nici măcar n-am să-mi amintesc că l-am visat atunci când or să-l aducă.

A doua zi de dimineață, la prima oră, l-au adus cu brancarda pe tipul ăsta și iarăși s-a întâmplat ca-n vis. Abia mai puteam să stau în picioare de rău ce mi se făcuse, dar el era. De la talie în jos, nu mai rămăsese nimic din trupul lui. Delira și încerca să vorbească, dar falca nu-l ajuta. Mai era încă îmbrăcat cu cămașa —nu sunt sigură de ce — și a trebuit să i-o tăiem. Eu am fost cea care l-a luat în primire și toată lumea știa că n-are cum să scape. De îndată ce l-am văzut, am început

să tremur. Nu vroiam să-l văd, nu vroiam să mă uit la el. Nu aveți de unde să știți cum e să vezi pe cineva într-o stare ca aia și să știi. Nu vroiam să moară. Niciodată n-am vrut ca vreunul dintre ei să moară.

Am spus: „Prietena ta din Australia te iubește...zău că te iubește.” El s-a uitat la mine și ochii lui aveau privirea aia din care pricepi că morfina nu e de ajuns. Îmi dădeam seama că se gândea că semănăm cu ea. Îmi vedea părul și se gândea că semănăm cu ea.

M-a apucat de braț și falca a început să se miște și am știut ce vroia să fac. Întotdeauna știu. I-am spus despre părul ei lung și negru, despre plajele din Australia, despre cum erau oamenii de acolo și ce se putea face în locurile alea.

De frică să nu tac, continua să mă strângă de braț. I-am spus ce făcuseră el și prietena lui pe o plajă de lângă Melbourne, plaja lor preferată, și ce băuseră în seara aceea.

Pe urmă — era pentru prima oară când făceam asta cu cineva — i-am spus ce-aș face pentru el dacă aș fi prietena lui și dac-am fi în Australia. I-am zis: „Te-aș băga sub duș și te-aș spăla bine de tot. Aș stinge luminile și aș pune niște muzică frumoasă. Pe urmă, dacă te-ai mișca prea încet, te-aș ajuta.”

Știam că așa obișnuia să facă mereu prietena lui. Nu era greu să-ți dai seama.

Am continuat să vorbesc, el a continuat să mă țină de braț și deodată m-a părăsit. Așa se întâmpla mereu. Apucam să stau cu ei câteva minute sau ore, după care mă părăseau, întocmai ca în vis.

Deveneam tot mai pricepută. Imaginile erau din ce în ce mai clare și puteam să le spun ceea ce vroiau să audă; iar asta ușura lucrurile. Nu era vorba numai chipuri, arsuri sau cioturi, erau amănunte legate de ei. Le spuneam ce ar face prietenele sau soțiile lor dacă ar fi lângă ei. Uneori erau chestii de natură sexuală, alteori nu. Câteodată le ciufuleam părul cu mâna și le spuneam cum arăta Colorado vara, sau cum fusese ultimul concert Doors pe care-l văzuseră, sau ce puteai să faci în Newark după ce se lăsa întunericul.

Într-o zi am început să plâng în sala mare, în fața tuturor, și un sanitar mă ia de braț, după care mă pomenesc că stau pe scaunul veceului iar el are în mână o seringă cu o soluție de 2% morfină. Nu vrea să mă vadă că sufăr atât de mult. I-am spus că nu trebuie. Nu se cuvine să faci chestii de felul ăsta. Acasă, așa ceva făceau drogații din Pike — toată lumea de la Poly știa asta — dar nu doctorii, sanitarii sau infirmierele. Știam că nu era corect. N-ar fi trebuit să am nevoie.

Două zile mai târziu, mă bufnește iar plânsul — în aceeași încăpere — și doctorul ăsta, un chirurg din Texas, mă ia de braț și mă trage pe coridor. Are pe față o expresie scârbită și-mi zice: „Dacă n-am avea nevoie de ajutorul tău, chiar mâine dimineată te-aș expedia acasă, locotenente. Înțelegi ce-ți spun?” încuviințez din cap. Continui să dau din cap. Încerc să-mi stăpânesc plânsul. „Dar totodată, îmi zice el în continuare, n-am chef ca personalul meu să fie nevoit să-ți suporte din nou una din micile tale scene. Mă înțelegi, locotenente?” Scrie o rețetă. Mi-o întinde cu aceeași expresie pe față și-mi spune: „Să iei hapurile astea și să te-ntorci când ești în stare să muncești.”

Mă duc și-mi iau medicamentul: iarăși o soluție de doi la sută. Iau o seringă și-mi fac injecția în braț — așa cum ar vrea el. Deși tremur, mi-o fac și, după aia, îmi dau seama de ce amândoi au vrut asta. Mă ajută. Îmi îngăduie să mă achit de obligații.

Mai târziu, injecția mi-o face sanitarul. Îi spun doar să mărească

concentrația de morfină, iar el se conformează. Știe ce urmăresc și știe și de ce.

După asta, încerc locuri de pe corpul meu care să nu se vadă așa mult. Știu că și el ar vrea ca eu să fac asta.

Vreau să vă povestesc despre un tip. Steve — îl cheamă Steve.

Vin într-o dimineață în salonul mare de urgențe și tremur atât de tare încât nu sunt în stare să țin în mână ce mi se dă să țin. Mă gândesc că ar trebui să am pregătită deja o seringă și-l văd pe tipul ăsta șezând lângă draperie. E îmbrăcat în uniformă de camuflaj, are capul înfășurat în pansament și stă foarte țeapăn pe un scaun. Abia mă mai țin pe picioare, dar am în față un om care pare că suferă, așa că-i spun:

— Vrei să stai întins?

Se întoarce încet ca să se uite la mine și nu-mi vine să cred. Îl cunosc pe tipul, pe locotenentul ăsta dintr-un vis. Văd apa de culoare cafenie, ca un râu noroios, și niște uniforme pe o stâncă nu prea înaltă, uitându-se în jos. Văd un trup întins în nămolul de sub ei, tresărind spasmodic în mâlul roșcat.

Pe scaunul din față mea stă acest om nesupravegheat, de parcă ar putea să plece de acolo dintr-o clipă în alta, dar eu am avut un vis despre el, așa că știu că o să moară undeva, pe malul unui râu.

Spune că nu-i nevoie, a venit aici doar ca să-și vadă un prieten. Dar nu-l ascult. Știu totul despre el. Știu despre prietena lui, știu de unde este el și că n-a fost crescut de părinții săi, ci de mătușa și de unchiul lui, dar singurul lucru la care mă pot gândi e că are să moară. Nu știu când, dar are să moară și eu nu pot să fac nimic în privința asta. Mă gândesc la magazie, la seringi și la faptul că n-ar fi nevoie de prea mult ca să scap pentru totdeauna de toată povestea asta. Îi spun:

— Lui Katy îi e dor de tine, Steve. Ar vrea ca tu să poți merge în seara asta la Branding Iron în Merced, unde cântă formația care-ți place ție. A făcut niște modificări la apartamentul ei și-ar vrea să ți le arate.

El se uită la mine vreme îndelungată și ochii lui nu sunt ca ai celorlalți. Nu vreau să mă mai uit la el. Îl văd oricum — în vis. E tare tânăr. Are un trup bine făcut, niște umeri frumoși, iar sub bandajul ăla curat are un păr blond și creț. Are niște gene ca de fată și îl văd că râde. Știu că râde ori de câte ori are ocazia. Pe un ton foarte liniștit mă întreabă cum mă cheamă, iar eu mă uit în jos. Ecusonul mi-a dispărut de la piept. Nu știu pe unde-o fi.

Bănuiesc că-i răspund, fiindcă-mi zice:

— Poți să-mi spui cum arată, Mary?

Totul e aiurea. Tipul nu lasă impresia că are să moară. E la fel de viu ca oricare altul, deși tresare, tresare în nămol. Spun ceva de felul:

— E înaltă. Are părul blond.

Dar abia mai pot să gândesc. El continuă să mă privească stăruitor iar eu continui să-i evit privirea. Încerc să-mi aduc aminte. Cu multă blândețe, îmi zice:

— Cum sunt ochii ei, Mary?

Nu știu. Tremur atât de tare încât abia mai pot să vorbesc, abia mai pot să-mi amintesc visul.

Pe neașteptate, vorbesc:

— Sunt verzi. Se machiază abundant, dar are sprâncene închise la culoare, așa că de fapt nu-i blondă, așa-i?

El râde iar eu tresar.

— Nu, ai dreptate, nu e, zice el și zâmbeste.

Îmi ia mâna într-a lui. Tremur rău de tot, dar îl las, așa cum îi las și

pe ceilalți. Nu spun nici un cuvânt. Îmi spun că mâna lui e exact ca a lui Jerry.

Țin totul în mine. Sunt speriată de moarte la gândul că și el o să moară și-am să-l pierd ca pe ceilalți. Sufăr din pricina nevoii de drog, dar îl las să-mi țină mâna pentru că are să moară.

El îmi strânge mâna de parcă ne cunoaștem de multă vreme și-mi spune:

— Faci asta pentru toți?

Eu nu spun nimic. Foarte liniștit, îmi zice:

— O mulțime de băieți mor sub ochii tăi, nu-i așa, Mary?

Nu mă mai pot abține. Încep să plâng. Vreau să spun cuiva, ceea ce și fac. Îi spun tot ce pot să-i spun, iar el mă ascultă, îmi strânge mâna și mă ascultă.

Când termin, el nu spune nici o idioțenie, și nici nu pleacă. Nu mă părăsește. Începe să-mi spună o poveste pe care, la început, n-o înțeleg.

Era în timpul unei misiuni de recunoaștere peste graniță, spune el, cu plecare din tabăra de la Cam Lo, trecând peste Potecă, unde copacii sunt morți și din trei în trei metri dai de câte-un crater de bombă, apoi peste Ben Hai, care șerpuiește ca o panglică argintie sub noi, în noapte. Manevra de „infiltrare” decurge fără dificultăți, iar eu sunt în fruntea formației, întotdeauna- merg în frunte, zice el. Când se crapă de ziuă, ieșim din regiunea muntoasă și ajungem în mica deltă de unde cărarea unchiului Ho se îndreaptă spre vest. Trecem peste digurile de orezărie ca niște adevărați infanteriști și intrăm într-un pâlț de pădure. Asta e o operațiune secretă, acționăm incognito, nimeni n-ar trebui să știe că suntem aici, dar cineva știe. Ca din senin, blestemații de copaci se umplu de gălbejiți. Întreaga lume se colorează în albastru — mai bine zis, numai pentru mine devine albastră — și totul începe să se miște foarte încet. Văd primele gloanțe de AK venind spre mine și mă dau binișor la o parte, pur și simplu, așa cum fac întotdeauna. Trei băștinași și transmisionistul sunt doborâți, iar eu nu pot să fac nimic, fir-ar să fie. Nu pot să fac nimic.

Îmi zice că, atunci când are el nevoie, lumea devine întotdeauna albastră. De-aia îl pun să meargă în fruntea formației de fiecare dată, de-aia îl tot folosesc în operațiunile speciale de determinare a infrastructurii ori în patrulele de recunoaștere cu rază lungă de acțiune pentru obținerea de informații. Fiindcă lumea se colorează în albastru. Și-mi mai spune cum a fost chemat de două ori la discuții despre ce-ar vrea el să facă după războiul ăsta și că ei vor ca el să devină un ucigaș cu simbrie. Evidențele militare vor consemna faptul că el a murit în războiul ăsta iar ei îi vor da o identitate nouă. El n-are familie, zic ei. El o să fie unul din ucigașii lor, aflat oricând la dispoziția lor. Pentru că totul devine albastru. Nu-mi vine să cred ce aud. E ca-ntr-un film, ca-n *Candidatul din Manciu*, și nu-mi vine să cred. Pe ei nu-i interesează cum reușește el să facă asta. Nu-i interesează deloc. Se poate ca lumea să devină albastră sau să auzi niște voci în mintea ta ori să simți că ți se ncordează măruntaiele sau, dacă vrei, poate să fie Dumnezeu ori Diavolul, ori „micii marțieni verzi”, pentru ei nu contează ce crezi. Atâta timp cât chestia funcționează iar tu continui să te-ntorci din misiuni, ăsta-i singurul lucru important pentru ei. El le-a spus că nu acceptă, dar ei insistă în solicitarea lor. Uneori se gândește c-or s-o ucidă pe Cathy, astfel ca el să nu mai aibă pentru ce să se întoarcă în Statele Unite. Îmi spune că sunt în stare să facă astfel de lucruri. Mie nu-mi vine să cred.

Deci totul devine albastru, zice el, iar eu mă desprind de trupul meu și plutesc peste orezăria asta, la douăzeci de kilometri de zona demilitarizată, blestemații ăia de lunetiști sunt de un albastru mai închis

și, după ce mă întorc, mă mișc prin această frumoasă lume albastră și știu unde sunt, îi văd pe toți cei ascunși în copaci. Pe toți îi văd.

Dar nu contează, zice el. E un sergent de artilerie ușoară, un tip pe care-l porecliseră Dogman, fiindcă e cam nebun și latră ca un câine, făcându-i pe toți să rădă, chiar dacă sunt răniți și sângerează sau le atârnă mațele afară. Când latră, îi sperie pe viet-congi. În patrule pune osul la bătaie cot la cot cu toată lumea și oamenii îl iubesc.

Când lumea devine albastră, Dogman e la adăpost și totul e perfect, dar deodată el scoate capul din ascunziș, tâmpitul își scoate capul ca să se uite după gălbejitul cel mai apropiat de el — nu era nevoie s-o facă, pur și simplu n-avea de ce — și așa încasează un glonț în cap. Nu văd cum îi zboară partea din spate a craniului și-mi închipui că mai trăiește. Mă duc la el, în locul unde zace cu jumătate din trup ieșit din pădure și jumătate într-un canal plin cu apă clocită. Încerc să-l scot din calea gloanțelor, dar ăia sunt meseriași, fac parte din trupele speciale NVA (*North Vietnamese Army* — Armata nord-vietnameză) și gălbejitul expediază următorul glonț exact în subsuoara mea. Eu îl țin în brațe pe Dogman și glonțul îmi intră în subsuoară, urmând să ajungă drept în inimă. Îl simt că vine, simt curentul de aer. Mie îmi este destinat. Totul se petrece lent și devine albastru, iar eu tresar doar un pic — nici măcar nu știu că o fac — iar glonțul se strecoară pe lângă mine și intră în el. Pe *mine* nu mă nimeresc niciodată.

Întotdeauna pot să mă salvez pe mine însumi — îl cheamă Steve și nu mai zâmbește acum — dar nu pot să-i salvez pe alții. La ce bun? La ce bun că *tu* poți să rămâi în viață și toți cei la care ții sunt morți? Chiar dacă tu obții ceea ce vor *ei* știu ce vrea să spună. Știu acum de ce stă pe un scaun și e gata-gata să plângă, știu unde e cadavrul, după care draperie stă ascuns, cât de aproape a fost tot timpul și cât de plin de noroi.

Nimănui nu-i place să moară singur, spune Steve. Exact așa cum a spus și în vis.

Nu după mult timp, zic:

— A fost un râu?

El nu pricepe. Răspunde:

— Da, râul Ben Hai.

— Nu. Vreau să spun, a fost vreun râu aproape de tine când s-a întâmplat?

— Când ne-au atacat?

— Da, zic eu.

— Nu, acolo n-a fost, răspunde el.

— Dar a fost un râu undeva. Ați trecut la un moment dat peste un râu, nu?

— Da, rostește el liniștit și nici unul dintre noi nu mai tremură.

Uite asta fac visele, îmi zic eu în gând. Spun adevărul chiar și atunci când mint. A existat un râu, dar l-au traversat, Mary. N-a fost *Steve* lângă malul râului, ci un tip pe care-l cunoștea. Steve era cel pe care urma să-l întâlnesc, așa că i-am visat pe amândoi. L-am visat pe Steve pentru că urma să-l întâlnesc, cu toate că nu el a fost cel care a murit.

El mai rămâne și stăm de vorbă. Discutăm despre vise și despre lumea lui albastră, vorbim despre ce-o să facem când o să scăpăm din locurile astea și-o să ne întoarcem în Marele PX, despre cât de nemaipomenit o să ne distrăm. Începe să-mi povestească despre ceilalți tipi pe care-i cunoaște, tipi exact ca și el, de care se interesează grangurii ăi mari, dar deodată se oprește. Văd că se uită dincolo de mine. Mă întorc.

La capătul holului e un tip îmbrăcat în civil, care stă acolo și se uită

la noi. Mă salută înclinând din cap, apoi îi face lui Steve un semn cu capul, iar Steve zice:

— Trebuie să plec.

Foarte grăbită îi răspund:

— Ne vedem la ora șapte fix, locotenente.

El se uită la individul de pe hol.

— Da, sigur că da, zice el.

Când ies din tură, îl găsesc acolo. Nu m-am gândit la o injecție toată ziua și se simte. Îmbucăm câte ceva și mai stăm puțin de vorbă și asta-i tot. Noua mea colegă de cameră — fata din Cleveland — zice că, dacă vreau, poate să-mi lase camera vreo două ore, dar sunt într-o stare mizerabilă. Tremur atât de tare încât nici măcar nu pot să mă gândesc să mă simt și eu bine cu bărbatul ăsta. El se uită la mine de parcă ar ști, zice că-l doare capul și că ar trebui să dormim puțin.

Mă îmbrățișează o dată. Asta-i tot.

Același individ în civil îl așteaptă și cei doi pleacă de-a lungul străzii căreia noi îi zicem Abbey Lane.

A doua zi a plecat. Îmi spun că a avut o permisie de două zile și că a trebuit să plece, dar asta nu ajută la nimic. Știu o mulțime de tipi care se plimbă prin țară fără nici un fel de învoire oficială și nu pățesc nimic. Ce-ar putea să le mai facă? Să-i trimită în Vietnam?

Am crezut că poate o să dea un telefon după câteva zile, sau că o să-mi scrie. Mai târziu mi-am zis că poate a fost ucis, poate s-a lăsat ucis. Realmente nu știam ce să mai cred, dar m-am gândit foarte mult la el.

Zece zile mai târziu am fost transferată. Nici măcar nu mi s-a înmânat un ordin scris, n-am primit nici foaie de drum și nici permis de deplasare în interiorul țării. Nimeni n-a vrut să-mi spună nimic — nici infirmiera-șefă, nici comandantul, nimeni. Mă duc la MacIntyre, directorul spitalului, iar el îmi spune că realmente nu poate să vorbească despre asta, așa i s-a cerut.

— Fă așa cum vor ei să faci, zice el.

Mă sperii fiindcă cred c-o să fiu trimisă înapoi în State, din pricina injecțiilor sau a viselor — au aflat despre vise — și-am să ajung într-unui din spitalele VA (*Veterans Administration* — Agenție federală a Statelor Unite însărcinată cu administrarea facilităților și privilegiilor conferite prin lege veteranilor militari americani), unde-o să zac până la sfârșitul vieții. La asta mă gândesc.

Nu mi se spune decât că trebuie să mă prezint la pista de decolare a doua zi, la ora 06:00, în uniformă și fără acte de identificare.

În noaptea aceea îmi fac o doză și abia reușesc să ajung la timp.

*Transcrieri, Dosarele de comandament (Personal), Operațiunea
Urangutan, Tiger Cat, Vietnam*

*Specialist cl.4 Harold Crosby, 576336754, Divizia 25 infanterie,
Banda 1*

Când aveam doisprezece ani, mi s-a întâmplat ceva foarte ciudat, care nu m-a părăsit niciodată, nici măcar astăzi. Stăteam pe verandă și mi se părea că am o revelație nemaipomenită. Am văzut două lucruri. M-am văzut pe mine pe un zid, clar ca lumina zilei. Clar de tot, dom'le. M-am văzut pe mine într-un război. Pe urmă m-am văzut într-o închisoare unde urma să stau cinci ani. Numărul era chiar acolo. Cinci. Știți ce s-a

întâmplat după aia. Ați vorbit cu șefii.

Specialist cl.4 Dale Tuttle, 590913437, Divizia America, Banda 1

Până să plec în Vietnam, am avut trei vise care mi-au arătat locuri de acolo. Când am fost repartizați într-una din zone, era exact la fel ca-n primul vis. Am simțit că mai fusesem acolo și-altă dată, însă n-am dat prea multă importanță lucrului ăsta. Dar când am văzut al doilea loc, mi-am dat seama că era ca în al doilea vis. La vreo cinci metri de mine, spre stânga, ar fi trebuit să fie un adăpost individual, cu o cutiuță de tablă înăuntru. Când am plecat din punctul de aterizare, eu am mers în fruntea formației și m-am dus direct în locul unde ar fi trebuit să fie adăpostul. Era acolo. Și cutia era la locul ei. Al treilea vis zicea că, în timp ce traversam un lan de orez, urma să fiu împușcat în piept, căpătând o rană de pe urma căreia n-aveam să-mi mai revin niciodată. Unul dintre camarazii mei mă ținea în brațe și-mi zicea că totul o să fie în regulă când o să vină medevacul. Dar n-am rezistat până atunci. Primul și al doilea vis s-au adeverit. Atunci am știut că-n-am să mă mai întorc în junglă.

Lt. James Torres, 735985039, Divizia 101 aeropurtată, Banda 1

În dimineața aia i-am spus comandantului de grupă al tipului: „Spune-i să rămână în urmă cu echipamentul și mai târziu o să-l aducă elicopterul.” Dar el a vrut să meargă cu noi. Până-n ziua de astăzi tot mă mai gândesc că poți să-ți dai seama dinainte când cineva are să moară. Indiferent dacă ei știu sau nu, eu sunt convins că pot să-mi dau seama. Nu e ceva conștient. Pe chipurile lor se așterne un soi de îngândurare. Nu e ca și cum ar fi deja morți. Apare un soi de distanțare și trăsăturile li se îmblânzesc.

Sergent de stat-major Richard Mello, 483305678, Batalionul 1, Regimentul 27 infanterie, Banda 1

Plutonul 1 a ajuns să fie cunoscut pentru faptul că atrăgea focul inamicului. Și nu numai pentru asta, dar și pentru faptul că ieșea mereu basma curată, fără să piardă vreun om. Veneau diverși inși la noi ca să ne spună: „Hei, cum fac să intru și eu la voi în unitate? Vreau să am parte de ceva palpitant, să omor câțiva gălbejiți.” Noi îi răspundeam: „Nu, nu-i adevărat. Tu vrei să rămâi în viață. Oi fi vrând tu să omori gălbejiți, dar totodată vrei să-ți salvezi pielea.” Dacă nu ne plăcea individul, ne luam toate măsurile ca să n-ajungă în plutonul nostru. Dat fiind că nu pierdeam oameni, nici nu era greu. N-aveam prea multe locuri libere. Nu discutam despre asta. Nu știu cum se făcea de aveam parte de atâtea ciocniri cu inamicul și nu pierdeam pe nimeni. Nu discutam niciodată serios despre asta.

Capitolul 3

Aprobare specială: OPERAȚIUNEA URANGUTAN EVAL

Elicopterul Huey se apropie foarte repede și la joasă înălțime, iar curentul stârnit de rotor îmi aruncă nisip în ochi. Cam la douăzeci de pași de mine, un tip cu un blocnotes în mână îmi face semn iar eu mă urc în aeronavă. Nu am de la cine să-mi iau rămas bun și de atunci n-am mai văzut Spitalul 21.

Elicopterul e gol, în afară de cei doi piloți care nu se uită decât în față, mitraliorul de lângă ușă care stă cu picioarele atârinate în afară și încă un tip care șade împreună cu mine pe prelată. Mă gândesc că poate el e cel care-o să-mi explice lucrurile, dar tipul se uită în gol o vreme și nu scoate un cuvânt. E sergent și cred că face parte din trupele de comando. Se află în Vietnam de multă vreme.

Se zice că e periculos să zbori noaptea prin „țara indienilor”, dar uite că zburăm noaptea. Ne oprim de două ori și știu că ne aflăm în țara indienilor. Cel de lângă mine coboară, un alt tip se urcă, pe urmă se mai urcă încă doi inși. Par să se cunoască unii pe alții și încep să râdă. Încearcă să mă facă să vorbesc. Unul din ei zice: „Ești cumva o Donut Dolly? Iar celălalt îi spune: „Ei, pe dracu', nu vezi, tâmpitule, că e din armată? Ia uite ce bătoasă se ține.” Al treilea individ îmi zice: „Nu-l băgați în seamă, domniță. ăștia din Mississippi sunt lipsiți de educație.” Se străduiesc să se poarte frumos, dar eu n-am chef să intru în joc.

Nici să dorm nu vreau. Stau însă cu capul rezemat de peretele din oțel și mă trezesc întruna, încercând să-mi amintesc dacă am visat despre oameni muribunzi, dar nu reușesc. La un moment dat adorm pentru un timp mai lung și, când mă trezesc, îmi amintesc de niște oameni care mor, însă nu pot să le văd fețele.

Mă trezesc o dată, când sub noi se aud focuri de arme automate și se pare, doar dacă nu cumva visez, că elicopterul nostru e lovit o dată sau de două ori. Altă dată când mă trezesc îi văd pe cei trei tipi cum discută liniștit și foarte serios, dar eu sufăr de lipsa injectiilor și nici măcar nu-i ascult.

Când aerul se schimbă, mă trezesc. Abia se crapă de ziuă, e răcoare, iar noi ne apropiem de o poiană mare, unde totul e frumos și învăluit în ceață. E o junglă cu coronament triplu, pe care n-am mai văzut-o până acum, și știu că suntem atât de departe de Cam Ranh Bay sau de Saigon încât nu mai contează. Nu văd nimic care să arate ca o tabără, numai poiana care seamănă cu un decor pentru filmări. O puzderie de indivizi mișună prin zonă, se văd și multe mașinării, dar nu arată ca o armată regulată. Arată ca lucrurile alea de care auzi, dar nu trebuie să le vezi, iar eu tremur ca un prunc.

Când aterizăm, cei trei indivizi nici nu-și mai amintesc de existența mea și abia reușesc să mă dau jos din Huey de una singură. Nu văd nimic din pricina cetii și deodată un sanitar cu beretă verde (ca militarii din Forțele Speciale americane) pe care nu l-am mai văzut niciodată — un sergent — mă ia de braț și mă duce undeva. Îmi spun în sinea mea că nu mă întorc în Marele PX, nu mă duc nici într-un spital VA pentru tot restul vieții, că ăsta e individul la care-am să fiu repartizată — au nevoie de o infirmieră în locurile astea, sau ceva asemănător.

E clar că gândesc aiurea. Sanitarii din Forțele Speciale nu au infirmiere în subordine.

Mă uit în jurul meu și nu-mi vine să-mi cred ochilor. Perimetrul e împânzit de buncăre, amplasamente de mitraliere M-60 și montagnarzi

care fac de santinelă și peste tot se vede pământul ăsta roșu și frumos. Toate soiurile de uniforme de camuflaj la care te poți gândi s-au adunat aici — în dungi, cu pete neuniforme, „pijamale” negre, cum poartă viet-congii, și câte și mai câte. Peste tot văd soldați și subofițeri din Forțele Speciale și știu că asta nu e cine știe ce tabără A prăpădită. Văd o duzină de inși în uniforme foarte curate, care nu umblă așa cum umblă soldații. Văd un maior din Forțele Speciale care discută în contradictoriu cu ei.

Un căpitan mă prinde de braț, fără să scoată o vorbă. Mă duce la un buncăr mic, care are plasă împotriva țăntarilor și o bucată de prelată la intrare, și mă bagă înăuntru. Înăuntru e un pat de companie. Zice:

— Comandantul vrea ca mai întâi să te odihnești, locotenente.

Imediat o să vină cineva care-o să-ți aducă ceva.

După cum o spune, *mi-e limpede* că știe despre injecții.

Nu știu cât timp stau în buncăr până când vine cineva la mine, dar sunt într-o stare jalnică. Apare un tip îmbrăcat în civil, îmi dă să înghit ceva cu niște apă într-un mic pahar de carton și asta și fac. În starea în care sunt, n-am de gând să mă împotrivesc. Visez, continui să visez, și în unele din vise cineva vine cu un pahar cu apă iar eu mai iau niște pastile. Nu pot să mă trezesc. Nu pot decât să dorm, dar nu dorm cu adevărat și am niște vise care de fapt nu sunt chiar vise. O dată sau de două ori mă aud țișând, sufăr tare mult, și pe urmă visez despre un mic pahar din carton și alte pastile.

Când revin la realitate, nu mai tremur. Știu că n-ar trebui să se întâmple atât de repede, că ceea ce mi-au dat ei nu e ceea ce primesc pacienții de la dezintoxicare în State, și iarăși mă sperii.

Cine sunt oamenii ăștia?

Stau în micul buncăr toată ziua, mănânc șuncă și tot felul de rahaturi din cutii de rații C și-mi zic că Steve trebuie să aibă o legătură cu toată povestea asta. Sunt speriată, dar e tare bine să nu mai tremuri. E grozav să nu te mai gândești tot timpul la injecții.

A doua zi de dimineață aud o hărmălaie mare și-mi dau seama că plecăm, că toți cei din tabără pleacă. După zgomotul de afară, ai zice că sunt cel puțin o sută de elicoptere. Mă ridic și mă uit pe lângă paravanul din prelată. N-am văzut niciodată atâtea elicoptere: Chinook, Huey, Cobra, Loach și un Skycrane pentru mașinile celor de la SeaBee (unități de geniu ale U.S. Navy). Toate acestea decolează, aterizează și iarăși decolează neîncetat. Eu continui să mă uit după Steve. Încerc să-mi amintesc visurile avute în zilele acelea când n-am știut de mine, dar nu reușesc.

În cele din urmă, sanitarul de la beretele verzi apare din nou. Nu scoate nici o vorbă. Mă duce la zona de aterizare, unde așteptăm până când coboară un elicopter transportor de trupe. Alături de noi se îngrămădesc o mulțime de inși în uniforme de camuflaj, dar nimeni nu spune nimic. Nimeni nu glumește. Nu înțeleg de ce. Nu suntem atacați, nu facem decât să ne mutăm, dar nimeni nu glumește.

Ne stabilim într-o vale dintr-un ținut muntos, situată la nord-vest de locul de unde am plecat. Aici jungla e mai deasă, dar nu are coronament triplu. În jur plutește aceeași ceață frumoasă și mă întreb dacă nu cumva ne aflăm în altă țară, în Laos sau în Cambodgia.

Buncărul meu e gata în circa o oră și intru în el cam cu treizeci de minute înainte să apară individul ăsta. M-am tot uitat după Steve, întrebându-mă de ce nu l-am văzut încă, și în general m-am simțit destul de bine. E bine să nu mai tremuri, să scapi de dependența de droguri, și sunt gata să mulțumesc *cuiva*.

Individul dă la o parte paravanul de prelată. Rămâne pe loc preț de

o clipă și ceva din înfățișarea lui îmi pare familiar. Are în jur de treizeci de ani și poartă o uniformă foarte curată. Pe fruntea lui se vede scris de la o poștă „doctor în medicină”, dar e dintr-ăia care niciodată nu se murdăresc de sânge. Mă gândesc la spitalele VA, la saloanele de psihiatrie, și iarăși sunt speriată.

— Cum te simți, locotenente?

— Minunat, zic eu, dar nu zâmbesc.

Îl știu pe individul ăsta din vise — micile pahare din carton, pastilele — și nu-mi place ceea ce simt.

— Mă bucur. Remarcabil drogul ăsta, nu-i așa, locotenente?

Încuviințez din cap. Nimic din ceea ce spune nu mă surprinde.

— Cineva dorește să te vadă, locotenente.

Mă ridic, cuprinsă de un sentiment de groază. Știu că nu vorbește despre Steve.

Între timp au terminat de săpat toate buncărele și mă duce într-un loc care trebuie să fie punctul de comandă. Nici unul din cei de acolo nu poartă altceva decât uniforme foarte curate. Sunt trei sau patru indivizi care au aceeași înfățișare ca și cel care m-a adus — doctori care nu se murdăresc niciodată pe mâini — și niște tipi de la contrainformații, care arată ceva pe niște hărți și mută niște chestii pe două mese ce conțin machete ale unor zone. Mai e un tip întors cu spatele și toți ceilalți lui îi dau raportul.

E înalt. Are capul acoperit de un păr des, care nu-i încărunțește. Nu e nevoie nici măcar să se întoarcă cu fața, pentru că știu.

Este tipul îmbrăcat în civil, care stătea în capătul coridorului la Spitalul 21, tipul care a plecat împreună cu Steve în noaptea aceea.

Se întoarce iar eu îi evit privirea. Mă privește, zâmbește și pornește spre mine. În urma lui vin doi indivizi iar el are pe buze un zâmbet care se vrea fermecător.

— Cum te simți, locotenente? întreabă el.

— Toată lumea îmi pune întrebarea asta, îi răspund și mă întreb de ce sunt atât de curajoasă.

— Asta pentru că suntem interesați de dumneata, locotenente, spune el.

E îmbrăcat într-o uniformă de camuflaj cu niște cute superbe și niște ghetete din prelată care răspândesc un miros plăcut. Arată ca scos dintr-o revistă de reclame, dar știu că nu e o caricatură, că nu e un apest dintr-ăia preocupați de regulamente. Poartă echipamentul ăsta pentru că-i *place*, atâta tot. Ar putea să poarte orice, pentru că nu face parte propriu-zis din armată, dar el e ofițerul comandant al acestei operațiuni, ceea ce-nseamnă că poartă un război despre care nu știu nimic.

Îmi spune că deocamdată are de pus la punct niște chestii dar, dacă mă-ntorc în buncărul meu, o să vină și el acolo peste o oră. Mă întreabă dacă vreau să mănânc ceva. Când îi spun că da, cum să nu, îi spune „doctorului” să-mi aducă ceva de la popotă.

Mă întorc. Aștept. Când se întoarce, are în mână un dosar și cu el mai sunt doi inși. Unul din ei e un tânăr care zâmbește și ține în mână un pachet cu șase sticle de Coca-Cola rece. Pot să-mi dau seama că sunt reci fiindcă sticlele sunt aburite. Nu-mi vine să cred.

Ne aflăm aici la capătul pământului, probabil că nici n-ar trebui să fim aici, iar ei îmi aduc Coca-Cola rece.

Celălalt individ e mai vârstnic. E înalt și uscățiv, poartă un combinezon militar și pare a fi bolnav. E firav, așa cum ajung oamenii după o boală îndelungată... Știți cum e, li se văd venele prin piele. Mă privește fix preț de o secundă, apoi se uită în altă parte. Își ține capul aplecat într-o parte, de parcă ar asculta ceva. E căpitan — așa sugerează

emblema de la guler — dar nu reușesc să-mi dau seama cum îl cheamă. Rămâne afară. Nu scoate o vorbă cât timp stă acolo.

Tânărul pleacă, dar uscățivul mai bătrân rămâne. Pot să-i văd silueta prin prelata de la ușă și-ncep să mă întreb de ce se află aici — în definitiv nu e nici paznic, nu spune nici un cuvânt — și pe urmă comandantul se așează la celălalt capăt al patului și-mi zice:

— Vrei o Coca, locotenente?

— Da, sir, răspund, iar el desface dopul cu o cheie.

Nu-și desface una și pentru el și dintr-o dată îmi doresc să nu fi zis da. Mă gândesc la vechile filme în care ofițerii japonezi le ofereau prizonierilor lor o țigară, ca să-i îndatoreze. N-am unde să pun sticla jos, așa că o țin între palme.

— Nu prea știu cu ce să-ncep, locotenente, zice el, dar dă-mi voie să te asigur că te afli aici pentru că aici este locul dumitale. (O spune cu multă blândețe în glas, dar îmi dă un simțământ straniu.) Ești ofițer și ai venit în țara asta de o anumită perioadă de timp. Nu e nevoie să-ți spun că noi desfășurăm aici un gen foarte special de operațiune. Ce trebuie într-adevăr să-ți spun e că dumneata faci parte din cei trei sute pe care i-am identificat până acum în acest război. Mă înțelegeți?

— Nu, sir, îi răspund.

— Eu cred că înțelegeți, dar nu ești sigură, așa e? Ai acceptat această deosebire — darul, blestemul, talentul sau cum vrei să-i spui — dar nu poți să accepți la fel de ușor faptul că atâția alții s-ar putea să aibă același lucru, am dreptate, Mary... pot să-ți zic „Mary”?

Nu-mi place felul cum o spune, dar îi răspund că da.

— Am identificat trei sute ca tine, Mary. Asta vreau să-ți spun.

Îl privesc stăruitor, fără să știu dacă să-l cred sau nu. Îl aud pe uscățivul de afară tușind. Mi-aduc aminte de un bărbat pe care-l cunoștea taică-miu și care tușea exact la fel. A supraviețuit nu știu cărui marș îngrozitor în timpul celui de-al doilea război mondial. Și acum tușește la fel.

— Nu-mi pare rău, Mary, decât că ai intrat în atenția noastră atât de târziu. Să fii singur atunci când ai un dar ca al tău nu e ușor, sunt sigur, și să găsești o comunitate de oameni care îl împărtășesc — același dar, același „blestem” — devine esențial pentru rezolvarea cu succes a problemelor care uneori îl însoțesc, am dreptate?

— Da, sir.

— Am fi putut să te pierdem, Mary, dacă nu te-ar fi găsit locotenentul Balsam. În ziua aia era cât pe ce să nu facă acea călătorie, din motive care vor deveni evidente mai târziu. Dacă nu te-ar fi întâlnit, Mary, mă tem că cei de la spitalul tău te-ar fi expediat înapoi în State pentru abuz de droguri, dacă nu chiar pentru ceea ce ei percepeau ca fiind nevroza ta disfuncțională tot mai gravă. Te surprinde asta?

Îi spun că nu.

— Nici nu mi-am închipuit altfel. Ești o fată deșteaptă, Mary.

Vocea lui e blândă și totodată nu e.

Așteaptă și nu știu de ce.

Spun:

— Vă mulțumesc pentru ceea ce...

— Nu e nevoie să ne mulțumești, Mary. Dacă drogul acela — acel inhibitor — ar fi disponibil în țară chiar în momentul de față, nu ți s-ar mai părea așa un cadou, nu-i așa?

Are dreptate. E felul de om care are întotdeauna dreptate și nu-mi place senzația pe care mi-o creează.

— Oricum, vă mulțumesc, spun eu.

Mă întreb unde-o fi Steve. După o clipă, zice:

— Probabil că te întrebi unde-ar putea să fie locotenentul Balsam, Mary.

De data asta nu mă mai ostenesc să încuviințez din cap.

— O să se-ntoarcă în câteva zile. Aplicăm aici practica de a nu discuta despre misiuni — nici măcar despre cele încredințate gradelor inferioare — și, în calitate de comandant, vreau să ofer un exemplu bun în sensul ăsta. Sunt sigur că înțelegi.

Zâmbește iar și pentru prima oară observ cum la coada ochiului i se formează laba-gâștei, și ce dantură îngrijită are, și faptul că pe obraji are niște mici capilare sparte.

Se uită la sticla de Coca-Cola din mâna mea și zâmbește. Pe urmă deschide dosarul cu care a venit.

— Dacă ar fi să facem treaba asta cum se cuvine, Mary, ne-am afla acum într-o clădire faină cu aer condiționat, înapoi în lumea civilizată, și am analiza împreună toate problemele. Din păcate, nu prea suntem în postura în care am putea să facem așa ceva. Nu știu cât ești de informată în privința darului tău, Mary, dar oamenii care studiază astfel de lucruri au propriul lor limbaj. Astfel, pe-al tău l-ar denumi „TPC hibrid probabil, însoțit de nevroză traumatică, cu caracteristici disociative”. Zâmbește. Asta nu-i așa de rău precum pare la prima vedere. La drept vorbind, e chiar foarte normal. Psihicul uman reacționează întotdeauna la aptitudini speciale ca aceea pe care o ai tu, iar nevroza nu e decât un asemenea mecanism de reacție. De n-ar fi așa, n-am mai fi oameni, nu?

— Nu, n-am mai fi.

Îmi zâmbește și știu ce vrea să simt. Mă simt ca o fetiță care stă cuminte pe un scaun, ascultă și îi place ceea ce aude, iar el asta vrea.

— Aceiași oameni, Mary, ar denumi visurile tale „informații anecdotice spontane”, iar talentului tău „cunoaștere anticipată în stare REM (somnul REM — de la *Rapid Eye Movement* — mișcare rapidă a ochilor — este o stare de somn corelată cu o mișcare rapidă și conjugată a ochilor, care apare la intervale de aproximativ 90 de minute, fiind caracterizată de modificări în activitatea electrică a creierului, schimbări ale ritmului activității cardiace, relaxări ale mușchilor și vise). Termenii ăștia nu ne sunt de prea mare folos. Sunt cuvinte ale unor oameni care n-au trăit niciodată ei înșiși așa ceva. Numai tu, Mary, știi care e senzația reală. Am dreptate?

Îmi amintesc că mi-a plăcut cum m-am simțit atunci — *numai tu*. Știa că am nevoie de așa ceva.

— Firește, nu toți cei trei sute de inși sunt visători ca tine. Unii fac parte dintre cei pe care aceiași oameni i-ar numi „generatori de fenomene cinetice”. Alții posedă proprietatea de „releu cu declanșare tactilă” sau „clarviziune OBE”. Unii își părăsesc trupurile în timpul unei confruntări armate și dobândesc informații care nu pot fi obținute pe căi obișnuite, și așa știm că talentul lor e autentic. Alții văd niște nimburi atunci când camarazii lor sunt pe cale să moară și, dacă reușesc să facă acele nimburi să dispară, prietenii lor vor scăpa într-adevăr cu viață. Unii trăiesc doar o vagă senzație viscerală, un soi de „instinct” care le spune unde se află minele și firele de declanșare ale bombelor-capcană. Ei știu, de exemplu, când o să tragă o capcană-arbaletă și sunt în stare, deși pare incredibil, să pareze săgețile acelea fără să fie răniți. Mai sunt și alții care recepționează imagini, ca atunci când visezi cu ochii deschiși, despre ce-o să se întâmple în luptă peste o clipă, peste o oră sau peste o zi. Cu foarte puține excepții, Mary, nici unul dintre acești indivizi nu a trăit ceva de felul ăsta în viața de civil. Aceste episoade sunt consecințe ale războiului, ale anomaliilor metabolice și psihologice pe care par să le genereze condițiile de luptă pe viață și pe moarte.

Se uită la mine și vocea i se schimbă acum, ca la un semnal. Vrea ca eu să simt același lucru ca el și simt. Simt. Nu pot să-mi desprind privirea de a lui și știu de ce el este comandantul.

— Este aproape imposibil să reproducem aceste fenomene în condiții de laborator, Mary, și astfel aceste aptitudini remarcabile rămân doar niște anecdote, evenimente care se întâmplă o dată sau de două ori în viață... unui frate, mamei, unui prieten^ unui camarad în război. Un băiat e ucis în Kwajalein, în 1944. În aceeași noapte, mama lui visează despre moartea lui. N-a mai avut niciodată un astfel de vis, iar visul e mult prea exact ca să poată fi doar o coincidență. Băiatul moare. Ea nu mai are niciodată după aceea un astfel de vis. Un reporter de la un ziar important privește pe fereastra terminalului la avionul Boeing 707 pe care urmează să se îmbarce. A zburat cu avionul de o sută de ori până atunci, îi place să călătorească și în această zi nu are nici un motiv să fie neliniștit. Dar în timp ce se uită pe fereastră, avionul explodează chiar sub ochii săi. Aude zgomotul răsunându-i în urechi și sirenele urlând în depărtare; simte pe față căldura combustibilului aprins. Clipește. Avionul e bine mersi la locul lui: nici vorbă de incendiu, de vuiet de sirene sau de vreo explozie. El începe să tremure — n-a mai avut până atunci parte de o asemenea experiență. Nu se mai urcă în avion și a doua zi aude că rezervorul de combustibil al aparatului a explodat la sol, într-un alt oraș, omorând nouăzeci de oameni. Omul cu pricina nu mai are iarăși o viziune ca aceea. În lunile și anii care urmează se bucură din plin de plăcerea călătoriilor aeriene și moare în urma unui stop cardiac pe un teren de tenis, douăzeci de ani mai târziu. Așa că vezi și tu ce dificultăți întâmpinăm, Mary.

— Da, răspund eu cu glas domol, impresionată de spusele lui.

— Dar dificultățile noastre nu înseamnă că visurile tale sunt mai puțin adevărate, Mary. Nu înseamnă că ceea ce tu și cei trei sute asemenea ție trăiți în acest teatru de război e mai puțin real.

— Da, spun eu.

El se ridică.

— Dacă. n-ai nimic împotriva, am să-l pun pe unul dintre colegii mei să te intervieveze. O să-ți pună întrebări despre visurile tale și o să înregistreze ceea ce ai să-i spui. Benzile vor rămâne în grija mea, așa că n-ai nici un motiv să te-ngrijorezi, Mary. Încuviințez din cap.

— Sper că vei privi șederea ta aici ca pe un concediu binemeritat și ca pe un prilej de a intra în contact cu alții care înțeleg cum este. Ca să respect formalitățile birocratice, te-am repartizat în Echipa Golf. Cred că i-ai cunoscut pe trei dintre membrii ei în timpul zborului încoace. Poți să le scrii părinților tăi, atâta timp cât te vei referi la o unitate de medevacuri din Pleiku și nu la operațiunea noastră reală de aici. Ai înțeles?

Zâmbește asemenea unui prieten și-și face vocea cât mai blândă cu putință.

— Am să-ți las și restul sticlelor de Coca-Cola. Și o cheie de desfăcut. Permiteți să mă retrag?

Rânjește. E o glumă, îmi dau seama. Ar trebui să zâmbesc. Când o fac, îmi zâmbește din nou și știu că știe totul, se știe pe el, mă știe pe mine, știe ce cred despre el, la ce m-am gândit în fiecare clipă de când a venit aici. Un *astfel* de doctor e el și e bun.

Îl cheamă Bucannon.

Subiect: Am continuat și după aia să visez râul noroios. Îl visam la

fiecare două sau trei nopți, visam numai râul și nu știam ce înseamnă.

Anchetator: Nu puteai să vezi unde se îndrepta, locotenente?

Subiect: Asta nu-i corect. Visam un râu, dar pe malul lui nu zăcea nici un cadavru. Nu era decât râul. De unde să știu ce putea să însemne asta?

Raport 13.01.64, Consiliul Reunit al șefilor de State Majore către secretarul apărării

Copie explicativă pentru președinte 27.01.62

3. Considerații militare:

b.Eventualități posibile: De egală importanță pentru pierderile imediate sunt eventualitățile care ar putea să urmeze pierderii părții continentale a Asiei de Sud-Est. Întreg arhipelagul indonezian ar intra sub dominația și controlul URSS și ar deveni o bază comunistă ce ar exercita o amenințare împotriva Australiei și Noii Zeelande. Blocul chino-sovietic ar dobândi controlul asupra accesului estic în Oceanul Indian. Filipinele și Japonia ar putea fi forțate să adopte în cel mai bun caz un rol neutru, eliminându-se astfel două dintre bazele noastre principale din Pacificul de Vest.

Liniile noastre de apărare ar fi împinse astfel spre nord, către Coreea, Okinawa și Taiwan, cu consecința suprasolicitării liniilor noastre de comunicație într-un război limitat. Capacitatea Indiei de a rămâne neutră ar fi primejduită și, o dată cu succesele repurtate de bloc, ne putem aștepta la amplificarea activităților sale de pătrundere și control al Africii...

Notă internă 25.04.71, director-adjunct planificare către director-adjunct operațiuni

Nu văd care-i problema. Șeful îi vrea pe Le Duan și pe Pham Van Dong la masa de negocieri mai mult decât ar vrea să se descotorosească de Cronkite, așa încât trebuie să fie o invitație din partea JCS (Joint Chiefs of Staff — Consiliul reunit al șefilor de state-majore). Pe Wheeler îl interesează să punem capăt bombardamentelor (în mod onorabil) și să-i dea un ultim ghiont lui Henry. Dacă am putea să blocăm Hanoiul cu ceva care să semene cu un caz de forță majoră — și s-o facem mai jos de nivelul JCS-ului sau al NSC-ului (National Security Council — Consiliul Securității Naționale), — așa am promis, adu-le aminte de asta — toți or să poată să se spele pe mâini și să apuce totodată și câte o felie de tort. Mai adu-le aminte de asemenea că dansul ploii pe care-l practică Compania s-ar putea să umfle apele râului și să ude grozav de tare castronul ăla frumos cu orez, dar că Mama Natură face același lucru de ani de zile și digurile rezistă bine mersi. Dacă e vreo problemă, Dave, să știi că e legată de SACSA (Strategic Air Command of Southeast Asia — Comandamentul Strategic al Forțelor Aeriene pentru Asia de Sud-Est). Află cine, de ce și ce vrea ca să vadă lucrurile la fel ca noi. Dacă e Waller sau Childress de la cabinetul Secretarului Apărării, procedează la fel. Dacă apare vreo problemă la Camera 52 sau (Doamne ferește!) la Cercul E, ia-l pe Finney și jucați-vă de-a polițistul bun/polițistul rău — sau roagă-l pe La Mora. Nu sunt încă pregătit să cred că bunul doctor s-a înșelat în privința disponibilității lor de a ne lăsa frâu liber în chestia asta.

Capitolul 4

Bărbatul care a venit era unul dintre ceilalți doctori din cort. El a întrebat iar eu am răspuns. Întrebarea cea mai lungă a fost: „Cum erau visurile duminicale? Descrie cât mai amănunțit posibil atât conținutul visurilor cât și relația dintre ele și realitate, respectiv, cât de precis reușeau visurile să prezică ceea ce urma să se întâmple? Descrie în ce fel visurile și relația lor cu realitatea (respectiv, precizia lor) te-au afectat atât psihologic cât și fizic (de exemplu, insomnie, coșmaruri, incapacitatea de a te concentra, anxietate, depresie, accese de furie necontrolată, gânduri sinucigașe, abuzul de droguri).”

Totul a durat șase ore și s-au înregistrat șase benzi.

Am terminat după căderea întinericului.

Am făcut ceea ce se aștepta de la mine să fac. M-am aciuat pe lângă Echipa Golf. Erau șase tipi, printre care un locotenent pe care-l chema Pagano și un sergent genist mai vârstnic, Christabel, care era „talentatul” lor. Din câte-am aflat, el era un „clarvăzător OBE cu anomalii electroencefalografice”, ceea ce însemna că în timpul unui schimb de focuri putea să-și părăsească trupul exact așa cum putea și Steve. Putea să-și părăsească corpul, să se uite în urmă la el însuși — cel puțin, asta era senzația — să vadă ce făceau toți ceilalți și, probabil, să salveze pe câte cineva. Ei alcătuiau o echipă bună. Umbla vorba că sergentul avea probleme cu băutura, dar cine n-avea? Dacă cineva își făcea griji, nu era din cauza băuturii. Îl iubeau pe sergent și lucrul ăsta se vedea într-adevăr. Avea patruzeci de ani. Era ca un tată pentru ei.

Am vorbit despre Saigon și despre ce puteai să faci rost de pe piața clandestină. Am discutat despre misiuni, cu toate că n-am fi avut voie. Cei trei tipi din elicopterul cu care venisem m-au făcut chiar să vorbesc despre visuri, atât de bine mă simțeam, și când am auzit că a doua zi, la ora 03:00, urmau să plece într-o altă misiune, fără sergent — o misiune mai neînsemnată, în care n-aveau nevoie de el, a spus cineva — nu m-am gândit la nimic în privința asta. N-am știut că asta se datora faptului că el nu vroia să plece în misiune.

Îmi plăcea de el și cred că și lui îi plăcea de mine. Niciodată nu mi-a trecut prin cap că se întâmpla așa fiindcă-i era teamă.

În noaptea aia m-am trezit din somn țipând pentru că doi dintre tipii din elicopter erau morți. I-am văzut murind în junglă, i-am văzut cum au murit, și dintr-o dată am știut despre ce era vorba, de ce mă vroia Bucannon acolo.

A trecut pe la buncărul meu de cum s-a crăpat de ziuă. Încă mai plângeam. A ingenunchat lângă mine și mi-a pus mâna pe frunte. Cu o voce blândă, mi-a spus:

— Despre ce era visul tău, Mary?

Nu vroiam să-i spun.

— Trebuie să-i chemați înapoi, i-am spus.

— Nu pot, Mary. Am pierdut legătura.

Mințea, așa cum am aflat mai târziu. Ar fi putut să-i cheme înapoi — nici unul nu murise încă — dar nu știam asta atunci. Îi trimisese în misiune fără un „talent”, să vadă ce-o să se întâmple, dar nu știam asta atunci. Așa că am început să-i povestesc despre cei doi pe care-i visasem, cel din Mississippi și cel cu maniere alese. El și-a făcut însemnări. Eram într-o stare jalnică, plângeam și transpiram, iar el mi-a

dat la o parte părul de pe frunte și a spus c-o să facă ce-o să poată.
Nu vroiam să mă atingă, dar nu l-am oprit.
N-am părăsit buncărul vreme îndelungată.

Nimeni nu mi-a spus că cei doi țipi erau morți. Nici nu era nevoie.
Era visul care trebuia să fie, exact ca înainte. Numai că de data asta îi *cunoscusem*. Îi întâlnisem. Râsesem cu ei în timpul zilei și când au murit eu nu eram acolo, nu s-a întâmplat pe vreo targa din cine știe ce încăpere. A fost altfel.

Începea să se întâmple din nou, știam.

Nu m-am dat jos din pat până la prânz. M-am gândit la injecții, atâta tot.

Vine din nou în cort în jurul orei 19:00, intră pur și simplu și spune:
— Ce-ar fi să vii să mănânci și tu ceva, Mary? Trebuie să-ți fie foame, de bună seamă.

Mă duc la popota pe care au amenajat-o într-un cort mare. Mă gândesc că indivizii de acolo or să afle despre țipete, dar ei nu fac decât să se holbeze la mine ca la singura femeie din tabără, asta-i tot și nu-i nici o problemă. N-au mai văzut de multă vreme o femeie albă și nu mă deranjează.

Și deodată îl văd pe Steve. Stă împreună cu alți trei indivizi și am sentimentul că nu vrea să mă vadă, că dac-ar fi vrut ar fi venit deja să mă caute, că ar trebui să fac stânga-mprejur și să plec de acolo. Dar unul dintre indivizi îi spune ceva, Steve se întoarce și-mi dau seama că n-am dreptate. Mă aștepta. E îmbrăcat într-o uniformă de camuflaj murdară — s-a-ntors de curând — și-mi dau seama după felul în care se ridică și vine spre mine că într-adevăr vrea să mă vadă.

Mergem afară și stăm într-un loc unde nu poate să ne audă nimeni.
Zice:

— Dumnezeule, îmi pare rău. Nu știu sigur ce vrea să spună.

— Ești bine, sănătos? îl întreb eu, dar el nu-mi răspunde

În schimb, zice:

— Nu eu i-am spus despre vise, Mary, îți jur. N-am făcut decât să cer o prelungire de două ore a învoirii, ca să te pot vedea, dar lui nu-i plac chestiile astea — nu-i plac „variabilele”. Când m-a dus înapoi la tabără, a pus să te verifice, să vadă ce-i cu tine. Ția de la spital i-au zis ceva despre vise și despre cât de aiurea te porți iar el a dedus restul. E deștept, Mary. E *tare* deștept...

Îi spun să tacă din gură, că nu e el de vină, că prefer să fiu aici decât în State, în cine știe ce program sau salon VA. Dar el nu mă ascultă:

— Te-a adus aici dintr-un motiv anume, Mary. Pe toți ne-a adus aici dintr-un motiv sau altul, și dacă nu i-aș fi cerut orele alea nici n-ar fi știut că exiști...

Mă-nfurii. Îi spun că nu vreau să mai aud nimic despre asta, că nu e el de vină.

— Bine, spune el în cele din urmă. Bine.

Îmi zâmbește fiindcă știe că am nevoie de așa ceva.

— Vrei să-i cunoști pe băieții din echipă? zice el. Tocmai am fost aduși din misiune...

Îi spun că da, firește. Ne întoarcem în cort. Îmi aduce ceva de mâncare și pe urmă mă prezintă. Sunt murdari și obosiți, dar nu se plâng. Sunt încă prea surescitați în urma misiunii ca să poată mânca și

n-or să poată adormi decât peste vreo două ore. Împreună cu echipa e un sanitar SF (*Special Forces* — Forțele Speciale) și doi țipi din trupele SEAL, pentru că misiunea a avut de-a face și cu niște ape noroioase, și mai e un tip pe care-l cheamă Moburg, un pușcaș marin din Quantico. Steve e șeful echipei și nu mă gândesc decât la cât este el de tânăr. Toți sunt foarte tineri.

Reiese din discuție că și Moburg e un talent, dar de tipul „subliminal anticipativ”, adică îl ajută doar să ochească mai bine atunci când trage cu pușca și nu prea le e de folos altora. Dar din acest motiv e al naibii de bun.

Băieții îmi oferă mâncare din tăvile lor și pentru prima oară astăzi simt că mi-e foame. Mănânc împreună cu niște oameni care sunt vii și adevărați și mi-e realmente foame.

Deodată observ că Steve nu vorbește. Are aceeași expresie pe chip și mă întorc să văd despre ce e vorba.

Bucannon se uită la noi. Căpitanul înalt și uscățiv e cu el, la vreo doi pași în spatele lui, și mă urmărește pe *mine*. Bucannon zâmbește și simt un fior rece pe șira spinării pentru că *știu* — ca din senin, *știu* — de ce stau la această masă, cine și de ce vrea asta. Mă ridic iute în picioare. Steve nu înțelege. Zice ceva dar eu nu-i răspund, nici măcar nu-l aud. Continui să merg. El vine după mine și vrea să știe dacă am pățit ceva, dar eu nu vreau să mă uit la el, nu vreau să mă uit la nici unul din băieții care sunt cu el, pentru că așa vrea Bucannon.

El are de gând să-i trimită din nou în misiune, îmi zic eu. Abia s-au întors, sunt obosiți, iar el are să-i trimită iarăși în misiune — astfel ca eu să pot visa despre ei.

N-am să mă duc la culcare, îmi zic: Mă plimb prin perimetru până când mi se spune că nu mai pot să fac asta, e prea periculos. Steve vine în urma mea și încep să țip la el, dar spusele mele n-au nici o noimă. Mă urmărește din priviri o vreme și pe urmă vine cineva să-l ia, iar eu știu că i s-a spus să plece din nou în misiune cu echipa lui. Cer niște benzedrină de la sanitarul cu beretă verde, care mi-aduce aspirină atunci când vreau, dar el spune că nu poate, că i s-a dat dispoziție să nu-mi dea. Încerc să le scriu o scrisoare părinților mei — n-am mai făcut asta de mult — dar e patru dimineața și înnnebunesc încercând să rămân trează pentru că de două nopți n-am dormit mai mult de patru ore iar temperatura mea corporală scade în timpul zilei.

Cer niște bere și mi se aduce. Cer niște scotch. Ei îmi aduc iar eu cred că am învins. Când beau nu pot să adorm niciodată, dar Bucannon nu știe asta. Am să rămân trează și n-am să visez.

Dar băutura mă doboară fulgerător și am un vis. Unul dintre tipii de la masă, unul dintre cei de la SEAL, plutește pe apa unui râu. Sângele care-i țâșnește din cap se împrăștie în jur pecum părul unei femei. Nu-l visez pe Steve, ci numai pe tipul ăsta de la SEAL, care plutește în josul unui râu. E pe la începutul misiunii. Într-un fel sau altul, știu asta.

Nu mă trezesc țipând, din pricina chestiei pe care mi-au pus-o în băutură. Mi-l amintesc de îndată ce mă trezesc, când nu mai pot să fac nimic în privința asta.

Bucannon intră în cort de cum se luminează de ziuă. Nu spune: „Dacă nu ne ajuți, ai să te întorci la Saigon sau în State, cu Secțiunea Opt.” În loc de asta vine și îngenunchează lângă mine, ca un nenorocit de preot, și zice:

— Știu că e dureros, Mary, dar sunt sigur că poți să înțelegi.

Îi zic:

— Pleacă dracului de-aici, scârbă împutită ce ești!

De parcă nici nu m-ar fi auzit, îmi spune:

— Ne-ar fi de folos să cunoaștem amănuntele oricărui vis pe care l-ai avut azi-noapte, Mary.

— Oricum o să-l lași să moară, îi zic.

— Îmi pare rău, Mary, dar deja a murit. Ni s-a confirmat vestea că avem un KIA (*Killed In Action* — ucis în misiune) în echipa Echo. Nu ne interesează decât detaliile visului și o oră aproximativă, Mary. Ezită. Cred că el ar fi vrut ca tu să ne ajuți. Cred că ar fi vrut să simtă că moartea lui a însemnat ceva, Mary.

Se ridică în picioare.

— Am să-ți las niște hârtie și ustensile de scris. Sunt în stare să înțeleg prin ce treci, mai mult decât îți închipui, Mary, și cred că dacă ai reflecta un pic — dacă te-ai gândi la oameni precum Steve și la ce ar putea să însemne pentru ei visele tale — te-ai apuca să pui pe hârtie amănuntele visului tău de azi-noapte.

Țip ceva către el. După ce pleacă, plâng o vreme. Pe urmă m-apuc și scriu ce vrea el. Nu știu ce altceva aș putea face.

Bucannon mi-a adus mâncare în buncăr, dar n-o mănânc. O arunc în peretele buncărului și mai scot niște țipete. Christabel încearcă să mă viziteze, dar nu i se dă voie. Stă afară îmbrăcat în tricoul lui murdar, cu burta lui proeminentă, ca un bețiv, și zice:

— Trebuie s-o văd, sir.

Își ițește capul pe după ei, îmi zâmbește și-mi zice „salut, locotenente”, dar ei îi spun să se ducă înapoi la buncărul lui, altfel or să-i tragă pe cocoașă. El mai aruncă o privire către mine și zice:

— Noapte bună.

În vocea lui se simt o bere sau două, nu mai mult. Nu e beat, îmi zic. Cu tot întunericul, îi văd fața roșie și dinții albi.

Cer să vină sanitarul „beretă verde” și acesta vine. Îl întreb unde e Steve. S-a întors? Zice că nu poate să-mi spună. Îl rog să-i trimită lui Steve un mesaj din partea mea. Zice că nu poate să facă asta. Îi spun că nu-i decât un lingău nenorocit și că ar trebui să i se smulgă de pe umăr tresele de parașutist, dar asta nu-l afectează câtuși de puțin. În orice alt loc, îi zic, ai fi ceea ce ar trebui să fii — un militar din Forțele Speciale și un sanitar priceput — dar Bucannon te-a prins de coite, așa-i? Nu scoate nici un cuvânt.

Rămân trează toată noaptea aia. Cer cafea și mi se aduce. Cerșesc niște cafea de la doi tipi de pe perimetru și o beau și pe-aia. Nu-mi vine să cred că mă lasă să o beau. Mă gândesc că echipa lui Steve o să se întoarcă în curând — e o echipă de „vânătoare și ucidere”, nu o LRRP (*Long Range Recon Patrol* — Patrulă de recunoaștere cu rază mare de acțiune) — și, dacă nu adorm, n-am cum să visez.

Fac la fel și noaptea următoare și e mai ușor. Nu-mi vine să cred că-i atât de ușor. Mă plimb întruna, decolo-colo. Fac rost de cafea și dau de santinela asta căreia îi place să joace pocher, și jucăm cărți toată noaptea. Îi spun că sunt un talent și am să știu dacă cineva încearcă să se furișeze prin împrejmuirea de sârmă ghimpată ca să pătrundă în tabără, așa că putem să jucăm cărți fără nici o grijă. E venit de curând și mă crede.

Steve o să se întoarcă mâine, îmi zic eu. Încep să văd diverse chestii și nu mai gândesc limpede, dar n-am de gând să mă las doborâtă de somn. N-am de gând să pun capul pe pernă până nu se-ntoarce Steve. Nu vreau să-l visez pe Steve.

A doua zi, pe la șapte, suntem atacați cu mortiere. Elicopterele transportoare de trupe din interiorul perimetrului își pun în mișcare

rotoarele, aparatul Skycrane începe să-și ancoreze tractoarele cu șenile și plugurile Rome și întreaga tabără se pregătește de decolare. Aud apeluri făcute prin radio pentru chemarea mai multor elicoptere transportoare și Skycrane. Dacă nord-vietnamezii ar fi avut un batalion, ne-ar fi luat ca din oală până acum, îmi zic eu, așa că trebuie să fie o unitate mult mai mică — companie sau pluton — și nu fac decât să ne hărțuiască, dar s-a primit de la cineva de sus ordinul de mutare.

Obuzele de mortiere șuieră și cineva de lângă mine zice:

— Vin obuzele, dar-ar dracii!

Pe urmă aud un alt sunet. Parcă ar fi un bâzâit de muscă, dar foarte puternic. E ca o șoaptă stranie. E un obuz flechette (proiectil din oțel aruncat din avion) nenorocit, îmi dau seama, care împroașcă schije, și nu mai înțeleg. Pot să-l aud, dar e ca o amintire, ca o străfulgerare din trecut. Toată lumea aleargă în jurul meu, iar eu rămân încremenită pe loc și cineva țipă. Schijele proiectilului flechette trec prin mine — prin piept, prin față, sunt tăiată în bucăți. Mor. Dar alerg către elicopter, către cel de colo, și alerg, dar de fapt nu alerg. Sunt întinsă pe pământ, pe solul junglei, cu schijele de flechette în trupul meu și nu am nume, ci o poreclă, „Bătăușa”, și mă gândesc la un oraș din statul Wyoming, aproape de granița cu Montana, unde toată lumea călătorește în camioane cu rastele pentru puști de vânatoare și toți oamenii se salută între ei. Acolo am crescut, în fiecare primăvară se organizează un rodeo și un bâlci, iar eu mă gândesc la o fată cu codițe, mă gândesc la cum o să mor aici în inima acestei jungle, că noi ne aflăm aici într-un *recondo* oarecare de care nimeni nu se sinchisește, că Charlie nu are proiectile flechette și că Bucannon nu greșește niciodată.

Aleg și țin și, când ajung la elicopter, sanitarul „beretă verde” mă apucă de braț și, ajutat de alți doi inși, mă saltă la bord. Mă uit în jur. E elicopterul lui Bucannon. Vorbește cu cineva prin stația radio. Stau lungită pe o stivă de dosare chiar lângă el, am ajuns acum deasupra junglei, mutăm tabăra în altă parte, într-un loc unde să se poată lua totul de la capăt.

Mă uit la Bucannon. Căpitanul slăbănog e lângă el. Am senzația că dintr-o clipă-n alta or să se întoarcă spre mine și-or să-mi spună: „Care dintre ei, Mary? Care dintre ei a murit din pricina proiectilelor flechette?” Dar nu se-ntâmplă așa.

Mă uit în jos și văd că cineva așează lângă mine pe podea niște foi de hârtie și creioane. Nu mai pot suporta. Încep să plâng.

Fotocopie, Schiță pentru o conferință, Dosarele de comandament (Bucannon), Operațiunea Urangutan, Tiger Cat, Vietnam

Un model de „predispoziție la supraviețuire” pentru Psi

John W. Bucannon
Departamentul de psihiatrie
Centrul medical universitar John Hopkins

Bazându-se în mare măsură pe modelele psihoanalitice, Ehrenwald (1969) a propus — și cei mai mulți dintre noi au acceptat — simbioza timpurie mamă-copil ca sursă evolutivă și model al GESP (General Extrasensorial Perception: percepție extrasenzorială generală). În lumina anumitor fenomene și chiar a unor întregi modalități GESP, care ar apărea incompatibile cu acest model, aș dori să propun un model nou —

unul care circumscrie și subsumează nu numai modelul Ehrenwald, dar și toate fenomenele și modalitățile psi, în afară de psihokinezie, care rămâne problematică. Acest model, pe care, din lipsa unui termen mai adecvat, am să-l numesc „predispoziția la supraviețuire”, este la fel de fundamental în termeni evolutivi ca și cel al doctorului Ehrenwald și, ca o consecință, intensifică în egală măsură senzația de necesitate în manifestarea sa psihodinamică.

Partea I

Funcția nondirecțională și nonpozițională

Așa după cum au arătat Karmen și Johnson (1968), cele cinci exosimțuri universale cuprind un sistem senzorial articulat destinat ca, prin intermediul unor grade crescânde de poziționare și direcționare, să poarte o vertebrată amenințată de la starea inițială de alarmă senzorială la pregătirea pentru „luptă-retragere” și, în caz de necesitate, la contactul fizic al amenințarea propriu-zisă. Extinzând acest model și pornind atât de la modalitatea cât și de la dislocarea spațio-temporală a amenințării, GESP poate fi privit ca un „pre-simț” de alertare, de focalizare și de substituie, respectiv, un al șaselea simț, care (1) prin alarmarea inițială pregătește sistemul exosenzorial universal pentru comportamentul de reacție la amenințare, (2) ajută ca unul sau mai multe dintre cele cinci simțuri universale să se „focalizeze” în timpul aceluia comportament, sau (3) în timpul aceluia comportament substituie unul dintre cele cinci exosimțuri convenționale. În acest model, GESP, cel mai puțin direcțional și pozițional dintre simțurile sistemului, își asumă rolul de simț care, pe parcursul evoluției, prin intermediul unor ASC-uri dobândite natural, a acționat în sensul aducerii organismului — fie ca individ, ca membru al diadei mamă-copil ori ca membru al „grupului altruist” al lui Belstein — la starea de predispoziție la supraviețuire.

Deși visurile telepatice ale pacienților aflați în terapie pot părea incompatibile cu acest model, când sunt privite ca rezolvări ale amenințărilor exercitate asupra psihicului de către evenimente din cadrul relației pacient-doctor (terminarea terapiei, exces de transfer afectiv, chiar vindecarea) ele pot fi observate ca funcționând în unul sau mai multe dintre cele trei roluri de „pre-simțuri”. La urma-urmei, un salon de terapie nu diferă de o junglă; fie că este amenințat psihicul ori organismul fizic, comportamentul de autoapărare prin intermediul sistemului defensiv exosenzorial-universal este fundamental, iar „înarmarea” aceluia sistem este inevitabilă...

Capitolul 5

Dorm preț de vreo douăzeci de minute pe podea și am două visuri. Alți doi băieți mor undeva, în misiune, loviți de schijele unor proiectile fléchette. Alți doi oameni din echipa lui Steve au murit, iar eu nici măcar nu i-am cunoscut.

Mă uit în sus. Bucannon îmi zâmbește. Imediat în spatele lui, căpitanul stă în picioare, rezemat de peretele din oțel, cu capul aplecat într-o parte, ascultând.

— S-a întâmplat, nu-i așa, Mary? spune Bucannon cu blândețe. De data asta s-a-ntâmplat la lumina zilei, nu-i așa?

La noua tabără am rămas trează încă o noapte, dar era greu și nu mai avea nici o importanță. Nu făcea decât să înrăutățească lucrurile. În ziua următoare s-a întâmplat de încă trei ori și m-au văzut tot felul de

indivizi. Știam că cineva o să-i spună lui Steve. Știam că echipa lui Steve era încă în misiune — echipa Echo nu venise când au început bombardamentele — dar că el era teafăr. Stau întinsă pe pământ țipând și plângând, cu schijele trecând prin mine, picioarele mi-au dispărut, globul ocular stâng îmi atârână pe obraz și bucăți din trupul meu sunt împrăștiate peste tipul de lângă mine, dar nu sunt Steve și ăsta-i singurul lucru care contează.

A treia oară, un glonț de AK îmi străpunge gâtul, astfel că nici măcar să țip nu pot. Mă prăbușesc la pământ și nu pot să mă ridic. Cineva îngenunchează lângă mine, eu cred că e Bucannon și încerc să-l lovesc. Încerc să țip, cu toate că nu pot, dar nu e Bucannon, e unul din băieții care stăteau la masă cu Steve, la popotă. S-au întors, s-au întors, gândesc eu, dar încerc să-i spun tipului ăsta că undeva acolo, sub un banian frumos, e sanitarul ăsta care încearcă să mă salveze, dar eu n-am să rezist, am să mor în brațele lui, iar el o să-și amintească de asta toată viața lui, o să se trezească plângând din somn, ani la rândul după aceea, iar soția lui n-o să înțeleagă de ce.

Vreau să spun: „Să-i zici lui Steve că trebuie să plec de-aici”, dar nu pot. Beregata mi-a dispărut. Mă sting din viață sub un banian, la treizeci de kilometri depărtare, în mijlocul Laosului, într-un loc unde n-ar trebui să ne aflăm, și nu pot să rostesc nici un cuvânt.

Tipul ăsta, care a împărțit cu mine la popotă porția lui de șuncă și alte rahaturi, tipul ăsta se uită în jos la mine iar eu mă gândesc: „Doamne, Dumnezeule, am să-l visez într-o noapte, într-o zi, o să am un vis despre el și, din pricina asta, el are să moară.”

El nu spune absolut nimic.

El e cel care vine să mă ia din baraca mea, două zile mai târziu, când încearcă să mă scoată de acolo.

Îmi dau ceva destul de puternic. Până la venirea lor, visez fără să adorm, dar mu mai țip. Sunt aici, dar nu sunt. Sunt în același timp în toate aceste locuri, pășesc într-o Lumină de Arc, bombardiere B-52, urechile îmi sângerează, eu sunt cel mai aproape de locul unde explodează o mină Claymore chinezească, brațul meu mai stă atârnat de un tendon, mor în toate aceste alte locuri și nici măcar nu știu că am înghițit pastilele pe care mi le-au dat. Sunt ca o marionetă atunci când Steve, împreună cu individul ăsta și alți trei inși, vin și paznicul îi lasă să intre. Zâmbesc ca o tâmpită și spun: „Mulțumesc foarte mult” — ceva drăguț, care ar fi stat bine pe buzele unui tip de la USO (*United Service Organizations*) — și cineva mă susține ca să nu cad pe burtă. „Vine și Steve?” întreb. „Vine și sergentul nostru bețiv?” zic. „Mulțumesc foarte mult.”

În fața noastră se află acest Jolly Green Giant. E în zori, totul în jur e frumos, iar elicopterul ăsta e splendid. E din dotarea Forțelor Aeriene. E o nebunie. Sunt aici niște tipi pe care nu i-am mai văzut niciodată. Au berete verzi, sunt curați și îngrijiți și nu fac parte din trupele de uscat. Mă gândesc: un comando aerian! Chicotesc. Sunt de la Forțele Aeriene. Niște tipi unul și unul. Ei or să fie salvatorii, precum John Wayne la Iwo Jima. Simt cum un glonț îmi trece prin braț, pe urmă altul îmi străpunge piciorul, iar partea din spate a craniului îmi zboară cât-colo, dar nu țip. Am numai niște senzații, ca acelea pe care le ai cu puțin înainte să mori, dar nu țip. Forțele Aeriene mă vor salva. E de-a dreptul amuzant. Îmi spun mie însămi că Steve are prieteni în trupele de comando aeriene și că odată l-au luat și l-au plimbat prin toată țara vreme de o săptămână întreagă, fără nici un fel de permisiune oficială, dar poate că nu-i adevărat, poate că visez toate astea. Continui să chicotesc și să spun: „Mulțumesc foarte mult.”

Am ajuns la vreo cincizeci de kilometri de tabără și nu știu încotro mergem. Nu-mi pasă. Chiar de mi-ar păsa, n-aș ști cât de departe ar trebui să ajungem ca să fim „în siguranță”. „E și sergentul Christabel aici?” întreb eu. Cineva spune: „Nu în călătoria asta, drăguță.” Aud vocea lui Steve în cockpit și niște tipi care râd, așa că-mi închipui că nu-i nici un pericol. M-au răpit din tabără pentru că Steve ține la mine, iar acum suntem *în siguranță*. Continui să spun mulțumesc și nu știu care individ zice: „Cu plăcere, drăguță.” Oamenii râd și asta mă face să mă simt bine. Dacă râd cu toții, nimeni n-a fost rănit, îmi spun eu. Dacă râd cu toții, suntem în siguranță. Vă mulțumesc. Vă mulțumesc foarte mult.

Deodată, în cockpit se întâmplă ceva. În ciuda vuietului, aud. Cineva înjură: „Dar-ar dracii!” Un altul zice: „Cobra.” Altcineva spune: „Dumnezeule, ce mama naibii!” Mă uit afară pe ușa deschisă și văd două elicoptere de asalt negre. Nu seamănă cu nimic din ce-am văzut până acum. Nimeni nu mai râde. Spun „Mulțumesc foarte mult”, dar nimeni nu râde.

Aflu mai târziu că erau unul în spatele nostru, unul în față și unul deasupra noastră. Erau frumoase. Se înălțau asemenea unor șerpi în timp ce te atacă. Aveau mini-tunuri M-134, care în câteva secunde puteau acoperi cu gloanțe fiecare centimetru pătrat al unui teren de fotbal. Mi se spune că aveau fiecare câte cincizeci și două de rachete cu fosfor alb și proiectile TOW teleghidate. Mai aveau detectoare de poziție cu laser și senzori cu infraroșii orientate frontal. Erau negre ca noaptea și nu purtau nici un fel de însemne. Erau de tipul AH-IG-X și nu aparțineau nici unuia dintre corpurile armatei regulate de atunci. N-aveai cum să le vezi până la sfârșitul războiului.

Îmi amintesc cum mă gândeam că în elicopterul acela nu eram decât doi inși cu talente, așa că de ce n-a vrut el să ne lase să plecăm? De ce n-a vrut să ne lase pur și simplu să plecăm?

Am încercat să mă gândesc la toate lucrurile pe care putea să ni le facă, dar nu ne-a făcut nimic. Nu a avut de ce.

Nu l-am văzut pe Steve vreme îndelungată. În continuare am încercat să dorm noaptea, pentru că era mai bine așa. Dacă tot urma să visez, era mai bine așa. Nu mă mai înnebunea în halul ăla. Nu mai eram ca o marionetă care trebuie sprijinită ca să stea în picioare.

M-am apucat să scriu despre visurile avute într-un carnețel pe care mi l-a dat Bucannon și am stat de vorbă cu el. L-am arătat că realmente vroiam să înțeleg, că vroiam să fiu de ajutor, pentru că astfel era mult mai ușor pentru toată lumea. Nu s-a arătat surprins și nici n-am crezut c-o să se arate. El știa întotdeauna. Poate că n-a știut de tipii cu berete negre, dar a știut că Steve are să încerce. A știut c-am să rămân trează. A știut că, dacă rămân trează, visele or să treacă de la „somnul discontinuu din starea REM” la starea de veghe. Și a știut c-o să ne aducă înapoi.

Am discutat despre felul în care se transformau visele mele, despre faptul că le aveam mult mai devreme decât „evenimentele în timp real”. Probabil că același lucru se întâmplase la Cam Ranh Bay, a spus el, dar eu n-am știut. Talentul devenea tot mai puternic, a spus el, deși încă nu-l puteam controla. Nu mai aveam nevoie de „stimulul focal”, mi-a spus. De „corespondentul fizic”. Nu mai era nevoie să-i cunosc pe oamenii care aveau să moară ca să-i visez.

— Când o să încercăm? am întrebat eu în cele din urmă.

Știa ce vroiam să spun. A spus că nu trebuie să ne pripim, că să acționăm prematur era mai rău decât să nu înțelegem, că „fixitatea

viitorului" era ceva ce nimeni nu înțelegea deocamdată și că nu trebuie să riscăm încetarea visurilor încercând să ne jucăm cu viitorul.

— Asta n-o să oprească visele, am spus. Chiar dacă împiedicăm moartea cuiva, domnule colonel, visurile n-or să înceteze.

N-a vrut să asculte. El vroia ca ei să moară. Vroia să facă însemnări despre felul cum mureau și cum se potriveau visele mele cu moartea lor, și nu avea de gând să cheme pe nimeni înapoi până când el nu era pregătit.

— Țsta nu-i un război adevărat, Mary, mi-a spus el într-o zi. E un soi de știință, care are propriile sale reguli. Va trebui să ai încredere în mine, Mary.

Mi-a dat părul la o parte din ochi, pentru că plângeam. Căpitanul slăbănog nu era acolo. Nu mai fusese prin preajmă de multă vreme.

Bucannon vroia să mă atingă. Știam asta.

Am încercat să trimit un mesaj în exterior. Am încercat să descopăr cine erau cei pe care-i visam. Mă trezeam în toiul nopții și discutam cu cine puteam, încercând să lămuresc problema. Spuneam: „Cunoști pe un tip care are părul roșu și e din Alabama?” Sau: „Îl știi pe transmisionistul ăla mărunț și negru, care mai are puțin până termină și nu mai poate să asculte de nimeni, în afară de Sam Cooke?” Uneori dura prea mult. Câteodată nu reușeam să aflu cine era, dar dacă aflam, încercam să-i trimit un mesaj. Uneori era deja plecat în misiune, dar eu tot încercam să găsesc pe cineva care să-i transmită un mesaj — numai că nimeni nu făcea lucrul ăsta.

Am aflat mai târziu că Bucannon le intercepta pe toate. Oamenii ziceau, da, sigur, or să aibă grijă ca mesajul să ajungă la tipul respectiv, dar Bucannon era mereu pe fază. El le-a spus oamenilor să spună da când îi rugam. Știa. *Întotdeauna* știa.

Dar nu am avut nici un vis despre Steve și ăsta era lucrul important.

Când în sfârșit am visat că Steve a murit, că a fost nevoie de mai mulți indivizi în uniforme kaki decât ai crede că e posibil — cu mai multe arme decât ai crede că ar avea vreodată nevoie și în valea unui râu îngrozitor de îndepărtat — era visul pe care-l cunoșteam. Îl știam de la Spitalul de evacuare nr. 21 și îl știam din buncărul meu. Steve era omul din noroi, nu Dogman. Steve fusese dintotdeauna. Numai că eu pur și simplu n-am știut. Nu i-am spus lui Bucannon. Nu i-am spus cum se zvârcolea Steve pe malul unui râu departe, în nord, străduindu-se din răsuputeri să evite gloanțele cu fiecare mușchi al trupului său, cu toate că erau prea mulți — prea multe uniforme care se uitau în jos la el, lângă apa vijelioasă a râului, trupul lui continuând să tresară spasmodic, deși viața se scursese din el.

Am plâns o vreme și deodată m-am oprit. Vroiam să simt ceva, dar nu puteam.

N-am cerut pastile sau băutură și n-am rămas trează în următoarele două nopți, speriată că am să-l visez din nou. Simțeam nevoia să fac un anumit lucru.

N-am știut cât timp a durat. N-am știut dacă echipa lui Steve — cea din vis — plecase deja în misiune sau nu. N-am știut absolut nimic, dar m-am tot gândit la ceea ce spusese Bucannon despre „fixitate”, despre faptul că poate viitorul nu poate fi schimbat, și chiar dacă Bucannon n-ar fi interceptat mesaje alea, altceva ar fi păstrat viitorul neschimbat, iar oamenii ăia ar fi murit oricum.

L-am găsit pe sanitarul „beretă verde” care mă dusesse la buncărul meu în acea primă zi. Am stat la o masă cu el, la popotă. Unul dintre oamenii lui Bucannon ne urmărea, dar eu m-am așezat oricum la masa lui. Am spus:

— Steve Balsam a fost trimis până acum în misiune?

— Nu am voie să-ți spun, mi-a răspuns el. Știi asta, locotenente.

— Da, sergent, știu. Mai știu totodată că, întrucât în ziua aia m-ai dus la buncărul meu, am să visez probabil despre moartea ta înainte ca ea să se întâmple, dac-o să se întâmple aici. După cum știu și că dac-o să le spun despre vis oamenilor care conduc proiectul ăsta, n-or să facă nimic în privința asta — deși ei știu cât de exacte sunt visele mele, așa cum știu cât de exacti sunt Steve Balsam, Bingham, Clipper și toți ceilalți, numai că nu mișcă nici măcar un deget în privința asta.

Am așteptat. Acum mă asculta.

— Sergent, eu mă aflu în postura în care pot să dau de veste cuiva atunci când îl visez.

Nici n-a clipit măcar.

— Da, a spus el.

L-am întrebat din nou:

— A fost trimis în misiune locotenentul Balsam?

— Nu, a spus el.

— Știi ceva despre misiunea în care urmează să plece?

N-a vrut să-mi răspundă, dar după o clipă s-a hotărât și mi-a spus:

— Digurile.

— Nu înțeleg.

Nici asta n-a vrut să-mi explice. Faptul că trebuia s-o facă îl înfuria. S-a uitat la doctorul de lângă ușă și pe urmă s-a uitat iarăși la mine.

— Poți să distrugi Digurile Roșii cu un dispozitiv nuclear de o kilotonă, locotenente. Toată lumea știe asta. Dacă o faci, Hanoiul e inundat și Nordul e la pământ pe toată durata războiului. Balsam și încă patru inși vor fi infiltrați pe timp de noapte pornind din Laos cu armament DOD (*Department of Defense* — Departamentul Apărării Naționale) special de pe un portavion de la Yankee Station. Toți cinci sunt talente. Pricepi ceva din ce-ți spun, locotenente?

N-am scos nici o vorbă, mă uitam doar la el.

În cele din urmă, am spus:

— E o misiune sinucigașă, nu-i așa? Dispozitivul nici n-o să fie adevărat. E una din ideile lui Bucannon... vrea să vadă cum se comportă, atâta tot, numai despre asta-i vorba tot timpul. Niciodată n-or să folosească un dispozitiv nuclear în Asia de Sud-Est, sergent, iar tu știi asta la fel de bine ca mine.

— Nu se știe niciodată, locotenente, a spus el.

— Nu. Câteodată se știe.

Am pronunțat cuvintele rar, astfel încât să poată înțelege.

El s-a uitat într-o parte, stânjenit.

— Când pleacă echipa?

Nu mi-a răspuns. Doctorul de lângă ușă lăsa impresia că are de gând să vină la noi.

— Sergent?

— În treizeci și opt de ore. Așa se vorbește pe-aici.

M-am apropiat de el și i-am spus:

— Știi în ce stare eram când am ajuns aici, sergent. Am nevoie din nou de chestia aia. Am nevoie de atât de multă încât să mă facă să suport locul ăsta o săptămână întreagă, altfel n-am să rezist și n-ai să poți afla niciodată ceea ce ai nevoie să știi ca să scapi de-aici viu. Știi de unde să faci rost, sergent. Am nevoie de ea în noaptea asta.

În timp ce treceam pe lângă doctorul de lângă ușă, mă întrebam cum are să moară el, cât timp o să dureze, cine-o s-o facă și când.

Fotocopie, Scrisoare din 28.04.71 (interceptată), Jerry Damico către locotenent Mary Damico, 557783021, Dosarele de comandament, Operațiunea Urangutan, Tiger Cat, Vietnam

Salut, mândră Mary!

Îți trimit o poză a lui Dickie, făcută cu noul Polaroid al lui tata. Dickie zice că tot vrea să se-nsoare cu tine, dar eu i-am spus să-și pună pofta-n cui, fiindcă tu nu te-ncurci cu puștimea.

Și zici că a-nceput să te șucărească povestea asta? Fratelui tău poți să-i spui. Dacă o să vrei vreodată să încerci un apel pe canalul ăla militar, dă-mi de veste. Pe-aici, băieții vorbesc întruna cu gagicile lor.

Aș vrea să fiu și eu acolo să te ajut să cari toate sculele alea medicale. (Hei, să știi că s-ar putea să ajung acolo mai curând decât crezi. Bobby și Hank sunt în categoria I-A, iar eu sunt în așteptare. Să-mi păstrezi și mie ceva din plaja aia!!!)

Te iubesc,

Jerry

Capitolul 6

Am făcut-o în singurul fel pe care-l știam.

Am început să țip de cum s-a luminat de ziuă și, când Bucannon a venit la buncărul meu, m-a găsit plângând. I-am spus că am avut un vis despre el. I-am spus că am visat cum propriii săi oameni, niște țipi în uniforme de camuflaj, toți fiind talente, l-au ucis, l-au ucis pentru că el nu se folosea de visurile unei infirmiere ca să le salveze viața prietenilor lor, fiindcă el avea cunoștință de visurile mele dar nu făcea nimic în privința lor, și toți prietenii lor mureau.

M-am uitat în ochii lui și i-am spus cât de speriată eram pentru că ei au ucis-o și pe ea, au ucis-o pe infirmiera care-l ajuta.

I-am spus cât de mari păreau găurile din uniforma lui, de la gloanțele de calibru 0,45, cum cineva îi trăsese un glonț în gură —doar o singură împușcătură — și cum i s-a desprins partea din spate a craniului. I-am spus că a fost expediat cu elicopterul de îndată ce s-a putut și că l-au pus sub perfuzie și i-au aplicat o pompă aspiratoare de cum a ajuns la Saigon, dar n-a fost suficient, i-am zis cum a murit înecat cu propriile fluide.

Nu m-a crezut.

— Era și locotenentul Balsam acolo? a întrebat el.

Încercând să nu plâng, i-am spus că nu, nu era. Nu știam de ce, dar nu era, i-am spus.

Privirea i s-a schimbat. Acum se uita la mine. Mi-a zis:

— Când crezi că se va întâmpla asta, Mary?

I-am răspuns că nu știu — vreme de două zile nu, dar nu puteam fi sigură, cum puteam să fiu sigură? Aveam senzația că în trei, patru zile, dar nu puteam să fiu sigură. Am început iar să plâng.

De data asta m-a crezut.

Știa că era exclus să se poată întâmpla dacă Steve se afla aici — dar dacă Steve pleca, dacă oamenii așteptau până când Steve pleca?

Steve urma să plece în două zile și infirmiera asta, care plângea

speriată, n-avea de unde să știe acest lucru.

M-a mutat în buncărul lui și a pus pe cineva să atârne niște prelate, improvizând un culcuș pentru mine acolo. A dublat gărzile, i-a schimbat pe oameni și pe urmă a dublat încă o dată gărzile, dar știam că nu credea că are să se întâmple înainte de plecarea lui Steve.

În noaptea aia am plâns. A venit la culcușul meu. Mi-a spus:

— Să nu-ți fie frică, Mary. Nimeni n-o să-ți facă nici un rău. Nimeni n-o să facă nici un rău nimănui.

S-a uitat la mine iar eu mi-am spus: „Nu e sigur. N-a încercat să împiedice transformarea unui vis în realitate — deși eu i-am cerut s-o facă — și nu știe dacă poate sau nu.”

I-am spus că vroiam să mă țină în brațe, că vroiam să mă țină în brațe cineva. I-am spus că vroiam ca el să-mi mângâie fruntea așa cum o mai făcuse, să-mi dea părul la o parte, cum mai făcuse și altă dată.

S-a uitat la mine de parcă n-ar fi înțeles, dar pe urmă a făcut cum îi cerusem.

I-am spus că vroiam să facă cineva dragoste cu mine în noaptea aia, pentru că nu se mai întâmplase de mult lucrul ăsta, nici cu Steve, nici cu altcineva. Mi-a spus că înțelege. Mi-a zis că dacă ar fi știut, ar fi putut să-mi ușureze situația.

A tăcut. S-a asigurat că paravanul de la intrarea în culcușul meu era închis bine, apoi s-a dezbrăcat pe întuneric. I-am ținut mâna exact așa cum le ținusem mâinile și celorlalți, la Spitalul 21. Am făcut în așa fel încât să-i *simt* mâna ca pe a celorlalți.

Chiar și în întuneric, am putut să văd cât de palid era, ca un vis. Părea să strălucească în întuneric, deși nu era nici un fel de lumină. M-am dezbrăcat și eu. I-am spus că vroiam să fac ceva deosebit pentru el. Mi-a zis că e perfect, dar că nu putem să facem prea mult zgomot. L-am asigurat că n-o să se audă nici un zgomot. I-am spus să se întindă pe pat, cu fața-n jos. Păream excitată. Am și râs, chiar. I-am spus că figura se numește „în jurul lumii” și că cel mai mult îmi plăcea s-o fac cu bărbatul lungit pe burtă. A făcut cum i-am cerut, iar eu m-am întins deasupra lui.

Am ridicat seringă cu doza fatală, întrebându-mă cât timp o să trebuiască s-o țin înfiptă, dac-o să fiu în stare să ținesc suficient de bine pe întuneric, dac-o să fiu îndeajuns de puternică pentru a-l ține imobilizat.

O voce în întuneric a spus:

— Are s-o facă *acum*, sir.

Am tipat. Ar fi trebuit să-mi continui mișcarea cu seringă, ar fi trebuit să i-o înfig în ochi, în gât, oriunde, dar n-am făcut-o. Vocea era chiar acolo cu noi, în întuneric, de cealaltă parte a prelatei, și am simțit ceva atingându-mi ochii. M-a făcut să vreau să țip. Nu știu cum altfel să o spun. Era ca și cum ceva îmi atingea gâtul și ochii.

Bucannon mi-a găsit încheietura mâinii în întuneric și mi-a luat seringă. A luat-o de parcă aș fi fost un copil, de parcă ar fi știut tot timpul că o să mi-o ia și că n-o să fie greu.

Nu m-am împotrivit. Simțeam prezența altcuiva în întuneric, alături de noi, așa că nu m-am ostenit să mă împotrivesc. Ar fi trebuit s-o fac, acum știu asta.

Am auzit o tuse. Senzația de pe gât, din ochii mei a revenit și pe urmă a încetat.

Bucannon îmi ține încheietura mâinii în întuneric. Lumina se aprinde. Mă uit în altă parte. Nu vreau să-l văd dezbrăcat, cu brațul lipit de al meu. Nu vreau nici ca ăla care e cu noi să ne vadă așa.

Bucannon se ridică. Îmi dă drumul la mână și aud foșnetul scos de haine, zăngănitul metalic al cataramii de la curea. Își pune pe el pantalonii și pe urmă cămașa. Nu mă uit la el, dar știu că asta face — îl aud. Pe urmă se ridică și așteaptă până mă îmbrac. Eu mă gândesc întruna la seringă și mă-ntreb unde-o fi, unde-o fi dispărut. Mă tot gândesc că tusea aia o să se audă din nou și că în momentul ăla o să țip.

Nu știu dacă Bucannon m-a privit în timp ce mă îmbrăcam. Nu m-am uitat la el așa că nu știu. Când termin, m-apucă din nou de încheietura mâinii și ieșim din culcușul de prelată la lumină.

Cealaltă persoană e acolo. Nu l-am auzit niciodată vorbind, nu l-am văzut nicicând atât de aproape, dar îl cunosc. Stă în picioare lângă trepte și acum nu e îmbrăcat în uniformă de camuflaj. Nu are deloc o ținută de război. E-atât de slab încât uniforma de culoare măslinie, cu tresele de căpitan la guler, e largă pe el. I se văd oasele feței, are pielea transparentă, țesuturile adipoase au dispărut cu totul — așa cum se întâmplă cu cineva care suferă de mult timp de o boală. Îmi spun încă o dată că de bună seamă e bolnav de multă vreme.

Lumina vine de la felinarul agățat pe peretele din pământ. Lui nu-i place. Și-a întors fața de la ea, de parcă l-ar fi durut, de parcă ceea ce-l slăbise atât de mult îi dăduse și ftofobie. O să se uite la mine, îmi spun eu. O să-și întoarcă fața înspre lumină și o să se uite la mine. Eu sunt motivul pentru care el e aici, nu-i așa? Eu sunt cea pe care el trebuia s-o supravegheze în tot acest timp, nu-i așa? Vreau să-i văd ochii.

Dar el nu se întoarce. Își ține privirea îndreptată într-o parte, ferită de lumină, spre întunericul de pe peretele celălalt. E ca și cum eu n-aș fi aici deloc, ca și cum nimeni n-ar fi aici, doar el și ceea ce gândește — ceea ce aude, ceea ce vede în întuneric.

Caut din priviri niște ochelari cu infraroșu, un binoclu cu vizualizare nocturnă, orice obiect pe care l-ar fi putut folosi ca să mă vadă. Are la centură un Browning automatic, dar toată lumea poartă așa ceva. Nu e nici un aparat lângă el, pe podea, pe perete, nimic. Mă întorc. Chiar și cu felinarul aprins, micul adăpost din prelată pe care mi l-a amenajat Bucannon e învăluit în umbră. *Nimeni* n-ar fi putut să vadă seringă din mâna mea, știu asta.

Când trecem pe lângă căpitan, Bucannon nu scoate nici un cuvânt. Locul e atât de strâmt încât ne frecăm de el când trecem, dar căpitanul continuă să nu ne privească. Începem să urcăm treptele și, când ajungem sus, am iarăși senzația aceea... pe gât, înăuntrul ochilor. Îmi spun că el e chiar în spatele meu... *cineva* este. Mă proptesc în Bucannon și mă întorc.

El nu e acolo. Nu e nimeni. Aud o tuse și văd o umbră mișcându-se aproape de felinar, la baza scărilor, și senzația dispare din nou.

Când ajungem la buncărul meu, Bucannon nu-mi dă drumul, îmi ține mâna într-a lui și, ca un tată dezamăgit, ca un părinte care se aștepta la ceva mai bun din partea copilului său, spune pe un ton foarte liniștit:

— Ce-ai crezut tu, Mary? Chiar ți-ai închipuit că, ucigându-mă, ai să poți să-ți oprești visele, că ai să poți să-i ții aici, în siguranță și pentru totdeauna, pe Steve și pe ceilalți?

Se uită la mine iar eu nu pot să-i susțin privirea. Vrea ca eu să mă simt rușinată și mă simt.

— Dacă nu s-ar afla aici, Mary, îmi spune el, ei ar fi în altă parte a acestui teatru de război. Ar muri într-un loc sau altul, Mary — cu sau fără

mine. La fel cum ar muri cu sau fără tine, Mary. Asta înseamnă războiul.

Se oprește. Îl aud respirând, îi simt mirosul respirației, mirosul de pastă de dinți. Vocea lui devine blândă, așa cum se întâmplă întotdeauna.

— Nu sunt supărat pe tine, Mary, dar *sunt* dezamăgit. N-am să raporteze chestia asta la Saigon — nu văd nici un motiv pentru care-aș face-o — dar în schimb sper c-ai să faci ceva pentru mine. Nădărduiesc c-ai să dormi bine în noaptea asta. Sper că te vei gândi la ce era gata-gata să se întâmple în noaptea asta. (Se oprește.) Ai să faci asta? *Te rog.* (Se oprește din nou.) În noaptea asta o să fim bombardați, Mary, și dacă vrei ceva care să te ajute să dormi bine, nu ai decât să ceri. Fie maiorul DuRall, fie maiorul Miller sunt în măsură să te servească.

Nu mă mai ține de mână și nu-mi amintesc că aș fi încuviințat din cap. Dar mi-aduc aminte că am zis:

— Cine e el, colonele? Cine e individul ăla?

Știe despre cine vorbesc, dar nu-mi răspunde. Nu mă mai ține de încheietura mâinii, așa că cobor în buncăr, în întuneric, și când dau de pat cu genunchii mă întind și încerc să adorm.

Unul dintre doctori vine în buncărul meu pe la ora nouă. Căpitanul cel slăbănog e cu el, dar rămâne iarăși afară și nu spune nimic. Dacă intră, am să țip, îmi spun eu. Am să țip și n-am să mă opresc din țipat. Știe...așa că nu intră.

N-am putut să dorm din pricina mortierelor. Nu l-ăm visat pe Steve, n-am visat pe nimeni și nu sunt sigură de ce. Ei sunt acolo, afară, și mor, *știu* asta. Niciodată nu încetează să moară, Mary. Am plâns mult — visuri vechi, Bucannon ținându-mă de mână, vocea din întuneric spunând: „Are s-o facă acum, sir.” N-am vrut să plâng, dar am plâns, și nu vreau ca indivizii ăștia să mă vadă plângând acum. N-am să mai plâng niciodată în fața lor, îmi spun eu.

Mă gândesc: *De ce ai mai încercat? N-ai- avut un vis. Știai că n-are să se întâmple, și totuși ai încercat.*

Mă ridic din pat. Miroase. *Eu* miros. Nu vreau ca individul ăsta să stea aplecat așa deasupra mea, simțindu-mi mirosul.

El stă acolo îmbrăcat în uniforma lui călcată și spune:

— Colonelul a făcut niște modificări în misiunea viitoare a locotenentului Balsam și e sigur că vei sesiza înțelepciunea acelor modificări. În lumina celor întâmplate astă-noapte, locotenente, colonelul crede că ar trebui să petreci mai mult timp alături de cei de seama ta și bănuiește că n-o să ai vreo obiecție la asta. Pot să-i comunic că are dreptate?^

Tipul zâmbește. Împărtășim o mică glumă. *Tu poți să ai încredere în mine. Eu pot să am încredere în mine*, spune el. E ca și cum mi-ar vorbi Bucannon. E Bucannon curat, ce mai.

Tipul zice mai departe:

— Colonelul Bucannon mi-a cerut să subliniez din nou, locotenente, că *nu* e supărat, că înțelege cu adevărat stările prin care treci, că „proiecția” — un fenomen pe care-l trăiesc toți oamenii — e un mecanism natural. Cu toate acestea, el e încredințat — și convins că vei fi de acord, locotenente — că ar fi mult mai sănătos pentru toți cei interesați ca dumneata și el să petreceți mai puțin timp împreună.

Se oprește. Așteaptă, vrând să-mi audă recunoștința, vrând să fie în măsură să raporteze despre ea. Văzând că nu scot nici o vorbă, continuă:

— Colonelul mi-a mai cerut să te anunț că vei lucra cu căpitanul

Kelly, pe care l-ai cunoscut astă-noapte. Căpitanul Kelly va fi șeful dumitale de echipă, iar locotenentul Balsam va fi adjunctul lui. Colonelul i-a ales cu mare grijă pe toți membrii echipei și speră că vei ține cont de asta.

E nebun, îmi spun eu. Eu am încercat să-l omor iar el îmi trimite pe cineva să-mi vorbească atât de frumos, ca și cum nimic nu s-ar fi întâmplat. Nu, nu-mi place căpitanul slăbănog — nu-mi place nici măcar să mă gândesc la el — dar dacă asta înseamnă că am să-mi petrec mai mult timp cu Steve, de ce nu? *Ai dreptate, colonele. Sesizez înțelepciunea. Nu am nici o obiecție.*

Încep să zâmbesc. Mă cuprinde amețeala. Încep să simt cum e când învingi..

Tipul continuă să vorbească:

— Colonelul a cerut să fie aduse din țară niște medicamente pentru dumneata, locotenente. Eu ți le voi administra. Sper că te vei simți liberă să întrebi tot ce te interesează despre ele. Drogul este un inhibitor al lobului temporal, un supresor ASC, care, te va bucura să auzi, ar trebui să împiedice darul dumitale să-ți afecteze eficiența.

Îmi vede zâmbetul și crede că înțelege. *Am de raportat un zâmbet. Am obținut recunoștință.*

— la câte una la fiecare douăsprezece ore, pe stomacul gol. Dacă simți vreo greață sau amețeli, anunță-mă.

Iau pilula de față cu el. Nu-mi pasă ce e. Ar trebui să cred că Bucannon vrea să mă ajute, că vrea să-mi dea ceva care să oprească visele? Nu-mi pasă. Am învins. Individul pleacă. Îi spune ceva slăbănogului, căpitanului Kelly, și pleacă amândoi.

Rânjesc ca o idioată. Sunt amețită de succes ca o regina balului. Îmi zic: *Ai reușit, Mary! N-ai ucis un om, dar ai împiedicat transformarea visului în realitate.* Dacă Bucannon a schimbat misiunea, înseamnă că Steve nu poate să moară în cursul ei, nu? Steve nu poate să moară pe un mal de râu, tresărind și iarăși tresărind în noroi. Nu poate să moară într-o misiune la care participi și tu, pentru că tu nu mori cu el în visul acela, nu? Tu nu zaci pe malul râului cu el, nu ești nicăieri în apropierea lui, cu uniforme care să se uite în jos la tine, în vreme ce râul, noroiul, toate trec vijelios prin apropiere. Tu nu ești în visul ăla pentru că Steve nu mai pleacă în misiunea aia, voi vă veți duce în altă parte, iar el n-are să moară. E logic. Totul e logic, nu-i așa?

Vreau să-i spun lui Steve. Vreau să simt cât e de bine să spui cuiva, să-i faci și pe alții să simtă și, simțind-o, să păstrezi vie senzația. Nu m-am mai simțit atât de bine de multă, multă vreme, colonele. Mulțumesc. *Ai reușit, îmi zic eu. Nu l-ai ucis pe Bucannon — nimeni nu-l poate uide pe Bucannon — dar l-ai oprit, nu-i așa? Ai împiedicat visul să se transforme în realitate.*

Christabel coboară treptele buncărului la ora douăsprezece. Ei îl lasă să treacă. Nu-mi vine să cred. Vreau să-l îmbrățișez și să-l sărut, dar mi-aduc aminte cum miros, cum miroase tot buncărul. N-am să-l îmbrățișez până când nu ajungem afară, pe urmă am s-o fac. Am să-l sărut de parcă n-am purta niște uniforme, am să-i fac fața și mai roșie decât e și-am să râd tot timpul. Am de gând să-i spun despre Steve și despre vis — el nu știe de vis — și cum a. schimbat Bucannon misiunea, misiunea lui Steve, am să-i. spun că acum particip și eu la ea, pentru că, reține te rog, Bucannon crede că o să-mi facă bine.

Zâmbesc. Am să-l fac pe uriașul ăsta, fost membru al infanteriei marine și al Forțelor Speciale, care nu mai zâmbește, să zâmbească și el.

— Trebuie să ta iau la masă, locotenente, zice el.

Îi simt damful de bere stătută și-mi place. *Amândoi* mirosim urât, sergent. N-o să-l deranjeze. Îl sărut iar el mă îmbrățișează, dar e o îmbrățișare înceată, slăbită. Abia dacă mai zâmbește, iar eu nu pot să-l fac să spună... așa cum obișnuia să spună, așa cum echipa lui se aștepta întotdeauna s-o facă: „Nu-i așa că-i o zi nemaipomenită? Nu-i așa că merită să-i anunțăm pe puradeii unchiului Ho că-i iubim?”

— Mie mi se pare o zi nemaipomenită, sergent, îl tachinez eu, încercând să-l scot dintr-ale lui.

Ce-ai zice de un zâmbet, sergent? Mă gândesc: *Oare cât o fi băut astăzi?* Îmi zic: *De ce-l lasă Bucannon să stea acolo în buncăr și să facă ceea ce face?* Mă gândesc: *De ce l-a trimis Bucannon să mă ia la masă? Are vreo importanță?*

Știu de ce stă în buncăr și știe și el. Îmi aduc aminte că cineva a spus: *La ce bun, talentul ăsta, dacă nu poți să-i salvezi pe alții? La ce bun că tu poți să rămâi în viață și toți cei la care ții mor?* Poate că Steve a spus-o, poate că nu. Nu contează.

Știu că are o soție în Virginia, o fată la liceu, că bea, că întotdeauna a fost un băutor, dar acum e și mai rău. Că nu mai vrea ca din echipa lui să moară cineva. Crede că ar trebui să fie în stare să spună lucrul ăsta, dar când o face, creează o senzație nepotrivită — ca o scuză. Ar trebui să fie simplu de rostit cuvintele pentru asta: *Nu mai pot să plec în misiune cu ei, sir. Dacă o voi face, am să mai pierd pe cineva. Dacă nu de data asta, atunci data viitoare, sir.* Cuvintele ar trebui să fie simplu de rostit, la fel ca și visurile. Dar nu sunt. Să bei e mult mai ușor.

Știu că e un clarvăzător OBE, ca și Steve, că poate să-și părăsească trupul ca și Steve, să plutească deasupra unui lan de orez sau peste o zonă de aterizare din munți, să vadă lucruri pe care n-ar trebui să fie în stare să le vadă și să-și salveze — numai lui — viața.

Nimeni n-a spus vreodată că darul ar fi pentru alții.

Știu de ce n-a fost în elicopterul ăla cu noi. E îngrozitor să-ți fie teamă, colonele.

Ca o tâmpită, spun din nou:

— Pare a fi o zi nemaipomenită, sergent.

El nu spune nimic și știu că ceva nu e în regulă. Mergem prin tabără și el ar trebui să spună: „Trebuie să fii atentă la piersicile conservate și la prăjitura conservată, locotenente. Charlie nu poate să suporte femeile albe frumoase și-o să găsească el o cale să strecoare un mic șerpișor krait în piersici sau un păianjen veninos în prăjitură, care să te muște de buza aia frumoasă a ta, iar noi n-o să mai avem parte până la sfârșitul războiului decât de o ceată de *mamasane* bătrâne. Te rog să-mi scuzi insubordonarea, domniță.” Asta ar trebui să spună, iar eu aș râde. Mi-ar prinde bine, nu-i așa, colonele? „Pastila asta e o chestie mișto”, aș vrea eu să spun.

El zice:

— Ai tras vreodată cu un AK, locotenente?

Nu vrea să se uite la mine.

— Ai tras vreodată cu un AK-47, locotenente?

Îi spun că nu, că n-am tras decât cu un 0,45. Vreau să-i spun despre pușca M-14 de la Fort Sam — cea pe care nu ne-au lăsat să o folosim — dar mă gândesc: *Spune-i acum. Spune-i ce-ai încercat să faci astă-noapte, Mary, că Steve n-are să mai plece în misiunea aia, că tu nu o să mai ai niciodată un vis despre chestia asta. O să-l facă să zâmbească, Mary. O să-i alunge starea care-l înnebunește acum.*

Dar n-o fac.

El se uită acum la mine și-mi dau seama că *știe*. Știe totul despre

noaptea trecută. Știe mai multe despre asta decât mine și nu zâmbește.

— De ce aş avea nevoie să știu cum se trage cu un AK-47, sergent?

Îmi țin respirația în așteptare. Iarăși își ferește privirea.

—Comandantul zice că trebuie să fac rost de un AK pentru dumneata, domniță, și că trebuie să facem niște exerciții de tragere. Asta-i tot ce știu.

Minte. Se uită la mine din nou, pe urmă în altă parte. Știe că știu că minte. *Toți mint...chiar și cei buni, Mary*, îmi spun eu.

— Colonelul zice că în următoarele două zile trebuie să te antrenezi și cu revolverul Makarov. Makarovul are calibrul de nouă milimetri...

— Știu ce e un Makarov, sergent, zic eu, mințind.

Încep să mă supăr. Nu pot să păstrez vie fericirea. El mi-o ucide. Nici măcar nu se străduiește.

Vrea ca eu să-l iert pentru ceea ce face, dar n-am să-l iert.

Nu spune nici un cuvânt. Am ajuns aproape de popotă și, deoarece nu se uită la mine, nu poate să vadă ce e în ochii mei, deci nu pot să-l fac să simtă ceea ce el nu vrea să simtă, corect? Asta-i jocul, nu-i așa?

— L-ai văzut pe Steve? Întreb eu.

Deși nu vrea să-mi răspundă, zice:

— Ultima oară l-am văzut acum două zile, locotenente. Era într-un elicopter care mergea la Vientiane. Și adaugă din nou: Asta-i tot ce știu.

E aceeași minciună.

Vientiane e în Laos, îmi aduc eu aminte. Capitala politică, așa că toți sunt acolo — chinezii, rușii, thailandezii, nord-vietnamezii, francezii, americanii, toți care sunt *cineva*. Îmi amintesc că e teritoriu neutru și că tot ce se află sub soare, toate operațiunile imaginabile, se desfășoară trecând prin acest oraș. Știu lucrul ăsta — toată lumea din războiul ăsta îl știe — dar nu înțeleg ce înseamnă. Eu ar trebui să fiu împreună cu Steve... iar el e în Laos?

— Ba nu, nu este, îi spun eu.

Știe ce vreau să spun. Nu mai vorbim nimic până când terminăm de mâncat, iar liniștea e atât de apăsătoare încât îi auzim pe ceilalți mestecând.

— Nu știu de ce Steve pleacă în Laos, Mary, spune el în sfârșit, cu un oftat de om vârstnic. Eu nu știu *nimic*. Nu-mi place ceea ce văd și aud, dar asta nu înseamnă că știu într-adevăr ce se întâmplă. Tot ce știu, Mary, e că trebuie să te familiarizez cu AK-ul și cu Makarovul, că trebuie să te duc la niște WIA (*Wounded In Action*: rănit în misiune), să pun un sanitar să te urmărească, să vadă cum te descurci, și cu asta basta. Nu știu de ce Steve se află în Vientiane. Nu știu cu adevărat de ce trebuie să te pun să faci lucrurile astea, Mary.

— Dar poți să-ți *închipui*, îi spun eu, la fel cum i-am spus-o sanitarului „beretă verde” în urmă cu trei zile — în același cort.

Cred că o să-mi dea o replică de genul: „îmi pare rău, zău că-mi pare rău”, sau: „Probabil că cel mai bun lucru pe care pot să-l fac pentru tine în momentul ăsta e să te familiarizez cât mai bine cu pușca sovietică de asalt — indiferent ce părere ai despre asta”. Dar nu spune. Se uită la uniforme de camuflaj și la armele care zăngănesc la mesele din jurul nostru și nu scoate nici un cuvânt.

— Am încercat să-l ucid pe Bucannon, îi spun eu.

— Știu, locotenente.

— Bucannon zice că nu e supărat din pricina asta.

Aștept, dar nu vine nici un răspuns.

— Ar urma să lucrez cu căpitanul ăsta pe care-l cheamă Kelly, sergent. Ar urma să-mi petrec timpul cu Steve în echipa acestui căpitan. Până la urmă, Steve n-o să mai plece în misiunea aia de la Digurile Roșii,

nu-i așa, sergent?

El se uită în sfârșit la mine și în ochiul lui drept se întrevede o pată de galben, e în albastrul de acolo, ca o tristețe, ceva care nu poți ascunde. Pe urmă, zice:

— Trebuie să pricepi ceva, locotenente. Bucannon nu se supără *niciodată*. Chiar când e supărat, nu e. Nu e felul lui. În lumea lui nu există decât *scopuri* și *metode*. Dacă un om moare într-o misiune, asta nu e o pierdere, ci ceva din care se poate învăța. Un nou *scop*, o nouă *metodă* căreia i se pot aduce ajustări de finețe.

Se uită în ochii mei și simt că mă cuprinde un fior rece. Știu că vrea să schimbe starea lucrurilor. Vrea ca ele să stea altfel pentru mine — pentru noi *toți* — dar e neputincios. Apare și un mic zâmbet acum, care reflectă însă alte simțăminte și, dintr-o dată, știu de ce nu s-a aflat în elicopter în ziua aceea. *Ai știut. Ai știut că n-o să scăpăm, nu-i așa?*

— Dacă un om se poate salva pe el însuși, dar nu și pe alții — dacă trebuie să privească neputincios cum pier oamenii din subordinea lui — ăsta nu-i un motiv pentru tristețe sau regrete, nu-i așa? Nu e decât ceva *din care se poate învăța*. Chiar dacă o femeie, o infirmieră, încearcă să te ucidă pe întuneric, orice supărare — și orice teamă — pe care le-ai putea simți nu înseamnă nimic prin comparație cu ceea ce ai putea învăța păstrând-o, urmărind ce va face...

Simt din nou fiorul acela. El se uită la mine. Îmi spune ceva important, ceva ce realmente trebuie să înțeleg. Și n-o să se uite în altă parte până când n-o să înțeleg.

Copie, Telegramă din 05.07.71, DDO către col. John W. Bucannon, CCN, MAC-SOG, Saigon

Foc verde. Valabil până pe 20/11. După asta pierdem controlul.

Capitolul 8

Face rost de un AK de la un tip numit Clipper și ne ducem în colțul sud-estic al taberei, dincolo de împrejmuirea de sârmă concertina, de canistarele cu amestec incendiar și de minele Claymore. Lamele de buldozer împinseseră jungla înapoi cam cu o sută de metri, dar jungla rămâne în continuare prezentă, uitându-se la noi. Nu trebuie să-l întreb. Știe la ce mă gândesc.

— Avem în spatele nostru un turn cu o mitralieră M-60, locotenente, zice el, și un post de observație la o jumătate de kilometru în față. Dacă nu tragi în cei din postul nostru de observație, nici ei n-or să tragă în tine.

Zâmbește. Vrea ca eu să râd. Vrea ca amândoi să râdem —chiar dacă trebuie să ne prefacem — dar eu rămân țeapănă ca o scândură.

— Charlie n-o să tragă, locotenente. Știe că n-am ieși afară din perimetru numai pentru niște exerciții de tragere. Știe că n-am ieși afară în felul ăsta dacă n-am încerca să-i atragem tirul. Astfel încât una dintre patrulele noastre să-l poată lovi pe la spate, corect? Charlie nu e *prost*.

Arată către pâlcul de copaci, spre un ciot lăsat în urmă de buldozer și zice:

— Încearcă în bușteanul ăla.

Bagă un încărcător în AK și-mi întinde arma. E grea. Un M-16 e ușor, o jucărie pentru copii ca mine, dar chestia asta e *grea*.

— E o armă bună, locotenente, zice el. Automatul M-16 se blochează. Și toți mocofanii lipsiți de experiență își termină muniția în cinci secunde dacă trag pe foc automat. Eu nu m-aș atinge de un M-16 nici dacă m-ai plăti pentru fiecare glonț tras, locotenente. (Așteaptă un zâmbet de la mine, iar eu zâmbesc.) Una din astea valorează două mii cinci sute de dolari la bursa neagră a infanteriștilor din Saigon. Du o ladă dintr-astea unse cu vaselină înapoi în State și-ai să poți să te pensionezi de pe-acum, să-ți găsești un bărbat și să faci câți prunci vrei.

Nu asta vreau eu să aud, dar sergentul e cel care vorbește și-l las în pace. Nu-i spun: „Ai auzit vreodată de arsuri provocate de sutien, sergent?” Nu spun „Ce-s ăia prunci?” sau „N-o să reușim să ne întoarcem, nu-i așa, sergent?” îl las în pace. Mă bucur că s-a întors.

Dă să-mi pună vată în urechi, ca să le protejeze, dar vata sare afară. Încearcă din nou și pe urmă zice: „Dă-o-n mă-sa”, ca și cum ar spune, cui îi pasă, nu vata o să ne salveze viața. Zice:

— Dă-i bătaie, locotenente. Foc cu foc.

Mut pârghia selectorului și trag. Reculul nu e *chiar așa* de puternic.

— Ai să tragi până la urmă în postul ăla de observație, locotenente. Trage piciorul stâng înapoi și ține țeava jos.

Folosește-ți mâna stângă.

Încerc din nou și-mi prind degetul în apărătoarea trăgaciului, am impresia că am rămas fără el, nu pot s-o fac.

— Ajutor, zic eu, încercând să-mi trag degetul afară, iar el râde. De data asta e amuzant. Poate că de vină e pastila. Poate că nu. Trag din nou, fiind atentă la degetul meu mare și la bărbie.

— Acum vreau să văd o rafală, locotenente, zice el și încep să trag pe foc automat.

— Cinci focuri! strigă el, dar eu continui să împrăști la gloanțe, rafala de foc automat sfâșie lianele și coronamentul jos al junglei, care se dezintegrează de-a dreptul.

Când în sfârșit mă opresc, el zice ceva, dar eu nu-l aud. Liniștea e atât de intensă încât nu mai aud absolut nimic. Plutește un miros incredibil și-mi închipui că jungla a luat foc. E cordită, îmi spun eu. *Jungla nu poate să ia foc*. El repetă ce-a spus înainte și urechile mele încep să funcționeze.

— Nu m-ai auzit, locotenente? Numai tâmpiții de răcani *împrăstie* gloanțele în halul ăsta.

Încerc din nou.

— Nu de lângă cap! strigă el, iar eu cobor arma la nivelul pieptului și trag o nouă rafală de cinci gloanțe. Mă doare, iar ciotul aflat la o sută de metri împrăstie așchii de lemn.

Zice:

— Locotenentul Balsam m-ar ucide dac-aș lăsa să se întâmple ceva cu fața aia frumoasă a ta. Ar trebui să știi asta.

— Și cu pieptul meu cum rămâne? replic eu, iar el râde.

Îi place de Steve la fel de mult ca și de tine, îmi zic eu. Gândul mă face să mă simt bine și trag o nouă rafală de cinci, simțindu-mă bine.

— Charlie nu stă nemișcat, locotenente. Dacă tu stai nemișcată, o să te-mpuște. Șmecheria e să tragi de la șold. Alergi, te arunci la pământ, te răsucești, te târăști, cazi, te ridici — faci toate lucrurile astea și, în timp ce le faci, *tragi*. Nu tragi din poziție fixă decât dacă ești într-o ambuscadă, locotenente. Ai înțeles?

Încuviințez din cap. Dau din cap ca un copil dornic nevoie mare să învețe.

Ne apropiem de copaci și iarăși înțepenesc. Jungla e ca o față imensă și verde, o piele verde prin care nu poți să vezi absolut nimic.

Vezi numai până la vreo jumătate de metru prin ea, atât, și știi că *ei te urmăresc*. Stau în frunziș, la vreo doi, poate trei pași distanță și *te urmăresc*. Mă pocnește pe spinare și nu lipsește mult să țip.

— Dacă ți-e atât de frică, locotenente, de ce nu faci nimic în privința asta?

Nu știi ce vrea să spună.

— Ai de gând să mergi așa spre ei, să-i lași să te repereze și să te capseze când le vine lor mai la-ndemână?

Ca din senin, inima începe să-mi bubuie precum o chitară bas în boxa unei instalații stereo.

— Ce *vrei* să faci, locotenente?

Deschid gura, dar nu iese nici un sunet. Mă cuprinde cu brațul pe după umeri și mă trage aproape. Mă strânge atât de tare încât mă sperie.

— Așa e... *vrei să fugi*.

Deodată îl aud țipând:

— Atunci de ce nu fugi, locotenente?

A țipat atât de tare încât mă desprind de el, sunt nevoită, mă dor timpanele, m-a speriat de moarte. Dar nu pot. Mă ține strâns, eu încerc să scap — cu AK-ul într-o mână și mâna lui în cealaltă — dar nu pot.

— Singura diferență, locotenente, între ceea ce *vrei* să faci și ceea ce *ar trebui* să faci e direcția. Vrei să fugi *de ei*, dar nu poți. Trebuie să fugi *spre ei*, exact ca și cum i-ai iubi cu adevărat. Ești mai în siguranță alergând spre ei ca o nebună, decât dacă fugi de ei. Înțelegi asta? Dacă înțelegi, ai să trăiești. Dacă nu, ai să mori.

Tremur ca varga. Inima-mi bate nebunește, niciodată-n viața mea n-am fost atât de speriată, omul ăsta țipă-n urechea mea, mă ține aici, în bătaia puștilor *lor*, ca să mă poată ucide când le-o fi mai la îndemână...

— Atunci *fă-o*, locotenente. *Fugi*. Tu *vrei* să-i îmbrățișezi, iar ei nu te vor. Dacă tu-i îmbrățișezi, locotenente, dacă-i ții în brațe ca o iubită, nu pot să te-mpuște, nu-i așa?

Îmi dă drumul, în sfârșit îmi dă drumul la mână și eu mă desprind de el, împleticindu-mă înapoi.

— *Către ei*, locotenente! Ei sunt în junglă, între copaci. Or să te-mpuște dacă nu-i îmbrățișezi tu mai întâi!

O iau la fugă. Aud gloanțele, sunt sigură. Le simt cum trec pe lângă mine, înfigându-se în pământul proaspăt arat, trecând cu puțin pe lângă picioarele și brațele mele, pe lângă craniul meu. Eu alerg, am pușca asta în mână și nu știu ce să fac cu ea.

Când mă opresc, am ajuns la copaci, la marginea junglei acoperită de pluguri cu pământ, și știu că nu pot să mă opresc. Mă întorc și alerg înapoi, alerg înapoi printre gloanțe, peste pământul arat, la Christabel, care spune:

— *Acum* folosește-ți arma, Mary. Cu cât ucizi mai mulți, cu atât vei avea de îmbrățișat mai puține din trupurile lor slăbănoage și împuțite.

Îmi folosesc arma, merg în zig zag, inima-mi urlă ca un mic elefant, în ritm de *bossanova*, trag rafale de câte cinci focuri în direcția copacilor, unde știu că sunt — cu cât e mai întunecat locul, cu atât sunt mai *sigură* că sunt acolo — focurile de la gura țevii luminează în întunericul din jur (mulțumesc), încă o rafală de cinci focuri și încă una. *Nu* e un vis. Nu am senzația că ar fi un vis. Pastila își face efectul, îmi spun eu. Își face efectul. Maiorul a avut dreptate — nu poate să fie un vis acum. *E numai teama*.

Îmi găsesc ritmul. Alerg după el. Alerg înapoi, întorcându-mă și trăgând și, când ajung înapoi la Christabel, îi întind arma și-i spun:

— E rândul tău, sergent.

Pe urmă mă aplec într-o parte și vomit.

— Nu e ceva la care să te *gândești*, nu-i așa, locotenente? Încearcă să fie serios, pentru că treaba *este* serioasă. Nu vrea să râdă, pentru că am făcut cum am putut mai bine și dacă asta nu-i de ajuns, atunci am să mor.

— Începi cu ceea ce *simți* — teama, nevoia de a fugi — pe urmă o transformi în altceva, ceva care să semene un pic cu *dragostea*... Am dreptate?

Se oprește. Lecția s-a terminat. Acum o să mă facă să râd, știu asta. M-am descurcat bine, m-am comportat ca oricare dintre băieți, chiar dacă sutienul m-a ros de mi-a făcut o rană, iar el e mândru de mine.

— Știi ce mulți nemernici d-ăia a trebuit să ucid, locotenente, numai ca să nu fiu nevoit să-i îmbrățișez?

Vreau să râd, dar nu e prea amuzant. Vreau să mă întind la pământ și să mor. Îmi curg balele ca la un câine turbat și fiecare mușchi mă arde din pricina acidului lactic. Nu m-am mai simțit așa de rău de pe când făceam instrucția de bază, și nici atunci, pentru că excesul de adrenalină nu era ca acum... teama nu era aceeași.

— Ar trebui să te-nvăț să faci chestia asta și-n somn, locotenente. Ar trebui să vin noaptea la tine în buncăr și să trag în patul tău, să vedem dacă poți s-o faci, în ce direcție ai să alergi și dac-ai să-ți aduci aminte să-ți iei și arma cu tine. Arma aia, locotenente, e ceea ce te face să fii *bărbat*. Ar trebui să trag în porția ta de șuncă și alte rahaturi la masa de seară, să vedem dac-ai să alergi spre mine ca o femeie înnebunită care-mi vrea trupul, dar știe că mai întâi trebuie să mă ucidă, altfel n-am s-o las niciodată să-și facă mendrele cu mine. Chiar *trebuie* să fac asta, locotenente?

Mă aplec în față, cu mâinile pe genunchi. Scutur din cap: *Nu, nu trebuie, sergent. Nu cred c-am să uit.*

Nu aud strigătul, dar el îl aude. Se uită în jurul lui. Încerc să mă uit și eu de jur-împrejur. Tipul ăla în uniformă de camuflaj ne face semn cu mâna din cel mai apropiat turn de mitralieră și strigă din nou. Christabel mă ia de braț.

— Dick șmecherașul ne cheamă, zice el.

Eu râd, încep să-mi pierd șirul din nou și-l las să mă conducă spre casă.

Trecem prin poartă și trei sau patru tipi ne salută dând din cap, cu zâmbetul pe buze.

Tipul din turn e acolo și Christabel pleacă cu el, lăsându-mă de izbeliște. Eu mă aplec iarăși ca să-mi trag sufletul și sunt fericită, foarte fericită, pentru că n-am să vomit în fața lor. *Femeile sunt în stare de mai mult decât să plângă și să vomite*, vreau eu să spun. *Femeile pot să facă mai mult decât să plângă, să țipe, să vomite sau să spună tâmpenii, căcănarilor.*

Îmi îndrept spatele. Ofer lumii un zâmbet de reclamă de pastă de dinți, știți de care, și încep să merg înapoi către poartă. Fiindcă nimeni nu mă oprește, încep să merg mai repede, ies pe poartă, trec de gardul de concertina, de canistrele incendiare și de minele Claymore. Încep să alerg, să merg în zig zag, să mă răsucesc și să strig și când ajung înapoi la locul cu pricina, încep să exersezi din nou. Rânjesc ca proasta. *Femeile pot să facă mai mult decât să plângă și să vomite, colonel.*

Te schimbi, Mary, spune liniștit o voce. *Vorbești exact ca ei.*

La naiba, da, îi răspund eu.

Trimit rafale de gloanțe în pădure și privesc cum cad lianele și crengile, cum se dezintegrează jungla. Haide, spun eu, trageți în mine. Haide, dați-mi de știre unde sunteți ca să pot avea și eu clipa mea de

nebunie, să vă pot găsi și îmbrățișa până vă fac fărâme. Ei sunt oamenii care l-au ucis pe Paul, cel pe care n-am să-l uit niciodată. Ei sunt oamenii care au umplut paturile de la 21 și de la 8 cu tipi care au murit sub ochii tăi, Mary. Acum e momentul revanșei.

Împrăști gloanțe pe pământ la cincizeci de metri distanță. E ca un furtun de apă care, într-un fel sau altul, îți face rău. E ca o coasă, ca o foarfecă mare, ca o seceră de oameni răi. Zâmbesc.

Deodată văd un trup, cum ar fi să lovești un trup cu furtunul ăla, și mă uit în altă parte. Încetez să trag. Tu nu faci asta, îmi spun eu. Tu nu lovești un trup. *Ei sunt cei care l-au ucis pe Paul. Ei i-au ucis pe Tony Fischetti și pe toți ceilalți — pe toți ceilalți din visele tale.* Trag în frunze și în pământul roșu. Sunt în galeria de tir de la Disneyland, atâta tot. Împușc prepelițe sau rațe în Iowa. *Și chiar de n-ar fi așa, Mary, ei sunt cei care au făcut-o. Slavă Domnului că nu ți s-a cerut niciodată să tratezi pe vreunul dintre ei la Spitalul 21. Slavă Domnului că n-ai avut niciodată ocazia să lași pe vreunul dintre ei să moară.*

Mă gândesc la ceva despre care-am auzit, la tunelele Cu Chi, la micile spitale subterane, la kilometrii de tunele, la faptul că acolo e un doctor viet-cong care face chirurgie pe creier cu un burghiu obișnuit, că soția lui a murit din pricina propriilor ei răni, cum strălucesc micile felinare în pământul umed și jumătate din cei cu amputații mor din cauza șocurilor, deși ceilalți trăiesc într-adevăr. Văd un trup și nu știu al cui e. *Are vreo importanță?* Întreabă vocea aceea. *Are cu adevărat vreo importanță?*

Nu, îi răspund eu și încetez să mai trag.

Mă întorc la poartă, unde băieții se uită la mine ca la o nebună (*Tu ai fi în stare să te duci așa la copacii ăia, James? La naiba, nu, nenică! Asta-i dinky-dau, fără doar și poate.*) Mă gândesc la Fran, lungită pe burtă cu coada ei de mătură, dar nu e același lucru. Ar fi trebuit să ne facă să tragem în cadavre. Ar fi trebuit să ne arate ce pot să facă gloanțele *noastre*.

Știu că medicamentul își face efectul. Maiorul a avut dreptate. Îmi face viața mai ușoară pentru că știu unde mă aflu, nu mai sunt cine știe pe unde, sângerând și murind prin alte părți. Dacă iei pastilele, Mary, n-ai să mai visezi. Ai să fii în stare să zâmbești. Dacă nu visezi, ai să fii în stare să... cum a zis?...să *execuți*. Ai să fii în stare să *zâmbești* și să *execuți*.

Mă opresc din mers. Nu mă mai mișc. Încerc să fac să vină un vis. Încerc să mă simt de parc-aș fi în altă parte, sângerând, privind cum îmi atârnă brațul de o bucățică de piele, artera de la coapsă improșcând sângele ca într-un foc de artificii, orice, orice care să-i aducă mai aproape de mine — ca să pot *simți* — dar nu pot. Nu pot deloc să aduc înapoi sentimentul.

A spus oare maiorul: *I s-a demonstrat eficacitatea în laboratoarele din S.U.A....?* A spus el: *...în teste despre care n-ai să auzi niciodată...?* A spus el: *...ca ăsta, locotenente...?*

Îi găsesc lângă cortul popotei: Christabel, tipul care a strigat din turn și un alt ins, pe care nu pot să-l văd prea bine pentru că stă în umbrele de lângă stâlpul cortului. Christabel se întoarce ca și cum unul dintre ei ar fi zis „uite-o că vine” și se uită la mine. Nici lui nu pot să-i văd fața — e prea departe — dar se uită la mine vreme îndelungată. Pe urmă începe să pășească spre mine.

Eu îmi mijesc ochii. Cred că de vină e imaginația mea. Cred că fața îi arată așa de obosită din pricina luminii, a unghiului sub care cad razele soarelui. În timp ce se apropie, mă dau într-o parte, ca să schimb imaginea, dar nu se schimbă. Arată palid. Arată bolnav.

Mă uit din nou la ceilalți doi. *Știu* că nu-l cunosc pe tipul care a strigat la noi, e un tinerel în uniformă de camuflaj. Dar celălalt...îmi mijesc ochii iarăși, uitându-mă la individul din umbră. Așa cum stă rezemat de stâlp, fără să se miște, cu capul aplecat la un unghi nefiresc, știu cine este.

O voce spune: *L-ai pierdut pe Bucannon, Mary, dar acum îl ai pe tipul ăsta. Îl ai pentru totdeauna, Mary.*

Nu știu de ce, dar încep să tremur.

El nu se mișcă. Nu iese la lumină ca să vorbească cu noi, ca să facă un gest, ceva. El nu face nimic. Stă în umbra cortului popotei, în uniformă lui prea largă, urmărindu-ne. Soldatul așteaptă la lumină, gata să facă ceea ce căpitanul lui — căpitanul ăsta slăbănog și tăcut — îi cere să facă.

Închid ochii. *Oare-am să simt? Am să-l simt iarăși atingându-mi ochii, gâtul și craniul?*

Nu simt nimic. Aud bocancii lui Christabel, atâta tot.

— Am terminat, sergent? întreb eu, deschizând ochii.

— Nu, răspunde el liniștit, fără să se uite la mine.

Înghite în sec cu greutate, trage aer adânc în piept. Mi-aduc aminte că are un ulcer la esofag. E dureros. Asta-l deranjează oare?

— Ce mai urmează? zic eu.

Încerc să fiu optimistă, dar mă tot uit la silueta din umbră, la soldatul care stă în lumină, amândoi așteptând.

El ar trebui să-ți spună ceva, Mary.

Da, știu.

Și spune:

— Trebuie să facem o mică excursie cu elicopterul, Mary, zice Christabel.

Vocea lui e lipsită de orice sentiment. E seacă. E moartă.

Trag o rafală în aer, dar Christabel abia dacă se mișcă. Eu aproape că nici nu știu c-am făcut-o. Oamenii sar brusc din buncăre, din amplasamente, de sub corturi, armele clănțănesc preț de o clipă, pe urmă totul se stinge. *N-a fost decât femeia aia, sir, care a tras cu un AK lângă popotă. Da, Simmons, știu.*

Un sergent precum Christabel ar fi trebuit să-mi pună pielea pe băț pentru asta. Nu se trage în halul ăsta cu o armă, cu o pușcă rusească folosită de NVA și de VC și ușor de recunoscut după sunet, în mijlocul unei tabere. Aici nu e *Gunsmoke*, și nici Dodge City vineri noaptea, Mary. Dar el nu spune nimic. Se uită la copaci și văd că i se mișcă beregata.

Dau să-l întreb ce-i mai face ulcerul, dacă-l îngrijește, dar știu că nu despre asta-i vorba.

Începem să mergem către pistă și când mă uit înapoi, silueta de lângă stâlp nu mai e. *Da' tare mult îi place întunericul, nu-i așa, îmi spun eu.*

Simt ceva pe gât și mă întorc brusc, gata să țip, gata să trag din nou cu arma.

E Christabel. El nu se dă la o parte — nici măcar nu pare să bage de seamă. Mi-a pus mâna pe gât, așa cum vezi pe la televizor că face antrenorul în timpul unui meci, puțin masaj pentru unul din jucători. Țeava AK-ului e îndreptată spre fața lui, dar el nu pare să observe. Mă cuprinde cu brațul pe după umeri și eu îl las. Mergem așa un timp.

— Înveți repede, locotenente, spune el, dar nu asta vrea el să spună.

— *Cine e el?* întreb eu.

Mai mergem încă vreo sută de pași și spune:

— Nu e bine să știi, locotenente. Zău că nu e bine.

Sau cred că o spune. Poate că spune cu totul altceva. Simt un damf de la respirația sa și berea a dispărut. Acum e respirația tatălui meu, a unchiului meu, respirația unui bătrân, brațul lui mă cuprinde... Și știi cât de mult își dorește ca berea să nu fi dispărut.

Fotocopie, Scrisoare din 24.07.71 (interceptată), Dosarele de comandament, Operațiunea Urangutan, Tiger Cat, Vietnam

Dragă mamă, tată și Jerry,

Viața e plină de surprize. Am fost repartizată la o mică unitate de evacuare din munți, dar nu pot să vă spun unde. (Comandantul zice că pot să vă spun că suntem aproape de Pleiku, dar asta nu v-ar lămuri prea mult. După standardele americane, totul în Vietnam e aproape — cu elicopterul, în orice caz.) După cum vă puteți închipui, munca de-aici e foarte diferită de cea de la Spitalul 21. De fapt, sunt mai mult un sanitar. Facem ce putem cu resursele limitate pe care le-avem, apoi trimitem cât mai repede posibil răniții cu elicopterul la un spital adevărat. Uneori, elicopterul abia apucă să aterizeze, noi tratăm răniții și-i trimitem la spital.

Ar mai fi o noutate, dar Jerry trebuie să promită că n-o să se apuce să cânte „la-ți mireasă ziua bună”. Am cunoscut un bărbat pe care-l cheamă Steve (să nu te-aud cu „oo-la-la”, Jerry). Nu pot să vă spun numele lui de familie sau cu ce se ocupă, pentru că face parte din Forțele Speciale, dar dac-o să citiți cartea Beretele verzi a lui Robin Moore, o să vă puteți face o idee destul de adecvată. Felul cum l-am cunoscut e una dintre acele coincidențe despre care auzi mereu că se întâmplă într-un război. Un prieten de-al lui Steve fusese grav rănit (într-una din acele misiuni despre care nu pot să vă vorbesc) iar comandantul lui i-a dat voie să-l însoțească pe prietenul ăsta la Spitalul 21, unde eu am dat peste el într-un hol, dintre toate locurile posibile. Prietenul lui tocmai murise (lucruri dintr-astea se mai întâmplă), Steve era mâhnit și am avut prima noastră discuție mai lungă chiar acolo, în hol. Amândoi aveam nevoie de așa ceva, credeți-mă. Cum am făcut de-am ajuns într-o tabără din munți, care va trebui să rămână anonimă? Câțiva dintre noi, cei de la 21, cerusem să fim repartizați pe front, iar tabăra lui Steve avea nevoie de o infirmieră de triaj. Steve a vorbit cu comandantul lui, eu am vorbit cu al meu și iată-mă aici. E greu de crezut, știu, dar după cum vedeți, nu mă plâng. Steve e un gentleman perfect și exact tipul de om cu care ai fi de acord, mamă: arătos, dar nu arogant, inteligent, dar fără să facă pe deșteptul. Și, Jerry, e un fan Green Bay! Hip-hip uraa! Îmi fac griji pentru el — îți faci griji pentru toți indivizii pe care-i cunoști aici, pentru că pleacă mai tot timpul în misiune — dar știu că e mai bine antrenat decât nouăzeci la sută dintre soldații din războiul ăsta și, dacă cineva o să scape de-aici fără nici o zgârietură, apoi el o să fie. (Citește capitolul despre antrenament din cartea lui Robin Moore, tată. Ai să-nțelegi ce vreau să spun.)

Auzim pe-aici că tot mai mulți americani sunt împotriva războiului și, ca să fiu sinceră, e un pic cam demoralizator. Nu v-ar veni să credeți ce expresii capătă fețele militarilor noștri când aud că țara lor nu-i mai susține, când văd că ei își riscă viața și prietenii lor mor pentru o țară care nu mai e alături de ei. Mamă și tată, poate că războiul ăsta nu e întru totul drept, dar unele lucruri legate de el sunt bune. Există programe de asistență medicală MEDCAP, proiecte de orfelinate, saloane pentru vietnamezi în spitalele noastre militare, proiecte pentru agricultură — strădanii care ajută realmente poporul vietnamez să stea

pe propriile picioare, chiar dacă unele dintre misiunile la care participă soldații noștri sunt cam dubioase. În acest război se face de asemenea mare risipă de curaj și de căldură sufletească și astea sunt lucruri pe care noi, infirmierele, avem ocazia să le vedem. Vă rog să le spuneți celor din familia Perotto și altora cu care aveți ocazia să discutați că o fi el războiul ăsta nedrept, dar în momentul de față nu e lucrul pe care soldații au nevoie să-l audă.

Dacă n-am să vă scriu un timp, o să știți de ce. În fiecare zi în care nu primiți vești de la mine, nu trebuie decât să vă spuneți că mă gândesc la voi cu mai multă dragoste decât vă puteți închipui. Vă rog să le spuneți lui alde Perotto, alde McLelland, unchiului Carl și lui Zia Puppa că mă gândesc și la ei, chiar dacă nu scriu prea des.

Cu linguri pline de dragoste (ca formația celebră de muzică pop — Lovin' Spoonful),

Mary

P.S. Fotografia e grozavă, Jerry. Am arătat-o la toată lumea. Te rog să-mi mai trimiți.

Fotocopie, Scrisoare din 01.07.71, Sergeant de stat-major George Christabel, 980774852, către Dorothy Christabel, Dosarele de comandament, Operațiunea Urangutan, Tiger Cat, Vietnam

Dragă Dot,

În ultimele săptămâni, m-am gândit mult la scrisoarea ta. Se pare că-ți vine foarte greu să pricepi cum se poate ca un bărbat să-și prelungească termenul de serviciu într-un război care-i atât de important pentru țara lui și pentru lumea liberă. Eu sunt un militar de carieră și ai știut lucrul ăsta când te-ai măritat cu mine. Trăim în timpul unui război și ăsta-i momentul când sunt chemați la datorie militarii de carieră. Eu personal nu cred că am dat uitării viața de familie mai mult decât ceilalți 15000 de militari de carieră — mulți dintre ei căsătoriți, cu copii acasă — din războiul ăsta. Știu că lui Kristy i-e dor de tatăl ei. Și mie mi-a dor de ea. Sper să nu ai sentimentul că trebuie să iei o hotărâre în legătură cu oricare dintre aceste lucruri până când n-o să putem discuta despre ele, ca să știm fiecare din noi ce simte cealaltă persoană. Știu c-o să ți se pară asta greu de crezut, dar te iubesc la fel de mult ca și acum douăzeci de ani. De asemenea îți respect sentimentele și nu vreau să te fac să suferi, chiar dacă las impresia asta. Niciodată nu m-am priceput prea bine să pun pe hârtie ceea ce. gândesc și chiar în momentul ăsta sunt unele lucruri pe care trebuie mai întâi să mi le limpezesc mie însumi —despre mine și despre războiul ăsta — înainte de a putea să ți le spun și ție. Sunt încredințat că vei fi bucuroasă să le auzi.

Cu toată dragostea mea,

Clopoțelul

P.S. Te rog să-i spui lui Kristy că o iubesc și că am să-i scriu foarte curând.

Capitolul 9

Locotenent Mary Damico, 557783021, Corpul de infirmiere militare, Banda 21, transcriere

Subject: Aș fi putut să ucid pe cineva cu arma, desigur. Aș fi putut să-l ucid pe Christabel sau pe oricare dintre cei de pe pistă. Aș fi putut să trag în elicopterul Huey care era acolo. Aș fi putut trage câteva gloanțe și să provoc ceva stricăciuni înainte să mă poată opri cineva. Dar n-am văzut nici un motiv. Dacă aș fi împușcat pe cineva, pe urmă altcineva ar fi trebuit să tragă în *mine*, așa că trebuia să fie un motiv. Eu n-am văzut nici unul.

Anchetator: [neinteligibil]

S: E-adevărat. Aș fi putut să mă duc să-l omor pe Bucannon sau pe căpitan, ori măcar să încerc. Îmi amintesc că m-am gândit și la asta, după care mi-am spus: Christabel o să te oprească, *cineva* o s-o facă, și n-o să realizezi decât un nou eșec. Dar nu asta a fost motivul principal. De-acum nu-l mai visam pe Steve... datorită pastilei. Nu mai visam despre misiunea în care urma să plec, despre oricine din misiunea aia sau despre orice altă misiune, așa că nu prea mai aveam un motiv ca să-l ucid pe Bucannon. Cel puțin așa *simțeam*, oricum. N-are nici o noimă, știu. [Râsete] Acum pot să văd o mulțime de motive pentru care să-i fi ucis pe amândoi.

A: Putem să revenim la antrenament?

S: Firește. [Pauză] Când am ajuns la pista de decolare, ne aștepta un elicopter Huey, cu o grupă de montagnarzi înăuntru. Erau dintr-unul din triburile Rhade, Jarai sau Muong, nu știu exact din care. Nu fusesem niciodată în viața mea atât de aproape de montagnarzi. Nu semănau cu vietnamezii — arătau ca aborigenii australieni, sau poate ca un amestec între indienii americani și aborigenii australieni. Mi-aduc aminte că Steve a spus odată că erau niște omuleți nemaipomeniți, că luptau ca niște tigri, că erau loiali și Beretele Verzi îi iubeau. Steve avea o brățară de bronz, primită de la o căpetenie de montagnarzi, și la fel aveau și Christabel și câțiva dintre ceilalți. Însemna că erau frați, că erau acceptați, că yarzii (adică montagnarzi) îi iubeau. Vietnamezii îi urau pe montagnarzi, zicea Steve. Îi urau de moarte și sentimentul era reciproc. Era ceva care se perpetuase de-a lungul a circa două mii de ani. Mi-amintesc gândindu-mă, încercând să-mi aduc aminte, de răzmerița asta de undeva din munți, Jarai sau Rhade împotriva trupelor ARVN, o mulțime de capete mici de vietnamezi pe punctul de a fi tăiate cu macetele, până când niște Berete Verzi i-au oprit. Păcat, a spus Bothwell. Asta era un locotenent de la Forțele Speciale pe care-l cunoștea Christabel. A spus așa: „Dacă s-ar termina războiul ăsta, aș trăi printre yarzii ăia. M-aș însura cu fata căpeteniei — mi-a zis că fi-sa m-așteaptă — și aș trăi aici cu ei, ca să fiu Dumnezeu lor alb și, Isuse, n-ar trebui s-o mai văd niciodată pe Phillie!”

Când Bothwell spunea chestia asta, nimeni nu s-a uitat la el chiondorâș. El spunea ceea ce o mulțime dintre ei gândeau și chiar erau două Berete care lucrau la Air America în Laos și care făcuseră chiar așa. Yarzii cu care se duseseră să trăiască erau Yeh sau Hmong, nu Rhade, dar era același lucru. Tipii ăștia doi nu s-au mai întors niciodată. La fel ca Huck, am spus eu. Bothwell s-a uitat la mine nedumerit. Vrea să spună Huck Finn, a zis Steve, dar nimeni n-a râs. [Pauză] Chiar îți vine să te întrebi câți dintre războinicii din Corpul Păcii al lui John Fitzgerald Kennedy, cu micile lor berete verzi pur și simplu n-or să se mai întoarcă acasă după ce-o să se termine războiul ăsta? [Râsete] MACV înalță rugăciuni pentru vreo câteva sute, fără doar și poate.

A: [neinteligibil]

S: Așa e. Scuze. [Pauză] Eram așteptați de un Huey, în care se afla o grupă de montagnarzi. [Pauză] Montagnarzii stăteau pur și simplu înăuntru...

Montagnarzii erau mărunți, chiar mai mărunți decât vietnamezii, și de mișcat se mișcau altfel. Aveau pe ei niște bluze care semănau cu niște cămăși Arrow, cu nimic pe dedesubt în afară de niște șorturi. Aveau carabine și puști M-16 și mai era acolo un vietnamez, un ARVN îmbrăcat în uniformă călcată, dar ăsta nu vorbea cu ei. Nu avea să le vorbească decât dacă n-avea încotro, știam asta. Ei sunt *moi*, îmi spusese cândva Steve. Pentru vietnamezi ei erau niște nenorocite de animale, și la fel stăteau

lucrurile și în Nord. Triunghiul de Aur este acea intersecție splendidă a trei țări, unde lanurile de opiu arată ca-n povești, iar băștinașii din tribul Hmong cultivă plantele astea pe dealuri în vreme ce etnicii Tai (thailandezi) le comercializează, uneori cu ajutorul bătrânilor tâlhari din Guomindang, iar bieții comuniști înverșunați din nordul Vietnamului nu mai pot să controleze totul. Și ei îi urăsc pe yarzi. Situația nu are să se schimbe multă vreme de acum încolo, a spus cineva, și nu Steve a fost acela. Era un tip pe care-l chema Bingham, un bătrân sergent „Beretă Verde” care fusese în Laos de două ori, înainte ca războiul din Vietnam să fi început. Unchiul Ho nu poate să-i pună capăt, a spus el. Nimeni nu poate. Yarzii or să lupte pentru noi dacă-i plătim, pentru că ei îi urăsc pe vietnamezii de la șes, și-or să lupte pentru NVA în Laos sau Cambodgia sau Champa, cum îi zicea altădată, împotriva noastră — a trupelor ARVN — pentru că uciderea etnicilor vietnamezi e pentru ei o chestie nemaipomenită, indiferent de ce parte se află viitorul cadavru și, la naiba, dacă mai pică și ceva zornăitori la afacerea asta, sunt bine primiți. De două mii de ani, etnicii vietnamezi și-au bătut joc de munții lor și de țara lor. Așa e, locotenente? Și Bothwell spune: „Așa e, onorată instanță... eu nu-mi doresc decât să rămân aici și să trăiesc cu ei după război.” „Ai luat-o razna, locotenente, zice Bingham. Nu vezi în fața ochilor decât țâțoance de Rhade. Nu-ți pasă c-o să miroși ca rădăcina de manioc prăjită fi'n'-c-o să ai pe altcineva care să-ți spele boarfele pentru totdeauna, o s-ajungi s-auzi în fiecare dimineață clinchetele brățărilor de bronz de pe brațele ei mici și-ntr-o noapte o să faci un atac de inimă și-o să mori călare pe ea. Te pierdem, locotenente. Îl pierdem, băieți. Aduceți-i imediat un *Playboy*!”

Așadar, stăm lângă Huey. Unul dintre yarzi, un tip cu pieptul solid, răspunde de ceilalți. El e șeful lor și rânjește cu niște dinți stricați și cu o șapcă de base-ball în cap. Își duce rapid mâna la cozoroc, ca să-l salute pe Christabel, și zice:

— *Mon capitaine.*

Așa vorbesc ei cu cei din ARVN — care n-ar prea trebui să se afle aici, fiindcă Bucannon nu folosește niciodată soldați ARVN, știu asta. Toți vorbesc franțuzește. O fac și acum iar eu mă gândesc: Oare tipul ăla cu șapcă de base-ball — trebuie să aibă patruzeci sau cincizeci de ani — o fi luptat *alături* sau *împotriva* francezilor? A făcut parte din Viet Minh sau a luptat de partea francezilor? Pe urmă mă gândesc: cui îi pasă? De două mii de ani, oamenii și-au bătut joc de munții lui. Yarzii și ARVN-ul în uniformă lui foarte călcată continuă să trăncănească în franțuzește iar eu fac o numărătoare. Sunt șapte yarzi, ARVN-ul „apretat”, Christabel și cu mine, și doi americani în uniforme de camuflaj care țin în poală niște chestii mai mici decât un M-16 — niște puști semiautomate poreclite Swedish K. Eu îmi pun selectorul AK-ului pe poziția de siguranță și ne urcăm în elicopter. E înghesuală, rotoarele n-au început încă să se miște și dintr-o dată mă îngrijorează felul în care miros, cu toate trupurile astea strânse laolaltă în halul ăsta, ce-or să creadă oamenii? La urma-urmei,

sunt femeie. Pe urmă îmi trec pe la nas damfurile răspândite de ceilalți. Unul miroase a sos de pește ranced, *nuoc mam*, altul miroase a tămâie, altul a carne afumată, și *toți* miros a ciorapi de sport vechi, a putregai de junglă, a ulei de mecanisme, a transpirație. Nici măcar nu-mi mai amintesc cum miros *eu*. Cu toate că sunt la ciclu, cu toate că n-am mai avut tampoane Tampax de o săptămână, nimeni n-ar putea să-și dea seama de diferență aici.

Yarzii se holbează la mine, e prima femeie cu ochi rotunzi pe care-au văzut-o vreodată, iar eu nu știu ce-ar trebui să fac. („Să nu le atingi copiii pe creștetul capului", spuneau circularele. „Să nu le arăți tălpile picioarelor. Să nu porți pantaloni scurți. Să nu râzi zgomotos. Să nu fii *femeie*.”) Americanii nu se uită la mine și mă gândesc că așa le ceruse Christabel — *lăsați-o în pace* — sau poate că sunt pur și simplu drăguți. *Toți* vor să se uite la o femeie cu ochi rotunzi. Poate că *toți* vor s-o și pipăie — vietnamezii, montagnarzii, americanii, *toți* ăștia. Dar nu-mi pasă. Am pușca asta rusească de asalt, luată de la un cadavru de undeva din junglă, și port uniformă de camuflaj așa cum poartă bărbații adevărați și de bună seamă că arăt ridicol. Toată lumea vrea să se uite. Toată lumea vrea să pipăie. Hai, nenișorilor, faceți asta și-am să vă-mpușc drept în cocoșel.

Rotoarele încep să duduie acum și dintr-o dată nu-mi mai pasă de mirosuri. Elicopterul n-are nici un fel de uși și curentul provocat de rotor aruncă totul afară, aducând în loc un aer rece și dulce, și nu mai rămâne nici un miros omenesc. Mă-ntreb dac-am să pic jos când aparatul o să se-ncline într-o parte, dac-o să mă salveze careva — muierea asta nebună cu AK-ul — și mă mai întreb unde mergem. Nu visez — nu simt că mă străpung niște gloanțe —așa că sunt gata să râd. Dar întrucât nu mai râde nimeni, mă abțin.

Poți să simți gheața dintre yarzi și militarul ARVN, care stă țeapăn ca o scândură, de parc-ar ști că stă într-o grămadă de gunoi și cum o să miroasă după aia. Yarzii rânjesc la mine, ARVN-ul îmi zâmbește și el, dar *nu* se uită în ruptul capului unii la alții. Americanii stau proptiți în armele lor ciudate ca niște agenți federali, prefăcându-se că de fapt nu există vreun ARVN în elicopter — fiindcă MAC-SOG nu folosește *niciodată* militari ARVN. Iar Christabel continuă să se uite pe fereastră. *Isuse Cristoase*, spune o voce. *Am putea fi loviți de vreun proiectil, care să ne arunce în aer, și toată mizeria asta ar dispărea pentru totdeauna de pe fața pământului.*

E doar o voce — nu e un vis — și în cele din urmă coborâm într-un sat mărginit de o parte și de alta de niște lanuri de orez perfecte. E un sat vietnamez, un sat de câmpie, și e plin deja de americani și de montagnarzi care fac curățenie. A avut loc un raid — poți să-ți dai seama de asta- și e momentul când se face curat. N-am văzut *niciodată*, dar sigur că am auzit. Auzi o groază de chestii.

Văd o grămadă în mijlocul cărării dintre colibe și realmente nu știu ce este. Coborâm într-acolo și-mi închipui că sunt haine sau obiecte personale, lucrurile sătenilor, fiindcă noi îi mutăm pe săteni de-acolo — ca să ajungă în trupele Viet-Cong. Nu așa merge treaba? Nu asta facem noi în zilele astea — îi mutăm pe țărani din satele lor? Nu văd nici un sătean, așa încât de bună seamă că au fost mutați.

Mai e acolo un Huey la sol, cu motoarele pornite, gata de pleare în caz de nevoie. Aterizăm chiar în spatele lui.

Christabel îi spune ceva ofițerului ARVN, care se holbează la el, pe urmă atingem solul și sărim cu toții afară. Scap din mână AK-ul în timpul săriturii, Christabel ridică arma fără să-njure —fără măcar să se uite la mine — iar eu o recuperez cu un mulțumesc care se pierde în hărmălaie.

Alergăm către grămada de cine știe ce-o fi acolo — facem orice ca să ne îndepărtăm de Huey. N-ar trebui, colonele, decât un proiectil de LAW, de RPG sau de M-79 (diverse tipuri de arme antitanc) tras dinspre copaci și gata, te-ai dus o dată cu elicopterul. Poți să știi cine stă de veghe? Cine poate să știe vreodată?

Fugim și ofițerul ARVN vorbește în franceză cu căpetenia yarzilor. Yardul rânjește neîncetat sub cozorocul șepcuței, arătându-și doi sau trei dinți înnegriți de betel și cerceii mici, iar tu știi ce fel de rânjet e ăla. Se întoarce spre doi dintre oamenii săi și le spune ceva în Rhade, sau naiba știe în ce dialect, iar ei râd. Ofițerul ARVN nu râde. Nici măcar nu zâmbește și tu știi de ce. În tot acest timp alergăm spre grămadă.

Doi dintre yarzii din primul Huey târăsc ceva afară din colibe. Eu mă opresc din alergare. Nu mă mai mișc deloc.

E un cadavru.

Ei îl târăsc spre grămadă și dintr-o dată totul e foarte limpede.

Vocea aceea spune: *Cum se poate să nu fi știut, Mary? Cum se poate să fi crezut că alea erau niște haine?* Cineva mă plesnește puternic pe spinare, mă înșfacă de mână, iar eu trebuie să alerg din nou, deși nu vreau, către grămadă.

Cadavrele sunt îmbrăcate în pantaloni largi negri sau albi. Sunt îmbrăcate în cămăși largi și în bluze cu modele mici perfecte pe ele — toate din același material, bucăți mari de țesătură, vopsite și lăsate să se usuce undeva la soare, așa cum am auzit că se face întotdeauna. Au pălării conice pe cap, dar nu chiar identice cu cele din filmul ăla, *The Good Earth*. Au asupra lor coșuri din paie de orez împletite și toți sunt îmbrăcați.

Vietnamezii sunt mici de statură. Sunt o mulțime de trupuri mici în grămada aia și-mi spun în sinea mea: Copiii sunt în altă parte. *Yarzii* nu urăsc copiii. *Americanii* nu urăsc copiii. Pe copii i-au dus undeva, în altă parte, iar copiii stau acolo — n-are importanță unde — și plâng. Pur și simplu nu poți să-i auzi din pricina zgomotului ăsta blestemat.

Nu, domnule maior. Nu m-am dus să verific. Nu pot să spun decât ce-am văzut și ce-am gândit.

Cineva a dat foc la două dintre colibe — numai la două. Atunci n-am știut de ce. Elicopterele fiind destul de aproape, curentul de aer ațâța flăcările, iar acestea se împrăștiu în direcția juglei ca niște plete roșcate de femeie. Îl vedeam pe Christabel discutând cu un tip care avea o brichetă Zippo. Individul încuviința din cap — „da, da, sigur că da” — dar nu puteam să-i aud din pricina zgomotului.

Mergem acum la pas în direcția grămezii iar eu mă gândesc: *De ce faci asta, Mary? De ce ții arma aia în mână? De ce te afli aici, în definitiv?*

Încerc să-l fac pe Christabel să se uite la mine, dar el nu vrea. E palid, arată și acum suferind. Cu cât ne apropiem de grămadă, cu atât mai puțin chef are să se uite la mine. Aș vrea să spun: „De ce mergem spre cadavrele alea, sergent Christabel?” Dar știu că s-ar preface că nu mă aude din pricina zgomotului asurzitor.

Yarzii care târau cadavrul s-au oprit, deși nu i-au dat drumul la brațe. Căpetenia, tipul cu șepcuța de base-ball, zice ceva. Doi dintre yarzii din elicopterul nostru au înhățat de brațe un alt cadavru din grămadă și îl trag de acolo. Un yard pe care nu-l cunosc a apucat picioarele unui al treilea cadavru și-l trage de-a lungul cărării, către una din colibele care nu ard.

Privesc cum un cadavru este dus la o colibă și alte două cadavre

sunt duse la altă colibă, după care, cu coada ochiului văd o mișcare. Mă întorc. Cei doi yarzi au luat un al patrulea cadavru în pantaloni largi și negri din grămadă și-l leagă de un copac, petrecându-i sârma pe la subsuori, ca să-i susțină pieptul, apoi îi trec sârma în jurul beregății, ca să-i țină capul sus, iar picioarele rămân larg depărtate.

Privesc cum un alt cadavru este tras din grămadă și nu-mi place cum toată lumea se uită la mine acum. Cum unii dintre yarzi râd, uitându-se la mine. Aud cum cineva își încarcă pușca și mă întorc. Îl văd pe montagnardul ăsta aflat cam la cincisprezece metri de cadavrul legat de copac. A încărcat un cartuș pe țeava puștii sale vechi și țintește către copac.

Căpetenia montagnarzilor se răstește la el și yardul lasă pușca jos, dar râde. Toată lumea se uită acum la *mine*.

Ofițerul ARVN se apropie de Christabel și-i spune ceva. Christabel pornește în direcția mea, cu ochii în pământ și, când ajunge lângă mine, se uită în sfârșit în sus și nu-și găsește ușor cuvintele.

— Comandantul vrea să capeți ceva mai mult antrenament, locotenente. Zice că antrenamentul trebuie să fie cât mai realist posibil, altfel n-o să-ți fie de folos — n-o să te ajute cu adevărat în ceea ce ai să faci. Zice că trebuie să ai încredere în el și că dac-o să ai, o să vezi înțelepciunea acestei acțiuni...

Pare ceva înregistrat pe o bandă de magnetofon. Nu seamănă deloc cu vocea lui Christabel.

— Îmi pare rău, zice el, și vocea e diferită acum.

Mă uit în jurul meu. Toți așteaptă. Yarzii s-au retras de lângă copacul de care au legat cu sârmă cadavrul. Capul îi atârână în jos, picioarele-i stau îndoite în afară, de parc-ar fi Omul de Paie din Oz. Yarzii care-au târât la colibe celelalte cadavre stau și ei acum prin preajmă, și toată lumea așteaptă.

— N-o să aibă, zice Christabel, cu vocea lui de data asta, nici o valoare dacă n-o faci *rapid*, locotenente. (Abia dacă e-n stare s-o spună. Faptul că e nevoit s-o facă îl îngreșoșează, știu.) Într-o luptă reală n-o să ai timp să te holbezi la inamic și să *gândești*, locotenente. (Se oprește. Nu poate s-o facă.) Dă-i drumul și termină odată, zice el.

— Nu, spun eu. N-am s-o fac.

— Nici mie nu-mi place asta mai mult decât ție, zice el rar și iarăși cu vocea de mort. Omul mort din el.

— Nu, spun eu.

— Sunt *morți*, Mary, zice vocea. Ei nu mai simt nimic. Tu nu-i mutilezi doar așa, *de-amorul artei*. Tu tragi în ei pentru că așa or să arate când va trebui s-o faci chiar tu. Fețele lor vor arăta la fel, Mary.

Mă uit la el și mă cuprinde amețeala.

— Nu-ți lasă prea mult timp să te pregătești, locotenente. Câteva exerciții de tragere, câteva cadavre... Și-atât. (Vocea lui Christabel rostește vorbele astea, dar este o voce care plutește și în altă parte, și mă face să mă simt amețită.) Lui nu-i *pasă* dacă ești pregătită — așa cum trebuie să fie pregătiți soldații. Pe el îl interesează alte lucruri, Mary. Tu știi asta acum.

Vocea lui Christabel se aude de la mare distanță. Spune niște lucruri despre a fi pregătit, despre a nu avea mult timp la dispoziție, despre ce-l interesează pe Bucannon, iar eu sunt foarte amețită.

— Tu știi ce vorbesc, zice din nou vocea.

Și deodată totul devine limpede. Pastila își face efectul, așa că știu că nu e un vis. Și totuși *este* un vis; pământul roșu, râul și nămolul și eu, care nu pot să scap, ferindu-mă de gloanțe, cu toate că am acest minunat dar albastru, care-ar trebui să-mi salveze viața chiar și atunci

când ceilalți mor. Zac în nămol pe un mal de râu... Nu e un vis, nu, e *amintirea* unui vis, domnule maior, și sunt amețită pentru că *știu*, pentru că Christabel a ghicit și el — *știu* că a ghicit — pentru că Steve o să meargă totuși în nord, iar *eu* am să merg cu el, o să mergem cu toții împreună cu căpitanul ăla slăbănog în nord, spre malul ăla de râu, spre pământul ăla roșu roșu, la nămolul și uniformele despre care am visat... acolo unde-o să murim cu toții. *Colonelul a făcut niște modificări ale misiunii, locotenente*. Parcă așa a spus maiorul, nu?

Știu, îi spun eu acum. *Sunt unul dintre ei, domnule maior*.

— Ești infirmieră, spune vocea îndepărtată. Ai văzut lucruri mai urâte decât ăsta, Mary.

Stau în genunchi în mijlocul satului și am în mâini un pat de lemn și o țeavă metalică rece. Nu mai e mult până să mi se facă rău și vocea, mai apropiată acum, spune:

— Trebuie s-o faci, Mary. Nu putem pleca până n-o faci. Astea sunt ordinele lui.

Mă gândesc la Bucannon, la cum a mințit, așa cum mint tații întotdeauna, la faptul că va trebui să încerc din nou, cu *această* armă, pentru că dacă n-o fac, dacă Bucannon trăiește, Steve și noi ceilalți o să murim cu toții...

— Te rog, Mary, spune vocea.

Încep s-o fac, ca să știu cum. Ca să fiu în stare să i-o fac lui Bucannon, dac-am să pot... sau, dacă n-am să pot, ca să fiu în stare să le-o fac celor de pe malul râului, de lângă apa roșie roșie, care încearcă să ne ucidă pe toți.

Încep s-o fac. Pentru Christabel și pentru Steve.

Nu trag în cadavrul legat cu sârmă de copac. Îl las pentru la sfârșit. Stau în ușa celei mai apropiate colibe și trag în cadavrul pe care l-au proptit acolo. Preț de o secundă, acesta poartă o uniformă albastră — întreaga lume e albastră — și mă străduiesc să rămân în viață, să-i salvez și pe ceilalți, cu toate că nu pot, cu toate că uniformele se întind la nesfârșit, râul curge vijelios pe lângă noi, iar nămolul e la fel de albastru cum va fi mereu. Dar deodată albastrul dispare și nu rămâne decât un cadavru care se zvârcolește iarăși și iarăși pe podeaua de lut a unei colibe, alunecând în josul pereților din trestie.

Stau în spatele colibei următoare, întrebându-mă dacă pot lovi un cadavru fără să mă uit, trăgând pur și simplu o rafală de gloanțe. Trag, și în cealaltă parte yarzii se feresc din cale.

— *Nu!* strigă vocea. Nu așa. Stai în ușă.

Am greșit. Sunt două cadavre în coliba asta și unul dintre ele a fost lungit la pământ. Nu l-aș fi nimerit niciodată. Trag în amândouă. Îmi spun mie însămi că sunt îmbrăcate în uniforme „stoc” NVA, că trăgând în ele am să-i salvez viața lui Steve și poate c-am să-i salvez și pe alți câțiva. Trag în rafale de câte cinci gloanțe, exact așa cum m-a-nvățat Christabel, și bubuiturile cartușelor sunt ceva de care-am să-mi amintesc întotdeauna. Nu merge. În vis, în visul albastru, Steve tot moare.

Știu că în colibele care nu ard sunt cadavre. Mă duc acolo unde nu se vede nici fum, nici foc, și trag cu rafalele mele de cinci gloanțe. Încerc să mă mișc cât mai ușor pe picioare, cât mai rapid, astfel încât Christabel să fie mândru de mine.

Mi-aduc aminte că am întors AK-ul și l-am îndreptat spre yarzi. Mi-aduc aminte că m-am întrebat cum ar fi dac-aș trage în ei. Nu-mi amintesc să fi dorit ca ei să moară, numai întrebându-mă ce efect ar avea gloanțele asupra trupurilor lor.

Tu ești infirmieră, Mary, spune o voce.

Christabel îmi dă pușca la o parte, o îndreaptă înapoi spre intrare și eu încep să trag pe foc automat în interiorul colibe, de parc-aș vrea să spun: *Du-te dracului, Bell Man! Eu merg pe rock and roll!* (denumirea argotică dată de militari focului automat) *Uite-așa... uite-așa, dar-ar dracii!* Nimeresc cadavrele, pe toate, până la unul. Gloanțele mele sfâșie pereții în bucăți.

Mi-aduc aminte că am stat la vreo treizeci de pași de copacul cu cadavrul legat de el și, după ce am trecut selectorul pe foc cu foc, am tras în stomacul cadavrului. În timp ce făceam asta, îl aranjam. Mi-am amintit cum e când ai de aranjat răni în pânțe, intestine pe care le poți ține cu mâna, și l-am aranjat. L-am împușcat în cap și mi-am amintit cum e când faci o debridare, când fixezi tuburile înăuntru, când scoți afară fragmentele de os, așa că l-am aranjat. L-am împușcat în piept — pentru că urma să-l ucidă pe Steve — și mi-am amintit rănilor de piept deschise de la 21 și am luat de jos un celofan de la un pachet de țigări, am astupat gaura și l-am aranjat. *Trăia*. Efectiv trăia, pentru că eu l-am aranjat.

L-am împușcat și l-am aranjat după care l-am lăsat să moară. Nu respira, așa că l-am lăsat să moară. Urma să ucidă cel puțin unul dintre noi, știu asta, așa că l-am împușcat. Dar de data asta nu l-am salvat. L-am lăsat să moară.

Îmi amintesc de ofițerul ARVN care stătea lângă mine — nu știam cum ajunsese acolo. Când m-am uitat la el, a zâmbit, ca și cum ar fi vrut să spună: „Te descurci bine, ai țintit mai bine acum”, dar pe urmă s-a oprit. Cred că a văzut ceva pe fața mea — așa am avut senzația, că a văzut ceva pe fața mea — și s-a oprit, și pentru asta mi-a fost mai simpatic. Țin în mână AK-ul, încercătorul e gol (uluitor ce poate să facă o coadă de mătura, Fran) și am sentimentul că m-am înșelat, că ofițerul ăsta nu stătea în Huey așa cum am crezut eu că stătea, că nu e deloc ceea ce am crezut eu că e, că nu-i urăște pe yarzi și că o să ajung să-l cunosc teribil de bine.

Îmi amintesc cum m-am gândit că nici unul dintre cadavrele pe care mi le-au dat nu era al unui copil — *știam* că nu erau — și că probabil undeva exista cineva căruia trebuia să-i mulțumesc pentru asta.

Nu-mi amintesc drumul înapoi spre tabără. Nu-mi amintesc cum, în elicopter, mi-am curățat bucățile de piele și așchiile de os și cum i-am împins cât colo mâna lui Christabel, cum spune el că aș fi făcut. Nu-mi amintesc că am îngenunchat într-una dintre colibe și am strâns în brațe unul dintre cadavre, cum zice tot el că aș mai fi făcut.

Îmi amintesc că, atunci când am coborât din Huey, Christabel mi-a luat AK-ul, și știu că așa îi spusese cineva să procedeze. *El știe ce-aș vrea eu să fac*.

Mi-aduc aminte că m-am gândit: *Ei te pregătesc pentru ceva, Mary*. Îmi amintesc că mi-am zis: *Ei au un motiv pentru toate astea*.

Mă numesc John W. Tull, dar băieții mă strigă „J.W.” În noaptea de 29 august plecăm cu un avion C-123 și, după ce aterizăm, pornim de pe un aerodrom mic spre punctul nostru de control. Suntem în tranșee, la adăpost. Eu fac parte din echipa de trăgători, care merge în fruntea unității. Pot să-i simt pe ceilalți în jurul meu chiar dacă nu-i văd și nu-i aud. Așa se-ntâmplă întotdeauna. După vreo zece, cincisprezece minute, încep să simt o mișcare afară — vreau să spun, dincolo de soldații din echipa noastră. Nu aud nimic, dar mă întorc — spre stânga — pentru că simt ceva mișcându-se acolo. Nu e nici un sunet, nici o lumină, dar eu *simt* un corp. Trec vreo două secunde și senzația devine mai puternică. Continui să mă întorc spre stânga, fiindcă de-acolo vine. Dintr-o dată, o voce spune: *Ești un om mort*. Așa gândește el. El e acolo, eu sunt aici și știm fiecare ce gândește celălalt. Îmi ridic arma, trag trei gloanțe și-l nimeresc. Puțin după aia se duc și-l găsesc în locul unde l-am ucis, fără ca el să tragă, fără nici o lumină.

*Fruntaș Harold Woodley, 309573120, Brigada 2, Divizia 25
infanterie, Banda 1, transcriere*

S-a-ntâmplat numai o dată și nu știu dacă asta căutați. A fost un vis. Mă aflu într-o patrulă împreună cu fruntașul James Burrows și cu alți doi tipi. De dimineața se trăsese în noi în apropiere de Ciocul Papagalului și cerusem instrucțiuni de la bază prin radio. Ni s-a spus că în zonă se află Batalionul 4023 NVA și că probabil intrasem în contact cu avangarda lor. Nu se aștepta nimeni ca noi să radem ditamai batalionul, așa că am pornit-o înapoi. Pe drum ne-am oprit într-un sătuc, pe care l-am verificat, ca-ntotdeauna. Căutam depozite de orez sau prea multe oale de mâncare pe cuptor pentru câți oameni erau în colibe, chestii de felul ăsta. Am început să avem o presimțire rea. Auzi ce li s-a întâmplat altora și știi că ți se poate întâmpla și ție. Nu erau destui oameni în sat. Țăsta era un lucru. Nu era nici un bărbat de vârstă încorporării, și asta întotdeauna te face bănuitor. Așa că sergentul nostru înhață un moș, îl zgâlțâie nițel și zice: „VC! VC!” și, bine'nțeles, moșu scutură din cap și zice: „Nu VC! Nu VC!” Chiar în clipa aia începe să se tragă în noi dintr-o colibă, așa că tragem și noi. Fruntașul Moffet a aruncat două grenade de 40mm, coliba sare în aer și de-acolo iese în fugă o siluetă. Era un copil. Un adolescent. Îi luaseră foc hainele, dar tot mai avea în mâini pușca M-16. Noi ne holbam la el. Fruntașul James Burrows pierduse doi amici la Lai Khe cu două zile în urmă și nu era într-o dispoziție prea bună. Știam toți asta. S-a apropiat de puști și am știut ce-are să se-ntâmple. Pușca M-16 provenea de la un american mort. Viet-congii făceau rost de arme în felul ăsta sau „de la negru”, iar puștiul ăsta, acolo, la dracu'-n praznic, avea un M-16. El fusese cel care trăsese în noi. Burrows s-a dus aproape de băiat și l-a privit în timp ce se zvârcolea încolo și-ncoace pe pământ. *Willy Peter (White Phosphorus — fosfor alb)* era încă în el și puștiul țipa.

Willy Peter îți pătrunde prin piele și arde până la os. Trebuie scos de acolo pe cale chirurgicală, altfel își croiește drum până la os. Burrows s-a lăsat într-un genunchi și l-a împușcat pe puști cu propriul său M-16. Oricare dintre noi ar fi făcut la fel. Băiatul ar fi murit oricum, era VC și, în plus, avea pușca aia. Poate că dacă n-ar fi fost viet-cong am fi făcut-o din milă, pentru că și așa avea să moară, dar nu ăsta era motivul acum.

La început, felul ăsta de lucruri te surprinde. Vrei să crezi că ești un om bun — așa suntem crescuți — cineva care nu ucide civili ori împușcă

femei, nu împușcă pe nimeni, care nu e soldat în uniformă, într-o situație clară de LUPTĂ, cum vezi prin filme sau pe la televizor. La început îți spui că nu poți să condamni cu adevărat un copil care a fost educat să gândească precum un VC, să-i urască și să-i ucidă pe americani, sau unul care știe că, dacă n-o să tragă în tine, viet-congii or să-i facă rău familiei sale. Dar pe urmă vezi atât de multe încât obosești să-i vezi murind pe oamenii pe care-i cunoști și-ți sunt dragi, te-nfurii și în cele din urmă începi s-o faci tu însuși. După asta, nu mai poți da înapoi, așa încât continui s-o faci.

Se-ntâmplă înăuntrul tău. Nu mai ești tu pentru că ai făcut ceva ce n-ai fi făcut niciodată înainte. Lumea în care n-ai fi putut s-o faci e foarte departe de tine. Nu mai e lumea *ta*. Lumea aceea, cea în care ai fost crescut și educat, nici n-ar mai vrea să te cunoască acum, n-ar vrea nici măcar să știe ce faci.

De fapt, nici nu mai ai o lume care să-ți aparțină. Asta, fără doar și poate, nu e a ta. Cum poți să treci de la o lume ca aceea, în care femeile și copiii sunt venerați și protejați, la una ca asta? Dacă nu te-ai schimba, ar fi altceva, dar te schimbi. Te schimbi într-atât încât ajungi să faci lucruri pe care nu le-ai fi putut face înainte. La început, îți spui: Cum poate *Dumnezeu* să îngăduie să se întâmple așa ceva? Cum poate *Dumnezeu* să îngăduie existența unei astfel de lumi? Cum poate El îngădui ca aceste două lumi să existe împreună? Pe urmă, începi să spui: Cum pot eu să mă mai întorc? Cum pot eu, Doamne, să mă întorc și să fiu același vreodată? Cum pot să mă întorc fără să înțeleg ce se întâmplă aici, ce se întâmplă cu *mine*?

Fruntașul Burrows l-a împușcat pe copil în cap așa cum ar fi făcut-o oricare dintre noi, după care a rămas în genunchi. S-a uitat în jur la colibele care nu ardeau și și-a ținut mâinile acolo unde erau, cu palmele sprijinite de coapse, ca și cum se odihnea. Părea a fi netulburat și calm, îmi amintesc asta. L-am privit un timp, încercând să ne dam seama ce făcea, și în sfârșit a trebuit să ne ducem să-l luăm. Am fost unul dintre cei care s-au dus, așa că i-am văzut fața. Pur și simplu, el nu era acolo.

Nu vroia să se ridice. A trebuit să-l luăm pe sus și să-l ajutăm să meargă la elicopter.

După ce-am ajuns înapoi la tabără, nu m-am gândit prea mult la asta. Știam că nu era într-o stare prea bună, dar vezi tot timpul oameni ca el și până la urmă își revin. Nu spunea absolut nimic. Stătea retras, închis în el. Ne-am dus să dormim vreo două ore. Atunci am avut visul. Faptul că i-am văzut fața atunci, în sat, a avut o legătură cu asta, sunt sigur. În vis, Burrows stătea în fața mea și spunea: „Eu nu mă mai întorc, Woodley. Nu mă mai întorc acasă.” Am încercat să discut cu el — în vis, vreau să spun. I-am spus că mai avea puțin, doar câteva săptămâni până la plecare. Mi-a spus că nu puteam să-l conving să se întoarcă, *nimeni* nu putea, și că avea un motiv să rămână. Dacă s-ar duce, a spus, s-ar lăsa pe el aici. Așa s-a exprimat. Dacă ar pleca, n-am mai ști ce era el, ce însemnau toate astea, de ce se întâmplau, cum am putut să ne schimbăm atât de mult. A spus că nu putea să plece până când nu înțelegea totul.

I-am spus — în vis — că știam exact ce spunea, dar că trebuia să se-ntoarcă acasă, că nu putea să rămână.

A spus: „Acolo nu e acasă, Woodley.”

Plângeam când m-am trezit și n-am vrut să mă audă cineva. Nu prea știam de ce plângeam. Nu-l cunoșteam pe Burrows atât de bine. Alți băieți îl știau mai bine. Nu-mi dădeam seama de ce l-am visat pe el, când erau atât de multe lucruri pe care le-aș fi putut visa.

Îmi amintesc unde stătea el în vis. Ne aflam undeva, într-o

sufragerie. Erau acolo o canapea purpurie, o măsuță și, lângă ușa de la bucătărie, o pasăre într-o colivie. Era sufrageria cuiva, de undeva. El spunea: „Nu mă mai întorc acasă, Woodley”, dar uite că se afla — în mijlocul sufrageriei cuiva — înapoi, în Lumea Adevărată. Chestia asta nu avea nici o noimă.

O săptămână mai târziu, l-au „medevacuat”. L-au dus de acolo cu elicopterul. Nu vorbise cu nimeni vreme de trei sau patru zile și știam că vor fi nevoiți să-l ducă de-acolo. Comandantul l-a tot avertizat, dar noi știam cu toții. Stătea jos cu palmele sprijinite de coapse, de parcă se odihnea, și se gândea. Făcea asta chiar și atunci când comandantul țipa la el. Era periculos pentru toată lumea să-l păstrăm într-o stare ca asta, spunea mereu comandantul. Chiar dacă era un nemernic, comandantul avea dreptate. Când ești în junglă, n-ai voie să ții pe cineva incapabil de luptă, din pricina căruia să-ți moară oamenii.

Le-am scris părinților lui. Nu știu de ce. Am auzit că ajunsese înapoi în State, într-un spital VA, așa că m-am hotărât să le scriu. Ne-am scris vreo câteva scrisori, fără să vorbim propriu-zis de James, ci de alte lucruri. Am făcut asta vreme de șase luni. La sfârșitul scrisorilor, ei spuneau întotdeauna: „James e bine. Ne ducem să-l vedem des și zice să-ți transmitem toate cele bune.” Pe urmă am primit fotografia. Venise acasă. Îl aduseseră acasă și l-am văzut în poză stând în mijlocul sufrageriei, încadrat de mama și de tatăl lui. Se vedeau canapeaua purpurie și măsuța. Se vedea și colivia cu o pasăre în ea, într-un colț în spate, lângă o ușă. Mai am și acum fotografia aia.

N-a fost o chestie de supraviețuire fizică, visul ăsta. Nu mi-a salvat viața. Dar cred că a fost important prin altceva. Aici ajungi să te apropii de oameni mai mult decât oriunde. Ți se întâmplă aici lucruri care pur și simplu nu se întâmplă acolo. Când te întorci, pierzi ceva, ceva din tine care e important. Cred că asta încerca el să spună. Lași o parte din tine aici și nu mai ești niciodată același.

L-am văzut când m-am întors după prima înrolare. Nu e acolo cu adevărat. E tot aici. Asta încerc să vă spun.

*Căpitan Herman Malik, 956703457, Divizia 1 cavalerie,
Banda 1, transcriere*

Am spus-o și-nainte, colonele. Se întâmplă ceva acolo, pe care noi îl luăm ca atare și în privința căruia nu facem de ajuns. Știți că eu sunt apropiat de oamenii mei. Poate că așa a fost tot timpul, dar nu asta e esențial. Ar trebui să facem mai mult în privința asta. Am o înregistrare pe bandă în care unul din oamenii noștri cei mai buni, un tip foarte stabil, care se întoarce din toate patrulele de recunoaștere în care îl trimitem, zice... o am aici. Zice: „Sunt unii, don' căpitan, care pot să facă niște chestii cu timpul. Îi vezi cum le fac chiar în toiul unei misiuni. Vreau să spun că sunt cu vreo doi, trei pași înainte de punctul unde-ar trebui să fie, adică unde-ar trebui să le fie mintea. Dacă-ți vedea, ați înțelege. Ii vezi că fac un pas fără absolut nici un motiv și după vreo trei, patru secunde pricepi de ce, pentru că atunci aterizează grenada, sau începe să tragă mitraliera. Un om ori poate, ori nu poate să facă asta, dar când poate, atunci e un zeu. Toți vor să fie cu el. Se înscriu voluntari pentru patrulele de recunoaștere, numai ca să fie cu el.”

Banda originală o am la postul de comandă. Băiatul a înregistrat-o de bunăvoie. Nu vrea să spună că e unul dintre ei, dar este — am dovezi în acest sens.

Am avut o discuție prin radio cu el, în timpul unei infiltrări dificile, și

facea chestia asta chiar atunci. Probabil că nici nu-și dădea seama. Spunea ceva și se-ntâmpla... indiferent despre ce vorbea, se-ntâmpla după vreo două, trei minute. Vi se pare că are vreo logică treaba asta? Descria ceva, care încă nu se petrecuse. Am păstrat legătura timp de zece minute și el continua s-o facă. După spusele lui, se retrăgeau spre un crater, fiind supuși unui tir puternic. Au început să-și folosească minele Claymore, iar el a spus: „Primul elicopter a fost doborât.” La început nu m-am prins. Spusese să primul elicopter a fost doborât, dar elicopterul *nu* fusese doborât. Nu încă. Trei minute mai târziu, am auzit cum a fost lovit. A spus că minele li s-au terminat, dar eu le auzeam în continuare explodând. A spus că soldații NVA i-au atacat după ce li s-au terminat minele, și exact asta s-a întâmplat — dar nu înainte de terminarea minelor Claymore, lucru care încă nu se petrecuse. Aveau nevoie de un raid aerian, a spus el. A zis: „Stația noastră radio a fost distrusă.” Eu vorbesc cu tipul ăsta prin radio, pentru numele lui Dumnezeu, iar el îmi spune că un RPG i-a scos din funcțiune stația și că are nevoie de sprijin aerian. Dumnezeule!

El mi-a înregistrat banda pentru ca eu să fiu pregătit, colonele, pentru ca eu să-l cred când o să vină momentul. A vrut ca eu să fiu gata să chem aviația înainte de distrugerea stației, ca eu să cred ceea ce aud. Nu cred că a știut cu adevărat ce face. Nu cred că a știut cu adevărat de acele zece minute. Nu încerca decât să funcționeze, să-i țină pe-ai lui și pe el însuși în viață.

Dac-ați dori să discutați cu el, sunt sigur că ar fi dispus.
Pot să-i spun că vă interesează?

*Sergeant-major Joseph Parmentier, 897191833, Divizia 4
infanterie, Banda 1, transcriere*

Experiențele trăite de mine nu sunt cine știe ce. N-am avut parte de strigoi, de citirea gândurilor sau de altceva de felul ăsta. Comandantul meu îmi spune că sunt cel mai illogic pui de lele pe care l-a întâlnit vreodată. Îmi zice că sunt într-o ureche, dar de obicei am dreptate, iar el zice că e illogic pentru că nu se încadrează în regulamente. Când tabăra urmează să fie atacată, am o presimțire. Și bineînțeles, în noaptea aia suntem atacați în valuri. Trebuie să mă aflu în tabără; la fața locului, dar când sunt acolo văd un fulger luminos. Eu sunt subofițer de operațiuni și nu umblau de colo-colo după cum am chef, ceea ce înseamnă că lucrez pentru comandant, pentru plutonierul-major și pentru plutonierul-adjutant. Prima oară când am fost rănit, a fost destul de ciudat...un atac cu rachete pe care l-am văzut venind. Eram în alergare și am văzut-o în aer venind spre mine. M-am oprit, firește, când a explodat în fața mea. Când am văzut explozia de lumină, maică-mea a văzut și ea explozia acasă. Trebuia să spun asta mai înainte. Uneori maică-mea știe când mi se întâmplă ceva. Am scrisorile, dacă vreți să le vedeți. Ea a văzut acasă explozia luminoasă și a știut că am fost rănit. Am primit scrisoarea în care-mi spunea chestia asta în aceeași zi în care eu am trimis-o pe-a mea.

A doua oară când am fost rănit, am ajuns până la ROC Toipir. Am sunat acasă și până să apuc eu s-o anunț că eram în concediu, ea m-a întrebat dacă mă doare și de ce stau într-o cameră de hotel dacă sunt rănit. Mă aflu într-un pat de hotel și fusesem lovit de niște schije pe când eram la Tay Ninh. Nu am raportat despre rănilor de la picior și de la spate pentru că a doua zi trebuia să plec în concediu.

Și lui taică-miu i s-au întâmplat niște chestii dintr-astea în timpul

bătăliei de la Bulge (ultima contraofensivă germană din cel de-al doilea război mondial). Pe vremea aia, mama îi spunea în scrisori unde se afla el și ce se va întâmpla. L-a văzut când era internat într-un spital din pricina unor degeraturi și i-a scris că o să se facă bine. A avut dreptate.

Locotenent Glenn Bottvell, 3345668497, Grupul de comandă și control nord, MAC-SOG, Banda 1, transcriere

Oamenii cu care ar trebui să vorbiți sunt morți. Dumneavoastră vă închipuiți că trebuie să vorbiți cu cei care au" avut aceste experiențe și au supraviețuit, dar vă înșelați. Pur și simplu n-ați auzit de ceilalți. Au dispărut. Mi-aduc aminte de un montagnard din tribul Jarai, pe care-l poreclisem Virgin. Avea douăzeci și trei de ani. Cu o zi înainte de a pleca într-o misiune, i-am văzut privirea din ochi. Era sergentul meu, omul meu de legătură, pentru că știa puțină engleză, și mersesem în vreo douăsprezece-treisprezece patrulare cu el, din care jumătate cu contacte grele cu inamicul. Nu-i văzusem niciodată privirea aia. Habar n-aveam ce putea să însemne. Am crezut că poate-l supără iarăși ficatul sau că e îngrijorat de nevastă-sa, care era gravidă pe atunci. Pe toată durata misiunii a avut privirea aia. Dacă vreți să știți adevărul, cred că era deja dus, și el știa asta. Nu s-a mai întors din patrula aceea. A fost singurul om pe care l-am pierdut într-o ambuscadă în care am căzut încă de la început. Cred că știa. Asta s-a întâmplat acum cinci ani, sir. În primul meu tur de serviciu. Am cunoscut zece sau doisprezece oameni care și-au văzut propria moarte. În operațiuni ca ale noastre vezi o mulțime de chestii dintr-astea. Jumătate din prietenii tăi sunt morți. Ai ocazia să-i auzi vorbind despre asta. Uneori râd, alteori fac pe ei de frică, așa cum ar păți oricine, și pe urmă pleacă în misiune și mor exact așa cum știau că se va întâmpla. E foarte straniu, sir.

Nu auziți despre chestiile astea pentru că toată lumea vrea să uite. E ghinion. S-ar putea să te lovească și pe tine. S-ar putea să-ncepi să-ți vezi și tu moartea cu ochii. E o statistică adevărată, dar nu auziți despre ea. Aș putea să vă povestesc despre vreo zece-doisprezece inși, dar nici eu... nici eu nu vreau să am de-a face cu chestia asta. Ai senzația că, dacă vorbești despre asta, începi să *crezi* în ea, și pe urmă o să ți se-ntâmplesă și ție.

Áia sunt oamenii pe care-ar trebui să-i intervievați, domnule maior. Nu pe cei care trăiesc, ca mine.

Căpitan Roger Hoskins, 908172455, Grupa 5 a Forțelor Speciale, Banda 1, transcriere

Am avut un prieten bun, care n-ar fi trebuit să se întoarcă în Vietnam, dar s-a întors. Avea o soție minunată și o fetiță tare frumoasă. L-am întrebat: „De ce te întorci?” Vroia să fie învățător. A spus: „Trebuie să merg. Au nevoie de noi acolo. Știi asta.” Făcuse colegiul, făcea parte dintr-o familie bună, știa cum se puneau problemele. Nu credea în felul în care luptam, dar s-a dus oricum. Și-a iubit țara. A iubit-o mai mult decât mulți dintre noi, ăștia alți. Când a fost ucis, am visat că s-a dus acasă, că era cu nevastă-sa și cu fetița aia frumoasă și că războiul se terminase. Era un vis frumos, din alea care-s atât de frumoase încât sunt triste și te trezești din somn plângând. Am fost rănit în cursul aceleiași misiuni, dar n-am știut că era mort. Eram acoperit de bandaje și știți ce vise ai sub acțiunea morfinei. Sunt ciudate. Ásta era altfel. În el,

prietenul meu se întorsese în America, la soția și copilul lui, iar războiul se terminase. A zis așa: „Iubito, nu trebuie să mai plec de acasă.” Ea plângea, îl îmbrățișa și-i spunea: „Sunt atât de fericită, Roger.” Așa a spus: Roger. Pe el îl chema Howard, dar ea i-a zis „Roger”, care era numele meu. „Nu trebuie să mai plec de acasă”, spunea el întruna. Nu părea să-l deranjeze deloc numele.

Când m-am întors — trei luni mai târziu — m-am dus să le văd în Tucson. Le trimiseseam o scrisoare scurtă, nu cine știe ce. M-am dus să le văd pentru că am auzit mereu că unei femei îi place să audă cum a murit soțul ei, dacă a spus ceva despre ea, care au fost ultimele lui cuvinte, chestii de felul ăsta. Nu știam dac-aveam să mint — să-ncerc s-o fac să se simtă mai bine — sau dacă aveam să-i spun adevărul: că nu știam ce spusese pentru că nu fusesem lângă el atunci când murise.

La prima vizită n-am prea vorbit despre el. Am spus lucruri care se cuvin spuse, ca: „Îmi pare rău, zău că-mi pare rău.” „Cum merge războiul?” „Știi că Howard pune mare preț pe prietenia dumitale.” și „Îți mulțumesc, domnule căpitan, pentru că ai trecut să ne vezi.” Am revenit după aia și, după un timp, am început să vorbim despre el — să vorbim cu adevărat despre el. Fetița mai venea în cameră și-mi puneă și ea întrebări și-mi dădeam toată silința să le dau un răspuns. Când eram în oraș mai făceam și alte lucruri împreună — mergeam la film, în parc. Dar în principal am început să vorbim.

Și acum mă mai văd cu ele. Se cam fac presiuni asupra mea să mă întorc, pentru că echipa din care-am făcut parte era o raritate, fiindcă echipe ca a noastră, care acționează în teren, nu au de obicei succesul pe care-l aveam noi. Puseserăm la punct niște tehnici de capturare destul de bune, niște metode contestabile pe care nimeni nu părea în stare să le folosească. Cu Nixon, care-și face treaba, cu negocierile astea, presupun că e nevoie de noi. Dar pur și simplu nu pot s-o fac. Dacă mă duc, am să-ncip să visez din nou visul ăla. Atâta timp cât eu sunt aici, și e/ e aici, iar visul a devenit realitate. Războiul s-a terminat atâta vreme cât sunt aici, cu ele. Poate că eu sunt cel care trebuia să moară. Uneori mă gândesc și la asta. Poate că asta a vrut să spună de fapt visul. Nu știu. Știu însă că atâta timp cât sunt aici, cu ele, visul s-a transformat în realitate.

Ea știe, cred. Pare fericită. Fetița pare și ea fericită.
Pentru nimic în lume nu m-aș întoarce, sir.

*HM2 Frederick Luther, 453698081, Echipa de asistență N-2 a
Spitalului Militar de Provincie, Banda 1, transcriere*

Am citit undeva că atunci când îți părăsești trupul, apare un fir de legătură. În primele două rânduri când s-a întâmplat, n-am căutat nici un astfel de fir. Vedeam sub mine un râu de argint și nu aveam nici o părere despre el. Data următoare am văzut că râul era atașat de mine, ca o lesă, că nu puteam să mă duc mai departe decât îmi dădea voie lesa cu pricina. N-am văzut prea multe atunci. Mă tot uitam la râul argintiu, la lesa argintie, care nu-mi dădea voie să mă duc mai departe...

Capitolul 11

Mi-au dat ceva ca să pot dormi și am dormit. Am avut un somn sănătos în noaptea aia. De dimineață, omul cu pastilele, maiorul căruia îi

place să raporteze diverse chestii, mă trezește cu o nouă pilulă.

— O să ai nevoie de una din astea azi, zice el, punându-mi-o în mână împreună cu o ceașcă de apă.

Nu-l întreb de ce. Mă gândesc: *De câte ori am mai făcut asta? De câte ori am s-o mai fac?* El stă lângă mine și așteaptă, așa că o-nghit. Mișc din beregată. Îi spun:

— Vezi? Acum poți să raportezi superiorilor tăi că mi-am luat pastila.

Îi fac cu mâna în semn de rămas bun când pleacă și pe urmă o scuip. E umedă, e crăpată, dar cred c-am s-o pot salva. O pun în plic alături de celelalte.

Când își fac socoteala că pastila funcționează, mă repartizează în cortul „medevac”, exact așa cum a spus Christabel, cum le-am scris părinților mei. Acum sunt un *sanitar*. E vorba de triaj și de urgențe, nimic altceva. E o echipă care s-a întors din Tonle Sap, din Cambodgia, cu doi inși într-o stare foarte gravă. Mă ocup de ei. Mai e acolo și chirurgul batalionului, care pare bucuros să mă vadă. Are trei infirmieri de trupă care-l ajută, dar nici o infirmieră. Mai sunt și alți doctori în tabără, dar sunt ai lui Bucannon. Ei nu pun mâna pe chestii dintr-astea, i s-a spus chirurgului. El nu pricepe ce dracu se-ntâmplă pe-aici, dar se bucură că mă vede. Zice:

— Avem aici un edem pulmonar, locotenente.

Încuviințez din cap. Încerc să spun „Am să te-ajut cât am să pot, dar nu știi cu adevărat ce se-ntâmplă pe-aici, nu-i așa... nu știi cu adevărat de ce m-au adus să te-ajut în felul ăsta, nu?” Dar avem inima asta pe care încercăm s-o salvăm, iar doctorul are treizeci, treizeci și doi de ani, e blond și serios. Are ochii larg deschiși, de parcă tocmai a primit o palmă peste față. Se străduiește să fie ceea ce ar trebui să fie un doctor într-un loc ca ăsta și știu dintr-o singură privire că e detașat aici temporar, că nu știe nimic despre vise, despre cadavre sau despre lanuri de orez care devin albastre ca să-i poți uide pe alții. Se întreabă de ce sunt *eu* aici, o infirmieră specializată în urgențe, o femeie albă aici, în junglă. Își spune în sinea lui că și ea e detașată temporar, de bună seamă, ceva s-a pus la cale. În tabăra asta se-ntâmplă ceva important, altfel comandantul n-ar fi avut influența asta incredibilă, nu-i așa?

A mai avut de îngrijit două echipe în dimineața asta, îmi spune, tăind și bandajând. Amândouă căzute-n ambuscadă. Nu știe de ce au adus aici un chirurg când nu au dotările de care-ar avea el nevoie. Doar dacă nu-i vorba de o încurcătură birocratică. Ce alt motiv ar putea să fie? Nu aduci un chirurg aici, în condițiile astea. (Nici pe o infirmieră nu o aduci aici, în condițiile astea, domnule maior.) El e maior și n-ar trebui să vorbească cu mine astfel, și n-ar vorbi, dar suntem amândoi în aceeași situație și, la naiba, sunt femeie, așa că nu-l paște nici un pericol. Se-așteaptă de la el să-și facă meseria și aici nu poate. Vrea ca eu să știu asta. Nu-i spun: *Bucannon are întotdeauna un motiv, domnule maior*. Nici măcar nu-ncerc.

— N-am văzut niciodată așa ceva, spune el, și nu se referă la rană, la glonțul pe care-ncearcă să-l găsească în timp ce amândoi ne străduim să oprim sângele care-l împiedică să vadă. N-am văzut niciodată două grupuri de oameni măcelăriți în halul ăsta.

Eu știu de ce. *Întotdeauna există un motiv*.

Echipele n-au fost însoțite de talente, nu-i așa, colonele? Nici una dintre ele n-a avui în componență un talent, pentru că n-ai *vrut* să aibă, ca ăia care-au murit lângă banian. Chiar și un talent mai mărunț, ca al lui Lancaster sau Shaffer, poate c-ar fi putut să-i salveze, dar tu n-ai vrut asta. Altceva vroiai tu să afli și, dacă supraviețuiau, n-aveai cum să afli, nu-i așa, colonele?

Poate să afle tot atât de mult dacă mori, Mary, spusese Christabel.

Îl ating pe pacientul nostru, care stă întins pe pat. Urmăresc cu speranță picurarea perfuziei și, ca din senin, încep să țip. Nu-i văd fața pacientului. El nu mi-a spus absolut nimic. Dar nu contează. Îl ating — îi simt brațul tremurând pe masă — și țip din nou.

Mă lovește ca un tren. Sunt la pământ. Sunt întinsă la pământ și scot un sunet, iar doctorul habar n-are ce se-ntâmplă. O fi leșinat? S-o fi tăiat cu ceva? O fi fost împușcată iar eu n-am auzit nimic? O fi vreo drogată? Țipă la sanitari și încearcă să înțeleagă. Se aude o voce care strigă undeva.

Apare ceva întunecat. Mă prăbușesc într-acolo. Cât a durat drumul cu elicopterul până la tabără, am fost tot timpul sigur, mamă, am fost cât se poate de sigur că am să reușesc. Când am văzut tabăra și am simțit că răbufnim — stomacul întorcându-mi-se pe dos — am fost sigur și atunci, pentru că știam că avem un chirurg, care-o să fie în stare s-o facă, o să fie în stare să facă ceea ce sanitariii nu puteau. Dar alunec, mamă, alunec în întuneric și nu mai sunt sigur. Mai am două săptămâni, mamă — mai am de desenat paisprezece pătrățele pe calendarul pe care mi l-ai trimis — și trebuie să reușesc, oricine mai are atât de puțin trebuie să reușească, dar nu cred c-am să pot, mamă. Alunec, alunec în întuneric...

Îl pierdem! strig eu. Doi sanitari mă ridică și mă duc la buncărul meu. Chirurgul urlă, e furios, e furios că singura infirmieră pe care i-au dat-o aici a căzut pe jos țipând ca o nenorocită de narcomană. Vreau să spun: *O să moară sub ochii tăi, domnule maior.* Murea încă în elicopterul care l-a adus aici —fiindcă Bucannon a avut nevoie să afle ceva — și nici măcar tu, un chirurg de batalion, n-ai să poți să-i salvezi viața.

Deși el crede că ai să poți.

Maiorul lovește cu pumnii în piept, un piept care e ca un burete, atâta-i de plin. El nu ascultă, domnule maior. *Se duce.* Și eu mă duc o dată cu el, domnule maior, dar maiorul nu ascultă. Cine sunt eu ca să-i spun asta, o infirmieră care a căzut gemând la pământ, murdară de țărână, escortată de doi sanitari la buncărul ei, ce drept am eu să-i spun cine-o să moară și cine nu? *Asta se-ntâmplă aici, domnule maior. Asta se-ntâmplă de fapt.*

Încerc să le spun toate astea sanitarilor, dar ei nu pricep cu adevărat. Ei trebuie să mă ajute să ajung la buncărul meu, să mă ducă departe de chirurgul ăsta venit din altă parte, asta-i tot ce știu, asta-i tot ce vor să știe. Ei nu-i spun maiorului care pacienți or să moară pornind de la vorbele unei infirmiere isterice care-i la fel de *dinky-dau* ca toate talentele de pe-aici, care beau, trag aiurea cu pușca, plâng, Țipă și nici nu știi de ce naiba-i ține comandantul pe oricare dintre ei, nu-i așa, doar dacă nu cumva și el e *dinky-dau*.

Nu mai pot să respir. Fiecare gură de aer mă doare. Plămânii m-au lăsat. Membrana pleurală e lipicioasă ca benzina congelată. Respir. Încerc, dar nu pot. Fluidele nu-mi dau voie. Coastele rămân înțepenite. Pur și simplu, inima nu vrea să bată.

— N-ai înghițit pastila, nu-i așa? întreabă omul cu pastilele, stând în picioare lângă patul meu, în buncăr.

De data asta, îmi vâă pastila în gură și se folosesc de degete. Unul din ei zice:

— Am s-o împing în jos, locotenente. Dacă mă muști, te pocnesc, e cât se poate de simplu.

Nu-l mușc. Îi las s-o împingă pe gât cu degetele lor dolofane și sărate și când îmi vine să vărs, nu mai contează. N-are importanță. Important e să-mi recapăt respirația, să-mi simt inima cum începe să

bată din nou în întunericul ăsta. Înțelegeți?

Când pastila își face în sfârșit efectul, ei îmi dau din nou drumul. Mă duc la cort. Îl ajut pe chirurg. Se uită la mine iar eu nu scot nici un cuvânt.

— L-am pierdut, spune el, de parc-ar fi vina mea.

Labagiule, vreau eu să-i spun. *Ticălos înfumurat ce ești. Habar n-ai de nici unele*. Dar îmi văd de treabă. Îl ajut. Îl ajut la două răni în pânțele și o amputare de tibie. Mă gândesc la Fran și la glumele ei, cele despre amputări. Îl ajut pentru că pastila își face efectul și nu-i cunosc pe tipii ăștia de stomacurile cărora ne ocupăm. Nu-l cunosc pe tipul căruia îi amputăm piciorul pentru că osul e zdrobit și, după o lună de boală, de gangrenă, oricum ar trebui să i-l tăiem, nu-i așa? În felul ăsta (ne spunem noi) putem opri hemoragia, corect? În felul ăsta nu riscăm pierderea unei *vieți*.

Nu-i cunosc pe indivizii ăștia de care ne ocupăm — nu-mi amintesc nimic despre ei din vreun vis — așa că-mi văd de treabă. Îl ajut pe chirurg să-i îngrijească.

Când vânzoleala se mai domolește, apare Christabel. Mă duce la poligon, dar nu rămânem pe loc. Dinspre copaci se trag vreo două gloanțe de pușcă iar el spune:

— Astăzi nu, locotenente.

N-a auzit de țipete. N-a auzit despre infirmiera îngrozitoare care se prăbușește la pământ ca o narcomană. A fost în buncărul lui, desigur, bând ceea ce i se dăduse.

Ne ducem la buncărul lui și îmi întinde ceva. Mă uit la copertă. E un mic dicționar de expresii rusești.

— Eu nu știu o boabă de rusește, locotenente, spune el domol. Va trebui să te descurci singură.

Mă uit la el de parc-aș vrea să-i spun: *Nu mi-ar strica să-mi ții companie, sergent*, dar el nu scoate nici un cuvânt. Eu vreau să-mi țină de urât, iar el nu vrea.

— E vreo șansă să iau un AK, sergent, să-nvăț să-l demontez, să zicem?

— Nu, locotenente.

Știe că n-am să-l curăț. Știe ce-aș face cu el. Dacă ar fi altcineva lângă mine, aș spune: „Hei, am o idee. De ce nu-l ucizi *tu*, sergent? Tu ești genistul trecut prin ciur și prin dârmon. Trebuie să existe o mulțime de moduri, mai mult sau mai puțin explozive, prin care să fie ucis ticălosul ăla.”

Simt mirosul de whisky — asta i-au dat să bea — și nu spun nimic. Nu vrea să mai fie un ucigaș. Nu vrea nici măcar să fie acolo unde ucid oamenii, acolo unde mor. De ce trebuie să fie mai complicat decât asta? De ce nu poate Bucannon să-l lase pur și simplu în pace?

Iau dicționarul ăla de la el și plec.

Iau o carabină de la unul din yarzii care fac de santinelă pe perimetru și, până s-apuc să mă îndrept spre postul de comandă, două Berete Verzi mi-o iau înapoi. Se poartă frumos, dar mi-o iau.

Îi cer tipului ăsta nou revolverul 0,45, dar el se uită la mine de parc-aș avea vreo boală, și-și vede de drum.

Mă ocup de micul dicționar de expresii. Ne vom duce spre nord, firește. Știam asta. Cu toții o știam. Nancy Drew are indiciile ei. Chinezii sunt pe lista neagră a Nordului, așa că acum e vorba de *ruși*. Locul

fojgăie de ruși, care sunt foarte, foarte utili cu toții. O să avem nevoie de AK-uri și pistoale Makarov și-o să fie nevoie să știm un pic de rusă.

Nu ăsta-i planul, colonele?

Învăț din carte: *la hatel bîpazavtrakati. Aș dori să iau micul dejun. Și Gde daroga iz goroda? Unde e drumul dinspre oraș?* Revin la prima pagină, o întorc și citesc: „Copyright 1954, Institutul de lingvistică al apărării, Monterey, California.” Așa se explică treaba. Eram foarte agitați în privința rușilor în 1954, nu-i așa? Mă chinui cu *Na bartu esti ubornaia? Și Dobroe utro și Vașa familia* și deodată mă doboară somnul.

Visez ceva, dar nu e foarte clar. Nici nu mă face să țip în întuneric, pentru că pastila încă își mai face efectul. Dorm vreme de o oră și, când mă trezesc, mă duc afară să caut un pisoar. Întind mâna să-mi desfac fermoarul și deodată-mi amintesc că nu sunt Steve, că femeile nu procedează astfel, că nu mai sunt în vis.

Un sergent de la Forțele Speciale, specialist în artilerie ușoară, vine să mă ia. Are două cicatrice pe fața lui splendidă, de vedetă de cinema. Are la el AK-ul meu și mai are și un Makarov, dar poți să-ți dai seama că nu-și face decât datoria. Nu știe de ce trebuie să învețe o infirmieră cu hachițe să folosească armele de foc sovietice și zău c-ar prefera să facă altceva.

— Unde e sergentul Christabel? întreb eu.

— E indisponibil.

Aștept, dar nu mă învrednicește nici măcar cu un „domniță”.

Mergem la liziera de pădure și de data asta nimeni nu trage în noi cu nimic. Tirul de hărțuire se desfășoară azi în partea de est a taberei și stăm acolo ca doi adolescenți la întâlnire, adulmecând aerul, bucurându-ne de peisaj. Jungla e o minunăție, ca una din pălăriile fistichii pe care le-ar purta Carmen Miranda, și ultimele rămășițe de ceață se înalță în spirală către soare.

Fac o încercare. Să vedem dacă pot scăpa basma curată. Zic:

— Îți sunt realmente recunoscătoare că m-ai adus aici, sergent MacAvoy, dar aș prefera să exersez de una singură, dacă sergentul Christabel nu poate fi de față. Ai ceva împotriva?

Ochii i se îngustează. Nici o femeie nu i-a spus vreodată nu, îmi dau seama. *Preferă să rămână singură?* se gândește el. Dar spune:

— Locotenente...Sergentul Christabel e cel care m-a rugat să te aduc aici. Dacă te deranjează chestia asta, lămurește-te cu el. Sunt sigur că-l găsești în buncărul lui.

Îmi întinde amândouă armele atât de repede încât aproape că le scap pe jos. Încep să tremur de îndată ce le ating. Are ocazia să rămână liber și profită de ea. Nu știe ce vreau să fac.

Plecăm în direcții diferite iar eu mă gândesc: „Cum pot să fie atât de proști?” Simt într-o mână AK-ul, iar în cealaltă revolverul. Mă îndrept spre buncărul lui Christabel și, când Troy Donahue nu se mai vede, fac rapid stânga-mprejur.. Mă duc mai întâi spre postul de comandă, gândindu-mă că am să văd armele îndreptate spre mine, gândindu-mă că am să aud tropăit de bocanci în urma mea și niște voci spunând, ca-ntr-un film prost: „Ne pare rău, locotenente, dar avem ordin să vă ducem înăuntru.”

Nimeni nu mă oprește, nici măcar santinela de la intrare. Înăuntru e un doctor, ca întotdeauna, și un căpitan în uniformă de camuflaj, și amândoi se-ntorc spre mine.

— Da, locotenente, zice cu amabilitate doctorul.

El e șeful. El e locțiitorul de comandant, îmi dau seama, și dintr-o dată înțeleg. Știu răspunsul înainte să pun întrebarea.

— Unde-i Bucannon?

Doctorul se uită la mine fără măcar să clipească și zice:

— La Vientiane. De ce?

Mă gândesc să-l ucid *pe el* în schimb și mă întreb dac-am visat despre moartea lui — dar nu-mi amintesc. Pe câți i-am visat și nu-i mai țin minte. *Nu ne amintim decât o parte din visurile noastre, Mary*, a spus cândva Bucannon. *Ni le amintim doar pe acelea de dinainte de trezire. Pe celelalte, le uităm. Sunt ascunse pe undeva, dormind...*

Dacă i-aș ucide pe amândoi, cu AK-ul pe foc automat, o să-mi amintesc oare — peste câteva zile, luni sau ani de acum încolo — că am visat despre moartea lor dar că, așa cum s-a întâmplat cu atâția alții, i-am uitat?

Plec.

Mă duc la buncărul lui Christabel și îl găsesc stând beat pe patul lui.

Spun:

— Bucannon e în Laos.

El încuviințează din cap. Nu vrea să vorbească. Nu vrea să vorbească *cu mine*.

— Ce se întâmplă? Întreb.

După o vreme, spune:

— Știi bine.

Are dreptate. Știu. Am un AK. Am un mic dicționar de expresii rusești. Merg la Vientiane împreună cu ei, nu? E doar o echipă restrânsă, Bucannon, Steve, eu, câțiva prieteni buni pe care se-ntâmplă să nu-i cunoaștem încă.

— Nu te-a mințit...de fapt, zice Christabel nedeslușit, cu un pahar mic în mână.

Ar fi amuzant dacă m-aș afla în altă parte, într-un bar din Long Beach, incognito și cu o matahală de bărbat ca ăsta, care ține în mână un pahar micuț și drăguț, spunându-mi că Bucannon nu m-a mințit, *de fapt*.

— La urma-urmei, ai s-ajungi să fii împreună cu Steve, corect? zice el, pronunțând cuvintele cu tot mai multă dificultate. Așa cum a spus Bucannon. Tu și Steve o s-ajungeți să fiți împreună un timp. Așa a spus, nu?

Vocea i se schimbă. Împleticeala din vorbire rămâne acolo, dar probabil că e o problemă cu cuvintele, un soi de sufocare. Zice:

— Of, Doamne. Îmi pare rău, Kristy. Zău că-mi pare rău.

E atât de beat că nu mai știe cine sunt.

— Sergent, vrei să fii amabil să mă ajuți să mă pregătesc pentru călătoria asta? Vrei, te rog, să mă ajuți să exersezi mai mult cu armele astea? Am mare nevoie de așa ceva și aș prefera ca tu să fii cel care mă învață.

El se uită la mine. Face o gură ca de clown, de parcă s-ar abține să vorbească.

— Îmi pare rău, spune el într-un târziu și pe urmă începe să plângă.

A cedat nervos și plânge, iar eu știu că n-a mai plecat într-o misiune de multă vreme, pentru că nu l-a trimis Bucannon, pentru că e ceva de învățat chiar și de la un om atât de plin de teamă, care se teme atât de mult să nu-și piardă încă unul dintre oameni, încât nu mai vrea nici măcar să plece, chiar dacă are un dar care *lui* i-ar salva viața.

Christabel știe unde mergem și de ce. Trebuie să știe.

Nu avem nici o șansă, nu-i așa, sergent? Chiar și un talent ca Steve și o infirmieră care visează moartea altora nu au nici o șansă acolo unde se duc. Nu vrei să privești adevărul în față. Nu vrei să auzi, peste o lună, peste un an, că ne-au pierdut, că am dispărut pentru totdeauna și, în

noapte, când ești singur, să simți că ai fi putut face ceva ca să împiedici asta.

Eu sunt în stare să înțeleg, sergent.

— N-am să-i spun lui Kristy dacă n-ai s-o faci, îi spun.

E o cruzime și, de îndată ce-o spun, regret.

Mă duc la liziera de pădure și aștept gloanțele să vină. Când văd că nu se-ntâmplă nimic, trag trei încărcătoare fără nici o țintă anume și mă întorc. Îl găsesc adormit. Buncărul miroase și mai urât.acum. Cunoscut mirosul ăsta la fel de bine ca și el.

Mă duc lângă el și-i pun mâna pe frunte. E lipicioasă, rece și plină de pistrii, dintr-aceia care apar la bătrânețe. Mă gândesc la tatăl meu dormind pe canapeaua de acasă și-mi spun: *Dacă e beat, nu poate să moară, nu-i așa? Dacă e aici în tabără, beat și adormit, cum poate să moară?* Dar nu e adevărat. Un obuz de mortier, un proiectil de RPG sau de LAW, o grenadă trimisă de un M-79 poate trece prin tabla ondulată a acestui buncăr nenorocit și-l poate ucide la fel ca un atac de inimă acasă la el. *Știe* asta. Își spune, probabil, că nu i-ar păsa în nici unul dintre cazuri. Cu atâta whisky băut s-ar putea ca talentul lui să nici nu funcționeze, s-ar putea să nici nu-i salveze viața când obuzul ar pătrunde prin acoperiș. Dar nu i-ar păsa. Singurul motiv pentru care i-ar păsa e o fată brunetă, elevă în primul an la un liceu din Richmond, Virginia, și uneori, când bea îndeajuns, o uită și pe ea și atunci nu-i mai rămâne absolut nici un motiv.

Ăsta nu-i un vis pe care-l visez. E doar o închipuire din mintea mea — nu e ceva foarte important — pentru că pastila încă mai funcționează.

*Fotocopie, Capitol de carte, Beretele Verzi și oponenții războiului — Un studiu despre angajament, de David Mark Mantell, Dosarele de comandament (Bucannon), Operațiunea Urangutan, Tiger Cat, Vietnam
Beretele Verzi: Copilăria și viața de familie
Cazul 213 '*

Reporter: Părinții tăi se înțeleg bine?

Subiect: O, da, păi...ăă, sunt căsătoriți de peste douăzeci și doi de ani și, în afară de certuri și de ciondăneli, nu-mi amintesc decât o singură dată când... când tata i-a tras o palmă maică-mii. O singură dată, bănuiesc că dac-ar fi să...mă rog, eram foarte mic pe atunci. Nu știam care-au fost circumstanțele dar dacă aș putea să revăd întâmplarea aia — poate...poate că ea a căutat-o cu lumânarea, nu știu. Poate. Știți cum li se năzare din când în când femeilor. Începe să le turuie gura iar tu ești exact în starea în care nu mai suporti, așa că le potolești. Adică, bine'nțeles că nu se cuvine, dar...ăă...și cine poate să știe ce poate o...o...o persoană care are atâtea pe cap, mă rog, care-o să fie reflexul când izbucnește o chestie ca asta — îi face să explodeze, știți cum e.

R: Erai de față când a pocnit-o?

S: O, da...

R: Și ce-a.făcut mama ta, îți amintești?

S: A plâns un pic și-atât.

De dimineață, constat că a plecat. Apare un sergent tânăr pe care nu l-am văzut niciodată și zice că e noul meu coleg de buncăr, că bătrânul e pe-aici, pe undeva — n-am nevoie decât s-arunc o privire — dar nu cred. L-au trimis în misiune oare? L-au trimis în starea aia, numai ca să vadă ce se întâmplă? Sau se ascunde de mine?

Nu-mi amintesc de vreun vis, dar asta nu înseamnă nimic.

Urmează să plec într-o patrulă, îmi spune tipul ăsta de la Forțele Speciale, și știu că n-am să-l văd pe Christabel până când nu se termină, și poate nici atunci. Știu asta chiar și fără să am vreun vis.

Suntem opt inși cu toții. Ne întâlnim lângă postul de comandă, din care nimeni nu iese ca să ne spună ceva. Nici locțiitorul de comandant, nici doctorul, nici măcar căpitanul cel slăbănog căruia îi place întunericul. Ofițerul vietnamez, cel de ieri, e singurul pe care-l cunosc și azi e îmbrăcat în uniformă de camuflaj. Are un aer foarte pedant, o expresie foarte curtenitoare pe față și arată foarte ridicol cu petele alea de leopard de pe uniformă, cu pantalonii bufanți vârați în bocancii de front și un pistol la șold. Sunt cinci indivizi de la Forțele Speciale, îmbrăcați și ei în uniforme de camuflaj, în vreme ce eu port doar echipamentul verde-oliv. Dar ceea ce mi-a atras cu adevărat atenția este copilul ăsta negru — un tânăr soldat negru care e imposibil să aibă *optsprezece* ani — și câinele lui. Poartă o uniformă obișnuită, ca și mine. Câinele e un ciobănesc german, cu blana foarte închisă la culoare, așa cum se recomandă pentru misiuni. Nici unul dintre noi nu scoate un sunet.

Unul din cei de la Forțele Speciale face prezentările.

Ofițerul vietnamez — îl cheamă Van Bach — îmi strânge mâna și zâmbește. Îi zâmbesc și eu. Poate să aibă oricât între douăzeci și cinci și treizeci și cinci de ani (niciodată nu poți să-ți dai seama ce vârstă au oamenii ăștia, Jerry), și am sentimentul că, *de fapt*, nu e un militar adevărat, că n-ar trebui să se afle aici, că nu face cu adevărat parte dintre ei.

Nu rețin numele celorlalte uniforme cu dungi de tigru, dar nu contează. Tipul care face prezentările e Romaine, un locotenent Beretă Verde detașat de la o tabără A din apropiere de Pleime! Puștiul negru e caporalul Cooper. Câinele lui e cercetaș, nu câine de pază. Cooper are o vorbă foarte domoală — nu seamănă deloc cu un negru — dar vorbește atât de încet încât abia-l aud. Pare să știe chiar mai puțin decât mine despre tărașenia asta. Celorlalți, cu excepția locotenentului Bach, pare să nu le pese.

Caporalul se lasă jos lângă câinele său și se uită în sus —amândoi se uită în sus — la locotenentul de la Pleime, care ne spune când o să plecăm, traseul, câți viet-congi se presupune că ne așteaptă la poalele acestui mic munte calcaros, toate amănuntele. Stă pe vine lângă câinele lui, ca un băștinaș, așteptând.

Locotenentul de la Pleime se uită în sfârșit în jos și spune:

— A, da. Avem cu noi în patrula asta și un reprezentant al rasei canine. Îl cheamă Crusoe și e un câine cercetaș. A văzut destule chestii palpitate de când face parte din Plutonul 42 de Câini cercetași, așa-i, caporale?

— Da, sir, zice caporalul, mai tare acum și vocea *este* de negru. Nu e din Sud, nu e din Detroit, dar e de negru.

— Însoțitorul câinelui este caporalul Wallace Cooper, anunță rânjind locotenentul. Și însoțitorul a văzut o mulțime de chestii palpitate, așa-i?

Caporalul nu vrea atâta atenție. Se uită în pământ și mormăie ceva care conține în el un alt „sir”. Se reazemă puțin de câine. Câinele se reazemă de el.

— Mi s-a spus, zice mai departe locotenentul, că această echipă canină are un renume deosebit, că ne putem aștepta de la ei la adevărate minuni. Ce părere ai, caporale?

Tânărul negru tot nu vrea să-și ridice privirea. Locotenentul nu face asta din bunătate și puștiul o știe, așa că nu vrea să se uite în sus. Știu că nu din teamă. Nu vrea să-i arate celuilalt ce e în ochii lui. Mângâie părul de pe gâtul câinelui cu mâna și câinele e cel care-l urmărește pe locotenent, care ne urmărește pe toți —numai ochi și urechi.

Nimeni nu se deranjează să-ntrebe de ce avem printre noi un câine. *Adevărate minuni*, a spus locotenentul. Auzi tot felul de chestii, cum armata și infanteria marină se folosesc de ei, dar numai uneori, cum viet-congii sunt speriați de moarte de ei, cum au învățat să se spele cu săpun american, ca să nu-i mai miroasă câinii, cum însoțitorii sunt mutați de la o unitate la alta și rămân destul de independenți, dar tot mă întreb de ce. *Să fie numai pentru mersul în fruntea formației?* vreau să-i întreb eu. *Mai e și pentru altceva? Ne putem aștepta la ceva destul de deosebit din partea ta, nu-i așa, caporale?*

Caporalul stă tot ghemuit lângă câinele lui foarte negru, și nici măcar nu-l ține de lesă. Locotenentul de la Pleime spune:

-Locotenent Damico, tu ești sanitarul grapei. Va trebui să-ți alcătuești singură trusa medicală din proviziile disponibile, dar avem o trasă T-12 cu care să începi, dacă-ți e de vreun folos. Vom rămâne pe teren și peste noapte. Vă puteți aștepta la ceva acțiune.

Nici el nu e prea sigur de ce participă la patrula asta o infirmieră, dar se duce la o stivă de armament, trage de deasupra două uniforme de camuflaj, controlează mărimile și ne aruncă mie și caporalului câte una. Pe urmă scoate din stivă un AK și i-o întinde caporalului. Caporalul se ridică în sfârșit în picioare.

— Ai tras vreodată cu o pușcă de-asta, Cooper?

— Nu, sir, zice caporalul.

Câinele privește. Se uită la locotenent. Se uită la armă, pe care caporalul nu e sigur că vrea s-o ia.

— Poate cu un M-16?

Locotenentul e nemulțumit.

— Da, sir.

— Mă bucur, zice locotenentul, dar un M-16 nu e ca un AK.

Întinde din nou AK-ul spre băiat, spunând:

— O cheamă „Anna Karenina”, caporale. Trebuie să ajungi s-o cunoști *foarte* bine.

Cu mișcări încete, caporalul ia pușca. Câinele continuă să privească. Caporalul nu știe de ce trebuie să ia pușca, dar o ia.

O să meargă cu noi, spune pe neașteptate o voce. *O să meargă în Nord cu noi. Oricine are un AK, Mary, o să meargă cu noi.*

Mă întorc și mai văd o pușcă AK.

O ține locotenentul vietnamez. Nu l-am văzut când a luat-o, dar uite că acum o are și-i spune locotenentului de la Pleime:

— Îl ajut eu să se obișnuiască cu ea, locotenente, dacă vrei.

Engleza lui e *foarte* bună. Cuvintele sunt corecte, n-are nici urmă din accentul pășăresc al animatoarelor de bar. *Ca și tine*, spune o voce, *el n-ar trebui să se afle de fapt aici, Mary. N-ar trebui să meargă... dar o să meargă.*

— Ai la dispoziție trei ore pentru asta, *Trung Uy*, îi răspunde tipul de la Pleime.

Locotenentul Bach se uită din nou la mine, zâmbind din nou, de parc-ar spune c-o să mă ajute și pe mine... dac-o să vreau.

Caporalul îngenunchează iarăși la pământ lângă câinele lui — cu

AK-ul proptit în pat — și știu că n-am văzut niciodată o ființă omenească și un animal care să stea așa, umăr lângă umăr, fără ca vreunul din ei să scoată vreun sunet. Caporalul nu-i vorbește peltic așa cum ar face o mătușă cu un prunc. Nu-i spune: „Haide, Crusoe, hai să adulmecăm niște Omuleți pentru camarazii noștri de treabă de-aici.” Nu-i spune: „Hai, cățeluș, să căutăm ceva cărniță de gălbejit.” Nu-l alintă, nu-i zbârlește blana de pe ceafă ca în cine știe ce reclamă de hrană pentru câini, nu face nimic altceva decât să-i mângâie ușor ceafa cu palma, cu palma sa rozalie. Câinele nu scheaună. Nu țopăie de colo-colo ca un pudel. Stă doar rezemat de el și ai sentimentul că dacă unul dintre ei ar fi rănit, dacă vreunul dintre ei ar zăcea undeva pe malul unui râu, în nămolul roșu roșu, nimeni altcineva n-ar mai fi în stare să-i ajute, ar rămâne îmbrățișați pe vecie, băiatul ar ține câinele în brațe, câinele l-ar lăsa, și ar face asta fără să scoată nici un sunet, până când unul sau altul dintre ei n-ar mai putea s-o facă.

Mă cuprinde un fior și mă uit în altă parte.

Tipii de la Forțele Speciale pleacă să-și pregătească ranițele. Locotenentul Bach se uită din nou la mine. Îmi adresează același surâs delicat și zice:

— *Vî zacem prișli na reku?*

Mă simt ca o idioată. Habar n-am ce spune, dar trebuie să fie în rusește, nu-i așa? E o expresie pe care ar trebui s-o știu — e ceva de care-o să am *într-adevăr* nevoie — și eu n-o știu.

Sunt atât de mici, îmi zic eu. Au niște trăsături ca de pasăre, au vocile ca de pasăre — exact așa cum se spune despre ei.

Scutur din cap și ridic din umeri dar el continuă să zâmbească. Nu vrea să-l înțeleg greșit. Zice:

— Îmi cer scuze, locotenente. Expresia nu se găsește în dicționarul nostru. De fapt, locotenente, e o frază pe care nu ne putem permite s-o folosim acolo unde mergem. Înseamnă: „Ați vrea să veniți cu noi?” De fapt, fraza la care se face referire înseamnă „Ce căutați pe râul ăsta?”

Probabil că e o glumă, dar eu nu mă prind. Știe atât de multe omulețul ăsta, știe atât de multe despre unde ne ducem și ce-o să facem acolo, încât o expresie rusească precum asta poate să fie o glumă? Trec peste asta. Surâd, e o glumă, firește, dacă tu zici așa, domnule Bach. Spun:

— Mulțumesc, locotenente, dar cred c-ar fi mai bine să-mi pregătesc trusa medicală.

— Da, firește, zice el.

Se întoarce spre caporal, care ține blestemăția aia de pușcă la fel cum am ținut-o și eu prima oară. Nu vrea să-și părăsească câinele, asta e limpede. Trebuie să plece undeva afară din tabără ca să se antreneze un pic cu blestemata asta de armă și nu vrea —realmente nu vrea — să-și lase câinele singur acolo. Dar știe că nu poate nici să-și ia animalul cu el. Orice gușan din junglă și-ar da și degetul arătător ca să tragă un glonț în câinele ăsta.

Dintr-o dată înțeleg. Știu ce înseamnă, ce face Bucannon, ce sunt în realitate câinele și caporalul. Mă apropiu de băiatul negru și picioarele îmi tremură un pic. Îngenunchez lângă el și continui să tremur. Locotenentul vietnamez ne urmărește.

Caporalul se uită la mine. Se întreabă cine sunt, cine dracu' e locotenenta asta „față palidă”...

— Ești un talent? Întreb eu.

— Poftim?

— Ești un talent și Bucannon se interesează de tine, așa-i? Nu spune nimic. Se uită iarăși în pământ, așa cum a făcut cu locotenentul de la

Pleime. Nu vrea să-mi arate ce e în ochii lui. Eu nu vreau să văd. Fac același lucru pe care l-a făcut locotenentul și îmi pare rău, caporale, dar trebuie să știu. Mă uit la el și pot să jur că e chiar mai tânăr decât mine, cel mult nouăsprezece ani. Are o față ca de copil. Are acea față de copil pe care întotdeauna o pierzi până la urmă.

— De cât timp ești aici, caporale — în tabăra asta?

El se uită la mine. *Ești albă*, spun ochii lui. Clipește și în sfârșit spune:

— De vreo săptămână, domniță.

— Ți-au pus întrebări? Te-au înregistrat pe bandă?

Așteaptă puțin, continuă să se uite la mine și spune:

— Da, domniță.

Trebuie să spună „domniță” fiindcă „sir” ar fi o tâmpenie.

Și eu continui să mă uit la el. Mă uit la câinele lui și e *acolo*, se vede în felul cum stau împreună, lipiți unul de celălalt, fără să scoată un sunet.

— E animalul tău, așa-i? Îl întreb eu. E ceva în legătură cu animalul tău, așa-i?

Expresia de pe fața lui se înăsprește. Acum spune *Doamne, Dumnezeu*. Niciodată n-a crezut c-o să fie nevoit să vorbească despre asta, dar *a vorbit* — ore în șir, înregistrate de magnetofonul ăla mare, întrebare după întrebare, spunându-le — în cuvinte puține, singurele cuvinte pe care le poate găsi — lucruri care pur și simplu nu pot fi spuse în cuvinte. Asta-l sperie, desigur. *Cum de-au aflat?* se-ntreabă el. Niciodată n-a spus *nimănui*. Nu e chiar cel mai nimerit lucru pe care să-l *spui* într-o armată a albilor. Cineva i-a văzut pe cei doi împreună, i-a auzit pe martorii la vreun eveniment și a *ghicit*, așa a fost? Cum altfel să se fi întâmplat? Iar acum uite-o și pe fetișcana asta albă, pe infirmiera asta care vrea să știe, care crede că are dreptul...

— Eu am vise, îi spun și aștept.

Când văd că nu-nțelege, îi zic:

— Li visez pe oamenii care mor, înainte să moară, caporale.

El se holbează la mine. Ochii îi sunt un pic altfel. Câinele face o mișcare, dar se liniștește din nou. În cele din urmă încuviințează din cap, ca și cum ar fi înțeles, ca și cum ar fi reținut chestia asta, dar ce poate să *spună*, de fapt? *Asta e. Asta-i Vietnamul, locotenente.*

— Caporal Cooper, dacă vrei, îi spun eu, am să-ți țin eu câinele un timp până când te duci cu locotenentul Bach. Dacă o să se-mpace cu mine, vreau să spun.

Caporalul se uită la mine și arată din ce în ce mai tânăr. Are o față de mic heruvim negru, desenat în colțul cine știe cărei hărți. Tipul pe care nu poți decât să-l îmbrățișezi.

Nu e un heruvim, Mary.

Știu.

El nu vrea ca tu să-l îmbrățișezi.

Știu...

— Vă mulțumesc, domniță. V-aș fi recunoscător, zice el în cele din urmă, se ridică în picioare, nu-i spune nimic câinelui — nu-i face decât un semn cu mâna și cu piciorul — și câinele se așează din nou, uitându-se la mine. *Rămâi cu ea*, spun mâinile. Iar câinele face întocmai.

Mă ridic și eu în picioare iar el îmi întinde lesa.

— Asta-i tot? Întreb eu. N-o să-mi tragă brațul din umăr dacă trag de lesă?

— Nu, o să se țină de dumneavoastră.

Mă întorc pe călcâie și văd că locotenentul ARVN e tot acolo. El nu e dintr-ai noștri. E adevărat, merge cu noi în Nord, dar nu e un talent, știu

asta acum. Nu știe nimic despre vise, despre orezarii albastre sau alte chestii de felul ăsta. El este dicționarul nostru ambulant, interpretul nostru. Atâta tot. Pentru c-o să avem nevoie de-așa ceva.

— Fii atent la devierea pe stânga, îi spun băiatului. E criminală.

El încuviințează din cap. Chiar zâmbește. Locotenentul vietnamez zâmbește și el și se duc de-acolo împreună. După plecarea lor, câinele se uită în sus la mine, cu gura căscată, cu limba scoasă din pricina căldurii, mai lungă decât ar trebui să fie orice limbă adevărată. Lesa atârnă moale între noi. Trag ușor de ea și câinele se ridică. Trag ceva mai tare și câinele face un pas atunci când și eu fac un pas.

Mă îndrept spre cortul cu provizii și câinele merge lângă mine. Mă tot gândesc că o să se comporte în mod deosebit, c-o să-nceapă să vorbească ca domnul Ed, să latre și să salveze pe cineva, precum Lassie, să facă ceva, dar el nu face decât să meargă lângă mine ca un câine, mare și prietenos.

Când fac rost de ce-am nevoie, mă întorc la postul de comandă, vâr lesa sub un sac cu nisip și încep să împachetez. Ce naiba am să fac dacă e rănit cineva? Eu nu sunt sanitar de front, colonele, sunt o infirmieră de evacuare-triaj. Asta-i o deosebire *esențială*. Parcă-l văd pe unul din cei de la Forțele Speciale, sau chiar pe locotenentul ARVN, stingându-se din viață lângă micul lor munte calcaros, așteptând ca eu să-i salvez — când eu de fapt nu pot. Nu e un vis, colonele. E doar teama. Cunoști sentimentul?

Încep să plâng. Nu vreau asta — n-are nici un rost — și totuși plâng. *E un câine care privește*, îmi spun eu. *E un câine care te privește*.

Izbucnesc într-un râs zgomotos și câinele se uită în altă parte. Mă întorc și eu, ca să mă uit acolo unde privește el, dar nu e nimeni acolo. Ascult cu *mare* atenție. Nu aud nimic. Mă uit la câine. E doar un câine, un ciobănesc german, știi, filmele cu naziști și Rin Tin Tin, se înmulțesc peste măsură și au displazie la șold, cea mai populară rasă de câini din California, după cockeri și boxeri. Tipul *ăla* de câini, îmi spun eu. *Poate că te-ai înșelat, Mary. Poate că nu-i deosebit. Poate că lui Bucannon îi plac pur și simplu câinii*.

Nimeni nu vine să-mi dea vreo pastilă înainte să plecăm și nu-mi trebuie mult ca să mă prind de ce.

Mi-au dat însă un mic manual ca să-l citesc. Știți care, domnule maior.

U.S.Army, Manualul militar FM 30-574-73, Secțiunea 73-02 Deplasarea ca membru al unei patrule

Standarde:

Deplasează-te ca membru al unei patrule în conformitate cu indicațiile date în parametrii de performanță, astfel încât:

1. Să nu fii văzut sau auzit cu ușurință în timpul deplasării.
2. Să faci o demonstrație corespunzătoare a tehnicii de folosire a punctelor de adunare, de traversare a zonelor periculoase, de depășire a stărilor de epuizare.
3. Să rămâi în mod adecvat atent și sensibil în orice moment la prezența inamicului.

Parametri de performanță:

1. Caracterul secret: Ca membru al unei patrule, este extrem de important să fii capabil să te deplasezi nevăzut și neauzit pe teren, atât ziua cât și noaptea. Folosește următoarele tehnici ca să maximizezi caracterul secret al unei patrule:

a. Asigură-ți un camuflaj adecvat, conform celor discutate la sarcina numărul 051 —202-l0001 ...

Capitolul 13

Plecăm la ora 01:00 și avem tot echipamentul legat și înnegrit cu bandă adezivă neagră și mată, grenadele înfășurate cu bandă astfel încât cuiele percutoare să nu fie trase afară de crengi, gamelele și plăcuțele de identificare astfel încât să nu facă gălăgie, încărcăturile așezate perechi ca să poată fi schimbate ușor. Am asupra mea (1) pistolul-mitralieră AK, (2) șase carabiniere, (3) o raniță sanitară de nouă kilograme încărcată cu tot felul de șmecherii și (4) patru gamele pline. Asta-i tot ce m-au pus să car și le sunt recunoscătoare. După zece kilometri, cele nouă kilograme or să cântărească patrușcinci, păpușico, și e suficient. Unul dintre cei trei tipi de la Forțele Speciale este transmisionistul nostru și poartă stația în spinare, mica antenă ițindu-se în sus astfel ca băieții în „pijamale” negre din junglă să știe unde să tragă. Locotenentul de la Pleime, cel căruia-i place să facă prezentări, este șeful nostru de echipă pentru această mică ieșire în natură și nu are nici un analog ARVN. Nici măcar nu se *uită* la Bach. Amândoi sunt locotenenți, dar el nici nu se uită la celălalt, și știu de ce. Locotenentul vietnamez este detașat temporar pentru această operațiune MAC-SOG, așa cum suntem și noi ceilalți, și SF-iștii lui Bucannon dirijează spectacolul.

Bach poartă o raniță cu provizii pentru două zile, o armă și muniție, ca toată lumea. Doi dintre SF-iști cară mine Claymore, grenade și muniție suficientă pentru un mic război. Al treilea, un individ solid care seamănă cu Hoss — fratele cel mare din filmul *Bonanza* — are în primire arma grupei, o mitralieră M-60, cu cartușierele petrecute pe după umeri, ca un *bandito* veritabil. Caporalul Cooper are câinele, rucsacul, arma, o grenadă-două și niște hrană specială pentru câini, fabricată de trustul Gaines-Burger, într-o centură încinsă în jurul taliei. În echipă nu sunt decât trei AK-uri și mi se strânge inima când mă gândesc că eu și caporalul suntem singurele *două* talente din grup — că mai multă siguranță decât atât n-avem.

Ne deplasăm pe timp de noapte în șir indian — la distanțe de nici doi metri între noi — aproape atingându-ne, ne urmăm unii pe alții după sunet și știu că nu e o misiune, e doar o patrulă, numai că *cineva* vrea să știe cât de bine ne putem descurca — noaptea —noi trei. *Cum e noaptea în Nord, colonel?* îmi vine să întreb. *Să ne luăm un pulover la noi?* aș vrea să spun. Indiferent că aude despre asta în Laos sau în tabără, când se întoarce, o să vrea să știe exact cum ne-am comportat. Așa e el, caporale. Atât de multe de aflat și atât de puțin timp. *Dacă noi murim, o să trebuiască să găsești pe altcineva să meargă în nord, John.*

Mă întreb cât de priceput e caporalul. E tânăr, dar asta n-ar trebui să conteze la un talent, nu-i așa? L-au pus să meargă în fruntea formației. E însoțitorul unui câine cercetaș, așa că trebuie să meargă în frunte, chiar dacă ăla-i locul cel mai rău — mai rău decât să fii transmisionist cu stația Prick-25 și cu mica antenă, mai rău decât să fii cel care merge în fața transmisionistului, unu-zero, ofițerul, adevărata atracție. Într-adevăr, în frunte avem nevoie de talentul nostru.

Închid ochii. Încerc să văd — cine-o să fie rănit, dac-o să fie cineva rănit — dar nu văd nimic. Îmi strâng pleoapele atât de tare încât văd fosgene, culorile alea frumoase provocate de presiune, sfere roșii de foc,

capilare negre în ochi, culorile transformându-se într-o imagine pe care nu vreau cu adevărat s-o văd. Văd foc, apă și pământ roșu, în culori stinse. Văd cadavre înnegrite de ceva... Și e o amintire. Amintirea unui vis. Un vis care doarme.

Mă ciocnesc de cineva în întuneric și corpul acela înjură.

— Păstrați distanța, spune o voce.

Mă desprind cu greu de lianele care mă înhață. Totul devine din ce în ce mai des. Rămân în urmă și știu. *Fir-ar să fie!* Mă opresc ca să ies din încâlceală, sunt lovită de trupul din urma mea, aud un "'tu-i Dumnezeii mă-sii" și pe urmă Bach îi spune ceva în șoaptă cuiva.

E lângă mine acum, locotenentul vietnamez, și începem să ne mișcăm din nou. Stă acolo, chiar în fața mea, încât pot să-i ating ranița pe întuneric — ca să fiu sigură că e acolo. Mă întreb de ce nu mergem pe o *cărare*, pe un întuneric ca ăsta, dar știu de ce. Căările pot fi minate. Dar nu poți să minezi toată jungla, corect?

Continui să cred că ochii îmi sunt închiși și nu sunt. Atât e de întuneric, îmi țin respirația și când apare prima lumină încep să respir din nou. Piciorul drept mi-e amorțit, celălalt țipă, umerii îmi sunt secționați în trei de niște sârme fierbinți, cineva și-a pus colecția de roci în ranița mea, dar cel puțin *respir* din nou.

Dacă ceva nu e-n regulă, câinele o să latre, îmi spun eu. Dar asta-i o prostie. Câinii cercetași nu latră. Ei dau un semnal oarecare, cuiva, fără nici un zgomot. Chiar și atunci când mor, cu trupul străpuns de gloanțe, undeva, pe vreun mal de râu, nu scot nici un sunet.

Dar în *întuneric*? Ce fac ei în întuneric, Mary?

De cum se crapă de ziuă, ieșim din desișul junglei și mergem în sfârșit pe o potecă. Locotenentul Bach e tot acolo, în fața mea, și rămânem separați de câte zece metri în timp ce șerpuim de-a lungul potecii, astfel încât dacă picăm în vreo ambuscadă sau explodează vreo mină, să nu murim cu toții. M-au adăpostit la mijloc, departe de extremitățile formației, acolo unde se moare destul de frecvent. M-au pus la adăpost împreună cu Bach și nu-l văd pe caporal, *niciodată* nu-l văd pe caporalul din fruntea formației. Încerc să-mi imaginez cum e să te afli în capul unui câine, mirosind ceea ce miroase și el — mai mult decât pământul reavăn, mai mult decât aerul fierbinte și umed, decât frunzele putrezite, chestiile pe care le mirosim *noi* — *auzind* mai mult decât pașii, trosnetul nuielilor, smuciturile frustrate ale lianelor și foșnetul hainelor. Dar *nu pot*. Realmente nu pot să-mi imaginez.

Spinii pătrund fără probleme prin țesătura uniforme. În câmp deschis, iarba elefantului îți taie mâinile. E mai cald decât ți-ai închipui vreodată că ar trebui să fie, ca-ntr-o mansardă vara, într-un loc unde nu se știe cum dar mai și plouă, o seră de unde n-ai să poți scăpa vreodată. Nu poți să respiri și te gândești întruna la lipitori — nu poți să nu te gândești la lipitori. Ești prea sus pentru ele, sperii — jungle de munte, pampas de munte — dar tot te gândești cum or să-ți cadă pe ceafa, cum o să ți se strecoare pe sub bluză, pe piept, și n-ai să simți absolut nimic. Or să stea acolo, cu micile lor capete înfipite în carnea ta, și n-o să le găsești decât când ai să-ți dai jos hainele și-ai să te privești într-o oglină.

O să vă udați, a spus locotenentul de la Pleime. Musonii se pregătesc de atac și o să vă udați foarte tare, cu toții. N-o să fie mai multă răcoare acolo, Damico, n-o să fie decât mai umed, și dac-ai să încerci să-ți păstrezi trupșorul ăla dulce *uscat*, ai să-nnebunești. Asta nu e o patrulă cu rază mare de acțiune, Damico. N-ai să fii plecată atât de

mult cât să-ți putrezească hainele pe tine, așa că nu-ți mai face griji. Udă-te și las-o baltă. Încearcă mai bine să te gândești la lipitori.

Aud ceva zăngănind și habar n-am ce-o fi. Zăngănitul continuă, mă opresc în loc și tipul din urma mea, cel cu mitraliera — care nu arată *chiar* ca Hoss — aproape că dă peste mine. Mă înșfacă de centură, sub raniță, unde nu pot să le văd, și face ceva cu gamelele. Îmi aruncă un zâmbet larg, de frate — de parc-ar vrea să spună: ar trebui să fii infirmieră într-un spital drăguț și curat din Japonia, păpușă, departe de toată mizeria asta, ar trebui să fii acasă, să te duci la cinema cu prietenul tău, să te uiți la televizor într-o casă frumoasă și curată dintr-o suburbie drăguță, nu să bați coclaurile cu noi, dar o să facem tot ce putem ca să te protejăm. Așa cum ar trebui să spună frații mai mari, după care își reia locul în formație. Îmi vine să-l împușc. Îmi vine să folosesc AK-ul pe el și nici măcar nu știu de ce.

AK-ul a devenit cea mai mare rangă pe care ai ținut-o vreodată în mână, iar pietrele din raniță s-au transformat în greutatea alea babane folosite de pescarii din Redondo. E de necrezut. Mă gândesc: *Poate că are dreptate*. Poate că n-ar trebui să mă aflu aici. Îmi vine ciclul o dată pe lună, plâng din orice, nu pot să fac flotări. Nu pot nici măcar să car apă. Singurul lucru pe care pot să-l fac este să-i visez pe oamenii care mor și poate că asta nu-i de ajuns. Poate că Bucannon n-o să învețe nimic din cazul meu pentru că am să mă prăbușesc, am să mor chiar în această mică patrulă iar el o să trebuiască să găsească pe altcineva să meargă în Nord — vreo altă infirmieră, altă visătoare. Am să fiu atât de obosită când în sfârșit o să fim atacați, încât n-o să mai pot nici măcar să ridic AK-ul, asta p să se întâmple. Am să mă întind aici pe pământ și-am să spun: „împușcați-mă, vă rog. Sunt *femeie*. N-ar trebui de fapt să fiu aici."

Nu mai gândești limpede, Mary.

Știu.

Totul se învârtește. Nu mă forțez așa în Long Beach și mă-ntreb de ce. Mă întreb cum se face că femeile astea mărunte pot să care atât de mult pe prăjinile lor, cum reușesc bărbații să pună peste două sute de kile de orez, armament sau bandaje pe bicicletele lor rablagite și să le-mpingă mai bine de două mii de kilometri pe Cărarea Ho și Min, după care fac cale îtoarsă. Cum pot să lupte femeile cu aceeași răutate ca și bărbații, cum de sunt animate de tot atâta înverșunare, fiecare din ele fiind o luptătoare de comando apucată de pandalii, o Florence Nightingale cu pușcă automată, salvând vieți, luând vieți, cum se face că trebuie să fiu *eu* — trupul *meu*, fir-ar să fie, oasele astea firave de civil, coafura Miss Clairol, tampoanele Tampax și parfumul Zest — nu *femeile în general*, corect, Fran? Cum să fie *femeile în general*, când *ele* au iubiți, surori și fiice care trăiesc, respiră și câștigă acest război în tunelele astea umede și întunecoase?

Mă-mpiedic. Fără doar și poate că m-am împiedicat pentru că mă ridic de jos. *Totul e să gândești într-un fel anume*, îmi spun eu, *până când trupul devine ceea ce mintea crede că este*. Asta-i tot, Mary. Aș putea să fiu ca ele, Fran. Aș putea, dar am stat prea mult timp pe canapeaua din sufrageria părinților mei, uitându-mă la televizor și mâncând hamburgeri. Am fost fiica cuiva în Long Beach, California, mult prea mult timp. Transpir. Mușchii parcă mi-au luat foc. Nu-mi pasă dacă mă capturează viet-congii, nu-mi pasă de ce-or să-mi facă, sunt prea obosită ca să mai fac vreun pas. Am nevoie de o canapea. Toți ceilalți se descurcă excelent, firește. *Bărbații* se descurcă excelent.

Ne oprim brusc și inima începe să-mi facă treispe-paispe. Il văd pe caporal printre frunze. Ține o mână ridicată. Face încă un semn, apoi

încă unul, fără nici un sunet. Gâfâi ca un câine. Gâfâi atât de tare încât n-aș putea să aud nici dac-ar începe să se tragă în noi. Nu pot să văd câinele, atât e de deasă jungla. Nu-l mai văd nici pe caporal acum, pentru că am făcut un pas, mă pregătesc de fugă, ce altceva ar mai fi de făcut?

Locotenentul Bach se întoarce și se oprește alături de mine. Nu mă ia de braț, așa cum ar face un american. Doar zâmbește și-mi spune în șoaptă:

— Au găsit o mină.

Ascult și nu aud nimic. Nimic nu explodează. Nimeni nu țipă. Închid ochii și spun o rugăciune scurtă. *Ave, Maria. Pater et filius sunt...* Nu m-am mai rugat de mult. *Te rog, Doamne, nu lăsa să fie rănit cineva ca să fiu nevoită să-l îngrijesc. Știu ce poate să facă o mină-capcană. Știu.* Am curățat cu peroxid răni provocate de parii *pungi* ascuțiți, am injectat antibiotice cu spectru larg în brațe albe și negre, împotriva tetanosului. Am suturat artere, am folosit garouri pneumatice când își pierdeau degetele de la picioare sau picioarele și piciorul mai era acolo, osul cenușiu ițindu-se din bocanc. Am stat și m-am holbat la schije mari ca niște boabe mari de piper în pieptul vreunui bărbat, pe o față, înfipte adânc în os, incapabilă să fac altceva decât să scormonesc. Nu vreau să fiu nevoită să fac asta aici. Doamne. Nu vreau să folosesc puținele medicamente din raniță și să-mi doresc să fi avut mai multe. *N-ar trebui să fiu nevoită s-o fac, Doamne.*

Nu i-am visat pe indivizii ăștia, pe nici unul dintre ei, dar asta nu înseamnă nimic, firește. Eu nu visez despre *chestii mărunte*, cum ar fi răni deschise lungi de treizeci de centimetri, degete lipsă, un picior fără labă, găuri mici și negre care nici măcar nu sângerează. *Chestii mărunte* cum ar fi cineva care țipă, care rămâne fără un ochi, fără o falcă, fără nas. *Chestii mărunte*, precum băieții care nu mai pot să gândească fiindcă au pierdut deja prea mult țesut cerebral. *Chestii mărunte*, precum băieții care respiră, dar nu știu că trăiesc. Eu nu visez decât chestii mari...

Ca moartea.

Nu aud nimic. Nu aud nici un câine scheunând sau scărpinându-se după vreun purice. Nu aud oameni vorbind în șoaptă. Nu aud o mină explodând și voci care să strige "*Bac si!*", „Leucoplast!" sau „Infirmier!" Pornim din nou la drum.

Când ajungem la locul cu pricina, caporalul și câinele nu mai sunt acolo și nu se vede nimic care să-l marcheze. Mă gândesc: *Dumnezeule, chiar n-au de gând să ne spună unde e, ca să ne prevină măcar?* Dar ei au luat-o de acolo, știu, au pus-o în altă parte fără s-o detoneze, au „returnat-o" inamicului, au salvat următoarea patrulă. Ce drăguț. *Nu gândești prea limpede.*

Știu.

Nu e nevoie de un caporal sau de un ciobănesc german cu talent ca să facă asta, să găsească o mină-capcană. Orice nas de câine cu antrenament adecvat poate s-o facă.

Arată-mi ce-ai recepționat, caporal Cooper, și poate că n-am să-mi mai fac griji despre nici unul dintre noi.

Ne oprim din nou. Alte semnalizări făcute cu mâna și cred că locotenentul Bach o să rămână în urmă, să-mi spună ce se întâmplă, dar nu o face. Se duce rapid la cei doi SF-iști și le face semne cu mâna. Toată lumea se mișcă mai repede acum, în liniște dar iute, și simt adrenalina inundându-mi pieptul. Zburăm.

Cineva din spate mă atinge și sunt gata-gata să țip. Mă întorc și Hoss șoptește:

— Stai *jos*, domniță.

Jos? Mă uit la AK-ul din mână și înțeleg. Tot timpul a fost o glumă. Rahatul o să se-mpută curând și ei nici măcar nu vor ca eu să folosesc arma asta. Ei vor ca eu să stau *jos*, la adăpost, acolo unde ar trebui să fie orice femeie.

Hoss mă apucă de mânecă și mă trage de pe potecă. Văd cum toată lumea dispare. Nu se duc departe, dar dispar. Sunt acolo — și totodată nu sunt. Uniformele de camuflaj — fondul verde, cu imprimeul în care luminile și umbrele alternează — fac minuni.

Hoss mă ia departe de potecă, mă duce în susul unei pante și-mi arată o depresiune mare în solul junglei. Acolo se văd niște umbre. Nu vreau să mă duc. Se uită la mine cu asprime și redevine fratele mai mare, care se-nfurie. E spre binele tău, surioară. Așa că pornesc din loc. Mă-ndrept către umbre. Ceilalți rămân lângă potecă și privesc, ținându-și respirația. Sunt ultima care se culcă la pământ. *Aici ești cu mult mai în siguranță*, îmi spun eu. *Ești cu mult mai în siguranță în umbrele astea, surioară.*

Mă întind la pământ. Ceva se mișcă lângă mine și aproape că țin din nou. E mare și păros și pentru o fracțiune de secundă mă gândesc *laphi*, acei strigoi de animale în care oamenii aceștia cred. În toiul acestui război, infirmiera este ucisă de un „tigru cu pene” pentru că spiritele sunt supărate pe America — ceva de felul ăsta. Sau, dacă nu e un *phi*, atunci un tigru *adevărat*, un lup *adevărat*, un urs, oricare din dihăniile care trăiesc prin junglele astea și despre care nu te-nvață la Fort Sam.

Dar nu e decât Crusoe. Caporalul e în cealaltă parte a câinelui, culcat în depresiune la fel ca și mine. Trag aer în piept.

Mă uit la caporal, el se uită la mine și mă gândesc: *Râzi de mine și mori, găgăuță*. Dar nu râde. Nici măcar nu zâmbește și-mi doresc s-o facă. Se uită la potecă, unde ceva are să se întâmple, deși nici unul dintre noi — băiatul negru sau infirmiera cu ochi rotunzi — nu participă. El e însoțitorul câinelui cercetaș. Are de apărat un animal valoros, i s-a spus, iar ea — *infirmiera* cu coadă de pește — cu siguranță că nu știe să tragă nici de doi bani, băieți.

Câinele e cald. Rămâne lipit de mine. Privește și el poteca, cu capul plecat într-o parte ca bătrânul câine de pe discurile companiei RCA, de parc-ar putea s-o audă pe Hanoi Hannah bălmăjind la un radio viet-cong undeva, acolo, cântând șlagărele preferate ale Petulei Clark. Știi, cam așa e războiul ăsta.

Nu văd pe *nimeni* acolo și preț de o secundă îmi trece prin cap că au plecat și ne-au părăsit. Simt niște aripioare care-mi fâlfâie în gât. E adrenalina, cred. Nu-s decât niște palpații. Că doar n-oi avea o pasăre *adevărată* în gât, Mary. Fii pe pace, nu te-au părăsit. La ce crezi că folosește camuflajul ăsta?

Cineva țipă „Foc!” — sau mi se pare că țipă — și toate puștile alea pe care nu le mai văd încep să tragă deodată. Las AK-ul lângă mine și-mi acopăr urechile. Îmi vine să țin din pricina zgomotului. Grenadele explodează — asta trebuie să fie, dar de unde să știe o infirmieră cu ochi rotunzi ce zgomot scot grenadele, corect? Aud țipete — și nu sunt eu aia care țipă, e cineva acolo cu unul sau două gloanțe în el și nu i-a mai rămas altceva de făcut decât să țipe. Închid ochii. Nu-mi *pasă* ce văd. Văd deja pe cineva care țipă. Îmi țin mâinile acolo unde sunt, mă tot gândesc că, până la urmă, câinele o să-nceapă să tremure și el lângă mine, o să-nceapă să schelălăie de frică, la fel ca mine. Mă tem c-o să se ridice și-o s-o rupă la fugă, o să urle ca un lup, o să facă ceva isteric, ca

și mine. Dar nu face. Rămâne cald lângă mine. Nu se mișcă nici un centimetru. Îmi iau mâinile de la urechi și încep să ascult acel *sunet* incredibil.

Ăia de la Hollywood nu *știu*, domnule maior. Fumul se înalță, frunzele sunt sfârtecate și crengile zboară, și totul se întâmplă în urechile *tale*. În capul *tău*. E ca și cum, copil fiind, ești rostogolit de un val care-i prea mare pentru tine. E ca și cum Dumnezeu își lasă mâna pe inima ta: nu-ți dă drumul și țipă. Tu ești culcată la pământ. Pământul se zguduie și el, ca și tine, grenadele, rachetele, sau ce-or fi alea, aterizează lângă tine, împrôșcând frunze, liane și pământ către tine, ca un câine uriaș care scormonește solul în fața ta. Te-nnebunește. Tremuri, Câinele tremură. De fapt e pământul, dar pământul e totul. *Noi, care trăim pe pământ*, spune o voce, *ne cutremurăm atunci când el se cutremură*. Mă gândesc la Lumina de Arc, la avioanele B-52, la bombele de 300 de kilograme care albesc aerul cu unda lor de șoc, care-ți fac urechile să sângereze dacă te afli la mai puțin de un kilometru distanță, care sapă cratere uriașe umplute la apusul soarelui de o splendidă apă de ploaie. Napalmul care absoarbe aerul, nemailăsându-ți nimic de respirat. „Secerătoarele de margarete” care cosesc păduri întregi, fiindcă de-aia sunt făcute —dacă nu ca să omoare lucruri. Dacă niște chestii atât de mici —grenadele M-33, rachetele mici pe care le tragem unii în alții — pot să facă lumea să se cutremure în halul ăsta, Fran, cum trebuie să fie ceva ca Tunetul Cutremurător? Pijamalele negre prinse în capcana kilometrilor de tunele săpate în solul moale, îmbătrânind cu fiecare zi, mâncând și dormind în niște încăperi mici, până când pământul se înalță ca un *montaigne-russe* din Belmont Park și-i îngroapă pentru vecie.

Tremur și de vină nu-i pământul de aici. Stau lipită de trupul ăsta cald și păros și e singurul lucru de pe lume care-ți dă o senzație de bine. Nu pot să respir. Vidul a furat aerul — nu pot să respir deloc — pământul se leagănă, sângele îmi curge din nas —poate că e un vis, poate că nu e — poate că sunt aici, poate nu. Nu contează. Tremur. Tremur în toate felurile pe care le-ai putea dori, colonele, și uite câinele ăsta, blestematul ăsta de Rin Tin Tin care stă culcat lângă mine, pistrii ăia de pe fața lui Rusty, la fel ca ai lui Huck Finn, ca puștii roșcați care primesc toate slujbele de la Disneyland, precum câinii — collie, ciobănești, de vânătoare — toți câinii, care-și riscă viața pentru toți eroii din toate filmele alea de demult, toți acei câini care-or să te salveze pentru că infirmiera nu poate — pentru că visele ei nu te pot salva *cu adevărat* — pentru că ea nu poate să salveze nici măcar un câine.

Capitolul 14

Nu știu cât timp durează, dar dintr-o dată nu mai e o clipă de nebunie, nu-s decât vreo două turații de motor care se oprește din mers. Liniștea e densă, ca vata, dar poți să gândești. Poți să auzi pe cineva pe care l-ai cunoscut cândva cum începe să gândească din nou.

Câinele nu mișcă. Caporalul nu mișcă. *S-a terminat?* aș vrea să întreb pe cineva.

Oamenii încep să se ridice acum — SF-iștii, Hoss, Bach. Jungla se schimbă și oamenii noștri se ridică în picioare. Da, s-a terminat. Vor să vadă ce-au prins, homari în capcanele din Coronado Island, iepuri în cleștii de oțel de lângă Slater's Fork, un căprior de douăsprezece puncte în Munții Stâncoși, un somn de două sute de kilograme în năvoadele din Mekong, cine știe la ce se gândesc, cine știe ce au făcut tipii ăștia dintre

cele pe care băieții și bărbații le fac împreună cu tații, unchii, frații și prietenii lor în orașelele și satele de acasă. Se duc să vadă ce-au prins. Or să afle cât de *buni* au fost.

Crusoe găfâie, dar se mișcă și el. Eu stau lipită de el, așa că simt când o face. Îl simt cum se ridică și mă întorc. El se uită la mine. E un sentiment dintre cele mai stranii. Câinele ăsta care se uită în jos la mine iar eu mă uit în sus. *Ce părere ai, Rin Tin Tin? A pus mâna Rusty azi pe căpriorul de douăsprezece puncte?*

Când în sfârșit se întâmplă, nu aud nimic. Nu *văd* nimic, dar câinele își întoarce brusc capul într-o parte, iar eu mă uit spre locul unde se uită el și tot nu văd nimic. Jungla din spatele nostru e ca o pictură, mari pete de vopsea verde pe o pânză, despărțite de mari spații umbrite. Cu coada ochiului îl văd pe caporal cum întinde mâna după AK. Adrenalina îmi inundă brusc pieptul și totul începe să se *încetinească*. N-am văzut nici un semnal, de nici un fel, schimbându-se între cei doi — om și câine — dar caporalul se-ntinde după AK-ul lui — o armă de care nici măcar nu-i place —iar câinele se uită încremenit în susul pantei din spatele nostru. Mă gândesc: *Ne paște o belea mare de tot. Îmi iau și eu arma, dar mă mișc lent, ca într-unui din visele alea în care picioarele refuză să te ajute*. E chiar aici, în mâna mea, numai că n-o simt. Gura caporalului, dinții lui albi, obraji ca de copil, totul se deschide încet iar el folosește obiectele alea care nu-i plac, pentru că n-are pe ce să pună mâna acum. Folosește cuvinte:

— *Viet-congii în flancuri!* țipă el.

AK-ul meu a ajuns sus, în sfârșit. Și al lui, la fel. Se uită în direcția în care privește Crusoe.

Știe ceea ce știe câinele, spune o voce și dintr-o dată înțeleg.

Pentru o clipă mă aflu într-un scuar — știi, o *piaza*, dintr-ace-lea pe care le vezi în Europa sau America de Sud. Pe un ecran mare din spatele meu se vede o față, timpul și-a încetinit curgerea, aerul, întreaga lume sunt albastre. Apar jeepuri cu arme care nu se știe cum scuipe fascicule albastre de lumină și studenții — tineri care arată ca niște studenți — mor. E real, dar totodată nu e. Încă nu s-a întâmplat. Se *va întâmpla*, dar încă nu s-a întâmplat. Se sfârșește ca un film rulat pe un proiector vechi, cu lumina pâlpâind la terminarea rolei. Sunt din nou în junglă, totul se petrece mai repede, caporalul trage cu AK-ul, băieții noștri de lângă potecă se întorc către noi, se întorc să vadă cum flancul unității de „pijamale negre” iese din junglă, năpustindu-se pe pantă spre noi — iar eu știu, știu că dacă-mi ridic capul am să dau ortul popii o dată pentru totdeauna, fie din pricina armelor *lor*, fie din pricina alor *noastre* —ori unele, ori altele, nu contează care. *Tu trebuie să mori în Nord, cu Steve*, îmi spun eu. *Nu să mori aici împușcată de vreun american alături de care ai umblat toată noaptea sau de vreun omuleț care aleargă pe pantă în jos către tine, vreun individ murdar, care miroase a țigări Marlboro, sau a sos de pește, sau a amândouă — așa că este absolut exclus ca tu să te ridici în picioare, Mary, sau în genunchi și să tragi cu pușca aia blestemată, ai înțeles?*

Cooper trage. Câinele se culcă iarăși la pământ. Cei de lângă potecă nu pot să tragă fără să ne lovească iar eu mă uit din nou la inamic — nouă sau zece inși care coboară pe pantă într-o mișcare pe care noi am denumit-o „fulger greu”, aceeași manevră de asalt pe care-am învățat-o la instrucția de bază, sar în sus, se aruncă la pământ, sar iarăși în sus de pe solul junglei ca niște marionete, ca Howdy Doody, ca Prințesa Vară-Toamnă-Iarnă-Primăvară și Clarabelle. Ridic AK-ul și-l simt din nou ca pe o rangă grea. Tremur, dar de vină nu mai sunt grenadele sau

rachetele, și nici Lumina de Arc. Mă gândesc: *Vrei o injecție, este? Nu-i așa că asta ți-ar face bine, Mary?* Nu. Nu vreau. Nu vreau o injecție și știu că oricum nu mai e același lucru. *Aici nu mai ești la spitalul 21 sau la 8, unde oamenii mor sub ochii tăi și tu nu poți să faci absolut nimic.*

Aici poți...

Aici poți să le faci altora...

...înainte ca ei să-ți facă ție.

Îi aud trecând în goană pe lângă mine, prin ambele părți, către potecă, către restul echipei, crezând că i-au prins în capcană — să-i prinzi în ambuscadă pe cei care-au pus la cale ambuscada — și oare nu asta înseamnă manevra de învăluire prin flancuri? Cu toții învățăm aceleași lucruri, nu-i așa? Atât că unii dintre noi le învață ceva mai bine.

Ei nu știu că suntem aici, îmi dau seama. Nu ne-au văzut pe noi trei cum stăm culcați în umbrele astea, în depresiunea asta. Nu ne-au văzut deloc. Câinele stă întins de parc-ar dormi, fără profil, doar o umbră pe solul junglei — așa cum căpitanului cel slăbănog i-ar fi tare *drag*. Stau întinsă chiar lângă el și Cooper stă în cealaltă parte — și el ascuns în umbră. Amândoi sunt *închiși* la culoare. *Nu ne văd pe nici unul dintre noi, nu-i așa?*

Băieții de pe potecă se pun în sfârșit pe treabă și deschid focul, rugându-se la Dumnezeu ca noi, cei trei de-aici din mijloc, să nu fim prinși în tirul încrucișat. *Terenuri de luptă. Zone de tragere. Foc încrucișat.* Cuvinte care te pot ucide. Cooper nu trage nici el. Știe că nu poate să se ridice.

Clipesc din ochi. Clipesc din nou. Un individ aleargă-n josul pantei direct către mine. Eu continui să clilesc către el. Vreau ca el să se *ducă-n altă parte*. Se oprește la doi metri de mine și se uită la mine clipind din ochi. E mic de statură și îmbrăcat în negru — exact așa cum te aștepti să fie. Fața lui e în umbră, îmi spun eu. E așa de întunecat la culoare pentru că e-n umbră. Dar mă-nșel. *Pielea* lui e-nchisă la culoare. Înțeleg. E cambodgian, îmi dau seama — are sânge de khmer în el, păr negru și aspru, pielea ca a unui soldat american negru, o față care nici măcar nu e orientală. Are un AK la fel ca al meu și stă acolo preț de o secunda uitându-se la câine, un câine care nu se mișcă, uitându-se la o matahală de american în uniformă de camuflaj, care arată în mod ciudat ca o femeie, uitându-se la un soldat care e la fel de negru ca și semenii lui și lui i se pare că e un vis nebunesc. *Știu* că așa este. Ți se pare că e doar un vis nebunesc, domnule maior.

Când vede ce am în mâinile *mele*, cum ridic în sfârșit AK-ul, își ridică și el arma — și tehnica lui e mult mai bună. Ține corect patul, țeava spre mine, de parcă mi-ar arăta cum se face. Dar a întârziat.

Trag în el. Trag cu foc automat, așa cum am tras în toate cadavrele din satul ăla de care-mi amintesc. Gloanțele îi perforează pieptul, îl aruncă spre stânga, departe de mine, și cade cu spatele între doi copăcei. Țin strâns AK-ul care continuă să tragă, arcuindu-se spre stânga, iar câinele stă culcat și privește, în veme ce caporalul începe să tragă și el. Când termin, arunc arma cât colo, de parcă mi-ar arde mâinile.

Țip acum, pentru că am voie — s-a terminat.

Stau pe spate și mă uit la coronamentul junglei, care nu-i atât de straniu. Am mai văzut jungle ca asta în Sud, pădurile Camau și U Minh, pline de sânge khmer ca al mamei mele, cătunele unde trăiesc familia mea, soția și frații mei, mlaștinile cu manglieri de pe coastă, fanaticii Hoa Hao ascunși în locurile întunecoase ale peninsulei, micile bărci — o lună de miere, da — ce se-ndreptau spre Vung Tau, cea albită de soare, locul unde m-am însurat cu ea, toate sărbătorile Tet (Anul Nou

vietnamez) pe care le-am petrecut cu ea, arătându-i poporul de același sânge cu mama mea. Zac aici sub acest coronament de junglă, care nu-i așa deosebit pentru că așa vrea Cerul, pentru că într-adevăr asta-i Voința Cerului. Știu că tatăl meu, care a fost un Viet Minh, a murit la fel, în 1954. Mor aici la trei zile după ziua lui de naștere — Anul Câinelui — cu patru maimuțe, patru tigri în urmă. Mă doare. E Voința Cerului. Este voința lui Cuoc Cach Mang, lupta cu multe capete a poporului — cu un singur trup. Dacăș putea îngenunchea la racla familiei mele, n-aș ține seama de *phi* și le-aș spune mamei și tatălui meu cât de *diferit* e războiul ăsta — un război cu câini mai mari decât tot ce-am mai văzut până acum, prea mari ca să fie mâncați, cu africani mai palizi decât oricare dintre cei aduși de înfumurații *frangais*, și femei solide, cu ochii rotunzi, care țin în mână arme ca ale noastre, mânuindu-le la fel ca femeile noastre.

Niciodată nu ni s-a vorbit despre aceste lucruri, *Dai uy*. Dacăș putea, aș îngenunchea împeună cu soția și copilul meu și aș spune: „Dacă asta este, dacă asta a devenit noul război, s-ar putea să venim cu toții în curând la voi, mamă și tată. Pământul vostru va trece la cei care nu sunt vrednici să-l stăpânească. Gardul vostru va fi distrus. Lanurile voastre de orez vor rămâne nelucrate. Spiritele voastre vor fi uitate iar noi nu vom putea să împiedicăm asta. Va fi o domnie de o sută de ani, voi veți fi uitați, mamă și tată, dar până la urmă, așa cum știm, veți primi totul înapoi, ca-ntotdeauna, invadator după invadator, stăpânitor după stăpânitor, Buddha și Cerul fie binecuvântate. Așa vă făgăduiesc, căci eu sunt fiul vostru iubitor.”

Zac întins pe covorul de frunze. Un câine uriaș stă întins lângă mine. Nu pot să mă ridic. Încerc, dar nu pot. *Căci eu sunt fiul vostru iubitor.*

Africanul îmi spune ceva, dar nu pot să-l văd. Văd niște umbre înalte și un gard din bambus, mica voastră raclă, mamă și tată, unde îngenunchez. Aud alte voci care se amestecă, precum sângele, cu a lui. El vorbește o altă limbă și se roagă de mine. Nu ajută la nimic. Eu nu vorbesc graiul lui.

Când nu se mai aud decât vocile care vorbesc limba lor, încearcă să mă ridice. Îmi pun întrebări. Nu vor să mă atingă, pentru că sunt femeie. Sunt felcer, un *bac si*. Eu sunt cea care ar trebui să-i ajute *pe ei*. Ce se-ntâmplă, *Dai uy*, când însuși felcerul e rănit? Asta i-aș întreba.

Îl ascult pe Tranh, dar el nu mai plânge. Nguyen Pau și aroganța lui de Hue, accentul lui imperial, i-au dispărut și ele. L-am văzut murind, dar nu l-am auzit. Noi, frații și surorile care purtăm această luptă, nu scoatem nici un sunet. Noi suntem niște pești într-o mare de oameni, tăcuți. N-am fost destui, știu asta acum. Locotenentul care a spus „Încearcă!” e mort. L-am văzut prăbușindu-se și americanii, așa cum știm, fac lucruri îngrozitoare răniților noștri — le taie penisurile și le vâă în gurile morților, ca să-i împiedice să ajungă la Cer. Americanii caută sânge pe trupul meu. E aici, pe pieptul meu — *eu* îl văd, dar ei nu. Sunt orbi, tată. Văd ceea ce vor să vadă. *Cau duoc* — *voc thay*. Ei cred că n-am pățit nimic, când de fapt mor. Nu pot să vadă nici măcar *asta*. Nu pot să vadă că sunt mort deja, tată, și nu mai contează ce-mi mai taie acum.

Îngenunchez la o raclă — o raclă mică, mamă. Îngenunchez acolo pentru totdeauna.

*Scrisoare, Lloyd Moore către locotenent Stephen Balsam,
505628831, Dosarele de comandament (Personal) Operațiunea
Urangutan, Tiger Cat, Vietnam*

Dragă locotenente Balsam,

Mă numesc Lloyd Moore. Locuiesc în orașelul Brown Mills, din partea centrală a statului Ohio. Am șaptesprezece ani și sunt în ultimul an la Brown Mills High School. În iunie 1970 mă voi înrola în armata Statelor Unite. La început mi se vor da hainele militare, mi se vor face controalele medicale, voi fi tuns etc. la Fort Jackson, Carolina de Sud. Pe urmă mă voi duce la Fort Benning, Georgia, pentru instrucția de bază urmată de pregătirea avansată de infanterie și, în sfârșit, de antrenamentul pentru trupele aeropurtate. Reprezentanții armatei mi-au spus că, după aceea, voi pleca acasă în permisie înainte de faza finală a pregătirii mele: antrenamentul pentru Forțele Speciale la Fort Bragg, Carolina de Nord. După patru luni de pregătire în cadrul Forțelor Speciale și dacă o închei cu succes, voi fi repartizat la Fort Bragg, în Grupa 3 sau 7 a Forțelor Speciale.

Ți-am scris această scrisoare pentru că vreau să aflu mai multe despre ce ar trebui să aștept de la experiențele mele în cadrul Forțelor Speciale. La început, aș vrea să te întreb despre experiențele tale ca membru al trupelor de elită, Beretele Verzi. Ți-am văzut fotografia în ziar și sper să ajung și eu specialist în armament ușor. Ce antrenament trebuie să facă după primele patru luni cineva care vrea să fie specialist în armament ușor? De asemenea, ce comparație ai face între junglele în care ai luptat și pădurile de la noi, din Ohio? E antrenamentul chiar așa de dur cum susține toată lumea? Am alergat opt kilometri pe zi ori de câte ori mi-a permis timpul, adică, în medie, patru sau cinci zile pe săptămână. De asemenea, în fiecare seară am făcut câte 30 de tracțiuni, 105 flotări și 105 genuflexiuni. Am să continui așa până când voi pleca la armată. Crezi că e suficient?

*Fotocopie, Capitol de carte, Capcana războiului, de Bruce
Bueno de Mesquita, Dosarele de comandament (Bucannon),
Operațiunea Urangutan, Tiger Cat, Vietnam*

Teoria utilității așteptate

După ce am schițat supozițiile teoriei, ne putem îndrepta atenția asupra formei teoretice a modelului utilității-așteptate, despre care s-a emis ipoteza că face deosebire între cei care se așteaptă să câștige de pe urma unui război și cei care, în mod rațional, se așteaptă să sufere o pierdere netă în cazul în care ei l-au declanșat. Dimensiunea câștigului sau a pierderii așteptate depinde de (a) raportul dintre puterea agresorului și cea a apărătorului; (b) valoarea pe care agresorul o atribuie schimbării politicii apărătorului, relativ la posibilele schimbări de politică pe care agresorul ar putea fi silit să le accepte dacă pierde; și (c) forțele și interesele relative ale tuturor celorlalte state care ar putea să intervină.

Utilitatea așteptată a unui război bilateral

...Utilitatea așteptată de națiunea i de la un război bilateral cu j .
[E(Ui)b] poate fi calculată ca:

Din informațiile sumare pe care mi le-ați dat despre istoricul ei psihosocial aş anticipa într-adevăr o problemă cu fanteziile de salvare legate de pacienții ei și, în consecință, o identificare exacerbată cu respectivii pacienți în scopul compensării propriului ei deficit în funcționarea personalității. Aş merge mai departe, totuși, și aş prezice de asemenea că efectul cumulat al (1) implicării ei continue în caracteristicile de personalitate și nevoile pacienților ei și ale altora aflați în aceeași situație cu ea și (2) incapacitatea ei de a delimita acele caracteristici și nevoi de cele proprii va fi o deteriorare continuă a structurii ei de personalitate.

Înainte de a mai spune altceva, aş dori mai multe informații despre trecutul ei și despre relațiile ei curente. De exemplu, înainte de experiențele din Vietnam, a avut prietene de sex feminin cărora să li se confeseze? Cât de apropiată a fost și este acum față de membrii familiei sale? A apelat și apelează la resursele disponibile? După întoarcerea din Vietnam, s-ar putea foarte bine să se închidă în sine față de prieteni și familie. Aş dori să am cel puțin o idee despre cum vor reacționa față de ea în timpul acestei perioade și cum vor reacționa la început. Aş dori să știu mai mult despre relația cu fratele ei. Este această relație o sursă de sprijin social real? Sunt ei frecvent în contact? Este aceasta o relație care ar putea fi dezvoltată pentru a o ajuta să se adapteze cu succes acum și mai târziu?

*Fotocopii, Extrase, Dosarele de comandament (Bucannon),
Operațiunea Urangutan, Tiger Cat, Vietnam*

STRATTON: „($t-r/v$) conduce la un moment de timp avansat, implicând faptul că respectivul câmp poate fi observat înainte de a fi fost generat de către sursă. Succesiunea normală cauză-efect este astfel inversată și această soluție alternativă ar putea fi eliminată ca fiind logic incompatibilă. Cu toate acestea, aplicarea principiului cauzalității logice oferă o bază foarte nesigură în astfel de probleme, și am face mai bine să restrângem teoria la acțiunea retardată, pornind doar de la faptul că numai această soluție este conformă cu informațiile fizice prezente.”

TARG și PUTHOFF: „Ipoteza prezentată aici afirmă că evenimente semnificative creează o perturbație în structura spațio-temporală în care se produc, iar această distorsiune se propagă înainte și, într-o mică măsură, înapoi în timp. Întrucât fenomenele precognitive sunt foarte rare, această distorsiune trebuie să se anuleze rapid în direcția $-t$. Unda care se deplasează în direcția $-t$ este asociată cu cauzalitatea, așa cum este ea de obicei trăită.”

EHRENWALD: „Visele telepatice ale pacientei exprimau dorința ei de a se muta într-un apartament nou despre a cărui existență ea nu ar fi putut să aibă cunoștință prin mijloace cognitive obișnuite. Visele au arătat un transfer afectiv asupra terapeutului ca surrogat de tată. Visul doamnei D., care scoate în evidență identificarea ei cu terapeutul, este o variație a aceleiași dinamici. Visele din această categorie, care includ elemente telepatice întreșute în conținutul visului manifest, sunt în mod esențial determinate de nevoi.”

TARG și PUTHOFF: „În aceste experimente am atașat de scalp electrodul EEG de interes, pe linia mediană a capului. Când importanța specializării emisferice a devenit evidentă, am desfășurat experimentul de încă trei ori, de data asta cu monitorizarea separată a emisferelor dreaptă și stângă. Fiecare din aceste experimente bilaterale a constatat din douăzeci de teste: zece teste fără flașuri și zece teste cu 16 flașuri pe secundă, intermixate aleatoriu. Reacția de excitare indicată de o reducere a activității alfa a apărut pentru cazurile cu flașuri, ca și în experimentele precedente, dar au apărut numai în emisfera dreaptă (cu o reducere alfa medie de 16 procente în emisfera dreaptă, 2 procente în emisfera stângă). Aceasta vine în sprijinul ipotezei că funcționarea paranormală poate implica specializarea emisferică a părții drepte, dar eșantionul a fost prea mic ca să ofere o confirmare.”

*Scrisoare, dr. Michael Collins către col. John W. Bucannon,
Dosarele de comandament (Bucannon), Operațiunea
Urangutan, Tiger Cat, Vietnam*

309 Ravenswood Court
Falls Church, Virginia
Col. John W. Bucannon
DOD. Box 7573
APO New York 09058

Dragă John,

Bănuiesc că ai dreptate. Fenomenul psi în stare de criză, cu apariție spontană, pe care-l constăți, dacă e să fie diferențiat, *trebuie* să opereze fie din cauza (1) ASC-urilor induse de oboseală, accidente sau alți factori de stres, acționând asupra personalității, fie (2) a aceleiași extrovertiri urmate de încrederea în percepțiile ASC, pe care le tot observăm în condiții de laborator. Ceea ce mi-ar *plăcea* să știu este dacă credința cercetătorului sau relațiile interpersonale din cadrul grupului pot juca rolul unor factori de pondere și, de asemenea, dacă „amenințarea” de preconditionare poate fi manipulată. Poți să-mi spui că nu-ți pui și tu aceleași întrebări? Ai vreo idee?

Vestea bună e că lui Joan îi place la Falls Church iar copiii se adaptează excelent. Mi-au spus că toți colegii lor de clasă au stilouri „Proprietatea Guvernului S.U.A.”, așa că se simt ca acasă. Mi-au mai spus că au de gând să facă scandal dacă n-ai să vii să iei masa cu noi la următoarea ta trecere prin zonă. Ce părere ai? Să știi că și Joan mă amenință.

Toate cele bune,
Mike

P.S. Catalina ar trebui să fie gata până-n vară. E vreo șansă?

Capitolul 16

— Poți să mergi, locotenente?

Plâng. Acum sunt o femeie care plânge și încerc să mă opresc. Picioarele îmi sunt atașate de gât, de corzile care emit sunetele, și când plâng picioarele nu mă ascultă. Nu vreau să plâng aici, în halul ăsta, de față cu toți acești bărbați, dar nu mă pot opri.

— Conroy, ține-o tu în picioare până ieșim la liman.

Încercăm să plecăm de aici. Trebuie să plecăm pentru că o unitate de flancare de mărimea aia poate să însemne avangarda unui batalion, asta trebuie să însemne. Cei de la contrainformații s-au înșelat, spune cineva, și dacă mai zăbovim pe-aci o să dăm de belea.

N-a fost, încerc eu să le spun. *N-a fost* avangarda unui batalion. *Știu*. Am fost cu ei. Încerc să pășesc, încerc să le vorbesc, și tipul care mă sprijină miroase a junglă, miroase ca fratele meu după un joc de fotbal. Încep să mă obișnuiesc cu situația, îmi spun eu. AK-ul e ușor, ranița sanitară e ușoară. Nici nu le simt. *Fără doar și poate* că încep să mă obișnuiesc.

— *N-a fost*, spun eu, dar nimeni nu ascultă.

— Ai câștigat, locotenente, zice tipul de lângă mine, rânjind, cu o sclipire în ochi, încercând să îndulcească lucrurile. Un câprior de douăsprezece puncte, vrea să spună.

— Ai să primești un pachet cu șase beri Coors când ajungem în tabără, locotenente. Așa facem cu răcanii.

Aș vrea ca, în loc de asta, el să spună: *Ucigând bărbatul ăla cu pielea tuciurie, locotenente, ai salvat pe unul dintre noi — pe cineva care poate-ar fi murit mâine, pomâine, chiar pe un pat de spital la Cam Ranh Bay*. Dar el nu spune asta. Nu știe ce simt eu nevoia să aud.

— Țștia n-ajung în rai dacă-s omorâți de o femeie, zice el și cineva din spatele nostru râde.

E o glumă, dar eu nu mă prind — niciodată nu mă prind. Mă uit din nou la tipul care mă ajută. E uriaș. E Hoss. Are atâta echipament pe el încât pare că poartă în spate un cadavru. (Noi nu le luăm cadavrele — nu le furăm cadavrele — nu-i așa, *Dai uy?*)

Pe urmă văd — văd ce poartă el de fapt. E echipamentul meu — AK-ul, ranița sanitară, restul. Eu nu mai car nimic. Abia mă car pe mine.

Africanul și câinele lui sunt în altă parte. Locotenentul vietnamez e și el în altă parte. Încep să cad în genunchi, să îngenunchez undeva, lângă o raclă, dar americanul — uriașul american — pe care-l simt întrucâtva ca pe un frate — mă tot ridică de jos.

Se schimbă, Mary, ar spune Bucannon dac-ar fi aici. *Ceea ce a început în saloanele de la Cam Ranh Bay te va însoți oriunde te vei duce, Mary. Spitalele tale nu vor mai avea ziduri. Pacienții nu vor mai fi numai ai tăi. Vei visa despre moartea oamenilor din echipa ta și vei visa despre oamenii la moartea cărora ai contribuit. Ei sunt la fel. Așa după cum știm.*

Doi dintre membrii echipei sunt răniți, dar eu nu mă ating de ei. Nimeni nu-mi cere s-o fac. Sunt răniți care se pot ține pe picioare, altcineva îi bandajează și nimeni nu-mi cere s-o fac. *Eu* merg. Sunt capabilă să merg înapoi spre tabără și asta e ceea ce contează. Căpitanul uscățiv căruia îi place întunericul ne așteaptă acolo în soare, cu ochii mijiți, nerăbdător. Știam c-o să ne aștepte. Bucannon se duce la Vientiane, iar căpitanul rămâne. Ca să ne-ajute să ne pregătim. Să vadă cât de bine ne descurcăm într-o patrulă scurtă.

Cineva ține ridicată o mină Claymore chinezească, o chestie mare și urâtă, și știu că e cea de care era cât pe ce să fim loviți. Altcineva spune ceva despre răniți, despre ambuscada dejucată de inamic, iar eu continui să merg spre buncărul meu. Căpitanul se uită la mine — îi simt privirea în ceafă — dar eu continui să merg. Nu am AK-ul la mine. N-am nici Makarovul. Nu am nimic pe care să-l pot folosi asupra lui.

Cred că e adevărat, domnule maior. Ei au știut că mă schimbam. Ei vroiau ca eu să mă schimb. Vroiau să vadă cât de departe se va ajunge, dar nu vroiau ca eu să-mi dau seama. Așa erau ei. Amândoi.

Aș fi putut rămâne cu Cooper sau Bach, desigur. Aș fi putut să rămân și să discut cu oricare dintre ei, încercând să aflu mai multe despre misiune, dar în loc de asta am continuat să merg. Mă gândeam la Steve. Mă gândeam foarte mult la el. Îmi spuneam: *Hei, în curând ai să fii cu el, Mary.*

Nu m-am oprit din mers.

Am un vis în noaptea aceea, dar nu știu ce fel de vis. E despre un bărbat ciung, care vrea să meargă acasă, care n-ar trebui să se afle aici, în războiul ăsta, dar este. Lumea lui e stranie. E plină de nimburi. Îngerii sunt pe cale să coboare la el. Cooper e și el acolo, cu el, are o aură în jurul capului — o aură în jurul capului lui Crusoe — și toți așteaptă să coboare îngerii. Se aude un cântec, un cântec minunat. Ciungul, Cooper, câinele, chiar și eu — în vis sunt și eu — murim cu toții — asta înseamnă nimburile. Dar îngerii *cântă* — ceea ce înseamnă că coboară. E în regulă. Acum zburăm — *noi* suntem îngerii acum și zburăm deasupra unui râu mare și roșu. Putem vedea lumea întreagă acum, pentru că suntem morți, pentru că *în sfârșit suntem liberi*. E un vis de felul ăsta, domnule maior. Visul pe care-l ai în copilărie, îl ai ani și ani de-a rândul, iar când îmbătrânești ai vrea să-l mai visezi măcar o dată.

Nu e real, îmi spun eu. Nu e felul *ăla* de vis, Mary. În *război* n-au ce să caute ciungii.

Mă trezește o voce și sunt în altă parte. E o voce înaltă — a unui bărbat, a unei femei — și sunt undeva în Saigon.

— Locotenent Damico, spune vocea cu blândețe, de departe. Dar se înșeală. Eu *nu* sunt infirmieră. Nu sunt femeie acum.

Nu mai sunt în războiul ăsta și-mi trebuie mult timp ca să mă trezesc din somn. Vocea spune *totul e-n ordine*, nimeni nu mai urlă, nu mai ai de ce să te temi. Spune *Hom nay anh co den di choi voi me con im khong?* Știu ce înseamnă. *Anh van yeu*, îi răspund.

Vocea strigă din nou e a unei femei, iar eu sunt un bărbat. Ea stă afară, știi. Nu vrea să intre. Rămâne, din politețe, la ușa căsuței, așteptând ca eu s-o invit. *Bong hoa xinh dep cua anh*. Vocea ei e minunată. De ce-o fi trebuind să aștepte o invitație, nu știu. Asta face parte din misterul pe care-l reprezintă...

— O clipă, *Im Than Yeu*, îmi spun eu, și nu sunt sigur unde mă aflu.

E întuneric, ca în camera mea de lângă râul Saigon. Visez despre bluze *ao dai* ca ale mamei sale, bluze *ao dai* ca ale lui Kieu, cu cinci dinastii în urmă. Ea n-ar trebui să se afle aici, îmi spun eu. O studentă n-ar trebui să vină la locuința profesorului ei, indiferent cât de mult îl iubește — *Kim Van Kieu*. O să aibă necazuri cu familia și prietenii ei. Își va pierde poziția socială. Nu vreau să cadă în dizgrație — s-o văd nefericită. Vreau să fie ceea ce este și totuși să nu sufere din pricina asta. Vreau ca amândoi să fim ceea ce suntem — împreună — dar numai după răbdarea cerută de viață.

E o voce a cărei frumusețe n-am s-o uit niciodată, o față pe care n-am s-o uit niciodată.

Sunt din nou în buncăr — cu mirosurile lui — și se-aude acum vocea înaltă a unui bărbat. *Nguoi chong tre*.

— Locotenent Damico, spune el din nou, de afară, în bătaia soarelui

umed — prea timid ca să intre.

Îmi trag bocancii, îmi dau cu niște parfum din sticla cumpărată de la PX, încercând să nu râd (ce-o să creadă despre mine admiratorul meu de afară, profesorul meu de lângă micul iaz din apropiere de râul Saigon?) și urc în grabă scara.

E Bach, firește, și imaginile dispar, frumusețea dispăre, ca să-și înceapă așteptarea. *Să-nsemne asta c-o să moară, Mary? Că, fiindcă l-ai visat în timpul zilei, o să moară?*

— Ai luat masa, locotenent Damico? Întreabă el și vocea lui e subțire, ca a unei femei. Dacă nu, îmi dai voie să te însoțesc? După masă, poate că ai să mă însoțești la o mică lecție de rusă.

Zâmbesc. Nu mă pot abține. Stau aproape de el acum și parfumul îl izbește puternic, se strâmbă fără să vrea, se străduiește din răsuferință să nu se trădeze, iar eu chicotesc îndărătul mâinii făcute căuș. *El a fost? spune o voce. El să fi fost cel care a auzit vocea iubitei sale aproape de râul Saigon? S-a întâmplat acum un an, sau acum o mie de ani? Al cui vis a fost, Mary? Cine-o să moară — cine a murit deja pentru că tu ai visat visul?*

— Ai să mergi cu noi. nu-i așa? Îi spun eu pe drum.

Îi ofer o lamă de *Juicy Fruit* iar el o ia, fără s-o vrea, dar mulțumindu-mi totuși. *(Să nu le mângâi copiii pe creștetul capului. Să nu le arăți tălpile picioarelor. Să nu rupi crengi din copacii lor. Să nu le oferi ceea ce, din amabilitate, sunt nevoiți să primească, Mary.)*

— Da, locotenente. Și aștept cu nerăbdare să călătoresc împreună cu tine. Totuși, avem de învățat mai întâi multe expresii.

Nu-mi spune nimic. Ori i-au cerut să nu-mi spună, ori o face din proprie inițiativă, din bunătate. *E o femeie, și-a spus el. O să moară împreună cu noi în Nord și ar fi o cruzime să-i spun asta.*

— Toți bărbații din Saigon sunt la fel de amabili? Întreb eu.

— Numai pentru femeile care sunt într-atât de amabile încât să creadă asta, răspunde el.

E dintr-o carte, dintr-un film — orientalii curtenitori și bandiții tainici din Șanghai. Oamenii Întunericului. Oamenii Luminii.

— E o replică de undeva? Întreb eu.

Nu înțelege, dar zâmbetul îi rămâne. (Un zâmbet e lucrul cel mai neînsemnat pe care-l putem oferi celorlalți, *Im Than Yeu*.) Pe urmă îi pică fisa, râde și spune:

— Da. O replică. E o replică, într-adevăr. Te rog, locotenente, dă-mi o replică.

Așa că spun:

— *Tu* zici: „Numai pentru femeile care sunt într-atât de amabile încât să creadă asta.” Iar *eu* spun: „De cât timp folosești replica asta, locotenente?”

Îi trebuie o vreme să priceapă, și se străduiește din greu. E lucrul care-i place: să se străduiască din greu cu cuvintele. Când în sfârșit se prinde, râde iar:

— Bineînțeles! Replica *ta* are nevoie de replica *mea*! Asta e bine, locotenente.

Spune ceva despre femei, despre glasurile lor, despre cum le văd bărbații, cum așteptarea poate să semene cu o pierdere, sau *cred* că asta face. S-ar putea ca eu să fiu cea care vorbește, amintindu-mi de căsuța de lângă râu și vorbind despre asta.

Capitolul 17

Mâncăm. Ne întoarcem la buncărul meu și-l conving cu greu să

coboare treptele.

— N-ar fi mai bine să rămânem afară, la soare? spune el ca un băiat cuminte, la prima lui întâlnire.

— Nu, răspund eu. Nu vreau să mă duc acasă arsă de soare. De data asta nu-i mai trebuie mult până să râdă, coboară și începem cu *Pacemu s sabakoi? Învățăm Pașli? și Tvoi rang? Și Moi rang ne imeet znacenia*. Când Cooper apare cu câinele în capul scării, căutându-ne — fiindcă i-a spus cineva s-o facă — Bach îi spune repede:

— Vino jos, caporale, te rog. Avem loc destul aici pentru mulți alți câini.

E o glumă, așa că râd, dar habar n-am ce vrea să-nsemne. *Găsești orice motiv să râzi. E bine pentru tine, Mary. E bine și pentru tine, colonele*. Când aud asta — când aud cum râdem, fără să știm de ce râdem — văd un mic iaz și mă-ntreb ce înseamnă.

Să fie al lui Bach? E oare iazul unde se duce cu ea? A dus-o acolo cândva, demult? Sau a fost altcineva... cu o mie de ani în urmă?

— Știi ce înțeleg americanii prin „câine”? îl întreb eu.

Spune că nu, iar când îi explic se simte teribil de stânjenit. Își cere scuze. Își cere mii de scuze. E alb la față ca varul de rușine iar Cooper rânjește în vreme ce eu mă străduiesc din răputeri să nu râd.

— Știi ce înseamnă „a tachina”? îl întreb.

— Da, zice el. Așa cred.

— Ei, să știi că tocmai te-am tachinat, îi spun eu.

— Mă bucur mult să aud asta, locotenente.

Lucrăm la *Mî ruskie, veziom ris și Vași dokumentî?* când, pe neașteptate, Cooper și Crusoe se întorc într-o parte. Crusoe ar fi trebuit să se întoarcă primul, dar nu o face. Cei doi se-ntorc împreună.

Eu n-am auzit nimic. Nici locotenentul n-a auzit, dar ne uităm în direcția în care se uită Cooper și câinele și vedem niște bocanci care încep să coboare treptele. *Acum* îi auzim.

Când apare tot corpul, Bach se ridică și ia poziție de drepti. Cooper face și el la fel. Câinele rămâne culcat lângă el. Eu nu mă ridic.

Căpitanul uscățiv — pantaloni bufanți și ochii duși în fundul capului — stă și se uită la mine. Când vede că tot nu mă ridic, spune:

— N-ai putea cel puțin să te ridici atâta timp cât și eu stau în picioare, locotenente?

E aceeași voce, cea din întuneric, din noaptea aceea, e răgușită, ca a cuiva care încearcă să-și tragă sufletul. Eu nu mă grăbesc. Spun:

— Da, sir.

După care, foarte încet, mă ridic.

— Ești liber să pleci, locotenent Bach, spune el.

Locotenentul ARVN ezită, se uită la mine și, în sfârșit, pleacă, uitându-se încă o dată în urmă din capul scării.

Aud un scheunat dinspre podea, de lângă bocancii lui Cooper, și pe urmă simt ceva pe gât. Îmi mișc mâna fără să vreau și nu găsesc nimic acolo. Scheunatul se aude din nou și știu că astfel de câini n-ar trebui să scoată vreun sunet — *nici un fel* de sunet. În junglă, pur și simplu nu scoți sunete.

N-a-ntâlnit niciodată pe cineva cum e căpitanul, nu-i așa, Mary?

Cooper îi spune ceva câinelui, apoi zice:

— Îmi pare rău, sir.

Dar vocea lui e altfel, de parc-ar minți, de parcă nu i-ar părea rău deloc, fiindcă știe al naibii de bine ce a simțit adineauri câinele în capul lui, știe așa cum știu și eu.

Căpitanul se uită fix la câine. Câinele se agită, dă să scoată un nou sunet, se foiește un pic și tace. Își dă toată silința. Realmente își dă toată

silința. Pe urmă căpitanul spune:

— Mi s-a spus că animalul tău este antrenat EOD, caporale.

— Da, sir.

— Toate generațiile artificiale, seria RC (*Reserve Corps* (Contingentul de rezervă), pulbere neagră?

— Da, sir.

Căpitanul își duce mâna la gură ca să tușească și se uită la amândoi.

— Ești la primul tău animal, caporale?

Nu avea nevoie să întrebe, dar a întrebat.

A ascultat. Deja știe.

— Nu, sir, spune Cooper și se oprește, vrea să spună mai multe, începe cu: E cel mai bun animal cu care-am avut prilejul să lucrez, sir. Vreau să spun...

— Da, caporale.

Cooper nu vrea să mai vorbească — nu cu omul ăsta — așa că în loc de altceva, spune:

— E un animal bun.

— Așa sper și eu, caporale. Ne biziim pe voi amândoi.

Cooper vrea să spună că-l iubește pe nenorocitul ăsta de câine. Știu că îl iubește. E un copil, ca și noi ceilalți, și asta vrea să spună cu adevărat. Vrea să spună că între ei doi se întâmplă ceva deosebit — știe asta mai bine decât oricine — ceva mai aparte chiar decât între Lassie și Timmy, între Rin Tin Tin și Rusty — o adevărată magie de felul „băiatul și câinele”. Numai că pur și simplu nu te-apuci să spui așa ceva unui ofițer, mai ales unui ofițer alb. *Un câine e un instrument, caporale, unul valoros*, ar spune ofițerul. *Dacă-l iubești, dacă-l iubești așa cum îți iubești pușca, băiete — nu pentru că e viu și-i bate inima, și-l simți cald lângă tine, ci pentru că e un instrument de mare finețe — o să te țină în viață — precum oțelul rece*. Iată ce-ar spune un om ca ăsta, care e-n stare să te facă să simți furnicături pe ochi, pe gât și pe pielea capului numai uitându-se la tine, în vreme ce te *ascultă*. *Chiar dacă la sfârșit, caporale, va trebui să distrugem instrumentul ăla fin reglat, decât să te lăsăm să-l iei cu tine acasă*.

Cooper dă să pună o întrebare. Niciodată nu pune prea multe — știu asta — dar inima-i bate cu putere acum, întrebarea-l înnebunește și *trebuie* s-o pună.

Căpitanul i-o ia înainte:

— Vei fi informat despre detaliile misiunii atunci când va fi absolut necesar, caporale. Informațiile privind operațiunile sunt eşalonate pe faze, caporale, după cum ar trebui să știi.

— Da, sir, zice Cooper, și amândoi credem că s-a terminat, că asta e tot ce vrea de fapt căpitanul.

Numai că el nu pleacă. Cu aceeași voce de om care abia își trage sufletul, începe să vorbească din nou:

— Caporale, în această misiune vei avea acest câine cercetaș din seria Markham Process, antrenat pentru funcții multiple, cu patru luni de experiență sub comanda ta, precum și ceea ce am menționat în dosarele noastre operaționale și de personal ca fiind „darul” tău special. Vei folosi amândouă resursele pentru a te menține în viață pe tine, pe câinele a cărui responsabilitate o porți și pe tovarășii tăi de misiune. De asemenea, le vei folosi pe amândouă ca să-ți ajuți echipa în îndeplinirea obiectivului. Rolul tău îți va fi explicat mai limpede pe măsură ce derularea fazelor tactice o va cere. Pentru că ești afro-american iar echipa va opera sub o acoperire incompatibilă cu originea ta etnică evidentă, nu vei fi în măsură să riști același profil de personalitate

superior ca și ceilalți membri ai echipei. Cu toate acestea, vei avea aceleași responsabilități în ceea ce privește sprijinirea echipei și obiectivul misiunii. S-a înțeles?

Nu-l aud pe băiat când spune „Da, sir”, dar îmi închipui că a spus. Căpitanul se întoarce spre mine și spune:

— Locotenent Damico, în această misiune vei dispune de experiența medicală acumulată de când ești aici, în Vietnam, și de pregătirea teoretică din țară, după cum vei dispune și de ceea ce am menționat în dosarele noastre operaționale și de personal ca fiind „darul” tău special. Le vei folosi pe amândouă ca să-ți îndeplinești responsabilitățile individuale și de echipă legate de misiune. Deși cei trei membri cu pregătire SERE ai echipei au și calificare de sanitari, tu vei fi sanitarul oficial al echipei. Ai înțeles asta”?

Asta e omul, spune o voce, care te-a împiedicat să-l ucizi pe Bucannon, care a știut că ridikai seringă aia în întunericul ca smoala.

Începe din nou. Ochii, gâtul, pielea. Nu-i dau nici un răspuns. Vreau ca el să fie nevoit să-l asculte.

Ticăloșiile — faci mișto de inima unei târfe saigoneze cu rozeta lărgită. Ce rahați vrei tu să ne plasezi nouă acum? Ce aiureală de adormit copiii vrei să ne plasezi? Tu știi ce fel de misiune are să fie asta.

El tresare dar nu spune nimic. Câinele scheaună. *Eu sunt cea pe care el o atinge acum.*

— Da, sir, spun eu într-un târziu, gândind în schimb: *Nu, sir. Al dracului să fie care-a-nțeleș, sir.*

Se uită la mine cu ochii mijiți, cu pleoapele lăsate-n jos, de parcă i-ar fi somn. Abia pot să-i văd ochii, atâta sunt de duși în fundul capului. *Întotdeauna au fost așa, Mary? Pot niște ochi să devină așa?* Duce din nou mâna la gură și tușește. *Mă aude, bineînțeles. Știe la ce mă gândesc. Ai știut de mult că știe, Mary.*

Da, am știut.

Pe neașteptate, îmi spune:

— Ceea ce ar putea părea o acțiune explicabilă sub influența stresului într-o tabără militară, locotenente, ar putea foarte bine să însemne sfârșitul unei întregi echipe aflate pe teren, în misiune, înțelegi ce vreau să spun?

Bineînțeles că înțeleg. Se referă la seringă. La faptul că am încercat.

— Bineînțeles, spun.

Dar am să-ncerc din nou, îi spun. Am să-ncerc cu oricare dintre voi, căpitane — dați-mi numai o nouă șansă.

Senzația e acum mai puternică decât oricând. E în craniul meu, coboară pe spinare, pe vertebrele cervicale, pe trapez și pe plex. Mă ține strâns, ca un amant, și sondează. Îmi vine să țip. *la spune, căpitane, ce-avem trecut în dosarele noastre operative și de personal pentru tine? Avem cumva un om? Avem acolo suflet? Avem torazină, 300 miligrame per doză? Avem pe cineva care-ar fi trebuit să moară la hotelul Hilton din Hanoi, la Hao Lo, în Gaura Neagră, dar care nu se știe cum — nu se știe cum a trăit? Avem pe cineva care vrea, foarte tare, să se întoarcă, să sfârșească totul, în cele din urmă? Avem un cadavru viu, căpitane? Asta avem?*

El aude fiecare cuvânt. Dar ce poate spune?

— Vom pleca poimâine, către prima zonă de tranzit, spune el și îmbrățișarea îngrozitoare — degetele, mâinile ei — slăbesc. Vocea i se schimbă pentru că a terminat acum. Dacă doriți ca interpretul echipei noastre să se întoarcă, am să-i spun. Veți avea la dispoziție cel mult o săptămână ca să învățați expresiile de care-o să aveți nevoie.

După ce pleacă, Cooper se uită la mine și nu e nevoie să întrebe.

— S-a referit, caporale, la încercarea mea de acum câteva zile de a-l uide pe comandantul nostru.

El se uită la mine, așteptând.

— Serios, spun eu.

Ochii i se schimbă un pic. Știu ce înseamnă asta și îmi face bine.

— Mi-a recomandat, caporale, îi spun eu, să nu cumva să-ncerc — când om fi acolo, la dracu'-n praznic — să-l omor și pe el. S-ar putea ca moralul echipei să aibă de suferit dac-am s-o fac. Fac o pauză și rânjesc. Sunt o adevărată maniacă.

De ce un negru? mă întreb. De ce să riști din cauza pielii lui? De ce nu un alb și, câinele său?

Din pricina talentului lor, Mary.

Asta-i tot? Ești sigură că asta-i tot?

Cooper continuă să rânjească. Clatină din cap, ca și cum ar spune: *Nemaipomenit... pur și simplu nemaipomenit.*

Și pe urmă, tânărul nostru profesor de limbi străine se întoarce, coborând treptele.

Plouă în ziua în care plecăm și știu că o să plouă multă, multă vreme de-acum încolo. Ne-ndreptăm spre Nord, unde ploaia nu încetează niciodată. Asta face parte din plan, nu-i așa? *Trebuie* să facă. Suntem în octombrie, în toiul musonului de iarnă, o ceață albă cu aromă de ghimbir a cuprins toate văile muntoase — numai bine pentru cei ce vor să se furișeze nevăzuți — deși probabil c-o să ne înecăm. Îi spun asta lui Cooper, care astăzi merge mai aproape de mine, și râde. I se pare că sunt amuzantă. Să-l ucizi pe comandant și să te îneci în Nord. Eu sunt o fată albă caraghioasă și asta e în regulă, nu e o slugărnice, totul e în regulă.

Încerc să-l găsesc pe Christabel. Cooper. vine după mine, ceea ce e drăguț din partea lui. Sergentul e în altă parte — e tot ce mi se spune. El știe că-l caut — e ziua în care plecăm — și nu e prin preajmă. Nu vrea să mă vadă. Nu vrea să mă audă spunând: „O să ne înecăm acolo, sergent.” Și, serios vorbesc, n-are nimic. Dar, în același timp, nu vrea nici să-l îmbrățișez în amintirea vremurilor de altădată — și asta doare.

Stau în buncăr, în fața aceluiași sergent tânăr, și-i spun:

— Ei bine, sergent, când ai să-l vezi pe bătrânul ticălos, te rog să-l îmbrățișezi și să-l săruți din partea mea, bine?

Cooper rânjește, eu însă nu.

Tânărul sergent nu știe despre ce naiba vorbesc. Cine e femeia asta, cine e caporalul ăsta negru care stă acolo și rânjește lângă ea și câinele ăla, care pare că rânjește și el? Cine *sunt* oamenii ăștia? Știe că pe-aici sunt oameni într-o ureche — i-a *văzut*. Sunt tipi din SEAL, din LRRP, de la MAC-SOG, ciudați care-și caută moartea cu lumânarea, și-ar vrea să știe cu ce a greșit ca să merite așa ceva, când el e detașat temporar și mai are o lună până la liberare, pentru ce au avut nevoie de el aici? Cine *sunt* oamenii ăștia?

— Da, cum să nu, locotenente, zice el.

— Pe buze, sergent. Chiar dacă e beat. Și pe piept, pe pieptul lui ăla mare și păros, exact între sfârcuri. Ai înțeles, sergent?

Avem un câine ucigaș și două AK-uri, iar sergentul ăsta nu știe *cât* de nebuni suntem, pe cine-am fi gata să facem chisăliță. Așa că spune:

— Desigur, domniță. Cu toată plăcerea!

După ce plecăm de-acolo, Cooper clatină din cap și zice:

— Ce mai iureș!

Mă uit la el. Iar rânjește. E primul lucru de felul ăsta pe care îl aud de la el. Mă simt măgulită.

— Sunt măgulită, îi spun.

— Nu-i cine știe ce, spune el, accentuând caraghios cuvintele. Vrea ca și *eu* să râd. Flirtează. E simpatic, așa că râd.

Profit de ocazie. În cea mai bună imitație de Mae West, îi spun:

— Dacă-ai spus-o serios, dragule, cântă-mi o melodie.

El se gândește o clipă, apoi îmi cântă un vers despre „sora mea Mary Lou”.

Are o voce înfiorătoare. Știe asta.

— Ai o voce nemaipomenită, caporale, îi spun eu, ceea ce-l face iarăși să râdă.

Îi place. Parc-ar fi într-un scheci cu Mickey Rooney și Judy Garland, la vreme de război. Ăsta nu mai e băiatul din buncăr, cu căpitanul care îl privește stăruitor, cu câinele scheunând lângă el, deși n-ar trebui, căruia-i displace atât de mult să folosească *cuvinte* în fața unui ofițer. Ăsta nu e nici măcar puștiul negru pe care l-ai visat, colonele, *băiatul*, cel care nu se simte în largul său decât printre *ai săi*, cel care-ar prefera să fie pe o pășune sau într-o pădure sau în parcare din centrul orașului, alergând cu câinele lui, cântând un blues, fericit cât e ziua de lungă. Ăsta e celălalt, colonele. Cel pe care tu nu-l cunoști.

Nu-i așa că-i minunat, cântă o voce. Zip-a-dii-duu-daa.

Hai, caporale, hai să punem în scenă o piesă.

E amuzant și e frumos. Ne distrăm ca doi copii, ca Huck —dacă Huck ar fi fost fată — și unchiul Jim pe o plută care merge nu se știe unde, și ne place, deși n-o să dureze prea mult. *Nu pot să-ți salvez viața, Wallace Cooper. Să nu crezi că pot.*

Ăsta-i adevărul, zice o voce.

Zip-a-dii-ei...

Îmi vine să-l îmbrățișez, zău că-mi vine.

— Nu te deranjează? îl întreb. La nume mă refer.

El nu știe despre ce naiba vorbesc eu.

— Nu te deranjează să fii Vineri al lui Crusoe? spun.

Se lasă tăcerea. Se uită la mine. Tot nu înțelege și deodată:

— Oh.

Apoi încă ceva:

— Ai înțeles greșit, locotenente. *Ei* aleg numărul care se tatuează pe urechea stângă a câinelui, dar numele i-l alege însoțitorul. Întotdeauna însoțitorul îi alege numele.

— Ești un adevărat Dick Gregory, îi spun eu râzând. Și Lassie ar fi fost destul de amuzantă.

Nu râde. Nu scoate nici un sunet. Mă gândesc: *Oh, Doamne, ce-am făcut?*

Foarte liniștit, îmi spune:

— E o carte bună, locotenente. Zău așa. Ei sunt prieteni. Se ajută unul pe altul într-o mulțime de chestii.

— Ai dreptate, caporale, mă grăbesc eu să spun. Se ajută. Se ajută într-adevăr.

Scrisoare din 07.10.71, Caporal Wallace R. Cooper către dna Jared A. Cooper, Dosarele de comandament (Personal), Operațiunea Urangutan, Tiger Cat, Vietnam

Dragă mamă,

Nu am reușit să găsesc tipul exact de castron pe care-l vrei tu. Am să mai caut, dar s-ar putea ca pentru un timp să nu mai am ocazia. Dacă nu găsesc nici la Saigon, nici la Da Nang, am să încerc în Bangkok și Tokyo, în drum spre casă. Te rog să-i spui lui tata că animalul pe care-l

am acum e cel mai bun câine cu care am lucrat vreodată. De asemenea, am fost aleși pentru o activitate specială, despre care n-am voie să vorbesc.

Am făcut cerere la comandantul plutonului să adopt câinele ăsta astfel încât să nu fie ucis împreună cu ceilalți câini când plutonul nostru o să fie lăsat la vatră. Dar mi s-a spus că nu e posibil. Mă întristează să știu ce-o să se întâmple când am să plec.

Vă anunț cu bucurie că asta ar trebui să fie ultima oară când sunt trimis în misiune, înainte de a fi lăsat la vatră. Nu au voie să te trimită în misiune când ți-au mai rămas mai puțin de treizeci de zile până la liberare și, după cum știți, eu mai am treizeci și cinci de zile.

Mă gândesc tot timpul la voi și știu că vă rugați pentru mine în fiecare zi. Îmi voi da toată silința să găsesc castronul ăla.

Fiul vostru iubitor,

Wallace Ridley

Capitolul 18

Nu arătăm ca niște ruși. Suntem îmbrăcați în uniforme de camuflaj, fără nume pe bluze, fără să avem asupra noastră plăcuțele de identificare, fără nimic altceva care să ne identifice —un băiat negru, un alb uscățiv și înalt cam cât un baschetbalist, o femeie pe fața căreia scrie mare de tot „California”. Spun *șto vî zdesi delaiete?* Și Cooper îmi răspunde *la zdesi pa-deluiu*, și în o-urile mele se simte accentul de Long Beach, după cum Sudul e prezent în toate vocalele lui. Bach zâmbește și încuviințează din cap ca un învățător de școală elementară și nu seamănă câtuși de puțin cu un rus. Câinele, firește, arată a german.

Cu toate acestea, operațiunea continuă. Ne-au urcat într-un Green Hornet cu rază mare de acțiune, împreună cu echipamentul —prețioasa raniță sanitară, hrana specială pentru câinele cercetaș, armele de cea mai bună calitate de la prietenii noștri din Uniunea Sovietică — și plecăm din blestemata aia de tabără. Plecăm ca să murim *undeva*, dar cel puțin n-o să se întâmple în blestemata de tabără. La urcare, doctorul îmi dă o pastilă dar nu se folosește de degete, așa că reușesc s-o salvez. *Ei știu*, zice o voce. *Întotdeauna știu.*

Căpitanul șade pe un pat pliant, fără să spună un cuvânt. ăsta nu e un experiment oarecare pentru el, așa cum e pentru Bucannon, îmi spun eu. E o chestie adevărată. El *vrea* ca noi să reușim. *Vrea* ca noi să ajungem teferi acolo, chiar dacă după aia o să murim un pic.

Mă ridic și, încercând să nu cad, mă duc și stau pe banchetă lângă el. Rotoarele duduie ca niște tunete.

— Eu am niște vise, căpitane strig eu.

— Știu! strigă și el, iar eu tresar. Nu-mi vine să cred că a răspuns.

Suntem la o mie de metri înălțime, vântul pătrunde urlând pe ușă, prin fiecare crăpătură, iar marile motoare Sikorski huruie. Chiar dacă țiș, m-aude el oare?

— Locotenentul Balsam și cu mine o să murim acolo, căpitane! țiș eu.

Cuvintele nu sunt potrivite pentru țișete. *Locotenentul* e prea lung. *Balsam* nu e un cuvânt. N-o să înțeleagă...decât dacă *vrea*.

— Mergem în Nord! țiș eu.

El nu se uită la mine. Nu articulează nici un cuvânt. *El nu are nevoie să audă cuvintele, Mary. Te poate auzi și fără ele.*

— O să vizităm niște diguri *foarte* mari, căpitane! strig eu.

El continuă să nu spună nimic, dar se uită la mine acum și știu că știe. Într-un fel sau altul, *știe*.

— Locotenentul Balsam și cu mine, strig eu din nou, trăgând aer adânc în piept, luptându-mă cu vântul pentru asta, o să murim lângă digurile alea mari, căpitane!

El știe...

Împotriva voinței mele, mă apropii de el și, cu gura lipită de urechea lui, țiip:

— Or să fie prea mulți soldați NVA, chiar și pentru locotenentul Balsam, căpitane. El o să moară pe nămolul roșu roșu de lângă digurile alea. *Eu* am să mor pe nămol împreună cu el. Probabil că și *tu* ai să mori acolo!

Trag aer în piept în mod repetat. Îi transmit mesajul cuvânt cu cuvânt, respirație cu respirație. Urlu și fața lui e atât de aproape încât mă înfior.

— Poate că Bucannon o să obțină ce vrea din asta, căpitane, dar *tu* nu. N-o să-ți mai rămână nici urmă de echipă.

El mă înșfacă de umăr iar eu nu mă împotrivesc. Își lipește gura de urechea *mea* — nu suport, dar îl las — și strigă:

— Ai visat toate astea, locotenente?!

— Da! strig eu.

— Tot așa cum ai visat și că prietenii tăi urmau să-l ucidă pe Bucannon?

Nu pricep... Și deodată înțeleg. *Crede că minți*, spune o voce.

Mă uit la el cu asprime. Îi transmit gândul: *E-adevărat, ticăloșiile. Tot ce trebuie să faci e să asculți. Doar să asculți.*

Aștept, dar nu simt nimic. Continui să aștept, dar nu se întâmplă nimic. *Nu ascultă, Mary. Nu încearcă să găsească...*

Înțeleg ce înseamnă asta și mă simt străbătută de un fior, ca atunci când ceva zăngănește în noapte: *El știe deja. A ascultat, știe ce ai visat. Și pur și simplu nu contează.*

Bucannon și-a găsit un „unu-zero” perfect, un conducător de echipă perfect, un om care are pregătirea necesară, vrea să meargă și i se rupe-n paișpe dacă moare sau nu, este?

Ce s-a întâmplat cu tine acolo, în Nord, căpitane? vreau să-l întreb și o fac: Ce ți-au făcut ăia acolo?

Trebuia să mori, nu-i așa? Tu vroiai, iar ei nu vroiau să te lase. Digurile Roșii și inundarea Hanoiului, cadavre întinse pe nămolul roșu roșu, într-un fel sau altul, ai să ajungi să mori, am dreptate?

Ce ai găsit în întunericul de acolo, căpitane? în încăperile în care te-au ținut? În cătușe, printre grămezile de orez și șobolanii care fojgăiesc peste tot, cu fungozitățile care ți se întindeau pe piele? Ai găsit și tu ce-am găsit eu pe paturile de spital, lângă plajele alea minunate? Ai aflat într-o zi că poți să-i auzi — că dacă asculți destul de atent, poți să-i auzi, chiar și atunci când nu se folosesc de cuvinte?

A fost acolo cineva care te-a ajutat — mai mult decât oricine — care te-a ajutat să înveți să asculți...

Aducându-ți durerea...?

Simt niște mâini peste tot trupul, sub sâni, între picioare, pe gât, atât de dure și de grele încât nu-mi vine să cred că nu sunt *reale*.

M-a auzit. E supărat. Am dreptate, am ghicit, și asta-l înnebunește.

Ticălosule! strig eu, cu fălcile încleștate, iar el tresare, tresare puternic. Mâinile au ajuns în mine, trag de mine, stomacul mi se-ntoarce pe dos, simt furnicături pe intestine. *Ticălos nenorocit!* țiip eu. El tresare din nou, cu ochii închiși, iar eu mă ridic, fac un pas înapoi, gata-gata să cad. El deschide ochii încet, cu pleoapele întredeschise. Dă să se ridice dar elicopterul se înclină iar el cade la loc greoi — *amândoi* cădem la loc greoi — uitându-ne unul la celălalt. Privim fix. Nici unul din noi nu scoate

nici un cuvânt.

Mă târăsc înapoi ca să stau lângă Cooper, care se întoarce spre mine rânjind. E pregătit să audă ceva amuzant — *orice* — dar eu nu-i zic nimic.

Nu-i nimic. O să aștepte. Are un câine și o infirmieră care-l place și e bucuros că a plecat din tabăra aia de nebuni. Chiar și Laos pare a fi în regulă.

Bucannon ne selectează cu grijă, dar știu că asta nu-i echipa completă. Steve e pe undeva și tebuie să mai fie și alții. O echipă A separată e formată din șase inși, spune Bingham. O echipă reunită ARVN-MACV are șapte-opt membri, îmi spun eu. Cooper e un cercetaș, specializat în depistarea explozibilelor, care trebuie să rămână cât mai în umbră acolo unde ne ducem. Bach e lingvistul nostru, interpretul, așa că accentul lui ar fi trebuit să fie nordic. Căpitanul e conducătorul nostru, „unu-zero” al echipei. El *a fost* acolo. Steve e omul „unu-unu”, dar n-a fost. Eu sunt sanitarul, deși n-ar trebui să fiu. *Ce-nseamnă asta?* Ne îndreptăm spre Digurile Roșii, asta înseamnă și știi foarte bine. O să-i aruncăm în aer. Poate Kelly e specialist în explozibile, dar poate că nu e. Steve nu e, în mod cert. Avem un câine care poate să adulmece materialele explozibile, dar nimeni nu știe cu adevărat să le detoneze. *Trebuie* să mai fie și alții.

De ce ai nevoie, colonele, când arunci în aer Digurile Roșii? Păi, ai nevoie de navigație în ape cu aluviuni. Navighezi pe Râul Roșu, fie că intri, fie că ieși, și s-ar putea să amplasezi materialul pe care-l ai sub apă. Unde e tipul specializat în operațiuni acvatice, cel de la SEAL, cu pregătire de scafandru și specialist în demolări? Kelly e ăla? Steve nu e. Și mai ai nevoie de comunicații, întotdeauna ai nevoie de comunicații. Unde e transmisionistul? N-o să ne ducem acolo fără comunicații.

Îmi dau seama că am învățat o mulțime de chestii. Am învățat fantastic de multe pentru o infirmieră.

N-ai adunat oamenii potriviți pentru asta, colonele. De bună seamă că *vrei* ca noi să dăm greș — asta e? Inundarea capitalelor, înecarea civililor, încheierea unui război cu atâta ușurință — astea-s chestii pentru Biroul Oval al președintelui, de la Casa Albă, pentru birourile din lemn de mahon, sacouri și cravate. Ei nu *vor* ca tu să duci asta la bun sfârșit, nu-i așa? Dacă ar vrea, dacă ar vrea cu adevărat, te-ar fi lăsat să bombardezi Hanoiul, Laosul și Cambodgia de la bun început, să-i bombardezi până-i aduceai înapoi la epoca de piatră. Te-ar fi lăsat să trimiți mici echipe de americani orientali, mici fețe de mongoloizi, care au învățat vietnameza la Institutul de Lingvistică al Apărării de la Monterey, care seamănă mai mult cu *ei*, te-ar fi lăsat să-i trimiți în Nord ca să-i ucidă pe Ho, Le Duan, Giap și Pham Van Dong, pe Truong Chinh și pe Nguyen Thanh, pe *toți*, și să pună capăt războiului în *felul acesta*, capturându-le eroii și sperându-i de moarte. Te-ar fi lăsat să-i muți pe *toți* oamenii din Sud într-un câțun mare, înconjurat de concertina, pământ pustiu și cadavre, să-i treci prin detectorul de minciuni și să-i ucizi pe cei care nu treceau testul. Te-ar fi lăsat să otrăvești orezul din Delta Râului Roșu cu praf de propilfluorofosfat cu acțiune lentă, și să denumești acțiunea Operațiunea „Ovăzul quakerilor”. Te-ar fi lăsat să învingi până acum colonele, dacă ar fi vrut într-adevăr asta.

Tu nu *vrei* cu adevărat ca noi să reușim, nu-i așa?

N-am de gând să țin asta în urechea căpitanului, peste huruitul rotoarelor. Nu am nimic pe care să scriu. Nu pot să-i trimit o scrisoare lui Bucannon, împreună cu sărutările mele. Tot ce pot e să *gândesc* lucrurile astea și să sper că or să-l facă pe căpitan să se zvârcolească, iarăși și iarăși, ca un cadavru care zace pe undeva.

Dacă l-aș ucide acum — dacă l-aș ucide pe căpitan chiar în clipa asta — dacă l-aș împușca în laringe cu AK-ul meu, s-ar sfârși. S-ar putea să fiu nevoită să trag mai multe gloanțe și să țip în timp ce fac asta. Glonțul care nu și-ar nimeri ținta l-ar putea lovi pe pilot, pe copilot, motorul, sau vreo altă piesă vitală a elicopterului și, dacă s-ar întâmpla așa, ne-am prăbuși cu toții. E-adevărat, Steve ar trăi, dar noi ceilalți ne-am prăbuși la pământ.

Nu-i mai bine așa, Mary, să oprești misiunea înainte de a începe?

Mă uit în jos la AK. Nu am nici un încărcător.

Am știut asta. Încărcătoarele sunt la Bach. Am *știut* asta. Căpitanul i-a spus să le ia, mi-aduc aminte când i-a spus. Mi-aduc aminte când s-a făcut treaba asta. Eu râdeam atunci cu Cooper, dar îmi amintesc când s-a făcut.

Ai dreptate, gândește căpitanul. Mă întorc și citesc asta în ochii lui. Dacă încerci să mă ucizi, gândește el, s-ar putea ca băiatul negru și locotenentul ARVN, care nu e un talent și nu pricepe nimic din toate astea, să moară. Dacă încerci să iei un pistol de la locotenentul ARVN, el o să ți se împotrivească, pentru că nu înțelege. Dacă-i ceri niște cartușe, o să dureze prea mult. Am să știu dinainte, pentru că tu vei gândi asta, și-am să te opresc. Dacă încerci să mă arunci afară pe ușa deschisă, ca pe unul suspectat a fi viet-cong, am să fiu mai puternic decât tine și cea aruncată afară vei fi tu — amândoi vom cădea afară — sau pur și simplu am să te așez la locul tău, ca pe o marionetă, alături de ceilalți. Orice ai încerca înainte să înceapă ultima etapă a acestei misiuni, am să știu dinainte, locotenente — pentru că tu ai s-o gândești. Știu asta. Fie și numai încercând, ai să ne faci rău la toți. Vei submina încrederea tuturor și, prin asta, vei face ca visele tale — cele pe care știu că le-ai avut — să devină realitate. Încercând, vei face ca moartea noastră — cea pe care știu că ai văzut-o în vis — va deveni realitate în nămolul roșu roșu al digurilor, lângă apa vijelioasă a râului, acolo unde mergem, indiferent dacă tu, locotenente, intenționezi să vii sau nu cu noi.

Au adus elicopterul Hornet într-un colț îndepărtat al pistei, unde nimeni n-avea să-l vadă, nimeni n-avea să spună: „Hei, ia te uită la AK-urile alea, taticu, uită-te la echipamentul ăla curat, la lopata aia, la câine, la femeie, la gălbejit — trebuie să fie vreuna din operațiunile alea scandaloase. Mă-ntreb unde-or s-o mierlească.”

Ne-au trebuit trei ore la trei mii de metri altitudine, printre nori de ploaie și vânturi, ca să ajungem la Vientiane (pe calea aerului, orice loc din Asia de Sud-Est e aproape, mamă și tată) și acolo am făcut același lucru. Am ajuns la Wattay, la nord-est de aeroportul principal. Am stat în avionul încins până la lăsarea întunericului, când un maior cu o ținută extrem de regulamentară a venit să ne ia. Aveam încă asupra noastră AK-urile. Era ca și cum ai fi ridicat greutatea și știam că asta vroia cineva — puțin antrenament cu căratul acelor arme. Am mers împreună cu maiorul pe întuneric, cu luminile orașului Lutmee în depărtare, mortierele organizației Pathet Lao (mișcare naționalistă laotiană) bubuind pe undeva, departe, și eu am spus cu glasul meu cel mai mios: „Ăsta nu știe să *salute măcar?*” Cooper a zâmbit. Nu puteam să greșesc. Eram în vervă. Jack Parr a spus odată: „Sunt în vervă” și publicul a râs *iarăși*.

Ne-au urcat într-un Mercedes vechi și ne-au dus în centrul orașului. Priveam pe ferestrele bătrânului automobil, ca niște naziști dintr-un film de demult — câinele era *perfect* — și am știut, pur și simplu am știut de ce nu ne-au adus îmbrăcați în civil, când ar fi fost mai simplu așa M-am

întors către locotenentul ARVN și i-am spus:

— Ai vizitat vreodată orașul ăsta minunat, locotenente?

— Nu, a spus el. După care, a adăugat: Cred că este un oraș *deosebit*.

Mie nu mi se părea la fel. Cât de deosebit putea să fie? Arăta ca Saigonul, ca Mia Trăngul, ca toate celelalte. Parcă erai în Vietnam. L-am întrebat ce-a vrut să spună și mi-a zis:

— Laoțienii sunt — cum spuneți voi? — sunt ca sclavii „lasă-mă să te las” pe care-i aveți în America.

Mi s-a tăiat respirația. Ce-a vrut să spună cu asta? Ce gândea în clipa aia Cooper?

A reieșit că văzuse și el același film, cel scos de Disney, Br'er Rabbit cu toți sclavii fericiți. Îl văzuse cu prilejul unei informări culturale ținute la Saigon de MACV pentru ofițerii ARVN de viitor, care, dacă se purtau cuviincios, urmau să aibă prilejul de a lucra cu americanii. A spus-o cu modestie. A spus că i-a plăcut filmul, în special relația dintre bătrânul Negro și băiețel.

Ca sclavii ăia, a vrut el să spună. Cei din film, săraci dar fericiți, în afară de perioadele când veneau în vizită cei din Pathet Lao, thailandezii, Khmerii Roșii și nord-vietnamezii.

— Noi, vietnamezii, suntem prea serioși, a spus el.

Cooper n-a spus: *Niciodată n-au fost așa, domnule locotenent Bach. Niciodată n-au fost fericiți cântând blues. Poate că între băiețelul alb și unchiul Remus a fost într-adevăr ceva — poate că pe atunci s-au întâmplat cu adevărat astfel de lucruri, pentru că uneori nu-i ai decât pe oamenii de lângă tine, dar restul sunt minciuni, locotenente — minciuni scornite de albituri tâmpite.*

Ar fi putut s-o spună, dar n-a spus-o.

Ne-au trebuit cam douăzeci de minute ca să ajungem la destinație. Am trecut printre cocioabele ridicate pe picioaroange de la periferie, printre temple budiste, care puteau să fie deschise sau nu, și kilometri de praf pe care ploaia nu părea în stare să-l facă să stea la pământ. În oraș, am tecut printre lumini de neon licăritoare, pe lângă magazine închise, pe lângă ultimele ciclo-taxiuri care se duceau acasă pentru noapte, și semăna un pic cu Saigonul, un pic cu Tijuana, dar mai calm decât amândouă. Am aflat mai târziu că am mers pe Pang Kham Road, drumul principal care urma cursul Mekongului, că trecusem de ambasada americană, fără măcar să știm, precum și pe lângă ambasada chineză și cea britanică. La un moment dat, la vreo trei-patru cvartale de noi spre nord se afla chiar și o ambasadă Pathet Lao, dar nimeni nu ne-a spus. Era un oraș bizar, dar liniștit. Toată lumea se afla acolo, dar nimeni nu se lupta. Era ca o reverie pașnică, toată lumea în civil, toată lumea politicoasă, ambasadă după ambasadă, în vreme ce în altă parte avea loc un război.

Dac-aș fi sărit din mașină și-aș fi încercat să fug, în cazul în care aș fi știut că trecem pe lângă ambasada americană? Nu știu, domnule maior. Zău că nu știu.

În cele din urmă, ne-am oprit la o casă. O simplă casă. O construcție colonială de origine franceză, cu obloane la ferestre, o verandă drăguță și un gard din fier în față, cu o porțiță din fier — exact ca la Da Lat sau Vung Tau — cu pomi îngrijiți fără cusur în curtea de după gard, iar acest Mercedes străvechi a tras în fața casei cu noi înăuntru, de parcă nu trebuia să atragă în nici un fel atenția asupra sa, și n-a atras-o. La ora aceea, nu era nimeni pe străzi. Și, în plus, peste tot erau parcate mașini

ca a noastră.

Am așteptat un semnal făcut cu mâna, dintr-acelea pe care eram sigură c-o să le învățăm, dar în loc de asta, cineva a spus: „Am ajuns”, și ne-am dat jos cu toții. Toți eram îmbrăcați în uniformă de camuflaj. Arătam ca niște mici John Wayne furișați prin zonă — și asta se și urmărise, știam. Dacă am fi încercat s-o ștergem în noapte, ne-ar fi descoperit cu ușurință. Am fi sărit în ochi ca Bozo cu părul roșcat. La Vientiane, *nimeni* nu purta haine militare.

— Uniforme ca ale noastre ar fi în mod cert observate într-un oraș ca ăsta, nu-i așa, căpitane Kelly? am spus eu.

El nu s-a uitat în urmă. El era cel în spatele căruia mergeam, dar nu s-a uitat în urmă.

Am știut că, de data asta, Cooper n-avea să mai râdă. Dintr-o dată a devenit serios, de parcă se gândea la alte lucruri, de parcă putea să vadă ce ne aștepta.

Îmi amintesc de Vientiane, domnule maior. Mă gândesc mult la orașul ăsta. Semăna puțin cu Tijuana, cred — destul de dărăpănat, vreau să spun — și puțin cu Saigonul, cu toate casele alea franțuzești coloniale, arbuști bougainvillea și copaci-flacără ornamentali. Domnea o atmosferă de trândăvie, pașnică și frumoasă, chiar în toiul unui război, în ciuda mortierelor din depărtare. Mi-ar plăcea să mă întorc într-o zi. Zău că mi-ar plăcea. Știu că acum nu se poate, dar mi-ar plăcea să mă întorc cândva.

Îmi amintesc de luminile de pe Pang Kham Road. Îmi amintesc cum arăta fața lui Cooper în luminile alea, cum arătau fețele tuturor în noaptea aia, și mi-ar plăcea să mă reîntorc.

Capitolul 19

În casă e un bărbat — ba nu, sunt doi — și sunt îmbrăcați la fel, în cămăși cu mâneci scurte în culori țipătoare, ca niște turiști în Hawaii, cu pete de transpirație pe spinare și la subsuori. Unul dintre ei nu e la fel de serios cum e celălalt și când spune: „Bun venit la Howard Johnson's”, căpitanul îi aruncă o privire și tipul nu mai spune nimic. Mă întreb ce a simțit când a recepționat privirea aia — a *simțit-o*? Sau n-a văzut decât un tip înalt, de la Beretele Verzi, privind țintă la el, iar mai târziu o să-i spună prietenului său cel serios : „Nu putem avea încredere în indivizii ăștia, Smith. Suntem nevoiți să *ne folosim* de ei, dar nu trebuie să avem încredere în ei. ăștia sunt niște.... nu-s decât o gașcă de cowboy nenorociți.”

Cei doi indivizi în cămăși Arthur Godfrey ne conduc în camerele noastre și dintr-o dată mă gândesc la căminul infirmierelor de la St. Mary's, la supraveghetoarea căminului, la interdicția de circulație de după căderea întinericului și la toate celelalte. Întreb:

— Putem primi bărbați în cameră după ora zece, sir?

Îi spun asta celui care mă conduce în camera mea, sperând să obțin un hohot de râs, dar Cooper merge de-a lungul coridorului, cu Crusoe lângă el, și n-are cine să râdă de gluma mea.

— La orice oră, spune tipul.

El e ăla pontosul, dar nu-mi place senzația pe care mi-o dă.

Individul ăsta în cămașă portocalie cu frunze de hibiscus mari pe ea, zăbovește în camera mea mai mult decât e nevoie iar eu sunt obosită, nu vreau decât să mă întind în pat. Spune:

— Dacă pot să-ți aduc ceva, locotenente, *dă-mi* te rog de veste.

Rămâne acolo, de parc-ar aștepta un bacșiș, iar eu mă gândesc: *Numai fiindcă port uniformă de camuflaj, sunt o pradă ușoară? Stă scris asta undeva? Ca, de exemplu: 3. Femeile care poartă uniforme de camuflaj, în special modele pentru junglă, în dungi sau pete de culoare, sunt rele de muscă, adică, pică ușor la așternut.* Câte femei în ținută de camuflaj ai *avut* dumneata, sir? Eu n-aș avea nimic împotriva, dar nu-mi plac bărbații. Știi, noi suntem ori una, ori alta — curve sau lesbiene — și, din întâmplare, eu sunt „alta”.

— Cum te cheamă? întreb eu, iar el rânjește.

— Harry, zice el.

— Măi-măi, spun eu. Harry și Mary.

Mă apropii de el, cu un aer încrezător, și zic:

— E vreo șansă, Harry, să-mi faci rost de niște penicilină? Noi, stoarfele, nu căpătăm putregaiul de junglă în aceleași locuri ca voi, bărbații — pricepi ce vreau să spun?

— Dumnezeuule! spune el și pleacă.

Iau o pastilă și mă întind în pat. Visez despre un cadavru, un râu și un glob luminos — așa cum ar arăta lucrurile de la sol privind în sus, așa cum cineva le-ar descrie dacă ar vrea să fie *crezut*, și deodată niște voci mă trezesc. A durat treizeci sau patruzeci de minute, nu mai mult. La parter e agitație. Clipesc din ochi, mă ridic și mă duc jos.

Toți sunt adunați în sufragerie în jurul unei mese, cu excepția cămășilor hawaiene, care stau în picioare, ca niște arbitri. Ferestrele au fost acoperite cu niște foi de tablă perforată, peste care atârnă niște perdele mici, iar de tavan e agățat un bec mare, fără abajur. Îi văd pe Cooper, pe Bach, pe căpitan și pe un tip foarte solid, pe care nu-l cunosc. E îmbrăcat într-un costum maro șifonat și stă cu spatele la mine. *El* e cel care face gălăgie și-mi dau seama că ceva nu e-n regulă cu el, după felul cum se mișcă. E ceva în neregulă cu partea lui stângă.

Se întoarce ca să se uite la mine. Mâneca stângă a hainei e suflecată și prinsă cu bolduri.

Un ciung...

Îl cunosc. Îl cunosc din vis.

Mă holbez. Nu pot să mă uit în altă parte. El mă vede, dar ce naiba, sunt o femeie în uniformă de camuflaj — ce-i așa de neobișnuit în chestia asta într-un război nenorocit ca ăsta? — așa că se întoarce la loc și începe din nou să urle.

Mă uit prin cameră și-l zăresc în sfârșit pe Steve.

Și el e în ținută de camuflaj, stă în celălalt colț al camerei și, când mă uit într-acolo, se uită și el la mine. Îmi zâmbește și ochii lui îmi spun tot felul de lucruri — genele alea nemaipomenite, umerii ăia grozavi — și n-am simțit niciodată o dorință mai mare să îmbrățișez pe cineva, să-l iau de mână și să plec cu el aiurea, dar știu că nu pot să fac asta aici. Căpitanul ne urmărește pe amândoi —nici măcar nu se uită la bărbatul în costum șifonat, care continuă să urle, care zice că, dar-ar dracii, n-o să stea jos, că *nu* are de gând să se potolească. Aud un schelălăit, și un răcâit de gheare pe podea. Ciungul l-a călcat pe câine. Câinele a stat sub masa lângă picioarele lui Cooper în tot acest timp iar ciungul a călcat pe el. Schelălăitul lui nu face decât să-l înfurie și mai mult pe ciung.

Nu e nici un scaun lângă Steve, așa că mă așez lângă căpitan. N-apuc să mă așez bine, că se și aude o bătaie în ușa de la intrare. Una dintre cămășile Godfrey se duce să deschidă. Mă uit la Steve și el se uită la mine. Mă uit la fiecare trăsătură a feței lui, încercând să mi-o amintesc, încercând s-o *simt*. Când visezi pe cineva, acesta suferă o schimbare în mintea ta. Ochii devin mai verzi. Zâmbetul nu se mai mișcă la fel pe fața sa, în memoria ta. Când e în fața ta, observi cum stă ușor

adus de spate, cum își ține mâinile împreunate înaintea sa, nu stă drept, cu un zâmbet încremenit pe buze, ca un manechin dintr-un magazin de confecții, așteptând să te duci spre el de-a lungul coridorului ăla de la Spitalul 21 — iarăși și iarăși și iarăși — așa cum face în amintirile tale. E altfel acum și-ți trebuie o vreme ca să te obișnuiești cu el. Cu fiecare secundă care-ți trebuie pentru asta, îți vine să plângi. E atât de bine. El e *aici*. Totul e în regulă acum. Ești atât de fericită. Ești iarăși o fetiță și-ți vine să plângi.

Mă gândesc la Spitalul 21 și la Spitalul 8, cum ar fi să ajung iar acolo. *Aici e mai bine*, îmi spun eu. *E mult mai bine*.

Cealaltă cămașă hawaiană vorbește cu ciungul.

— Ar fi mai bine să șezi, dom' șef. Nu pleci nicăieri.

Ciungul urlă:

— Pe *tine* nu te cunosc! Nu cunosc pe nici unul din ăștia de-aici.

Acum sunt un civil.

— Ai fost reactivat, șefule.

— Nu poate fi reactivat un nenorocit cu un singur braț, ticălosule!

Am *un singur braț*, dar-ar dracii! Mă auziți? Camera asta e plină de uniforme de camuflaj, e vorba despre operațiuni secrete, e vorba despre zone interzise. M-ați mințit, fir-ați ai dracu de nemernici! Pot să muncesc pentru un patron civil cu un singur braț, dar mai mult ca sigur că nu pot să mă-ntorc în junglă pentru tine, ticălosule! Am o nevastă și copii și *un singur nenorocit de braț*! Amiralul a zis *activitate civilă*, am asta în scris, labagiule! A zis *comunicații*, labagiule!

Harry nici măcar nu clipește.

— Planurile s-au schimbat, șefule, spune el.

— Vreau să vorbesc *imediat* cu amiralul Straub!

— Amiralului i s-a spus să te aducă aici prin orice mijloace, șefule. A făcut ceea ce trebuia să facă.

— Nu *cred* asta. Cer să vorbesc cu amiralul Straub *imediat*.

— Amiralul Straub nu conduce chestia asta. De fapt, nu prea știe mare lucru despre ce se întâmplă aici.

— Ei, păi atunci, cineva o să trebuiască să-i spună.

— Nu cred.

Pe hol se apropie o siluetă, venind dinspre ușa de la intrare, dar încă nu m-am întors ca să mă uit. Mă uit la Steve și mă uit la ciung, întrebându-mă dacă într-adevăr e cel din vis. Vocea i se schimbă pe neașteptate. Nu mai țipă. Nu știe ce să mai creadă. Dacă-i adevărat, bătrânul amiral nu poate să-l ajute. Chiar dacă nu-i adevărat, chiar dacă ei îl mint, ce poate să facă? Nu poate decât să spună:

— Vreau să vorbesc cu cel care conduce operațiunea asta, domnule.

Vreau să vorbesc cu el *imediat*!

În sfârșit mă întorc să mă uit spre hol. Nu e una dintre cămășile hawaiene, nu e un alt membru al echipei în ținută de camuflaj.

E Bucannon.

Bineînțeles.

E îmbrăcat într-un costum tropical alb și elegant, curat lacrimă. E ca un vis, un vis pe care *am vrut* să-l am, dar de care n-am fost încă în stare. Am vrut să-l visez și pe *el* așa cum i-am visat pe ceilalți, și în visul ăla să încerc din nou, și de data asta chiar s-o fac. În visul pe care-aș vrea să-l visez — dar n-am fost încă în stare — el poartă un costum tropical alb și elegant. Îngenunchează în cortul lui, din cine știe ce motiv. Eu mă uit la el, atâta tot. Îi spun ceva, dar el nu e mort *încă*. Vorbim. El vrea să-l ajut. Mă gândesc la cum trebuie să fi fost când era copil și pe urmă o fac, iar craniul i se dezintegrează.

Ciungul — care e cam de vârsta lui Christabel — se întoarce și-l

vede și el pe Bucannon.

— Salut, Willie, zice Bucannon.

La început, ciungul nu se prinde. Zice:

— Vrei te rog să le spui labagiilor ăștia ce greșeală tâmpită au făcut, colonele? De paispe luni n-am mai avut nici un episod —n-am mai văzut *nimic* care să strălucească măcar un pic, știi bine —și căcănarii ăștia vor să mă trimită într-o misiune unde aş avea nevoie de două brațe numai ca să țin scârba aia de stație radio.

— Iar te subestimezi, Willie, zice Bucannon liniștit. O spune cu blândețe, ca-ntotdeauna. Ai fost plecat timp de un an și nu ți-ai mai folosit talentul, asta-i tot. O să revină, dar *trebuie* să ai încredere în el, Willie. N-ai avut încredere în el înainte și știm ce s-a întâmplat, nu-i așa?

Ciungul se holbează la el, fără să clipească.

— Am *un singur* nenorocit de braț, colonele, spune el.

— Și am auzit că ai învățat să-l folosești destul de bine, Willie. A trecut mai bine de un an, nu-i așa? Ai exersat cu el, sunt sigur. Bucannon se întoarce către una din „cămăși”. A trecut ceva mai mult de un an, corect?

Amândouă cămășile încuviințează din cap. Ciungul continuă să se holbeze la Bucannon, înțelegând în sfârșit a cui e operațiunea asta, deși nu-i vine să creadă.

— Colonele, am impresia că ești cam greu de cap! Nu trimiți în misiune un om cu un singur braț... nu-mi pasă ce fel de misiune e asta!

— Ba-l *trimiți*, îi spune Bucannon, când ai încredere în darul omului ăla, când știi ce poate acel dar să facă pentru el dacă omul ar avea încredere în el, dacă l-ar lăsa să se manifeste... Îl trimiți în misiune, Willie, dacă asta îl va ajuta să devină ceea ce el are potențialul să devină...

Ciungul se uită de jur-împrejur, se uită la noi toți.

— E nebun. L-ați auzit?

Nimeni nu se uită la el. Nimeni nu spune nimic.

— Ce-ar fi să-i cunoști pe oamenii ăștia, Willie? spune Bucannon. Cred că vei descoperi că ai ceva în comun cu ei, că, de fapt, dacă ești dispus să colaborezi cu ei, vei avea toate brațele suplimentare de care ai avea nevoie și că, de fapt, ești mult mai important pentru ei decât ți-ai putea închipui. Cred că vei mai descoperi totodată că ai aici componența unei echipe bune. (Zâmbește.) Niciodată nu știi de unde sare iepurele, Willie.

— *Dar-ar dracii!* urlă ciungul, făcând un pas către ușă. Dacă-ți închipui că am să stau aici și...

Unul din tipii în cămăși hawaiene, glumețul care nu-i amuzant deloc, îl apucă de braț, îl apucă din nou când acesta se smucește și-i spune ceva pe un ton potolit — ceva ce eu n-aud.

Ciungul se holbează la el și pe urmă se așează pe scaun foarte încet.

Bucannon se uită în jurul lui.

— Bună, Mary, zice el. Steve, zice, salutându-l din cap. Caporal Cooper.

Căpitanului îi spune:

— Salut, Robert.

Nu-i spune nimic lui Bach. Știu că acesta nu e cu adevărat unul de-ai noștri. El nu e decât dicționarul nostru.

Îmi spun în sinea mea că Bucannon o să rămână, că e/ e cel care-o să ne facă instructajul, dar mă înșel. Așteaptă puțin să vadă ce face ciungul, apoi pleacă fără să mai scoată vreun cuvânt.

Tipul pe care-l cheamă Harry se sprijină cu brațele de masă,

aplecându-se deasupra noastră. Când începe să vorbească, nu se adresează căpitanului sau lui Bach, ci nouă, tuturor.

— Doamnelor și domnilor, veți rămâne aici în Vientiane timp de patru zile. Vă aflați aici în scopul multiplu de, unu, a vă obișnui unii cu ceilalți, doi, a exersa rusa de care veți avea nevoie și trei, de a vă stabili acoperirea... făcându-vă apariția în oraș în niște uniforme pe care vi le vom distribui mâine seară. Trebuie să respectați câteva reguli. *Nu* veți vorbi rusește dincolo de pereții aceștia, decât dacă vi se cere. Veți *vorbi* rusește între acești pereți, și asta cât mai mult posibil. S-a înțeles?

Cineva încuviințează din cap.

— Dacă ghidul dumneavoastră crede că nu-i nici un pericol să vorbiți rusește într-un bar, în taxi sau în alt loc, vă va semnala asta prin fraza: *Eto prosto strașnîi son*. Puteți răspunde cu *Nu, eio strașili!* sau *Podaviis tî etim gorodom!* sau *Ciortîi șto!* sau orice altă expresie dintr-o listă pe care va trebui s-o memorați. După acest schimb de replici, veți putea folosi orice alte expresii pe care le-ați învățat. Pe de altă parte, dacă ghidul vă spune: *"Nas zdes ni ocen to priveceaiut"*, asta, doamnelor și domnilor, e semnalul pentru *situație nesigură*. Fraza *Eto prosto strașnîi son* va fi folosită pentru a semnala ieșirea din această situație. S-a înțeles?

Nimeni nu încuviințează din cap, dar n-are importanță.

— Veți primi câte o foaie cu instrucțiuni, unde sunt trecute toate aceste probleme. Foaia aceea, doamnelor și domnilor, *nu* trebuie să părăsească această clădire.

— Tony și cu mine, adaugă el arătând cu capul spre cealaltă cămașă Godfrey, am absolvit amândoi cursurile de rusă de la Monterey. Am înțeles că interpretul ARVN din echipa dumneavoastră, locotenentul Bach, deține și el o licență în rusă de la una din universitățile importante din țara lui. Împreună vom lucra cu dumneavoastră în problemele legate de sintaxă, vocabular, pronunție, și în particularitățile de gestică și mimică facială ale limbii ruse. Acestea din urmă sunt importante ca indicii subliminale pentru orice individ pe care l-ați putea întâlni și care a avut contacte îndelungate cu vorbitorii veritabili de limbă rusă, probleme legate de accent, de expresiile argotice, de gesturi, de limbajul mișcărilor...

Cealaltă cămașă intervine:

— Acum poate-ar fi nimerit, Harry, să le spui cum îi văd nord-vietnamezii pe ruși.

Harry se zgâiește la el ca și cum cei doi nu s-ar înțelege bine tot timpul dar nu e momentul acum să discute problema asta.

— *Mulțumesc*, Tony. Pe măsură ce veți începe să vă considerați ruși, doamnelor și domnilor — și o astfel de gândire s-ar putea să însemne pentru dumneavoastră diferența dintre viață și moarte — va trebui să vă simțiți, unu, nu foarte prietenoși, adică, nu foarte predispuși la zâmbet, doi, nu cine știe ce de generoși, adică, nu foarte largi la punga și, trei, nu deosebit de igienici. Astea sunt percepțiile pe care nord-vietnamezii, dat fiind contactul lor prelungit cu persoanele sovietice, le au despre aliații lor. În comportamentul de zi cu zi, asta s-ar traduce simplu prin: nu zâmbi, nu da bacșișuri, nu încerca să-i ajuți pe băștinași și nu te spăla. Dacă veți proceda astfel, doamnelor și domnilor, veți fi convingători...

Vrea să ne audă râzând. Așteaptă, dar cealaltă cămașă hawaiană strică tot efectul zicând:

— Asta sintetizează frumos problemele.

Glumețul spune ceva ce noi n-auzim, apoi se adresează căpitanului:

— Ceva de adăugat, domnu' căpitan?

Kelly clatină din cap.

— Doamnelor și domnilor, începe Harry din nou, sunteți siliți să rămâneți între zidurile acestei clădiri. În Vientiane *nu* există soldați sau infirmiere în ținută de camuflaj și nici ciobănești germani de patruzeci de chile, care să umble brambura pe străzi. Cei din Pathet Lao au o ambasadă la patru cvartale de casa asta și circulă în voie pe străzile din preajmă pentru că n-au adus războiul în orașul ăsta — *încă*. *Nu* veți ieși afară pentru o țigară. *Nu* vă veți plimba încolo și înapoi pe strada asta, oricât de tare v-ar chinui insomnia, oricât de pustie ar părea strada. Din punct de vedere oficial, noi suntem o sală de lectură a sectei Știința Creștină, închisă acum pentru renovare. În biblioteca din partea din față a clădirii veți găsi ziare, reviste, cărți de citit și cărți de joc. Țineți draperiile trase. Lăsați jaluzelele la locul lor. Puteți da drumul la aparatele de radio. Puteți să vă uitați la singurul televizor pe care-l avem. Puteți să vă faceți vizite în camerele dumneavoastră. Vrem să vă simțiți cât mai confortabil cu putință în timpul șederii dumneavoastră aici, dat fiind că veți trăi împreună în niște condiții deloc confortabile în cele două sau trei săptămâni ale misiunii dumneavoastră. Întrebări?

Mă uit la Steve, iar el se uită la mine. Ne gândim la *cele două sau trei săptămâni ale misiunii dumneavoastră*.

— În cazul ăsta, sunteți liberi să plecați, spune în cele din urmă glumețul și nici de data asta nimeni nu râde.

Parc-aș fi într-un film. Nu seamănă cu nimic din ce-am mai văzut până acum. Știți, o poveste de aventuri — Tom și Becky, Mickey și Judy, toți în căutarea aventurii. O să se rădă sănătos, desigur, dar o să fie și câteva sperieturi zdrene — fiindcă americanilor le place asta — iar până la urmă totul o să se termine cu bine. Este o poveste *americană*, un film *american*. Are un regizor *american*, știu asta, așa că totul o să se termine cu bine.

Capitolul 20

Camera lui Steve e mai jos de-a lungul holului față de a mea și, când ajung acolo, îl găsesc așezat pe pat. Pe noptieră se află o mică vază albă. Un ventilator atârnat de tavan se învârteste foarte încet. Pe perete, lângă fereastră, se târăsc două șopârle micuțe cu capetele mari. E un film. Unul în care joacă Bogie, știu bine. Bacall e și ea pe undeva, așteaptă.

Stau în picioare în fața lui și nu știu ce vrea. Nu știu nici ce vreau *eu*. El se ridică zâmbind ușor și mă sărută. Mă cuprinde cu brațele și mă sărută, dar nu rămânem așa prea mult. Suntem țepeni ca niște stâlpi.

— Te simți bine? întreabă el, iar eu îmi amintesc de ultima oară când a spus asta... cu mult timp în urmă, lângă un cort de popotă.

— Mda, îi spun eu. Bucannon a adus niște pastile.

— Te ajută?

— Da, mă ajută.

Nu mai spune nimic. Stăm în picioare, la o jumătate de pas distanță, atâta tot. Îmbrățișarea s-a terminat și nici unul dintre noi nu mai știe ce să spună acum. Așa că zic:

— Cred c-or să înceteze să-mi mai dea pastilele de îndată ce începe misiunea, Steve. Așa că am păstrat câteva.

El încuviințează din cap. Fața lui e iarăși familiară, o față pe care o știu.

— Chiar nu putem face nimic? spun eu.

Vreau să stau aici în încăperea asta mică, în fața lui — fără injecții,

fără pastile — în această frumoasă vilă colonială franceză, cu mica ei bibliotecă, cu micul ei pachet de cărți de joc, cu ventilatorul din tavan care se învâртеște, și să nu am de a face cu nimic mai complicat de atât. Vreau să mă așez pe pat cu el. Vreau să mă întind în pat cu el, să ne atingem doar, dar mă uit acum la fața lui și e cea pe care am văzut-o de prea multe ori — în ploaie, cu digurile întunecate în spatele lui, trupul lui orientat într-o direcție oarecare, ca o limbă de ceas, tresărind spasmodic sub ploaia de gloanțe, în nămolul roșu roșu.

— Ambasada n-o să ne ajute, spun eu. Așa e? Chiar dacă am reuși să ajungem acolo, nu ne-ar ajuta, este?

El încuviințează din cap.

— N-am putea să plecăm în Thailanda și *pe urmă* să fugim de acolo? N-am putea să găsim undeva niște haine, poate în schimbul AK-urilor, și să fugim prin Thailanda?

— Firește, zice el. Am putea face asta.

Nu-i înțeleg tonul.

El se așează pe pat cu mișcări încete, de parcă s-ar pregăti pentru un discurs.

— Noi vom arunca în aer Digurile Roșii, spune el. Știi tu ce înseamnă asta, Mary?

— Da, Steve, știu ce-nseamnă, răspund eu, supărându-mă. Înseamnă că n-o să reușim. Înseamnă că n-o să ne întoarcem.

Lasă impresia că nici nu m-a auzit.

— Dacă putem să aruncăm în aer digurile alea, spune el, putem pune *capăt* războiului ăsta, Mary. Nici mie nu-mi place mai mult decât ție, dar dacă există o șansă s-o facem, să distrugem Digurile Roșii și să sfârșim totul, trebuie să merite efortul, Mary. De asta suntem *aici*, nu-i așa? Pentru asta *credeau* că mor toți cei pe care-i știm că au murit aici, nu-i așa? Am putea să fim noi cei care să-i punem capăt.

E o voce pe care nu i-am mai auzit-o până acum. E băiatul care s-a înrolat. Băiatul care a vrut să fie unul din ostașii Corpului Păcii al lui JFK, indianul alb care-l cunoștea pe Dumnezeu și știa totodată orașele omului și pădurea cea mare, care i-ar fi salvat pe sălbaticii din lumea asta de cei care-ar fi vrut să-i transforme în păgâni — sau cel puțin să-i salveze de ei înșiși. Băiatul care nu a găsit aceste lucruri aici, iar acum... acum vrea ca totul să se sfârșească.

Îi spun:

— Ascultă ce-ți spun, Steve. *Noi n-o să reușim.*

Dar el nu ascultă. Nu *vrea* să audă. Spune:

— Există o *șansă*, Mary. Știu că există. O fi el Kelly scrântit, dar e bun. E un telepat, Mary. Așa se cheamă cei ca el. Poate să citească gândurile. Însoțitorul câinelui e și el un telepat, dar e legat de câinele lui. Vede, aude și miroase la fel ca și câinele lui. *Eu* sunt ceea ce se cheamă un *GESPer* (*General Extrasensorial Perception* — Percepție extrasenzorială generală), Mary, și încă unul bun. N-am căpătat nici măcar o zgârietură în războiul ăsta, Mary. După cum se vede, șeful de echipaj — ciungul — e un *precognitiv în stare de veghe*. Și el ar putea să fie *realmente* bun, dacă s-ar ivi prilejul nimerit. În momentul ăsta, nimburile văzute de el în jurul oamenilor care-or să moară îl *sperie*. Nu poate face nimic în privința asta. E un băiat din Carolina de Nord, care se ducea la Școala de Duminică, Mary, și e pătruns de asta până-n măduva oaselor. Dacă merge cu noi, Mary, o să reușim să-l convingem că e vorba de *un dar de la Dumnezeu*, că nu e nimic rău. *Știu* că vom reuși. Și Bucannon crede la fel. Interpretul ARVN nu e un talent, dar e nordic prin naștere, știe rusește, vrea să reușim și va fi o achiziție nemaipomenită. M-am gândit mult la asta, Mary. Există o șansă. Trebuie să profităm de

ea.

Nu pot să cred ce aud. Îmi vine să-l întreb: *Ce ți-au făcut, Steve?*

— Avem de asemenea și visurile *tale*, Mary. Și să știi că te-nșeli.

Bucannon *vrea* ca această misiune să reușească. Dacă Hanoiul cade, războiul se termină. Cum ar putea el să nu *vrea* asta? Washingtonul n-o să recunoască, dar toată lumea va ști că echipa *lui*, experimentul *lui* au adus sfârșitul. El își va adjudeca meritul, Mary, dar fără să fie blamat. O să ajungă general, toată lumea o să-i ciugulească din palmă, și cine n-ar *vrea* asta?

— Ascultă, încerc eu. Avem visele mele, Steve, și în visele alea...

Dar el continuă să vorbească. Zice:

— Bucannon o să-ți dea pastilele dac-o să-nțelegă, Mary, sunt sigur că o va face. Când o să-i spunem că nu ești de folos nimănui dacă te tăvălești pe jos și ții tot timpul, o să-ți dea și alte pastile, sunt sigur. *Eu* am să-i spun, și am să-i spun că nu merg cu ei dacă n-o face. De fapt, ești mai prețioasă pentru noi ca sanitar. S-ar putea ca o dată ceva dintr-un vis de-al tău să salveze viața unuia dintre noi, dar tu valorezi mult mai mult ca infirmier. Asta am să-i spun. Căpitanul e de acord. O să pună și el o vorbă ca să-l convingă.

Se oprește din vorbit iar eu spun:

— Am avut deja visul, Steve. În el, tu mori. În el, tu te afli undeva pe malul unui râu, un râu foarte mare, și mori.

Aștept o clipă și adaug:

— Și eu sunt acolo.

Nici acum n-a auzit nici un cuvânt. Dau să-i spun din nou, dar el mă oprește și zice:

— Când ai avut visele alea, luai pastilele, Mary?

Pare a fi vocea altcuiva, a cuiva pe care-l cunosc. Știu ce încearcă să spună, ce încearcă să facă, și nu știu dacă să plâng sau să țip. *E aici de zece zile — numai zece — și deja vorbește exact ca ei.*

— *Ascultă-mă*, zic eu. Prima oară când te-am visat, cum mureai aproape de Digurile Roșii, cu soldații NVA viermuind peste tot, nici măcar nu *știam* că există o pastilă. A fost în noaptea de dinainte de a te cunoaște și nici măcar nu *știam* ce înseamnă visul. N-am știut până când am auzit despre misiunea ta, cea cu dispozitivul nuclear, și atunci am început să visez din nou. Din cauză că am avut visul, am încercat să-l omor pe Bucannon. Kelly m-a oprit, mă citește ca pe o carte deschisă. Când Bucannon a anulat misiunea, am crezut că am învins — am crezut că te-am salvat — și că visul o să înceteze. Dar n-a fost așa. Am încercat să-l ucid pe Bucannon și din pricina asta misiunea s-a schimbat, dar visurile, Steve, *n-au încetat*. Înțelegi ce-ți spun?

El clipește. Nu spune nimic. Eu zic:

— Ce vreau eu să spun, Steve, e că visul *n-a fost* nicidecum despre acea primă misiune. A fost despre misiunea asta, a ta, a mea, a lui Cooper și a șefului. Eu am visat tot timpul despre misiunea *asta*.

— Știu că ai încercat să-l ucizi.

— Cum?

— De la Bucannon știu că ai încercat. El și căpitanul mi-au povestit și amândoi au spus că au înțeles de ce și că nu ți-au păstrat nici un fel de resentimente, pentru că amândoi au înțeles stresul la care ai fost supusă. Ei *vor* ca misiunea asta să reușească. Știu asta. Și ei vor ca războiul să se sfârșească la fel de mult ca mine sau ca tine. Bucannon e altfel acum, Mary. Crede-mă. Zău că este. Înțelege ce e în joc și benzile, operațiunea lui, cercetările lui, pur și simplu chestiile astea nu-i mai aparțin. O să se-nvârtească printre generali, Mary — printre președinți — dacă misiunea asta reușește.

Steve, vreau eu să-i spun. *Nu se poate să-l crezi. Asta n-a spus niciodată în viața lui adevărul.*

— Am avut visul fără nici un fel de pastile, Steve, spun eu în schimb, făcând încă o încercare și încercând să nu aud. Am avut același vis de nenumărate ori. Dacă plecăm în misiunea asta, Steve, o să se transforme în realitate. Dacă plecăm în misiunea asta, o să murim și Hanoiul n-o să fie inundat. Steve, dacă plecăm în misiunea asta, războiul n-o să se sfârșească.

— Fixitatea viitorului nu e certă, spune el repede și e Bucannon. Ceea ce aud e vocea lui Bucannon.

— Tot ce trebuie să facem, Steve, e să fugim de-aici. Dacă fugim, *nimeni n-are să moară.*

El se uită la mine și fața i se schimbă. Se înmoaie, de parcă s-ar da bătut, iar eu mă înfior.

A mințit, Mary, se aude o voce, iar acum are să spună adevărul.

— Asta am făcut mereu, îmi spune el pe neașteptate, cu o voce tare obosită. Eu plec și ceilalți mor. Gloanțele nu mă nimeresc, minele nu mă ating, așa că plec acasă. Dar Dogman, Malcolm, și toți ceilalți trebuie să rămână. Ei n-or să ajungă *niciodată* acasă. La ce bun totul, Mary, dacă eu plec mereu, dar ceilalți trebuie să rămână?

— Dacă noi plecăm, spun eu repede, Bucannon o să renunțe la misiune, Steve.

— Nu, zice el. N-o să renunțe.

Vocea lui e monotonă și fără viață acum, ca a lui Christabel în ziua aia. Nu-și mai poate aduna gândurile. Ca din senin, fără să mă gândesc, știu ce-o să spună.

— O să găsească pe *altcineva*, Mary. O să găsească alți *cinci* inși, dac-o să fie nevoie. O să aleagă alți doi din tabără — alte două talente — ca să ne înlocuiască, și poate că ei n-or să fie la fel de buni. Misiunea o să meargă înainte și poate, cine știe, cele două persoane cu care-o să ne înlocuiască — talentele *Ior* — n-or să fie la fel de bune. Și dacă n-or să fie, atunci șansele lui Cooper, Bach și ale șefului or să fie și mai mici...

— Nu poți să fii sigur de asta, îi spun eu.

— Ba da, zice el. Pot.

Are dreptate. *Poate.* Și iarăși, pentru că Bucannon e Bucannon, știu ce are să spună: că Bucannon sau Kelly sau amândoi *i-au spus*. Că i-au spus-o chiar zâmbind, cu compasiune, ca de exemplu: „Dacă ceva s-ar întâmpla cu tine sau cu Mary, am fi nevoiți să vă găsim niște înlocuitori din tabără. Înțelegi asta, firește. Suntem hotărâți să realizăm misiunea asta, Steve. Iar înlocuitorii pe care-o să-i alegem s-ar putea să nu fie la fel de buni ca voi. Iar asta ar afecta șansele misiunii, nu-i așa, ar afecta șansele echipei de a ajunge până acolo și înapoi, nu-i așa, Steve?”

Când o spune, o spune așa cum simte nevoia s-o facă, cu cuvintele pe care simte nevoia să le folosească. Nu mi le amintesc exact, domnule maior. Tot ce-mi amintesc este ce am *simțit* când le-am auzit — ce am *simțit* când mi-am dat seama încă o dată că nici unul dintre noi n-o să scape vreodată de Bucannon...

Ei au folosit cuvinte ca: *De fapt, Steve, dacă cineva din echipă s-ar opune includerii unui alt membru al echipei, să zicem, dacă ar susține cu hotărâre scoaterea din echipă a locotenentului Damico, pentru că e femeie, am fi nevoiți să-l înlocuim pe membrul echipei care ne face neazuri, nu-i așa? De fapt, am fi nevoiți să-i înlocuim atât pe locotenentul Damico cât și pe acel membru recalcitrant, iar înlocuitorii pe care i-am găsi s-ar putea să fie niște talente mai slabe. Iar șansele misiunii — șansele întregii echipe — ar fi diminuate în consecință. Poți să înțelegi asta, sunt sigur.*

Ei au folosit cuvinte ca: *Dacă cineva din echipă ar adopta o poziție de rezistență de orice natură, Steve, am fi nevoiți să-l ținem pe el — și pe oricine ar colabora cu el — într-un loc sigur, fără posibilitatea de a comunica cu exteriorul, pentru o lungă perioadă de timp. N-ai fi și dumneata de acord, domnule căpitan? Numai pentru binele misiunii, la asta mă refer. Unde și cât de lungă ar fi acea detenție, nu știm. Noi nu ne ocupăm cu astfel de treburi. Am încredința sarcina asta altora, sunt sigur. Probabil că nici n-ar fi în Statele Unite. Nu, sunt sigur că n-ar fi. S-ar putea să fie, de exemplu, în Vietnam, sub jurisdicție locală. Sau poate aici, în Laos, în custodia vreunui subcontractant. Nu știu. Tot ce știu, Steve, e că va dura cam un an.*

— Fixitatea viitorului nu e certă, spune Steve din nou.

Aș prefera, îmi spune el de fapt, să-mi asum riscul prezis de visurile tale.

Aș fi putut să mint, aș fi putut să mint într-o mulțime de feluri, dar n-am făcut-o. L-am auzit pe Cooper râzând, o amintire. L-am văzut îngenunchind lângă câinele lui. Am văzut două fete albe, o soție stând în picioare lângă ele și un bărbat ciung care le urmărea cu privirea în timp ce desfăceau cadourile de sub un pom de Crăciun. L-am văzut pe locotenentul ARVN împreună cu o femeie, într-un parc, lângă un iaz, și am auzit cuvinte vietnameze pe care nu le puteam înțelege.

Bine, îi spun eu. Bine.

Mi-am dezbrăcat cămașa, Steve și-a dezbrăcat-o pe a lui și ne-am întins în pat pe întuneric, fără o vorbă. Am ascultat ciorovăiala celor două șopârle micuțe, trecerea grăbită a unei mașini pe strada umedă de jos, foșnetul scos de rotirea ventilatorului din tavan.

Știam că Bucannon putea să ne vadă chiar și atunci, în timp ce mergea cu mașina prin oraș. Știam ce gândește: *Ea se gândește la mine, căpitane. Se gândește la mine cum conduc prin oraș și mă gândesc la ei. Ei stau întinși pe patul lui acum, abia atingându-se, în arșița umedă a acestei nopți. Din cauza caporalului, a locotenentului ARVN și a șefului, el va rămâne în misiunea asta. Fiindcă el rămâne, o să rămână și ea. Peste o clipă, căpitane, ei nu se vor mai gândi la mine. Se vor atinge unul pe celălalt în întuneric și vor găsi alte motive să rămână...*

Când Steve a întins mâna spre mine, așa am făcut... am încetat să mă gândesc la Bucannon. Dorisem asta de-atâta timp, deși nu așa aș fi vrut să fie. Nu ne-am grăbit. A fost bine.

Bucannon știa.

O să viseze despre el acum, căpitane. O să se străduiască și mai mult să-i salveze viața.

O să viseze despre toți. O să încerce să le salveze la toți viața.

*Fotocopie, Scrisoare, Dosarele de comandament (Personal),
Operațiunea Urangutan, Tiger Cat, Vietnam
CARTIERUL GENERAL
ZONA PACIFICULUI DE SUD-VEST
A.P.O 500 16 februarie 1946*

Dnei Amanda R. Balsam
1145 Narraganset Street
Baltimore, Maryland

Dragă doamnă Balsam,

Vă rog să acceptați sincerele mele condoleanțe pentru moartea soțului dumneavoastră, căpitanul Stephen Robert Balsam. Căpitanul Balsam a slujit cu devotament patria noastră iubită și, prin moartea lui, am pierdut într-adevăr un brav camarad de arme.

Al dumneavoastră credincios,
Douglas MacArthur

Fotocopie, Grafic, Beretele Verzi și oponenții războiului, de David Mark Mantell, Dosarele de comandament (Bucannon), Operațiunea Urangutan, Tiger Cat, Vietnam

Vârsta la momentul primului act sexual complet
(urmează un grafic minuțios)

Capitolul 21

Cooper dă replica. Steve și cu mine dăm replica. E dimineață devreme, sorbim cafeaua între două replici, iar ciungul nici măcar nu e de față. Cămășile hawaiene — amândoi degajă prospețime, petele de transpirație nu le-au apărut încă — nici măcar nu se uită la Bach. *Ei* sunt acum șefii, cei cu atestate de la Monterey, și când locotenentul, care stă drept pe scaun, cu mâinile adunate în poală, încearcă să ajute și el spunând: „Gândiți-vă că pronunțați cuvântul *idiot* fără diftong — *i-diot* — asta mi-a spus-o cândva un căpitan american la Saigon”, indivizii se uită la el de parcă tocmai a murit ceva în încăpere și a început deja să pută. La început am impresia că locotenentul nu știe, dar după vreo două minute îl văd că se ridică și zice: „Vă rog să mă scuzați”, după care pleacă cu dicționarul lui de expresii cu tot, și-mi dau seama că știe.

— Dacă vreți, n-aveți decât s-o spuneți și ca pe „un idiot fără diftong”, spune hawaianul cel glumeț, dar asta n-o să vă ajute prea mult dac-o să fiți prea obosiți ca să vă amintiți mnemonica, doamnelor și domnilor. Mai bine *pronunțați* cuvintele. *Ascultați-le și pronunțați-le* până când gura vi se obișnuiește cu ele.

Pronunțăm împreună cu el. *Idiot dojd! Plouă. În dimineața asta n-am luat nici o pastilă. Mi-au dat una, dar n-am luat-o. Am strâns șase, despre care ei nu știu, dar mă-ntreb dacă știu. Poate că ei chiar vor ca tu să ai șase pastile, Mary. Șase fix.*

N-am luat nici o pastilă și mi-e greu să mă concentrez. Vorbim în rusește. *Oare o să se-ntâmples?* Oare-am să văd în dimineața asta ceva ce nu vreau să văd, numai pentru că vorbim rusește, pentru că ei mă fac să ascult toată vorbăria asta în rusă și-o să plouă, și-or să fie din nou cadavre și noroi? Dumnezeule mare și bun. *Ia o pastilă, Mary. Fă-o spre binele nostru, al amândurora.*

— Locotenent Damico, zice pe neașteptate glumețul, cu bărbia lui proeminentă îndreptată spre mine. *Vî zacem prișli na reku?*

— *Ia prișol po proz'be...*, zic eu.

— Se poate și mai bine, locotenente. Până acum ar fi trebuit să știi expresia asta. *Ne-știința* poate să însemne moartea ta și a câtorva dintre amicii care te-nsoțesc în această căutare de comori.

Știu, Harry. Știu.

Individul rostește din nou, răspicat:

— *Vî. Zacem. Prișli. Na. Reku?*

Cunosc fraza, dar prima oară a pronunțat-o cursiv, ca un *adevărat*

rus. *Ce căutați pe râul ăsta?*

Mai încercă o frază, pronunțând-o și pe asta cursiv, iar eu n-o înțeleg. La liceu, la spaniolă abia obțineam notă de trecere, vreau eu să-i spun. N-am învățat în familie echivalentele rusești pentru *taco* (specialitate culinară mexicană), *olé*, *Domnul fie cu tine* sau mai știu eu ce altceva.

Mă mulțumesc să spun:

— O să avem de vorbit cu niște *ruși*, Harry?

— Nu asta contează, Damico, zice el de parc-ar fi așteptat asta, de parc-ar fi știut că o să se găsească vreun cârcotaș care să ridice problema. Important e ce impresie le faci soldaților NVA care au auzit *beaucoup* ruși vorbind. Ei or să știe ce trebuie să *simtă* când aud un astfel de rus, când îl văd vorbind limba asta, și dacă *tu* nu le sugerezi același set de indicii când vorbești, atunci ești un american mort. N-o să fiți în stare să pătrundeti nici măcar un centimetru în regiunea aia, *nici unul* dintre voi, dacă rămâneți fără acoperirea asta, mă-nțelegeți?

Fir-ați ai dracului de cowboy. Până și muierea asta e un cowboy nenorocit, gândește el.

Seriosul se apropie, îi zice câteva vorbe pe care eu nu le aud, iar Harry exclamă:

— Da, să știi c-așa e!

— Harry, zice seriosul, crede că de vină e faptul că nu ți-ai luat medicamentul azi, locotenente. *Mie* mi se pare că pur și simplu nu vrei să înveți materialul ăsta. Dați-mi voie să vă subliniez cât e de important să învățați expresiile-cheie, astfel încât să fiți în stare...

Începe. Cred că e o închipuire și îmi spun: ți-e *teamă* c-o să se-ntâmples, Mary. Vezi lucruri pentru că ți-e *teamă* că le vei vedea. *Frica* poate să te aducă în starea asta, Mary. Imaginația e un lucru îngrozitor. Apare un râu atât de larg încât pare un lac. Iată și o ambarcațiune greoaie și cenușie, cu două mitraliere sovietice de calibrul 0,50 la prova. Ne aflăm la bord. În santină am pus niște saci, pe care scrie, în limba lor, *Proprietate a Guvernului de la Hanoi*. Am pus saci și în bărcuțele roșii legate într-un șir în spatele nostru. Din față se apropie o șalupă cenușie, cu o stea roșie la prova, mișcându-se încet ca un vis. Ba nu, sunt *două*. Le vedem cum se apropie și nu putem face nimic.

E un filmuleț fără sonor, iar eu gândesc: *Tu născopești chestia asta, Mary. Nu se aude nici un sunet. Nu moare nimeni. Născopești totul.*

Prima șalupă cenușie ajunge și mai aproape, mitralierele sunt pregătite de tragere, și în depărtare văd un pod, un pod mare și întunecat. Ar trebui să-l cunosc, îmi spun eu. *Toată* lumea cunoaște podul ăla. Noi l-am bombardat de nenumărate ori și el e tot acolo. În spatele meu, micile sampane roșii, cu încărcătura acoperită de prelată, încetinesc o dată cu noi. Pe punte, peste tot în jurul meu, sunt numai *ruși*...

Nu. Sunt *ei*, ceilalți, și chipurile li se văd deasupra uniformelor, care și ele au niște steluțe roșii. Chiar și fata cea albă, îmbrăcată de asemenea în uniformă. Stau undeva jos, pe niște saci de molton, pentru că așa mi s-a spus, iar unghiul de perspectivă e ciudat. Oamenii pe care-i cunosc — fețele — sunt adunate către prova bărcii, dar eu stau aici... pe niște saci de molton...

Pentru că nu trebuie să fiu văzută. Pentru că pielea mea...

— Medicamentul, spune o voce, *nu* va influența performanțele ei lingvistice, *Trung Uy*. Nu-i așa, domnule căpitan?

Vocea mai spune și altceva — în rusește, de data asta. Peste tot în jurul meu se vorbește rusește. Cei aflați la prova acestei nave de patrulare vechi și cenușii vorbesc rusește. Dincolo de ei, prima și a doua

șalupă cenușie s-au oprit, cu mitralierele pregătite de tragere. De pe ele se revarsă o mulțime de indivizi cu fețe mici, cu trupuri firave în uniforme de culoarea nisipului, dar cu aceleași stelute roșii. Se aud și mai multe vorbe în rusește, dar nu vin de la vocile pe care le cunosc. Cea care vorbește rusește e o voce de pe prima șalupă cenușie:

— *Vî zاعم prišli na reku?* întreabă vocea, mânioasă.

Ce căutați aici?

Nu trebuie să mă ridic. Sunt nevoit să stau aici, prefăcându-mă bolnav, astfel ca nimeni să nu-mi vadă pielea. Nu am voie nici măcar să mă uit în sus, fiindcă dac-o fac, ei or să o vadă. Înțeleg asta. Înțeleg că nici n-ar trebui să mă aflu aici, și nici nu m-aș afla, dacă omul care ne-a trimis n-ar avea *întotdeauna* un motiv. Nu sunt fețe ca a mea în țara asta — sau în țara a cărei limbă o vorbesc cu toții — dar el are motivele lui.

Aud *A naiomnie soldatî pri vas zاعم? Zاعم vam arujia?* („Dar mercenarii pentru ce vă trebuie? De ce aveți arme?”) Văd fețele care vorbesc, un ofițer vietnamez pe care-l cunosc, altul pe care nu-l știu, uniforme sunt aceleași, dar fețele sunt diferite. Pot să le văd fără să-mi ridic privirea. Câinele se reazemă de mine, urmărindu-i. Îi văd pentru că îi vede el.

Se iscă agitație. Cineva se apropie de mine și inima-mi bate cu putere, simt cum îmi bubuie capul. Mă țin cu mâinile de stomac. Mă prefac din răspuțeri că sunt bolnav, foarte bolnav. Îmi vâr capul între genunchi. Închid ochii și-i *văd*, așa cum îi vede câinele. Trei uniforme kaki se apropie de noi. Gulere rigide, stele de un roșu palid, bonete mici care se profilează în lumină. Cerul luminos și încetșosat din spatele lor îi face să pară mai închiși la culoare, mărunți de statură dar siguri pe ei și mânioși, un mic film în culori pastel. Sunetele scoase de vocile lor parc-ar fi niște păsărele agitate. Sunetele navei, nenumăratele scrâșnete și șuierături, pufăitul motoarelor care merg în ralanti, plesnetul apei pe o carenă, se repetă la nesfârșit. Mirosurile *lor*, de la haine, de la sebumul trupurilor hrănite cu pește, mirosul de teamă, de mânie. Mirosurile râului, o *mie* de mirosuri. Mirosurile bocancilor lor. Foșnetul slab dar clar al hainelor lor, care se apropie.

— *Vî zاعم prišli na reku?*

— Te rog să repeți propoziția, locotenente, spune o voce.

Încerc. Nu-mi iese nimic din gură. Nu trebuie să vorbesc, să-mi arăt fața. Trebuie să par bolnav, incapabil să-mi ridic capul. Dizenterie *amoebică* — sau poate ceva și mai grav. Ca să dovedesc asta, mi-am murdărit pantalonii, am făcut-o cu zile în urmă, fiindcă așa mi-a zis cineva. Nu recunosc sunetele pe care le scot gurile astea, totuși cunosc mirosurile *fricii*, așa cum le cunoaște și câinele.

Cineva urlă la mine. Eu nu-mi ridic privirea. Nici măcar n-o caut din priviri pe fata albă. Nu spun nimic. Nu mai stau pe sacii de molton — sunt pe punte — și gloanțele mă ard precum focul. Mă căznesc să mă ridic, ghearele-mi alunecă, mă ud — și mă străduiesc cât pot să nu scot nici un sunet în timp ce gloanțele ne lovesc, iarăși și iarăși. Dar nu mă pot abține — *îmi pare rău* — și scot un sunet. *Scâncesc*.

Scâncesc din nou.

Spun:

— *Vî zاعم prišli na reku?*

Pronunț fraza cât mai corect cu putință, așa cum a pronunțat-o el, cel din fața mea, bănuitor și mânios. Aud cum o *spune* insul cu față mică în uniformă kaki și o spun și eu. O spun perfect, ca un ecou.

După care îi răspund:

— *Mî na spețzadanii. Prokliataia pagoda.* („Suntem în misiune specială. Afurisită vreme.”)

Ăsta e răspunsul corect și pe deasupra îl pronunț bine, dar chiar și așa gloanțele mă lovesc. Ei îmi văd fața, așa că gloanțele vin spre mine. Întinericul nu începe în ochii mei, ci într-ai *lui*, în blana lui încâlcită și plină de sânge, în *scâncetul* pe care nu și-l poate reține, și pe urmă se scurge în mine. Gloanțele ne lovesc pe amândoi. Dau din nou răspunsul — și e corect — dar nu contează. Simt niște degete pe gât, ceva îmi pipăie ochii, craniul. Gloanțele ne lovesc iarăși pe amândoi și scâncesc. Îmi pare rău, dar scâncesc.

Un bărbat în cămașă înflorată se holbează la mine. Nu scoate nici un sunet. Ochii lui sunt altfel.

Steve — așa-l cheamă pe tânăr — se holbează și el la mine. Puștiul negru — îl cunosc — se uită lung și tremură, de parc-ar simți-o și el. Căpitanul urmărește scena.

Ai mers cu mine, Kelly? îl întreb eu. *A mers și Cooper?*

E ca și cum tocmai aș fi țipat, dar într-un fel sau altul n-am auzit, deși toți cei aflați în încăpere au auzit. Asta se citește pe fețele lor.

— A fost *foarte* bine, locotenente, zice insul în cămașă înflorată. Te-ai jucat cu noi, Damico. Ești mult mai bună decât ne-ai lăsat să credem.

Tremur. Simt mirosul râului, simt toate mirosurile. Simt cum pătrund gloanțele și tresar violent.

„Cămașă înflorată” continuă să se holbeze la mine. Ceea ce am făcut adineauri îl deranjează. Accentul, comprimarea. N-are de gând să treacă mai departe până când nu înțelege.

— Ai exersat cu locotenentul Bach, Damico? zice el.

— Da, răspund eu, încercând să mă țin pe picioare.

Dac-am să cad, dac-am să mă zvârcolesc pe podea — dac-or să mă vadă zvârcolindu-mă — or să știe de ce. Or să-mi dea altă pastilă.

— Da! spun eu, prea tare.

Noroc că locotenentul ARVN nu e acolo, altfel s-ar întreba de ce mint.

— Ai urechea formată pentru învățarea limbilor, locotenente. Reușești să comprimi vocalele chiar mai bine decât locotenentul Bach. Asta chiar că nu pot să-nțeleg. Ai vreo rudă de origine slavă?

Steve se uită la mine la fel ca și ceilalți. Nici el nu înțelege.

— Nu, răspund eu.

— Să mergem mai departe, domnilor, spune insul în cămașă înflorată. Vreau s-aud din nou întrebarea și răspunsul. Asta-i întrebarea pe care-o s-o auziți imediat ce-o să treceți de Moc Song.

Le vorbește tuturor, dar se uită la mine.

Steve și Cooper repetă frazele. Le pronunță ca la lecția de spaniolă din liceu, așezați în rânduri mici.

— *Vî zacem prișîi na reku?* spun eu o dată cu ei. Pe urmă răspund: *Mî na spețzadanii. Prokliataia pagoda.*

Ceilalți repetă frazele, încercând să-și îmbunătățească pronunția.

— A fost mai bine prima oară, Damico, zice tipul în cămașă înflorată, privind în altă parte, căci și-a pierdut interesul.

Mă uit la căpitan, iar el se uită la mine. *Ai mers cu mine, nu-i așa, Kelly? Nu tremuri, dar ai mers cu mine, este? Și tu ai fost acolo.*

El încuviințează din cap. Sau mi se pare. Nu sunt sigură, dar nu contează.

Lui nu-i pasă.

Când plecăm la masă, Steve vine după mine în cameră. Îi spun că n-am nimic.

-Ești sigură? mă întreabă el.

Eu dau din cap aprobativ.

— Nu vreau decât să stau întinsă un pic, zic eu.

— Ești sigură că medicația e bună?

— Da, sunt sigură.

El așteaptă, de parc-ar vrea să mă întrebe ceva, de parcă nu i-ar veni să creadă că a mea a fost vocea pe care-am avut-o jos — a fost de bărbat, de oriental, de locuitor din sud, *orice* numai a mea nu.

N-am de gând să-i spun.

Stau întinsă pe pat și mă gândesc c-ar trebui să iau o pastilă.

Dar nu iau. Stau culcată un timp și încep să plâng. Plâng din pricina câinelui, care e mort acum. Îl țin în brațe, și mă murdăresc pe mâini de urina și sângele lui. Stă nemișcat. Și eu am un glonț în trup, nici eu n-am să scap, dar din pricina câinelui plâng, Steve.

Nu mai văd nimic.

Fără el, nu mai văd nimic.

Capitolul 22

Locotenent-comandor Lawrence Ballet, 290183811, Escadrila de avioane de vânătoare 143, Banda 6, transcriere

La început, m-au ținut timp de o lună la Ap Lao, după care m-au mutat la Son Tay. Nu-ți dădeau de mâncare decât în jur de o sută de grame de orez și niște capete de pește, care de regulă erau deja ușor alterate. Nu puteai să supraviețuiești cu atât de puține proteine. Pierdeai în greutate și, dacă te îmbolnăveai, nu mai aveai nici o șansă. Dar cel mai rău era să-ți pierzi voința de a trăi. Așa i-am pierdut pe Daniels și pe Simons. Pur și simplu au renunțat. Se simțea după felul cum vorbeau. Se citea pe fețele lor. Într-o zi au hotărât că nu aveau să mai trăiască. N-au mai suportat. Nu eram cel mai mare în grad, ci McLoughlin, dar eram cel mai apropiat de ei fizicește, prin proximitate fizică, așa că am făcut ce-am putut. Daniels a murit în brațele mele. M-au lăsat să-i dau să mănânce când n-a mai putut s-o facă singur și a murit în brațele mele.

Am ținut un jurnal pe mici bucățele de hârtie de ambalaj, pe hârtie igienică, pe orice găseam. E de necrezut cât de prețioase devin niște lucruri mărunte ca astea. Renunțam la orez ca să fac rost de orice fel de hârtie. De căpățânile de pește nu mă-nduram, totuși. Gardienii râdeau de se prăpădeau pe chestia asta. Ia te uită, un american căruia-i plac capetele de pește. Nu asta era cauza. Știam că n-am să rezist fără proteine. Te-nvață asta la antrenament. Te-nvață să urmărești și să înregistrezi *totul*. Scriam de exemplu câtă urină eliminam pe zi, ce medicamente ne dădeau, atunci când ne dădeau așa ceva, câtă mâncare și apă, cât de mult s-a întins ciupercile de pe corpul meu. Și, firește, cât de mult s-a agravat beri-beri. Mă umflasem ca o minge de plajă. Penisul mi se umflase îngrozitor iar testiculele semănau cu două portocale mari și purpurii. Era înfiorător de greu să nu râzi. Nu mai erai în stare să mergi, dar tot râdeai, că nu puteai altfel. Am încercat să evadăm de două ori și am fost bătuți de fiecare dată.

Când dizenteria s-a agravat rău de tot — și totodată imediat după bătăi — am intrat într-o stare foarte periculoasă. Nu știam cum s-o numesc, dar era reală. Era ceva ca respirația sau urinarea și nu prea conta dacă aveam sau nu o denumire pentru ea. Mi se pare că i se spune „proiecție astrală”. Foarte periculoasă starea asta. Pur și simplu îmi separam mintea de corp. Mă duceam oriunde doream — cu senzațiile fizice. Mă urcam deasupra celulei în care mă țineau și mă uitam în jos,

sau pluteam chiar în spatele unuia dintre gardieni — cel căruia noi îi ziceam Peter Lorre. El se afla dincolo de ușa celulei, dar uite că eu stăteam imediat în spatele lui, pluteam deasupra lui, fără ca el să știe. În felul acesta obțineam informații. Știu că e greu de crezut, dar e-adevărat. Am aflat când urmau să-i mute pe cei de la Stardust Motel la Hilton, și am aflat că băieții din bârlogurile maimuțelor primeau medicamente în vreme ce noi nu primeam. N-am aflat lucrurile astea prin intermediul codurilor și semnalizărilor auditive uzuale. Nimeni nu știa de ele. Pluteam de colo-colo și îi auzeam pe gardieni vorbind în vietnameză și nu știu cum se făcea că înțelegeam. Nu cunoșteam limba dar, într-un fel sau altul, fiindcă pluteam probabil, înțelegeam. Când acționam pe baza informațiilor se dovedea că erau adevărate. Vorbește cu ceilalți. Călătorind astfel, eram în stare să fiu de folos pentru toți ai noștri. Sunt sigur că de-aia s-a întâmplat. Am început s-o fac când situația s-a înrăutățit într-adevăr — imediat după ce i-am pierdut pe Daniels și Simons, când dizenteria a atins punctul culminant. Când ajungi într-o situație ca asta, ceva se întâmplă cu tine, cu mintea ta, cu *sufletul* tău. Nu mai ești același individ disciplinat și la locul lui, care nu crede în chestii dintr-astea.

Era periculos pentru că atunci când mă separam de corpul meu mă uitam în jos și vedeam trupul ăla dezgustător, acea mizerie înfiorătoare, și gândeam: „Pentru nimic în lume nu m-aș întoarce acolo. Doar nu trebuie s-o fac, nu?” Dar știam că dacă nu mă întorceam, nu puteam trăi și doream mult să trăiesc.

Sergent artilerist Scott Sands, 369568032, Echipa de pușcași nr.2, Divizia 26 infanterie marină, Banda 1

Mă aflu pe nava-spital *Repose* împreună cu doi camarazi din Echipa 2, răniți în cursul aceleiași misiuni, și tocmai mi-am pierdut cunoștința. Sunt dus în salonul de urgențe pe un cărucior și am senzația că cineva îmi trage o pătură peste picioare, peste trup și peste față. Nu e o pătură adevărată, nu. Mai degrabă e o ceață neagră. Dintr-o dată țâșnesc în cealaltă parte a încăperii. Nu trupul meu, ci o altă parte din mine. Timpul a stat în loc. Nu simt nici o durere, deși îi văd pe doctori cum mă operează în cealaltă parte a salonului. Am niște sentimente incredibile, de pace și de liniște, și văd pe ceafa unuia dintre doctori un semn din naștere. Deodată nu-l mai văd. Stau undeva în cadrul ușii și privesc în depărtare la o vale frumoasă. Se văd trei coline de nisip negru fertil. Apare o siluetă întunecată, un bărbat, care merge pe nisip. Nu-mi amintesc să-mi fi spus ceva. Pur și simplu a plecat peste dealuri. Nu știu ce se afla dincolo de dealurile alea, dar știu că era ceva incredibil, ceva incredibil de frumos. Când m-am trezit, l-am întrebat pe doctor despre semnul din naștere și a părut surprins. De atunci, pentru mine lucrurile s-au schimbat. Acum cred în Isus Cristos. Văd și știu lucruri pe care n-ar trebui să le știu. De exemplu, știu când cineva are nevoie de ajutor, chiar dacă nu l-am văzut niciodată, și astea probabil că le-ați auzit de la căpitanul Martinez. Ciudățeniile astea nu sunt niciodată în folosul *meu*. Sunt în folosul altora și știu că El vrea asta, că de-aia sunt viu. Acum știu asta. Eram arogant, egoist și puțin cam fanfaron. Acum nu mai sunt. Acum îl slujesc pe *El*.

Căpitan Oliver Moorehead, 590212756, Grupa 5 a Forțelor Speciale,

Zăceam acolo lângă buncăr și un tanc sovietic PT-76 avea tunul îndreptat spre mine. E singura dată când ei au folosit blindatele în războiul ăsta iar eu stau întins chiar în fața buncărului, așteptând ca tunul de pe turelă să mă facă bucăți. Nu se întâmplă nimic. *Absolut nimic*. Nici un sunet. Nici o mișcare. Se aude până și bătaia vântului. Mă uit în sus și, la vreo cinspe pași de mine văd o siluetă îmbrăcată în alb, care stă aproape pe acoperișul buncărului. Nu-i văd fața fiindcă are soarele în spate, fața e întunecată — așa cum se-ntâmplă când e luminată din spate. Silueta mă privește și totul e complet încremenit. Îmi dau seama că n-o să se întâmple. N-am să mor. Am să zac aici până când tancul ăsta rusesc, cu tunul lui de o sută de milimetri o să se-ntoarcă și-o să plece, iar eu n-am să mor. Și știu de ce. *Asta se întâmplă pentru ca să știi că exist, îmi spune silueta, că sunt adevărat, că mă voi afla veșnic aici pentru tine*. În schimb, adaugă silueta, le vei spune celorlalți ce ai văzut azi: că mă voi afla veșnic aici pentru ei.

Celelalte două experiențe asemănătoare le-am avut în Cambodgia, când aceeași siluetă m-a botezat în râul Song Ma, în toiul unei lupte, când m-aș fi putut îneca, dar nu m-am înecat, și la Saigon, când L-am văzut arătând spre o bicicletă-capcană, și astfel eu și ceilalți patru soldați cu care eram am scăpat nevătămați. Nu știu întotdeauna exact ce vrea El de la mine, dar El vrea ca eu să trăiesc, așa că trăiesc.

Sergeant Bobby Ray Peters, 570793420, Divizia 3 infanterie marină, Banda 2

Nu știți ce-nseamnă să visezi chestii de-astea. Eram în închisoare și mă gândeam la ce se întâmplase anul trecut în Vietnam, iar visurile îmi reveneau ca un amestec prost făcut. Când eram acolo, tăticu, visam despre o față — poate că-l cunoșteam pe amărăștean, poate nu — și pe urmă plecam într-o patrulă cu individul, iar el o mierlea. Nu conta cât de mult bac-bac vedeam, cât de mult stătea rece gagiul, oricum o mierlea și eu trebuia să privesc treaba asta. Sau îl găseam undeva, după câte-o misiune, în timpul „curățeniei”. Nu-mi aminteam visul și nici fața lui până când nu mă uitam în jos și-l vedeam pe amărăștean. Uneori nu-i recunoșteam fața de la început, atât era de terciuită. Mă lua cu frig pe șira spinării, mă holbam la el și visul se întorcea, uite-așa. Pe urmă plecam. Nu mai vroiam să mă uit la el. Ca și cum cineva îmi spunea: *Haide, uită-te până-ți amintești, dar pe urmă fă bine și pleacă*. Asta a durat cinci luni bătute pe muchie, tăticu. Pe cei mai mulți dintre băieții ăștia nu-i cunoșteam, sau dacă-i știam, mi se rupea în paișpe de ei. Poate într-o incursiune, în timpul unui contraatac, în orice confruntare serioasă, sigur că da, toți sunt importanți pentru pielea ta într-o luptă, dar după aceea, *paștele mă-sii*. Tu îi ții pe ei în viață, ei pe tine, dar când te-ntorci în buncăre, n-auzi decât „du-te-n aia mea” și „ba pe-al mamii dumitale”. Acolo toți sunt niște căcănari.

Am ajuns totuși să-l cunosc pe cioroiul ăsta. Nu prea am eu obiceiul să-mi pierd timpul cu cioroi, dar m-am înțeles bine cu el. Îl chema Roberts și era un pui de lele dat dracului. Se dădea în vânt după șunca cu rahați prăjiți din cutiile de rații, așa că făceam schimb de haleală și-mi dădea piersicile lui. Poți să crezi una ca asta? Am petrecut împreună niște permisiile în Vietnam. La dracu, nici nu știu *de ce*. Am făcut-o *de două ori* — de necrezut, nu? — o dată în Da Nang și o dată în Saigon. Bănuiesc că, pentru un cioroi, tipul era în regulă. N-aveam de gând să-i

scriu lui taică-miu despre el, dar era un tip ca lumea.

Într-o noapte i-am visat fața, fața cioroiului, și când m-am trezit am știut că o să dea ortul popii, în ziua aia sau a doua zi, n-avea importanță când, el avea s-o mierlească în Vietnam. M-am trezit înnebunit. Îl *cunoșteam* pe gagiul ăsta. Tocmai îl visasem, așa că știam c-o să moară. Am încercat — zău c-am încercat — să-l conving să nu iasă. L-am înșfăcat și l-am zgâlțâit ca pe-un copil. Țipam și-mi agitam pumnul sub nasul lui, iar el nu știa ce să facă: să râdă de mine sau să mă-mpingă cât colo. *Nu pleca*, țipam eu la el. *Nu pleca, Luther Roberts!* El râdea cu lacrimi și zicea chestii de genul: „Tu, Peters, mare iubăreț de negrotei trebe să fii.” Zicea: „Hei, păi dacă mă iubești așa de mult, de ce nu mă iei de nevastă? Nu vrei să fii mașinuța mea de regulat când ajungem acasă?” Nu înțelegea ce făceam eu. Nu știa de ce mă port așa. Poate că făceam mișto de el, poate că o luasem razna din cine știe ce pricină. Poate că eram numai bun de Secțiunea 8. Zice: „Am să plec, Peters. *Amândoi* o să plecăm.” Eu îi spun: „*Ba nu ai să pleci, cioroi nenorocit ce ești!*” Așa că tipul se înfurie. Frații de suflet stau în jurul nostru, râd, țopăie și bat din palme, și iarăși râd. Așa că el îmi zice: „Ai în fața ta un soldat negru care o să *iasă afară*, 'te-n nară de albitură!” „Nu!” spun eu. „Du-te-n mă-tă!”, face el. „Nu!” zic eu încă o dată și pe urmă o fac, pur și simplu: îl împușc în picior. Iau pistolul din dotare, un automatic de calibrul 0,45, și îi trag un glonț în laba piciorului. Acum se zvârcolește țipând pe podea iar eu îi zic: „Ai acum o rană de milioane, cioroi urât ce ești. Ai să pleci, da' *acasă*.” Așa că nu mai pleacă în patrulă în ziua aia, și nici nu mai dă ortu' popii. E trimis acasă.

La început au crezut că și-a facut-o singur, așa că a trebuit să mă duc și să le spun cine a facut-o. Pe urmă au zis că el trebuie să-mi fi *cerut* asta, să-i fac un serviciu, ca să poată ajunge acasă, și-mi zic în sinea mea: *Dă-o-n mă-sa, Peters. Dă-i drumul și spune-le*. Așa că le spun despre visele mele și de ce l-am împușcat în picior pe cioroiul ăsta urât.

Ei nu mă cred, nu cred o iotă din ce le spun eu, dar văd cât e de furios Roberts, cum ar vrea el să mă omoare, așa că nu se mai gândesc că el mi-a cerut s-o fac. Acum ei zic că trebuie să fie o chestie *rasială*. Am vrut și eu să fac de petrecanie unui cioroi, iar restul sunt frecții. Cheamă la ei cinci gagii de la noi din pluton și ăștia spun toți: „Da, sigur, are vise. Da, el și Roberts sunt apropiați.” A doua zi, vine un apestist la mine, un maior, și-mi zice: „Ascultă la mine, iubăreț de cioroi. Prietenul tău, cioroiul, e acum în drum spre casă, cu avionul, dar *tu* n-ai să pleci nicăieri. De la mine n-ai să capeți o Secțiune 8.” [Râsete] El tot crede că am facut-o ca să plec acasă, ca să-i fac să creadă că-s nebun și să mă trimită acasă.

Sigur că cioroiul ăla mă urăște de moarte, căpitane. Am primit trei scrisori de la el, pline de oftică. Zice: „De ce nu mi-ai pomenit niciodată de visele alea, ticălosule? Fi'n'că nu le-ai *avut* niciodată, de-aia!” încă nu-i vine să creadă. Își închipuie că-s nebun. Umblă șontâc-șontâc prin St. Louie fiindcă un pui de lele nebun l-a împușcat în picior. Umblă schiopătând prin tot orașul fiindcă un *alb* nebun l-a-mpușcat în picior. La naiba, nu știu nici măcar dac-ar fi mierlit-o sau nu, în cazul în care l-aș fi lăsat să plece în misiune în ziua aia. Poate c-ar fi dat în primire, poate că nu. Eu n-am vrut ca visul ăla să se transforme *vreodată* în realitate, căpitane. Și cred că el ar fi făcut la fel. [Râsete] Din ziua aia, nu l-am mai visat pe cioroi nici măcar o dată, dom' căpitan, dar pun pariu pe ce vreți că *e/* m-a visat.

În martie anul trecut eram comandant de grupă. Acționam în valea Khe Sanh. Mi-am scos grupa pe teren într-o seară, ca să punem la cale o ambuscadă de noapte. În timp ce ne amenajam poziția, aflată pe coasta unui deal, am văzut un soldat NVA ieșind din copaci, la vreo patru sute de metri de noi. Traversa un lan de orez și se-ndrepta spre un alt pâlc de copaci. Era prea departe ca să putem trage în el, așa că am luat o echipă de trăgători și m-am dus după el, deși nu vroiam să ne dăm în vileag poziția. L-am urmărit cum a ocolit copacii și am văzut cum se ridică niște fum de la poalele muntelui de dincolo de copaci. Mi-am zis că acolo se găsea un sat și că probabil într-acolo mergea soldatul. Le-am spus celor din grupă că o să controlăm zona aceea a doua zi dimineață, după răsăritul soarelui, când urma să părăsim ambuscada. În noaptea aia, în timp ce dormeam, am avut un vis. În timpul unei ambuscade, toată lumea rămâne trează până pe la unșpe, după care toți fac de pază cu rândul. Mă duc la culcare și încep să visez.

În vis, mă scol cam când se crapă de ziuă și-mi pregătesc echipa să mergem să controlăm zona spre care se îndrepta soldatul NVA. După ce-am ocolit copacii pe unde-l văzusem ultima oară pe individ, am dat peste un sat pitit într-un pâlc de copaci, chiar acolo la poalele muntelui, unde-mi închipuisem că are să fie. Satul arată tare sumbru. Printre copaci și în jurul colibelor plutește ceața. Trebuie să străbatem vreo două sute de metri ca să ajungem acolo. Când ne apropiem, mă duc în față, ca să merg în fruntea formației.

Când ajungem la copacii de la intrarea în sat, dăm peste un râu lat de vreo douăzeci de metri, peste care se trece pe o punte din funii. Îmi opresc grupa acolo, ca să putem arunca o privire. Totul e foarte liniștit. Nu vedem pe nimeni și nu auzim nimic. E doar o senzație pe care nu pot s-o descriu. Le spun oamenilor mei să mă acopere și trec primul. Când ajung pe la jumătate, văd cum se deschide brusc ușa unei colibe și drept în fața mea apar trei soldați cu o mitralieră. Pe urmă, totul se desfășoară cu încetinitor, ca într-un film. Ei trag și sunt lovit de trei gloanțe. Le văd cum se apropie foarte încet, dar nu pot să fac nici o mișcare. Mă uit în jos la pieptul meu când pătrund gloanțele și nu simt nimic. Mă prăbușesc în apă, alunec în râu cam pe la jumătatea lui. Stau lungit și văd cum țâșnește sângele din cele trei găuri și se amestecă cu apa. Mă gândesc că viața se scurge din mine și se duce pe apa râului ăla. Nu sunt speriat. Mă simt bine. E ca atunci când ai luat un drog și ai impresia că plutești. Mă simt de parc-aș încerca să plutesc mai departe, dar ceva mă reține și nu-mi dă drumul. Mă sperii zdravăn, pentru că nu pot să plec de-acolo. N-am cum să descriu senzația aceea. În clipa aia m-am trezit tremurând. Eram ud learcă de transpirație.

În zorii zilei, îmi pun grupa în mișcare. Continui să tremur. Vreau să uit de soldatul NVA și să-mi duc grupa înapoi în tabără. Îmi tot spun că n-a fost decât un vis. Sunt neliniștit din pricina asta. Am fost deja rănit de două ori, așa că sunt neliniștit, dar mergem mai departe. Îi duc spre munte. Pe când ocolim copacii, mă opresc. Avem în fața ochilor satul acela, exact așa cum îl visasem. Chiar la poalele muntelui, ascuns între copaci și învăluit în ceața aia ciudată. Nu pot să vă descriu ce am simțit, sir. Le spun oamenilor mei că ne întoarcem, că nu intrăm în satul ăla. Ei vor să știe de ce. Eu nu vreau să le spun. Ei nu pricep ce s-a-ntâmplat cu mine. Am o poreclă, „Pelerinul”, de la filmul ăla cu John Wayne mi se trage, întotdeauna îmi risc pielea pentru ceva, mă ofer voluntar să conduc misiuni periculoase pe timp de noapte, chestii de felul ăsta. Nu

m-au văzut niciodată comportându-mă astfel. Își dau seama că sunt zguduit dintr-o pricină oarecare, dar nu știu de ce.

Dau să mă întorc și iarăși mă opresc. Trebuie să ajung mai aproape. Nu pricep de ce. Ceva îmi spune să merg mai departe, că n-a fost decât un vis. Altceva îmi spune că dacă mă duc, am să mor. Înaintez și ajung mai aproape. Simt nevoia să văd ceea ce trebuie să văd. Merg în fruntea formației când traversăm lanul de orez. Ajungem la copacii de la intrarea în sat. Iarăși înlemnesc. Uite râul, uite podul din frânghii și acea liniște care domnește peste tot, precum moartea. Eu stau acolo încremenit. Nu pot nici măcar să vorbesc. Nu sunt speriat. Am senzația că urmăresc un film, așteptând să văd ce-o să se mai întâmple. Nu știu ce-aș mai putea să fac. Ceva trage de mine să trec podul. Altceva îmi zice întruna: *E decizia ta — dacă te duci, ai să mori*. N-am trăit niciodată în viața mea ceva asemănător. Și-acum mai visez despre asta. Mă văd în râul ăla, sângele mi se scurge din trup și se amestecă cu apa. Tremur și-acum, numai când aduc vorba despre asta. Așa că am dat comanda de întoarcere și am plecat. Întotdeauna am să mă-ntreb, bineînțeles. Întotdeauna am să mă-ntreb ce s-ar fi întâmplat dacă aș fi trecut podul ăla.

Capitolul 23

Ne-au dat uniformele și stăm în sufragerie, ajutându-ne unii pe alții și râzând.

— În seara asta, ești numărul unu, tovarășe Joe, îmi spune Bach, maimuțărind engleza unei pipițe de prin baruri, dar tipii în cămăși hawaiene nu gustă poanta. Asta-i o chestie serioasă. Cine-i puțoiul ăsta de locotenent ca să se amuze pe socoteala noastră?

— Pân-acu nu sunt decât numărul trei, locotenente... am nevoie de ajutor, îi spun eu lui Bach, dar Steve e cel care vine să mă ajute la blestemățiile alea de petlițe.

Arătăm foarte „stoc” în chestiile astea. Steluțe roșii și întărituri la umeri, cravate și un postav cât se poate de solid. Dar încă nu avem puse la punct toate detaliile.

— Ce zici, Tony, să fac niște flotări ca se se-mbibe de transpirație? Îl întreb pe unul dintre tipii în cămașă. Sau să vărs niște vodcă pe mine. Avem vreun pic de vodcă, Tony? Poate c-am să mă ud numai pe pantaloni. Am auzit că rușii se udă pe pantaloni într-o veselie.

Tony crede că-l iau peste picior, și asta și fac. Ar vrea să-mi spună: „Hei, și tu ești o scârbă, măi domniță”, dar nu poate. Sunt femeie. N-o fi având importanță pentru Bucannon, care mă trimite în nord împreună cu toți ceilalți, dar individul ăsta nu vrea să vorbească urât cu mine într-o companie mixtă. E teribil de amuzant.

— Sunt o scârbă, este? îi spun eu și Steve se uită când la mine, când la el, și se chinuie în continuare cu petlița mea stângă. Blestemăția refuză să stea ca lumea. Atârnă strâmb, ca o placă indicatoare prinsă într-un singur cui.

Căpitanul e în alcov, își aranjează vestonul, iar ciungul, care o să fie sergentul nostru de grupă (cum poate un șef de echipaj, un grad important, fost membru SEAL, care are un singur braț și nu ține neapărat să meargă-n misiunea asta, să ne fie *sergent de grupă*? Și pe-asta ai facut-o pentru mine, colonele, încă unul de care crezi c-o să-mi placă și-am să visez despre el...dacă nu am și visat deja?), e tot în camera lui de la etaj. Nu vrea să lase pe nimeni să-l ajute și îl auzim toți cum strigă:

"Fir-ai al dracului! Fir-ai al dracului de costum!"

— Du-te și adu-l, îi spun eu lui Steve.

Steve se uită la mine.

— Nu vrei să încetezi să-ți mai faci griji din pricina mea? îi spun eu.

El are nevoie de ajutor acum, Steve.

Pleacă și, când se-ntoarce, vine împreună cu șeful de echipaj, sergentul nostru de grupă, care continuă să înjure, are o mânecă a tunicii întoarsă pe dos, steaua neprinsă încă, iar petlițele stau atârinate ca niște mici rachete caraghioase. Steve se abține să nu râdă și știu că dacă mă uit prea mult la el am să izbucnesc în hohote drept în fața lui și asta o să-nsemne stărșitul, fiindcă o s-o zbughească pe străduța de afară, o să intre prin baruri zbierând în englezește, pe jumătate îmbrăcat, pe jumătate rus, și toate ambasadele din Vientiane or să vorbească despre el. Nici una, dar absolut nici una, n-o să fie dispusă să și-l revendice.

Mă apropiu de el. Are una din fețele acelea deschise, care te lasă să vezi fiecare sentiment, și tenul rozaliu specific, se pare, tuturor irlandezilor. Are niște obraji trandafirii, ca de Moș Crăciun, un bust de-a dreptul impresionant și capul acoperit cu un păr ondulat și sănătos. Se spune că ochii sunt oglinda sufletului, și omul ăsta are ochi albaștri, ca de sticlă pisată — cum s-ar vedea lumina printr-un caleidoscop bleu — și la coada ochilor aceia are laba-gâștii, care nu s-a format din pricină că ar rânji întruna, ci sunt urme ale grijilor. Arată îmbătrânit, are nevastă și copii și doar un singur braț, și știe că n-ar trebui să se afle deloc aici. Nu vrea să se gândească la ce i s-a întâmplat în ziua aceea pe Mekongul inferior, aproape de My Tho, micile sfere de lumină de care ar fi trebuit să asculte și n-a ascultat, nenorocirea pe care-ar fi putut s-o depășească fără probleme dacă ar fi ascultat. Nu vrea să se gândească absolut deloc la asta, dar n-are încotro. L-au făcut din nou comandant de grupă, ca de alte o sută de ori înainte în Deltă, ca pe blestematele de râuri ale lui Bucannon din Cambodgia. L-au mai dat încă o echipă.

Uluitor câte poți citi în ochii cuiva.

— Arăți ca dracu, șefule, îi spun eu, smulgându-i petlița din dreapta și rânjind la el.

Tare mult i-ar plăcea să se-nfurie, să se descarce pe *cineva*, dar nu pe mine. Eu sunt femeie. Îmi dau seama că-mi amintește de Christabel. Nu vreau să moară nici el.

Nu veau să moară *nici unul* dintre ei.

Ai știut asta când ai ales echipa, nu-i așa, colonele?

Un băiat negru și câinele lui. Un profesor vietnamez curtenitor. Un ciung care-i foarte speriat...

Oameni pe care să-i visez sigur, am dreptate, colonele?

— Cine dracu mai ești și tu?

— Sunt Miss America, dom' șef de echipaj. Folosesc formula de adresare pe care o merită, deși nimeni altcineva n-o să se deranjeze s-o mai facă. Iau parte la turneul lui Bob Hope. Sunt aici ca să te fac fericit. Nu poți să pui mâna, dar poți să te uiți cât vrei.

Încearcă să se abțină, dar nu reușește. Pe buzele crăpate se așterne un zâmbet.

— De ce naiba avem o *femeie* în echipa asta? întreabă el, întorcându-se către ceilalți.

Steve privește și ascultă. Cooper încearcă să-și îmbrace uniforma. un pic cam mare de el, și Bach îi dă o mână de ajutor.

— Pentru că-am încercat să-lucid pe colonel, dom' șef de echipaj.

El se uită la mine o clipă, apoi spune:

— Bravo ție, locotenente. Ar trebui să-ncerce asta mai mulți dintre noi.

— N-o să meargă, spun eu, arătând cu capul în direcția alcovului.
El se uită într-acolo și-l vede pe căpitan. Încerc să-i vâr ciotul brațului în mânecă, dar vârful de oțel al protezei se tot agață de căptușeală. E de culoarea porcului, unul din cei trei purceluși —proteza asta roz tâmpită — și se agață de toate alea. Eu trag, el trage, și nu ne descurcăm deloc.

— Nu mă surprinde, zice el.

În sfârșit, ieșim la liman și-i spun:

— Zi-mi te rog cum se spune *Suntem consilieri agricoli*.

Încearcă, dar încurcă rău de tot ordinea cuvintelor.

— Ai studiat dicționarul de expresii, dom' șef de echipaj? Întreb eu.

— Nu, nu l-a studiat, spune din ușa „cămașă serioasă”.

— Plimbă ursu, Tony, îi zic eu, iar Tony se uită lung, se întoarce și pleacă.

— La naiba, nu, locotenente. Abia am ajuns aici ieri. Nu vezi că nu pot nici măcar să *mă-mbrac* singur? Cum dracu o s-ajung eu să-nvăț rusa?

Dar zâmbește larg. Zâmbesc și eu.

Petlițele sunt în regulă. Mânecile sunt la locul lor. Postavul îl înnebunește — haina îl strânge la piept — dar acum arată bine. Capătul protezei abia dacă iese puțin afară din mânecă.

— O s-ajungă, cred, la buzunar, nu? Întreb eu.

Îmi arată că da.

Îi aranjez steaua și căptușeala de la umeri și la sfârșit îi leg și cravata, iar el nu știe ce să mai zică. Stăm singuri într-un colț. Mă simt ca și soția lui.

— Mi l-am pierdut acum paisprezece luni și opt zile, locotenente, îmi spune el. Mi s-a spus că nu te obișnuiești de tot cu el decât după trei-patru ani. Și cred.

Îl privesc în ochi și-i spun pe un ton foarte liniștit:

— Oamenii ăștia n-or să-ți lase trei sau patru ani, dom' șef. N-or să ne lase la *nici unul* dintre noi trei sau patru ani. Aștept o secundă și reiau: Dacă încerci să faci totul de unul singur în misiunea asta, fiindcă-ășa-ți dictează bărbăția, dom' șef Sessions, ai să compromiți misiunea și, cine știe, ai să ne omori pe toți. Dar, cum spunea bunul nostru colonel, dac-ai să ne lași să fim brațele și mâinile tale, o să ne descurcăm.

Pe oricare altul l-ar fi pocnit, l-ar fi ocărât, sau cel puțin ar fi plecat de-acolo, dar eu sunt femeie. Ba chiar l-am ajutat să se-mbrace. L-am și atins în timp ce se îmbrăca, și știm ce înseamnă asta.

El încuviințează din cap. Ochii i se umezesc, văd asta, și știi că dacă am să continui să-l ating n-am să-i văd numai lacrimile, am să văd chiar și cum are să moară. Exact așa cum ar vrea Bucannon ca eu să fac.

— Nu-i așa că arată „ștoc”, Cooper? spun eu, dându-mă un pas înapoi și uitându-mă la caporal.

— *Buu-cuu ștoc*, locotenente.

— Numahru unu dom' șăf, zice și Bach, ceea ce-i scoate din minți pe tipii în cămăși.

— Să mergem, zice Harry. Tu, șefule, ai să taci mâlc în seara asta. Ceilalți o să vorbești când însoțitorul vostru vă dă semnalul, și atunci numai frazele pe care sunteți siguri. S-a-nțeleș?

Noi încuviințăm din cap, rânjind.

— Să nu scoți *o vorbuliță*, șefule, ai înțeleș? zice Harry.

— Dom' șef Sessions a înțeleș, spun eu.

Cineva sosește în hol și mă gândesc: *Bucannon...* Acum aș avea prilejul să-i spun: „De unde i-ai scos pe bulangiii ăștia în cămăși

hawaiene, colonele? N-aveai destui ca ei în tabără la noi?"

Dar nu e Bucannon. Tipul ăsta — înălțime medie, păr negru — intră și văd că poartă și el o uniformă rusească.

Când ajunge la vreo șase metri și- se oprește să vorbească cu Tony, văd niște ochi cum n-am mai văzut până acum, la *nimeni*. *Dumnezeule*, îmi spun eu. *Ne-au adus un profesionist*.

— Acest om va fi însoțitorul vostru, zice Tony, fericit că unul din oamenii agenției a venit să-l protejeze de labagiii ăștia camuflați, pe care i s-a dat ordin să-i strunească. Bineînțeles, nu pomenește numele individului, sau gradul lui adevărat, dac-o avea vreunul, sau liceul pe care l-a absolvit, sau orice altceva... iar eu mă uit la Steve. Steve se uită lung și el. Cu toții ne uităm lung. *Nici Beretele Verzi n-au ochi ca ăștia*, îmi spun eu.

Știu că tipul care stă în hol și se uită la noi vorbește rusa fluent, că se duce oriunde are nevoie să se ducă și că fața lui poate nu-i aceeași de fiecare dată. Ei se folosesc de vocea lui — și până acum asta n-a fost o problemă. Poate că-ntr-o zi, când or să se găsească aparate mici, pe care să le ții în mână și să identifici vocile cu ele, or să fie nevoiți să-i umble și pe la corzile vocale — să i le schimbe de fiecare dată — dar deocamdată numai fața trebuie să i-o schimbe. E o față moartă, artificială. Ochii sunt cheștiile care se mișcă.

— Așteptați semnalele, spune Harry. Dacă nu sunteți complet siguri cum stau lucrurile, nu deschideți gura. Nu salutați pe nimeni care arată fie și numai *pe departe* a rus. Nu răspundeți nimănui care vi se *adresează* în rusește. Dacă vi se vorbește în vietnameză, în laotiană sau în engleză, nu spuneți nimic. Dați din umeri, uitați-vă la escorta voastră și lăsați-l pe el să se descurce, vă rog. Dacă situația e clară — dacă aveți *undă verde* — o să vă dea de știre cu fraza prestabilită și puteți să folosiți atunci răspunsurile prestabilite în rusește. Dacă uitați și scoateți fie și o singură vorbă în engleză, și cineva vă aude, ați încurcat-o electric! Sunteți un grup de consilieri agricoli ruși, specialiști în *cultivarea orezului*, și urmează să fiți trimiși în Nord, în perioada musonului de iarnă, spre binele orezului și al relațiilor internaționale — indiferent dacă *vouă*, ca ruși într-o țară străină, vă convine sau nu. Întâmplător, *vouă nu* vă convine. Încercați să fiți cât mai convingători, doamnelor și domnilor. Spre binele tuturor.

În timp ce-l urmărim pe „față de plastic” afară din casă, Steve vine lângă mine.

— Ai făcut o treabă bună, Mary, zice el. Altcineva nu putea s-o facă. Eu nu spun nimic.

— Dacă n-o să fim uniți, continuă el, n-o să reușim. ăsta-i lucrul cel mai important. Ai reușit să convingi un fost membru SEAL să se alăture unei echipe a armatei de uscat. Un adevărat miracol.

— Așa e, spun eu, dorindu-mi să fie din nou Steve pe care-l cunosc, și știind de ce nu mai este.

Suntem iarăși în același blestemat de Mercedes, toți în afară de Cooper și câinele lui, și parc-am fi polițiștii de la Keystone, înghesuiți pe bancheta din spate a acestei matahale bătrâne și negre, care navighează pe străzile pustii, îndreptându-se spre luminile strălucitoare, târfele, micii afaceriști și costumele unei nopți orientale. Nu mergem prea departe. Ne oprim pe o altă străduță întunecoasă, coborâm din mașină și, bingo!, ne urcăm într-un taxi.

— *Mnie eto npravitsia svobodî*, zice fericit Bach, și „față de plastic” îi aruncă o privire de gheață.

— Cum se spune în rusește „007”? îl întreb eu pe căpitan în timp ce ne urcăm, iar el îmi aruncă același tip de privire.

Ăștia ne strică toată distracția, îmi spun eu, dar nu mai fac nici o încercare. Mă gândesc c-ar trebui să avem la noi niște sticle de vodcă, să dansăm cazacioc chiar aici, lângă taxi, cu niște căciuli înalte de blană care să stea pe capul nostru fie printr-o minune, fie prinse cu ace de păr, strigând „Hei!” la fiecare lovitură de călcâi în caldarâm, ca să zăcem a doua zi gemând din pricina febrei musculare și a durerilor de cap. Dar îmi aduc aminte că nu trebuie să zâmbim, nu trebuie să lăsăm impresia că ne-am simți bine, sau să dăm bacșișuri mari, și nici să dăm bomboane copiilor. *Comunismul trebuie să fie ceva de mâna a treia*, mă gândesc eu.

Mergem cu mașina în tăcere, fără să scoatem o vorbă, ca o gașcă de puștani care-au dat de bucluc. Luminile devin mai strălucitoare și până la urmă nu mai pot să suport. Îi spun lui Steve, care stă lângă mine, cu genunchiul lipit de al meu:

— *Unde dracu' suntem?*

— Pe Tu Do Street, răspunde el fără să stea pe gânduri, și mă bucur să aud o glumă.

Dar nu pare a fi Tu Do Street. Văd alei întunecoase, la care lumina neonului nu poate să ajungă, și pe urmă, la nici zece metri distanță, ca un soare orbitor, cluburile de noapte, cazinourile, bordelurile — Parisul Vesel. Mă gândesc la Mafia în stil franțuzesc, la fete cu ochi oblici și accent franțuzesc, la același film despre Șanghai pe care-l vezi mereu la televizor, noaptea târziu.

Însoțitorul nostru e în primul taxi, cu Bach și cămășile hawaiene, și dacă domnul căpitan are de gând să stea ca statuia lângă mine, cine-o să ne fie ghid în excursia asta? Trecem pe lângă Monica's, Lido, Purple Purpoise, Green Latrine, și nimeni nu scoate o vorbă.

— Hei, uite colo e Rendez-vous des Amis, zice pe neașteptate șeful, pronunțând toate z-urile și toate 5-urile.

— Ai mai fost pe-aici? întreb eu.

— Nu.

Aștept.

— E vestit în toată lumea, locotenente, explică el. E condus de Madam Lulu, o matroană franceză bătrână, cu niște coafuri portocalii șocante, uite-atât de înalte. E *incredibilă*. Ea le învață pe toate fetele ei, personal. Locul e specializat în supt măciuci. (Rânjește.) Scuze, domniță.

Eu continui să aștept.

— Nu mă crezi? întreabă-l pe căpitan. *E!* știe.

Căpitanul nu spune nimic. Se uită pe fereastră și mă întreb la ce s-o fi gândind. Stă cu piciorul lipit de al meu, ca și Steve, dar al lui nu e cald, e slab, cu cracul pantalonului larg și nu te face să te gândești la piciorul prietenului din liceu, într-o mașină, după balul bobocilor. Nu seamănă cu absolut nimic.

— Hei, Kelly, spun eu. E chiar așa de celebru locul ăsta cum zice șeful?

După un minut — ochii lipiți de fereastră, privind afară — spune „Da” și tușește pentru prima oară în seara asta. Șeful zice:

— Nu se poate să nu știe. Ia întreabă-l, locotenente, de războiul din '59 și '60. Cei de la UDTJ și SEAL n-au fost invitați. A fost un mic război al Beretelor Verzi și au participat vreo două sute de mii de Hmong. Vang Pao a fost invitat de onoare. Dar băieții din Pathet Lao i-au zdrobit.

Întreabă-l.

Căpitanul nu răspunde.

E ceva despre care nu știu, dar nu-mi pasă. Mă gândesc la alte lucruri. La aspectul riveran, la partea acvatică a misiunii. Aveam nevoie de un SEAL, nu-i așa, și acum avem unul. *Doar n-oi fi și tu tot*

transmissionist, șefule?

— Întreabă-l pe căpitan și de unde s-a ales cu tatuajul ăla mic de pe gât, zice șeful.

Capul căpitanului se rotește acum, de parcă tocmai s-ar fi trezit la viață. Un șoc electric aplicat undeva și capul se mișcă. Un braț începe de asemenea să i se miște, iar mie mi se taie respirația, urmărindu-l.

Căpitanul și șeful se uită unul la celălalt. Nu scot nici o vorbă. Mașina merge mai departe, prin noapte și printre lumini. *Nimeni* nu scoate o vorbă.

— Hei, dom' șef, spun eu, în cea mai bună imitație de Donut Dolly. Unde-ai rămas fără braț... dacă nu te supără întrebarea.

El se uită la mine, de parcă nu i-ar veni să creadă că eu am vorbit. Dar eu am pus întrebarea — *trebuie* să am un motiv — așa că spune:

— În Deltă, aproape de My Tho, locotenente.

— Asta-nseamnă pe malul unui râu?

El pufnește disprețuitor.

— Da, firește că e pe malul unui râu. Un râuleț care se cheamă Mekong.

Un bărbat ciung. Îngerii cântă. Nimburi pretutindeni.

— Erau acolo *nimburi* peste tot? îl întreb.

El mă privește într-un mod ciudat, de parc-ar vrea să spună: *Da, erau, dar cum e posibil ca tu să știi?*

Nu-l mai întreb nimic. Mă întorc spre căpitan și spun:

— Căpitane, dacă nu te supără întrebarea mea, de unde te-ai ales cu tatuajul ăla de pe gât?

Și el se uită la mine și știe ce fac, nici măcar nu trebuie să *asculte* ca să știe. Trebuie să intre în joc, și o știe și pe-asta. Își dă seama că el e cel care-ar trebui să unească echipa, nu eu — o femeie, o infirmieră — care joc rolul de arbitru. Și știe că știu. *Dacă n-ofaci tu, căpitane, am s-ofac eu*, îi spun și știe.

— La Ap Lao.

— E un tatuaj de prizonier, nu-i așa, căpitane? spun eu — ca să egalez scorul.

Șeful dă să intervină, dar se răzgândește. *Să nu calci în străchini, Willie.*

Steve se uită la căpitan, apoi la mine. *Ce faci, Mary?* Nu pricepe.

Îi surâd ușor. *Ai încredere în mine.*

— Da, zice căpitanul. E un tatuaj de prizonier, locotenente.

Acum că s-a terminat ne lăsăm cu toții pe spătar și privim cum trec pe lângă noi luminile cochete.

Căpitan Robert Kelly, 206794368, Grupa 5 a Forțelor Speciale, Banda 1, transcriere

La început n-am știut ce erau. Am presupus că erau propriile mele gânduri. Am presupus că erau lucruri pe care le inventam pentru mine, în întuneric...

Capitolul 24

Se numea White Rose (Trandafirul alb) și cred că mai e și acum pe-acolo. E felul acela de loc care supraviețuiește oricărui război. Afară stătea atârnată o roată mare de căruță occidentală, care acolo n-avea nici o logică, și dinăuntru nu ieșeau decât două feluri de oameni, beți și drogați. Bețivii erau americani care nu se putea să fie altceva decât piloți

de avioane — cămăși stridente, glume gălăgioase, cu brațele petrecute pe după umeri ca niște ocnași fericiți legați cu lanțurile. Drogații erau orientali, europeni și câțiva hippie americani, tăcuți și melancolici.

— "Iarba" e legalizată, spune șeful. Opiul nu e, dar și așa sunt șaptezeci și șapte de mici spelunci în orașul ăsta, după câte știu. Una din ele se numește chiar Detox Center (Centrul de dezintoxicare).

Nu era ca la Casey's sau la Moonlight, mi-am spus eu — locurile unde mă duceam cu legitimațiile false meșterite de fratele lui Dickie. Nu era nici măcar ca la Long Bar sau Jane's din Tijuana, unde mă duceam cu Jerry și Hank, când îmi dădeau voie ai mei, până să încep să am prieteni, și mai târziu cu Little Bobby Carter sau cu altcineva. Diferența se datora distanței de șaisprezece mii de kilometri. Nu erau doar ochii oblici, ciclotaxiurile, vocile monotone sau filmele vechi cu Bob Hope de care-ți aduceai aminte. Era altceva, și am vrut să-l întreb pe șef — el ar trebui să știe, mi-am spus eu. Dar el plecase. Am fost ultima care m-am dat jos din taxi.

Coborâm tăcuți ca niște ciocli, și mă uit în susul și în josul străzii, după uniforme rusești. *Asta chiar că-i caraghios*, îmi spun eu. Suntem îmbrăcați ca niște ruși, dar nu vrem să întâlnim vreun „conațional”. Pe *cine* vrem noi să întâlnim, Harry?

Mă uit la însoțitorul nostru, și-l văd pe laoțianul ăsta mărunț, un pește, un individ care vinde ceea ce vând peștii, stând aproape de ușă. Peștele încuviințează din cap. Nu se repede la însoțitorul nostru să-i spună: „Ce-ați dori, fetițe, băieței, pe soru-mea, pe vără-miu, pe unchi-miu? Vreți heroină sau dextedrină? Vreți ciorapi de nailon?” Se mulțumește să încuviințeze din cap și știu că treaba e aranjată dinainte. Convenția spune că, dacă dă din cap aprobativ, înseamnă că înăuntrul nu e nici un cazac care să ne pună la încercare rusa. Dacă nu dă din cap, n-avem decât să ne vedem de drum.

Barul e uluitor. Sunt niște separeuri strâmte și scaune de răchită, dar nu prea poți să le vezi din pricina fumului — a fumului scos de oameni. Sunt niște trepte care duc sus, la micile compartimente învăluite în întuneric. Peste tot mișună fetițe cu fețe de păpușă, chicotind și scoțându-și hainele de pe ele fără nici un motiv aparent. Sunt fete, sigur că da, numai că n-arată ca vreuna pe care-ai cunoscut-o vreodată. Nu arată ca fetele de la orele de sport, când *toate* vă dădeți hainele jos.

Dar singura fată — la drept vorbind, o femeie — de la care nu poți să-ți dezlipești ochii e chiar aici, la bar: stă dezbrăcată pe tejghea și fumează o țigară cu vaginul.

Nu e nevoie să-mi spun: *Nu vorbește englezește, Mary. Să nu spui „Isuse Cristoase!”* Mă foiesc un pic, de parcă și eu aș fi dezbrăcată, de parcă oamenii s-ar uita la *mine*. Băieții se uită la mine. Se întreabă cum mă descurc. Sunt ușor îngrijorați, drăguț din partea lor, dar tot îmi vine să țip, să urlu: *Nu vă uitați la mine! Atât vă rog, să nu vă uitați la mine!*

Laoțienii rânjesc. Se-ntreabă ce-o fi în mintea rusoaicei ăleia. O fi colonel? I-o fi plăcând să biciuiască bărbații? Îi plac oare *femeile*? Știu bine că la Moscova sau la Leningrad nu găsești femei care să filmeze cu vaginele, așa că faptul că gândesc astfel e realmente o surpriză pentru ea.

Nu pot să le răspund cu un zâmbet larg. Nu am voie. Eu trebuie să par șocată. Trebuie să fiu serioasă, severă, în esență nefericită. Comunismul e o chestie de mână a treia, *compadres*, e cea mai mare dezamăgire pe care v-o puteți închipui, le spun eu. Vientiane arată de parcă abia a scăpat din pușcărie. Zău așa. Vă place — vă place mult —

dar asta nu înseamnă că trebuie să zâmbiți. Soldații ruși *pur și simplu nu zâmbesc*. Consilierii agricoli ruși sunt soldați — *toți* sunt — așa că nici ei nu zâmbesc. În plus, o să trebuiască să vă întoarceți acasă în cele din urmă, în cine știe ce orașel din stepă, și gândul la asta ajută și el... să vă împiedice să zâmbiți.

Cum face ea treaba asta? Să fie un dar ca al tău, Mary? E un meșteșug pe care-l poți deprinde, locuri unde poți să-l înveți? Îl descoperi într-o bună zi, când stai în pat cu el, cu peștele tău — fiindcă tu chicotești iar el e beat și-ți spune „Hai, încearcă, de ce nu?” — iar tu încerci și-ți reușește. După care descoperi că oamenii sunt dispuși să plătească pentru a te privi când o faci — și în definitiv cam la asta se rezumă viața, nu-i așa?

Când și când, fumul se subțiază. Într-un colț, un thailandez cu sprâncene stufoase cântă la pian și o blondă înaltă — o blondă *adevărată* — își scoate hainele lângă el. Mă uit în jur și văd un model de ONU la scară redusă: laotieni, thailandezi, vietnamezi, cambodgieni, ba chiar și chinezi. Văd patru indieni din India și doi tipi care par a fi coreeni. Îmbrăcați în uniforme lor groase, aceștia din urmă stau singuri la o masă. Uniformele împânzesc locul iar femeile fac ochi dulci tuturor. Aud cuvinte care trebuie să fie un soi de parole universale, *how much, ten dollar* și *boom-boom no*. Știu că Peter Lorre e pe undeva prin preajmă, iar Bogie stă în umbră și schimbă priviri cu femeia de pe tejghea, cea cu țigara în vagin, lucru care n-are deloc darul s-o binedispună pe Bacall.

Știu că *eu* n-aș putea s-o fac. Mă ia cu ameteală fie și numai când îmi pun întrebarea.

Cum se simte ea? Se simte o persoană? Se simte o jucărie? Se simte tot așa cum s-a simțit întotdeauna?

Însoțitorul se uită la noi și spune:

— *Eto prosto strașnî son.*

Noi încuviințăm din cap. Unii dintre noi exclamă "*PFui!*" și "*Boje moi!*" Alții zic: "*Tak vsegda bîvaïet, kogda vrioșï detiam.*" Ceilalți se mulțumesc să încuviințeze din cap și transmitem mai departe frazele.

Stăm acum la două mese și însoțitorul nostru pălăvrăgește în franceză cu o femeie cu ochi ca de pisică. Barmanul vine la noi — e un mafiot corsican, aud mai târziu — spune ceva în franceză, rânjește, o țigară îi atârână între buze. Filmul continuă să ruleze.

Barmanul rânjește din nou și dă din cap aprobativ:

— *Oui, oui, mon colonel*, spune el, iar eu mă gândesc la montagnardul cu șepcută de base-ball. Dinți pătați de betel. În timpul războiului, limbile se învață foarte repede. Îmi spun că numele lui *trebuie* să fie Jacques sau Francois, dar mă înșel. Așa se numea micul broscar din vechile filme de comando, nu-i așa? Sau luptătorul din Rezistență, îndrăgostit de fata care-l iubește pe erou, care e american, bineînțeles. Se pare că François va trebui să moară, fiindcă e francez și poate fi sacrificat, și pentru că eroul e într-adevăr american. Dar asta e în regulă pentru că, după cum știm, el moare pentru o cauză nobilă — propria lui țară — și de asemenea pentru ca eroul să se poată însura cu franțuzoaica, în afară de cazul în care trebuie să plece mai departe...

Reiese că îl cheamă Emmanuel. Drăguț nume. Un nume de femeie.

Două femei în rochii decoltate până la buric ne aduc băuturile. Ceva mai înfiorător n-am gustat în viața mea. Oricine e dispus să bea așa ceva *trebuie* să fie nefericit, colonele. *Comunismul e o chestie de mîna a treia*, îmi spun eu.

Îmi doresc ca ei să ne fi învățat cum să bem porcării ca astea, fără să ni se facă greață, când îl aud pe însoțitorul nostru spunând un cuvânt precum „agricultură” și un altul ca „socialist”. Sunt cuvinte franțuzești,

desigur, dar sună cam la fel. Exagerează, dar ce rost ar avea să n-o facă? Acești inspecitori agricoli ruși au fost în Vientiane săptămâna trecută, n-ai auzit? Cinci dintre nemernicii ăștia au trecut prin Vientiane, îndreptându-se spre provincia Yen Bay — știi, chiar la nord de Dien Bien Phu. Trebuie să facă niște testări cu soiul ăla nou de orez, 1R16, cu tija viguroasă, conținut ridicat de proteine și recoltă triplă, pentru ținuturile muntoase cu regim pluviometric abundent. Sigur că preocuparea lor se îndreaptă spre Vietnamul de Nord, nu-i așa? În orice caz, tipii ăștia patru și femeia asta nu zâmbesc *niciodată*, dar *niciodată*, așa că nu știi dacă se simt bine sau nu — nu știi nici măcar dacă *încearcă*. Le-am dat apă cu pipi de bivol, și pe urmă iar apă cu pipi de bivol, iar ei au băut chestia asta ca niște cerșetori Luong Lan. Comunismul — sigur că e o chestie de mâna a treia.

Deodată apare un tip în uniformă kaki, identică cu a lui Bach — steluță roșie și așa mai departe — și se așează lângă Steve și șef. Începe să vorbească.

E vietnamez și, la naiba, eu nu știu vietnameza. Nu se învață așa ceva la Politehnica din Moscova. Bach îi răspunde ceva și individul se uită acum la noi toți, la fața fiecăruia, zâmbește, dar e un zâmbet pe care-l poți ciopli cu o daltă.

Mă uit la însoțitorul nostru — încercând să n-o fac — dar poate că asta *trebuie* să fac. Inima mea execută niște numere de step a la Shirley Temple, iar tipul în kaki mă întreabă ceva. Repetă întrebarea. Eu dau din umeri. Nu scot o vorbă. Caut să par severă. Mă uit la însoțitorul nostru și sper din toată inima ca el să fie ofițerul cel mai mare în grad aici, altfel am zbârcit-o.

Bach îi spune altceva individului și se lasă liniștea.

Pe urmă tipul începe să râdă. Comandă de băut la toată lumea, un al doilea rând de pipi de bivol, și mă gândesc: Cât o să mai trebuiască să miros băuturile astea? Oare-o să-mi iasă prin toți porii la fiecare pas pe care-am să-l fac, în următoarele două săptămâni? O să duhnesc în halul ăsta în junglă, pentru ca inamicul — câinii *lor* cercetași — să simtă mirosul? N-o să înnebunească bietul Crusoe, dac-o să fie nevoit să mă miroasă când va merge alături de mine?

Individul continuă să ne vorbească în vietnameză și știe că n-o să-i răspundem. La urma-urmei, sunt niște glume. Da, sunt despre noi. Zâmbim silit, exact așa cum ar face și niște ruși. Ne arătăm stingheriți de glumele lui — ne uităm unii la alții, ne uităm realmente nedumeriți la însoțitorul nostru — dar nu, nu-i răspundem, zâmbim în silă. Ceva — să-i zicem un al șaselea simț — ne spune că individul ăsta e un căcănar.

De data asta se spune un soi de anecdotă cu dedesubturi, și se pare că e una reușită. Bach și individul ne râd în nas. Bach râde de-a binelea — doi vietnamezi care râd de cinci ruși — iar noi nu avem voie să știm ce se întâmplă. Mamă, da proști mai sunt rușii ăștia, *Thieu Ta*. Până și însoțitorul nostru se uită de parcă n-ar ști ce se întâmplă... deși firește că știe.

Pe neașteptate, însoțitorul nostru zice:

— *Nu i durak.*

E una din expresiile învățate în ultimul timp, și nu figurează pe listă. Înseamnă: *Ce tâmpit*. Îi spune asta lui Steve, care-i dă replica, încercând să nu rânjească:

— *Niet, ih dva duraka.*

Nu, sunt doi tâmpiți. Însoțitorul râde. Eu râd. Râdem cu toții.

Mulțumim, Harry, mulțumim, Tony, fiindcă ne-ați făcut să ne învățăm replicile. Acum râdem de cei doi vietnamezi. E rândul *nostru*. Revanșa. Individul în kaki se uită la noi, zâmbetul îi piere — un zâmbet de „fir-ați

ai dracu' de *moi* împuțiți și păroși", felul ăla de zâmbet care vrea să spună: *Om face noi afaceri cu voi, fiindcă întâmplător vă preferăm marelui nostru vecin flămând de la nord, dar asta nu înseamnă că trebuie să vă iubim, moi împuțiți și păroși ce sunteți.*

Nu avem nevoie de dragostea ta, tovarășe frate, îi spunem noi. Nu vrem decât să crezi că noi suntem ruși, ca să tragem o burtă de răs și pe chestia asta.

— *Nas berejot anghel-hranitel. Takie družia huje liubîh vragov*, zice Steve.

Ha, ha, ha, puchinoșilor!

De data asta Bach vine în mașina noastră.

— NVA, zice el.

— Fără mișto! spune Steve.

Șeful s-a dus cu însoțitorul, numai ca să scape de Kelly, și mă întreb dacă n-ar fi trebuit să-mi iau pastila. Îmi tot spun că astea sunt doar elementele de finețe ale acoperirii, nu-i așa? Aici nu e vorba de „albastrul care învăluie cadavrele”, nici de „sclipiri care semnalizează moartea”, nici de „nimburi ucigașe”. Dar *pot să fiu sigură?* De unde să știu când o să înceapă totul din nou — când o să-ncep să visez, când n-am să fiu în stare să mă opresc și or să fie nevoiți să mă ducă cu targa? Oare-or să ne salveze talentele noastre aici? Or să *funcționeze* măcar aceste talente aici? Suntem îndeajuns de speriați — bat inimile noastre suficient de puternic — ca să le facem să funcționeze aici? Vai de mine, doamnelor și domnilor, acoperirea dumneavoastră tocmai a fost deconspirată și micile dumneavoastră talente — acele mici blesteme pe care le-am trecut în dosarele operaționale și de personal ca fiind talentele voastre — nu v-au salvat, nu-i așa? Zău că ar fi trebuit să vă gândiți ceva mai mult la *moarte*, la *răni* și la posibilitatea de *a muri*. Acum vom fi nevoiți să încercăm un alt șiretlic cu oamenii ăștia.

— Nu făceam mișto, locotenente, zice Bach zâmbind, maimuțărind jargonul anglo-vietnamez. Avem *mare* noroc.

— Vrei să spui ghinion, spune Steve.

— Nu. Noroc.

Simt cum îmi trece ceva peste ceafa, ca-ntotdeauna. Îl simt, ca-ntotdeauna, în ochi, și tresar. E ceva familiar, dar niciodată nu mă face să mă simt *bine*. Mă întorc. Căpitanul spune:

— Vrem ca toți nord-vietnamezii să știe că suntem aici. Ăsta-i scopul.

Așteptăm, dar nu mai spune nimic. E ca un adevărat fulger albastru. Ne-a părăsit din nou, ca să privească pe geam la lumini, în întuneric, lucru care fără doar și poate îi face bine.

— A crezut că sunt un băiat din Yen Bay, care-i urăște și el pe ruși, zice Bach. Provincia lui, Phu Thd, e vecină cu a mea. Vrea ca programul nostru pentru „regiuni de mică adâncime și intermediare, cu regim pluviometric bogat” să ajungă după aceea și în provincia lui. I-am spus că voi face tot ce-mi va sta în putință, dar că nu pot să-i promit. Ce ziceți, tovarăși frați și surori? Mergem după aceea în provincia lui cu programul nostru de cultivare a orezului?

Steve râde. Ar trebui să râd și eu.

— I-am spus, locotenent Damico, zice Bach întorcându-se spre mine cu un zâmbet, că ești soția unui maior, că ești în dizgrație acum din pricina anumitor imprudențe legate de un ofițer care nu e soțul tău, și că ai fost, ca să zic așa, „pusă pe liber”. Că urăști Vietnamul, că urăști până și orezul. Deși anumite *tije viguroase* îți plac mai mult decât altele.

De data asta zâmbesc. Nu mă pot abține. Bach e în vervă. *Haide, Bach, spune: „Sunt în vervă.” Spune-o ca să putem râde din nou.*

Ne oprim la Purple Purpoise, unde nimeni nu ne acordă nici o atenție. O orientală scunăd încearcă să-i imite pe Marianne Faithfull și Bee Gees, iar eu nu-mi beau băutura. Nu vreau s-ajung să fiu dusă pe brațe de niște *bărbați* dintr-un local ca ăsta. E-adevărat, rușii beau până cad pe sub mese, dar la sfârșit întotdeauna se ridică în picioare. Uite-așa ajunge vestea la Moscova că te-ai făcut de rahat, că ai avut o comportare nedemnă de o soră revoluționară și familia ta sfârșește într-un loc teribil de asemănător cu Siberia. Nu așa merge treaba? Tu nu vrei să se-ntâmple una ca asta, Măria, chiar dacă soacră-ta e o javră.

Ne oprim la Green Latrine, facem stânga împrejur și plecăm de acolo foarte grăbiți. Nimeni nu spune nimic, am senzația că suntem pe cale să fim secerăți pe la spate de niște arme automate, o grupă de comando e gata-gata să țâșnească din bar și să ne țintuiască fundurile îmbrăcate în postav de zidurile astea strident ornamentate cu stuc. Știu că nu putem să *fugim*. Ar lăsa o impresie *proastă*.

— Ruși, zice Bach în sfârșit, în engleză, când nu mai e nimeni prin preajmă.

— Am picat la tanc, zice șeful.

Mergem de-a lungul străzii, în căutarea unui alt local. *Ultimul din seara asta*, zice însoțitorul în rusește, deși nu-l aude nimeni. Intrăm. Ce mama naibii! Îmi beau băutura. Beau două. Chestia asta e mai bună. E roz și nu-ți face degetele să-ți pută.

— De ce n-a venit și Cooper cu noi? zic eu când ne întoarcem la „sediu”.

Cooper stă la masă cu dicționarul de expresii în față, în vreme ce noi intrăm în încăpere, afumați bine de tot și cu niște rânjete de americani get-beget pe fețe.

— De ce Cooper a trebuit să stea aici cu dicționarul de expresii, în timp ce noi ne îmbătăm pulbere?

Nimeni nu spune nimic. Nimeni nu vrea să aibă de-a face cu o infirmieră beată criță.

— Haide, Mary, zice Steve.

Și el clipește în lumină. Toți clipim din ochi în lumina asta blestemată. Ne simțim ca dracu. Nu se face să amesteci pipi de bivol cu apă îndulcită cu zahăr, Tony. Trebuie să le bei pure, ca atare. Șeful se holbează la mine, de parc-ar fi îngrijorat, de parcă dom' căpitan o să facă ceva nasol dacă infirmiera nu tace dracului din gură.

— Nu se poate să-i ții pe negri în spatele autobuzului! urlu eu. Nu se poate nici măcar să-i ții în propriile lor băi! Armata a fost integrată în 1950, domnule căpitan Kelly, și nu se poate să-i faci asta caporalului Wallace Cooper, de ale cărui talente nu-i exclus ca viețile noastre să depindă în curând. Altă dată *nu* vom mai ieși în oraș fără el, nu-i așa, oameni buni?

Mă întorc pe călcâie, căutându-l pe căpitan, și nu lipsește mult să cad jos.

El pleacă de lângă mine. Steve mă ține de braț.

— Mary...

— N-o să reușim dacă n-o să fim o adevărată echipă, corect, căpitane? Știi bine lucrul ăsta. N-o să reușim decât dac-o să ne putem duce *cu toții* într-un bar unde femeile fumează cu vaginele, să bem împreună bere Tiger Piss și să ne facem pulbere de beți. Am dreptate, băieți? Nu cred că dom' căpitan își face datoria...

În sfârșit, căpitanul se întoarce spre mine. Cooper stă la masă, cu cărticica în mână. Steve mă ține de braț iar eu mă ambalez și mai tare. Acasă, negrii americani mor pe străzi. Incendiază orașele și nici unul dintre căcănarii ăștia nu dă doi bani.

— Vi se rupe vouă-n paișpe de oamenii din jur, căcănarilor! Nu vă *pasă*, la nici unul dintre voi.

Mă clatin pe picioare. Mă sprijin de brațul lui Steve, care mă ține bine.

— Nu-i nici o problemă, locotenente, zice Cooper.

— *Tocmai, că este!* țip eu.

Ba nu e, zice pe neașteptate o voce liniștită, care nu-mi aparține.

Senzația îmi apare acolo unde am avut-o întotdeauna și-mi ridic privirile. Căpitanul se uită drept în ochii mei. Întunericul e acolo, în ochii lui. Nu e nici pic de lumină.

— *Nu există*, zice el cu o voce guturală, *nici un african în Armata Roșie, locotenente.*

Preț de o clipă, nu pricep. Îmi vine să țip: *Bine'nțele că nu există!* Și deodată înțeleg.

Am vrut să-i fac rău, știu asta acum. Am vrut să îndepărtiez echipa de el și mai mult decât o făcusem deja, dar eram beată. Eram beată și uitasem ceea ce știam deja.

Fața mi-e atât de fierbinte încât mie frică s-o ating.

Nimeni nu vrea să se uite la mine. Nici măcar Crusoe.

— Ei bine, *ar trebui* să fie! spun eu și, fără ajutorul nimănui — fără brațul lui Steve — reușesc să urc scara spre camera mea, unde mă așteaptă pastila și patul.

Capitolul 25

Căcănarii nu ne fac instructajul decât în noaptea de dinaintea plecării. Suntem adunați în camera din spate a casei conspirative, unde se află instalată o machetă de nisip a văii Dien Bien Phu —locul unde francezii au pierdut războiul — și o altă a sătucului Dong Noi de pe Râul Roșu, acolo unde râul începe să ocolească Hanoiul iar Digurile Roșii sunt înalte și groase. S-a calculat, ni se spune, că douăzeci de tone de TNT sau șapte tone de explozibil „plastic” din generația C-2, așezate la trei metri adâncime sub apă, în apropiere de Dong Noi, legate cu fitil de detonare, vor elibera circa șaptezeci și cinci de mii de tone de apă cu o viteză egală cu o șaisprezecime din cea a unui glonț de calibrul 0,45. ăștia sunt termenii în care le place lor să gândească, ne spun ei.

Nord-vietnamezii trăiesc de o sută de ani cu teama unei asemenea catastrofe. Francezii au construit mulajele de beton pe care vietnamezii le-au umplut cu nisip și pietriș, bătătorind amestecul cu piciorușele lor. Ei au cărat gălețile alea pline cu nisip și pietriș, au umplut găurile și au tasat totui, iar chestia asta le-a luat douăzeci și cinci de ani, cu francezii în coasta lor, neslăbindu-i din ochi. Nord-vietnamezii s-au temut *întotdeauna* să nu se întâmple ceva cu digurile lor — la Than Loan, Lu Than, Dong Mo, Dong Noi, și oricare dintre micile sate de pescari situate în amonte de Hanoi, și din pricina asta, întotdeauna au avut un milion de oameni în așteptare, cu găleți, cu furci, cu picioarele lor mici, cu spinările încovoiate, și asta de o sută de ani. În fiecare anotimp al musonilor, ei așteaptă. Iar acum, de când cu americanii și tehnologia lor, ei sunt și mai înfricoșați. Ce-or să facă americanii? Ce-or să facă americanii cu *digurile* lor?

Așa cum spune Harry, nu poți să oprești cu gălețile și furcile șaptezeci și cinci de mii de tone de apă murdară de râu, care se deplasează cu o șaisprezecime din viteza unui glonț de 0,45. O să fie ceva lent, nu ca valul de maree din filmul *Krakatoa, la est de Java*. O să se reverse pe îndelete și *nu* o să se oprească. Qamenii or să se refugieze pe dealurile din preajma capitalei lor, or să se ducă acolo și-or să stea, zi după zi, exact așa cum îi amenințau coșmarurile lor că or să pățească, și-or să vadă cum orașul lor —simbolul și sufletul lor — este inundat.

Nu poți trimite pur și simplu cu avionul douăzeci de tone de TNT și să le dai drumul la Dong Noi, spun tipii în cămăși hawaiene, chiar dacă ăla *este* într-adevăr cel mai potrivit loc de pe râu. Nu te poți duce la aeroportul Hanoi Central și să spui cu nevinovăție: „Măi băieți, n-ați putea să ne duceți și nouă încărcătura asta până la Doig Noi și, fiindcă tot ajungeți acolo, s-o și detonați? V-am fi *realmente* recunoscători." Nu poți să trimiți nici bombardierele B-52 de la Ubon să arunce niște bombițe de trei sute de chile, fiindcă dac-o faci, toată lumea o să știe și n-o să mai poți *nega*, doamnelor și domnilor. N-o să mai ai cum să spui „Tii, ce ghinion tâmpit, domnule secretar general — cum s-a rupt digul ăla anul trecut, când cu musonii ăia îngrozitori, și cum a fost inundat Hanoiul. Dacă stai să te gândești, clima are în mod cert influență asupra istoriei, nu-i așa? În tot cazul, dacă putem face ceva pentru sărmanii sinistrați, vă rugăm să ne spuneți." Posibilitatea de a *nega*, doamnelor și domnilor, este importantă. Dacă nu poți să negi, dai de belea. O să te trezești cu China și Rusia — din cine știe ce motiv, astea două vin cel mai repede în minte, spunând: „Hei, prieteni imperialiști, fiindcă voi ați făcut asta în Vietnam, o să facem și noi aceeași chestie în *Mexic*. " Și-o să vină și țările mici — ca, să zicem, Marea Britanie sau orice țărișoară din Africa — să-ți spună: „Hei, asta a fost o treabă murdară (și *în plus*, Rusia și China or să ne facă acum aceeași chestie și *nouă*)".

Nu poți nici să treci șapte tone de „plastic" printre radarele și antiaeriana NVA ca să le arunci jucăria asta scafandrilor tăi, fiindcă din momentul în care cineva *vede* că ai făcut așa ceva, nu mai poți să *negi*. Regulile impun, doamnelor și domnilor, să nu fiți *văzuți* în timp ce o faceți. E limpede ce vă spun eu? În consecință, n-o să aveți nici sprijin aerian, nici echipe de acțiune, nici re aprovizionare, nici contacte după infiltrare, nici diplomați care să încerce să vă scoată din închisorile Hanoiului, *dacă sunteți capturați*, sau cadavrele umflate de apă din Râul Roșu, dacă se-ntâmplă să fiți lichidați. *Dacă sunteți capturați*, doamnelor și domnilor, *nu sunteți americani*. Aveți echipament „steril". Nu purtați costume Robert Hall și fuste verzi. Nu știm *cine* dracu' sunteți, dar un lucru știm sigur: *nu sunteți americani*.

Sigur, lucrările voastre dentare sunt nord-americane (adaugă Harry) dar regulile spun că asta nu contează. Conform acestor reguli, noi tot vom putea să vă *renegăm* și dacă se-ntâmplă să dați în primire cu lucrări dentare americane în gură.

Îi spun că nu înțeleg.

Îl fac să repete.

Pe 13 martie 1962 (zice Harry), un *metis* din provincia Lai Chau, Vietnamul de Nord, a contactat un agent american CAS din nord ca să-l înștiințeze că la Dien Bien Phu mai stă încă ascuns suficient explozibil „plastic" ca să arunce în aer întreaga vale, dacă, din întâmplare, se găsește cineva interesat să facă așa ceva. Au fost verificate arhivele CAT și Air America, ultimii generali francezi rămași în viață dintre participanții la evenimente au fost interogați și zvonul a fost confirmat.

Nu se știe cum, zice Harry, mai există și acum nouă tone de explozibil C-2 ambalat în săculețe și îngropat în Valea Dien Bien Phu.

Le spun că *tot* nu pricep. Ei zâmbesc și spun:
— E simplu.

La 15 aprilie 1954, generalul Navarre, așteptându-se să fie înfrânt și nevrând să părăsească lumea asta fără să ia cu el cât mai mulți combatanți Viet Minh cu puțință, i-a rugat pe cei de la forțele aeriene CAT americane să parașuteze la „Claudine” — cea mai sudică poziție fortificată a francezilor din valea aceea — nouă tone de explozibil „plastic” din generația a doua. Cu materialul ăsta (i-a anunțat el pe toți cei dispuși să-l asculte) urma să mineze sistemele de tuneluri de la pozițiile fortificate „Dominique”, „Eliane” și „Juno”, astfel încât toți acei bravi francezi, marocani, nigerieni și thailandezi negri, care luptau chiar în acele momente pentru apărarea buncărelor comandamentului central, n-aveau să moară singuri în ziua finală a bătăliei. „Cu materialul ăsta, le-a transmis el americanilor prin mica sa stație radio, în mod sigur vom lua cu noi *brațele* — și poate chiar o bucățică din *inima* —armatei lui Giap.”

„Plasticul” n-a ajuns niciodată la „Claudine”. Din pricina unei erori de comunicații, dintr-acelea produse frecvent în ultimele zile ale asediului, explozibilul a căzut în colțul nord-estic al poziției fortificate „Isabelle”, situată cu opt kilometri mai la sud, cea mai sudică prezență franceză în acea vale a nenorocirii, un petic de pământ până la a cărui abandonare completă mai rămăseseră două ore. Numai râul Nam Youm, care, cu mlaștinile sale, împărțea poziția în două, împiedicase până atunci înaintarea trupelor Viet Minh. Când cele șaizeci și șase de lăzi cu exploxibil lutos, atârinate de micile parașute albe, au căzut pe pista aeriană părăsită de la „Isabelle”, ofițerul comandant — un tânăr colonel pe care-l chema Henri Lanierre — s-a gândit mai întâi să le lase acolo. Pe urmă însă și-a schimbat planurile și a ordonat supraviețuitorilor celor patru companii de mercenari thailandezi să le care până la colinele de la est de Nam Youm, acolo unde niște munți puțin înalți despart Vietnamul de Laos. Aici, le-a spus colonelul, în peșterile calcaroase ale colinelor, urmau să ocupe o poziție de apărare. Aici, dacă și când aveau să fie găsiți de trupele Viet Minh, ei urmau să folosească explozibilul în aceeași manieră în care l-ar fi folosit și generalul Navarre: să facă să se prăvălească peșterile și tunelele străvechii formațiuni calcaroase peste inamicii lor precum și peste ei înșiși.

Numai că (așa ni se spune) nu s-a întâmplat deloc așa.

Oamenii lui Lanierre au pus miile de săculeți cu explozibil C-2 în cea mai mare și mai apropiată peșteră, și au așteptat. Lanierre însuși a fost ucis în ultimele ore ale asediului, sacii nu au mai apucat să fie detonați iar thailandezii negri care au reușit să scape au fugit trecând peste munții înalți de o mie două sute de metri în Laos, în bazinul superior al Mekongului, în junglele de la Cac Tinh, unde au așteptat ani în șir până când au putut să se întoarcă acasă. Ei au relatat o poveste — *numai pentru urechile thailandezilor* — despre „lutul de foc” lăsat de francezi, dăruit de americani, ascuns în peșterile întunecoase ale bătrânului munte Kha din valea aceea — într-un loc în care cei din Viet Minh nu aveau să-l găsească nicicând, atâta timp cât thailandezii își păstrau onoarea. O poveste despre lunganul occidental care a murit până s-apuce să folosească ceea ce se afla în cutiile de lemn scăpate din greșeală de mașinile zburătoare franțuzești, aproape de Nam Youm, în acele ultime ore ale bătăliei. Și o poveste despre retragerea peste munții Tua Meo, și despre greutatea îndurate în Laos în toți acei ani.

Thailandezii trăiesc și acum în valea Dien Bien Phu — așa cum au

trăit și cum vor trăi întotdeauna — relatând în șoaptă aceste povești, la ceas de noapte. În 1961, la șapte ani lungi după evenimente, faptul că i se îngăduia copilului nelegitim al unui soldat din Legiunea Străină — un om a cărui mamă era din satul lor, și care fără doar și poate îi ura pe cei din Viet Minh la fel de mult ca și ei — să asculte povestea nu putea să facă rău nimănui. În definitiv, prin ura sa și prin sufletul mamei sale, nu era și el un frate?

Veți lua (ne spune Harry) cele nouă tone de C-2 din valea aceea. Le veți transporta pe uscat până la Râul Negru, folosind drumurile 41B și 41A, așa cum sunt ele notate pe hărțile sovietice pe care vi le-am pregătit cu atâta scrupulozitate. Veți lua apoi calea apei către Râul Roșu, spre punctul de confluență al celor două râuri, situat la cincizeci de kilometri nord-vest de Hanoi. După aceea veți merge în josul Râului Roșu până la Dong Noi, unde, cât mai rapid cu putință, veți detona explozibilul la adâncimea de trei metri. Vi se va da o grupă de mercenari thailandezi negri sau albi dintr-una din văile muntoase. Aceștia vor fi paznicii și călăuzele voastre. Ei vă vor face rost de caii thailandezi sau mongoli de care veți avea nevoie ca să transportați sacii până la Râul Negru. Datorită succesului Operațiunii Popeye — un alt proiect de-al nostru din aceste zile — anul acesta musonii vor dura neobișnuit de mult, fiind deosebit de bogați în precipitații. Anotimpul se va prelungi până foarte târziu. Cantitățile de precipitații vor fi duble față de cele normale. Chestia asta are și părți bune și părți rele. Deși călătoria pe „uscat” vă va crea mari dureri de cap, dragi prieteni, drumurile n-or să fie prea circulante. Drumul 41A este inaccesibil autovehiculelor, iar băștinașii stau pitiți în case, la loc uscat. Ca de obicei în timpul musonilor, re aprovizionarea și comunicațiile cu valea Dien Bien Phu sunt întrerupte în acest moment — exceptând, firește, recepțiile radio răzlețe.

Pe de o parte, doamnelor și domnilor, râurile vor fi umflate și violente. Pe de altă parte, nu veți avea dificultăți să găsiți apă destul de adâncă, chiar și într-o localitate atât de nordică precum Dao Phu, unde ceea ce în anotimpul uscat este Drumul 41 se întâlnește cu Râul Negru și unde vă veți începe călătoria pe apă. Apele umflate ale râurilor vă vor asigura deplasarea rapidă.

Dacă veți fi opriți de soldați nord-vietnamezi, de Miliția Populară sau de cadre politice, aveți un motiv temeinic ca să vă aflați pe drum pe o vreme atât de câinoasă. Sunteți consilieri agricoli detașați din Mama Rusie. De fapt, sunteți specialiști în cultivarea orezului „pentru regiuni puțin adânci și intermediare, cu regim pluviometric bogat, cu recolte multiple”, adică în recolte care s-ar putea să asigure subzistența regiunilor muntoase locuite de triburi, ba chiar să asigure și un surplus de recoltă — un lucru la care visează cu jind în fiecare noapte cei de la Hanoi și din Delta Râului Roșu. N-are-a face că ați cumpărat semințele de orez 1R16 de la Manila sau că ați furat știința cultivării orezului de la Institutul de Științe Agricole din Beijing, fiindcă pe voi v-a invitat Hanoiul — dat fiind echilibrul diplomatic pe care Le Duan vrea să-l mențină — și asta nu e prima oară când băieți și fete de la Moscova, care nu știu o iotă măcar despre orez, s-au dus la micile castroane cu orez revoluționare ca să-i învețe propriul meșteșug.

Îndurați vremea nemiloasă ca să vă transportați blestemata de sămânță de orez „musonic” dintr-o provincie muntoasă în alta. Sunteți plini de noroi din cap până-n picioare, sunteți înconjurați de mongoli mici de statură, plouă atât de puternic încât abia mai puteți respira — și toate astea *nu* pentru că vă place, doamnelor și domnilor, ci pentru că așa vi

s-a spus să faceți. Pentru că orice marxist-leninist face ceea ce i se cere, corect? Spre binele Revoluției Internaționale... dacă nu al propriei cariere. Dacă vreunul din cei întâlniți în drum vă face necazuri, doamnelor și domnilor, atunci o să aibă de a face atât cu Maica Moscova cât și cu Tușa Hanoi. Nu șovăiți să le dați de înțeles asta.

La Dien Bien Phu se află o academie militară și o tabără de instrucție. Chiar dacă au soldați în pregătire, aceștia or să prefere să stea la adăpost de ploaie. Să citească ceva din Ho, poate din Giap sau, de ce nu, ceva poezie Ca Dao. Cine știe? Oricum, or să stea în cazarmă. Profesorii și instructorii lor or să-i lase pentru că ne aflăm într-o regiune rurală, doamnelor și domnilor. O fi având loc vreun război *pe undeva*, dar nu aici. Nu-i exclus ca trupele Pathet Lao să fie reaprovizionate pe șoselele 40 și 8, dar Dien Bien Phu e prea la nord de Cărarea Ho Shi Min, iar bombardierele B-52 nu-și aruncă încărcăturile prin preajmă. Se poate să fie un trafic aerian american, dar nu se face decât supraveghere electronică sau aparate de patrulare în căutare de avioane doborâte ori mici echipe de recunoaștere parașutate în Laos. Încă din 1962 Hanoiul a încercat să-i aducă pe etnicii vietnamezi în aceste văi nord-vestice, căutând să-i scoată din deltă, din extrem de aglomeratul Hanoi, dar treaba n-a mers. Thaiandezii îi urăsc pe vietnamezi, vietnamezii îi urăsc pe thailandezi, și marxism-leninismul nu poate face nimic în privința asta. Thaiandezii abia dacă tolerează prezența câte unui cadru politic în satele lor și nu încape nici o îndoială că nu le plac învățăturile pe care vietnamezii îi obligă să le urmeze. Nu le place să vadă construindu-se sate vietnameze de-a lungul văii Nam Youm, așa că veți găsi acolo astfel de sate părăsite de etnicii vietnamezi, care revin neîncetat la verii lor dragi din Song Hong Ha, la acel adevărat mușuroi de furnici care este Hanoiul. Cu alte cuvinte, marele Plan din 1962 n-a funcționat, iar thailandezii sunt destul de sictiriți.

Comandantului academiei din Dien Bien Phu nu-i *place*, așa cum v-ați putea imagina, să se afle în mijlocul acestei harababuri reciproc distructive, iar acum, ca să pună capac la toate, e cufundat până-n gât în miasma musonului. Dacă aveți noroc, doamnelor și domnilor, veți fi singurii lui musafiri în decurs de opt săptămâni foarte umede și-o să fie atât de fericit, atât de recunoscător, atât de onorat să găzduiască cinci ruși adevărați vreme de o noapte sau două, încât n-o să se uite pieziș și nici n-o să se deranjeze să telefoneze la Hanoi ca să se intereseze de voi. Veți avea explozibilul în saci de zece kilograme pe care-o să scrie clar: „Semințe de orez speciale — dar de la frații voștri ruși” pentru orice maimuțoi care-ar vrea să arunce o privire, și-o s-o ștergeți cât mai repede cu sacii și poneii voștri către Râul Negru. Cu fiecare zi, cu fiecare oră în care rămâneți în plus în teritoriu, cresc și riscurile ca vreun gălbejit băgăreț să sune la Hanoi din curiozitate, dacă nu chiar din invidie.

De la Dao Phu veți lua sampane sau mici barje. Asta veți decide singuri. În oricare din variante, râul — ținând cont de starea în care se află — vă va oferi o *mulțime* de distracții. Acolo unde Râul Negru își varsă apele în Delta Hoa Binh și mai departe, spre nord, unde se întâlnește cu Râul Roșu, veți da de cele mai largi cursuri de apă pe care le-ați văzut vreodată. Nici nu veți vedea malurile, doamnelor și domnilor. Apa se întinde la nesfârșit...

Rețineți, prieteni, că de îndată ce ați părăsit regiunea calcaroasă Bam Me Tuong și ați ajuns în Delta Hoa Binh, populația se triplează, apoi se triplează iarăși și în sfârșit se cvaduplează în apropiere de Râul Roșu. Veți ajunge teribil de aproape de Hanoi. Populațiile Tai, Meo și Kha au rămas în urmă. Singura minoritate tribală este Muong și neniișorii ăștia trăiesc printre vietnamezi de atâta timp încât nu mai poți să-i

diferențiezi. De cum ajungeți în Delta Râului Negru, populația *este* vietnameză și regula jocului se schimbă. Fiind atât de aproape de Hanoi, tovarăși, cetățenii devin *foarte* neliniștiți. Orice sclipește pe cer e o mașină ucigașă americană. Oricine se apropie de cei o sută optzeci de centimetri ai rasei europene e un parașutist american, și știm ce se întâmplă cu ei, cât de mult și-ar dori fiecare mic general din satele alea din deltă să pună mâna pe un aviator cu care să se mândrească în fața consătenilor, cât de mult ar vrea să doboare de unul singur o mașină ucigașă cu bătrâna lui carabină primită de la apărarea civilă și cât de mult i-ar plăcea să ajungă Erou al Poporului, de-a pururea și în vecii vecilor. Cine l-ar putea învinui pentru așa ceva? Pentru el, doamnelor și domnilor, nu există decât *orez, familie, Hanoi și musoni*. Atât. Asta-i tot ce-a știut, tot ce știe și tot ce va ști vreodată.

La o asemenea apropiere de Hanoi, doamnelor și domnilor, există nave de patrulare — unele mai vechi, altele mai noi — cu instalații radar, mitraliere duble de 12,7mm și aruncătoare de grenade. Sunt și sampane cu tunuri de 75mm, fără recul. În fine, tot ce vrei și ce nu vrei. Dacă aviația militară a armatei nord-vietnameze e o glumă, marina riverană nu este. Cum am spus și mai devreme, Hanoi înseamnă Washington, München și Roma — cu Vatican cu tot — îngrămădite laolaltă. Ați scurmat vreodată un mușuroi de furnici cu bățul? Ei, cam așa o să fie. Sunt furioși, sunt temători, mișună peste tot, iar *voi* veți încerca să vă furișați înăuntru și să le ucideți matca. Rugați-vă la Dumnezeu să plouă, tovarăși. Rugați-vă să fie ceață, să aveți parte de râuri fără maluri, să aveți apă *din belșug* și s-ar putea să reușiți.

Eu nu spun nimic. Încep în sfârșit să înțeleg ce vrea să spună.

Vestea bună (ne spune Harry) e că vom fi ajutați să găsim explozibilul C-2 de către caporalul Cooper și de nasul „cu infraroșii” și mare sensibilitate olfactivă al câinelui său. Vestea rea e că fața neagră a lui Cooper ne poate veni de hac oriunde de-a lungul drumului. Chiar dacă la Universitatea Lenin există africani care studiază marxism-leninismul, ei *nu* sunt trimiși în Vietnamul de Nord. Ei sunt expediați înapoi în țările lor, ca să le conducă, dacă au fost deja „eliberate”, sau să tulbure nițel apele, dacă n-au fost.

— De ce nu folosim un dispozitiv nuclear? întreabă Steve pe neașteptate. I se simte mânia din voce. El *vrea* să creadă că vom reuși, dar nu poate. De ce nu folosim o echipă Greenlight? De ce nu apelăm la un raid fulger, cu infiltrare și ieșire rapidă din obiectiv?

Harry se uită la el de parc-ar zice: *Glumești, locotenente! Ce întrebare idioată, locotenente!* În loc de asta, spune:

— E un pic cam greu să *negi* folosirea unui dispozitiv nuclear, nu crezi, locotenente? Chiar dacă l-ai folosi doar pentru excavarea unor noi canale — cum ai avea nevoie, să zicem, în Panama, dacă s-ar întâmpla să-ți fure cineva canalul — rămâne un dispozitiv *nu-cle-ar*. Nu ai cum să *negi* așa ceva. Toată lumea ar *ști*. Toată lumea — iar îmi vin în minte China și Rusia — ar spune: „Păi dacă americanii pot, noi de ce să nu...?” și zău, locotenente, s-ar simți tare ofensați dacă nu i-am lăsa să-ncerce și ei... undeva.

— Nu l-am folosi ca pe o armă, zice repede Steve. Ce motive ar avea ONU să obiecteze? E un dispozitiv de excavare. Am putea...

— Văd că n-ați înțeles, îl întrerupe Harry, și se referă la noi toți. La fel de bine ați putea să aruncați o bombă de o megatonă asupra Hanoiului, oameni buni. Ascultați-mă cu atenție: e *nu-cle-a-ră*. Dacă folosești o chestie *nu-cle-a-ră*, ai încălcat regulile. Așa — cu ponei, cu sampane, cu explozibil C-2 vechi, cu vrerea Domnului — poți să *negi*, fiindcă *nu* încălci regula jocului.

Dau să-i spun că nu înțeleg — și zău că nu pricep — dar îi văd fața lui Steve. Ar trebui să se ridice în picioare, știu. Ar trebui să se ridice și să plece furios, dar n-o face. Se gândește la misiune, la echipă. Își zice: *Dacă plec, or să găsească pe altcineva. Echipa nu va avea nici o șansă.*

— Navigația pe râu și demolările subacvatice, intervine grăbit Tony, sunt motivele pentru care aveți un specialist în ape cu aluviuni, locotenente. E vorba aici de domeniul de activitate al trupelor SEAL. Șefule, poți să ne spui la ce se poate aștepta echipa într-o asemenea misiune?

Șeful privește în gol ca un om mort, de parcă nici lui nu i-ar veni să creadă ce aude mai mult decât oricăruia dintre noi. De parc-ar vrea să spună: *Nici cei din SEAL n-au auzit de o asemenea nebunie.*

— Șefule, ce părere ai, care-ar fi mai bune, sampanele sau niște șleपुरi mici? îl întreabă Tony.

Șeful se ridică în picioare. Se clatină, dar se ridică. Se uită în jurul mesei, la noi toți, și se vede în privirile lui ce gândește. *Cum or putea să stea așa? Cum or putea să asculte una ca asta?* Un puști negru și câinele lui. O infirmieră albă, nici ea cu mult mai vârstnică. Un translator vietnamez. Un fost prizonier de război care nici măcar nu e vindecat. E mai rău decât și-a închipuit vreodată. E un coșmar. Nu se poate altfel.

— la loc, dom' șef, spune Harry pe un ton liniștit. Avem nevoie de părerea ta de expert acum. Mai târziu n-o să mai avem când s-o aflăm.

Șeful rămâne în picioare.

— *la loc*, zice Harry.

Șeful nu-l ascultă. Se întoarce. Iese din cameră.

Mă uit în jur. Căpitanul se uită la mine, dar asta o știam deja. Știu chiar și de ce. Mă întreb la ce se gândește Steve. Aș vrea să nu mă-ntreb, dar n-am încotro.

Mă ridic, la fel de nesigură pe picioare, și mă duc după cel plecat.

Capitolul 26

Stau în ușa dormitorului său, ca să mă poată vedea. Când își ridică privirea, scutură din cap și zice:

— Cumva locotenentul cel neînfricat a trimis-o pe Miss America să-l convingă pe sergentul cel recalcitrant?

Eu nu-i răspund.

— Sunt nebuni cu *toții*, locotenente, zice el. N-am auzit de când sunt ceva atât de josnic, de tâmpit și de smintit, și pot să-ți spun că am văzut destule chestii *smintite* la viața mea. Nu poți să faci parte din SEAL și din SOG fără să fii nebun. Am înotat pe apa unui râu negru ca smoala vreme de șaisprezece ore, cu un tub de respirație în gură și fără nici un alt dispozitiv de plutire. Mi-am băgat frunze în gură și am stat douăsprezece ore pe post de tufiș în nămol până la gât. M-am acoperit cu noroi și crengi și am stat ca bușteanul până când. s-a așezat unul lângă mine, l-am lăsat să-și mănânce rația și l-am omorât cu mâinile goale. Am eliberat cinci inși în mai puțin de zece minute, chiar de sub nasul unui batalion NVA, fără să scoatem nici măcar un zgomot, dar-ar dracii, după care am mers zece kilometri prin junglă, pe o noapte fără lună, până la locul de unde urma să fim ridicați. Dacă ești un *SEAL*, *faci* chestii dintr-astea, locotenente, dar *eu* nu m-aș atinge de misiunea asta nici cu un vâtraș de trei metri. Nu mi-aș trimite în ea nici pe dușmanii cei mai răi. Și în mod sigur nu mi-aș trimite *prietenii*.

Eu nu spun nimic. Mă duc lângă stația lui radio și îngenunchez. Spun:

— Cum funcționează asta?

El n-are de gând să-mi spună. Nu vrea, așa că încep să mă joc cu butoanele și cu comutatoarele. Fac asta preț de un minut, până când în sfârșit el se ridică, vine lângă mine și îngenunchează.

— Termină cu prostiile, locotenente, zice el și se uită drept în ochii mei.

Eu continui să mă joc cu întrerupătoarele și cu butoanele. E un adevărat monstru de stație. Cum poate *cineva* — chiar dacă are două brațe — să lucreze cu ea?

— Dacă noi nu trebuie să fim acolo, spun eu, dacă nimeni nu trebuie să știe că suntem acolo, de ce luăm o stație cu noi?

El se holbează la mine. O simt. Știe ce fac, dar mai știe și că n-are încotro. *O să ai nevoie de cineva, Willie*, spun eu.

— Bună întrebare, locotenente, zice el într-un târziu. Oftează și își impune să vorbească. Bucannon vrea ca noi să transmitem în timpul misiunii. Vor să ne urmărească. Așa mi-au spus.

— Pot să ne repereze în felul ăsta?

— De ăia de la Hanoi vorbești? Sigur.

Trage aer adânc în piept, de parcă s-ar pregăti să se bage sub apă, de parc-ar fi nevoit să vorbească indiferent dacă-i place sau nu. Spune:

— Dar m-au asigurat că dacă ținem repetoarul — pauzele reductorului de zgomot — pe durate de emisie mai mici sau egale cu zece secunde, o să fim în siguranță. Cei de la Hanoi n-or să aibă suficiente elemente pentru triangulație. Tot ce știu e ceea ce mi s-a spus, locotenente. Dacă-ți închipui c-am folosit vreodată un aparat ca ăsta, atunci și tu ești nebună.

— Ce-i asta?

— Al naibii dacă știu. Are marcaje sovietice. Probabil că e echivalentul lor pentru PRC-77, dar e mai grea cu cel puțin cinci-șase chile.

El vorbește, iar eu îl las. Și știe că-l las.

— Eram destul de bun, îmi spune el. Am fost unul din cei mai rapizi radiotelegrafiști pe care i-au avut trupele SEAL de uscat, locotenente. Trebuie să fii iute de mână când transmiți în codul Morse...

— Ce te deranjează cel mai mult? spun eu foarte liniștit, cu ochii pe butoane și antene. Arată ca o Meduza din oțel, știți, zeița aia care te poate transforma în piatră.

El se uită din nou la mine. Eu nu mă uit la el.

— Același lucru care mă deranjează la *orice* nenorocit de radio, locotenente.

Mă uit în sfârșit și citesc în ochii lui ceva ce se vede împotriva voinței lui. *Așa e, locotenente. Mi-e tare milă de mine însumi. Nu știi ce-nseamnă. Nimeni nu știe.*

— Nu poți să apuci de butoane cu cleștele ăla? întreb eu.

Se uită în jos la proteza lui roz, la capătul ei din oțel, cu un aer de parcă niciodată nu s-ar fi gândit la el astfel: un *clește*. O pensetă.

— Nu, zice el, uitând de ceea ce fac. Nu cu ăsta. Până să plec am comandat două tipuri de capete. Cei de la VA n-au vrut să le deconteze pe amândouă, așa că Lizzie, soția mea, urma să-mi facă o surpriză și să mi le dea cadou de ziua mea. (Zâmbește larg.) Care, întâmplător, e săptămâna viitoare.

Zâmbetul dispare. Nu mai spune nimic. Își aduce aminte ce încerc să-i fac și pentru cine o fac.

— Ce se-ntâmplă, întreb eu repede, dacă înfășori metalul — partea pe care-ai vrea s-o apuci — cu bandă adezivă sau ceva asemănător?

Nu poate să-și mai alimenteze supărarea, așa că zice:

— Devine alunecoasă. Își pierde aderența, locotenente.

Țin stația — blestemăția aia de stație — în poală. O trag spre mine înainte ca el să mă-mpiedice. Îmi strivește coapsele, dar o las acolo, ca să mă pot juca din nou cu butoanele, scalele și comutatoarele.

— Ce-i *asta*? întreb eu, împingând și trăgând de o bară culisantă.

E cât pe ce să spună: *la-ți dracului mâinile de pe stația mea, locotenente!* știe însă ce ar însemna. Dacă spune asta, am învins, și o știe. *Stația mea*. Da, pentru el o țin. Încerc s-o înțeleg, ba chiar îl și tachinez un pic — cum ar face o femeie care ține la cineva. El se întreabă dacă într-adevăr țin la el. I-ar plăcea.

— Ăla-i selectorul de rețea, zice el, arătând cu proteza. Iar celălalt e pentru wattaj — wattajul transmisiei. Are o blestemăție de acumulator nichel-cadmium, mare cât o halcă de carne, care poate să țină un an întreg de transmisii periodice... ceva de felul ăsta.

Dându-și seama că arată cu proteza, o lasă să cadă.

— Ăla de colo e butonul repetitorului. Cu proteza în poală, arată acum cu bărbia. Trebuie să-l ținem conectat și să trimitem semnale Morse pe frecvența noastră tot timpul. Nu cumva am mai spus asta?

Eu încuviințez din cap, uitându-mă în jos.

— Și ăia de la Hanoi n-or să fie în stare să ne audă?

— Da, dar n-or să știe *ce* sau *unde*. Pauzele reductorului de zgomot sunt prea scurte. Sau cel puțin așa spun ei. Nu sunt sigur dacă asta are sau nu vreo logică. S-ar putea.

— Ăsta-i transmițătorul? zic eu, comutând cel mai mare întrerupător pe care-l găsesc. O luminiță plăpândă — abia se vede — se aprinde, se stinge și rămâne stinsă, de parc-ar aștepta.

— Exact, spune el. Dar nu la amplificarea asta.

— Da' cum, așa?

— *Nu!*

Se întinde spre mine — exact așa cum vreau eu — iar eu mă succesc într-o parte. El *știe* ce fac. Știe că spun: *Trebuie să mă înveți, Willie*.

— Răsuțește-l spre stânga, fir-ar să fie! strigă el, încercând din nou să pună mâna.

Eu mă conformez și dau butonul spre stânga. El se lasă pe spate, puțin cam palid, respirând din greu.

— Dar-ar naiba, locotenente. Nu poți să trâmbițezi în halul ăsta. Orice Pathet Lao cu un aparat de radio cu tranzistori o să știe că suntem aici.

— Scuze.

Dar rânjesc.

După o secundă, zice:

— Nu-i nimic.

— Și *acum*? După ce l-am reglat, ce facem?

Nu răspunde. Se uită la mine și știu ce gândește: *Chiar vreau să fac asta? Asta vreau* cu adevărat?

— Împinge cursorul, locotenente, zice el. Da, *ăla* — la stânga, până pe la jumătate — și acționează întrerupătoarele alea în același timp. *Nu, nu așa!*

Nu mai suportă. Se întinde după stația lui și de data asta nu-i mai pasă dac-o apucă cu mâna bună sau cu cealaltă. Cu *orice* — numai s-o ia de la nebuna asta de infirmieră.

Nu-l las s-o atingă. Îi dau drumul pe podea lângă mine, în cealaltă parte, unde nu poate să ajungă. Pe urmă spun rar:

— Spune-mi ce trebuie să fac, Willie. O să dureze un timp, dar dac-o să-ți dai silința, am să mi-o dau și eu și, până la urmă, am să învăț. Sunt infirmieră, sunt în stare să învăț chestiile astea. În mod sigur am să învăț destul ca să-ți fiu de ajutor. O să fim doi care să poată lucra cu ea, Willie.

Se uită din nou la mine. Se gândește: *Să fie asta Miss America, sau o femeie căreia îi pasă?*

— S-aduc niște bandă adezivă? spun eu. Dacă crezi că merge, am putea încerca cu niște burete peste care punem bandă adezivă, ca să țină marginile lipite.

Preț de o clipă, rămâne tăcut. Pe urmă, zice:

— La naiba. De ce nu?

Nu te deosebești cu nimic de Steve, zice întruna o voce. Ce faci tu nu se deosebește cu nimic.

Ne apucăm să aranjăm stația Prick-77 sovietică, ca s-o putem folosi amândoi. Ne învățăm reciproc o serie de lucruri.

Capitolul 27

— Sampane de la Dao Phu, zice Willie, așezat la masă, ascultat de toată lumea, și pe urmă șalupe de patrulare, de orice fabricație, de orice model. Cu cât ne apropiem de țință, crește nevoia de a avea explozibilul adunat la un loc și de a ne deplasa cât mai repede cu putință. Cu ploile astea grozave, afluenții lui Song Hong Ha — inclusiv Râul Negru — vor fi foarte agitați, ca niște „brizanți”, dar dacă supraîncărcăm cu nu mai mult de treizeci la sută, ar trebui să stabilizăm sampanele. Avem nevoie de sampane Vinh Choi. Au carena largă, o chilă rezonabilă și nu cred că sunt greu de procurat în țara râului Tai. N-o să reușim să cărăm cele nouă tone singuri. Ei da, știu, îi avem pentru asta pe culii thailandezi, dar planul zice să ne descotorosim de ei înainte de Delta Hoa Binh, nu? Corect. Deci, n-o să meargă. E prea devreme. Tipii în cămăși așteaptă. Ei le oferă ceea ce vor ei, chiar dacă nu le place ce aud.

— E vreo șansă, căpitane, zice Willie, să aducem niște nungi? Avem nevoie de niște mercenari care să meargă cu noi tot drumul. Nu putem să-i ducem pe thailandezi în ținutul Muong, așa cum nu-ți aduci la New York verii din Apalași. Pe nungi n-avem decât să-i ducem tocmai până la Dong Noi, și nimeni n-o să se uite chiondorâș. Provinciile de la nord de Hanoi sunt pline de nungi —mercenari, cultivatori de orez, ce vrei și ce nu vrei. Dacă-am putea pune mâna pe o duzină de nungi cu accent nordic — să-i răpim de la ambasada americană din Saigon, de ce nu? — ar fi ca lumea.

Indivizii în cămăși hawaiene se uită la căpitan, care încuviințează din cap. *Da. Are dreptate.* Dar în timp ce dă din cap nu se uită la ei. Se uită la *mine*. Eu îmi feresc privirea. Nu vreau să-i văd gura articulând ceva de genul: *Mulțumesc, locotenente.* Nu vreau să-i văd ochii ăia și să-l *aud* gândind: *Mulțumesc că l-ai adus din nou în echipă.*

N-am făcut-o pentru tine, îi spun eu.

— În regulă, zice Harry. Nu cred c-o să fie greu. Jumătate dintre nungii din sud au accent de nordici. *Dacă* amândoi credeți că e necesar...

— Da, credem, zice șeful.

Căpitanul nu spune nimic, dar Harry încuviințează oricum din cap. O să ni se aducă nungii, acei remarcabili mercenari, care au venit din China în urmă cu o mie de ani și continuă să emigreze chiar și acum; care erau atât de pricepuți în meseria lor încât surorile Trung — cea din Hanoi, cea din Hue — i-au ales ca gărzi de corp personale; care trăiesc pe colinele subalpine și în văile dintre Hanoi și granița cu China de la nord; care se furișează zilnic din nord ca să ajungă în sud, unde cei din Forțele Speciale americane se îndrăgostesc de ei, pentru că sunt disciplinați, loiali și bătaioși. O să-i avem tot timpul cu noi pe nungi, ca să mute sacii

în șalupe, să fixeze funiile, să navigheze pe râu cu noi — sau să ne însoțească în munți dacă eșuăm — ori să moară cu noi dacă murim, creând încă o legendă de curaj și loialitate pentru poporul lor, pentru care, spune șeful, bărbăția și datoria înseamnă lucruri foarte diferite.

O să-i avem fiindcă șeful îi vrea, fiindcă dacă nu ne sunt aduși, el o să *plece*. A lăsat să se înțeleagă limpede asta, în felul său propriu.

S-ar putea ca în perioada infiltrării să avem luna în al treilea pătrar, ne spune Harry, atât cât va lăsa să se vadă lumina ei plafonul de nori. Am sentimentul că Steve, căpitanul și șeful știu deja asta. Obişnuința își spune cuvântul, numai că Harry e un teoretician al operațiunilor de comando, așa că le spune unor Berete Verzi și unui fost SEAL ceea ce ei știu deja. După asta (completează Harry) vă veți dori cea mai câinoasă vreme posibilă.

Știm.

— O să amânăm infiltrarea voastră cu șase zile, zice Harry, pentru nungi și pentru luna în al treilea pătrar.

— Și ce-o să facem șase zile fără nici o ocupație? întreabă cineva.

— Exerciții suplimentare cu expresiile rusești, zice Bach. Accentul e în continuare la pământ, tovarăși frați.

— Iete curu! spune șeful și Bach zâmbește.

— Hei, Bach, ce-ar fi să ne înveți câte ceva din limba mingilor, propune Steve. Am o listă de cuvinte porcoase în rhade, vreo trei, patru rugăciuni animiste în jarai, dar n-am nimic în chineză. S-ar putea să ne prindă bine.

Bach scutură din cap.

— Nu e necesar, zice el. Nungii nu vorbesc. Ei mănâncă, se cacă și trag cu pușca.

O spune din nou cu cel mai bun accent de animatoare de bar și noi râdem. Nu-i cine știe ce amuzant, dar râsul nu face rău nimănui.

Cineva stă sprijinit de piciorul meu și, când mă uit, văd că e șeful, care stă cu capul plecat, cu coatele pe genunchi, gândindu-se. Îmi trag piciorul. Nu *vreau* să-l ating. Nu vreau să ating pe nici unul dintre ei. Nu vreau să visez despre moartea lui. Nu vreau să mai văd nimburi. Chiar dacă aș auzi îngerii cântând, chiar dacă e *bine* să mori, să plutești la o asemenea înălțime, să vezi întreaga planetă măcar o dată, nu vreau să-i visez moartea.

Mă trag încet într-o parte, iar el nici măcar nu-și ridică privirea.

Cooper îl mângâie pe Crusoe, ca de obicei. Steve se apleacă spre mine și-mi spune:

— Trebuie să pun la punct niște detalii împreună cu căpitanul, Mary.

Mă uit la el. Știu ce vrea. Vrea să-i acord permisiunea, chiar iertarea, *ceva*. Vrea ca eu să-nțeleg de ce o face.

— Sunt locțiitor de comandant, Mary. *Trebuie* s-o fac, spune el.

— Înțeleg, îi spun eu.

Și așa este. Îl înțeleg, într-adevăr.

Sunt aproape adormită când în sfârșit vine în camera mea.

— Bucannon nu e de acord, spune el după un timp.

Scot un sunet și încerc să mă ridic în capul oaselor.

— Nu vrea să ne dea pastilele.

Mă întind la loc. Închid ochii. Aș vrea să fiu crudă. Aș vrea să-i spun: *Chiar ai crezut c-o să vrea, Steve?* Aș vrea să fiu și mai crudă decât atât. Aș vrea să-i spun: *A fost mai liniștitor așa? Te-ai amăgit cu gândul c-o să vrea numai ca să ajungi până aici, ca să poți colabora cu ei atât de mult fără s-o simți — ca să ai posibilitatea să spui: „ Tii, îmi pare rău, Mary. Nu vrea să ne dea nici una. Dar acum e prea târziu ca să mai dăm înapoi,*

nu?"

Dar nu spun nimic. Seamănă cu Christabel și nu e vorba nici de trupul, nici de ochii lui. E expresia de suferință de pe față și spusele mele n-ar face decât să agraveze lucrurile. *Nu e vina lui, Mary*, îmi spun eu. *Noi toți ne-am amăgit.*

— Mi-au mai rămas cinci, îi spun eu.

Nu dă semne că m-ar auzi. Nu e vorba numai de pastile. *Am avut încredere în el*, gândește el în sinea lui, *ca să nu fiu nevoit să o simt...*

Închid ochii și-i țin strâns închiși.

— Nu avem decât talentele noastre, Steve, îi spun eu și nu mi-e ușor să respir. Continui. Trag aer adânc în piept între cuvinte, între gânduri. Bucannon n-are să ne ajute. El nu vrea decât să vadă cât de mult putem să rezistăm aici, să vadă dacă avem în ființa noastră talentul pentru *asta* — să rămânem în viață, să-i facem și pe alții să rămână în viață — să vadă dacă ceea ce avem în noi poate fi folosit în războiul ăsta sau în oricare altul, dacă merită încercat. E un test, Steve și indiferent dacă trăim sau murim, el o să aibă de învățat ceva. În oricare dintre variante, el învinge. Oamenii ca el înving întotdeauna, Steve. *Știi asta*. Trag din nou aer în piept. Asta nu e o misiune *adevărată*, Steve, din alea în care contează dacă reușești sau nu. Nu e un război *adevărat*, Steve. ăsta e un soi de știință, unde totul e minunat, fiindcă mereu ai câte ceva de învățat...

Nu-l mai întreb iarăși. Nu mai trebuie să respir ca să-i spun: *N-am putea să fugim prin Thailanda? Nu găsim acolo niște hippies expatriați care să fie dispuși să ne ajute pentru că fugim de război? Ori niște francezi măcar, pe care să nu-i deranjeze faptul că ne ajută? Sau, de ce nu, niște turiști „gringo” naivi, care probabil că nici nu știu că are loc un război, ar fi oripilați să afle una ca asta așa că, firește, ne-ar ajuta?*

— O să rămânem în viață atât cât o să fim în stare, spune el. Sau eu. Ori e lucrul la care ne gândim amândoi, deși nimeni nu-l spune.

— Realmente, asta-i tot ce putem face.

Stăm aici pe pat, fără să spunem nimic. Mă uit la fața lui, la felul cum i se gârbovesc umerii în timp ce stă acolo. Spun:

— E posibil să nu mai avem altă șansă, Steve.

El clatină din cap. Dă să spună nu. E încordat ca un resort. E epuizat. E ultimul lucru pe care s-ar fi gândit să-l facă acum, și e trist. Suntem niște copii, de-aia e trist. *Suntem niște copii, dar am îmbătrânit. Nu mai avem chef nici să facem amor pe bancheta din spate a mașinii...*

Poate că e obosit, poate că e preocupat de întrebarea dacă poate măcar s-o facă, dar nu-mi pasă. Mă uit la el. Îl oblig să mă privească. Îi fixează ochii, genele alea grozave, și nu-l slăbesc deloc. *Suntem doar niște copii, Steve. S-ar putea să fie ultima noastră șansă.*

Îmi zâmbeste timid și îi zâmbesc și eu îl lovesc cu pumnul în braț, iar el râde, așa cum râdea înainte. Îmi trag pătura peste ochi și lumina se stinge. Ascult cum se dezbracă și preț de o secundă, o fracțiune de secundă, îl văd pe Bucannon dezbrăcându-se în locul lui. Dar alung gândul. Schimb trupul, îl fac mai tânăr, alung imaginea aia.

Are trupul cald. Pielea lui e fierbinte de parc-ar avea febră și chicotim. De data asta se descurcă mai bine — în toate lucrurile pe care trebuie să le facă — iar eu îmi iau inima-n dinți și-i spun asta. A mai avut femei până atunci. Bineînțeles că a avut. A avut pipițe de prin baruri și fete de liceu, nu poți să fii o Beretă Verde și să nu fi avut așa ceva, dar mamă ce nasol a fost prima oară. Mă hotărâsc și i-o spun. *Amândoi ne-am descurcat mult mai bine*, spune el. *Mulțumesc*, spun eu. *Mulțumesc mult*. De fiecare dată când respirația, când trupul lui dă să mă părăsească, de fiecare dată când începe să se gândească la

amănuntele pe care trebuie să le pună la punct cu căpitanul și cu „cămășile hawaiene”, ca să avem o cât de mică șansă să rămânem în viață, îl trag înapoi spre mine. Știu că nu avem nici o șansă și trag ochii aceia, umerii aceia, pe băiețelul acela înapoi spre mine și spun: „Hei, iubiture”, iar el se întoarce.

Ajungem acolo împreună. Spun: „Oh, Doamne!” — exact cum fac femeile alea din cărți. Râdem și gemem. Scoatem toate sunetele pe care băieții și fetele le scot atunci când fac treaba asta — mai întâi „prima etapă”, apoi „până la capăt” — și ne străduim să nu râdem. Ne străduim din răputeri. Nu vrem ca el să spună: „Of, fir-ar să fie, Mary, râd prea tare!” Nu vrem ca *eu* să spun: „Știi, iubiture, nu-i prea romantic să râzi așa.” Așa că până la urmă ne potolim. Devenim serioși, ca niște amanți. Înfierbântați și alunecoși, cu picioarele strânse pe după șolduri, ajungem acolo —ajungem acolo împreună — și apoi ne desprindem ca jumătățile unei scoici. Stăm pe cearșafurile umede și ne tragem sufletul, până când putem s-o luăm de la capăt.

Când se întâmplă, mi se pare că visez așa cum visează toată lumea. Un *coșmar*, nimic mai mult.

El e deasupra mea. O facem un pic altfel. El își arcuiește spatele, cum fac bărbații, iar eu mă gândesc: *De unde știi tu cum fac bărbații? Cu câți bărbați ai făcut-o, Mary, ca să știi?*

Încep convulsiile. Preț de o secundă, nu cred nimic despre asta, îmi spun că așa e felul lui, să se smucească în halul ăsta. Băieții au alte senzații decât femeile. Mă gândesc: *Nu-s decât niște mici spasme, atâta tot.*

Dar nu sunt, și când îmi dau seama despre ce e vorba cu adevărat îmi vine să țip și nu pot.

El tresare. Tresare din pricina gloanțelor. *Încerc*, dar nu reușesc să mă ridic. Nu pot să mă ridic fiindcă fruntea lui, părul lui, pielea lui îmi acoperă fața, ochii și gura, brațele lui îmi cuprind capul, greutatea inertă a trupului său, nu pot nici măcar să-mi întorc capul, să scui părul din gură și să țip.

Simt noroiul ca pe un pat ud și rece care nu vrea să-ți dea drumul. Mirosul nămolului, al apei noroioase, un râu atât de lat încât nu i se vede celălalt mal — spală lanurile de orez, cară departe peștele, bolborosind ca o furtună la numai câțiva pași de picioarele noastre — unde stăm întinși în mâl, pe o pantă, cu uniforme de deasupra noastră profilându-se pe cerul plumburiu, plin de nori. Încerc — încerc din răputeri — să-mi eliberez brațele, dar mâlul mă împiedică. Se aude un sunet ca de ventuză. Dar mâlul mă ține strâns. Încerc să ridic un picior, trăgându-l sub mine, ca să pot ridica trupul care mă ținutuește jos. Dar piciorul îmi alunecă și mă cufund din nou în mâl. Împotriva voinței mele, nu pot să nu mă gândesc: *Dacă. e deasupra ta, Mary, gloanțele or să-l lovească pe el mai întâi.* Împotriva voinței mele, mă gândesc: *E mort, Mary, așa că nu mai contează... dacă gloanțele îl lovesc pe el mai întâi.*

Apele râului se umflă. Plouă cu găleata. Apa, încetinită de ierburile din mlaștină, se învâlburează tot mai aproape de șalupele noastre. Uniformele năvălesc peste marginea digului ca un râu, cu steluțele roșii de pe bonete ca niște pete de sânge, cu trupurile ca un val pe cale de a se sparge.

El e în tine, Mary, spune o voce. De ce vrei tu să plece?

E mort!

Mai fac o încercare și piciorul îmi alunecă din nou. El tresare spasmodic. Nu e viu, dar tresare — din pricina gloanțelor care-l străpung.

Încerc cu amândouă picioarele — și amândouă alunecă acum. Îmi salt pieptul și, în sfârșit, trupul lui alunecă puțin în jos, între picioarele mele. Mă ridic pe coate și corpul lui alunecă ceva mai mult — și deodată mълul, rълul învolburat din preajma șalupelor noastre, rълul roșu, toate încep să tragă. *Nu!* Îl înșfac de păr și mă țin strâns. Alunecarea încetează. Apa clipește, trăgând de picioarele lui, dar alunecarea încetează.

Părul îi alunecă printre degetele mele — un centimetru, apoi încă unul. Degetele-mi sunt reci, încheieturile mi s-au albit. Părul alunecă iarăși și iarăși. Trupul lui tresare, iarăși și iarăși.

Te rog, Doamne. Nu!

Părul alunecă de tot în sfârșit, printre degetele care abia îl simt. Trupul dispare. Brațele sale se mișcă aproape ca și cum ar înota. Rълul îl poartă departe.

Greutatea de pe pieptul meu a dispărut, iar el se îndepărtează legănat de ape. El stă întins alături de mine, tremurând.

— Dumnezeuule, murmură el.

— Ai simțit? îl întreb — cu vocea altcuiva — chinuindu-mă să respir.

— Da. Dumnezeuule, da.

Acum știe ce înseamnă și asta-l face să se teamă.

Îi ia ceva timp până se îmbracă și până termină nu spune nimic.

Închid ochii, dar văd din nou mълul, răceala, ceva care trage. Îi deschid repede în întuneric, în foșnetul hainelor lui.

Când în sfârșit pleacă, îmi țin ochii deschiși. Știu ce înseamnă asta.

O să facem cu toții să se întâmple, colonele. O să ne aducem fiecare mica noastră contribuție.

Subiect: Dacă cineva nu avea să moară, domnule maior, nu visam din pricina rănilor sale. Nu simțeam nevoia. Știu că pare lipsit de sensibilitate, dar ăsta-i adevărul. M-am gândit mult la acest lucru. Chiar am discutat cu Bucannon și am căzut de acord: *Oricât de grav e rănit cineva, Mary, n-ai să-l visezi decât dacă urmează să moară.*

Dacă l-aș fi visat pe Willie, ar fi fost ceva de genul:

Osul iese afară din carne. Arată ca un colț de elefant zdrobit, Lizzie, roz și cenușiu și mult mai mare decât colțul ăla încrustat splendid pe care tati mi l-a adus când a venit acasă în anul acela. Stau în nămол cu picioarele încrucișate, Lizzie, ca un indian, încercând să nu mă prăbușesc. Prea mult nu mă doare, bănuiesc. Bulgării de pământ și frunzele au încetat să mai cadă. Se văd chiar și niște raze de soare în ploaie. Starea de șoc e un lucru nemaipomenit, Lizzie. Îmi văd brațul aruncat în frunzele murdare, lângă canal, unde-arfi trebuit să fie simplu, unde n-ar fi trebuit să fie nici un fel de mortiere, altfel eu... ar fi trebuit să fiu atent la felul cum îmi strălucea brațul, la felul cum îmi strălucea întreg corpul, fir-ar să fie. Ți-am povestit despre asta, Lizzie? Ți-am spus cum străluceau?

Întrebarea mea, Lizzie, e simplă: Oare Dumnezeu chiar vrea ca eu să cred în chestii ca astea — în lucruri care strălucesc în felul ăsta? N-ar fi o magie, un păcat, un miracol? N-ar fi ăsta un dar din partea Marelui Mincinos — și nu a Domnului Dumnezeuului nostru? Ce-ar fi spus părintele Acres, Lizzie, într-o dimineață însorită, în încăperea aia albă, sub ferestrele alea, când eram tânăr? Ar fi spus: „Nu-i da ascultare, Willie. Ascultarea e primul pas către foc.” Ar fi spus: „Nu e binecuvântarea Lui. Nu e bunăvoința Lui. Prințul Mincinoșilor îți cere să crezi în lumea lui, a Întunericului. Domnul Dumnezeuul tuturor îți cere să crezi în Lumină. Da, există pe lumea asta o putere pe care n-o putem vedea, Willie, dar e a lui Dumnezeu, nu e pentru oameni ca mine și ca tine. Cei care tânjesc după ea, Willie — cei dispuși să-i accepte

blestemul în schimb — nu fac decât să se vândă Mincinosului, pentru a-și trăi viața în ladul etern. "Ar fi spus: „E mai bine să-ți pierzi brațul, Willie, e mai bine chiar să-i lași să moară pe toți prietenii tăi, decât să-ți pierzi sufletul în felul ăsta, Willie."

Sunt bărbat, știi asta, Lizzie. Nu mai sunt copilul din Clayton. Dar întrebările rămân aceleași pur și simplu nu dispar. Părintele, încăperea, ferestrele alea — nu dispar.

Dacă se mișcă, dacă degetele care zac acolo în țărână încep să miște, știi c-am să țip. Oricine ar țipa, Lizzie. Nu din pricina durerii (n-am mai spus asta?). E frica — de a muri, de a părăsi această lume — și îndoiala dacă am trăit așa cum se cuvine. Nu poți să-ți pierzi chiar așa un braț, să-l vezi cum zace pe pământ —cu sângele care ți se scurge din ciot — fără să mori, nu-i așa, Lizzie? Nu poți să arăți în halul ăsta fără să mori.

Știi că ar fi trebuit să-mi scot bocancii și să-mi folosesc ciorapii pe post de garou. Numai că nu port așa ceva. Cei din SEAL nu poartă ciorapi. Când plecăm în misiune nu purtăm ciorapi. Se strâng pe picior. Din pricina lor faci bătăături. Numai pifanii poartă ciorapi. Nici un membru al SEAL n-a purtat vreodată ciorapi, sau chiloți — nici măcar chiloți. Nu pot să-mi scot pantalonii și să-mi folosesc chiloții pe post de garou pentru că nu port așa ceva. Băieților de la SEAL le place aerul. Le place să alerge în pielea goală prin ploaie. De asemenea, ei iubesc apa. Chiar dacă îi îneci, ei o iubesc. Am deptate, Cutter?

Cineva mi-l întinde. La început, nu sunt sigur ce e. N-are nici o noimă. Dar pe urmă văd că cineva mi-a ridicat brațul din noroi, ca pe ceva pe care l-aș fi pierdut, și mi-l dă înapoi. „Mulțumesc”, îi spun eu. El mi-l pune în poală. ăsta trebuie să fie Honcho. Nu se poate altfel. Îmi leagă furtunul în jurul ciotului, acolo unde osul scrâșnește când îl mișc, iar furtunul — de la perfuzor — e cu mult mai bun, credeți-mă, decât orice ciorap sau chilot. Îi spun: „N-ar trebui să-ncercăm să-l punem la loc?” Nu-mi răspunde. Zău că nu știu de ce. Așa că încerc din nou: „N-ar trebui să-l pui la loc când se desprinde? Știi c-am făcut asta cu degetul lui Sally, verișoara mea, și a rămas lipit fără probleme, Honcho.

„Într-adevăr, Honcho e cel de lângă mine, dar nu vorbește. În coapsa mea sunt niște găuri mici. Doamne, Lizzie. Îmi dau seama că tot corpul mi-e ciuruit de găurele și aud pe cineva zicând: „ Of, fir-ar să fie." Eu sunt ăla care o spune. Pe tot pieptul am niște chestii mici și negre, și încerc să le dau la o parte cu mâna. Probabil că sunt niște găuri. Nu, sunt altceva. Am senzația că mă prăbușesc lateral. Când încerc să scap de chestiile alea, Lizzie, sunt mult mai greu într-o parte. „Oprește-te", spune cineva. E Honcho. Pot să scot bucățelele alea din mine dacă le mătur cu mâna. „Oprește-te", spune el. „Vreau să scot schijeale astea din mine", îi spun eu. De-aia fac asta, chiar dacă n-am decât o mână.

Îi spun: „Honcho, ține tu mâna, eu țin de capătul ciotului și-o să le lipim la loc, știi c-o să reușim. O să fie nevoie de amândoi, dar știi c-o să putem." Dar Honcho nu vrea. Nu vrea să țină mâna.

E greu de crezut, Lizzie, că prietenii tăi se pot schimba în halul ăsta, dar așa se întâmplă. E chiar aici lângă mine, se uită la furtunașul perfuziei și-mi zice să mă opresc. Când îi spun: „Știi c-o să meargă", el încuviințează din cap, dar nu face absolut nimic. Nu vrea să ia mâna.

Așa sunt oamenii, Lizzie. Își pierd compasiunea, sentimentele pentru tine, într-o situație ca asta... Într-un întuneric care te-nhață astfel...

Subiect: Greșit. Asta-i ceea ce a auzit căpitanul, ce a văzut și a auzit el în ziua când s-a uitat la Willie — când l-a atins pe Willie cu privirea lui și l-a auzit. Sau cel puțin asta mi-a spus căpitanul. Asta-i ce mi-a spus el

În vis — în visul pe care l-am avut la Vientiane în noaptea aceea.
Se producea o schimbare, domnule maior.
O schimbare în aspecte multe și mărunte.

*Fotocopie, Telegramă, Dosarele de comandament (Personal),
Operațiunea Urangutan, Tiger Cat, Vietnam*

350P CDT 10 IUNIE 1969 NSA24
NS AI A204 (NS WA002) XV OP GUVERN
WASHINGTON DC10 1124P, EDT
DNEI ELIZABETH SESSIONS
323OAKAVENUE
RICHMOND, VIRGINIA

CONFIRMĂM PE ACEASTĂ CALE CĂ SOȚUL DUMNEAVOASTRĂ, ȘEFUL DE ECHIPAJ WILLIAM DEAN SESSIONS, A FOST RĂNIT PE 2 IUNIE 1969 ÎN APROPIERE DE MY THO, REPUBLICA VIETNAM. EL A SUFERIT O AMPUTARE TRAUMATICĂ LA UN BRAȚ ȘI RĂNI MULTIPLE LA PIEPT DE LA SCHIJE DE MORTIERE INAMICE ÎN TIMPUL UNEI OPERAȚIUNI. PRIMEȘTE ÎNGRIJIRI LA BATALIONUL SANITAR 1. STAREA LUI ȘI PROGNOZA SUNT BUNE. ÎMPĂRTĂȘIM PREOCUPAREA DUMNEAVOASTRĂ ȘI VĂ ASIGURĂM CĂ I SE AÇORDĂ CEA MAI BUNĂ ÎNGRIJIRE. ADRESA LUI PENTRU CORESPONDENȚĂ RĂMÂNE ACEEAȘI.

HENRY M. GREENE JR. AMIRAL USN, COMANDANT AL MARINEI MILITARE (47) (a se expedia prin poștă)

Capitolul 28

Subiect: Am uitat să spun ceva. Cred că e important. Putem să mergem înapoi?

Anchetator: Desigur, locotenente.

S: Mă gândesc că e important să putem vorbi despre evenimente chiar în altă ordine decât cea firească. Dacă nu ne-am întoarce în timp, am pierde niște aspecte importante, nu credeți?

A: Ba da.

S: Iar dacă le pierdem, s-au dus definitiv.

A: Da. Zi mai departe.

S: Îmi amintesc că eram în a cincea noastră zi la Vientiane. Au adus la casa conspirativă un doctor... un doctor obișnuit. Bucannon nu era acolo când l-au adus, dar nu asta vroiam să spun. Era un doctor obișnuit. Un civil, din ăia la care te duci când ai crampe sau gripă — la care se duce toată familia. Nu era psihiatru, nici chirurg militar. Erai tentat să ai încredere în el. Asta vreau să spun.

Poartă pantaloni largi din catifea reiată și cămașă din bumbac. E o apariție realmente șocantă. *Arată* ca un civil. *Se mișcă* asemenea unui civil. Au făcut curat în bucătărie pentru el, au adus un mic pat iar pe masă, pe o pânză albă, stau niște instrumente medicale. Ca și cum ar fi venit să ne scoată negii de la degete, sau poate un precarcinom de pe frunte, atâta tot.

— Să vă ajut cu ceva? spun eu și Tony îmi aruncă privirea lui disprețuitoare, pe care încearcă să și-o perfecționeze.

— Vorbesc serios, insist eu. Sunt *infirmieră*, Tony. Întreabă-l pe Bucannon.

Doctorul nici măcar nu se uită la mine.

Mă-ntreb cine-o să ne spună ce se întâmplă. Văd că nimeni nu se grăbește s-o facă.

— Injecții cu penicilină? spun eu uitându-mă la Tony, la doctor, la oricine. Negi?

Privim cu toții cum se face curat în bucătărie, cum este întins pe masă instrumentarul chirurgical și cum doctorul se spală pe mâini în chiuvetă.

— Nu trebuie să răspândim boli venerice în nord, nu-i așa? Nu trebuie să răspândim vreun virus care-ar putea să provoace apariția negilor, corect?

Mă simt destul de bine. În definitiv, suntem la Vientiane. Distracția nu s-a terminat încă.

— La dreptvorbind, zice doctorul pe neașteptate, pe un ton serios, ca și cum chiar ar merita să te gândești, n-ar fi o idee proastă. Am putea să vă vaccinăm pe toți și să vă dăm ceva ce să răspândiți acolo. Facem o cavitate într-un molar sau chiar în doi, punem un hibrid de *Pasteurella* (oricare dintre bacteriile din familia *Pasteurella* sunt parazite și patogene pentru oameni și animale) într-unui și o soluție bacteriofagă în celălalt. La momentul potrivit, ați sparge dintele și ați provoca niște necazuri pe-acolo. Ar fi un vector de propagare de la rural la urban. O apariție foarte naturală.

Aștept un zâmbet, care să însoțească gluma. Toată lumea așteaptă. Nu apare. El e un doctor de familie, ca al nostru, nu-i așa, mamă? A, e o glumă care se spune cu fața încremenită, asta e. E de un sarcasm serios. E căsătorit, are nevastă și copii, lucrează la USAID și-ți aduci aminte cum la facultatea de medicină era un adevărat Buster Keaton? Colegii îi ziceau: „Măi, Jules, tu ești un comic înăscut.” Poate că i se trage din familie. Probabil că *nimeni* din familia lui nu zâmbește când încearcă să fie amuzant. Nici taică-său nu zâmbește, nici fratele lui mai mare, așa că nici Jules nu zâmbește. Dar doctorii de familie n-ar trebui să vorbească precum indivizii de la Centrul Epidemiologie din Atlanta, nu-i așa, mamă?

Harry, glumețul, pufnește. Nimeni altul nu mai scoate nici un sunet.

Mă uit la Steve. Așteaptă. Până și tipii în cămăși așteaptă, de parcă nici ei n-ar ști sigur ce-are de gând să facă doctorul nostru.

Cine-i ăsta, Harry? Pe cine-ați mai adus de data asta aici?

Doctorul aranjează din nou cele cinci instrumente chirurgicale de bază și deodată Tony își drege glasul. Aha. Înțeleg. E rândul lui *Tony* să ne dădăcească:

— Nu veți avea, începe el, acces la farmacii acolo, iar anotimpul umed este un anotimp al infecțiilor.

— Știm asta, Tony, zice Steve, dar Tony se preface că nu-l aude.

— De asemenea, n-o să fiți prea fericiți dac-ar trebui să purtați grija repetoarelor de impulsuri. Așa că avem câte o surpriză pentru fiecare dintre voi.

Se uită la noi așa cum ar face-o un adevărat „profesor Tony”, așa cum te învață să te uiți la orele de oratorie: *Cum să captezi atenția publicului. Cum să pari sincer.*

— Morfina o veți avea în fiole standard, continuă Tony, și bineînțeles că o veți folosi acolo și când veți avea nevoie de ea. Totuși, în timpul unui schimb de focuri — ceea ce, desigur, e ultimul lucru pe care vi l-ați putea dori — e posibil ca morfina să nu fie ceea ce ați vrea să folosiți...

— *Știm*, Tony, zice Willie.

— Poate că *unii* nu știu, șefule.

— Așa e, Tony, spune Willie.

— În continuare, zice Tony, o să vă rugăm să participați la un mic

experiment, care s-ar putea să vă salveze viața.

Urmează o pauză și nimeni nu spune nimic. Steve și șeful se uită unul la celălalt de parcă și-ar spune: *Poți să crezi una ca asta?* Foarte repede, Tony adaugă:

— Am dori ca fiecare dintre voi să poarte pe parcursul misiunii o perfuzie cu antibiotic, dar *numai* dacă credeți că merită. Acolo, o mică tăietură se poate infecta foarte ușor și nu cred că vreți să fiți nevoiți să luați pastile din cauza asta, nu?

— Așa e, Tony, spun eu.

— Adică voi vreți, intervine pe neașteptate șeful, ca noi să târâm după noi o mie de kilometri de furtun de perfuzie, Tony?

— Nu crezi că un furtun atât de lung, zice și Steve repede, s-ar agăța de copaci și tufișuri, Tony. Nu crezi că cei din NVA ar putea să-l urmărească prin junglă și până la urmă să ne găsească?

Tony ar trebui să se înfurie, dar, din cine știe ce motiv, n-o face. Zâmbește și nu-mi place senzația. Înseamnă că l-am *ajutat* —că într-un fel sau altul i-am dat o mână de ajutor. Înseamnă: *Distracția s-a terminat, băieți.*

— Nu va trebui să facem asta, doamnelor și domnilor, spune el, de data asta cu tonul lui Harry. Mai întâi, la subsuoara brațului mai slab vă va fi introdusă o mică fiolă tranzistorizată. Pe urmă, perfuzia va fi autoreglată pe parcursul a până la două săptămâni. Și în sfârșit, ca să împușcăm doi iepuri dintr-un foc, tranzistorul va genera de asemenea un impuls de joasă frecvență. Cu alte cuvinte, doamnelor și domnilor, dispozitivul va constitui în același timp și repetorul dumneavoastră de impulsuri.

— N-am auzit în viața mea de o chestie ca asta, spun eu gândindu-mă la perfuzii.

Cât despre *repetoare*, n-am auzit niciodată cuvântul.

— Nici n-aveai de unde, locotenente, spune cu un ton îngăduitor Tony. Zâmbetul rămâne. E limpede că are un scenariu, care încă mai e valabil. Autoperfuzoarele sunt. niște produse de ultimă oră și vin de la Laboratoarele Bell. Repetorul, locotenente, nu e altceva decât o versiune miniaturizată a ceea ce membrii trupelor SEAL folosesc deja ori de câte ori sunt preluați de către un submarin de la Yankee Station. Corect, șefule?

Willie nu încuviințează din cap. Doctorul nu încuviințează din cap. El e ocupat cu aranjatul instrumentelor, pregătindu-se să-și facă treaba.

— Autoperfuzorul este un prototip al Laboratoarelor Bell, zice din nou Tony, savurând starea în care ne-a adus. Nici un risc pentru purtător și o rată de eficacitate de nouăzeci și șase de procente. În vreo doi-trei ani o să le vedeți folosite de către diabetici, și în bolile coronariene. Nu-i așa, doctore?

Doctorul își ridică privirea din tava cu instrumente, dar nu scoate nici o vorbă.

— Sunteți familiarizat cu chestiile astea, domnu' doctor? Întreb eu. Sunt descrise în literatura de specialitate?

— Da, zice el în sfârșit. Pe urmă adaugă: Nu știu de ce se face atâta caz, locotenente.

— Cine sunt acei *noi*? Întreabă Steve.

— Ce?

— Cine sunt acei *noi* care ar vrea să purtăm chestiile astea în brațele noastre?

— *Toată lumea*, locotenente, zice Tony. Prin consens s-a ajuns la ideea că, dacă tot urmează să faceți drumul ăsta, de ce să nu vă punem să și testați acest dispozitiv? Pot să vă garantez că nu o să explodeze

asupra voastră. N-o să preia controlul asupra creierelor voastre în cine știe ce modalitate misterioasă. Veți ajuta știința, medicina și armele militare din care faceți parte. Veți ajuta toate patrurilele cu rază lungă de acțiune care vă vor succeda în războiul ăsta și oricare altul unde vor fi necesare operațiuni neconvenționale. După cum se prea poate să vă ajutați pe voi înșivă. Întrebați-i pe cei din SOG despre riscurile de infecție din patrurilele de lungă durată. Întrebați-i pe cei din marină ce se întâmplă când îți pierzi repetorul în Golful Tonkin. Dați-mi voie să repet, doamnelor și domnilor: acesta *nu* este un dispozitiv care să comporte un factor de risc. Antibioticele cu spectru larg pe care vi le va introduce în organism sunt cele pe care oricum le-ați lua oral sau intramuscular, aici *sau* acasă.

După un moment de tăcere, spun:

— Domnule doctor, ne îndreptăm spre o zonă cu risc de infecție. De ce ne trebuie niște răni nevindecate pe brațe?

Lui Tony nu-i scapă nimic. E *pregătit*. Orice am spune, îl ajută.

— Mă bucur că ai întrebat asta, locotenente, spune el. Rănile *nu* vor fi nevindecate. O să fie o operație în toată regula. Doctorul Langer o să folosească cel mai fin catgut monofilament de pe piață, iar copcile vor putea fi îndepărtate în patruzeci și opt de ore. Găurile se vor astupa după alte douăzeci și patru de ore și, în cazul unei respingeri, ea se va produce până în șaptezeci și două de ore — *înainte* să plecați — *sau* aproximativ după trei luni... după ce vă întoarceți. Nu ne așteptăm să apară în nici una dintre variante. Plasticul folosit de cei de la Bell are o rată de acceptare de nouăzeci și șase la sută. Iar dacă ar apărea o respingere, n-ar fi decât o simplă inflamare pe care o poate rezolva chiar autoperfuzorul.

— Întocmai, zice doctorul și vocea lui sună ridicol.

El ar fi trebuit să ne spună lucrurile astea, dar nu o face. *Poate că n-au încredere în el, Mary. S-or fi temând să nu ne spună chestiile nasoale.*

Sau poate că pur și simplu nu vrea să-și bată capul.

Mă uit în jurul meu. Il văd pe Steve privind fix la Tony, apoi la doctor. Văd că toată lumea se uită lung, încercând să înțeleagă, așa că încep să vorbesc:

— De ce nu ne-o pui în abdomen, Tony — pentru o mai bună absorbție? De ce nu e cu mult mai mare — să zicem, cât o cutie de conserve — dacă o să fie nevoie să picure soluția aia atâta timp?

Dar mă opresc. Willie se ridică. Îi văd expresia de pe față și-mi spun: *Fir-ar să fie! Iar se pregătește să plece.* Tony îl vede și el, îi aruncă o privire fugară doctorului și spune rapid:

— Vreo întrebare, dom' șef?

— Nu, zice Willie liniștit. Nici o întrebare. Dar nici prin cap nu-mi trece s-o fac, asta-i tot.

Tony se uită la el o clipă, *crede* că a înțeles și spune:

— Cred că e o mică neînțelegere aici, dom' șef. N-o să-ți înfigem o chestie din asta în brațul tău *bun*. O să-l punem unde vrei — orice zonă cu contact redus a corpului, la care să ajungi cu brațul bun, ca să poți apăsa corect dispozitivul și să activezi repetorul atunci când e nevoie. Pe antebraț, pe șale, între coapse — sunt locuri câte vrei. Tu alegi locul, dom' șef.

Doctorul se uită iar în jurul încăperii și continuă să aștepte.

Willie se ridică brusc și se îndreaptă spre ușă. O să facă lucrul ăsta de mai multe ori înainte să plecăm din Vientiane, dar noi nu știm asta încă.

Harry pornește după el și-l prinde în sufragerie. Nu-i vedem, dar îi

auzim.

— Vreți să ne lichidați! urlă Willie. Ne băgați chestiile astea în noi ca să puteți să ne lichidați când aveți voi chef. Poate să fie cu declanșare întârziată, sau o să fie declanșată dintr-un Buffalo Hunter de la șase mii de metri — n-are importanță — într-un fel sau altul, o s-o faceți, iar eu știu asta și o știi și tu.

— *Asta*, zice Harry cu o voce calmă, e cea mai mare *tâmpenie* pe care am auzit-o vreodată.

— Ba nu-i deloc! strigă Willie. Voi, nenorociților, i-ați lichidat pe cei din Doom Cats în '62. I-ați lichidat pe cei din 77 în '66 și să nu-mi vii mie cu aiureala aia despre vremea nemiloasă. I-ați lăsat să degere acolo *fiindcă n-ați vrut să se întoarcă*. Toată lumea știe. Acum vreți să puneți ceva în *noi* ca să puteți anula misiunea oricând vor mușchii voștri, fir-ați ai dracu' de bandiți.

— De ce, zice Harry la fel de calm, să vrem să lichidăm echipa *asta*, dom' șef? *Asta* nu-i o misiune de recunoaștere SOG sau o incursiune oarecare între liniile inamicului. Misiunea *asta* e *importantă*, șefule. Contează pentru o mulțime de oameni. Trebuia să-ți fi dat seama de *asta* până acum. De n-ar fi fost așa, n-am fi adus-o într-o fază atât de înaintată, recurgând la atât de multe resurse. E vorba aici de Casa Blanca. E vorba de JCS. Pentru Dumnezeu, de ce v-am trimite într-o chestie ca *asta*, dacă n-am vrea s-o și ducem la bun sfârșit? Nu avem nevoie acolo de cadavre cu tehnologie americană în brațe, Willie. Nu vrem să inițiem o misiune ca *asta* și pe urmă s-o oprim fără nici un motiv...

Pare că trece o oră până când Willie îi răspunde. Are o voce joasă și blândă, dar e o voce pe care n-ai vrea s-o auzi noaptea, pe întuneric, când stai întins în pat. Vocea spune:

— Ești depășit de situație, Harry. Stai de vorbă cu un fost SEAL care a pierdut mai mulți prieteni decât o să *ai* tu vreodată, în misiuni anulate din ordinul nenorociților ăia care vă conduc. Sunt mii de motive pentru lichidare — oi fi știind tu câteva, dar eu am fost *acolo* și știu mult mai multe, Harry. Poți să-i spui ticălosului ăla de Bucannon că *n-am nici cea mai mică intenție* să mă supun la operația *asta*. Mai curând mi-aș reteza și celălalt braț.

Fiindcă nu aud zgomot de pași, știu că Willie n-a plecat. Stau încă în sufragerie, fără să se miște, fără să scoată o vorbă acum. Șeful se uită fix la Harry. Harry se uită fix la el, gândindu-se: *Dacă trebuie să-l aduc pe Bucannon până aici ca să rezolve chestia asta, am zbârcit-o.*

— Căpitane Kelly, zice Harry într-un târziu. Vrei să vii pân-aici, te rog?

Căpitanul se ridică de pe scaun și se duce în sufragerie. Vocea lui Harry spune:

— Nu-i așa c-ai să ne lași să-ți punem una din chestiile astea în brațul *dumitale*, căpitane?

— Da, zice vocea căpitanului. Am să vă las.

— Dacă *el* e dispus s-o facă, Willie, zice Harry acum, dacă un om cu poziția lui — un membru al echipei, care a participat la proiectul ăsta de la bun început, care a fost ținut la curent tot timpul și cu siguranță nu e orb — e dispus să facă treaba *asta*, tu de ce nu vrei, Willie?

Șeful nu răspunde.

— *Iți jur*, Willie, spune Harry, că dispozitivul pe care vrem să ți-l punem sub piele pentru misiunea *asta* *nu* conține bacterii sau toxine, *nici o* substanță care-ar putea să-ți facă rău. *Nu* e un dispozitiv pentru lichidare, Willie. *Iți jur*.

Nimeni nu mai scoate o vorbă în nici una dintre încăperi. Doctorul

stă în fața noastră, așteptând.

Din sufragerie se aude un oftat și Willie spune:

— Este dispozitivul ceea ce Harry susține că ar fi, căpitane?

— Da, spune căpitanul, dar nu pot să-mi dau seama ce simte.

— Și-or să pună în brațul dumitale exact același dispozitiv pe care-o să mi-l pună și mie?

— Da, așa vor face.

— Putem să amestecăm dispozitivele, Harry? întrebă Willie. Putem să ni-l alegem pe cel care-o să fie pus în noi?

— Bineînțeles, spune Harry.

— În regulă, zice Willie. În regulă.

Doctorul ne aplică un anestezic local, patru înțepături, face incizia cu precizie și strecoară micul obiect — parc-ar fi cel mai mic creion din lume — sub piele. Pe urmă strânge pielea la loc, o coase de parcă ar face în fiecare zi lucrul ăsta și ne dă ceva pe bază de codeină, pentru atunci când o să-nceapă să ne doară — ceea ce, spune el, o să se întâmple. Asta-i tot ce spune, de altfel. Pare plictisit, dar poate că-i o trăsătură din familie. S-ar putea să fie *foarte* emoționat, afectat, preocupat de treaba pe care o face, de șansele noastre de a reuși în misiunea asta și de a pune capăt acestui război. Cu oameni ca ăștia, niciodată nu poți să-ți dai seama.

Eu sunt ultima. Steve, Bach și Cooper stau în jurul meu, îngrijați din pricina mea. Willie se uită într-o parte. Nici o problemă, spun eu. Sunt obișnuită cu bisturiile. Sunt infirmieră, băieți.

Când doctorul termină, mă ridic. Îmi iau o ceașcă de cafea și stau alături de ceilalți. Nu sunt îngrijorată deloc.

Capitolul 29

Subiect: Îmi amintesc că am luat una dintre pastile, dar nu mai știu când.

Anchetator: [neinteligibil]

Patru elicoptere ne-au luat de la Wattay, domnule maior. Am plecat chiar de lângă un Lasky Skymover cu piloți ruși în civil și o imitație chinezească după C-130, care avea probabil un echipaj Pathet Lao. Am făcut-o sub ochii a trei linii aeriene civile și, culmea, eram îmbrăcați în uniforme de camuflaj noi. Nu asta era eticheta la Vientiane. Chiar dac-am fi fost niște agenți chinezi mici și îndesați porniți spre Mekongul superior sau o echipă a Forțelor Speciale americane care plănuia să posteze o mie de mercenari Meo supărați pe Cărarea Ho și Min, aproape de Plateau des Bolovens, *tot* n-am fi purtat uniforme de camuflaj la Vientiane. Am fi purtat cămăși cu mânecă scurtă, ca Harry, sau pantaloni călcați la dungă, precum bunul doctor. Dacă te aflai într-o misiune de război, se presupunea că e vorba de una *secretă*.

Fără doar și poate, nu era cazul să faci prea mult tam-tam.

Aveam armele și celelalte elemente de echipament într-un cutar metalic mare, ca o echipă A a Beretelor Verzi — și uniforme noastre rusești în saci de molton individuali — și cu toate astea abia dacă umpleam un elicopter Hornet. Celelalte au rămas goale și eu am fost cea care a întrebat:

— Pentru ce e nevoie de-atâta spațiu suplimentar, băieți? Nimeni n-a răspuns. Se presupunea că trebuie să știu.

— Hei, am spus eu. Eu sunt infirmieră. Nu știu chestiile astea.

Piloții ruși treceau pe lângă noi spre masiva lor balenă cenușie cu stele mari și roșii pe falcă, iar traficul, în general, se întetea. O zi mare la Wattay. Soare laotian. Fără multă ploaie. Momentul pentru *di di*.

Eram singura care spunea ceva.

— Momeală? am spus eu. *Asta* era? Și dacă le doboară pe toate patru?

— Sunt femeie, le-am spus eu. Am un dispozitiv ciudat în braț, miros ca după o oră de gimnastică, dar totuși sunt femeie. Hai, băieți, dați-mi pace.

— Da, zice Willie. Momeală. Și știu ce-ai vrut să spui.

Din pricina traficului aerian am petrecut noaptea acolo și am decolat de cum s-a luminat de ziuă. Am zburat de-a lungul văii Mekongului, destul de jos ca să nu fim depistați de radar, dar nu într-atât încât să fim doborâți de vreun AK. Aparatele goale zburau în fața și în spatele nostru și, când se trăgea în noi, executau una din micile lor manevre, punându-și în funcțiune mitralierele M-60. Mă întrebam dac-o să mergem până în Dien Bien Phu dansând în halul ăsta.

N-am văzut niciodată ceva asemănător. Îmi aminteam că mersesem să văd *South Pacific* cu primul meu prieten adevărat, Craig Norbert, care era tuns militărește și avea părul uns cu briantină, și cum ne ținuse din scurt maică-mea. Îmi aminteam de femeia aia solidă și nebună din film, care iubea viața (și marinarii), care cânta despre un loc minunat numit Bali Hai. Imaginile acelea cu imitații de palmieri și apa albastră de pe cine știe ce platou de filmare obscur mi se păruseră nemaipomenite. Verdele fără sfârșit de sub noi era așa cum îmi închipuisem întotdeauna — Bali Hai. Palmieri și ananași, râuri ca niște șerpi argintii, pe întinderi nesfârșite. Un loc unde te puteai rătăci fără să-ți pese, o ceată întreagă de oameni cântând și râzând în fundal — distrându-se de minune. Nimic nu putea să moară acolo jos, în țoală verdeața aia. Cum să se-ntâmple așa ceva? Totul era verde și creștea, precum fasolea lui Jack. Era ca într-un film de Walt Disney — știți, *Jungla vie*, unde șerpii încearcă să le prindă pe păsările și pe micile mamifere cu blană, cele care ne plac nouă cel mai mult, dar nu reușesc niciodată. În definitiv, nu vrem ca mamiferele alea mici cu blană să moară, nu? Maimuțica Monica scapă, la fel și veverița Stevie, iar șarpele, care nu seamănă deloc cu noi — și-o să moară de foame într-o zi din pricina asta — nu se dă bătut, fiindcă așa vrea Mama Natură. Dar noi știm de partea cui e de fapt Mama Natură.

Dacă sunt oameni care trăiesc în junglă, desigur că ei respectă întotdeauna animalele. Și ei știu ce vrea Mama Natură. De fapt, Jungla Vie seamănă mult cu Paradisul. Nimeni nu poartă haine. Nimeni nu păcătuiește. Numai vânătorii, hoții de diamante și constructorii — care sunt hotărâți să distrugă ținutul — poartă haine sau păcătuiesc.

Oamenii care trăiesc acolo se hrănesc cu fructe și nuci. Niciodată n-ai să-i vezi ucigând ceva. Animalele cu blană scapă, iar dacă șarpele moare într-adevăr de foame la umbra unui copac mare cu coroana verde și bogată, nu trebuie să-l privim. Nu prea e o chestie pe care-am vrea s-o privim.

Willie mă vede cum mă uit afară prin cadrul ușii, cu mâinile în poală, și se trage lângă mine. Elicopterele astea nu-s la fel de zgomotoase ca un Huey, îmi zic eu. Turbina scoate un vuiet mai înalt iar ușile țin adăpost de urletul vântului de afară. Willie nu trebuie să urle.

— Nu-i așa că-i frumos? zice el.
Dau din cap în semn că da. Zâmbesc.
Un timp, el nu spune nimic, stă doar lângă mine pe banca de metal.
Aștept. Aștept să zâmbească și el.
Nu zâmbește. Mă întreb de ce. Și pe urmă, ca din senin, știu.
Te rog, Willie, nu strica totul.
Nu mai e mult și-ajungem acolo. Nu strica totul.
— Acolo jos trăiește un șerpișor, locotenente, zice el pe neașteptate.
E cam atâta de lung. (Delimitează un segment de-a lungul protezei sale cu degetele mâinii tefere.) Dacă te mușcă, locotenente, mai apuci să faci doi pași și mori. Cam așa e apreciat. De-aici i se trage și numele.
Așteaptă. Știu că mai trebuie să vină ceva. *Te rog, Willie, să n-o faci.*
— Mai e și un alt șarpe, locotenente, cam cât brațul tău de lung, de un verde splendid, cum n-ai mai văzut. Se spune că te omoară după un singur pas. Toată lumea glumește despre asta, bineînțeles. Ce altceva ar putea să facă, locotenente? E real. E acolo jos, locotenente, și a fost acolo de tare mult timp.
Te rog, Willie.
— Unii zic că ar exista chiar și un șarpe „trei sferturi de pas”. Picioarul tău e în aer și nu mai apucă să calce pământul. Eu cred asta, locotenente. Vrei să știi de ce? Pentru că orice loc care are atâtea metode de a te ucide, poate să aibă și un șarpe ca ăsta, locotenente. Orice loc la fel de frumos ca ăsta, care știe atât de multe feluri de a te omorî, poate avea cu ușurință un asemenea șarpe.
Charlie Doi-Pași...Chuck Două-Salturi... am auzit de chestiile astea, dar am crezut întotdeauna că-s niște glume,dintr-acelea pe care le spun oamenii când le e teamă. *De ce faci asta?* aș vrea eu să-i spun.
— Viet-congii îl folosesc pe cel mai mic pe post de dispozitiv-capcănă în tunelele din apropiere de Cu Chi, Hung Than Tich și Long An. Îi leagă o sfoară la gât și îl bagă într-o tijă de bambus proaspăt tăiată. Când umărul tău atinge bambusul pe întuneric, șarpele sare afară atârnat de sfoară și te mușcă. *Nu există* să nu te muște. Viet-congii știu chestia asta. Trăiesc cu șarpele ăsta de mii de ani. Ei *știu*. Am văzut trei „șobolani de tunel” — trei americani mici de înălțime — întinși pe o foaie de plastic, locotenente, toți trei în aceeași zi — înnegriți și umflați din pricina veninului, cu niște urme de dinți că abia se observau.
Iși drege glasul. Trage aer în piept.
— În *National Geographic* apar imagini cu șerpi din ăștia. Poate i-ai văzut. Într-adevăr, sunt niște șerpi foarte frumoși, locotenente.
Nu mă mișc. Nu scot nici un cuvânt.
— E un tip de capcană, locotenente, făcută din pământ și vreo cincizeci de sulite din bambus. Când atingi firul de declanșare, sare de jos și ți se înfige în pânțele. Viet-congii *știu* că un om rănit o să dea de lucru la unul sau doi dintre camarazii lui. Știu cât de mult se teme oricine să fie rănit în locurile alea. Mai e un dispozitiv-capcană făcut dintr-o cutie de conservă, o grenadă și niște sârmă. Doar de-atâta e nevoie. Cutia de conservă și grenada sunt ale noastre. Uneori și sârma. Când ai declanșat-o, locotenente, sârma se slăbește iar tu rămâi fără un picior sau două, poate chiar fără alte chestii. Poate-ai văzut consecințele. Sunt peste o mie două sute de astfel de capcane, multe dintre ele făcute din resturile aruncate de *noi*, din metalul aruncat de noi asupra satelor lor, chiar și din obuzele noastre neexplodate. Tot ce nu folosesc ca să-și hrănească sau să-și îmbrace familiile, oamenii ăștia transformă în arme cu care să ne ucidă. O mie două sute de dispozitive diferite, toate destinate acestui scop. Acești oameni trăiesc acolo, jos, de foarte multă vreme. Și-or să mai trăiască mult, foarte mult timp de-acum încolo.

Încuviințez din cap. Știu ce vrea să spună.

— E cel mai frumos loc din lume, locotenente, spune el liniștit, și vrea să te vadă murind.

De la Nua Than Chu nu s-a mai tras în noi. Motoarele huruiesc ritmic. Corpurile noastre sunt amortite din pricina vibrațiilor. Unii dintre noi aproape au adormit. Willie e tot lângă mine, tăcut.

— Ca alea, zice el.

La început cred că se gândește la junglă, că are să-mi mai spună încă o dată, pentru cazul în care n-am înțeles. Dar pe urmă le văd — niște chestii mici care se înalță din junglă ca niște păsări verzui, cele mai mici păsări pe care le-ai văzut vreodată — zburând în sus dintre copacii de lângă râu.

Zboară drept către noi. Într-adevăr, zboară drept către noi, dar acum virează într-o parte. Seamănă — aș vrea să-i spun — cu niște păsărele colibri verzi, cu niște vrăbiuțe verzi, mai mari și tot mai mari, mai aproape acum, și pe urmă cotind într-o parte.

— Ai văzut vreodată ceva atât de verde, locotenente? mă întreabă el.

Orașul de smarald din Oz, îmi zic eu în gând. „Fata cu ochii verzi” — filmul ăla minunat. Măscăricii lui Robin Hood? Cizmulițele din copilărie, când nu găseai roz sau albastre?

Încuviințez din cap. Sunt foarte frumoase, dar ce sunt?

— Nu e nimic mai frumos noaptea ca șmecheriile alea, locotenente, spune el. Pariez că n-ai văzut niciodată un Spooky. N-ai văzut niciodată ploaia roșie care se revarsă asupra junglei din mitralierele avionului, lumina stranie a rachetelor de semnalizare, lianele verzi de lumină care se înalță înapoi către el din junglă, străduindu-se din răspuțeri să-l tragă în jos...

Când gloanțele — *trasoarele*, cum le numește el — încep să ne lovească, se aud pocnituri și bufnituri. Încep să tremur și nu mă pot opri. Bărbații își aranjează sub ei vestele de protecție antiglonț, ca niște babe, apoi mă ajută să mi-o aranjez pe-a mea. Elicopterul se înclină și nu după mult timp nu le mai văd.

E iarăși lângă mine, cu proteza proptită temeinic de piciorul meu. Vreau să spun: *Vezi ceva, Willie? Vezi o lumină, ca un nimb, ca de napalm, urcând pe brațele mele, centimetru cu centimetru, cu fiecare minut care trece? Sunt acoperită de el acum, Willie? De-aia ai vrut ca eu să știu despre acele lucruri minunate care ucid? Încă nu mi-a apărut nimbul — deși ești sigur, absolut sigur că o să apară? E frumos, Willie? E îngrozitor, dar frumos, să contempli — ceva precum fața, precum aureola lui Dumnezeu? E o minciună pusă la cale de către Mincinos, sau e o binecuvântare a Dumnezeului nostru?*

Este vreodată violența sacră, Willie? Ucid sfinții vreodată?

Dar n-o spun. El nu vrea ca eu să mor, asta-i tot. Nu vrea să mor, așa cum nici eu nu vreau să moară. M-a văzut strălucind — știu că m-a văzut. Eu i-am visat moartea. Și el știe asta. Încet dar sigur, colonele, devenim ceea ce întotdeauna ai vrut să devenim.

Eram speriată, dar nu vroiam să mă gândesc la asta.

Peste șase ore avea să se înnopteze. Urma să ajungem acolo.

Elicopterele aveau să coboare din întuneric, noi aveam să sărim afară cu cuferele noastre, elicopterele urmau să plece. Aveam să fim acolo, să facem un pas. Să începem să umblăm prin noapte și să nu ne

mai oprim niciodată.

Oare junglele din Vietnamul de Nord arată la fel ca astea? mă întrebam eu. Dar râurile? Dar noaptea?

Orice loc din univers arată altfel atunci când ți-e teamă, Mary. Știu.

Urma să avem luna în al treilea pătrar, dar n-avea să ne dea prea multă lumină. Norii se adunau către nord. O ploaie, o ploaie cumplită începea să cadă...

Ca orezul rece...

Cum spusese Willie?

Ca orezul rece pe mormântul tatălui tău.

E blestemul lor cel mai vechi, Mary.

Realimentarea am făcut-o la o mică tabără situată la șaiszeci de kilometri nord de Luang Prabang, străvechea capitală regală, unde Mekongul face o buclă amețitoare și îngustul Nam El i se alătură. Am înțeles de ce aveam nevoie de mai multe elicoptere. La amurg, zece dintre cei mai iuți orientali pe care i-am văzut vreodată au ieșit în pas alergător dintr-un șopron din tablă ondulată — cărând cu ei cufărul metalic și sacii din molton — și s-au urcat într-unui din elicopterele King Bee, în vreme ce noi am sărit în altul. Steve s-a dus cu ei iar eu nu-mi dădeam seama ce simt. *Să mergem. Să rămânem. Să terminăm odată treaba, sau să n-o mai facem deloc.*

Știam că piloții de elicopter n-ar fi trebuit să zboare pe o vreme ca asta, dar ai noștri, a spus cineva, erau cei mai buni piloți pe timp de noapte și furtună din cadrul SOG. Ce însemna asta? însemna oare că de fapt *se poate* zbura pe o vreme urâtă, dacă ești destul de priceput și nu ești doborât de pe cer? Că unii dintre piloți erau talente — fie că știau sau nu — și că asta îi ținea în viață?

Sau însemna că nu era exclus să nici nu ajungem până la Dien Bien Phu?

Unul dintre nungi trebuie să vorbească englezește, îmi spun eu. *De-aia s-a dus Steve cu ei, nu?* Steve nu știe chineza, așa că unul dintre ei *trebuie* să știe engleza, nu?

Să mergem...

Să nu mergem.

Reușim. Vreo două focuri de AK din junglă, în lumina tot mai slabă — doar ca să ne dea de știre că sunt acolo, că or să rămână acolo pentru multă, foarte multă vreme — și elicopterele se înalță iar mica tabără dispăre din vedere.

— Ce visează ei? îl întreb pe locotenentul Bach.

— Cei din nord, locotenente?

— Da.

— *Multe*, multe lucruri, locotenente, zice el. Dar cred că cel mai adesea îi visează pe cei care i-au împilat.

Capitolul 30

La căderea nopții, ajungem la versantul vestic al lanțului muntos, trecând pe sub nivelul de operare a instalațiilor radar de la Lai Chau și Son La. Cele două elicoptere goale se îndreaptă spre nord ca să facă gălăgie — simulând o defecțiune tehnică, o infiltrare ratată — iar noi

cădem ca niște bolovani pe coasta muntelui, în întunericul ca smoala. Spre sud, știu, e șoseaua 4I-A, coborând dinspre Dien Bien Phu și traversând granița laoțiană către cursul superior al Mekongului. În spatele nostru, nord-estul Laosului —partea sa din Triunghiul de Aur. Spre nord, o bucățică din Vietnamul de Nord și, pe măsură ce munții se înalță la trei mii de metri, China, Hymalaia, izvoarele Mekongului — la cinci mii de kilometri de locul unde marele fluviu se varsă în mare. Toate acestea poți să le vezi și *pe întuneric*.

Spre est, știu și asta, dincolo de acest mic lanț muntos, este valea *noastră*, care ne așteaptă în noapte. Sus, în munții ăștia —dominând Dien Bien Phu, cele patruzeci-cincizeci de sate de acolo și cele zece mii de oameni care le locuiesc, așa cum le-au locuit de trei mii de ani încoace — sunt ultimele triburi Meo, cele care cunosc opiul, știu să-l cultive și cui să-l vândă, ca să asigure existența satelor lor. Pe fundul văii, lângă râul Nam Youm, lângă Drumul Pavie construit de francezi, lângă șoseaua 4I-A, trăiesc thailandezii negri — copii ai Federației Lai Chau — care cumpără opiul de la triburile Meo și știu, la rândul lor, unde să vândă ceea ce le prisosește. Ei sunt aceia care, îmbrăcați în negru — nu în alb sau roșu precum verii lor de la est și nord — l-au ajutat pe ofițerul francez să ascundă sacii plini cu „lut de foc” în peșterile calcaroase din dealurile subalpine, la sfârșitul aceluia lung asediu, în sumbra zi de 7 mai 1954, pe când musonul din nord-est se pornea din nou. Aceștia sunt thailandezii ale căror prostituate, imobilizate în buncăre alături de francezi, l-au ajutat pe „îngerul de la Dien Bien Phu” — singura infirmieră franceză — să-i țină cât mai mult în viață pe răniți. *Acești thailandezi trăiesc și acum acolo*, ne-a spus Harry, *neîncrezători, luptă cu armele Hanoiului, iubindu-i pe vietnamezii din câmpie nu mai mult decât i-au iubit vreodată — iar vietnamezii, la rândul lor, nu știu ce să facă cu ei mai mult decât au știut vreodată. Decât să pretindă că nu există deosebiri reale între ei, să-i oblige să se supună și, în răstimpuri — când un general, un colonel sau un comisar politic poate aranja chestia asta — să-i deposeze de o parte din opiu*.

Imediat dincolo de valea Dien Bien Phu știu că se găsește șoseaua 4I-B, cea pe care Ho și Giap au adus zece mii de luptători Viet Minh în vale și, cu geniul lor strategic, i-au desfășurat pe dealurile înconjurătoare, ca pe un imens colier întunecat, cu piesele de artilerie atât de bine ascunse încât aviația franceză n-a reușit să-i repereze, cu țevile orientate *în jos*, spre fundul văii, astfel încât nimic să nu poată să intre sau iasă de acolo; drumul pe care Giap și-a adus „armata de furnici”, pe care, așa cum i-a spus el cândva unui general francez, nimeni n-o să fie în stare s-o înfrângă vreodată.

Dacă o luați pe șoseaua 4I-B spre nord-vest, doamnelor și domnilor, veți ajunge într-o zi la 4I-A — și imediat după aceea, la drumul cu serpentine, circulabil numai în anotimpul uscat, care străbate munții Tinh Ma, către Râul Negru. Dacă o luați de-a lungul râului spre sud prin sud-est, în două zile veți lăsa în urmă formațiunile carstice neregulate. Veți pătrunde în Delta Hoa Binh, împânzită de orezării ce par nesfârșite. Și pe urmă, dacă mergeți spre nord de la acel vestit Pod al Păcii, veți ajunge la Râul Roșu și, la treizeci de kilometri în josul lui, către mare, veți da peste un sătuc nevinovat numit Dong Noi...

Și un dig care s-a aflat acolo de o sută de ani.

Coborâm, ne înălțăm din nou în întuneric, norii fierb deasupra noastră, vântul urlă, ploaia cade în rafale. *Nu* avem o zonă de aterizare, unde cineva să fi fost atât de drăguț să detoneze o grenadă fumigenă,

să lanseze o rachetă de semnalizare, să ne trimită semnale cu oglinda, să ne arate ce avem de făcut. Zona noastră de aterizare e acolo unde piloții, ajutați de dispozitivele cu infraroșii și de talentul lor — dacă au așa ceva — hotărâsc să fie.

— Palele rotorului n-or să aibă loc! strigă cineva din carlingă.

— Ba or să aibă, răspunde cineva de lângă mine, ridicându-se în picioare pe întuneric.

De unde-o fi știind? Doar face parte din SEAL. Știe oare? Poartă și el ochelari? Nimburile lui funcționează și în felul ăsta? Sau a fost „infiltrat” de atât de multe ori încât pur și simplu știe?”

Pilotul așa crede. Coborâm și de data asta nu ne mai oprim. Undeva Steve, locțiitorul de comandant, poartă și el ochelari pentru vederea pe timp de noapte. Nu e un vis. El e în elicopterul cu nungi, fiindcă într-al nostru e căpitanul, care poartă și el ochelari.

E întuneric cum am mai văzut de-atâtea ori, mamă, și mă gândesc: *Nu e nici un fel de lună — ne-au mințit — până și în privința lunii.* Dar nu. E acolo... luna e acolo. E în spatele norilor care clocotesc.

Mă gândesc că mi-ar face bine să țip, să gem sau să urlu — *orice* ar putea să-mi descarce nervii care îmi îngreunează tot mai mult respirația. Dar nu poți să țipi aici. *S-ar putea să te audă cineva, Mary.*

În față apar niște luminițe — roșii, verzi și albe, un pom de Crăciun minuscul și o clipă cred că e valea — sau un foc pe un vârf de munte, sau o fabrică inexistentă pe hărțile noastre, dar bineînțeles că nu e. E carlinga. Sunt luminile pe care le văd piloții. *Astea sunt singurele lumini de pe lume, Mary.*

O să sărim... știi asta. „Când atingi pământul cu picioarele, Mary, *aplecă-te*”, mi-a spus Steve. Îl aud când îmi spune. El *trebuie* să știe. Are antrenament de parașutist. Aș fi o proastă să nu-l ascult, dar...”În momentul când atingi pământul, lasă-ți corpul să se miște în voie și n-ai să pățești nimic. O să sari de la cel mult trei metri și-ți garantez că solul o să fie moale, noroi și frunze. S-ar putea să te lovești de un buștean sau de o creangă, dar nu te-mpotrivi — lasă-ți corpul să se rostogolească.”

— O să te doară, zice Willie. O să-ți sucești vreo gleznă, o să-ți zgârii fluierul piciorului, dar oasele n-o să ți le rupi.

Cum să fie numai trei metri până la pământ când e atât de întuneric, mamă... când nu vezi absolut nimic?

— Poate n-ar fi rău, a zis Steve, să iei o pastilă, Mary.

Coborâm, cu botul aparatului în sus, cu coada în jos, balansându-ne într-o parte și-n alta ca un leagăn metalic uriaș.

— Sari! strigă cineva, acoperind larma ploii și a vântului.

Cineva a sărit. Întunericul de lângă mine e pustiu.

— Sari! strigă din nou vocea.

— Nu, spun eu.

O mână mă ia de braț și vocea strigă:

— Am să aștept până sari, locotenente. Am să te *ajut* să faci asta.

Nu mă clintesc din loc, așa că vocea strigă iarăși:

— Elicopterele nu pot să rămână aici, locotenente!

Eu tot nemișcată rămân și nu scot nici o vorbă.

— Bach și Cooper au ajuns deja jos, spune vocea.

E a lui Willie, știi asta. Pot să-i văd chiar și fața. O văd în lumina soarelui, cu laba-gâștii la coada ochilor lui de irlandez, departe de întunericul în care oamenii mor.

— Steve e jos, locotenente. Câinele a sărit și el. Să mergem.

Încuviințez din cap. El *simte* asta. Mâna lui mă strânge încă o dată,

mă împinge către ușă. Vântul urlă, la câțiva centimetri de fața mea. Ploaia lovește în toate direcțiile, numai în jos nu. Întreaga lume se leagănă și se răsucesce ca un hamac în timpul unui uragan. Ceva tare mă atinge.

E cleștele lui, atâta tot, îmi spun eu.

El îmi strânge din nou mâna și-mi iau inima-n dinți.

Sar.

Îmi doream să nu fi luat pastila, dar acum mă bucur că am luat-o. *O să aterizez pe cineva? O să aterizez pe blestematul ăla de câine? O să-mi succesc glezna sau genunchiul și-or să fie nevoiți să mă care, ca pe-un cadavru fără sac funerar, vreme de două săptămâni?*

Știu că dacă Bucannon ar fi fost aici, i-aș fi făcut vânt afară. I-aș fi spus că suntem la o mie de metri înălțime, aș fi ascultat cum îi stă inima în loc și pe urmă i-aș fi făcut vânt. Sau aș fi așteptat până când ne-am fi îndreptat în sfârșit spre casă și aș fi făcut-o atunci — deasupra junglei — când n-ar mai fi fost deloc o minciună.

Piciorul meu stâng atinge solul și se cufundă în ceva rece și umed. Piciorul drept lovește ceva mai alunecos, se sucește, iar eu îmi dau drumul — îmi las corpul să se prăbușească, ranița e prea grea, toate se mișcă atât de repede că nu mai apuc să țip. Pierd ceva — AK-ul — și încep să-l caut prin noroi și frunze, de care *știi* că sunt acolo, fiindcă sunt îngropată în ele — nu am nevoie să le *văd* ca să știu că sunt *în* ele, în timp ce bâjbâi după AK.

Două trupuri aterizează lângă mine — primul icnește, de la celălalt nu aud decât zgomotul căderii. Bocancii pleoscăie prin noroi aproape de fața mea, de mâna mea care bâjbâie și, în sfârșit, îmi găsesc blestematul de AK. E rece — ca metalul, ca vântul. E la fel de rece ca și noroiul și ploaia din locurile unde-o să mergem. *E nordul, locotenente, mi-a spus Bach. Un loc te face ceea ce ești. E frig în nord, locotenente. Mâncarea e puțină. Castroanele de orez sunt mai mici. În ochii celor din sud, nordicii sunt reci. Ei nu glumesc niciodată. În ochii celor din nord, sudicii sunt leneși și înceți — nu mai sunt deloc niște „vietnamezi”...*

Bocancii mei absorb noroiul. Curentul iscat de rotoare saltă ploaia și frunzele, totul este prins de vârtej și, pe neașteptate, elicopterele dispar. Nu mai rămâne decât liniștea ploii. Elicopterele — cu toată hărmălaia lor — au plecat în sfârșit.

O mână mă lovește pe spate, pe piept... semnalul... direcția în care-o să mergem. Fac un pas, dar genunchii nu mă ajută. Rotulele, cartilagiile... s-o fi întâmpnat ceva cu ele?

Fac un pas, cad, genunchii mi se afundă în noroi, gambele îmi alunecă pe *ceva* — ceva dur, care mă face să simt durerea ca pe niște săgeți. Mă ridic și picioarele îmi tremură. *Adrenalina, Mary. De-aia tremuri.*

— Ridică-te, locotenente, șoptește o voce.

Oare chiar au fost rostite cuvintele astea? Simt niște furticături pe gât. Ceva îmi mângâie ochii — interiorul craniului — și știu cine este, cine-i acolo. O mână uscățivă — osoasă și rece — o apucă pe a mea. *Poartă ochelari, Mary. Poate să te vadă. Poate să-i vadă pe toți cei de-aici.*

Chiar și fără ei, Mary, el ar ști.

Oare-am să-i visez moartea? Am să-i văd oare și moartea lui, Steve, pentru că mă atinge acum?

Ai luat o pastilă. Ai uitat?

Am să visez totuși, Steve?

Altă mână — mai mare de data asta — mă înșfacă de celălalt braț. Mâna mai slabă îmi dă drumul.

A văzut că Willie m-a apucat de braț? A văzut asta cu ochelarii lui sau a auzit pe cineva gândind: „O iau acum pe Mary de mână. Starea ei mă îngrijorează.” A auzit o femeie gândind: „E Willie. E mâna lui acum ”?

— Urcăm dealul — cinci minute, spune vocea cu ochelari și cuvintele aproape se pierd în larma iscată de vânt și ploaie.

Bocancii se afundă și alunecă în noroi, ploaia șfichiuite capacele cuferelor ridicate pe brațe și pe umeri iar noi mergem mai departe, fără să ne oprim. Acum sunt frunze, nu noroi. Le simt sub tălpile bocancilor. Sunt umede și lunecoase, dar cel puțin am scăpat de noroiul roșu-roșu. În curând vom fi departe de zona de aterizare. Ne vom afla la o distanță sigură.

Ne oprim. Aud pocnete și zgomot de balamale, obiecte scoase din cufer în ploaia șuierătoare. O uniformă îmi este împinsă în față. *El poate să te vadă, Mary. Cu ochelarii...te vede și-ți întinde hainele.*

Acum o să devenim ruși.

O să mă urmărească oare? mă întreb. O să mă urmărească în timp ce-o să mă dezbrac în întuneric?

Încerc să-mi amintesc și nu reușesc: Steve? Căpitanul? Willie? Câți dintre ei au ochelari?

Să-i rog pe *toți* să se întoarcă cu spatele? Să spun: „Steve, tu poți să te uiți. Tu ai mai văzut trupul ăsta înainte. Dar tu, căpitane, nu. Și nici tu, Willie, dacă nu te superi.

Ce e mai rău? mă întreb pe mine însămi. Să apari goală în ambianța verde a ochelarilor ăia — cu ochii la trei metri distanță? Sau un bărbat care poate să-ți audă gândurile?

Nu reușesc să mă împotrivesc. Văd o imagine — propria mea imagine, dezbrăcată în camera de cămin de la St. Mary, îngrijorată că am șoldurile prea mari și sânii prea mici. În timp ce se întâmplă asta, știu ce am făcut

Dacă tu o vezi, Mary, și el o vede.

Las totul deoparte și mă dezbrac pe întuneric.

Pornim din nou la drum. De-acum încolo, am s-o fac numai prin sunete, îmi spun eu. Cel puțin am *să-ncerc*. Fac un pas. Aud ploaia răpăind pe frunze. Nu aud copacii... nu aud buștenii și crengile. Mai fac un pas, alunec și-ncerc să nu cad. Îmi aplec capul într-o parte — asta ar trebui să-mi fie de folos, mă gândesc — alunec din nou și mă ridic cât de repede pot. De ce nu reușesc și eu, Steve? Genunchii îmi sunt țepeni. Îmi țin oare greutatea prea mult pe spate? Să fie frunzele de vină... oare oricine ar aluneca pe niște frunze ca astea dacă le-ar putea vedea?

Nu știu — și acum nu contează. Cineva m-a luat de mână și cunosc mâna aia. E umedă, e rece, așa cum sunt mâinile tuturor în noaptea asta. *Degetele* sunt cele pe care le cunosc. Și ele mă știu bine. Mi-au atins trupul din oglindă...pentru că așa am vrut eu.

La rândul meu, strâng mâna aceea și nici unul din noi nu spune nimic. Mâna mă trage. Mă las în voia ei. Nu mai cad.

Oare în fruntea formației sunt Cooper și câinele lui, sau căpitanul? Un câine cercetaș cu nasul, urechile și ochii mult mai buni decât ai noștri pe întuneric? Sau un om — conducătorul echipei noastre — cu ochelari pentru vederea pe timp de noapte, care aude și alte lucruri în întuneric? *Cine-i acolo în noaptea asta, Mary?*

Aud trupuri mișcându-se în urma mea și știu că sunt mingii. *Ei ne cară lucrurile, Mary. Dintotdeauna oameni ca ei ne-au cărat lucrurile.*

Aș vrea să-l opresc și să spun: *Steve, într-un întuneric ca ăsta, e ușor să vezi prea multe.*

Văd o sută de echipe ca a noastră, angajate în infiltrări într-o mie de nopți diferite. Văd toate *filmele* pe care le-am văzut vreodată. Îl văd pe

Bwana, pe hamalii lui, pe prietena lui în pantaloni scurți kaki, care-și scrântește glezna și trebuie purtată pe sus. Sunt prietena... și deodată nu mai sunt. Îl văd pe Kirk Douglas aruncând în aer un dig, aruncându-l iarăși și iarăși...iar eu sunt cu el, îl ajut. Și deodată nu mai sunt. Îi aștept pe Kirk Douglas și pe un bărbat care seamănă un pic cu Steve să se întoarcă, dar ei nu mai vin. Îl văd pe John Wayne încercând să salveze un sat vietnamez... alergând dintr-o parte în alta a ecranului. Își dă toată silința. Dar moare în nămolul roșu-roșu de lângă noi. Moare la nesfârșit, iarăși și iarăși, așa că trebuie să aibă o semnificație. Moare la nesfârșit pentru ca publicul să știe că moartea lui are o semnificație.

Să nu-mi dai drumul la mână, Steve, vreau eu să spun, și să nu mori sub ochii mei, te rog.

Pe întuneric, toate se agață de tine. Totul e umed și lunecos și se agață de picioarele, de brațele, de gâtul tău. Crenguțe care ți se-nfig în față, pe urmă se desprind brusc...te înhață. Te înhață iarăși și iarăși. Crăci rupte care te-mpiedică să înaintezi, rezistând prea mult... și ele te înhață. Și lianele — numite „stai o clipă”, fiindcă asta spui atunci când te oprești, încerci să le desfaci și nu poți — te înhață și nu-ți mai dau drumul. Îți spui că sunt *vii* —trebuie să fie, gândești tu — Valea Adormită, copaci care picură, un cap rânjit la subsuoara unui călăreț, un cal ridicându-se pe picioarele dinapoi, un glas îngrozitor în ploaie. Astea sunt pădurile pe care prințul trebuie să le străbată ca s-o găsească — s-o sărute iarăși și iarăși, ca un dig aruncat în aer într-o altă lume — pentru ca ea să se trezească în sfârșit după somnul îndelungat și teribil.

Cad. Nu *vreau* asta și totuși cad, mamă. Dacă la Spitalul 21 am putut să stau în picioare șaptezeci și două de ore în șir, aici de ce nu pot să mă țin pe picioare? De ce e nevoie ca bărbatii ăștia să mă sprijine?

Steve mă ia de braț și-i dau mâna la o parte. Mă ridic singură, fac un pas, continui să merg. Când cad din nou, îl las. Nu pot să-i țin pe ceilalți pe loc. Așa că îl las să mă ridice.

Nu departe de noi un alt trup cade. Se grăbește să se ridice.

N-ar trebui, dar nu pot să nu rânjesc: *Vezi, mamă? Uite că și bărbatii cad. Îmi imaginez cum o mână ridică trupul acela —facându-l să se simtă slab, facându-l să se simtă de parc-ar avea șolduri mari și sâni mici. Dar asta nu-i adevărat. El e bărbat, mamă. O să se ridice singur. Și chiar dacă nu s-ar ridica, n-ar avea aceleași sentimente ca și tine.*

Lângă mine, Steve se împiedică, mă apucă de umăr și nu lipsește mult să cadă.

Aici nu-i vorba de bărbatii fi femeii, Mary, ci de întuneric. De noroi și de ploaie, atâta tot.

În ținuturile muntoase jungla e mai deasă, mi-aduc aminte c-am auzit cândva. Nu e la fel de înaltă, dar e deasă. Mergem încet și în sfârșit ne oprim.

Un corp trece pe lângă noi în întuneric și, câteva clipe mai târziu, o macetă începe să taie undeva în față. *Nimeni n-o s-o audă*, îmi spun eu, vrând să și cred. *Sunetele se vor pierde în ploaie. Nimeni n-o să le audă.*

Ploaia e mai liniștită acum. Aud pași pe crengi, pietre și frunze. Aud totodată și cum picături mari, adunate pe niște frunze mari cât farfuriile, cad pe alte frunze. E un zgomot puternic, îmi spun eu — mai puternic decât ar putea să fie vreodată zgomotul bocancilor, corect? Îmi aplec capul într-o parte. Visele unei infirmiere n-au nici o valoare aici. Dar îl avem pe căpitan, care *ascultă*.

Mergem mai repede, apoi mai încet, pe urmă iar mai repede. Jungla se agață *întotdeauna* de tine. Ne oprim din nou. O luăm de la început. Un animal o zbughește printre copacii din apropierea noastră. O pasăre țipă — un sunet strident — iar ploaia înghite orice ecou. Bocancii noștri

pleoscăie prin noroi, călcând peste bețe umede care se frâng în întuneric. Ploaia se întetește, înecând orice sunet. Tremur. Sunt udă. Nu-mi place deloc treaba asta, dar teama — teama de alte lucruri — spune: *Nu știi ce poate să însemne o noapte cu adevărat urâtă.*

Mâna lui e într-a mea. El așteaptă, știi, ca întunericul acesta să se transforme într-o minunată nuanță de albastru.

Nu știi ce vreau, mamă. Vreau oare — în timp ce mergem prin întunericul ăsta, *către* inamic, în loc să ne *îndepărtăm* de el — să știi ce-o să se întâmple, fiindcă mergem *spre* și nu *dinspre* ceea ce o să fie? Sau mi se pare că-i mai sigur să nu știi? Tu ce-ai vrut, mamă, când erai fetiță și, mai târziu, femeie? Era război. Mi-ai spus. Au fost vremurile grele ale depresiunii economice. Și asta mi-ai spus. Ai vrut tu să știi ce-o să fie după ce-o să se sfârșească războiul? Când *el* avea să se întoarcă acasă? Ai vrut să știi răspunsul la o întrebare ca: „Va mai fi vreodată lumea simplă din nou?” Care dintre președinți vor muri — și *când* și *unde* și *de ce*? Cât de mult aveai să locuiești în Long Beach — când aveai să te muți acolo — și de ce. Câți bani avea el să câștige — și ce avea să însemne asta. Ai vrut tu să știi, cu atâta timp înainte de a se întâmpla, cum are să fie soțul tău la patruzeci și cinci de ani — ce fel de bărbat, ce fel de ființă omenească — mânios și nefericit, deși niciodată nu se va fi gândit să te părăsească? Dacă ai fi știut aceste lucruri, mamă, ai fi procedat la fel oricum — te-ai fi măritat cu el în ciuda acelei mâinii, ai fi făcut copii cu el, un jucător de fotbal și o infirmieră, ai fi trăit într-o casă care nu ți-a plăcut niciodată pentru că asta înseamnă *să trăiești*?

Tot ce vreau eu, mamă, așa cred, e ca în noaptea asta să-i țin mâna într-a mea, să trecem prin Pike și să mă prefac speriată, fiindcă așa le place băieților. Vreau — așa cred, mamă — să-i țin mâna într-a mea, să râd și să spun: „Tii, ce-ntuneric e! Crezi c-o să ne atace vreun drogat? Crezi c-o să ne răpească vreun motorist tatuat? Ce zici, părinții noștri ar fi dispuși să *plătească*?”

Vreau ca el să rămână *veșnic* un băiat, ca să pot să fiu și eu o *fată*. Vreau să ajung acasă încă o dată, fără să știu că am plecat măcar, și să fiu sigură că e imposibil să existe o țară cu râuri roșii-roșii — sau dacă există, că oameni ca noi n-ar putea să trăiască acolo.

Vreau să vă văd pe toți trei în mașină, mamă, pe Pacific Avenue, cu soarele ieșind dintre norii de ploaie, toți trei să-mi faceți semn cu mâna... să veniți către mine, să mă îmbrățișați și să spuneți: „Ai reușit, Mary! Te-ai întors acasă!” Vreau să aud asta, sau să am celălalt sentiment: *că niciodată n-am plecat de lângă voi.*

Asta *cred* că vreau, deși niciodată nu sunt sigură.

Maceta latră ca un câine, se oprește din lătrat, latră din nou, își croiește dram prin întuneric spre o râpă (îți dai seama după cum sună, mamă) unde torentul ne ajunge până la genunchi. Întunericul *este* apă. Știi că ar fi mai înspăimântător dacă am *vedea*. Ar fi o ambianță perfectă pentru ambuscadă, cu AK-urile și carabinele ațintite spre cefele noastre. *Unele lucruri sunt mai rele decât întunericul, mamă. De exemplu, lumina.*

Urcăm pe cursul unui alt torent, alunecând pe maluri pe care nu le vedem nici o clipă. Nungii nu scot nici un zgomot. Sunt acolo, dar, dacă n-ai ști dinainte, nu ți-ai da seama. Mă gândesc că le-ar plăcea la fel de

mult ca mie să-și ia tălpășița, să lase-n urmă această nebunie, dar o mie de ani de mândrie ereditară, de loialitate pătrunsă până-n măduva oșelor, visurile strămoșilor lor, îi determină să meargă alături de noi prin întuneric. *Bărbăția și datoria*, mă gândesc eu, *înseamnă multe lucruri diferite*.

Începem să urcăm celălalt perete al râpei (simți panta în picioare, în mușchii gambei, mamă) și mă gândesc: *Asta o fi ultimul deal pe care trebuie să-l urcăm?* Valea noastră, cu ceața ei aromată de iarnă, cu apele umflate ale râului Nam Youm, cel fără de maluri, cu oamenii ei adăpostii în case, unde încearcă să scape de umezeală, e imediat dincolo. Așteaptă în cealaltă parte.

Mi-aduc aminte că acum i se spune *Diem*.

Locul unde atât de mulți oameni au murit.

Când ajungem la ceea ce *ni se pare* a fi culmea dealului, constatăm, slavă Domnului, că *este* culmea. Mușchii tăi o știu. Urechile tale aud absențele, văzând mai bine decât ochii. Nu apare nici o lumină — nici o linie de orizont, nici un aerodrom — care să spună: „Asta a fost. Valea e *acolo*, jos.” Dar sunetele pe care le scoți în vânt și ploaie nu se mai reflectă de nimic — nici de copaci, nici de stânci, e numai aerul — și nu poți decât să le *auzi* cum dispar.

Suntem plini de noroi din creștet până-n tălpi. Purtăm uniforme care nu sunt ale noastre. Cum e posibil să credem c-or să ne creadă?

Îi strâng mâna lui Steve. El mi-o strânge, la rândul lui. *E ca la o întâlnire, mamă*, vreau eu să spun.

Mă plimb...cu îngerul meu.

Scrisoare din 18.09.1971, locotenent Stephen Balsam către Katherine Narbush, Dosarele de comandament (Personal), Operațiunea Urangutan, Tiger Cat, Vietnam

Dragă Kath,

Îmi cer scuze că am fost atât de leneș la scris. N-am să mă scuz spunându-ți că am fost plecat în misiune. Poate că-i adevărat, dar nu-i o scuză.

Cred că ai dreptate când spui că ar trebui să cunoaștem și alți oameni. Nu vreau să fii nevoită să te transformi într-o călugăriță, iar aici sunt câteva americance cu care aș vrea măcar să pot sta de vorbă fără să mă simt vinovat.

Între noi este ceva deosebit, Kath. Nu sper decât să putem fi sinceri unul cu celălalt.

Cu dragoste,
Steve

Capitolul 31

E ceva greu de descris, domnule maior. Erau sunetele și lucrurile care te atingeau în întuneric, ca într-o excursie cu cortul în natură, dar una care *însămănță*. Lucruri care în mod normal n-ar însemna nimic — frunzele, ramurile, ploaia — te *însămănță*. Întunericul nu face decât să înrăutățească lucrurile. Vă amintiți cum, copil fiind, stăteați în pat și vă era frică să vă scoateți mâinile de sub plapumă pe întuneric, fiindcă

știți că ceva era acolo? Că sub pat era și mai *întuneric* — ca și în cămară, de altfel — și că *ceva* era acolo?

Sunt sigură că ați simțit lucrurile astea, domnule maior.

Firește, nu ne era de nici un folos faptul că ne îndreptam către niște *peșteri*. Către cele mai mari și întunecoase cămări din lume.

Am coborât pe coasta unui munte de o mie două sute de metri, alunecând cea mai mare parte a drumului. Am coborât pante alunecoase, pe care nu creștea nimic. Râpe unde, dimpotrivă, vegetația era excesivă. Valea era acolo, dar n-o puteam vedea din pricina întunericului. Norii acopereau luna. Ceața acoperea luna. Lumea se sfârșea la un pas sau doi de bocancii noștri.

Eu mă tot gândeam la machetele acelea din nisip întărit pe care le pregătiseră pentru noi la Vientiane. Umpleam întunericul —și propria-mi închipuire — cu lucruri ca astea, ca să-mi fie ceva mai bine. Coboram, îmi spuneam eu, pe versantul estic al lanțului Sop Nohm, la nord de șoseaua 4I-A, în locul unde părăsea valea, îndreptându-se spre sud. Peșterile erau imediat la est de locul acela. Coboram, îmi spuneam eu, dealurile subalpine către peșterile calcaroase unde, de zece mii de ani, oamenii ascundeau diverse lucruri — arme, aur, recolte de mac, ba chiar și pe ei înșiși —de despoții chinezi, de bandiții Guomindangului, de thailandezii pribegi și de triburile rătăcite prin zonă. Către peșterile săpate de apa infiltrată printre straturile carstice, pe care le-a modelat de cincizeci de milioane de ani, până când unele dintre ele au devenit suficient de mari ca să adăpostească o armată sau o mie de saci plini cu lut.

Mă gândesc întruna la Tom Sawyer și la Becky, încercând să umplu și cu ei întunericul. Așa o să să întâmple oare? O să găsim un *mort*, o comoară, tot soiul de lucruri înspăimântătoare de care-am putea să râdem mai târziu, o poveste pe care să le-o spunem prietenilor, familiilor noastre peste ani și ani, când vom fi adulți, vom avea la rândul nostru copii și n-o să putem privi spre trecut fără să zâmbim?

Sau visurile mele vor deveni reale?

Vom muri? Nu, nu aici, ci undeva pe malul unui râu.

În noroiul roșu-roșu.

Ne grupăm în întuneric când ajungem la un pâlț de arbori tineri. Se *simte* asta. Scoarța lor e netedă, trunchiurile ca niște stâlpi împrăstie ploaia în jurul nostru. Stăm ghemuiți. Așteptăm. Aici, aproape de fundul văii, vântul e mai blând. Ploaia s-a oprit. Dacă cineva ar fi pe urmele noastre, l-am auzi. Chiar dacă noi, ceilalți, n-am simți nimic, l-ar auzi câinele ori căpitanul.

O mână mă plesnește pe spinare, tresar, aud lovituri înăbușite în jurul meu și ne strângem mai aproape. Dacă avem de gând să discutăm ce-avem de făcut, o s-o facem aici, aproape de fundul văii, la poalele dealurilor, departe de satele unde am putea fi auziți de niște *urechi*.

Închid ochii din nou. *Cât timp va dura efectul pastilei? Cât va dura până când am să-ncep să visez iarăși?*

— Schimbăm planul, șoptește Willie. Cooper, Kelly, Balsam *înăuntru*, Bach, Damico și nungii *afară*.

E vreo peșteră? vreau eu să întreb. *Am ajuns aproape de vreo peșteră?*

— Nu, spun eu, gândindu-mă la toate filmele în care bărbații încearcă să o țină la adăpost pe singura femeie, dar ea nu acceptă în ruptul capului. Da, e curajoasă. E la fel de pricepută ca și ei. Nu *vrea*,

dar-ar dracii, să fie ocrotită.

— Nu, repet.

— Nu te-a-ntrebat nimeni de vorbă, locotenente, zice Willie.

N-au de gând să mă lase. Chiar și Steve ar spune: *Ai să fii mai în siguranță afară, Mary.*

— *Nu, zic eu.*

Willie oftează și spune:

— Căpitane?

Simt cum căpitanul *ascultă*, dar nu-mi pasă. *Te-a văzut într-o oglindă, Mary. Te-a văzut dezbrăcată în întuneric.* Nu spun: *Pleacă din creierul meu, măgarule!* Nu spun: *Sper să te omoare ultimul.* Mă gândesc: El o s-audă inamicul apropiindu-se, Mary. O să audă ce-or să gândească atunci când or să vină. El o să fie cel care-o să ne țină în viață aici... pentru ca visul cu malul râului să se poată adevăra.

El aude totul. *Știe.* Așa că-l las.

— În regulă, zice el în sfârșit, iar asta înseamnă: *la să vedem ce poți să faci pentru noi, locotenente.* Înseamnă: *știu de ce vrei să mergi.*

Vreau să fiu alături de Steve. Vreau să fiu alături de toți încă puțin, până n-apucă să moară.

Știu, zice el. Știu.

Willie oftează din nou:

— Bine. Să mergem.

— Steve? spun eu.

— Da?

— Cred că n-o să pățim nimic aici.

— Mă bucur s-aud asta, spune el.

Începe din nou să plouă cu găleata...

Ca orezul rece pe mormântul unui tată.

*

Ne mai ia două ore până ajungem. Nu era deloc aproape de noi. Nimeni n-a scos o vorbă tot drumul. Când văd în sfârșit lumina, mi se pare că *se mișcă*. Am impresia că cineva ține o lumină și se mișcă b dată cu noi printre copaci. Zgomotul pașilor din spatele meu încetează. Mă opresc. La fel face și lumina. *Nu se mișcă. Nici o clipă nu s-a mișcat.*

O mână din fața mea îmi găsește umărul, mă strânge de două ori și eu fac la fel cu cel de lângă mine, așa cum ni s-a spus.

Ne mișcăm în liniște, căci ploaia nu ne mai acoperă zgomotele, și când ne oprim încă o dată, ne aflăm în pâlcul de copaci, unde putem sta ghemuiți, unde putem urmări lumina asta.

E un foc. E un foc înăuntrul unei peșteri. E atât de uriașă încât focul nu-i luminează decât o mică parte din deschidere. Fac ochii mari. Suntem ca niște animale, care privesc țință la o lumină.

Trei bărbați tineri, în uniforme NVA, stau în jurul unui foc, iar noi suntem mai aproape decât credeam. Focul e plăpând. Bineînțeles, cei trei tineri ar fi vrut să fie mai mare. Unul stă în față — între noi și foc — în picioare și cu brațele ridicate, iar flăcările îl luminează din spate ca pe un înger negru. Altul stă ghemuit în dreapta lui, cu șezutul rezemat pe călcâie, așa cum stau de obicei oamenii ăștia. Al treilea stă lângă gura peșterii, aproape în ploaie. Stau înăuntru, la adăpost de ploaie, atâta tot. *Chiar așa de proști să fie?* Un foc prea mic ca să-i încălzească, o peșteră prea mare ca să țină de cald, cei trei tineri prea aproape de deschidere ca să nu le fie frig. *De ce nu se duc mai înăuntru, Mary?*

Noi stăm ghemuiți. Așteptăm.

Bătăile ușoare pe umăr, transmise din om în om, spun „Așteaptă” și

asta și facem. Mă aplec în față, întinzându-mi gâtul ca să văd mai bine și un braț mă oprește: *Nu. Să nu faci nici o mișcare.*

Tinerii au AK-uri. Mai au și ceva ce seamănă cu un aruncător de grenade, rezemat de peretele peșterii. *Ce-nseamnă asta, Steve?* aș vrea eu să întreb. *Ce caută ei aici? Înțelege cineva?*

Nu au rucsacuri. Rămân aproape de gura peșterii. Unul se și mai mult de plimbă de colo-colo, altul stă în genunchi iar celălalt nu se mișcă deloc. Dar sunt neliniștiți. Aruncă priviri repetate spre fundul peșterii. Acolo ar putea să le fie mai cald, dar tot acolo e ceva care-i neliniștește.

Ies din mica mea cochilie. O deschid doar cu o șoaptă. Iau altă pastilă. *Ajunge, îmi spun eu. Nu vreau să mai am în cap mai mult decât atât.*

O adiere de vânt aduce cu ea un miros. Ceva mort.

În peștera aia, spune pe neașteptate o voce, *e ceva mort.*

Ploaia e prea liniștită. Unul dintre cei trei soldați se ridică și se întoarce, de parcă ne-ar fi auzit, îi vorbește celui proiectat ca o siluetă de lumina focului, iar acela dă din cap, spunându-i ceva în chip de răspuns. Un nu? Un da? Un *glumești?*

Ei așteaptă ceva. Se vede după trupurile lor, după felul cum se mișcă.

Ploaia se oprește iarăși. E o liniște dintr-acelea în care-ți auzi inima duduind, iar unul din cei trei vorbește din nou. Cel ce stă ghemuit scoate un sunet strident — dac-am fi noi acolo, ar fi o înjurătură — iar celălalt saltă din umeri, probabil căzând de acord cu el. Apa picură din copaci. Ceața albă, cu miros de ghimbir, se rostogolește dincolo de gura peșterii. Fără să observe, ei s-au apropiat ieșitura stâncoasă, din care de asemenea picură apa. Acum focul a rămas în spatele lor.

Îmi dau seama că nu așteaptă pe cineva. Ei așteaptă *să plece*. Ceva îi neliniștește. Mai aproape de plecare nici că se poate să fie, dar nu părăsesc încă peștera. *Cineva le-a fixat postul ăsta. Au stat aici o vreme. Acum vor să plece. Vor să se întoarcă în cazarma aceea uscată din Dien. Sunt neliniștiți. Nu vor decât să plece, Mary.*

Cel căruia-i place să vorbească se uită la ceas și zice ceva. Unul din camarazii săi mormăie ceva.

Sunt în misiune de patrulare, Mary, asta-i tot. Au rondurile și orarele lor — peșterile, drumul, râul Nam Youm, cinci-șase sate — în fine, ce le-o fi ordonat să facă comandantul garnizoanei. Acesta nu e cu adevărat îngrijorat de securitatea zonei, dar așa are el chef să-i pună la treabă. Sunt cădeți la o academie militară — la fel de bine putea să-i trimită să facă de serviciu la popotă. Sau poate că pacea și liniștea văii *sunt* amenințate — de către thailandezii nemulțumiți, supărați din pricina atâtor vietnamezi strămutați, a atâtor sate vietnameze care s-au construit, jumătate din ele părăsite, dar restul rămânând populate de oameni cu priviri posace. Sau de către *moi* (animale, în vietnameză) care trăiesc în munți. Poate că ofițerul comandant visează chiar că niște comandouri americane au ales valea *lui* ca să treacă spre Hanoi, pentru cine știe ce misiune. E plictisit. Visează la ceva care să-l scoată din amorteală și cadeții lui trebuie să-l ajute. Poate că-i un fanatic al disciplinei militare — ceva necesar în pustietatea asta, nu-i așa, colonele Ninh?

Tinerii se mai uită din când în când la ceas și, în sfârșit, râzând, își iau armele și pleacă din peșteră. Noi îi urmărim. Ei o iau pe cărarea — singura care se vede — ce duce spre fundul văii, care e acolo în întuneric, în ploaie și ceață, chiar dacă noi nu putem s-o vedem. Nu ne ridicăm încă. Așteptăm.

Mă uit și eu la ceas — unul din ceasurile sovietice Krostu cu cadran fosforescent, pe care fiecare dintre noi le-a primit. Ne ridicăm abia după o jumătate de oră. Ne îndreptăm oasele, simțim furnicături în trup, sângele se pune în mișcare iar noi ne legănăm și ne mișcăm picioarele amorțite. *În sfârșit, intrăm.*

O facem alergând aplecați, astfel ca focul să nu ne surprindă în bătaia lui, transformându-ne și pe noi în îngeri negri. Aplecați și în fugă.

Ajungem la peșteră și ne izbește iarăși mirosul acela, care umple acum totul.

E ceva înăuntru, spune din nou vocea. De-aia vroiau ei să plece.

— Isuse! șoptește cineva.

E un miros de neînchipuit. Păr ars, răni purulente, pânțele sfârtecate, sânge încheșat — toate laolaltă umplând aerul. N-ai crede că e posibil un astfel de miros decât dacă ai lucra la un spital, la Graves Register de exemplu, sau dacă ai vizita un mormânt colectiv deschis.

N-ai voie să ți se facă rău, Mary. N-ai voie să te-apleci și să scoți zgomotele alea caraghioase aici, de față cu toți. Doar ești infirmieră, Mary.

Așa că rezist. Câinele scâncește o dată, de parc-ar fi pe moarte, nasul i-a luat foc, are acid în el, și mă simt mai bine. Până și câinele ăsta, care nu scoate niciodată vreun sunet, scâncește.

Cineva înghite în sec suficient de tare ca să se audă. Altcineva tușește și cheștiile astea mă ajută și ele. *Îi afectează, Mary. Și pe ei îi afectează.*

Chiar și cei din trupele de comando vomită din când în când.

Ochii ni se acomodează, dar nasurile nu. În lumina slabă a focului, văd alte mâini, acoperind nasuri, atingând gâturi, începând să împiedice fie și un început de tuse, fiindcă odată pornită, va fi și mai rău.

Asta e cea mai mare și cea mai apropiată peșteră de avanpostul Isabelle, spune cineva.

E cea pe care ar fi folosit-o Lanierre.

Capitolul 32

Ne furișăm pe lângă foc, rămânând în umbră. Nu înaintăm nici zece metri și mirosul devine mai puternic. Ne oprim. Ascultăm. Nu e nici ploaie, nici vânt, nici lumină. Liniștea — liniștea și întunericul — îl fac să fie și mai rău. Nu poți nici să *gândești*, atât e de puternic. Nu poți nici să vezi, nici să *gândești*.

— Ce-i asta? Șoptește cineva.

Nimeni nu-i răspunde. Încerc să respir prin mânecă — prin orice, numai să scap de miros. Mâneca e udă și îmbibată de noroi. Nu-mi dă voie să respir.

— Da, spune pe neașteptate o voce.

N-a fost o întrebare, dar vocea spune „da” și tușește. Nu mirosul o face să tușească, e vocea care tușește mereu. *Cum de rezisti aici, căpitane?*

— Ei sunt aici, spune vocea și, pentru prima oară aud teama.

Sunt morți, spune vocea, o spune cineva sau e numai gândul meu, dar sunt încă aici. Sunt încă aici.

Ascult și eu, încercând să aud sunete de dincolo de gura peșterii și sunete mai îndepărtate, din întuneric. Mă gândesc la acel șobolan de tunel venit de la Long An, întins pe o brancardă la Spitalul 21, și mă întreb cum de a rezistat, nouă luni în tunelele acelea, până în ziua când a

primit o baionetă în pânțele și două gloanțe de calibru mic în pelvis în timp ce cobora în ascunzătoarea unde era așteptat, cu atâta răbdare. Mă gândesc la prietenul lui — îi văd fața destul de limpede în vis — cu semnul păcii și cu inițialele lui pe veston, și la felul cum și-au ținut ascunsă dragostea. Cum era pământul acolo jos, Billy? Cum era să nu *vezi*, dar să *miroși* și să *auzi* o lume — cea umedă și întunecoasă în care toate cele ce putrezesc, dușmani și iubiți deopotrivă, trebuie să se ducă?

— Mda, așa e, șoptește Willie. Aici sunt niște mortăciuni, dar suntem vaccinați cu toții, așa că să mergem.

— Dom' șef, zice Cooper deodată, cu glas gătit, de parcă nici el n-ar putea să respire. Câinele nu poate face nimic aici, sir, spune el și asta înseamnă: *Noi* nu putem face nimic aici. El spune, de fapt: *Simt mirosul la fel ca și el, sir. Îmi pare rău, dar asta e*. Se oprește. Așteptăm, ascultând. Când depășește starea de greață, noi continuăm să așteptăm întrebându-ne cine l-a auzit și dacă o să vină cineva.

— Paștele mă-sii, zice Willie, și se gândește la câine. La toți ni s-a făcut rău și acum, *paștele mă-sii*, nici nasul câinelui nu mai funcționează.

— Tu te simți bine, caporale? Întreabă Steve.

— Da, răspunde Cooper, după care cedează iarăși.

Dacă mirosul ne face *nouă* rău, cum trebuie să fie pentru câine, Mary? Pentru nasul lui florile nu înseamnă nimic. Nici metalul și nici pietrele. Chestiile astea n-au contat niciodată pentru cei din rasa lui. Dar *cadavrele? Carnea? Sângele? Putreziciunea* cărnii, îngropată și scoasă la lumină, asta are importanță de un milion de ani. Cum trebuie să fie să miroși un aer ca *ăsta*? Un aer care te înnebunește?

Cum trebuie să fie pentru însoțitorul lui, care simte și el mirosul?

Pentru că așa se întâmplă, sir.

Când focul muribund rămâne în urma noastră, întreaga-i lumină pierzându-se în întuneric, ne oprim din nou. Ascultăm. Ascultăm în toate felurile în care știm. Cineva dă să spună ceva, renunță și în sfârșit se aprind lanternele — orbindu-ne. — pentru că cineva a decis că nu-i nici un pericol. Ochii ni se acomodează. Fasciculele de lumină se ridică încet și vedem ce fețe avem.

Cineva a decis că nu-i nici un pericol. Chiar de-ar fi, tot am avea nevoie de lumină ca să *vedem*. Într-un întuneric ca *ăsta*, ochelarii pentru vederea de noapte nu fac doi bani. *Nu* există nici un fel de lumină în jur, Mary.

Lanternele sunt ca acelea de prin sălile de cinematograf — cu câte un mic cilindru la capătul „activ” pentru a dirija lumina, pentru a nu-i incomoda pe ceilalți spectatori. Ne mișcăm. Luminile sunt ca niște molii strălucitoare, care zboară rapid în fața bocancilor noștri, pe fundul peșterii, de-a lungul pereților — acolo unde ar putea să se afle cablurile sau cuiele de detonare ale minelor-capcană.

Aerul se schimbă, se simte un ușor curent. Când sunt atât de puține de văzut și stai cu nasul în mânecă, iar fasciculele lanternelor tresaltă pe fundul peșterii, observi aceste lucruri, domnule maior. Nu le înțelegi. Pătrunzi tot mai adânc în munte. *Cum poate să fie curent?* E vreo încăpere pe undeva? Te îndrepti spre ea? E vreo fisură, care lasă aerul să pătrundă, vreun canal săpat de aceleași ape care au săpat totul?

Ce zici, Tom, curentul *ăsta* de aer ne duce la comoara mortului?

Ceva zboară pe deasupra, bătând neregulat din aripi. Un liliac. Un altul. Precum acele firicele care atârnă în întunericul din călătoria prin

Toady, de la Disneyland. Adierea de la aripile lor — ca să te facă să țiți.

Nu pot să văd lanternele. Sunt la coada șirului. Cineva se întoarce, îmi atinge partea din față — semnalul de întoarcere la dreapta — și eu îi dau urmărire. Mă țin după peretele care cotește la dreapta. Aerul se schimbă. Simți cum se deschide tunelul și mirosul te izbește mai puternic în timp ce pășești într-un întuneric care trebuie să fie *mare* — o *cameră*, o altă *peșteră*, cauza curentului? Peretele de stâncă netedă e *rece*. *Totul* miroase aici. Chiar și propriile-ți degete. Până și stânca. Mirosurile junglei sunt departe de tot, iar acestea — mirosurile de-aici — îți vor rămâne veșnic impregnate în piele. Unde sunt stalactitele, Steve — cele din care a picurat apa aici vreme de un milion de ani, cele pe care oamenilor le place să le facă din ciment și vopsea galbenă pe Matterhorn, încă o călătorie prin Tărâmul Fermecat cu o așteptare de treizeci de minute? Tunelele de la Cu Chi și Long An sunt altfel, știu. Nu sunt de natură *carstică*. Sunt din pământ negru și lut roșu, fără aer, apăsându-ți pieptul și gâtul, până-ți vine să țiți. Asta e spațios — ca un ocean, așteptând în noapte. *Chiar dacă miroase*, îmi spun eu, *încearcă să te bucuri de el*. Lui Telugo i-ar fi plăcut foarte mult, și-ar fi adus aici prietenul — cel cu simbolul păcii — și i-ar fi spus lucruri pe care nu i le-ar fi putut spune afară.

Nu văd nimic. Nici măcar nu încerc. Merg mai repede și văd din nou lanternele, care acum urmăresc îndeaproape peretele curbat al încăperii. Imaginea fugară a unei formațiuni calcaroase — în sfârșit o stalactită. O stâncă netedă, topindu-se într-un smârc, fără nici pic de praf. Lanternele cotesc spre stânga, se fac mai mici, iar eu simt *teama*. Merg mai repede ca să nu rămân în urmă. *Nu-i nimic, peretele se curbează*, îmi zic eu repede. *Lanternele urmăresc peretele*.

— Steve? spun eu.

Nimeni nu răspunde. Merg mai repede, încercând să aud o respirație care să nu fie a mea.

— Steve?

El răspunde printr-un *șșt*, cum ar fi făcut și Tom. Pașii lui se opresc, mâna sa îmi apucă umărul, apoi brațul, trăgându-mă după el. Respir din nou...și regret.

Mirosul e *și mai rău*. Cum e posibil? *Batiste. De ce nu ne-am luat batiste la noi, căpitane?*

În camera asta e ceva pe care-ar fi trebuit să-l prevezi, căpitane. Tu ești conducătorul echipei.

Vreau măști respiratorii cu șaisprezece straturi de tifon, pentru a spori eficiența echipei. Vreau să mi se aducă imediat de către cei de la intenđență. Și, fiindcă veni vorba, aduceți și-o botniță, ca să putem pune una și la botul câinelui.

Inciturile încetează. Ale mele erau. Se aude un vaiet în sfârșit, o tuse, așa cum face el mereu, și ceva îmi atinge gâtul. Ne mișcăm din nou pentru că nu ne putem opri. Peștera e *imensă* —simți asta în aer.

E ceva aici, Mary.

Știu.

E acolo...în mijlocul acestei săli uriașe.

Știu...

Toată lumea simte acum. Toți ne oprim și ne îngrămădim în întuneric. Lanternele tremură, șovăind o clipă înainte de a face ceea ce știu că trebuie să facă. Nu e *nevoie* să vedem. Știm că e acolo. Îi simțim *mirosul*, care ne pătrunde în ochi și pe gât.

Mirosul de bacterii *pseudomonas*, de gangrene, de sânge închegat. Mirosul mi-este cunoscut, dar de altundeva, de pe holuri, din sălile de urgențe și din saloanele postoperatorii. Cum poate să fie un asemenea

miros *aici*? Cum poate să fie *de zece ori mai rău*?

E chiar lângă tine, Mary. În mijlocul încăperii.

Știu.

Vreau să plec. Vreau să fug, să nu mă mai lupt cu mirosul și în sfârșit să respir. Una dintre lanterne se mișcă, făcând ceea ce trebuie făcut, și când fasciculul ei firav ajunge în centrul sălii, iar îmi vine rău. Ce altceva aș putea să fac?

Lumina lanternei trece iar și iar peste ceea ce se află acolo și acum e altfel. *Vreau* să văd. Gândul mă duce la Auschwitz sau la Dachau, la fotografiile alb-negru din revista *Life*. La filmele alb-negru făcute de unii soldați americani, atunci când americanii au deschis pentru prima oară porțile unor locuri ca acelea. Nu. E altfel.

Aici e *în culori*. Câte o culoare pentru fiecare miros pe care-l simți.

Seamănă cu niște păpuși ciudate, prin felul cum dorm așa împreună. Un braț smuls din umăr, atârând de un tendon alb și lucios. Un picior sucit înapoi, de parcă n-ar fi avut niciodată oase. Fețe aplatizate, scofâlcite, așa cum se întâmplă întotdeauna cu fețele morților, de parcă n-ar fi existat nicicând un craniu. Piepturile și pânțele sunt umflate de gaze, picioarele femeilor sunt rășchirate, mâinile le acoperă organele genitale, de parcă s-ar teme că ceva le-ar putea atinge acolo. În lumina lanternelor, penisurile se văd chircite, ca din pricina frigului. Părul lor e asemenea perucilor — firele sunt lipite și se desprind cu ușurință de cranii. Cadavrele stau cuibărite unele în altele, ca niște frați și surori, care dorm împreună.

Ochii sunt fie închiși și adormiți, fie deschiși și apatici — ca un geam mat, ca niște ferestre în ceață. Vopseaua neagră e sângele. Chestiile care se mișcă precum niște boabe de orez sau de porumb pe sub pielea cadavrelor sunt exact niște *chestii care se mișcă*. Împotriva voinței mele, iar mi se face rău.

La fel pățește și altcineva și mă gândesc: *E normal. E normal să ți se facă rău.*

Fasciculele de lumină nu zăbovesc mult în același loc, dar asta nu e de nici un folos, Nu îmbunătățește cu nimic lucrurile.

Nimeni nu scoate o vorbă. Dacă se aude un zumzet, e pe cadavre, sau în propriul nostru sânge, mișcându-se îndărătul ochilor noștri, pe cefele noastre, în timp ce unul dintre noi *ascultă*, iar ceilalți privesc.

Cadavrele de deasupra sunt mai colorate. Așa și trebuie. Sunt mai slabe, dar mai compacte decât cele de dedesubt. Pământul n-a ajuns încă la ele.

Nu mă exprim corect, domnule maior. Alea nu erau cadavre. Oricât ai fi încercat...oricât ai fi vrut să le vezi astfel, *nu erau*. Erau un tot unitar care se epuiza încetul cu încetul, schimbându-se în întuneric, străduindu-se din răspuțuri să devină altceva. Aerul, pământul...

— Căpitane? Șoptește Willie.

Căpitanul nu răspunde.

— Căpitane? spune din nou șeful.

O lanternă se mută de la o pereche de bocanci noroioși la alta, căutând o anumită pereche. Nu se atinge de fețe. Știu că ar arăta toate la fel.

La cinci-șase metri de mine, lanterna dă peste bocancii căutați. Fasciculul urcă puțin pe picioare — pentru mai multă siguranță — după care coboară din nou. Corpul care ține lanterna merge pe direcția fasciculului, mă atinge în treacăt, îndreptându-se spre bocanci și, când ajunge în sfârșit la ei, spune:

— Căpitane, ți-e rău?

— Nu, răspunde o voce. *Da*, spune ea.

Ce auzi, căpitane? aș vrea eu să-l întreb. E ca și cum ai asculta — pe întuneric, auzind ceea ce ceilalți nu aud în celulele lor — chiar dacă n-ar fi nici un sunet? Așa era și atunci — mirosul de carne transformându-se în lichid, ochi la fel de orbi ca ai noștri, în vreme ce tu învățai să ascuți, pe când ceilalți nu puteau?

Ce auzi acum, căpitane?

— Îmi pare rău, zice vocea pe neașteptate, și nu vorbește cu noi.

N-am știut. Îmi pare rău.

— Ce anume, dom' căpitan? întreabă Willie.

Glasul nu-i răspunde.

Și deodată, brusc, vocea ne spune *nouă*, tuturor:

— *Vă rog. Vă rog să mă scoateți de-aici.*

Fotocopie, Articol de ziar, Dosarele de comandament (Dosar: Kelly, Robert E.), Operațiunea Urangutan, Tiger Cat, Vietnam

Epoca Vietnam

Prizonierul de război: Personalitatea în stare de precaptivitate și evoluția afecțiunilor psihice
de Robert J. Ursano

În contrast cu sindromul de apatie identificat la prizonierii de război din războiul coreean, subiecții din studiul de față au manifestat o deplasare vădită spre o rigiditate de caracter, o diminuare a asocierilor interpersonale și o înclinație sporită pentru învățare și realizare profesională, însoțită de perceperea presiunii timpului. Asemenea modificări nu sunt nici patologice, nici benefice prin ele însele, ci depind de punctul de origine al structurii personalității. Ceea ce, la subiecții normali, ar produce un comportament obsesiv-compulsiv, ar putea să ducă la formarea unui individ esențialmente dependent, cu o mică motivație pentru o personalitate mai productivă (subiectul 4).

Modificările de personalitate reflectă deplasări atât în planul adaptațional, cât și în cel intrapsihic. Rigiditatea de caracter (manifestată printr-o izolare de dragul izolării și o hotărâre îndărătnică, cu orientare unică) și diminuarea asocierilor interpersonale au servit în mod evident ca funcții de adaptare în mediul de captivitate...

Capitolul 33

— Balsam, șoptește Willie. Vino aici.

Mâna lui Steve îmi dă drumul la mână și trupul lui se îndepărtează. Lanternele sunt stinse. Nu mai e nici o lumină.

Când zgomotul pașilor săi încetează, vocea lui Willie spune:

— Tu înțelegi ce se-ntâmplă aici?

O lanternă se aprinde, luminează fulgerător o față — ochii duși în fundul capului sunt deschiși și holbați — apoi se stinge.

— *Nu*, rostește cu putere o voce, dar nu e a lui Steve. E tot căpitanul, care răspunde la o întrebare pe care noi n-am auzit-o.

Pe urmă, aceeași voce răspunde:

— *Nu pot!*

— Știi cumva despre ce naiba vorbește? întreabă Willie.
— Îmi pare rău, spune vocea, aproape plângând.
Îmi vine să urlu: *Cineva o să ne audă. Facem prea multă gălăgie.*
— Probabil că e din pricina sălii, zice în sfârșit vocea lui Steve. Poate că recepționează ceva din sală...

Bineînțeles că recepționează ceva, simt nevoia să țip. El poate să-i audă!

— Nu e nimeni aici, spune Willie.

Toți vorbim mai tare, de parcă nimic nu ne-ar putea face rău într-o sală de peșteră ca asta.

— N-avem de unde să *știm*, zice Steve.

Nimeni nu comentează și deodată Willie spune:

— Hai să-l scoatem de-aici. Dacă vrea afară, hai să-l scoatem.

Începe din nou. O simt în găvanele ochilor, ca de fiecare dată, mișcându-se ca un fascicul de lumină pe care nu pot să-l văd. Willie spune:

— Dumnezeuule! Ce-a fost asta?

Nu știi, Willie?

— Când *ascultă*, explică Steve, asta e senzația pe care o ai. N-ai fost niciodată...

Nu știi, Willie? Nu știi de ce l-a ales Bucannon?

Senzația revine, atingându-ne pe toți, provocându-ne furnicături, mișcându-se tot mai repede de-a lungul micului cerc pe care l-am alcătuit. Glasul lui Willie scoate un „ah!” — de parcă ar fi primit un pumn în stomac. Câinele scâncește. Băiatul negru scâncește și el. Trece prin noi, cu frenezie, încercând parcă să audă, să înțeleagă, fără să reușească, și pe urmă glasul căpitanului, aproape plângând, zice:

— Sunt morți, dar sunt aici. Mai sunt încă aici.

Ne întoarcem în tunel și mirosul se ține după noi, dar vocea e mai calmă. Sala aceea — cu toate cadavrele ei — e la o sută de metri în urma noastră. Ea nu mai vorbește cu el, nu mai respiră în fețele noastre. Vocea nu spune nimic. Corpul căruia îi aparține e în sfârșit capabil să meargă cu propriile forțe.

Peretele cotește iar noi ne oprim. Semnalul este transmis de-a lungul șirului și facem cale întoarsă spre locul de unde a început bifurcația. O nouă bătaie pe spate, un nou semnal — *să vorbim* — și ne îngrămădim spre lanterna aprinsă.

Fasciculul ne numără bocancii și mâinile.

— Cum se simte? Șoptește Steve.

Lanterna rămâne îndreptată în jos și nu știu la cine se referă întrebarea lui Steve.

— Mai bine, răspunde Willie. Ce face câinele, caporale?

Cooper deschide cu mare greutate gura, dar reușește să spună:

— Îl înnebunește, sir.

— De n-ar fi așa, zice Willie, ai fi în stare să funcționezi pe întuneric, nu-i așa?

— Da, sir, răspunde Cooper. Aș folosi codul tactil, sir.

— Căpitane? spune Steve pe neașteptate.

Fasciculul lanternei se mută pe bocancii căpitanului și așteaptă. Căpitanul nu răspunde.

— Trebuie să vorbim despre încăperea aia, zice Willie, din nou tare, iar mie-mi vine să țip.

— N-o să ne audă cineva, spun eu, dacă vorbim așa de tare?

— Locotenente, zice Willie — și-l auzi cum trage aer în piept, spunându-și, ca să se calmeze: „Ai răbdare cu ea. De unde vrei să știe chestiile astea?” Este absolut imposibil ca în peșterile astea să fie

cineva. Pentru oamenii din valea asta, nu există nimic aici care să merite să respiri o asemenea duhoare și, dac-ar exista, garnizoana din apropiere ar fi îndepărtat — sau ar fi ars — cu mult timp în urmă cadavrele astea și ar fi postat niște santinele permanente în acest loc. Repet, locotenent Balsam, e sau nu nevoie să vorbim despre încăperea aia?

— Da, răspunde Steve.

— Am văzut brățărilor, zice Willie. Cadavrele aparțin unui trib.

— Da, confirmă Steve.

— N-au cum să fie din tribul Meo. E prea mică altitudinea.

— Da.

— În plus, ei nu-și tratează morții în halul ăsta.

— Nu.

— Cei din tribul Meo sunt civilizați.

— Da.

Îmi vine să strig: *De ce nu-l întrebați pe căpitan? De ce nu-l întrebați pe omul care îi aude?*

Pentru că nu vor să creadă, Mary. Nu vor să creadă că el poate auzi ceva în încăperea aia. Nimeni nu vrea să creadă una ca asta, Mary.

— Tu ești expertul în materie de montagnarzi, zice Willie. Ai auzit vreodată de o înmormântare ca asta?

— Nu, răspunde Steve.

— Să fie o răzbunare?

— Nu cred. Vietnamezii n-ar fi scăpat prilejul să le jefuiască argintul. Și nu se văd multe răni de luptă.

— Așa e, nu prea se văd.

— Au murit din cauze naturale, cineva le-a pus acolo și nimeni n-are de gând să le scoată.

— Pentru că le e *frică*, zice Willie.

— Da. Țăsta-i clenciul, nu? Steve ezită. Trebuie să fie.

Rămânem ghemuiți în întuneric, așteptând — fără să fim întru totul siguri — și în cele din urmă Steve spune:

— Nu par a fi *thailandezi*. Nu aduc deloc a thailandezi.

— Atunci, sunt Meo.

— Nu la altitudinea asta.

— Nu, vroiam să spun că nu-i exclus ca *altcineva* să fi adus cadavrele mai jos de o mie de metri. Cineva care nu se sinchisește de superstițiile tribului Meo. Cadavrele ar putea să fie Meo, nu?

— Îmbrăcămintea nu corespunde, zice Steve. Nici *fețele*.

— Poate că morții nu sunt gătiți cu cele mai bune haine, își dă cu părerea Willie.

— Ba da, dacă sunt Meo.

— Bine, bine. Atunci, cine sunt indivizii ăștia?

— Poate sunt din tribul Kha.

— Ce?

— N-a mai rămas nici un alt trib.

Nu departe de mine i-am găsit bocancii, picioarele, și i-am șoptit:

— Căpitane, spune-mi cine sunt. Spune-mi de ce se află aici...

I-am șoptit din nou. El nu mi-a răspuns.

— E mirosul, zicea Steve. Trebuie să fie ceva legat de miros.

Ceea ce căutăm noi, îmi tot spuneam eu, e imposibil de găsit. O ascunzătoare care ar fi putut să-i păcălească vreme de cincisprezece ani pe vietnamezi — soldați încartiruiți în zonă, fermieri din Delta strămutați aici, pe oricare alții de origine vietnameză. O ascunzătoare care să-i păcălească și pe thailandezi în toți acești ani. Singurii pe care n-ar fi fost nevoie să-i păcălească ar fi fost cei din tribul Meo, aceștia fiind convinși

că dacă unul de-ai lor ar păși vreodată mai jos de altitudinea de o mie de metri, în ținutul celor din vale, ar muri fără întârziere.

Căutați modificările de textură ale pereților tunelurilor, ne spusese ră tipii în cămăși hawaiene. Pipăiți cu degetele sau folosiți o sursă de lumină. Căutați scobituri acoperite cu lemn, tablă și un strat de pământ. Loviți fundul peșterii cu bocancii și fiți atenți la diferențele de sonoritate. Căutați lespezi înalte de până la trei metri. Pipăiți pereții, poate găsiți vreo ieșitură (n-o să găsiți *trepte de scară* în calcar, prieteni). Gândiți ca un francez. Gândiți ca un pluton de thailandezi puși pe fugă. Unde — și *cum* — l-ați fi ascuns *voi*, dacă ați fi vrut ca oameni ca voi înșivă să nu-l găsească?

Având la dispoziție între zece și douăsprezece ore pentru asta — nu mai mult, doamnelor și domnilor — unde ați fi ascuns *voi* blestemații ăia de saci?

Mirosul i-ar ține pe oameni la distanță, îmi spun eu. Fie că le-ar fi teamă de strigoii strămoșilor lor, de *phi*, de mânia unuia sau altuia dintre zei, *mirosul singur* i-ar ține la distanță.

Ei încearcă să țină la distanță pe toată lumea, spune pe neașteptate o voce.

— Ei încearcă să țină la distanță pe toată lumea, zic eu.

— Corect, spune Willie. Asta e evident. Dar de ce?

Pentru că e ceva acolo, rostește vocea.

— Pentru că e ceva acolo, Willie, repet eu cu glas tare.

— Bine, bine, dar ce?

Ce? întreb eu.

Ceva, îmi răspunde vocea, *pe care noi nu trebuie să-l găsim*.

— Ceva, le spun eu, pe care nu trebuie să-l găsim.

Chiar și pe întuneric simt că Willie se holbează la mine ca la o nebună.

— Firește, locotenente.

Știu a cui era vocea aceea, așa că mă hotărâsc și le spun:

— Căpitanul zice că e ceva acolo.

Willie, care nu l-a auzit pe căpitan scoțând vreo vorbă, pufnește disprețuitor. Steve spune:

— Dacă ea zice așa, să știi că vorbește serios, dom' șef.

Ei ascund ceva, se aude din nou vocea.

— Zice că ei ascund ceva.

— Care *ei*?

Care ei? întreb eu.

Vocea nu-mi răspunde.

— Nu contează, spun eu.

— Ba uite că contează al dracului!

— Taci și ascultă, spune Steve.

Le e frică să nu-l fure cineva.

— Le e frică să nu-l fure cineva, le spun eu.

— *Ce să fure?* întreabă Willie.

Ascult, dar nu aud nimic.

— Nu știu, zic eu.

— Asta-i o *aiureală*, spune șeful. Va să zică, eu ar trebui să cred că el recepționează un mesaj de la încăperea aia. Bun, să admitem c-așa e. Dar nu poate să fie vorba de nenorocirii ăia de saci. Asta s-a-ntâmplat cu cincisprezece ani în urmă. Cadavrele *alea* sunt moarte de *ieri*!

Eu vorbesc...

— El vorbește, spun eu.

...despre aceeași încăpere.

— El vorbește despre aceeași încăpere, spun eu.

— Nu înțelegem, Mary, spune Steve calm.

Ei nu știu asta... dar îi au în aceeași încăpere.

Tremur ca varga. Nu-mi place să aud lucruri în felul ăsta, nu-mi place senzația pe care o am când le *aud*, dar îmi repet în gând: *A avut un motiv să te aleagă pe tine.*

— Ei nu știu asta, spun eu în sfârșit, dar îi au în aceeași încăpere.

— Ei, cum dracu s-o mai înțeleg și pe-asta? Scuză-mă, locotenente, dar pur și simplu nu te cred... nu cred nimic din toată tâmpenia asta.

Nu vrei să crezi, îmi vine să-i spun. Te sperie și nu vrei...

Steve intervine:

— Nu vreau să fac uz de autoritatea gradului, dom' șef, dar avem o problemă. Căpitanul este un *telepat*, indiferent dacă tu accepți sau nu asta. El *citește* gândurile oamenilor, motiv pentru care se și află împreună cu noi. De fapt, de-aia și e comandantul echipei. Dacă ți-e greu să accepți asta, am să-ți aduc aminte că tot așa ți-a venit greu să accepți talentul altcuiva cu circa un an în urmă și știi ce s-a întâmplat. *Nu* ne putem permite ca problema ta să devină *a noastră*. Cred că știi despre ce vorbesc.

Willie refuză să răspundă.

— Pe cine recepționează? mă întreabă Steve.

— Cadavrele, bănuiesc, îi răspund eu. Adică ceea ce-o fi acolo din pricina cadavrelor...

— Nu e altceva, mai de demult? insistă Steve.

Ascult. Nu aud nimic și spun:

— Nu știu. Zău că nu știu.

— De ce i se întâmplă asta *aici*, Mary?

Pentru că suntem la Dien Bien Phu, vreau eu să spun. Valea umbrelor morții. Francezii au murit aici. Cei din Viet Minh au murit aici. Laoțienii, nigerienii, marocanii și thailandezii...toți. Aici sunt mai mulți strigoi, Steve, decât ai visat vreodată să întâlnești...

Dar nu o spun. Ascult.

Da, zice vocea pe neașteptate, *mai de demult, locotenente.*

— Da, mai de demult.

— Mulțumește-i în numele nostru, zice deodată Steve.

Apoi îl abordează pe Willie, căruia nu i-a trecut încă supărarea.

— Hai s-aruncăm o privire, șefule.

Încercăm să-l luăm cu noi și pe căpitan, dar el se împleticește, nu reușește să se țină pe picioare și renunțăm. Ne oprim.

— Voi trei, mergeți mai departe, spune Willie. Eu rămân aici, cu căpitanul.

Ei încearcă să țină la distanță pe toată lumea, spune vocea.

Știu, îi răspund eu.

Morții vor să fim cu ei, dar cei vii vor să ne țină la distanță.

Știu, căpitane, știu.

Începem cu sala mare, ținându-ne de nas care cum putem.

— O fi sub cadavre, căpitane... chestia aia ascunsă?

Steve e cel care pune întrebarea.

Ascult. Aud ceva. Spun:

— Nu cred.

Încercăm fiecare dintre tunelele care se ramifică spre exterior ca niște spițe de roată. Primul se termină într-o sală mică. Al doilea se dovedește a fi înfundat. În al treilea găsim niște lopeți vechi — cu cozile de lemn crăpate și părțile metalice ruginite — și patru grămezi de praf de calcar. *Pentru ce sunt obiectele astea?* îl întreb eu.

El nu răspunde.

— Cărbune, spune Steve pe neașteptate. Cineva a scos cărbune din

peșterile astea.

Aerul e mai curat aici și vrem să punem câinele să mai încerce o dată.

— Ce zici, poate câinele să-și folosească nasul? întreabă Steve.

— Nu, sir, răspunde Cooper.

— De unde știi, caporale?

Cooper nu răspunde.

Trebuie să-l crezi, Steve, dau eu să spun.

Îl cred, Mary, îl cred.

— Bine, spune în sfârșit Steve. Dar hai să-l punem la încercare, caporale, dacă n-ai nimic împotriva. Să zicem, colo lângă lopețile alea.

Din pricina mirosului, nu ni se face foame. Totuși, setea ne încearcă și bem apă din gamele. Picioarele ne obosesc. Ne oprim acolo unde se sfârșesc tunelele, unde mirosul e mai slab, unde ne putem odihni în timp ce câinele încearcă să adulmece, continuă să încerce și nu descoperă nimic.

Nu scap de gândul că ar trebui să ne întoarcem, să-i găsim pe Willie și pe căpitan. Vreau să spun: *Suntem prea departe ca să-l aud, Steve. Hai să ne întoarcem.*

Nu ne întoarcem. Ne continuăm căutările.

Abia după patru ore blestemate, domnule maior, reușim să găsim mica terasă.

Lanternă lui Steve urmărește peretele pe muchia de îmbinare cu tavanul, exact așa cum ne-a spus Harry. Se văd un perete și un tavan și, deodată, nu se mai vede peretele.

Aici e, spune vocea — îndepărtată dar prezentă.

— Aici e, spun eu.

Toți se opresc în loc. Lângă noi e un perete. În lumina lanternei vedem cum, la nici un metru de tavan, peretele dispare.

Da, Harry, e o *terasă* — o terasă înaltă de doi metri și jumătate, la nici un metru de tavan — exact așa cum ai presupus tu. O terasă pe care *nimeni* n-ar fi trebuit s-o descopere. *Baterii cu durată de funcționare nelimitată, doamnelor și domnilor. Miracolul tehnologiei americane.*

Lanternă urmărește conturul terasei, care se termină după trei metri.

O terasă pentru ambuscade, cum ai zis tu, Harry. *Peșterile ar trebui să fie pline de ele. Thaiandezii le folosesc de o mie de ani. Când folosești ceva atât de mult timp, doamnelor și domnilor, e foarte probabil să o mai faci o dată.*

Fasciculul luminos parcurge iar peretele, încercând să înțeleagă ce a găsit.

— Nu cred că asta e o terasă pentru ambuscade, zice Steve.

— Cum?

Aici e, spune vocea. *Întotdeauna a fost aici...*

Un cuțit apare din întuneric, pătrunde în fasciculul de lumină și începe să râcăie calcarul.

— Cineva a *făcut* peretele ăsta, spune Steve.

Lanternă se stinge și, preț de o clipă, nimeni nu scoate o vorbă.

— Cine a spus „aici e”, căpitanul? întreabă Steve.

— Da, îi răspund eu.

— Simte ceva animalul tău, caporale? întreabă el.

— Nu, sir. Nu simte nimic.

Eu și Cooper ne împletim degetele în chip de treaptă și îl săltăm pe Steve. El luminează cu lanternă întunericul de dincolo de zid și zice:

— E o cameră aici. Poți să ridici câinele până la mine?

Cooper, care nu și-a desprins încă mâinile din strânsoare, își

îndreaptă picioarele. Câinele se foiește în întuneric.

— Așa nu pot, sir, zice Cooper.

— Ce-ai zis?

Lanternă aruncă umbre stranii pe tavanul de deasupra noastră, apoi dispare din nou în întunericul de dincolo de zid.

— Trebuie să facem schimb de locuri, spune Cooper.

— Bine.

Steve coboară și împreună îl ridicăm pe Cooper. Scăpată de sub control, lanternă ne orbește preț de o clipă, apoi luminează tavanul și fața lui Cooper. În sfârșit se liniștește.

— Și zici că trebuie să *ridicăm* câinele până la tine, caporale? întreabă Steve.

— Da, răspunde Cooper. Va trebui să faceți asta.

— N-o să facă nazuri?

— Nu, sir. Poate c-o să fie un pic *nedumerit*, dar n-o să facă nazuri.

— Luminează puțin aici, te rog, îi cere Steve lui Cooper.

Steve se apleacă și-i spune ceva câinelui — așa cum faci când te-ncearcă un pic teama — și, pentru mai multă siguranță, își ferește fața. Când își încolăcește brațele pe mijlocul câinelui, animalul devine agitat. Cooper îl liniștește cu o vorbă, Steve se opintește și câinele este ridicat în aer. E prea greu — începe să se încline, să alunece cu dosul în fața lui Steve — așa că mă duc să dau o mână de ajutor și împreună împingem și tragem până când Cooper reușește să-l înhațe și să-l tragă până la terasă.

Ceva cade în întuneric în partea cealaltă, aterizează cu ușurință, și se aude un dupăit de labe pe pământul bătătorit. Cooper întinde mâna spre mine, Steve mă apucă de picioare și deodată mă pomenesc sus. Peretele e îndeajuns de gros, slavă Domnului, ca să nu cădem cu toții de pe el. Ajutat de brațele noastre, Steve se cațără și el iar apoi, unul câte unul, coborâm în cealaltă parte, în întuneric.

Fasciculul lanternei se fixează pe podea. Câinele se scutură o dată, agitând firele de praf — ca niște molii în lumină — și pe urmă fasciculul începe să se târască de jur-împrejurul încăperii.

Nu e o altă încăpere mortuară. Are doar șase metri lățime, dar e o *cameră*. Îți dă senzația de *cameră*.

Lanternă se mișcă. Praful. Curbele și denivelările pereților de calcar.

— S-a folosit un ciment grosier, spune Steve. Calcarul e perfect pentru așa ceva. Piatră pisată și puțină apă. N-ai nevoie de cofraje.

De multă vreme n-a mai fost nimeni pe-aici, îmi spun eu. Praful din tunel — cărat încet de curenții de aer peste zidul acela făcut de mâna omului — acoperă pardoseala camerei, făcând-o să semene cu suprafața lunii. Se văd urme de pași, dar și acestea sunt vechi și acoperite de praf.

— Demult n-a mai fost nimeni pe-aici, zice Steve.

Știu, vreau eu să-i spun.

Lanternă se mută mai departe, controlând podeaua, tavanul, pereții și se oprește pe peretele opus. Oprirea se produce la fel ca mai înainte.

Steve se duce într-acolo, iar noi îl urmăm. Lumina pipăie peretele ca un orb care „citește” o carte scrisă în alfabetul Braille.

— Și asta e construit de om, spune Steve.

În peșteri ca astea ascunzi opiul. Ascunzi tot ceea ce nu vrei ca alții să găsească. Îl pui pe fiul tău, pe fratele sau pe vărul tău pe o terasă înaltă ca asta, după un colț, ca să aibă câmp liber de tragere. Împuști pe oricine se apropie. Arunci cadavrele într-o grămadă. Mirosul acesteia îi va ține pe oameni departe. Poți să iei care încăpere îți place. Sau îți faci

singur una. Calcarul e moale. Construiești un zid fals și te ascunzi în spatele lui. Îl faci să semene cu o terasă pentru ambuscade fiindcă astfel cei care-or să-l vadă n-or să mai aibă chef să-l cerceteze cu atenție.

Asta să fie oare? Asta am găsit ?

— Adu te rog câinele aici, spune Steve, care continuă să pipăie peretele cu fasciculul lanternei.

Se aude zgomot de bocanci și labe de câine apropiindu-se.

— Îi e mai bine aici? Întreabă Steve.

Deși nu e la fel de puternic, mirosul se simte încă din plin.

— Nu știu. Se comportă ciudat, sir.

— În ce fel, caporale?

— Își închipuie că aude oameni.

— Zău? Și chiar aude oameni?

— Nu sunt sigur, sir. Da. Da, aude.

Da, spune pe neașteptate vocea. E ca și cum persoana căreia îi aparține s-ar afla lângă mine.

Ce? întreb eu.

În cealaltă parte a zidului, spune vocea, *sunt oameni, Mary, iar animalul îi aude.*

— Cumva căpitanul vorbește din nou? se interesează Steve.

— Da, îi răspund. Zice că sunt niște oameni.

— Unde?

— În cealaltă parte a zidului.

— Câinele are dreptate, caporale. Și zici că poate să-i audă?

— Da, sir. N-are cum să-i miroasă printr-un zid ca ăsta, dar în mod cert poate să-i audă.

— Ce anume aude, caporale?

— Poftim, sir?

— Voci, pași, sau ce?

— Aude niște zgomote metalice, sir.

— Nu pricep.

— Aude zgomot de metal lovit de metal, sir.

— Există vreun semnal pentru asta...primești de la el vreun semnal care înseamnă metal, caporale?

— Nu, sir, nu există.

— Atunci, de unde știi?

Cooper nu-i răspunde. Eu intervin:

— N-are nevoie de un semnal.

— Înțeleg, zice Steve.

Trebuie să-l crezi.

— Te cred, caporale. Te cred...

Cooper și cu mine stăm în întuneric alături de Crusoe, aștep-tându-l pe Steve, care s-a dus să-i aducă pe căpitan și pe Willie. Avem o lanternă, firește, dar n-o aprindem. Vorbim cu glas tare, așa cum am face și dac-am fi acasă.

— Ei pot să ne audă, caporale?

— Numai dacă au un câine ca al nostru.

Sau un căpitan, vreau eu să spun.

Când sosesc, îi ajutăm să sară peste perete. Stăm cu toții în întuneric și luminăm la întâmplare cu lanternele. Ne aflăm lângă zidul opus terasei, ciulim urechile, dar nu auzim nimic. Așteptăm să-l auzim pe căpitan spunând ceva.

Cine sunt ei? întreb eu neîncetat. *Cine sunt oamenii de dincolo de zid?*

El nu zice nimic.

Când obosim de-atâta stat acolo, trecem înapoi, peste terasă. Cercetăm tunelele cele mai apropiate.

Găsim două puțuri care duc la un zăcământ de cărbune — de proastă calitate — demult abandonat de către francezi. Alte lopeți și grămezi de calcar pisat pentru zidirea pereților de susținere. Îl punem pe Crusoe să le adulmece. Îl punem să adulmece *totul*, pentru mai multă siguranță. Chiar dacă nu spune nimic, căpitanul stă și el lângă noi, nemișcat ca o marionetă. Procedăm astfel până când Steve și Willie au avut destul timp ca să se gândească.

— Intrarea în încăperea aia, spune în sfârșit Willie, trebuie să fie afară.

Vorbește din nou. Nu mai e supărat. A avut timp să *gândească*.

— Așa e, zice Steve.

Da, spune vocea, trupul de lângă mine. *Dar ei sunt în același loc.*

— Căpitanul a zis adineauri: „Da, dar ei sunt în același loc”, spun eu.

— Bine, bine, mormăie Willie. Te cred. Dar ce înseamnă asta?

Căpitanul nu mai dă nici o lămurire.

— Ați controlat podeaua încăperii de dincolo de zid? Întreabă Willie în timp ce ne întoarcem prin întuneric către intrare, către ploaie, către valea învăluită în ceață.

— Da, am pus câinele să adulmece, răspunde Steve.

— Da' parcă nu-i funcționa nasul.

— Păi nu-i funcționează.

— Grozav.

Căpitanul merge alături de mine. Simt furnicăturile pe gât —pe pielea gâtului.

Dincolo de zid sunt niște oameni, îmi spune el pe neașteptate.

Da, căpitane.

Am... am vrut doar să știi...

Scrisoare din 11.08.1971, Dosarele de comandament (Personal), Operațiunea Urangutan, Tiger Cat, Vietnam

Dragă mătușă G și dragă unchiule Joe,

Îmi pare rău că sunt atât de leneș la scris. Mă gândesc la voi în fiecare zi și îmi doresc să fi fost atât de disciplinat încât să-mi aștern pe hârtie sentimentele chiar atunci când le simt. Știți ce vreau să spun.

Vă rog, continuați să decupați articolele alea. Ultimul a fost foarte reușit. Autorul n-a surprins corect chiar toate adevărurile despre Thieu, dar a exprimat câteva idei foarte interesante.

Ne așteaptă o misiune de lungă durată, ceea ce înseamnă că, o vreme, nici unul din echipa noastră n-o să mai aibă ocazia să trimită vreo scrisoare. Așa că vă rog să nu vă faceți griji dacă pauza dintre scrisorile mele o să fie ceva mai mare.

Vă rog să vă îmbrățișați unul pe celălalt ca din partea mea. Vă iubesc foarte mult pe amândoi și vreau să știți că vă sunt foarte recunoscător pentru tot ce ați făcut pentru mine.

Cu drag,

Steve

P.S. Vă amintiți cumva dacă tatăl meu a vorbit vreodată despre premoniții sau ceva asemănător? Sau dacă mama v-a spus despre el că ar fi avut așa ceva? Aș vrea să-mi scrieți când aveți ocazia.

Nu știi cum am găsit drumul înapoi până la intrare, dar în fond pentru asta sunt făcuți cei din Forțele Speciale și din SEAL — precum pisicile, lilieci și bufnițele. La „frigiderul” de la Fort Bragg, mi-a spus Steve odată, îi bagă în niște butoaie pline cu apă, cu capacele închise etanș. Dacă li se face frică, cum mi s-ar face mie sau duminică, încep să țipe, sunt scoși afară, dar nu mai ajung Berete Verzi. *Mai bine să afli aici, decât acolo*, le spune cineva. La Coronado sunt aruncați noaptea într-o piscină, cu mâinile legate, după ce camarazii le-au „aranjat” furtunile de la măștile de gaze, ca să vadă dacă-și ies din minți — așa cum s-ar întâmpla cu mine sau cu duminică. De asemenea, la Fort Bragg sunt și torturați, *doar un pic* — ținuteți treji, pălmuiți și chinuiți până când le vine să plângă — ca să știe cum e când niște *prieteni* îți fac chestiile astea și să nu le fie așa greu când or avea de-a face cu dușmanii. La un moment dat începe chiar să le placă, zicea Steve. *Întunericul. Apa. Jungla. Noaptea.* Mănâncă șerpi iarăși și iarăși până când nu li se mai pare ceva neobișnuit. Învață cum să construiască pereți din calcar și puțină apă, poduri din plasă de sârmă și pietre, școli din te miri ce. Învață cum să arunce în aer podurile și școlile, folosind urină și fertilizator, și-și spun în sine lor: *Am fost în stare să fac asta de când mă știu. Sunt făcut pentru așa ceva, de bună seamă.*

Nu după mult timp reușesc să se strecoare afară dintr-un canal, din duhoarea de lapte stricat familiară a acestuia, și să-și croiască drum de-a lungul unei cărări pe care au mai străbătut-o de-atâtea ori, îmbrăcați în „pijama” negre ca și localnicii, mergând spre un sat ca toate cele în care s-au furișat de când se știu. Pot să intre într-o colibă, la fel ca toate colibe, și să știe unde dorm funcționarul provincial și familia sa, în locul unde au dormit întotdeauna — ba știu chiar și ce simți când dormi pe rogojinile alea, așa cum fac funcționarul și familia lui. Aud cum respiră cei din familia funcționarului. Pentru ei e ca și cum i-ar asculta pe cei din familia *lor* — de acasă — respirând noaptea în camerele *lor*. Pot să prindă cu degetele nasul bărbatului pentru care au venit — cu delicatețe, cum ai proceda cu un copil — și să știe chiar fără să vadă că gura se deschide încet în întuneric, din nevoia de aer, fără să se trezească. După care îndeasă călușul în gura aceea, leagă la iuțea trupul plătând, îl saltă ca pe un balot de rufe — inimile le bat calm, în ritmul lor normal, fiindcă totul e atât de familiar — și o șterg de acolo fără ca cineva să se trezească vreodată. Exact așa cum ar putea să facă și acasă — cum își amintesc că făceau în copilărie, de când se știu. În timp ce fac cale întoarsă pe cărarea neagră ca smoala, inhalând toate acele mirosuri familiare, ei știu că s-a terminat, că într-o oră-două or să bea bere cu alți camarazi din SEAL pe o barjă familiară și că, în noaptea următoare, precum și în cea de după ea, or să iasă pe furiș din același canal — sau dintr-unul identic — și de fiecare dată o să li se pară ceva familiar. Ca și cum s-ar întoarce acasă.

După un timp suficient de îndelungat, orice îți poate deveni familiar, Mary, mi-a spus Steve. *Chiar și războiul. Chiar și moartea.*

Ajunși să percepi chiar și moartea ca pe o întoarcere acasă, Mary.

N-a fost deloc greu să ne întoarcem la intrarea în peșteră, domnule maior.

timp cu ei, la marginea pâlcului de copaci, trăgând aer în piept cu lăcomie. Tot întuneric era. *Undeva* începea să se lumineze de ziuă, dar nu aici. Norii n-ar fi îngăduit asta.

Nungii fac de pază pe perimetru iar căpetenia lor, individul ăsta scund și îndesat care vorbește vietnameza, se apropie de noi, care stăm adunați grămadă, fără să ne vedem la față.

— Cât durează până-și limpezește Crusoe nasul, caporale? întrebă Steve.

Nu mai suntem în peșteră. Vorbim în șoaptă și burnița abia dacă reușește să acopere zgomotul.

— Nu știu, sir. O oră. Poate ceva mai mult.

— Te-au învățat chestiile astea la Benning? se interesează Willie.

După o scurtă ezitare, Cooper răspunde:

— Pe unele le aflu de la ei. Altele le înveți singur.

Willie dă să râdă, dar se oprește în ultima clipă.

— Nu putem să așteptăm atât, zice Steve. Apoi, întorcându-se către mine, adaugă: Crezi că are să ne spună unde e, Mary?

Ai să ne spui? întreb eu corpul aflat undeva, în întuneric.

Nu-mi răspunde.

— Nu, zic eu.

— Atunci va trebui să o găsim singuri.

— Spune-i lui Son Chen, îi zice Steve lui Bach, că imediat ce se luminează, vom căuta intrarea. Zi-i că e vorba de gropi, de găuri de ventilație, ca de obicei. Întrebă-l dacă are vreo sugestie.

Vocea lui Bach turuie șoptit ceva în chinezește și o altă voce îi răspunde ceva în șoaptă.

— Da, zice Bach. A înțeles. A zis: „Sistem de tunele standard”.

Willie râde, nu se poate abține, și noi toți îi spunem „șșșt”.

— Te pomenești că a și săpat un sistem din ăsta, șoptește Willie.

— Tu corect, spune Bach, vorbind din nou cu accentul pipițelor de prin baruri. El zice că săpat, domnu' șef.

— Să nu care cumva, spune Steve repede, să-ncepem să alergăm ca bezmeticii pe dealul ăsta.

— Nu, zice Bach, sigur că nu.

— Atunci să-ncercăm să formăm o rețea și să împărțim sarcinile. Și spune-le ceea ce știu deja: că n-are nici un sens să piardă timpul cu spațiile deschise.

Bach intonează un cântecel vesel în chineză iar cealaltă voce îi răspunde tot printr-un cântec.

— Zice că cel mai bine e să căutăm în tufișurile de *co muc*, ne lămurește Bach. Toată lumea se folosește de ele. Pentru pipi, pentru bum-bum, la orice.

— Dumnezeu mare și bun, șoptește Willie și parcă-i auzi zâmbetul întipărit pe față. Nenișorul ăsta ar trebui să scrie o carte.

Până să se facă suficientă lumină, nasul lui Crusoe s-a limpezit și el e cel care o găsește. Într-adevăr, se află sub un tufiș de *co muc* — bine-mersi — iar tufișul e lângă o grămăjoară de pietre. În definitiv, *Tiensao*, cui i-ar fi dat măcar prin cap să caute acolo?

— *Gură de ventilație*, zice cineva. Douăzeci de centimetri diametru. Model standard.

— Nimic nu e nou sub soare, spune altcineva.

Crusoe trage de lesă, cu nasul în gura de ventilație, sorbind aerul de parc-ar fi sânge de iepure. Cooper stă cu ochii închiși. Mi se pare că respiră greu. Stau lângă el și aud cât de grea îi este respirația.

— Știi, locotenente, îmi spune Cooper pe un ton liniștit, că un câine vede ceea ce miroase?

Îmi spune asta mie, numai mie. E pentru prima oară când spune ceva de felul ăsta. Dar Willie e chiar în spatele nostru, aude și spune:

— Atunci cum arată montagnarzii de-acolo, caporale?

Glasul lui Cooper se schimbă puțin.

— Nu sunt sigur, sir.

Willie pleacă mai încolo. Respirând cu greutate, fără să se uite la mine, Cooper zice:

— Prea multă culoare nu e, locotenente. Culoarele sunt șterse. Sunt *doi bărbați*. Mirosurile îi spun asta, deci asta e ceea ce *vede*. Sunt de același fel — sunt *bărbați* — și totodată sunt diferiți. Pentru el nu au același *miros*. Nu sunt de *rasa noastră*, și asta-i cea mai mare deosebire pentru el. Câinele *miroase* deosebirea, așa că o și *vede*. Au mâncat. Focul cu care-au gătit a scos fum. Își fac nevoile chiar acolo, în încăperea aia, și el miroase asta, domniță, și prin urmare *vede*. Stau aici de *multă vreme*. E *locuința* lor, și câinele știe. El *vede* lucrurile astea, domniță, așa că le și *miroase*.

Aștept. Mi se pare că ar vrea să mai spună ceva, dar nu se mai aude nimic. Îmi dau seama că niciodată nu mi-a vorbit atât de mult.

— Nu e ceva după care să poți face un desen, locotenente, spune el.

Nungii se răspândesc în grupuri de câte trei. Și noi procedăm la fel. Începem să căutăm gaura de la intrare.

— Noi găsim în josul dealului, șoptește Bach. Zice că intrarea e mereu în josul dealului.

— ăsta trebuie să fie capitolul cinci al cărții lui, șoptește Willie, rânjind.

S-a făcut lumină și suntem norocoși. Șaisprezece oameni și un câine umblând ca la paradă pe coasta unui deal — de parcă toți și-au pierdut portmoneele. Dar ceața cu aromă de ghimbir e pretutindeni, reflectând lumina precum zăpada. Vizibilitatea e de cel mult cincisprezece metri, suficient ca să vezi, dar nu îndeajuns ca să fii văzut. *Cineva are grijă de noi, căpitane*, îi spun eu. *De bună seamă că cineva îi are la inimă pe ruși. Și ceața de ghimbir.*

Intrarea o găsește unul dintre nungi, tot sub un tufiș de *co-muc*, de data asta lângă un copac de esență tare. Rădăcinile copacului au fost tăiate și date la o parte. În tufiș se poate intra fără să rupi nici o rămurea. Dar gaura, îmi spun eu, e mult prea mică. Nu e posibil să fie pentru *o făptură omenească*.

Nu se poate ca la capătul acestui tunel să fie toate lucrurile alea despre care auzi: bucătării, paturi, depozite secrete de armament, sisteme de protecție împotriva inundațiilor, explozibile-cap-cană și săli de chirurgie. Guri de ventilație ascunse ca niște cuiburi de părăsi. Coșuri de fum ascunse în același mod. Un mic oraș subteran, așa cum chinezii, francezii și toți ceilalți care au vrut să-i stăpânească i-au silit să-și clădească. *Nu ne pot stăpâni dacă nu ne găsesc, nu-i așa, Tiensao?*

Acestea, ne-a spus Harry în ultima noapte petrecută la casa din Vientiane, or să ne înfrângă pe toți. Am bombardat Căderea Ho Și Min până ni s-a acrit, doamnelor și domnilor. Le-am bombardat fâșia de la sud de Deltă, Hanoiul și Haiphongul. Pare să n-aibă nici un efect. În coșmarurile pe care le avem în zilele astea, vedem tuneluri în sud, tuneluri nesfârșite. Vedem orașe subterane și proviziile imense depozitate acolo. Vedem că nu contează cât de mult bombardăm la suprafață. Nu contează unde bombardăm. Pentru că toate acele provizii, toate acele tuneluri, toate acele orașe subterane stau acolo bine-mersi,

iar noi n-o să le putem atinge niciodată.

Secretul stă în reaprovizionare, doamnelor și domnilor. Așa a fost întotdeauna. N-o să citești așa ceva în ziare. N-o s-o auziți din gura lui Tricky Dick. La urma-urmelor, adevărul e prea îngrozitor ca să vorbești despre el. Coșmarurile noastre, ca și ale dumitale, locotenent Damico, par să se transforme în realitate.

Iată de ce vrem să vedem Hanoiul inundat.

Și chiar și atunci, a adăugat Harry, cine poate ști?

E cam de mărimea unei vizuini de bursuc, ceva în care un câine s-ar putea strecura cu oarecare efort, scheunând și săpând înnebunit după animalul ascuns în întunericul de-acolo. În mod sigur nu e ceva pe care o *făptură omenească* l-ar folosi. Iar unui *american* nici prin vis nu i s-ar năzări să se folosească de așa ceva.

Dar undeva, acolo jos, sunt oameni care fac gălăgie, nu-i așa, Crusoe? Știu că poți să-i auzi. Și însoțitorul tău poate. Despre ce e vorba acum? Zăngănit de fiare? Se gătește mâncare? Se aud *voci*?

— Da, șoptește Cooper. Acum aude niște voci.

— Ei ne aud? Întreabă cineva.

— Dacă suntem foarte, foarte liniștiți, nu, răspunde altcineva.

Steve e mai mic de statură decât căpitanul și decât Willie. Cel din urmă are un singur braț. Bach, cel mai mărunț dintre toți, nu face parte din categoria „șobolanilor de tunel”. Mă tot gândesc la baionete, la șerpi legați de mici secțiuni de bambus. Repet în gând: *Te rog, Doamne, nu lăsa ca Steve să fie cel care intră.*

De ce facem asta? îmi vine să strig. *De ce să riscăm în felul ăsta viața cuiva, oricine ar fi el?*

Numai că știu de ce.

Pentru că acolo, colonele, se află lucrul pe care-l vrem, pentru care am bătut atâta drum, nu-i așa? Acum știm asta.

Willie se uită la Bach, mijindu-și ochii în lumina strălucitoare filtrată de ceață. Arată cu bărbia către cel mai mărunț dintre nungi. Acesta se holbează la el, apoi se uită la căpetenia lui. *Nu poate* să spună nu. *Nu poate* să spună: „Să ți-o bagi în curu' ăla alb ca hârtia, față palidă!” La urma-urmei, el e un *nung*. Nu e prima oară când intră într-un astfel de tunel. Știe mai bine decât noi ce-l așteaptă acolo. Și așa cum, în nemărginita-i înțelepciune, Buddha știe, un nung face cât cel puțin trei americani într-o luptă —și în mod cert cât șase vietnamezi.

— Nungii sunt în stare de *orice*, zice Willie rânjind, deși tare mi-ar fi plăcut să nu fi făcut asta.

În sfârșit, micul nung încuviințează din cap. Are familie, martori și, mai presus de toate, propria lui mândrie.

Mă uit la Willie și îmi spun în gând: *Mare scârbă de om ești, Willie.* Dar n-am dreptate, pentru că el a mai făcut lucruri din astea. Pentru cei din SEAL și pentru Beretele Verzi e ceva obișnuit. Alții au arătat cu bărbia către Willie, iar el a încuviințat din cap. Ca și nungul, are o familie, martori și propria sa mândrie.

— Te rog să-i transmiți, îi zice el lui Bach, că am auzit o mulțime de lucruri despre curajul nungilor. Spune-i că e un lucru adevărat, fără doar și poate.

În clipa în care micul nung se întinde lângă gaură și începe să se vâre înăuntru, căpitanul se apropie, îl înșfacă de picioare și-l trage afară. Îi ia lanterna, pe care și-o pune la subsuoară și, ținând revolverul Makarov în cealaltă mână, se lasă la pământ.

Noi ne uităm unii la alții. Ne uităm la nungi, care ne privesc și ei, gândindu-se: *în mod sigur americanii ăștia sunt dinky-dau. Tocmai uriașul lor — căpitanul cel înalt — vrea să intre în pământ.*

Și eu gândesc la fel, dar și de data asta mă înșel.

Știu de ce o face. Iar el știe că știu.

O să le audă gândurile, Mary.

Da...

O să-i ucidă înainte ca ei să-îfacă lui de petrecanie.

Da... așa are să facă.

Așteptăm lângă gaură, stând pe vine ca niște *mamasan* sau *papasan* ori cel puțin ca niște indieni *cherokee*. Nungii nu fac nici o mișcare. Sunt atât de imobili încât ai crede că s-au ridicat pe nesimțite și au dispărut în ceață.

Steve se uită la Willie, care îi susține privirea. Nimeni n-are de gând să scoată vreo vorbă.

Când se întâmplă, tresar. Sunetul e slab, dar știi despre ce e vorba. Dacă te-ai afla la trei metri distanță, nici nu l-ai auzi, însă *aici* îl auzi.

Ne uităm unii la alții și sunetul ajunge iarăși până la noi —încă o împușcătură înăbușită de pământ. Revolver? O armă mai mare? Nu poți să-ți dai seama. Două împușcături. Asta e tot ce știi.

Așteptăm alte douăzeci de minute și ascult, încercând să-l *aud*. Când văd că nu reușesc, îmi zic în gând: *E mort, Mary. L-au ucis cei din vizuină.*

Și deodată se ivește un cap. Acoperit cu lut roșu și galben, iese afară, zvârcolindu-se ca un copil care se naște. Urmează toracele și, într-o clipită — nu mai mult — întregul trup înalt, îmbrăcat în uniforma rusească murdară, e liber. Toată lumea rânjește. Și nungii și rușii, deopotrivă.

Ridicat în picioare, căpitanul își scutură pământul de pe uniformă, fără să ne arunce măcar o privire, fără să spună nimic. *Ascult*. Nu aud nimic. Căpitanul se apropie de o stâncă, se așează și începe să-și demonteze revolverul, punând piesele componente în poală.

E murdar, bineînțeles, de-aia îl demontează.

— Câți au fost? întreabă Willie și se oprește, așteptând un răspuns.

Degetele lui se ocupă în continuare de pistol. Gâtul lui rămâne nemișcat — nu scoate nici un sunet.

Doi, îmi spune vocea.

— Doi, le spun eu.

— Doi, repetă ca un ecou Willie. Bine. Bine.

Ne întoarcem la pâlcul de copaci. Îl luăm pe căpitan, împreună cu componentele pistolului său demontat, și așteptăm acolo preț de o oră. Când vedem că nimeni nu apare — iar ceața rămâne neschimbată și cerul se luminează doar puțin — îl lăsăm pe căpitan să-și reassembleze pistolul, la umbra copacilor și ne întoarcem la groapă.

— Care-i planul, Balsam? spune Willie.

— Tu care crezi c-ar trebui să fie?

Willie știe ce face Steve, dar n-are nimic împotrivă. E sergentul loctiitor de comandant, așa că n-are nimic de obiectat.

— Tu, caporalul și câinele, zice Willie, mergeți jos și vedeți care-i treaba. Ia și doi nungi cu tine, așa, de dragul aparențelor. Ciungii au tendința să rămână înțepeniți în astfel de găuri, așa că am să rămân aici cu căpitanul, ca să fiu sigur că-și assemblează la loc jucăria. De Damico... nu știu ce-ar trebui să facă.

Steve încuviințează din cap și mă întreabă:

— Ai luat vreo pastilă, Mary?

— Atunci n-ai mai avea nici un motiv să vii cu noi, jos, nu?

Steve, Steve, vreau eu să-i spun. *L-am auzit pe căpitan în tot acest timp. Se întâmplă chiar și când iau pastila...*

Când ultimul dintre ei se strecoară înăuntru, eu stau și privesc țintă

la gaura din pământ. Mă ridic, iau lanterna de la Willie și mă întorc să stau de veghe.

— Cât de departe e încăperea, Willie? întreb eu.

— Zece metri, poate cincisprezece. Căpitanul a uitat să ne precizeze asta, nu, locotenente?

— Se mărește cumva?

— *Bineînțeles* că se mărește. E ditamai încăperea acolo jos, locotenente.

— Știu.

Mă las jos. Îmi strecur picioarele în gaură. Simt cum mă trece un fior pe la șolduri.

— Nu se poate să intri așa, locotenente, mă atenționează repede Willie, ridicându-se în picioare. N-ai să poți să te târăști *pe spate*. Dar eu zic că, oricum, n-ai de gând să te bagi acolo, nu?

Face un pas. Eu trag aer adânc în piept. Mă întorc. Îmi vâr capul în gaură, încep să mă fâțâi și mă strecur înăuntru.

Când îi arunc un „du-te dracului”, îmi dă drumul la bocanci.

Nu e mirosul cadavrelor intrate în putrefacție, domnule maior. Sunt alte mirosuri: de metal, de umezeală, de ceva amar. Ceva se mișcă o dată cu mine, chiar sub mâna mea — ceva care e mult mai în elementul lui aici decât mine. Tresar, gândindu-mă: *Să nu cumva să lipi*. Mă lovesc cu coatele de pământ. Pământul cade peste mine. Îl simt pe umeri și în păr. Obiectul pe care mi l-au pus în braț e *dureros acum*. E foarte dureros, în timp ce se freacă de pământ. Îndrept lanterna înainte. Îi schimb orientarea. La trei metri în fața mea pământul se prăvălește. Tunelul se prăbușește. *Aici sunt chestii care se târăsc, Mary. Aici e locul unde se ascund tot felul de chestii, ca să nu le putem găsi*.

Respir prea repede. O să fac o hiperventilație pulmonară. *O să trag pământ în piept. O să fac o bronhodilatație. O să mă sufoc din pricina cocoloașelor de pământ ajunse în plămâni. Am să mor aici și n-or să poată să-mi scoată trupul afară*.

Tunelul continuă să coboare și sting lanterna. Nu merită osteneala. Nu am *nevoie* să văd. *La nici zece metri de-aici*, îmi spun eu, *e o încăpere spațioasă*.

Dacă, până atunci, nu-mi face felul vreun șerpișor... dacă nu cade peste mine o bucățică de bambus... dacă o Lumină de Arc nu face să se prăbușească totul.

Când văd lumina, e neînchipuit de slabă. Îmi zic: *Or să te împuște, Mary. Dacă nu le spui cine ești, or să te împuște*.

N-are nici o noimă, dar la asta mă gândesc.

Așa că spun:

— Sunt locotenent Damico! Vă rog, nu trageți!

Când, în cele din urmă, mă ridic în picioare — mă aflu în sfârșit într-o încăpere, și mă scutur de pământul de pe haine la fel cum ar proceda un câine — le văd fețele și mi se pare ciudat. Ar trebui să râdă și nu râd. Fețele lor spun:

la te uită, a apărut și o femeie aici.

Capitolul 35

Nu știu ce-am crezut c-o să găsesc în încăperea aia, dar în tot cazul nu era ceea ce am văzut acolo. Nu era mai mare decât camera de zi a părinților mei, din Long Beach. Era luminată de patru felinare din răchită, atârdate sub niște mici coșuri de fum săpate în tavanul jos. Trei dintre

pereți erau din calcar. Al patrulea — cel prin care tocmai trecusem — era din pământ. Toată camera era plină cu baloturi învelite cu frunze mari și uscate.

Pe peretele din dreapta se vedeau niște pete albe, de la gloanțele de pistol. Așa se-ntâmplă cu calcarul, îmi amintesc că a spus cineva. Pe podea zăceau doi montagnarzi rotunzi la față, îmbrăcați în bluze negre. Aveau șalele acoperite cu niște fâșii de pânză iar la mâini, brățări de argint. Nici unul dintre ei nu mai mișca. Până și sângele de la rănilor era imobil. Zece până la cincisprezece lopeți ruginite, la fel celor găsite în tuneluri, stăteau sprijinite de pereți. Lângă cadavrul cel mai apropiat erau întinse două rogojini împletite, ca niște paturi fără picioare. Pe a treia rogojină se aflau un coș cu capac și niște chestii ce păreau a fi alimente învelite în frunze mai mici, iar alături un ceaun de fontă pe jumătate plin cu orez. Focul de sub ceaun pâlpâia. Orezul nu apucase încă să se ardă.

Unul dintre morți dărmase în cădere câteva baloturi. Celălalt stătea întins în mijlocul încăperii, cu brațele și picioarele rășchirate, ca un grotesc înger al zăpezilor. Lângă peretele îndepărtat — cel construit de cineva din calcar pisat — stăteau în picioare trei orientali în uniforme NVA, un rus tânăr cu o lanternă și un tânăr african, îmbrăcat și el în uniformă rusească. Un câine negru, cu înfățișare de lup, scormonea pământul din spatele baloturilor și coada abia dacă i se vedea.

Așa se prezentau lucrurile, siluetele acelea pâlpâind în lumina firavă a felinarelor, întorcând spre mine niște fețe care spuneau: *Ce caută aici o femeie?*

Îi cunoșteam pe oamenii ăștia, și totodată nu-i cunoșteam.

Vreme îndelungată, nimeni nu s-a mișcat.

Știam ce era cu baloturile alea. Cei din tribul Meo își creșteau culturile de opiu cu o precizie de ceasornic. În decembrie începea să curgă sucul. Sarcinile erau împărțite: unii colectau sucul, unii îl uscau și alții îl vindeau, astfel încât satul de hmongi, acei „oameni liberi”, să supraviețuiască încă un an.

„Nu-l miroși, Dorothy, spuse Omul de Tinichea. Dacă-l miroși, ai să adormi pe vecie.”

Pentru a-și depozita produsul, ar fi avut nevoie de un loc uscat și sigur, în apropierea văii. Ar fi ascuns intrarea la rădăcina unui copac de esență tare, într-un tufiș *co muc*. Ar fi...

Nu, asta-i aiurea. Cei din tribul Meo nu...

— Sunt din tribul Kha, Mary, zice Steve, uitându-se la mine... ca și cum ceilalți ar ști deja.

— Da, spune pe neașteptate căpitanul, folosindu-și corzile vocale, glasul, care e răgușit, ca întotdeauna. Da, sunt din tribul Kha, Mary, confirmă el.

— Acum *vorbește?* întreb eu.

— Puțin, zice Steve. Nu dă semne că ar înțelege ce-i cu toată povestea asta.

Ba firește că înțelege, aș vrea eu să-i spun. Firește că înțelege.

În loc de asta, întreb:

— Ce-i cu tribul ăsta, Kha?

— Ei au marfa, Mary, dar nu ei o cultivă, îmi explică Steve. E posibil ca ei să fi construit zidul ăsta, dar nu și pe cel dinăuntru, cel pe care l-am găsit noi. Lopețile alea pe care le-am văzut în tunele sunt *franțuzești, Mary*. Pe fiecare dintre ele ai să găsești câte-un nume *defabrique*.

— El ți-a spus toate astea? întreb eu.

— El ne-a spus că ăștia erau din tribul Kha.

Iar noi am dedus restul, Mary, spune Steve.

Pentru asta există Beretele Verzi, întregește el explicația.

În nordul Vietnamului trăiesc douăzeci și trei de grupuri tribale, îmi amintesc că a spus Steve odată, când am ajuns la Vientiane. Două săptămâni ne-a luat ca să-i cunoaștem, Mary.

Pentru asta există Beretele Verzi.

Când termină, *știu* cum trebuie să fi fost pentru ei. Dintotdeauna, cei din tribul Kha au fost niște oameni de nimic. Așa au fost încă înainte de venirea francezilor, eveniment care n-a făcut decât să înrăutățească lucrurile. Oamenii mândri din tribul Meo au stăpânit întotdeauna vârfurile muntoase. Thaiandezii, mândri și ei, au stăpânit dintotdeauna văile, luncile fertile ale râurilor. Până și francezii au privit jos din ceruri și au judecat în mod corect lucrurile. Membrii tribului Kha au mers pe singura cale posibilă — în junglele pitice ale dealurile submontane — urând pe toată lumea și neiușiți de nimeni. Oameni de nimic au fost când au fugit prima oară din Birmania, acum două sute de ani, și așa au rămas și acum: niște *moi* de ultima speță.

Dacă-ai fi fost un Kha, Mary, n-ai fi furat opiul de la triburile Meo, ca să-l ascunzi mai jos de o mie de metri, astfel ca ei să nu vină *niciodată* să-l caute? Nu l-ai fi ascuns în peșterile unde armata nord-vietnameză le-a interzis thailandezilor — și, la drept vorbind, tuturor celorlalți — să se strângă în adunări neautorizate? Dacă *tu* ai fi găsit-o din întâmplare, n-ai fi preferat o încăpere care avea deja un zid fals? N-ai fi construit și *tu* un alt zid, imediat după primul, pentru mai multă siguranță și pentru ca în încăperea respectivă să nu se poată intra decât din *afară*? Nu i-ai fi lăsat și *tu* pe morți să putrezească în sala mare, alungând astfel orice curios, care ar fi simțit mirosul, ar fi găsit cadavrele și ar fi căutat în sala mare, dacă s-ar mai fi ostenit s-o facă totuși, și chiar dacă ți-ar fi găsit zidul și încăperea, n-ar fi dat decât de jumătatea ei goală?

Nu ți-ai fi lăsat și *tu* morții acolo, ca să le aducă aminte de ce v-au făcut ei vouă?

N-ai fi procedat la fel?

— Cine a înălțat primul zid? întreb eu.

— Tu cine crezi? zice Steve, luând o lopată de lângă perete.

Atât de vechi sunt strigoii din locid ăsta? întreb eu glasul.

Da, îmi răspunde acesta.

Și, cu toate că sunt atât de vechi, tu i-ai găsit, căpitane?

Da.

— Francezul și thailandezii lui, spun eu repede. *Ei* l-au ridicat.

Da, rostește vocea.

— Da, zice și Steve.

Tânărul african și câinele lui — o uniformă rusească și o blană neagră precum smoala — sunt în spatele baloților de sevă uscată, învelită în imense frunze de junglă uscate. Simt mirosul. Îl simt la fel de intens ca și câinele — nu e un miros de moarte, ci visuri visate într-un tufiș care arde. O recoltă mai bănoasă decât ar putea fi vreodată cea de orez. *Poți să-i condamni? Ce altceva ar mai rămâne de făcut?*

Mă las în voia gândurilor mele, deși nu-mi plac.

N-ai visat despre moartea lor. Te-ai aflat la nici zece metri depărtare și nici măcar n-ai visat despre moartea lor.

N-aveam cum, argumentez eu. *Luasem o pastilă...*

Asta nu contează, știi bine. Sunt niște oameni de nimic, Mary, de-aia nu i-ai visat.

Da...

— Cum se simte câinele? întreabă Steve iar Cooper îi răspunde:

— Excelent, sir. Aici poate să-și folosească nasul mai bine.

Aerul e curat. Sânge proaspăt, nu din cel vechi. Cadavrele n-au

început să se descompună. E-adevărat, e opiul, dar n-are nimic. Nasul lui poate să funcționeze aici.

Nimeni nu se uită la cadavre.

— Așa mă gândeam și eu, caporale, zice Steve. Se pare că săpatul îl distrează, nu?

— Da, sir, îi place.

— Știe de ce sapă, caporale?

Steve rânjește către Cooper, care zâmbeste și el bine dispus.

Amândoi se distrează de minune.

— Sigur că da.

— Știe că nu-i nici un pericol să-i explodeze în bot, nu, caporale?

— Așa e. Știe că nu e dintr-ăla.

— Ai observat, caporale, cât de jos e tavanul aici?

— Da, sir, am observat.

— Dar tavanul de dincolo de zid o fi la fel de jos?

— Nu, sir. E cu vreo șaptezeci-optzeci de centimetri mai înalt.

— Ești tare priceput la cheștiile astea, caporale, și nu cred că amicul tău, câinele, are vreun amestec.

— Vă mulțumesc, sir.

Zâmbesc prosteste unul la altul, ca niște copii. Nu se uită la cadavre și nu mă uit nici eu.

— Ia zi, Cooper, întreabă Steve pe neașteptate, cum e să simți mirosurile la fel ca și el... să găsești lucrurile pentru care am bătut atâta drum și să le *miroși* la fel ca și el?

— E un pic cam greu de descris, sir.

— Nu mă-ndoiesc că-i greu. Sapi tu, Cooper, sau vrei să sap eu? Ori îl lăsăm pe bietul câine să râcăie până face răni pe labe?

Ai știut, colonele, că s-ar putea să-ți iasă pasiența în felul ăsta? aș vrea eu să-l întreb. Talentele potrivite, călătorind împreună, un câine, o peșteră, o încăpere, un zid... puțin noroc?

Sau e mai mult decât ai visat vreodată, colonele?

Lanierre a găsit o încăpere ascunsă în păienjenișul de tuneluri, a așezat jos mia de saci cu explozibil și a început pregătirile pentru detonare. Când și-a dat seama că era prea departe de locul unde le-ar fi putut pricinui vreun rău celor din Viet Minh și când a avut tăria să recunoască față de sine că, de fapt, *nu vroia* ca thailandezii lui să moară în felul ăsta, le-a ordonat să acopere sacii cu pământ, folosindu-se de lopețile din galeriile de cărbune abandonate. I-a pus să construiască zidurile micii încăperi din amestecul de praf de calcar întrebuintat odinioară de mineri. Le-a ordonat să se oprească la înălțimea de doi metri și jumătate, ca să creeze impresia de postament pentru ambuscadă, ca să fie sigur că nici un luptător Viet Minh nu-l va găsi niciodată... chiar dacă, într-o zi, thailandezii negri din valea lui ar fi putut da de el.

Ceea ce, firește, nu avea de ce să-l deranjeze.

Asta e povestea pe care mi-a relatat-o căpitanul, așa că le-am spus-o și eu celorlalți.

Descoperind încăperea, cei din tribul Kha au văzut în ea doar o ascunzătoare bună de folosit, au ridicat încă un zid pentru protecție sonoră și apoi au săpat afară un tunel până la locul lor secret. Era ingenios și, în fond, de ce nu? Așa trăiseră *întotdeauna*, ascunzându-se ca șobolanii și furând de la alții, în vreme ce lumea lor murea.

Toți oamenii ăștia cred în strigoi, îmi spune Steve. *Toți* oamenii. Soldații din garnizoană se țin departe de cimitirul unde sunt îngropați

martirii francezi și Viet Minh. Thaiandezii se țin departe de orice răspândește duhoarea morții. Nimeni din valea asta — de pe munții sau de pe dealurile astea — nu se apropie de sala aceea de peșteră, cu excepția membrilor tribului Kha, atunci când își aduc acolo morții. Sunt niște oameni *foarte* inteligenți, Mary. Chiar dacă zeii lor au murit, ei știu că zeii altora trăiesc.

Cum e, căpitane? Îl întreb eu. Sunt strigoii morților din tribul Kha nefericiți? Se amestecă cu francezii, cu martirii lui Giap, cu oricine a mai murit în valea asta și o numesc micul lor paradis? Sunt ei, în sfârșit, fericiți?

Sau așteaptă — din dorința fierbinte de a pleca?

Vor ei să-i ajuti să se elibereze, căpitane? Spun cumva: Vino la noi. Tu ești, de fapt, de-al nostru. Dai uy. Ești deja mort, Dai uy.

Țipă la tine în încăperea aia mare fiindcă nu poți să-i ajuti?

E un pic mai liniștit aici?

Sap cot la cot cu ei. Săpăm cu toții. Câinele se dă înapoi de la groapa pe care a făcut-o, își lasă capul într-o parte, râcăie o dată aerul cu piciorul drept din față și ne lasă pe noi să ne ocupăm de săpat.

Știu că nu e nitroglicerină — o fiolă de sticlă cu care eroul vreunui film mai de demult ar umbla în vârful picioarelor, de frică să nu arunce totul în aer — dar încep să tremur când lopata mea îl atinge. Lama lopeții pătrunde în pământ, îl scoate afară, pătrunde din nou și deodată atinge ceva diferit. Se agață de prelată. Țesătura veche se sfâșie. Lopata se agață iar — de ceva care *nu* e prelată, și nici pământ — iar eu mă dau înapoi, tremurând din toate încheieturile.

— Nu te mușcă, mă asigură Steve.

— Îmi pare bine, îi spun eu. Dar n-ai vrea să faci tu onorurile?

El se uită la mine. Eu mă uit la el. Îmi ia mâna. E un gest plăcut, drăguț chiar, și reușește să-mi oprească tremurul.

— Mulțumesc, îi zic.

— Pentru puțin, răspunde el și ne ținem de mână ceva mai mult. Nu ne vede nimeni, fiindcă stăm în spatele baloturilor.

Apoi ne aplecăm și ne unim eforturile.

Scoatem primul sac afară — prelată putredă pe care abia se mai deslușește inscripția în franceză, miros de pământ, „lutul” fiind ușor crăpat la suprafață. Tragem afară încă un sac, apoi încă unul, curățind pământul de pe ele. Prelata de pe al doilea nu e nici măcar sfâșiată. Îmi spun în gând: *Săpăm înapoi în timp. O să le auzim vocile, Steve — vorbind franțuzește, apoi thailandeza? O să auzim lopețile lor săpând și iar săpând... așa cum le aude căpitanul?*

Îmi ridic privirea. Steve mă urmărește.

— Te descurci excelent, spune el.

— Cred și eu.

După ce am răscolit fiecare palmă de podea și am scos la iveală toți sacii — mutând de colo-colo baloții ca pe niște mici cadavre — ne oprim să-i numărăm.

Îi mai numărăm o dată.

— *Paștele mă-sii!* spune Steve, uitându-se la peretele fals. Paștele mă-sii.

— Cu alte cuvinte, zice Willie afară; la lumină, unde ne-am adunat cu toții, o parte din *blestemații* ăia de saci sunt dincolo de *blestematul* ăsta de zid?

— Întocmai, confirmă Steve. Podeaua de pământ se prelungește dincolo de el. Zidul a fost ridicat peste ea.

— *Paștele mă-sii!* zice și Willie.

Avem de muncit toată ziua și toată noaptea. Trecem sac după sac prin mica vizuină de viezure, în timp ce Willie și nungii lui se duc din nou la intrarea în peșteră, adunând din mers lopețile de prin tunele. Ajunși înăuntru, muncesc ca niște apucați, răscolind podeaua de dincolo de zid, trecând sacii pe deasupra postamentului de ambuscadă fals, cărându-i prin întuneric, înfruntând mirosul, până la intrarea în gura peșterii.

Bineînțeles, patrula e punctuală.

Sunt aceiași tineri, sau poate că sunt alții, nu contează. Fac focul. Stau acolo două ore. Pleacă, bucuroși să scape de mirosul strigoilor și al altor lucruri. Willie și nungii nu scot nici un sunet. Nici noi. *Ai fi mândru de noi, colonele. Ne perfecționăm pe zi ce trece.*

După ce terminăm de săpat toată încăperea, nu ne mai obosim să luăm și baloții.

Nici măcar nu-i îngropăm pe cei doi bărbați pe care i-am ucis.

Asta nu e treaba Beretelor Verzi, Mary.

Când am adunat o mie de saci — o jumătate de vagon de marfa, cum bine a remarcat Willie — plus un supliment de cincizeci și trei, pentru mai multă siguranță, am mutat totul cam cinci sute de metri mai încolo, în pâcul de copaci. Abia am reușit să terminăm înainte de sosirea următoarei patrule. Am stat liniștiți până la plecarea lor, apoi ne-am hrănit cu rațiile rusești. Am atârnat foile de cort de copaci și, după lăsarea întunericului, am adormit.

— Doamne, Dumnezeule, murmura întruna Willie. Dacă ăia și-ar fi aprins focul *ceva* mai spre fondul peșterii, locotenente...

Nu-ți trebuia vreun talent anume ca să înțelegi ce vroia să spună.

— De fapt, nu *explodează*, Mary, adăugă el, dar arde al dracului de repede.

Cu puțin înainte să se crape de ziuă, căpitanul a scos teancul de lovele nord-vietnameze și i le-a dat lui Son Chem. Însoțit de alți șase nungi, Son Chem a plecat să ne cumpere ponei de la Muong Tip, localitate aflată la douăzeci de kilometri spre sud. Agenții CAS din Laos (conduși de știți dumneavoastră cine) au indicat Muong Tip drept cea mai bună variantă, pentru că: (1) acolo se găseau ponei — din cei mai înalți, thailandezi; (2) thailandezii albi care locuiau acolo erau izolați — n-aveau cu cine să trăcănească prea curând despre o asemenea întâmplare; (3) chiar dacă ar fi trăncănit, Muong Tip se afla la sud-vest, direcția din care se presupunea că trebuie să vină echipa noastră agricolă.

— Vreți să luați opiul? I-a întrebat Steve pe Son Chem. Bach a tradus. Căpetenia nungilor a spus ceva și a clătinat din cap.

— Cică e opiu *Kha*, a spus Bach. Strigoi foarte răi, zice. Nungii care au rămas cu noi au început să curețe sacii cu niște periute scoase din cufere. Dacă vreunul era rupt, îl coseau. Dacă nu puteau să-l coasă, îl înlocuiau cu altul nou — luat tot din cufere. Când sacii au fost gata, au imprimat pe ei cuvintele vietnameze pentru „Orez special — Proprietate a guvernului de la Hanoi” sau, mă rog, ce-o fi înseninând *Nong Nhiep Lua Tân Nhung*. Făceau treaba asta cu niște truse mici meșterite de cineva de la Vientiane special pentru noi, aplicând înscrisul de câte două ori pe fiecare sac. Nu prea își făceau scrupule în privința esteticului.

M-am oferit să-i ajut, dar ei s-au holbat la mine, fără să spună nimic, așa că am plecat de-acolo.

M-am întins pe hamacul meu improvizat, în frunziș, în ploaie și m-am gândit:

Ești îngrijorat din pricina noastră, colonele?

Te întrebi cum ne descurcăm?

Tare-aș vrea să fii, i-am spus eu. Exact ca într-o carte poștală.

Tare-aș vrea să fii și tu aici.

Capitolul 36

Subofițer de rangul 2 Leroy Culver, 224632690,

U.S.S. (United States Ship — Navă a Statelor Unite) Forrestal,

Yankee Station, Banda 1, transcriere

O să râdeți, dar ăsta-i adevărul. În iulie anul trecut mă aflam pe nava *America*. Tocmai făceam întreținerea unui aparat foto de la un avion de recunoaștere — un OV10 cu cupolă de reperare. La un moment dat, pe nepusă-masă, văd că se apropie în goană niște gagii în cămăși roșii — așa sunt echipați ăia de la artilerie. Se uită în urma lor, unde niște oameni strigă: „Eliberați puntea! Fugiți! Fugiți” Mă uit și eu într-acolo și văd un puști în cămașă roșie — n-avea nici o tresă de gradat — care stă cu o bombă de două sute cincizeci de chile în poală. Cum o fi ajuns el în faza aia, habar n-am. Nimeni nu știe. Întinde mâna după amorsă dar nu știu de ce nu poate să o prindă. Mă sor din ochi distanța de la mine până la cea mai apropiată pasarelă și mi-e foarte clar că dacă bomba explodează, m-am dus și eu o dată cu ea. Stau nemișcat... mă uit la puști și stau nemișcat.

Deodată, peste întreaga scenă se așterne o lumină albă ștersă, ca aia din *Cele zece porunci*. Acolo, lumina aia frumoasă cade peste Charlton Heston fiindcă tipu' e foarte pios — sau o chestie de felul ăsta. Brusc, lucrurile îmi scapă de sub control. Știu că pare caraghios. Ceva mă înșfacă în lumina asta splendidă și mă văd pe mine — multiplicat de o sută de ori — aliniat într-un șir ordonat de la locul unde mă aflu până la puștiul cu bomba. Timpul a încremenit în loc. Chestia care a pus stăpânire pe mine — ce-o fi fost, nu știu — mă împinge înainte și eu trec prin toate trupurile alea. Cu alte cuvinte, eu mă mișc de la locul meu spre băiatul ăla, trecând prin toate trupurile alea. Îmi zic: „Ce dracu' o mai fi și asta?” și „Ce-ai de gând să faci, Leroy?”

Cu timpul, uiți cum a fost *exact* — așa pățești mereu în chestii din astea — dar mi-aduc aminte că-mi spuneam în gând: „De bună seamă că așa vede Dumnezeu lucrurile. Așa trebuie că-i apare *Lui* fiecare clipă a vieții noastre.” Nu eram din ăia care se duc la biserică. Nici acum nu sunt. Nu vreau să spun că în ziua aia am devenit religios sau ceva de felul ăsta. Nu spun decât că preț de o secundă am simțit ceva uluitor și, cel puțin din punctul de vedere al oamenilor care au fost de față, am făcut ceva ce n-ar fi trebuit să pot face. Am ajuns la puști și am scos amorsa. M-am mișcat extraordinar de repede. După aia, oamenii au venit la mine și m-au întrebat: „Cum naiba ai ajuns acolo așa de repede, Culver? O și *auzeam* cum începe să bușească.” Unii au început să mă ocolească. Nu vroiau nici să stea de vorbă cu mine, se simțeau aiurea de tot.

Uneori mai visez despre asta, domnule maior. Când și când mi-aduc aminte cum era lumina aia și aș vrea s-o mai văd o dată, deși știu că n-o să mai am ocazia asta.

Îți luau plasa contra țăntarilor și-ți spuneau că trebuie s-o spele. Cu torturi de felul ăsta se ocupau. Nu te băteau. Știau că, dacă o fac, analgezicele produse de organismul tău începeau să funcționeze. După câteva lovituri nu mai simțeai decât apăsarea, atâta tot, așa că trebuiau să găsească alte modalități. Fără plasă, nu puteai dormi. Era un coșmar. Te trezeai și te-ntrebai ce-o fi chestia asta neagră de lângă fața ta. Era propria ta mână, pe care mișunau țăntarii. Un timp, fața ți se umfla atât de tare încât nu puteai să mănânci decât dacă te ajuta cineva. Vreau să spun că nu mai vedeai deloc. Îți luau plasa de țăntari, spunându-ți că o fac „din rațiuni umanitare” — „o plasă murdară e purtătoare de boli” și alte gogoși din astea — și așa obțineau mai mult de la tine decât dacă te-ar fi bătut.

Nu cred că am semnat ceva ce n-ar fi trebuit să semnez. În tot cazul, te străduiai să-i faci să transpire cât mai mult pentru asta. Tocmai când credeau c-ai să semnezi, le ziceai: „Nu, formularea nu e tocmai corectă. Nu vă faceți griji, am să semnez, dar vreau să fiu sigur că sunt alese *exact* cuvintele care trebuie.” Plecau să schimbe cuvintele și veneau iar. Așa că lungeai treaba asta cât puteai. Dacă se prindeau de șmecherie — dacă o făceai de prea multe ori sau cereai niște modificări aiurea — se înfuriau și te băgau la carceră sau îi lăsau pe gardieni să te bată ori să-ți ia plasa de țăntari. Trebuia să fii atent. Dacă puteai să semnezi ceva — să-i ajuți într-o măsură cât de mică — fără să le faci necazuri celorlalți prizonieri sau țării tale, îți luai inima-n dinți și semnai, fiindcă așa-i lăsa să creadă că erai sincer. În felul ăsta aveai mai multă influență asupra lor. La fel, dacă puteai să aiurești cuvintele în așa hal încât să nu mai aibă nici o noimă, ie simțeai îndreptățit să semnezi. Dacă le puteai da informații depășite sau atât de generale încât nu le erau de nici un folos, n-aveai decât să semnezi. Le ofereai lucruri lipsite de importanță numai ca să te lase în pace — ca să nu trădezi din greșeală ceva important, dacă se hotărau să aplice metode de convingere mai aspre.

Dacă nu erau supărați pe tine, îți spuneau: „Demonstrează-ne că-ți recunoști erorile, că ai înțeles că ai procedat incorect și o să te lăsăm să pleci acasă.” Dacă *erau* supărați, spuneau: „Putem să te ținem aici o veșnicie, căpitane. Avem aici ofițeri francezi —știi asta, căpitane?” Numai așa ceva nu-ți trebuia să auzi. Era cel mai înspăimântător lucru posibil: că s-ar putea să existe prizonieri care să fi stat acolo de-atâta timp. Și știi că, dacă reușeau să te sperie, exista riscul să-ți smulgă ceva important prin constrângere.

Mi-amintesc că de multe ori am fost atât de bolnav, deliram efectiv, încât aș fi semnat orice dacă nu era cineva care să mă împiedice. De fiecare dată când ajungeam în starea aia, apărea un tip care mă oprea. Despre asta vroiam să vă povestesc.

Când eram gata să semnez orice îmi puneau în față și-mi ziceam: „Hai, Robert, semnează. Dup-aia or să te lase în pace”, îl vedeam pe individul ăsta într-un colț al încăperii. Era un american. Nu făcea decât să stea acolo și să se uite la mine. Așa că nu semnam. Prezența lui acolo mă împiedica să semnez.

La început, n-am știut cine era. De fiecare dată când mi se făcea rău, mă duceau în camera aia și-l vedeam stând într-un colț. Era îmbrăcat cu aceleași haine de pușcăriaș pe care le purtam cu toții și nu pricepeam de ce se afla el acolo — de ce-l lăsau pe americanul ăla să

stea în colțul încăperii când se vedea clar ce influență avea.

Din câte țin minte, s-a întâmplat de trei sau patru ori. Ori de câte ori mă îmbolnăveam. O dată am pus chiar mâna pe stilou —eram hotărât să semnez chiar și cu el de față — și când m-am uitat într-acolo am văzut cum efectiv clatină din cap. Îl *lăsau* să clatine din cap către mine. După asta, n-am mai semnat. Și n-am facut-o din simplul motiv că el clătina din cap.

Am aflat cine era abia după ce am fost eliberat. Se numea William Schorr. Fusesse capturat în 1964, cred că era unul dintre primii prizonieri de război. Făcea parte din infanteria marină, era de la contrainformații, un consilier militar. Știa franceza, germana, vietnameza și rusa — o mulțime de limbi. Un adevărat intelectual. Absolvise la Annapolis și provenea dintr-o familie bună. Chestii de felul ăsta. Totodată era foarte priceput în relațiile cu vietnamezii și cu yarzii — tipul de om despre care bagi mâna în foc că o să câștige toate bătăliile din aria sa de operațiuni. Când în sfârșit a fost prins de către Viet-Cong, se afla în munți împreună cu alți doi consilieri. Viet-congii l-au executat pe cel care era rănit, dar i-au lăsat în viață pe Schorr și pe celălalt. Doi ani la rând i-a jucat pe degete. Era atât de deștept încât i-a făcut pe cei din NVA să-i scrie mesaje codificate pe care i le dădeau la semnat — mesaje către familia lui, către comandantul lui — și după aia ei le expediau închipuindu-și că-l făcuseră să semneze niscai materiale de propagandă. Habar n-aveau că el cunoștea toate acele limbaje și că în felul ăsta trimitea coduri prestabilite. Când au aflat, bineînțeles, l-au ucis. Pur și simplu. L-au ucis în 1966.

În orice caz, așa mi s-a spus. Când l-am descris pe omul ăsta celor care mă interogau după ce-am scăpat de acolo, ăia s-au ridicat și au plecat. A doua zi de dimineață l-au adus pe un alt tip care fusesse și el de curând eliberat. Era cel capturat împreună cu Schorr. Am descris tatuajul de pe antebrațul tipului, cicatricea de sub ochi și cred că și alte două chestii și omul din fața mea a zis: „Da, dom'le, ăsta-i Bill”.

Chiar în aceeași încăpere obișnuia să-și bată joc de ei, mi-a spus tipul. Schorr era pe jumătate german — tatăl lui era neamț — și, cu o săptămână înainte de uciderea lui l-au pus să semneze o scrisoare către președintele Statelor Unite, în care își mărturisea crimele comise împotriva poporului nord-vietnamez. El le-a spus desigur, cu multă plăcere, numai că scrisoarea trebuia să fie în germană, fiindcă taică-său era neamț, că era vorba de o chestiune de mândrie germană. ăsta era un lucru pe care cei din NVA îl puteau pricepe, fiindcă noțiunea de „prestigiu” nu le era străină. Ei știau ce înseamnă mândria iar el *știa* că ei știau. Le-a spus cum trebuia să sune scrisoarea și primul lucru pe care l-au făcut a fost să aducă un profesor de la Universitatea din Hanoi ca să le traducă toată acea vorbărie nemțească. Vroiau să evite o nouă șmecherie dar țineau să obțină scrisoarea aia de la el, înainte de a-l omorî. Scrisoarea a părut să fie în regulă așa că s-au apucat și au trimis-o.

S-a dovedit că era plină de expresii argotice — din cele folosite de puștimea din München: cuvinte cu dublă semnificație, chestii de felul ăsta — și că de fapt toată scrisoarea nu spunea decât un singur lucru: „Tu-le muma-n cur”. O spunea în vreo zece feluri diferite. La prima vedere semăna foarte mult cu o confesiune, dar în argoul münchenez repeta mereu "tu-le muma-n cur". Presa s-a distrat mult pe chestia asta. Bineînțeles, nord-vietnamezii n-au tras nici un folos propagandistic de pe urma ei.

Mi-au spus că a murit în 1966.

Eu m-am aflat acolo din ianuarie '69 până în mai 71, domnule

maior; iar el s-a aflat în aceeași încăpere cu mine de trei sau patru ori. Vă jur.

Nu, nu știu dacă l-a mai văzut și altcineva.

Capitolul 37

Au găsit cincisprezece ponei în primul sat, douăzeci și doi în al doilea și douzeci și trei în al treilea și mai-mai să nu le ajungă banii. Thaiandezii albi aveau darul de a-i recunoaște pe fraieri de la o poștă, așa că, pentru ultimii opt cai, nungii au fost nevoiți să se lase ușurați de revolverele Makarov și de o carabină SKS (bine c-au fost numai arme sovietice!) După cum a remarcat cineva, ar fi trebuit să ia la ei și opiul.

Aducerea poneilor de la șoseaua 4I-B — care se bifurca la extremitatea sudică a văii Dien și pe care nungii trebuiau s-o traverseze în drumul lor dinspre teritoriul thailandezilor albi către sud-est — până la peșteri a fost un adevărat chin. Locul cu pricina fiind la teren deschis și trebuind să acționeze în plină zi, nungii au fost nevoiți să împartă poneii în grupuri mici, mânădu-i peste drum ca pe puii de găină. O *pereche* de ponei cu gâtul lung mai poți să ascunzi — dacă nu sunt în călduri — dar o herghelie de șaiszeci de animale pune la grea încercare și bunăvoința lui Buddha. De la Bach am aflat că numai traversarea drumului a durat până la căderea nopții.

La a treia și la a patra trecere au avut vizitatori — două familii de thailandezi negri, care au trecut la un interval de o oră. Dar poneii arătau a fi de prin părțile locului, nungii aveau AK-uri —oțel de la tovarășii din câmpie — și traversarea părea destul de firească. Tatăl primei *pantai* a vrut să cumpere patru ponei. Un frate din cea de-a doua familie vroia și el o pușcă. So Chem i-a spus în vietnameză: „Nici o șansă, tovarășe frate. Proprietate a Hanoiului.”

Tot o chestie norocoasă a fost și faptul că ambele familii călătoreau spre vest, intrând în Laos. Asta ne mai lipsea, o familie care să meargă spre nord, în susul văii, unde puteau sta de vorbă cu verii lor thailandezi sau, și mai rău, cu vreo patrulă cu chef de vorbă de la garnizoană. Și nu era exclus ca, în cazul în care condițiile atmosferice ar fi fost prielnice, comandantul garnizoanei să se hotărască să sune le Hanoi pentru o verificare. O poveste de acoperire e foarte bună, băieți, cu condiția să nu fie deconspirată înainte de ajungerea la locul faptei.

Când primul grup de ponei a ajuns la noi, cei doi nungi care-i mânau semănau leit cu Don Quijote și Sancho Pânza, cum stăteau cocoțați pe spinările încovoiate ale călușilor, AK-urile ținând loc de sulite. Încercăi să ți-l închipui pe Genghis Han pe niște animale ca alea — se spune că așa ceva călărea — și-ți venea greu să nu râzi.

Ploua când am început să-i încercăm. Operațiunea avea să dureze toată noaptea.

Cheutorile sacilor erau excelente. Funia de cânepă cumpărată de nungi era excelentă. Poneii însă ne-au creat probleme, fiindcă nechezau și tropăiau, dând de înțelese foarte limpede că nu le plăcea să fie pipăiți pe întuneric în felul acesta.

Mă tot gândeam că era o nebunie să aștepti într-un pâlț de copaci, împreună cu șaiszeci de cai pitici, care ard de nerăbdare să scoată un nechezat. *Dacă dă cineva peste noi înainte să se lumineze de ziuă, Willie? De ce nu pornim la drum imediat, să terminăm odată cu bâlciul ăsta?*

— Gândește ca un *rus*, locotenente, mi-a șoptit el. Nu-i așa că, dacă

ai fi *rus*, nu te-ai încurca cu drumurile astea pe timp de noapte?

— Păi da, numai zăbăucii din comandourile americane ar fi în stare de așa ceva, nu? am spus eu.

Când a dat prima geană de lumină, am avut în fața ochilor o scenă incredibilă. Toată lumea tremura, udă până la piele și cu uniforme pline de noroi. Șaizeci de ponei, cu capetele lăsate în jos, împovărați cu saci îmbibați cu apă. „Prefă-te bolnav”, îi spune Willie lui Cooper și, incredibil, caporalul se descurcă de minune. Se lasă moale pe spinarea poneiului — e singurul care merge călare — și, într-adevăr, arată ca un rusnac foarte ud și foarte bolnav. Să i se fi tras de la apă, *Trung uy!* Ori poate de la ceva mai rău? Să nu cumva să vă apropiați de el, *Trung uy*, să nu vă molipsiți. *Vedeți*, i se face și mai rău acum. Stă moale ca o cârpă pe calul ăla. Și muierea aia — cea care ține lesa, *Trung uy* — are lângă ea câinele ăla ucigaș pentru cazul când vreunuia dintre localnici i s-ar năzări să ciupească de fund o sovietică. Toți ăștia — rușii, cărăușii și paznicii lor *nungi*, interpretul lor nord-vietnamez — alcătuiesc un grup cu care e bine să nu te-ncurci deloc. Sunt uzi până la piele, tremură de frig, e vai de capul lor și *habar n-ai* ce sunt în stare să facă. În zilele astea, Moscova și Hanoiul trag la vâsle în aceeași barcă, *Trung uy*, și n-ar fi deloc prudent să zgâlțâiți barca.

Cu puțin noroc, asta era impresia pe care trebuia s-o creem.

Am ajuns la șosea fără să ne întâlnim cu nimeni, am tras aer în piept și am rămas acolo preț de un minut. În sfârșit eram ceea ce se presupunea că suntem: niște experți ruși în cultura orezului, care băteau drumurile de vreme uscată din nord-vest pe o vreme *foarte* umedă, fiindcă așa impuneau prețioasele semințe. Acum puteam fi *văzuți*. Chiar *vroiam* să fim văzuți. În felul ăsta ar fi fost mai simplu. Pe șosea, uzi learcă și convingători. Fără să mai fim nevoiți să ne furișăm pe întuneric.

Zău că semăna cu una din piesele jucate în liceu, domnule maior.

După ce am intrat în vale, îmi amintesc că am ținut-o pe teren înalt. Intrarea în vale era *tot timpul* mlăștinoasă, dar musonii pe care prietenii noștri de la Vientiane îi aranjaseră pentru noi anul ăsta o inundaseră în întregime. Numai ca să pătrundem acolo ne-a luat un timp dublu față de cel normal. Podurile de peste Nam Youm erau inundate și ele, astfel că am umblat două ore până am găsit unul posibil de trecut.

Chestia a avut totuși și părți bune. Apele râului erau atât de umflate încât puteam să călătorim pe lângă liziera pădurii fără să batem la ochi, fără să mergem niciodată pe firul principal al văii. În felul ăsta puteam parcurge aproape toată distanța până la garnizoană.

Asta a fost una din părțile bune, fără să fie singura...

Vreme îndelungată n-am întâlnit pe nimeni. Satele păreau părăsite, apa clipocind printre stâlpii de lemn pe care erau înălțate casele. Îmi amintesc cum mă gândeam cât de înceti și de răbădători erau poneii noștri, trecând prin noroi, prin apă, peste podurile inundate, în acel potop inimaginabil.

Mi-l amintesc pe Willie, pășind alături de poneiul care-i căra stația radio și înjurând în limba care-i venea pe moment la îndemână.

Mi-l amintesc pe Bach. Îmi amintesc cum mergeam și discutam cu el prin ploaie, simțindu-mă în siguranță.

Mi-l amintesc pe Bach spunând:

— Știi, locotenente, ce înțeles dăm noi cuvântului „sincer”?

I-am răspuns că nu, nu știu.

— Pentru noi un om este „sincer” atunci când își dedică viața lucrurilor în care crede, când fiecare acțiune a sa e conformă cu convingerile lui, indiferent dacă ucide sau dă dovadă de milă, dacă luptă sau se predă. Pentru vietnamezi, locotenente, chiar și pentru cei pe care i-a ucis, Ho Și Min a fost omul „cel mai sincer”, înțelegi ce înseamnă asta?

Am dat din cap aprobativ, dar nu înțelegeam.

— Știi, locotenente, ce ne-ați făcut voi, europenii? De la francezii voștri am învățat să dorim libertatea. Tinerii noștri cei mai străluciți s-au dus la Paris, la Londra și în multe alte locuri. Acolo i-au descoperit pe filozofii voștri politici. După care au revenit în țara lor, aflată încă sub dominație franceză. N-au mai putut să suporte. Unul dintre ei a fost Ho Și Min. În 1945 ați fi putut să-l aveți la degetul mic, și nu v-ar fi costat decât ceya armament și binecuvântarea publică a ideii unui Vietnam liber. În definitiv, voi l-ați readus la viață după malarie, în junglele din Tonkin, nu? Nu v-a ajutat împotriva japonezilor când i-ați cerut-o? Dar francezii erau europeni și ei — la fel ca voi. Erau colonialiști. Cu asta nu erați de acord, dar până la urmă a fost un păcat mai puțin important decât forma ochilor lor sau a ochilor noștri. Cine știe, locotenente, ce s-ar fi întâmplat dacă l-ați fi ajutat pe Ho mai devreme, dacă atunci l-ați fi ținut departe de Moscova? Dacă l-ați fi ajutat să fie doar un pic mai „vietnamez” și mai puțin „comunist”. *Sau* înainte de asta, dacă i-ați fi ajutat țara să-și câștige libertatea înainte chiar ca el să se fi născut... Lucrul cel mai trist pentru mine, locotenent Damico, e că și acum luptați împotriva unui popor pe care, într-un alt univers, ați fi putut să-l iubiți. Nu mă refer la cei mai cruzi și mai demenți dintre Viet-congi, ci la cei ce alcătuiesc cu adevărat trupul și sufletul Sudului: cei mai buni dintre membrii Frontului Național de Eliberare, cei mai bravi dintre naționaliștii celei de-a „treia forțe”, adevărații patrioți ai Vietnamului liber... chiar dacă nu vă veți da seama de asta. Nu veți înțelege că luptați împotriva propriilor voastre legende. *Pădurenii*, cu puștile lor cu cremene, și teribilele *Tunici roșii* (soldații britanici în timpul Revoluției Americane), care nu vor să le redea libertatea. Voi sunteți acum Tunicile roșii și de aceea nu veți învinge niciodată.

Bach și-a dres glasul și a continuat:

— Dintotdeauna au existat în țara mea patrioți din „forța a treia”, locotenente — în Nord și în Sud. Când Ho Și Min a început lupta, erau nu mai puțin de treizeci și șapte de grupuri. Niște oameni minunați: blânzi, romantici, naționaliști și, ca toți oamenii de teapa lor, naivi. Francezii i-au omorât. Ho Și Min i-a omorât. Diem i-a omorât și el. Nu sunt oameni care să supraviețuiască unor astfel de tulburări, locotenente. Nu puteau să-și imagineze de ce un om ca Ho, un *naționalist* chiar dacă era comunist, ar vrea să-i lichideze. În definitiv, și ei erau „comuniști”, nu? Doreau reforma agricolă. La fel ca și Ho, doreau un Vietnam liber pentru vietnamezi. De ce să vrea el să-i ucidă? N-au înțeles niciodată că un „comunism” care pune pe planul doi propria patrie nu poate fi cu adevărat vietnamez. Sau că o idee — oricât de frumoasă ar putea să pară — trebuie întotdeauna să se muleze după inima oamenilor care o urmează... Propria noastră tragedie, locotenente, e îndoită. America nu va învinge pentru că, conform propriilor idealuri, luptă cu ea însăși. Dar nici trupul și sufletul Sudului — de care veți fi înfrânți — nu vor învinge. Ei vor înfrânge America în folosul Nordului, care, în ciuda promisiunilor sale — *fiindcă într-adevăr suntem două popoare* — nu va lăsa niciodată

Sudul să se bucure de ceea ce a câștigat. În noua ordine, Sudul nu va avea nici un fel de poziție. Nordul va administra Sudul, așa cum odinioară mandarinii administrau Tonkinul, Cochinchina și Annamul. Undeva, într-un alt univers, locotenente, eu cred că voi luptați alături de cei mai raționali și mai iubitori dintre *Mat Tran Den foc Giai Phong Mien Nam*. Luptați alături de cei mai bravi dintre naționaliștii din „forța a treia”. Luptați împreună cu noi împotriva tuturor străinilor care au încercat vreodată să pătrundă în țara noastră. În universul acela, locotenente, voi învingeți pentru că în acea lume visul vostru e același cu al nostru.

Îmi amintesc că nu am răspuns. Am așteptat și l-am auzit spunând:

— Ai citit vreodată Declarația de Independență a lui Ho Și Min, locotenente? Începe așa: „Toți oamenii se nasc egali. Ei sunt înzestrați de către creatorul lor cu niște drepturi inalienabile...” Ciudat, nu? Cred că acum știi de ce m-am alăturat vouă. Știi acum de ce această misiune va fi „sinceră”, chiar dacă vom muri în încercarea noastră.

Întreb. Îi pun întrebarea pe care vroiam de mult să i-o pun.

— Spune-mi, locotenente, e-adevărat că ești însurat și ai un copil?

— Da.

— Și copilul tău are ochii soției tale?

— Da, locotenente. Dar de ce întrebi?

Nu e prost. O vreme mergem în tăcere și deodată spune:

— M-ai visat?

— Da, te-am visat...

Ea stă întinsă cu el pe malul râului. Iau masa la iarbă verde, pho și orez. El o iubește pentru frumusețea ei, pentru lucruri pe care nici o fotografie n-ar putea să le arate vreodată. Copilul se rostogolește pe pătură și scoate un țipăt. Are ochii mamei ei. Când fetița va crește mare, îi va spune oare tatăl ei povestea lui Kim Van Kieu, minunatele versuri cu rimă despre tânăra femeie care făcându-și datoria își va fi împlinit obligațiile pe pământ? Îi va povesti despre fata din America — pe un drum, prin ploaie? Care visa despre moartea altora, dar uneori se înșela?

Va fi măcar lângă ea ca să-i spună astfel de lucruri?

— Și, în visul ăsta, eu mor? mă întreabă el.

— Nu, îi zic eu. La drept vorbind, e un vis minunat. În el apar un parc, un râu și un iaz, locotenente. Voi trei luați masa la iarbă verde. Râdeți, locotenente, iar copilul vostru se rostogolește pe pătură și se uită în sus, la tine. Nimeni nu moare. În visul ăsta nimeni nu moare.

— Înțeleg, spune el.

De ce l-a mai visat atunci? se întreabă el. Dacă nu are nici o legătură cu moartea, de ce l-a mai visat?

Poate eram obosită, vreau să-i spun. Poate că obosisem de-atâta moarte și am vrut să visez ceva frumos.

Îmi amintesc un sat ca o insulă, domnule maior. Oamenii se holbau la noi prin ploaie, din mijlocul potopului. Îmi amintesc de o familie de thailandezi negri... nu semănau deloc cu siamezii din *Eu și regele*. Purtau pantaloni și bluze groase de culoare neagră, coliere din argint și pălării conice. Primul lucru pe care-l observai pe fețele lor erau sprâncenele groase. Ploaia îi făcea să stea aduși de spate. Nu vroiau să cumpere nimic. Nu vroiau decât să meargă, să meargă mai departe prin ploaie. Mi-aduc aminte că mi-am spus în gând: *Sunt pe drum de multă, tare multă vreme, Mary.*

O să moară, Mary? O să moară pentru că ai avut visul ăla?

Îmi amintesc cum ne-a oprit o patrulă, la puțin timp după ce-am trecut de zona de parașutare Etienne — locul unde, dacă nu cumva Willie se înșela, legionarii francezi s-au năpustit urlând ca niște zeițe ale morții

către luptătorii Viet Minh, de zece ori mai numeroși decât ei.

O să moară alături de noi? O să moară pe malul râului, alături de noi?

Îmi amintesc că n-am fost îngrijorată atunci. Căpitanul se afla chiar în față. *Asculta. Ar fi știut. Steve era și el acolo. Ei or să știe ce gândesc soldații, Mary,* îmi amintesc că mă gândeam. *Or să-i omoare înainte ca ei să ne omoare pe noi.*

Îmi amintesc cât de ușor a fost să-i păcălim pe cei din patrulă. Trei bărbați tineri...rusa pe care o vorbeam, mutrele noastre acre... Bach susținând toată conversația. A fost exact ca într-o piesă de teatru jucată în liceu.

Au rămas cu noi tot drumul, bucuroși să-și însoțească musafirii ruși până la garnizoana aflată la câțiva kilometri spre nord.

Rânjeau cu gura pân'la urechi. Se simțeau mândri.

Sunt niște copii, îmi amintesc că am gândit.

Exact ca noi, a spus o voce.

Capitolul 38

Se lasă seara când ajungem la podul Bailey — podul Nac Tau, „podul victoriei din 1954” — și comandantul lor, un colonel, iese în întâmpinarea noastră urmat de toată suita lui. Sub norii întunecoși, par niște umbre în ploaie. Nici nu-ți vine să crezi că sunt *reali*.

Bineînțeles, omulețul ăsta e îngrijorat. Nu pricepe ce s-a întâmplat. Bucuros că i s-a oferit prilejul, șeful patrului încearcă să-i explice, iar comandantul încuviințează din cap. Dar se gândește: *De ce nu mi s-a spus? De ce nu m-a anunțat Ministerul Agriculturii?*

Or să vrea să rămână peste noapte la noi... poate mai multe nopți, continuă el monologul interior. *Sunt plini de noroi, din cap până-n picioare. Sunt într-o stare mizerabilă. Sunt ruși și nu înțeleg țara asta.*

Noi dăm din cap aprobativ, dar nu zâmbim. Ne holbăm. Îl lăsăm pe Bach să susțină conversația.

Ai dreptate, colonele. Suntem uzi, suntem într-o stare jalnică și o să rămânem peste noapte la voi. Avem șaiszeci de ponei, o mie de saci cu orez și două săptămâni ca să ducem la bun sfârșit sarcina incredințată. De la șoseaua 4I-B până la Râul Negru și de-acolo până la Hoa Binh. Toate văile alea muntoase cu minoritățile lor etnice și cu orezul lor pentru „regiuni puțin adânci spre intermediare, cu regim pluviometric bogat”. O să-ți lăsăm chiar doi-trei saci cu orez *adevărat* — pe care am fost atât de isteți încât să-l cărăm cu noi de la Vientiane. Nu putem zăbovi pe-aici ca să ți-l și plantăm. Ca să te lămurim, colonele, valea dumitale e prea inundată ca să putem lucra în ea. Dacă Hanoiul a neglijat să te anunțe că venim, asta e vina Hanoiului, iar noi știm că n-ai să te plângi. Ai să faci ceea ce-ți sugerează interpretul nostru: o să ne lași pe noi, rușii cei uzi și plini de noroi, să înaintăm reclamația la întoarcere. Dacă te porți cum se cuvine, n-o să avem nimic de reclamat la adresa *dumitale*. Firește, o să te scuzi față de noi pentru omisiunea Hanoiului, invocând condițiile atmosferice vitrege. Ne vei spune că Hanoiul a făcut tot ce-a putut, că s-a străduit din răzputeri. Vei fi cea mai bună gazdă cu putință, așa încât atunci când ne vom plânge la Hanoi să nu avem nimic de reclamat în ceea ce te privește.

Femeia are gradul de căpitan (îți spune Bach). E soția unui ofițer de la Comisariatul Agriculturii și, prin această însărcinare, este pedepsită din pricina unor imprudențe romantice de cea mai ordinară factură. Deși soțul ei e supărat, trebuie să aibă grijă să nu-și piardă și mai mult

prestigiul. Așa încât i-a pus la dispoziție un câine pentru „protecție” — sub pretextul că ar avea nevoie de protecție într-o țară „înapoiată” ca a noastră. Da, tovarășe colonel, într-o țară ca a noastră, în care câinii sunt *mâncați*, unde oamenii înșiși nu au ce mânca, iar câinii nu pot fi răsfățați precum copiii. Tovarășe colonel, nu știu dacă acest lucru poate fi considerat o insultă din partea Moscovei. N-aș putea să spun. Totuși, faptele sunt fapte: câinele cântărește patruzeci și cinci de kilograme și poate sfâșia cu colții beregata unui om.

Cu alte cuvinte, tovarășe colonel, ca atâția alți ruși pe care i-ați cunoscut, oamenii ăștia nu prea au încredere în noi. Soțul femeii n-are încredere în noi nici măcar în privința soției sale infidele.

Ar trebui să-i tratăm reținând în minte acest aspect, tovarășe colonel.

Rușii mi-au cerut să vă solicit niște camioane, tovarășe colonel, iar eu le-am spus că este imposibil. Le-am explicat că, fără doar și poate, garnizoana le-ar pune la dispoziție, dar camioanele ar fi inutile pe un noroi ca ăsta. Nu le-am spus că e foarte probabil să nu existe nici un camion disponibil. M-au muștră pe *mine*, tovarășe colonel, pentru eroarea Hanoiului. Ceea ce nu mă surprinde. O țin una și bună, că n-au ce să caute pe teren pe o vreme ca asta. Am făcut și eu ce-am putut. Le-am explicat că republica noastră democratică n-avea cum să prevadă un asemenea anotimp — cele mai abundente ploi musonice din ultimii douăzeci și șapte de ani — și că, bineînțeles, dacă Hanoiul ar fi putut să-l prognozeze, ar fi insistat cu siguranță pentru anularea acestei deplasări. Am subliniat politicos că și eu suport alături de ei aceste vicisitudini și că ar trebui să vadă în asta o dovadă a bunei credințe a Hanoiului.

Totodată, le-am reamintit importanța orezului adus de ei, a indicațiilor pe care trebuie să le dea minorităților rurale și conaționalilor vietnamezi strămutați aici în privința plantării, îngrijirii și recoltării acestui orez special pentru climă umedă, accentuând deosebita importanță a unui astfel de experiment pentru o tânără națiune revoluționară ca a noastră.

Le-am spus, de asemenea, cât de dornic veți fi, în calitate de comandant al acestei garnizoane, să compensați aceste neplăceri, în măsura posibilităților. Oferindu-le o cazarmă uscată pentru noapte și medicamentele pe care le aveți la îndemână, pentru un membru al echipei lor, lovit de boală. Prin orice puteți face pentru ei în noaptea asta, în calitate de gazdă... cu excepția camioanelor, despre care le spun mereu că ar fi inutile pe o vreme ca asta.

Le-am mai zis că numai un om profund devotat mărețului nostru ideal socialist internațional ar fi dispus să înfrunte niște condiții ca acestea, an după an, într-o vale izolată, cu entuziasmul de care dați dumneavoastră dovadă, tovarășe colonel. Și, firește, având un asemenea om drept gazdă, fie și numai pentru o noapte, ar trebui să vadă cu alți ochi — mai favorabili — această călătorie și, de ce nu, pe cei de la Hanoi...

Deci, maior Bach, dumneata sugerezi să trimit o patrulă până la Son La, ca să-i anunțăm pe cei de-acolo că vin ăștia? Aș putea suna, firește, numai că liniile telefonice de suprafață nu funcționează iar recepția radio e în cel mai bun caz nesigură.

Nu, tovarășe colonel Tranh. Am să-i înștiințez pe oaspeții noștri ruși despre oferta dumitale, pe care însă am refuzat-o fiindcă cei de la Son La știu deja. Au fost contactați cu puțin înainte de plecarea noastră, tovarășe colonel. Am fost de față când s-a făcut asta. Regret că nu ați fost contactat și dumneavoastră. Sunt sigur că Hanoiul a *încercat*. Nu credeți c-ar fi posibil ca unul dintre transmisioniștii dumneavoastră, fiind

poate mai nou sau tânăr și lipsit de experiență...

Nu. Asta nu e cu puțință, tovarășe maior.

Desigur, tovarășe colonel. Mă întrebam și eu. În tot cazul, Son La știe despre venirea noastră.

Înțeleg. Voi trimite totuși o escortă împreună cu oaspeții noștri ruși mâine dimineață, când vor pleca.

Ara să transmit și această ofertă, tovarășe colonel, dar nu e necesar. De fapt, am impresia că ei ar prefera...

Mi se pare, maior Bach. că sunt mai îndreptățit să decid ce este și ce nu este „necesar”. În fond, sunt gazda lor. Nu vreau ca ei — sau alții care ar auzi despre popasul lor în această vale — să aibă sentimentul că i-am lăsat de izbeliște, în voia ploii...

Am înțeles, tovarășe colonel. Sunt sigur că și ei vor înțelege.

Îmi amintesc că m-am gândit la Bucannon, la cât de mult ar fi vrut să înregistreze totul: fiecare șoaptă, fiecare minciună, fiecare pas făcut în ploaie și noroi. Cât de trist ar fi el să n-o poată face. Cum s-ar gândi el în tristețea lui: *Din fiecare respirație, din fiecare bătaie a inimilor lor se pot trage învățăminte.* Știam că la asta s-ar fi gândit.

Tare-aș vrea să fii aici, îi spun eu din nou.

Aș vrea să fii aici să simți totul.

Îmi amintesc că m-am gândit — poate chiar am visat — că în ochii lor lucrurile stăteau așa:

I-am cazat pe ruși și pe nungi în dormitoare separate. Le-am repartizat cinci șoproane metalice pentru poneii lor, pe care i-au păzit noaptea ca pe opiu.

Pentru rusoaică am amenajat un compartiment separat — o pătură neagră și groasă, atârnată pe un cadru din lemn, dincolo de care am pus un pat de campanie curat.

Pe interpret, fiind de-al nostru și maior pe deasupra, l-am invitat la noi în dormitor. A acceptat cu bunăvoință. Ne-a spus că rușii vor dori fără îndoială să fie singuri, fie și numai pentru a putea să ne înjure clima și țara.

Totodată i-am asigurat un compartiment separat și tânărului rus atât de bolnav și, prin intermediul maiorului, i-am dat niște sulfamidă. Maiorul ne-a spus că suferea de o boală contagioasă și nimeni nu a apucat să-l vadă la față.

Rusul cel solid și beteag la un braț și-a adus stația radio mare în dormitor și nu părea deloc mulțumit. Rusoaica l-a ajutat. Asta-i tot ce știm.

Dac-au încercat să-i trezească pe cei de la Hanoi sau din altă parte în noaptea aceea, n-am auzit. I-am urmărit un timp scurt cu echipamentul nostru, pe urmă am renunțat.

Nungii care-i însoțeau au păzit sacii de parcă semințele alea de orez ar fi fost de o valoare inestimabilă.

Lucru adevărat, desigur.

Camuflăm ferestrele, așa cum ar proceda niște ruși pentru care ideea de izolare a devenit o obsesie. Lăsăm aprins doar unul din cele trei becuri din tavan. Ne spunem chiar noapte bună, într-o limbă rusă cât mai corectă.

Îmi pipăi obiectul pe care mi l-au pus în braț. Tăietura e purpurie. Dacă o ating unde nu trebuie, *mă doare*. Cicatricea va deveni roz, apoi albă, îmi spun eu. O să doară când or să mi-o scoată?

Nu pricep de ce-ai făcut-o, colonele. De ce ne-ai lăsat să plecăm în călătoria asta fără nici o posibilitate pentru tine și ai tăi să știți, zi de zi, cum se desfășoară. Un stilou, un blocnotes, un magnetofon, un aparat fotografic — acele instrumente de învățat care-ți sunt atât de dragi — oricare dintre ele ți-ar fi făcut mai suportabile surzenia și orbirea, nu crezi? Oricare dintre ele ți-ar fi îngăduit să spui, stând acolo, la Vientiane: *Am să învăț din experiența asta. Am să învăț ceea ce poate fi învățat.*

Te cunosc grozav de bine, colonele. Știu de ce ai nevoie cel mai mult și cum suferi pentru lucrurile pe care le iubești.

Willie își ține stația între picioare. Murmură niște înjurături, singurele pe care le cunoaște în rusește, încercând să facă stația să stea drept. Aceasta se înclină din nou, el mai trage o înjurătură, iar eu mă ridic în sfârșit din pat.

Îngenunchez lângă el. Încep să vorbesc. Dar nu găsesc cuvintele rusești de care am nevoie.

Știu că transmitem, pentru că luminițele sunt aprinse. Le spunem celor de la Vientiane că suntem *aici*, că am reușit.

N-ar trebui să fie suficient, colonele. Mesajul ăsta n-ar trebui să fie suficient, prin el însuși.

Mă gândesc la plastic, la circuitele electronice și la vibrațiile care ne străbat trupurile în timp ce vorbim. Mă gândesc la relee, la amplificatoare, la toate acele lucruri descrise de Willie. Mă gândesc la o stație mare cât asta, la pielea care se vindecă peste micii tranzistori, la luminițele care rămân mereu aprinse.

Mă gândesc la ceea ce-i trebuie lui Bucannon.

N-ar trebui să vorbesc englezește, dar spun în șoaptă:

— Există vreo posibilitate ca asta — ating mica umflătură de pe brațul meu — să fie un microfon, Willie? E vreo posibilitate ca noi să transmitem — prin această stație — ceea ce preiau microfoanele astea mici?

Willie se uită țintă la mine. Văd în lumina ochilor lui stația, fiecare componentă minusculă a acesteia în timp ce el o demontează și o montează la loc. Văd fizica unui *repetor de impulsuri*, modul de lucru al unui releu audio, ce ți-ar trebui ca să construiești un emițător radio atât de mic. Văd cum îl construiește, cum îi dă viață și apoi îl dezassemblează, piesă cu piesă.

Gura lui se deschide. N-are să vorbească în rusește.

— Da, spune el. E posibil.

Nici unul dintre noi nu mai scoate vreun cuvânt.

Mă uit la brațul meu în întineric, încercând să mă gândesc la toate lucrurile pe care le-a auzit până acum. Stând pe podea, cu picioarele încrucișate, Willie se sucește, încercând să ajungă cu brațul teafăr la spate, acolo unde se află propriul lui microfon.

Îmi vine să-i zgâlțâi pe toți din paturile lor și să le strig: *E aici! El a fost aici tot timpul!*

Dar n-o fac.

În schimb, îi vorbesc englezește, îi șoptesc în mâneca bluzei: „Ticălosule! Ticălos nenorocit ce ești!”

Nu-mi amintesc cine a făcut de planton în noaptea aceea, domnule maior, sau cât de mult am dormit efectiv. Nu țin minte decât că am zăcut pe patul ăla, ținând AK-ul la piept și vorbind în șoaptă cu gura lipită de mânecă.

1.2. Definiție

Războiul neconvențional cuprinde următoarele domenii: războiul de gherilă, misiunile de evaziune și evadare și subversiunea împotriva unor state ostile (rezistența). Operațiunile războiului neconvențional se desfășoară în teritoriul inamic sau controlat de inamic, de către personal predominant indigen, de regulă sprijinit și dirijat în proporții variabile de către o sursă externă.

1.3. Delimitarea responsabilităților

1.3.1. Responsabilitatea pentru o anumită parte a acestor activități a fost delegată serviciului direct interesat. Războiul de gherilă intră în responsabilitatea Armatei Statelor Unite.

1.3.2. În anumite arii geografice specificate — denumite *zone operaționale pentru misiuni de gherilă* — Armata Statelor Unite este responsabilă pentru coordonarea tuturor celor trei domenii de activitate interdependente, în măsura în care afectează operațiunile de gherilă.

1.3.3. Atunci când este necesar, Armata Statelor Unite va

Comando PSI 291

colabora strâns cu agențiile de informații corespunzătoare.

Fotocopie, Transmisiune EGLO 03.11.1971 (transcriere).

Informații secrete pentru parola Little Boy Blue, Dosarele de comandament (Misiunea ARK), Operațiunea Urangutan, Tiger Cat, Vietnam

Pagina 1102, 03.11.1971, 12h58:53

Sunet (suprapus): *Foc de armă automată.*

Sunet (suprapus): *Căderea unui corp (?)*.

Vocea nr.1: „Dacă poți, fa-o, Mary!”

Vocea nr.2:(suprapusă): „Da, dacă poți, fa-o.”

Sunet (suprapus): *Continuă focul de armă automată.*

Sunet (suprapus): *Explozie (aer?).*

Sunet: *Explozie (apă?).*

Vocea nr.3: „Ne iubește, nu-i așa?”

Vocea nr. 1: „Bineînțeles că ne iubește.”

Vocea nr.2: (râzând) „Asta o știu....,”

Sunet (suprapus): *Focul de armă automată încetează.*

Sunet: *Căderea unui corp (?) un geamăt (Vocea nr.4?).*

Sunet: *Gâfâit (Vocea nr.3?).*

Vocea nr.4: „Nu-i așa, Willie, că-i frumos?”

Vocea nr.3: „Da, dar ce e?”

Sunet: *Focul de armă automată reîncepe.*

Vocea nr.3: „Așa e. Nu contează. Trebuie să facem ceva.”

Vocea nr.1 (suprapusă): „Trebuie să facem ceva.”

Vocea nr.2 (suprapusă): „Trebuie să facem ceva.”

Sunet: *Motoare (navă de patrulare?), apă.*

Sunet (suprapus): *Focul de armă automată slăbește.*

NB: *Nu s-au recepționat voci între 03.11.71 13h01:56 și 05.11.71 05h33:62*

Îmi amintesc că am visat. Nu luasem o pastilă, așa că am visat, despre râul către care ne îndreptam și despre cadavrele care zăceau acolo, în nămol. L-am visat și pe Bucannon, îmbrăcat în frumosul lui costum alb, stând în genunchi într-un cort. Urma să-l ajut. Nu aveau nici o noimă.

Am avut un vis cum n-am mai avut niciodată, despre un bărbat într-un scaun cu rotile, pe care nu l-am întâlnit niciodată dar nu știu de unde îl cunoșteam. Toată lumea îl cunoștea. În visul meu el a murit, dar nu de o moarte violentă. Pur și simplu a murit. Era bolnav, cu trupul slăbit. L-au auzit la radio — de-acolo îl cunoșteau — și pe urmă, într-o zi, a murit. Am făcut tot ce-am putut pentru el. Am încercat să-i vindec mușchii, membranele, nervii. L-am îngrijit. I-am povestit despre verișoara lui și despre ce credea ea despre el în acele momente. Am încercat să-l țin în viață fiindcă știam ce ar putea să însemne asta.

Dar a murit. Până la urmă a murit, la fel ca și ceilalți.

Când m-am trezit, am avut impresia că țipasem.

Dar nimeni nu se uita la mine. Nimeni nu a scos nici un cuvânt.

Bach încearcă să argumenteze. Comandantul insistă: rușii *vor avea* o escortă. Măcar atâta lucru poate să facă și el. *Să vă amintiți de asta*, ne spune el, *când veți ajunge la adăpost, la Hanoi.*

Când ajungem la cinci ore de mers de garnizoană — cinci ore de ploaie și noroi — unul din cei trei însoțitori tineri începe să se apropie de Cooper și știu — pur și simplu *știu* — cum are să se sfârșească.

Am învățat două săptămâni întregi despre Vietnam la cursul domnului Laidlaw. Îmi amintesc de asta pentru că s-a ținut în sala de clasă comună și așa ceva nu se uită niciodată. Îl interesa războiul mai mult decât pe toți ceilalți profesori. „Deci, e importantă istoria?” ne întreba el. Niciodată nu înțelegeam despre ce vorbea, dar era un bărbat chipeș și avea o voce frumoasă, așa că cel puțin fetele îl ascultau. „Să nu fi fost nimic în trecutul lor, spunea el cu o voce încărcată de dramatism, care să facă ceea ce noi numim *comunism* atractiv pentru ei? Să nu fi existat în trecutul lor un mariaj confucianist între religie și puterea politică... atât de asemănător cu statul marxist-leninist? Nu există acceptarea budistă a destinului personal în schema generală a lucrurilor? Să nu existe nimic în trecutul lor care să-i facă să simtă că *scopul*, după atât de multă răbdare, ar putea într-adevăr să justifice *orice* mijloace — chiar și cele oribile precum atrocitățile comise noaptea de Viet-congi asupra copiilor? Este posibil, domnișoară Damico, ca atunci când semeni un ogor cu colți de dragon să culegi întotdeauna ce ai semănat?”

„Ai putea să te gândești, domnișoară Damico, îmi spunea el, la un lucru pe care francezii l-au făcut în Indochina, în timpul dominației lor de o sută de ani, care să illustreze asta?”

Bineînțeles că habar n-aveam. Nimeni nu știa. Am auzit mai târziu că era „comunist”. Nu știam ce înseamnă asta. Tatăl meu nu mi-a spus decât că *ei nu cred în Dumnezeu*. Anul următor n-a mai venit să predea, ceea ce nu ne-a deranjat. Nu era un profesor prea bun. Dar îmi amintesc că mă gândeam: *Comunismul are cu siguranță un glas grozav.*

N-am să reușesc niciodată să justific faptele celor din Viet Cong, domnule maior. N-am să înțeleg niciodată modul de viață al unui cadru politic devotat cauzei — prizonier al unei idei, în stare să facă orice, absolut orice în numele ei. Dar uneori, domnule maior... uneori, noaptea,

În camera mea de aici, încep să văd lucrurile așa cum trebuie să le fi văzut și el. Văd un bărbat pe un ogor. Cineva — el sau alt bărbat de dinaintea lui — a semănat colții de dragon, iar el — bărbatul de pe câmp — trebuie acum să danseze împreună cu scheletele răsărite din acei colți. E ca în *A șaptea călătorie a lui Sindbad*, dar e mai rău, fiindcă nu se poate opri. Trebuie să danseze veșnic. Ar fi trebuit să știe asta înainte de a începe, dar n-a știut. Realmente n-a știut.

Îmi dau seama acum că Bach îmi spunea același lucru.

Și uite că asta n-o mai pricep, domnule maior.

Bach nu era *comunist*. N-avea cum să fie.

Dac-ar fi fost, nu l-ar mai fi trimis cu noi, nu?

Drumul e noroios. Pietrele și prundișul au fost duse de apă, iar bârnele „de stabilizare”, dacă au existat vreodată, au dispărut și ele. Dar poneii sunt fericiți. Preferă să calce în noroi decât pe niște bârne ca alea.

Pe marginea drumului se văd grămezi de pietriș pentru reparații, dar n-are cine să facă treaba asta.

Cu toată panta pe care ne deplasăm acum, apa noroioasă ne ajunge până la glezne. Poneii abia se mișcă. Câinele nici nu trage de lesă.

Tânărul soldat care ne însoțește — un copil — trece agale pe lângă mine, îndreptându-se către Cooper — înțeleg asta acum — către rusul bolnav călare pe ponei.

De ce?

E curios, Mary. Vrea doar să vadă fața rusului bolnav.

Văd o imagine...visez rapid un vis mic.

Băiatul ăla — soldatul vietnamez — zăcând într-o baltă de sânge.

Zace chiar pe drumul ăsta, într-o baltă de sânge.

N-am luat nici o pastilă, așa că *știu*.

O să se întâmple...

Trupul mutilat, fața ciopârțită în dungi ca de zebră. Brațele încrucișate la piept, țepene ca prinse într-o cămașă de forță. Degetele au încheieturile dislocate. Piepții tunicii sunt desfăcuți, pânțele e despicat iar mâțele-i stau aranjate ca niște litere în noroi.

O să se întâmple, dar nu din pricina noastră, îmi spun eu. *Nu se poate să fim noi de vină. O să se întâmple după ce-o să se despartă de noi... când n-o să mai fim prin preajmă. Astfel de întâmplări au loc tot timpul prin locurile astea, Mary.*

Căpitanul rămâne în urmă, schimbă o privire fugară cu Steve, care încuviințează din cap și încetinește și el pasul.

Bach privește brusc în jurul său — de parcă l-ar fi strigat cineva — și începe să vorbească cu ceilalți doi însoțitori, care acum sunt lângă el și nu întorc capetele nici o clipă.

Băiatul a ajuns aproape de Cooper când aud vocea familiară din peșteră:

I se pare... i se pare că pielea rusului bolnav e teribil de negricioasă. E curios. Vrea s-o vadă mai bine.

Știu, îi spun eu.

Căpitanul e la trei metri de el acum. Băiatul nici nu bagă de seamă. Cooper se apleacă înainte atât cât poate fără să cadă de pe căluț, iar Steve, aflat mai în față, tresare și el, de parcă l-ar fi strigat cineva. Pornește spre cei doi însoțitori care discută cu Bach și care încă nu și-au întors capetele.

Willie înțelege despre ce e vorba și îl însoțește.

Nungii se uită înainte, prefacându-se că nu văd nimic.

Se gândește la un soldat american negru pe care l-a văzut cândva

pe o stradă din Hanoi, în timp ce era arătat mulțimii adunate acolo, spune vocea, adresându-se tuturor de data asta.

În clipa în care căpitanul ajunge la băiat, Steve și Willie ajung la ceilalți doi însoțitori. Nungii privesc în altă parte.

Căpitanul spune ceva în rusește. Băiatul întoarce capul nedumerit. Căpitanul surâde și repetă vorbele, ajutându-se și cu gesturi: *Nu vrei să vii cu mine la interpretul nostru, tovarășe? Țin mult să-ți pun o întrebare... despre viața ta, despre garnizoană, despre cariera ta.*

Băiatul e iritat. Nu-i place să aibă un rus atât de aproape de el.

N-o să accepte, spune vocea. N-o să vină cu mine. De fapt, i se pare ciudat faptul că mă aflu aici...

Băiatul s-a întors cu spatele și vorbește cu Cooper, încercând să-l facă să întoarcă fața spre el. Cooper se prefacă că nu aude.

Pe neașteptate, câinele trage de lesa din mâna mea.

Se gândește, ne spune vocea, că ceva e în neregulă... că ne comportăm ciudat... că e ceva lipsit de logică în legătură cu rusul ăsta bolnav...

Cred că nu trebuie să-l omorâm, nu? Întreb eu, dar căpitanul deja s-a mișcat. Nu se aude nici măcar un pocnet — așa cum auzi prin filme. Nu se aude nici cel mai mic sunet în ploaie. Căpitanul îl îmbrățișează — așa se vede de la distanță — iar băiatul se prăbușește.

Mai în față, Steve și Willie acționează și ei. Nici unul nu folosește vreo armă. Steve atinge beregata victimei sale. Willie îl lovește pe celălalt soldat în punctul de joncțiune al maxilarului cu craniul. Nungii privesc înainte. Cooper și-a ridicat în sfârșit fața și se uită de asemenea înainte. Câinele scheaună. Poneii își văd de mersul lor prin ploaie.

— Dumnezeule, zice Willie, controlându-și capătul de oțel al brațului.

Ai avut dreptate, Mary, spune vocea. Visul e corect. Așa vor arăta cadavrele lor, aici, în noroi.

Două dintre cadavre încă mai sunt scuturate de spasme. Deși îmbibat cu apă, postavul uniformelor scoate prin frecare zgomote puternice. Cadavrul de lângă Steve scoate un sunet din gâtlee și rămâne complet nemișcat.

Steve și Willie își controlează uniforme, să nu fie pătate de sânge.

Căpitanul se întoarce către Bach:

— Spune-le mingilor că aceste cadavre trebuie mutilate, locotenente. Întreabă-i dacă știu vreo metodă *vung ti*, din cele folosite de cei din triburile Meo sau Tai.

Bach și Son Chem discută cu glas scăzut. Pe urmă Son Chem se duce să vorbească cu ai lui.

— Cunoscut stilul de execuție al thailandezilor, zice Bach, și ceremonialul laoțienilor. Mi-a zis că pot să facă o combinație.

— Excelent. Să treacă la fapte.

Patru dintre nungi primesc cuțite. Se apropie de cadavre. Unul dintre acestea încă mai tresaltă în noroi.

Nu trebuie să privesc, îmi spun eu și închid ochii.

Chiar și așa însă văd. În vis. Îi văd cum le descheie tunicile, le scot cămășile din pantaloni și le lasă pânțele arămii în ploaie. Văd cum cuțitele spintecă pielea, mâinile apucă de mațe și trag. Văd cuțitele apropiindu-se de fețe.

Aud un sunet și mă întorc. E Willie. Stă cu ochii holbați la cadavre.

— O, Doamne, Dumnezeule! spune el.

Știu ce înseamnă asta.

El vede și acum, Mary. Vede flăcările care le mistuie brațele și picioarele.

Și el a știut că au să moară, Mary.

Atât că n-a vrut să creadă.

Căpitanul n-a avut nevoie să *asculte* gândurile băiatului. Acum știu asta. N-a avut nevoie fiindcă putea să mă asculte pe mine. Îmi putea vedea visul, știind astfel ce avea să se întâmple.

Putea să-l asculte pe Willie, să vadă flăcările văzute de acesta și să afle și în felul acesta.

Oricum ar fi procedat, domnule maior, știa că vor muri.

— O să meargă? întreabă cineva.

— Sigur, zice Willie. Cadavre ca astea apar în fiecare lună. Băștinașii se supără pe soldați sau între ei și până la urmă cineva trebuie să plătească oalele sparte. Socotelile se încheie în fiecare noapte, prieteni. N-or să știe exact *de ce* au murit ăștia trei, dar e sigur că n-or să bănuiască nimic.

— Se întorceau la garnizoană, spune calm căpitanul, privind în gol, în ploaie. Ne-au lăsat la Muong Reo și au pornit înapoi dis-de-diminează. Noi le-am spus să plece. În afară de asta, nu mai știm absolut nimic.

— Corect.

Îndemnăm poneii să meargă cât mai repede, ca să ne îndepărtăm cât mai mult de cadavre.

Mă hotărâsc și vorbesc. Îmi lipesc gura de braț și îi spun lui Bucannon ce suntem pe cale să devenim, indiferent dacă el vrea sau nu asta. Îi spun despre visurile străinii pe care le au oamenii, despre copii care ucid, râzând și chicotind. Îi vorbesc despre monștrii pe care, din teamă, oamenii i-au trimis în lumea largă.

Da, spune el. *Da*, zice el și glasul abia i se deslușește în ploaie.

Capitolul 40

În ciuda ploii, copiii din satele triburilor Tai se țin după noi pe drum atât cât pot. Femeile sunt îmbrăcate în alb, dacă sunt thailandeze albe și în negru, dacă sunt thailandeze negre. Oricum ar fi îmbrăcate, sunt cele mai frumoase femei pe care le-am văzut vreodată și mă gândesc: *Cum e posibil... În noroiul și potopul ăsta de ploaie? Cum e posibil să fie atât de frumoase aici?*

Cu tot sângele lui de mongol, Yul Brynner nu s-ar da înapoi să se însoare cu ele. Soldații ar vrea să le scrie scrisori în fiecare zi și, după terminarea războiului, să le aducă acasă.

Pentru o clipă, mi se pare că mi-a venit ciclul — că tot stresul și toată tevatura asta mi l-au dat peste cap. Sau că e un cancer, că am să mor și că *de-aia* mi s-a dereglat ciclul.

Dar nu-i decât o durere de stomac. Probabil o ușoară senzație de greață de la rațiile de hrană rece rusești. O ușoară nervozitate, care aici ar fi întru totul justificată.

Ce fac ele în pustietatea asta, mă întreb, îmbrăcate în hainele alea albe, când încep să sângereze, lucru care se întâmplă în fiecare lună?

Un sat care se cheamă Ben Jai trimite o solie în întâmpinarea noastră. Șase bărbați cu brățări din argint, pantaloni și cămăși negre merg cu toții alături de noi, dându-ne de înțelese că ar vrea să ne oprim. Li ignoră pe nungi de parc-ar fi niște stafii. La câine se uită cu băgare de seamă iar la mine se uitarea la o ciudățenie și mai mare. Cu Bach însă stau de vorbă. În el au încredere. La urma-urmei, el le cunoaște limba. Le răspunde așa cum soldații NVA n-au făcut-o niciodată. Chiar și felul cum își ține corpul le spune că el e altfel — că e diferit de militarii NVA pe

care îi cunosc ei. Băştinaşii îi spun că ar vrea ca noi să ne petrecem noaptea la ei. Au să ne pună nişte întrebări, cum ar fi: *Sunt americanii atât de deosebiţi de francezi? Cine-o să câştige războiul ăsta, dom' maior? Ce-o să se întâmple la sfârşitul veşniciei?*

Nu le răspundem. Vorbim ruseşte unii cu alţii. Nu zâmbim. Nu vrem să fim grosolani, dar suntem ruşi, la urma-urmei. E un obicei prost.

Îl lăsăm pe Bach să compenseze mitocănia noastră cu stilul lui elegant. Ştim că un soldat nord-vietnamez care se poartă atât de frumos ca el ar putea deveni o legendă.

În ziua aceea nu facem nici un popas, călătorim cât mai mult posibil. Când nu mai suntem în stare să facem un singur pas, găsim un pâlc de copaci cu frunzişul încărcat de umezeală şi încercăm să dormim, tremurând în bătaia ploii.

A doua zi pe înserate ajungem la Khe Vo. Ni se repartizează o baracă şi primim nişte castroane mari cu orez lipicios. Vestea despre prezenţa noastră ne-a precedat şi toată ziua am avut parte de delegaţii de întâmpinare. Cu fiecare sat pe care-l străbăteam, copiii păreau mai obraznici.

Există nişte fructe care miros îngrozitor dar sunt dulci la gust şi le mâncăm împreună cu orezul cleios. Mâncăm de asemenea un fruct cu coaja plină de umflături şi o supă din carne de bivol. Ocolim cât putem *nuoc mam-ul* — nevrând să-i împrumutăm mirosul în timp ce dormim — şi ne străduim din răputeri să nu zâmbim la oamenii ăştia.

Nungii păzesc poneii, dormind în ploaie, înfăşuraţi în foile lor de cort.

Când ne pregătim în sfârşit să dormim şi noi, încălziţi şi uscaţi, pe rogojinile din baracă, apar copiii. Nişte trupuri ciocolatii, cu ochi mari şi buze senzuale, se caţără ca nişte şopârle cafenii şi slăbănoage pe stâlpii barăcii sau pe pereţii împletiţi şi ne spionează. Căpetenia satului vine la noi, îi goneşte şi ne întreabă:

— Vă trebuie mâncare? Vă trebuie rogojini? Vă rog să ne spuneţi de ce aveţi nevoie.

După plecarea lui, ochii indiscreţi se întorc, spionând prin găurile din pereţi şi chicotind, transmitându-şi reciproc impresiile în şoaptă. *Cu ochii ăia în el*, îmi spun eu adormită, *peretele seamănă teribil de mult cu o coadă de păun*. Clipesc din ochi. Mă întind la loc. Ei încep din nou să chicotească. Îmi spun că prefer să-i ştiu *aici* — chicotind şi deranjându-ne — decât în preajma mingilor, unde s-ar putea să dea de bucluc.

Sunt somnoroasă. Abia pot să-mi ţin deschise pleoapele.

În perete e o gaură mai mare decât celelalte şi acolo e o faţă care nu are de gând să plece. Are nasul lat, ca de urs koala. Ochii rasei siameze. E o fetiţă şi chicoteşte.

În cele din urmă o mamă apare prin preajmă şi ochii dispar.

Dimineaţa apar din nou. Vorbim ruseşte între noi şi chiar şi cu ei. Ne îngăduim să le zâmbim. Fetiţa cu nas de ursuleţ koala s-a întors la gaura cea mai mare. Ochii ei alunecă în sus şi dispar. Le ia locul gura fetei, care ne zâmbeşte. Continuă să zâmbească. Asta a vrut să facă de la bun început.

Ochii de la găuri se schimbă. Un schimb de mici ţipete — fraţi, surori şi veri care se bat — şi alţi ochi le iau locul.

Willie îşi flutură proteza şi, îngroziţi, ochii se fac nevăzuţi. Chicotelile încetează. O flutură din nou şi zice:

— *Touket lut.*

O fi în thailandeza vorbită la Bangkok? Altă limbă? Încet-încet, ochii apar din nou. Willie apucă cu cleştişorul lui o bucată din fructul acela

mirositor — fără grabă, ca pentru o demonstrație — și o bagă în gură. Îmi dau seama că a mai făcut-o înainte. *A mai făcut asta cu copiii de acasă.*

Mestecă încet, se strâmbă și copiii chicotesc. Apucă altă felie cu extremitatea de oțel a brațului său artificial.

— *Vostna met*, se aude de sub pătură vocea lui Cooper.

E în rusește și înseamnă: *Termină cu prostiile, dom' șef. Am obosit să tot stau cu blestemăția asta de pătură pe față.*

Când ajungem la ponei, înapoi în ploaie, devenim din nou neliniștiți. Și se vede. Controlăm chingile cu care sunt prinși sacii și stăm cu ochii pe copii. Nungii se descurcă mai bine — *ăștia-s niște căpcăuni*, le-au spus părinții copiilor, *așa că să vă țineți departe de ei!* știu că n-ar fi trebuit să le zâmbim. Acum au încredere în noi.

Ar fi de ajuns, îmi spun eu, ca un singur copil să apuce de un sac mai putred, hlizindu-se, uitându-se în ochii tăi și zâmbind, pentru ca totul să se sfârșească. Pentru ca vocea, cea din peșteră să spună:

Trebuie să-i ucidem pe toți din satul ăsta, Mary.

Doi frățiori chicotesc. Vor să pună mâna pe poneiul meu. Se-ndepărtează ȝopăind când le zic "*Niet!*" Continuă să chicotească. Încearcă să atingă căluțul pe furis. N-am decât să stau paravan între saci și mânușele lor și să înnebunesc sperând că n-o să se întâmples.

Mă întorc. Căpitanul s-a lăsat pe vine. Mă întind un pic, căutând să văd mai bine.

Deodată încremenesc!

Lângă el e o fetiță.

Doamne, Dumnezeule...

Vorbește cu ea. Vorbește în rusește și, cu toate că nu pricepe o iotă, ea ascultă. Zâmbește în timp ce-l ascultă vorbind.

De ce?

Fac un pas, încercând să o văd mai bine pe fetiță. El s-a oprit. Nu-i mai vorbește, se uită doar la ea. Pe fetiță o apucă mâncărimea și începe să se scarpine. Se scarpină la ceafă.

Dintr-o dată înțeleg.

De ce? De ce îi citește gândurile?

Nu-mi place gândul care-mi trece prin minte. Nu-mi place deloc.

Sunt și bărbați dintr-ăștia, Mary.

Știu.

În ciuda mâncărimii — în ciuda a ceea ce el o face să simtă — ea nu încetează să zâmbească. Nu știe decât că se scarpină din pricina unei mâncărimi.

Ce vezi, ticălosule? Ce cauți în mintea unei fetițe?

Nu pot să mai fac nici un pas, de teamă că cei doi frățiori s-ar putea furișa. Așa că mă înalț pe vârfuri. Mă întind ceva mai mult.

Vezi cumva o femeie dezbrăcându-se — și îmbrăcându-se — în întuneric?

E ceva cu fetița asta. Să fie forma capului ei? Maxilarul? Măinile?

În sfârșit, văd despre ce e vorba.

Nu e thailandeză. *Este... Si nu este.*

Pliurile mongoloide ale ochilor ei mai deschiși la culoare. Buzele mai subțiri. Părul arămiu...

E o eurasiatică, Mary.

Dar de ce?

De ce vorbește cu ea?

Pe pomeții ei se văd niște pete care seamănă cu pistruii — așa cum au uneori mulatrii.

Cine e ea, Mary?

E prea mică să fie fiica vreunui legionar francez. Ar fi ajuns la maturitate până acum. O fi *nepoată* de legionar — franțuzoaică pe sfert — fiica unui *metis*?

Știu că a avut noroc să găsească un sat unde să stea. *Alți thailandezi n-ar fi fost atât de îngăduitori.*

Au stat pe vine vreme îndelungată. Au rămas așa de parcă nimic pe lumea asta n-ar mai fi contat — anii petrecuți de el la Ap Lao, în întuneric, anii în care ea a fost altfel decât ceilalți copii de aici...

De ce tocmai ea, Mary?

Când în sfârșit înțeleg, mă întreb de ce mi-a trebuit atâta.

E băiat sau fetiță, căpitane? Are vreo importanță? S-a întâmplat la Da Nang, la Nha Trang sau la Saigon? I-ai trimis mamei bani? Mai trăiește oare, chinuită de dorința să fi murit demult? Vorbesc rudele ei cu ea? Dar prietenii? Mai are vreunul? Trăiește pe stradă, cu altele de teapa ei?. A fost o târfă, care s-a străduit din răputeri, dar nu i-a mers? A fost o „animatoare” de prin baruri, care a visat la ce-ar putea să însemne un copil american? S-a îndrăgostit de tine? A fost o greșală? Ai iubit-o timp de o săptămână... sau a durat mai mult? O mai iubești încă? Ți-e dor de copil, căpitane... deși nu l-ai văzut niciodată, sau poate l-ai văzut, dar numai o dată? Ai vrea să...

Când se întoarce spre mine, parc-ar fi un foc de armă. Mi se taie respirația.

Te-a auzit, Mary.

Știu.

Ochii sunt întunecați.

Vocea spune:

Lua-te-ar să te ia, locotenente. E imposibil să înțelegi.

Nimeni nu vine din Dien Bien Phu sau Son La să ne ia la întrebări. Cadavrele — mutilările — sunt convingătoare. Dacă în mințile oficialităților persistă întrebări, sunt dintre cele obșnuite, care n-au nici o legătură cu noi. Cu siguranță că nu sunt niște acuzații.

Suntem liberi să ne continuăm drumul prin ploaie.

O ploaie pe care, într-un fel sau altul, noi o provocăm.

Cu cât ne apropiem de Râul Negru, apar tot mai multe sate, tot mai multe delegații de întâmpinare cu care trebuie să fim nepoliticoși.

Când ajungem în sătucul Bao Uyen, ne oprim. Nu avem încotro. Ne-a ieșit în cale un grup de femei, care ne imploră și ne trag de mâneci. De data asta le lăsăm. Le lăsăm să ne conducă la o casă ridicată pe stâlpi.

Până și rușii, ne-ar spune Bach, știu să facă deosebirea dintre mojie și cruzime.

Pe o rogojină împletită, un bărbat de rasă galbenă își dă duhul. Îl *cunosc*. Sigur că da. L-am văzut într-unui din acele vise pe care nu le uiți până nu se adevăresc.

Pe el îl cheamă Khon Sak, iar pe soția lui Lom Phae. Chiar și fără să mă gândesc la asta știu ce gândește despre el fratele lui din Som Long, la două văi de-aici — respectul pe care-l simte, deși nu i l-a mărturisit niciodată fratelui său. Mai știu și ce sentimente are Khon Sak pentru copilul pe care l-au pierdut cu mult timp în urmă, în anul în care au murit atâtea și-atâtea copii. Știu cât timp —exact câte săptămâni — o să-l jelească soția lui, care mă trage de mânecă.

Fac un pas, încercând să-mi amintesc ce avem în ranițe.

N-ai voie, zice pe neașteptate vocea.

Tresar, dar nu mă întorc.

*Aici nu ești infirmieră, locotenente, spune vocea. Ești altceva.
Mai fac un pas. Sunt femeie și infirmieră, îi spun eu. Asta am să fiu
întotdeauna.*

*Am să-i spun niște lucruri, căpitane. Atâta tot. Am să-i descriu ce
simte fratele lui, deși nu i-a mărturisit-o niciodată. Am să-i spun că
pentru fiecare copil care moare, alți zece se nasc în fiecare dimineață.
Am să-i redau, cuvânt cu cuvânt, lucrurile frumoase pe care le va spune
soția lui când el nu va mai fi.*

Nu cunoști limba rusă, locotenente, îmi zice vocea.

*N-am nevoie de rusă, îi răspund eu. Aud cuvintele. Cuvintele din
limba Tai, pe care fratele lui le-ar folosi, le-a folosit în mintea lui, precum
și vorbele pe care soția lui le va folosi, ca să-l laude, după ce el nu va
mai fi. Voi folosi cuvintele astea, căpitane, nu limba rusă.*

Nu, spune el. N-ai s-o faci.

*Ar fi un miracol, locotenente, îmi explică el. Vestea despre „femeia
care știe” s-ar răspândi precum focul sfânt. Ar auzi-o și cei de la Dien și
Son La. Și-ar pune întrebări. Ar trimite patrulă. În câteva zile n-am mai fi
în stare să mergem deloc pe drumurile astea. Regret, locotenente, dar
nu se poate.*

Stau alături de oamenii ăștia. Privesc la omul de pe rogojină, la
femeia îngenunchată lângă el, la chipurile care se uită la *noi*. În cea mai
stricată rusă pe care o știu, spun:

— Te rog, locotenent Bach, spune-le ce *rău* ne pare. Spune-le că
dacă unul dintre noi ar fi fost doctor, sau măcar infirmieră — și nu
funcționari agricoli — i-am fi ajutat, *bineînțeles*. Dar nu suntem...

Mă întorc și mă uit la căpitan.

*Tu ai putea s-ofaci, Kelly. L-ai putea face să audă ce crede fratele lui
despre el, ce-o să spună nevastă-sa după moartea lui... Ai putea să iei
de la mine ce știi și să-i transmiți lui, Kelly.*

Vocea nu-mi răspunde.

Lua-te-ar să te ia, îi spun.

E imposibil să înțelegi, zic eu.

La Lang Bieu copiii nu mai vin la găurile din pereții barăcii. În
schimb, jungla — chipul ei negru, trupul ei negru atât de aproape de noi
— se uită prin găuri înăuntru.

Am fi putut să săvârșim un miracol pentru ei, căpitane, dar n-am
făcut-o.

Lumea e diferită acum.

Nu mi-au spus de la început și nu știu sigur de ce. Un bărbat — un
bătrân din sat — s-a finisat printre santinele, a smuls doi saci de pe un
ponei și a fugit cu ei pe drumeagul ce duce la Nha Nam. Știa ce valoare
ar avea „orezul special” pentru *cineva* — pentru fermierii dintr-o vale
muntoasă, pentru cei de la Son La, chiar și pentru cei de la Hanoi. A mai
furat lucruri de la soldații care au străbătut drumurile astea. Mânia
oficială nu l-a înfricoșat.

Nungii l-au prins la cinci kilometri mai încolo, l-au ucis și l-au
îngropat într-un loc unde să nu mai poată fi găsit de nimeni.

Bineînțeles, căpitanul a știut că moșul are să ne fure. L-a *auzit*
punând la cale isprava în timp ce stătea aplecat asupra castronului de
orez cleios. L-a *auzit* chiar în timp ce o făcea, la adăpostul întunericii.
Dar a așteptat până a ajuns departe de sat...

Mi-a spus că n-a vrut să-l omoare *aici*.

Ce devenim noi, colonele? îl întreb eu pe drum a doua zi, fără să
mai ridic brațul.

Capitolul 41

*Fruntaș Gregory Williams, 908924827, Divizia 4
infanterie, Banda 3, transcriere*

Subiect: La un moment dat mi s-a dat în pază un prizonier. Nu mă aflasem niciodată atât de aproape de un Viet-cong. Tremuram ca varga. Am douăzeci de ani și individul avea probabil cincizeci. Nu prea poți să-ți dai seama la oamenii ăștia. Hălăduiesc prin junglă sau muncesc de se spetesc în orezării și încep să arate bătrâni tare devreme.

În tot cazul, mi s-a dat în primire prizonierul până când S-2-ul și omologul lui de la ARVN reușeau să ajungă acolo. Nu mai era nimeni prin preajmă. Eu stăteam în picioare. El stătea pe pământ, cu picioarele încrucișate și cu mâinile legate. Nu cunosc vreun american care-ar fi putut să-i înfrunte privirea. N-a încetat o clipă să mă privească — cu niște ochii încărcați de ură — și felul cum se uita la mine m-a făcut să cred că știa la ce mă gândesc. Când stai pe-aici, ajungi să ai și astfel de senzații, căpitane. Altfel de ce s-ar uita la tine de parcă ți-ar *asculta* gândurile? La concluzia asta ajungi după vreo două săptămâni în care scena se repetă încontinuu, domnule căpitan.

Se uita la uniforma mea, la bocanci, la pușca mea M-14, la părul și la ochii mei... *la tot*. Se uita drept prin mine cu privirea aia plină de ură iar eu mă străduiam din răspuțuri să-l fac să-și lase ochii în jos, dar nu puteam. Era ceva care mă neliniștea, așa că mă ridicam și mă plimbam un timp prin apropiere, dar senzația se înrăutățea. De fiecare dată când mă uitam la el, vedeam că mă privește fix. Chestia mă înnebunea. Până la urmă n-am mai putut suporta, m-am dus la el și i-am ars una cu patul puștii. L-am lovit în tâmplă. Nu sunt mândru de ce am făcut, dar pe moment m-am răcorit.

A căzut într-o parte și a rămas așa, clipind din ochi. Era viu și, ca din senin, senzația aia stranie a început din nou. Am început să-l bușesc din nou cu arma, dar l-am zărit pe sergent apropiindu-se, așa că m-am oprit. Sergentul mi-a zis:

— După cum se vede, fruntaș, nu mai avem un prizonier viu.

Mă uitam la el ca tâmpitul. Eram proaspăt venit acolo. Nu știam ce vroia să spună, așa că i-am zis:

— Mă scuzați, dom' sergent, da' n-am prea înțeles ce-ați vrut să spuneți, sir?

La care el mi-a răspuns:

— Fir-ar să fie, Williams. Ciulește urechile: *nu avem un prizonier viu*.

A așteptat și până la urmă am dat din cap în semn că am priceput. Mi-a zis:

— Mă întorc în zece minute, fruntaș. Dacă ai nevoie de ajutor să cari coletul, du-te și mai ia pe cineva. Ai grijă să n-o zbârcești!

A plecat. Am rămas acolo și mă întrebam dacă pot sau nu s-o fac. La urma-urmei, era un ordin, nu? Chiar dacă se exprimase astfel, era un ordin și dacă nu-l executam ajungeam în fața curții marțiale.

Prizonierul începuse să tremure. A fost cel mai ciudat lucru pe care l-am văzut vreodată. Eu tremuram și tremura și el... de parc-ar fi *știut*. Mi-am spus: „Știe engleza, altfel nu se poate.” Dar știam că asta n-ar fi de ajuns, fiindcă sergentul n-a spus: "*Omoară-l!*" A spus-o astfel încât un vietnamez să nu priceapă. Poate că și-a dat seama după felul cum mă

purtam, fiindcă n-aveam aerul că urma să plec într-o permisie.

Tremuram. El tremura iar eu nu scăpam de gândul nebunesc că *știa...* că prizonierul asta știa ce gândeam și simțeam. Îmi treceau prin minte tot felul de gânduri aiurea, cum ar fi: Și dacă tipul ăsta știa că o să fie prins într-un tunel? Dacă s-a lăsat prins *intenționat*, ca să poată să stea aproape de unul dintre noi, cum stătea cu mine acum, și să-i asculte gândurile, să obțină informații importante și pe urmă să evadeze? Sau: Să presupunem că ar exista un Viet-cong care poate să asculte gândurile celorlalți. N-ar fi ăsta exact lucrul pe care l-ar face? Ar ști la ce ne gândim, deci i-ar fi foarte ușor să scape.

Cum vă spuneam, încep să-ți treacă prin minte tot felul de gânduri nebunești.

M-am ținut cât am putut de departe de individ. Stăteam și mă uitam la el, încercând să-mi adun suficient curaj ca s-o fac. Îmi spuneam întruna: Gregory James, ai fost crescut într-o familie creștină onorabilă, cu Biblia și cu Cele Zece Porunci. Cum e posibil *să faci* una ca asta? Mă gândeam: N-o fi fost John Wayne un sfânt, dar cu siguranță că n-ar fi lichidat un individ în halul ăsta.

Mă certam cu mine însumi. Îmi spuneam: E un ucigaș de prunci, Gregory James. A omorât oameni într-o mulțime de sate. Probabil că le-a tăiat capetele și i-a spânzurat de picioare. Le-a scos mațele afară până să moară și a adus pisicile din sat să le mănânce în timp ce soțiile și copiii lor priveau. Probabil că a făcut astfel de lucruri *îngrozitoare*, Gregory James. *Știi* că le-a făcut. Față de câte rele a săvârșit el, fapta ta o să fie floare la ureche, știi bine.

Poate că așa era, dar eu tot nu vroiam s-o fac. Nu vroiam să omor pe cineva în felul ăsta. Asta n-ar mai fi însemnat *război*, ci cu totul altceva.

Știu că unii ar fi spus: Neomorându-l, Gregory James, îi omori de fapt pe următorii americani pe care-o să-i ucidă *el*. Violezi următoarea fetiță pe care-o s-o violeze *el*. Din cauza ta alte familii or să-i vadă pe cei dragi cum sunt mâncați de porci.

Poate că și asta era adevărat, dar nu puteam să cred că așa ar fi văzut Dumnezeu lucrurile.

M-am apropiat de el și l-am împușcat în umăr... În carne, având grijă să nu-i ating osul. Pe urmă l-am împușcat în coapsă, departe de locul unde-mi închipuiam că se află artera. În tot acest timp îmi spuneam: Sergentul stă afară și ascultă, Gregory James. Ai tras două focuri. E suficient.

Bineînțeles, individul țipa. Ce mai poți să faci când vine cineva și te împușcă în umăr și în picior? Dar știam că dac-o ținea tot așa, sergentul s-ar fi întors, ar fi văzut care-i treaba și mi-ar fi spus: „Ți-am spus să fii atent, Williams, și uite c-ai zbârcit-o. Acum avem un prizonier *viu*, Williams. Avem un prizonier pe care *tu l-ai mutilat!*”

L-am lipit țeava puștii de frunte. M-am uitat la el cât am putut de dur. Am clătinat din cap încet, ca să priceapă și, când a înțeles, s-a oprit.

Pe urmă l-am săltat pe umeri. Nu era așa de greu. Nici unul din oamenii ăștia nu cântărește prea mult. Tremura și horcăia, dar altceva nu făcea. N-avea să mai țipe. Știa ce am de gând să fac. Bănuiesc că *auzise* ceea ce voisem să audă în mintea mea.

Sângele lui curgea pe mine și știam ce-o să trebuiască să spun. Urma să-i zic sergentului ce tâmpit am fost, cum crezusem că trebuia să car singur cadavrul. Sergentul avea să bombăne și să înjure, dar altceva n-avea să facă.

Santinelele de la poartă au încuviințat din cap către mine, de parcă totul fusese aranjat dinainte — ca și cum ei știau ce dracu' făceam eu

acolo, chiar dacă eu nu știam — și am ieșit cu el afară. Nu mai puțin de zece minute ne-au trebuit ca să ajungem dincolo de poartă, într-un loc unde nimeni nu ne putea vedea. Tot timpul m-am gândit: „Dacă-o să fii împușcat acolo, Gregory James? Dacă-o să fii împușcat din pricina gălbejitului ăsta, cretinule? Dacă-o să-nceapă să facă pe nebunul, să se-agite și să țipe, uite-așa, de-al dracului? Ce-o să se-ntâmples atunci?”

L-am lăsat jos lângă un copac și am tulit-o înapoi cât am putut de repede. Știam că ei își ridică morții și răniții *foarte* repede. Niciodată nu-ți lasă la dispoziție un cadavru pe care să-l mutilezi. Numai dăre de sânge. Or să-l găsească repede și *nu* o să moară până atunci din pricina sângelui pierdut, este? Ei au modalități de comunicare despre care noi habar n-avem, nu? De fapt, probabil că exact în acele momente mă urmăreau și nu trăgeau de teamă să nu-l împuște și pe el din greșeală sau ghiciseră într-un fel sau altul ce făceam și-mi erau recunoscători, corect?

Știu că a fost o nebunie, sir. Dacă din cauza asta voi fi trimis în fața curții marțiale, nici o problemă. Dar sunt sigur că Dumnezeu mi-a dat dreptul s-o fac, că El mi-a încredințat misiunea s-o fac, așa că sunt dispus să suport orice pedeapsă consideră Statele Unite ale Americii că merit.

Anchetator: Asta depășește sfera noastră de competență, fruntaș. Dacă *tu* vrei să-i spui comandantului tău, perfect. Ce s-a întâmplat în continuare?

Subiect: [Ezitare] Trei zile mai târziu am primit o confirmare, sir. Adică, am aflat că senzația pe care am avut-o în ziua aia — în legătură cu vietnamezul — a fost corectă. Cred că Dumnezeu mi-a dat dovada. [Ezitare] Unul dintre bucătari — un tip de la My Tho — a venit la mine la buncăr. Nu mă gândeam la ceea ce făcusem. Bucătarul s-a uitat la mine ca la o stafie. Mi-a spus: „Asta pentru tine, Williams-san.” și mi-a întins o cărțuție ambalată în hârtie groasă. L-am întrebat: „De la cine-i asta, Doan?” Iar el mi-a răspuns: „Nu știe, sir.” Știa, dar era speriat. Tremura ca frunza în vânt, așa că mi-am dat seama că știa. Într-o tabără ca aceea, toți vietnamezii știau cine era Viet-cong și cine nu.

Cum vă spuneam, era învelită în hârtie groasă. Ambalajul era îndoit în felul figurinelor acelea chinezești din hârtie, astfel că stătea strâns lipit chiar și fără bandă adezivă. Nu l-am lăsat pe bucătar să plece. L-am ținut lângă mine până când am desfăcut hârtia.

Era o carte. O carte mică, foarte frumoasă. Hârtia nu era de calitate prea bună — știți cum e hârtia pe-aici — dar pe copertă avea desenată o tânără chinezoaică cu adevărat frumoasă. Am aflat mai târziu că cel care o scrisese era considerat cel mai bun scriitor al lor. Se numea *Kim Van Kieu* și era despre fata asta pe care o chema Kieu și care-și face datoria, pentru că ăsta-i cel mai important lucru în viață. Ar vrea să se mărite cu un bărbat, dar trebuie să-l părăsească pentru a-și putea îngriji tatăl. Și așa face. Pentru a-și îngriji tatăl, trebuie să accepte să devină amanta altcuiva. O face și pe asta. După asta cartea devine și mai tristă. N-am citit-o... n-aveam cum. Dar mi-a povestit-o mai târziu un tip de la S-2.

Între filele cărții am găsit o foiță de hârtie scrisă în vietnameză. Nu-l lăsasem pe bucătar să plece, așa că l-am pus să-mi citească. Scrisa așa: „Sper că darurile pe care le-ai cumpărat pentru părinții și surorile tale or să le placă, fruntaș Williams, și că vei putea să le duci cel mai frumos cadou din tot acest Tet: fiul și fratele lor întors acasă pe propriile lui picioare. Sper de asemenea ca logodnica ta, Sheila, să se fi vindecat de boala de care suferea și că veți duce împreună o viață fericită în Louisiana.”

N-am înțeles de la cine era. Am crezut că-i vorba de o glumă pusă la

cale de vreunul din ceilalți soldați americani. Era semnată „Nguyen Dai Ta”. Când l-am întrebat pe bucătar ce înseamnă „Dai Ta”, n-a vrut să-mi spună. Deși l-am amenințat că o să cer să fie concediat, tot nu mi-a spus. Realmente tremura ca varga.

Când l-am întrebat pe S-2, mi-a zis: „E un grad în cadrul Viet-cong-ului, echivalent cu cel de colonel.”

Am înțeles imediat, cu un fior pe șira spinării, cine-mi trimisese cartea. N-am vrut să știu, dar știam. Îmi aminteam foarte clar la ce mă gândeam în ziua când l-am împușcat. *Cadouri*. Trebuia să cumpăr cadouri. Și promisem o scrisoare de la Sheila, din pricina căreia eram îngrijorat.

Scăpase cu viață. A fost într-adevăr capabil să facă lucrurile pe care mi le imaginasem că ar putea să le facă. Și chestia asta m-a speriat de moarte. Știam cu precizie ce a vrut să spună despre întoarcerea acasă — cu picioarele tefere. Iar asta m-a speriat și mai mult. Îmi amintesc că m-am gândit: *Un colonel Viet-Cong are să te împuște în picioare, Gregory James. Un colonel Viet-Cong o să-și ia revanșa față de tine, tâmpitul. Doamne, de ce n-om putea să ne trimitem unul altuia doar cărți și mesaje? De ce trebuie să ne împușcăm în picioare?*

Nu-mi părea rău pentru ce făcusem. Eram doar speriat.

Am aflat mai târziu cât de bun era și cât de multe informații extrăsese din capul meu în ziua aia, precum și cum fusese în stare să le valorifice. Nu numai lucruri despre Sheila și cadouri, ci și despre tabără, patrulă și amplasarea buncărelor. La patru zile după ce am primit cartea am fost atacați violent. Se poate ca la mijloc să fi fost doar ce aflase un bucătar Viet-Cong despre noi — așa vorbeau oamenii — dar eu nu cred. Sergentul a fost ucis în buncărul lui. A primit un glonț în frunte până s-apuce să iasă din buncăr. A stat întins lângă mine în medevac, așa că l-am văzut cu ochii mei.

Eu am fost împușcat în ambele picioare pe când fugeam din buncărul meu. Țintașul a fost al naibii de bun. A știut exact unde să tragă ca să nu-mi facă prea mult rău. A știut mult mai bine decât mine.

Am putut să merg pe propriile mele picioare, așa cum spusese el. Când m-am dus acasă, părinții m-au întâmpinat la aeroportul din New Orleans iar eu am fost în stare să merg pe pistă până la ei, exact așa cum sperase colonelul Viet-Cong că voi putea.

Capitolul 42

Războiul nu e ceea ce crezi dumneata, domnule maior. Aștepți și iar aștepți și, când schimbul de focuri începe în sfârșit, nici nu apuci să-ți dai seama când se termină. Pe urmă începi din nou să aștepți. Ești obosit. Ești obosit de-atâta *așteptare*. Ești obosit de teamă și te gândești cum să faci să scapi de ea. O păstrezi- păstrezi sentimentul acela — pentru atunci când o să conteze *cu adevărat*.

Vreme de două zile nu s-a întâmplat nimic. Cred că asta vreau să spun. Nu mai aveam nici o pastilă, așa că am visat, numai că visurile erau vechi. Cadavrele de lângă râu, noroiul. Un dig sau un zid lung și întunecat. Un bărbat în costum alb, stând în genunchi. Trei trupuri mutilate pe un drum.

Vreme de două zile nu s-a întâmplat nimic.

O patrulă de la Dien Bien Phu ne-a prins din urmă în a treia zi, pe când porneam pe drumul spre Loc Nghia și spre Râul Negru, aflat puțin mai încolo. Patrula era alcătuită din opt bărbați înfășurați în foi de cort

sintetice, identice cu ale noastre — asemeni celor folosite de toată lumea, chiar și de soldații americani din Sud. Aveau întrebări de pus: *Când v-a părăsit escorta, maior Bach? De ce nu v-a însoțit până la capătul drumului? De ce ați ocolit Son La? Ați observat vreun grup de băștinași Tai pe drum, înainte sau după ce v-ați despărțit de escortă?*

Nici acestea nu constituiau niște acuzații. Erau doar niște întrebări care trebuiau puse, atâta tot.

Le-am dat răspunsurile. Au plecat. Ne-au spus că nu avea să vină nici o patrulă de la Son La. Cei de acolo nici nu fuseseră înștiințați. Știam ce însemna asta.

Dien Bien Phu avea să-și spele rufele murdare „în familie”.

Eram obosiți. La două ore de mers prin dealurile de la poalele munților care ne despărțeau de Valea Râului Negru ne-am oprit la un torent atât de umflat încât ne temeam că n-o să-l putem traversa. Exact așa cum spusese Willie. O să ajungem la vreo trei sute de metri de piscuri, zisese el. Apele torentului de acolo o să fie teribil de umflate. Malurile șuvoiului, făgașele, pământul însuși n-or să poată face față la atâta apă. „S-ar putea să ne înecăm acolo”, spusese el, iar noi eram siguri că glumise.

Chiar și la douăzeci-treizeci de metri de albia râului, chiar pe porțiunea cea mai înaltă a drumului, apa ajungea până la jareții poneilor.

— Vă spun eu c-o să-i ia apa, a spus Willie. O să pierdem cinci-șase ponei chiar aici, fir-ar să fie, și n-o să mai avem destul explozibil când o s-ajungem. N-ai cum să pierzi un singur animal într-o mizerie ca asta, căpitane.

Am legat cu funii totul — și pe toată lumea — laolaltă. Dacă poneii se împleticeau, nungii aveau să-i țină să nu cadă.

Am ajutat și eu. Chiar dacă n-aveam putere să țin un ponei, puteam să țin lesa unui ciobănesc german. L-am ținut cât am putut de strâns în timp ce intram în apă, el a început să calce apa așa cum fac toți câinii, iar eu m-am împiedicat și am căzut.

Am început să țip când l-a luat apa. Îmi treceau prin minte lucruri îngrozitoare — la care nu credeam c-am să mă gândesc vreodată.

Mă gândeam:

Te rog, Doamne, lasă-l să moară aici. Lasă câinele să moară aici.

Dacă moare...

...unul din vise n-o să se împlinească...

...și atunci, poate...

...nici altele n-or să se adevărească...

Am alergat de-a lungul torentului preț de vreo câteva sute de metri, cel puțin așa ni s-a părut, bocancii ni se scufundau în clisă și cădeam în genunchi iarăși și iarăși, încercând să-i vedem trupul în torentul care curgea vijelios printre copaci.

L-am găsit într-un vârtej cu lesa agățată de o cracă. Înota precum înoată toți câinii, cu capul deasupra apei, lipăind cu picioarele într-un cerc ca și cum totul era în perfectă ordine.

L-am tras afară. El s-a scuturat îndelung și, după ce-a terminat, a rămas nemișcat pe loc.

N-a murit. N-a murit nimeni, domnule maior. Până și poneii — toți, până la unul — au traversat cu bine.

Să fie noroc, colonele? Îmi amintesc că am întrebat. *Sau ăsta e visul pe care-l visezi?*

Nu-mi amintesc ce s-a întâmplat în continuare.

Nu-i mai țin minte prea bine pe oamenii din Nghan Son Lap. Nu-mi aduc aminte de câinii sau de copiii lor. Îmi amintesc că Willie a vrut să-mi

dea ceva, fiindcă tremuram și nu mă puteam opri. Steve a fost cel care s-a opus, zicând: „Nu, Willie. Nu-i mai da nimic.”

Mi-aduc aminte că m-au dus într-o baracă. De acolo auzeam glasurile de lângă focul de afară, glasuri pe care nu reușesc să mi le amintesc. Stăteam întinsă pe o altă rogojină, domnule maior, pe o altă rogojină împletită, într-o altă baracă... sau cred că asta făceam. Se poate să fi fost într-un alt sat, mai devreme, într-o altă baracă, pe o altă rogojină. Nu știu.

Cred că în timp ce zăceam acolo îmi aminteam de niște șalupe cenușii, deși nu sunt sigură, domnule maior.

Mă gândeam: „*Acolo o să moară câinele, Mary. Pe una din șalupele alea cenușii...*”

Mi-aduc aminte că într-o noapte m-am trezit și am stat în capul oaselor, până mi s-au obișnuit ochii cu întunericul. Apoi am mers târâș până la Willie, împiedicându-mă în drum de Cooper, și i-am șoptit în eglezește:

— Unul dintre nungi are să moară undeva, într-un sat. În vis nu apare nici un râu, deci cred c-o să se întâmple curând.

Oare le pasă? Îmi amintesc că m-am întrebat. *Chiar le pasă dacă un nung are să moară?*

De bună seamă că da, domnule maior.

Au încercat să-i împiedice moartea.

Căpitanul mă întreabă iar eu îi spun ce am visat — fața bărbatului care zace lângă stâlpii de susținere ai unei barăci, undeva. Nu apare vreun râu, așa c-o să se-ntâmple în curând, îi zic. Beregata i-a dispărut. Nu știu cum. Asta-i tot ce văd, căpitane.

El mă întreabă prin viu grai, iar eu îi răspund fără cuvinte: *Asta-i tot ce văd, căpitane.*

Merge cu mine de-a lungul șirului de ponei, în căutarea feței. Când o găsesc, fac un mic semn din cap către căpitan. Îl luăm cu noi în fața coloanei pe bărbatul mic de statură, fără să-i spunem nimic. După cum rânjește, se vede că-i face plăcere atenția acordată. Are o față prietenoasă, în ciuda cicatricei de la bărbie. E mărunț și vânos la trup — un adevărat nung.

Willie spune:

— Are dreptate, căpitane. Omul ăsta *arde*.

Sau căpitanul o spune în locul lui Willie, care nu trebuie să spună niciodată nimic. Nu-mi amintesc care din ei a fost, domnule maior.

În satul unde poposim în noaptea aceea îl aduc în aceeași baracă cu mine. De asemenea, e adus și câinele — pentru ca visătoarea și câinele să fie alături de el și astfel visul să nu se adeverească.

Cooper rămâne de pază la baza scării de la baracă, ascunzându-și fața. Ceilalți se duc să cineze cu căpetenia satului și familia acestuia, fiindcă așa trebuie. *Am să ascult*, îmi spune căpitanul la plecare.

Nu-mi amintesc totul, domnule maior. Mi-aduc aminte că stăteam în baracă împreună cu nungul și nu vroiam să moară. Am încercat să vorbesc cu el, ajutându-mă de mici gesturi în lumina foarte slabă, râzând când gesturile nu erau de nici un folos, când orice am fi făcut oricare dintre noi nu aducea rezultatele sperate. Îmi amintesc că amândoi am râs, domnule maior. Îmi amintesc că tânărul bărbat rânjea și eu mă gândeam: *Așa fac copiii, nu?*

Mi-aduc aminte că m-a apucat de braț și nu-mi mai dădea drumul. Țin minte că *nu* m-a lovit. M-a apucat de braț și m-a tras la podea, iar eu nu știam dacă să râd sau să țip. Îmi spuneam: *Ce înseamnă asta pentru el? Ce înseamnă asta, de fapt?*

Nu știu dacă și ceilalți nungi ar fi făcut-o, domnule maior. Nu știu ce

reprezintă femeile pentru ei, ce înseamnă *datoria* și *bărbăția*. Nu mai știu ce înseamnă oricare dintre lucrurile astea pentru oricine, domnule maior.

Îmi amintesc... Îmi amintesc că am vrut să țip și n-am fost în stare, iar pe urmă, când am țipat, am regretat. L-am lovit de două ori... Știu că l-a durut. S-ar fi oprit, sunt sigură de asta, domnule maior. *Nu vrea*, îmi amintesc că m-am gândit, *decât să poată spune că a atins-o... că a pus mâna pe americană. Asta-i tot ce vrea.*

Câinele se afla acolo, în întuneric. Când am țipat, s-a ridicat. Asta îmi amintesc clar, domnule maior. Mi-aduc aminte că i-am auzit ghearele zgâriind podeaua de lemn, grăbindu-se și deodată nimic: nici lătrat, nici mârâit, nici dupăit de labe. Iar mâna care-mi strângea brațul mi-a dat drumul.

Am încercat dar n-am putut să-l fac pe câine să se oprească. Am spus tot ce mi-a trecut prin cap. Am tras de zgardă, de blană. Am încercat să-l *lovesc*, ca să-i dea drumul bărbatului și să se repeadă la mine. Mă gândeam că ar trebui să țipe — *de ce nu țipa?* — bătea podeaua cu brațele și picioarele, dar nu țipa. N-aveam de unde să știu că nu putea.

Mă întrebam totodată de ce nu vroia câinele să se oprească... de ce Cooper, care stătea acolo la baza scării și auzise totul, nu urcase ca să-l oprească?

N-a vrut să-l oprească pe câine.

Abia acum am înțeles.

Îmi amintesc cum nungul a mers împleticindu-se până la ușă și apoi a căzut. Îmi amintesc cum am coborât pe urmă treptele și i-am găsit cadavrul lângă stâlpii barăcii. Deși lumina era slabă, am văzut ce se întâmplase cu beregata lui.

Nu prea-mi amintesc ce s-a mai întâmplat, domnule maior.

Îmi amintesc cum plângeam cu gura lipită de braț, de circuitul electronic, zicând printre sughițuri: *Ai știut, colonele. Ai știut c-o să încercăm să salvăm pe cineva, undeva, și că astfel vom face să se adevărească...*

A doua zi de dimineață m-am gândit la Christabel. Mi-aduc aminte și de asta.

M-am întrebat ce mai făcea. Nu, nu știu de ce.

*Fotocopie, telegramă, Dosarele de comandament (Personal),
Operațiunea Urangutan, Tiger Cat, Vietnam*

1106CDT21 NOIEMBRIE 1971 NSA309
NS TIA937 (NS BE005) XVI CP GUVERN
WASHINGTON DC 10 654 EDT

DNEI DOROTHY W CHRISTABEL
323 MAPLE STREET, LAFAYETTE
CAROLINA DE NORD

CONFIRMĂM PE ACEASTĂ CALE CĂ SOȚUL DUMNEAVOASTRĂ,
PLUTONIER GEORGE CHRISTABEL, TRUPELE SPECIALE ALE STATELOR
UNITE, A FOST RĂNIT PE 15 NOIEMBRIE ÎN APROPIERE DE PLEIKU
REPUBLICA VIETNAM. AFLAT ÎN TIMPUL UNEI MISIUNI EL A FOST RĂNIT ÎN
URMA UNOR FOCURI DE ARMAMENT UȘOR. PRIMEȘTE ÎNGRIJIRI LA
SPITALUL NR. 8. STAREA LUI ȘI PROGNOZA SUNT BUNE. ÎMPĂRTĂȘIM
PREOCUPAREA DUMNEAVOASTRĂ ȘI VĂ ASIGURĂM CĂ I SE ACORDĂ CEA
MAI BUNĂ ÎNGRIJIRE. ADRESA LUI PENTRU CORESPONDENȚĂ RĂMÂNE
ACEEAȘI.

Capitolul 43

Se întinde la picioarele noastre de la vest la est și e mai mare decât orice râu pe care l-am văzut vreodată. Stau în ușa unei barăci. Mă uit în depărtare la valea râului și mă frec somnoroasă la ochi. Mă aflu în Loc Mao, primul sat de pe Râul Negru, iar ceilalți s-au dus să cumpere sampane de lângă coliba căpeteniei satului.

Îmi amintesc de asta, domnule maior.

Au stat în centrul satului toată dimineața, tocmindu-se, așa cum trebuie să facă bărbații. O abatere de la acest obicei ar fi o insultă la adresa căpeteniei, una pe care n-ar uita-o curând.

E cea mai frumoasă vale pe care-am văzut-o vreodată, chiar dacă râul i-a inundat malurile. Aș vrea să rămân aici. Aș vrea să rămân lângă acești minunați oameni cu pielea ciocolatie, cu bluzele lor negre și bijuteriile lor din argint, cu câinii care latră în ceața dimineții, cu sampanele ce trec iute în josul râului, cu copiii care se întind la soarele vremelnice ivite dintre nori, așa cum fac și *eu*, în ușa acestei barăci.

Aș vrea să rămân în Bali Hai.

Acesta e râul, spune pe neașteptate o voce, și e numai a mea, *unde vor muri câinele și băiatul negru, Mary.*

Știu...

Am plătit cu toți poneii plus trei din ultimii saci cu orez *adevărat* din cuferele mari, pe care le-am lăsat ascunse între copacii de la Dien. Și ne-a mai costat ultima sută de dolari în monedă laoțiană. În schimb am primit zece sampane cu chila lată de nouăzeci de centimetri.

Nu știu la ce mă așteptam. Un foc pe niște suporturi înalte, ca la indienii apași. Cadavrul învelit într-un cearșaf alb și trimis în josul râului într-o barcă. Cruci. Statuete cu Buddha. *Cineva* care să se roage la... sau *pentru*. Dar nungii și-au îngropat tovarășul pe un deal, nu departe de râu, vechindu-l vreme îndelungată. Băștinașii Tai și rușii s-au ținut departe.

Nungii știu cum să manevreze un sampan, iar Willie, care n-a avut decât de două ori ocazia să călătorească cu așa ceva, șoptește:

— E o barcă dată naibii, pe bune! Și-apoi la bărci, mă pricep.

Sătenii vor să ne ajute la căratul sacilor de pe ponei la sampane, dar Bach spune iute: *Trebuie să-i controlăm mai întâi. E uluitor câtă sămânță prețioasă se poate pierde și prin cele mai mici găuri.*

Nefericiți, nungii controlează sacii, îi peticesc pe cei găuriți cu micile lor truse, apoi, fără prea multă tragere de inimă, îi așează, unul câte unul, în brațele băștinașilor fericiți, care îi depozitează cu multă băgare de seamă în sampanele vopsite în roșu și albastru.

E un orez special, își spun ei. *E chiar atât de ciudat că sacii sunt atât de grei? E chiar atât de ciudat pentru un orez special?*

Ei știu că *adeseori, ceea ce e special, e și greu.*

Înaintez cu greu prin apa agitată, spre locul unde plutesc sampanele. Sunt ajutată să mă urc într-o barcă și, după ce mă așez pe scândură, departe de urechile thailandezilor albi, căpitanul se apleacă spre mine și zice în engleză:

— Suntem foarte aproape. Trebuie să-ți văd visele.
— Ca să le putem *ajuta* să se adeverească, domnule căpitan?
— Nu.
De ce te-aș crede? îl întreb eu.
Nu contează ce crezi tu, răspunde el.
Bineînțeles, are dreptate, așa că îi dau drumul.
Îi povestesc cum or să moară băiatul și câinele.
Am nevoie de mai mult, locotenente, spune el.
Atunci servește-te singur, îi răspund eu.
Nu-i același lucru. E mai bine dacă mă ajuți.
Bine, îi spun. *Bine.*
Așa că îi dau mai mult.
Îi dau fiecare picătură de sânge din toate visele.

Râul e un trup cafeniu care freamătă. Mă țin de copastie și stau cât mai jos cu putință. Încheieturile degetelor mi s-au albit. Dacă încerc să slăbesc strânsoarea, mă *dor*.

Sampanele reușesc să se mențină drepte.
Curentul e iute, mai iute decât s-a crezut că are să fie.
— N-o să ne ia trei zile, zice Willie rânjind.

Nu o dată întâlnim vârtejuri formate la praguri. De asta-mi amintesc, domnule maior. Totuși, nu mai țin minte cum se numeau locurile acelea. Sampanele ies cu greu din vârtejuri, dar nu mi-e fiică. Știu că n-o să murim aici. *O să murim mai târziu.*

Știam c-o să se întâmple, domnule maior. N-aveam ce face, decât să aștept.

Willie ținea cârma de la barca noastră, evitând cu dibăcie vârtejurile. Toți ceilalți stăteau ciuciți lângă sacii uzi, plini cu lut. Sampanele se legănau amenințător, se îndreptau, se legănau din nou, alunecând ca niște țipari în josul apei. Satele de pe malurile inundate se perindau precum stâlpii de telegraf, ca arborii de pe marginea unei șosele dintr-o țară îndepărtată, șalupele de patrulare nu ajungeau până în porțiunea asta a Râului Negru. Din pricina ploii, nu apăreau nici avioanele. Norii alcătuiau o cupolă plumburie, atât de joasă încât puteai s-o atingi cu mâna. Ploaia șfichiuia. Râul fierbea ca un banc de pești *bonita* în largul insulelor Coronado, unde am fost o dată cu Jerry la pescuit.

N-aveam ce face decât să așteptăm.

Trecem pe lângă Muntele Luminii, în apropiere de Bay Ca, și satele adăpostite în peșterile de la Me Xuyen. Se văd încețoșat, ca niște fotografii neclare: la un moment dat apar, în clipa următoare au dispărut.

Mâncăm cu o mână, ținându-ne de marginea bărcii cu cealaltă, și dormim ghemuiți, cât mai jos. Ploaia încetează. Începe din nou. Râul se lărgeste și-și mai domolește fierberea. Cineva scoate la iveală un pachet de cărți și rânjește. Mă gândesc la Christabel, aflat în tabără.

— Taie, zice nu știi cine în engleză și jucăm până când ploaia începe să cadă torențial, distrugându-ne cărțile.

Îl întreb pe Bach:

— Se întorc vreodată budiștii pe pământ convertiți la catolicism?
El zâmbește și stropii de ploaie îi picură de pe bărbie.

— Numai dacă sunt *foarte*, foarte răi, îmi zice el.

În ziua aia am mai visat ceva, domnule maior. Ceva lung și negru, strălucind în soare. Nu dormeam când am avut visul... stăteam în

genunchi în sampan, în ploaie, în lumina ivită pe neașteptate. Mă țineam de marginile bărcii, cu genunchii cufundați în apa murdară.

Nu era un dig, domnule maior. Așa am crezut la început, dar nu era.

Era doar un zid lung și negru.

Îmi amintesc exact cum au murit, domnule maior. Îmi amintesc într-adevăr.

Așa ceva nu uiți niciodată.

Am trecut cu bine de Hong Gai și de garnizoana de pe coasta abruptă.

Am trecut cu bine de Hai Duong și de podul din cabluri inundat ce ducea spre provincia Xuan Mai.

Am reușit să trecem de pragurile de la Van Yen Gorge și n-am pierdut pe nimeni, n-am pierdut absolut nimic.

Când am ajuns la satul de pescari Uong Bi, se însera. Nu ne-au mai rămas decât un sac cu „orez special”, câteva bucăți de săpun, lipsite de valoare pentru oamenii de aici și două conserve sovietice. Au primit orezul și conservele, un simplu gest de politețe, și ne-au primit cu bunăvoință. Am controlat sampanele și sacii cu lanternele. Am stabilit posturile de pază. Am luat masa cu familia conducătorului satului, ca întotdeauna, și ne-am străduit să dormim.

Știam că nu mai urma nici un sat după ăsta.

Indigenii Tai din Uong Bi nu purtau nici alb, nici negru, ci roșu. Își lucrau orezăriile cu pălării roșii pe cap. Peștele lor preferat era micul *chopolet*, de un roșu aprins. Am vrut să-i întreb de semnificație avea roșul pentru ei, ce însemna de fapt, dar n-am avut ocazia.

A doua zi de dimineață, sampanele noastre sunt singurele care circulă prin ceață. Ore în șir nu vedem pe nimeni. Râul Negru a început să-și lărgască albia, domolindu-și apele. Suntem aproape de ultimele creste calcaroase ale lanțului muntos Bac Can, dincolo de care se întinde marea Delta Hoa Binh. Cu toată ceața asta, nici n-o să vedem când o să ajungem acolo.

Ceața se rărește. Apucăm să vedem un râu care se întinde la nesfârșit în toate direcțiile — așa cum ne-a prevenit Harry — după care ceața ne înconjoară iar.

Râul n-are maluri. Apa ajunge până la dealurile verzi, intră în canalele orezăriilor, precum niște lungi limbi de ceață, clipocind pe lângă stâncile de calcar modelate de apă cu mult înaintea ca vreo făptură omenească să fi apărut pe-aici. Îmi repet în gând că, de n-ar fi fost curentul, ne-am fi rătăcit până acum. Ne-am fi rătăcit pentru totdeauna...

Râul nu mai fierbe. Dau să-l întreb pe Willie unde sunt bancurile de pești *bonita*, ce s-a întâmplat cu ele, dar mă opresc. *Aici nu e California, Mary. Aia nu sunt pești. Sunt „brizanți”, cum le-a zis Willie. Sunt „valuri care se rostogolesc”.*

Îmi scutur capul, încercând să-mi limpezesc gândurile.

Nimeni nu vorbește. Nimeni nu scoate nici o vorbă.

Suntem purtați de curent pentru vecie, atâta tot.

Pe neașteptate, Steve rămâne cu privirea ațintită într-o direcție, iar eu mă întorc să văd despre ce e vorba.

La câțiva kilometri în josul râului se vede: o șalupă care urcă în amonte, aproape de malul opus, lunecând pe apă ca o mână cenușie uriașă. *O șalupă mare și cenușie, Mary.*

Noi nu suntem pe ea, îmi spun eu. Nimeni nu poate să moară încă.

Nimeni nu țipă. Nimeni nu se repede să pună mâna pe arme de

parc-ar fi venit sfârșitul lumii. Râul e lat. Cei de pe șalupă nu ne văd. În fond, nu suntem decât zece sampane mici. E o zi cenușie. Norii sunt joși. Dintr-o clipă-n alta o să-nceapă să plouă iar. De ce ne-ar vedea? De ce s-ar sinchisi măcar de noi?

Deodată Steve spune:

— E *albastră*.

— Ce? întreb eu.

Se uită înapoi la căpitan, care stă în genunchi lângă Cooper, imediat în spatele lui. Căpitanul își saltă bărbia: *Ce s-a întâmplat?* Steve se uită fix la el, ca și cum i-ar răspunde la întrebarea nerostită, apoi se întoarce spre ciung și spune:

— Willie, e *albastră*.

Șeful oftează și întoarce cârma. Sampanul începe să încetinească. Bărcile din spatele nostru încetinesc și ele. Curentul trece grăbit pe lângă noi. Pupa noastră se înalță și coboară, se înalță iar, coboară. Sampanele din urma noastră se apropie.

— *E albastră*, repetă Steve și Willie nu poate decât să încuviințeze din cap.

Căpitanul, la câțiva pași în spatele nostru, *știe*. Câinele, întins pe saci lângă mine, se foiește, de parc-ar ști și el.

Caporalul și câinele nu mor în sampane, îi spun căpitanului, dar el știe deja. Își amintește visul pe care i l-am povestit. *Ei mor pe puntea unei șalupe cenușii*.

Da, spune el. *Așa mor*.

— Fiecare părticică din ea, spune întruna Steve, e *albastră*.

Când i-am ucis pe cei din escortă, aș vrea eu să-l întreb, *tot așa albastru a fost totul?*

Șalupa de patrulare încetinește, stă pe loc o clipă, apoi începe să crească în dimensiuni. *Se întoarce*.

Știu.

Cu mișcări încete, întindem mâinile după AK-uri: Sprijinim paturile armelor de marginile bărcilor.

— Dar-ar dracii! Înjură Willie.

Nimeni nu râde. Vrea să spună: *N-am ajuns destul de aproape de Dong Noi*.

Mă uit la Steve. Știe că-l privesc, dar nu se întoarce.

— E tot *albastră*.

Știu, îi spun eu.

— Fir-ar dracu-al dracului! zice Willie, șalupa fiind mai mare acum, tot mai înalta și mai lată pe măsură ce motoarele ei o poartă spre noi.

Poți să faci ceva... orice, ca să fii de folos, Mary?

Închid ochii.

Văd un zid lung și negru.

Șalupa oprește motoarele și se lasă în voia apei, care o aduce către noi. În ultima clipă se întoarce, lipindu-și carena de a noastră, curentul ținându-ne foarte aproape, ca pe niște prieteni buni.

Pe puntea din față trei AK-uri stau ațintite spre noi. Tot spre noi e îndreptată și mitraliera cu țeavă dublă de 12,7 mm, mânăuită de bărbați în kaki. Nu facem nici cea mai mică mișcare. Avem aerul că nici n-am ști că ținem niște arme în mână. *La urma-umielor, suntem ruși*, Dai uy. *Nu s-ar zice c-am fi niște inamici, nu?*

Bach strigă ceva către timonier.

Ofițerul răspunde ceva, tot strigând, și se duce la stația șalupei. O voce — care nu e a mea — spune:

Trebuie să ajungem pe șalupa aia.

Nu, spun eu. *Dac-o facem, Cooper are să moară*.

Bach își ține echilibrul în sampan cu o mână, se întinde cu cealaltă spre puntea șalupei și îi înmânează ofițerului documentele noastre mototolite. Ofițerul își îndreaptă spatele — uniforma i s-a închis la culoare din pricina ploii — și le cercetează cu atenție, așa cum și trebuie.

Trebuie să ne urcăm la bord, insistă vocea.

Nu! strig eu.

Bach întoarce capul ca să-i arunce o privire căpitanului, apoi se uită din nou spre șalupă. *Da*, spune vocea pe neașteptate. *Da, Bach, e foarte bine.*

Bach discută cu ofițerul, care pare iritat. Bach repetă... ceva despre nevoia de a folosi stația lor, fiindcă *a noastră* s-a stricat. În cele din urmă, ofițerul încuviințează din cap, gesticulează, strigă ceva mai tare în vânt: *În regulă, tovarășe maior, să vină dacă trebuie, dar v-aș ruga să le ziceți să termine repede.*

Bach și căpitanul se urcă la bord — ajutați de mâini prudente dar respectuoase — și sunt conduși în cabina timonei, unde se găsesc și ecranul radarului și stația radio. Mă uit la Steve. Stă la prova sampanului nostru și e pregătit *Cât de albastră e, Steve?*

Mâna lui Willie abia atinge fusul cârmei, fiind mult mai aproape de AK-ul din poală. *Câți dintre ei ard acum, Willie?*

Câinele stă din nou lângă mine. Cooper stă ghemuit în sampanul din spate, cu fața ascunsă ca întotdeauna.

Nu, spun eu. *Nu.*

Simți mirosul? vreau să întreb.

Simți cum se apropie?

Le-am luat șalupa, domnule maior. N-a fost deloc greu. Dacă vreți, pot să vă spun exact cum am făcut.

Când s-a terminat, domnule maior, m-am gândit:

Acum n-or să ne mai poată opri. N-or să poată opri niciodată o echipă ca a noastră.

Toți ne gândeam la asta...

Fiindcă așa gândea căpitanul.

Acum înțeleg.

Îi lăsăm pe nungi să încarce cât mai mulți saci în șalupă. Îi lăsăm să găurească plămânii și pânțelele celor din echipaj, așa încât cadavrele lor să se ducă la fund. Îi lăsăm să le azvârle peste bord.

N-am păstrat decât trei sampane, în care am pus restul de saci. Sacii de pe șalupă i-am aranjat frumos de-a lungul copastilor precum și jos, în santină. Am acoperit cele trei sampane cu prelată și le-am legat în șir la pupa. Nu i-am lăsat pe nungi să se ocupe chiar de *tot*.

Șalupa înainta încet, îngreunată de sarcina suplimentară.

Sampanele se balansau ca niște leagăne, așa cum știam că are să se întâmple.

L-am văzut pe Willie, cu un cuțit în mâna teafără. Stătea singur pe puntea de la prova, privind țintă la nungi.

— Nungii ăștia ard, Mary, a spus el. Toți, până la unul.

— Știu, i-am spus. Știu.

Subiect: Nu v-am spus adevărul, domnule maior. Am încercat, vă rog să mă credeți. Am încercat să vă povestesc prin ce-am trecut, dar pentru asta... pentru asta a trebuit să mint uneori. Are vreo noimă ce vă spun?

Anchetator: Poți să-mi dai un exemplu?

Subiect: [Pauză] Amănuntele alea despre prima șalupă... adică, despre cum am cucerit-o.

Anchetator: Da. Ce-i cu ele?

Subiect: Nu știu dacă amănuntele alea sunt adevărate. Nu-mi mai amintesc bine. Tot ce știu e ce-am simțit când am făcut-o... Și ce am simțit când am terminat...

*Fotocopie, Articol de ziar, Dosarele centrale (Narda),
Operațiunea Urangutan EVAL
Mărturisirea represiunii politice folosită ca instrument
terapeutic
de Ana Julia Cienfuegos și Cristina Monelli
Metoda și procedura*

În tratamentul aplicat de noi acestor pacienți, contactul inițial constând în unul sau două interviuri cu un terapeut, este dedicat obținerii de informații esențiale despre trecutul pacientului și represiunea politică exercitată asupra lui, precum și stabilirii unei relații terapeutice. Pacienții sunt încurajați să înregistreze pe bandă de magnetofon o descriere detaliată a evenimentelor care au condus la starea lor de suferință actuală. Terapeutul îi lămurește că, deși rememorarea detaliilor unor astfel de experiențe poate fi extrem de dureroasă, procedura le va permite să înțeleagă mai bine emoțiile asociate cu traumele lor, dându-le totodată posibilitatea să denunțe, printr-un eseu scris, violența și nedreptățile la care au fost supuși. Are loc o serie de trei până la șase ședințe în care sunt înregistrate toate detaliile despre detenție, tortură (fizică și psihologică) și alte suferințe de natură politică. Istoricul cunoscut al pacienților este inclus în mărturie, astfel încât experiențele traumatice să poată fi integrate și înțelese în contextul vieții fiecărui individ.

Pacienții sunt îndemnați să-și relateze întâmplările cu propriilor lor cuvinte și în stilul lor propriu. Terapeutul poate pune întrebări pentru lămurirea sau obținerea mai multor detalii legate de evenimente deosebit de semnificative. Când mărturia este transpusă într-o formă scrisă, textul este revizuit de pacient în colaborare cu terapeutul. Versiunea finală este un document revizuit și redactat în comun, de către pacient și terapeut. Mărturiile scrise au cuprins între 15 și 120 de pagini dactilografiate.

Discuție

S-a constatat că utilizarea mărturiilor a avut o valoare terapeutică semnificativă pentru victimele torturilor și ale represiunii politice. Pacienții își re trăiesc suferințele folosind propriile lor cuvinte și pe tonul lor caracteristic, iar înregistrările pe bandă permit terapeutului să înțeleagă semnificațiile speciale atribuite de către pacienți experiențelor lor traumatice. După aceea, când înregistrarea capătă formă scrisă, mărturia joacă rolul de „amintire”, care poate fi împărtășită, revizuită, rescrisă și analizată în orice moment de către terapeut și pacient deopotrivă. Ea are calitatea de a conserva trecutul exact așa cum a fost el memorat și trăit. Constituie un pas important spre analizarea detaliată a experiențelor trecutului în folosul pacienților înșiși și creează un document cu valoare istorică pentru generațiile viitoare...

Am părăsit Valea Râului Negru la Quy Boum, ultimul dintre masivele calcaroase, „poarta de acces către terenurile agricole ale fericitorilor băştinaşi Muong”, cum îi plăcea lui Harry să spună. Înaintam încet; din pricina încărcăturii, apa ameninţa să treacă de copastia şalupei, care mai avea de remorcat şi sampanele. Am intrat în Delta Hoa Binh pe înserate şi, la căderea nopţii, am luat-o pe un canal inundat, unde şeful de echipaj avea mai multă siguranţă în efectuarea manevrelor. Am ancorat după ce am străbătut un kilometru, lângă un pâlc de copaci.

— E o nebunie să navighezi noaptea pe un râu care n-are *maluri*, locotenente, a spus Willie.

N-am răspuns la apelurile repetate recepţionate toată noaptea prin staţia radio a şalupei.

Nici n-am discutat prea mult între noi, cu toate că n-avea cine să ne audă.

O voce venită de undeva spunea întruna:

Încă zece ore şi gata... dacă or să ne dea voie micile şalupe cenuşii.

Cele trei şalupe de patrulare de fabricaţie sovietică, clasa PC, mai uşoare şi mai rapide decât a noastră, ne-au ieşit în cale puţin mai la sud de podul Hoa Binh.

Ştiau ce trebuie să caute.

Noi ştiam că ei ştiau.

Primiseră deja vestea, sub forma unui mesaj care suna cam aşa:

Garnizoana Dien Bien Phu şi informatorii din provincia Tai raportează despre o echipă de consilieri agricoli sovietici porniţi într-o misiune de cultivare a orezului în nord-vestul extrem. Ministerele interesate nu au putut să confirme respectiva misiune. Efectivul grupei şi volumul încărcăturii sunt incompatibile cu echipele de infiltrare inamice, dar trebuie manifestată prudenţă. Ultima oară s-a raportat prezenţa a patru bărbaţi ruşi, o rusoaică, un ofiţer vietnamez ca interpret şi nouă însoţitori băştinaşi la Van Ban pe Song Da, călătorind spre sud cu ambarcaţiuni fără motor. Să fie localizaţi şi reţinuţi. Prezenţa lor la nord şi la est de Hoa Binh se consideră ameninţare la adresa republicii. Completare: pierdut contactul radio cu şalupe de patrulare clasa PA, Unitatea 76 de poliţie riverană, pe 02/11, ora 02:45...

Au apărut pe neaşteptate din ceaţă iar noi i-am lăsat să ne controleze în timp ce mitralierele lor de 12,7 mm erau aţintite asupra noastră.

Am *îngăduit* să se întâmple.

L-am lăsat pe Bach să le facă semne cu mâna. I-am lăsat să se urce pe sampane, să ridice prelatele, să citească inscripţiile de pe saci şi să-şi continue controlul, aşa cum ştiusese că are să se întâmple.

Le-am dat voie să vină la bordul şalupei noastre.

I-am lăsat să se uite *peste tot*: în cabina timonei, în butoaiele cu motorină, în fiecare ungher şi-n fiecare crăpătură, începând cu prova şi terminând cu pupa, unde stătea Cooper. L-am lăsat pe Bach să se plimbe pe puntea noastră împreună cu ofiţerul cel mai mare în grad de pe cele două nave şi să-i relateze povestea noastră.

Ascunsesem le repezeală sacii de pe punte în santină, gândindu-ne că aşa e mai bine. Mica porţiune din punte care se înălţa ca să dea la iveală santina se afla acum la un pas de bocancii ofiţerului.

Or să deschidă unul din saci, spune pe neaşteptate vocea. Or să coboare în santină, întrebându-se de ce lăsăm să se ude sămânţa de orez, şi-or să desfacă un sac. Inscripţiile n-or să fie de ajuns ca să-i convingă.

M-am uitat în urmă. Cooper stătea pe sacii din molton, ținându-și capul aplecat, așa cum trebuia.

E visul, Mary.

Știu.

Te rog, am spus. Te rog...

Erau derutați și mânioși, fără doar și poate. Totodată se simțeau și stânjeniți, fără să știe sigur de ce. Aveau senzația că sunt trași pe sfoară, dar nu știau sigur dacă cei care luaseră plasă erau ei, cei de la Hanoi, ori dacă într-adevăr cineva fusese sau nu păcălit. Bineînțeles, vroiau ca noi să înțelegem — fără să fie nevoiți s-o spună — că problema era *gravă*. Că așa spusese Hanoiul. Că atâta timp cât ministerele interesate *nu* putuseră să confirme, din punctul lor de vedere, al ofițerilor de pe șalupa de patrulare, noi *n-aveam cum* să fim ceea ce pretindeam că suntem. Eram rugați să înțelegem că, independent de voința lor, se vedeau nevoiți să ne trateze ca pe un element de rac, fiindcă ministerele interesate *nu* au putut să confirme. Ca soldați — ca aliați de război — i-am mai respecta oare dacă n-ar face-o? Desigur, vor fi prezentate scuze — verbale și scrise — mai târziu, când lucrurile se vor lămuri, dar deocamdată erau obligați să ne trateze ca pe o *amenințare la adresa statului*. Așa li s-a ordonat de la Hanoi. Înțelegem poziția lor, nu-i așa? Și noi am proceda la fel în locul lor, nu?

Nu vroiau să fie oamenii neînsemnați care provoacă frământări diplomatice — din pricina cărora Hanoiul să fie obligat să se angajeze cu Moscova într-un dans cu figuri impuse — dar nici să lase să treacă niște *inamici ai republicii*. De bună seamă că puteam să înțelegem una ca asta. Iar acum că ofițerul cel mai mare în grad reflectase asupra problemei, trebuiau rezolvate niște lucruri cu aparență neobișnuită...

Ce faceți cu șalupa asta? I-a întrebat el pe Bach.

Am înnoptat la That Khe, tovarășe comandant, i-a răspuns Bach.

*Am găsit vasul ăsta plutind în derivă pe un canal. N-am văzut pe nimeni în apropiere, căruia să-i raportăm. Observați găurile provocate de gloanțe. Și ele ne-au făcut să ne punem întrebări. Ne-am gândit că unitatea de poliție riverană de la Hoa Binh ar vrea să știe despre această întâmplare. Am încercat să luăm legătura cu ei, bineînțeles, dar stația n-a funcționat. Misiunea noastră în nord-vest s-a încheiat și ne întoarcem la Hanoi. După cum vedeți, tovarășe comandant, oaspeții noștri ruși sunt uzi și obosiți. N-a fost plăcut pentru ei. Acum ei vor să se întoarcă acasă. Deși îl asculta, ofițerul n-a încetat o clipă să se plimbe pe punte. Aici erau niște lucruri *ciudate*. A gesticulat o dată cu mâna, apoi a mai făcut un gest. Membrii echipajului său aveau armele pregătite de tragere în timp ce pășeau gesticulând către pupa șalupei noastre, spre Cooper.*

I-am lăsat. I-am lăsat să meargă la pupa.

N-am încercat să-i oprim.

De ce, căpitane? am strigat eu. De ce-i lași să se ducă la Cooper?

Mă duc până la cei doi. Comandantului o să i se pară ciudat, sunt sigură, dar încep să pășesc alături de ei. Mă uit la Bach. Am de gând să spun ceva în cea mai curată rusă de care sunt în stare... am să spun *orice* ar putea avea o cât de mică importanță, orice l-ar face să nu se mai ducă la pupa.

Ceva mă atinge pe ceafă. Mă uit în jurul meu.

Căpitanul stă lângă copastie. Nimeni nu-i acordă nici cea mai mică atenție. Se uită la mine și clatină ușor din cap. Ba nu, o face fără să miște deloc din cap. *Nu, Mary, zice el. Nu.* Automatul din mâinile sale se ridică extrem de încet în sus...

Am să îndrept pușca spre inima comandantului, spune el.

Acum înțeleg. De la bun început a avut de gând s-o facă. De la bun început a plănuit s-o facă în felul ăsta. Numai că eu n-am știut.

Fac un pas înapoi: mă dau la o parte din calea lui.

Șalupa se leagănă ușor. Am fi putut să prevedem lucrul ăsta.

Se leagănă exact în clipa în care căpitanul trage. Se clatină, țeava își schimbă direcția, iar glonțul care pornește din ea ajunge în altă parte, nimerindu-l pe Bach, lovindu-l în singurul loc unde poate s-o facă.

Acum începe visul.

Comandantul nu știe de unde a venit glonțul. L-a auzit, dar nu e sigur de unde a venit. O clipă crede că l-a tras unul din oamenii lui. Se uită în jurul lui, se mai uită o dată. Când se întoarce la loc, îl vede pe Cooper — care și-a ridicat privirea din pricina zgomotului. Îi vede pielea *foarte tuciurie*. Nu e în regulă, știe asta, așa că se apropie de față și-i vede din nou *pielea tuciurie*. Se gândește la soldații americani care au o astfel de piele și deodată înțelege.

De undeva, marinari îmbrăcați în kaki au deschis focul. L-au observat pe căpitan cu arma ridicată. Știu cine a tras glonțul. Nu le place să vadă un AK îndreptat spre comandantul lor.

Eu m-am dat la o parte. M-am retras până când am ajuns în fața căpitanului, așa că fac un pas lateral. Bach se zvârcolește pe punte. Căpitanul trage din nou, dar e târziu. Comandantul și-a scos din toc pistolul Tokarev din pricina *tenului tuciuriu*, din pricina *câinelui*, care sare acum. Câinele sare fiindcă lui Cooper i-e teamă. Lui Cooper îi e teamă fiindcă nu are nici o armă în mână —bolnavii nu poartă așa ceva asupra lor — și pentru că un bărbat în uniformă NVA stă amenințător în fața lui, ca un vis, și strigă: "*Vî zacem prišli na reku?*" iar Cooper se străduiește din răspuțeri să răspundă: "*la zdes padeluiu.*" Dar nu mai contează. Nu contează deoarece câinele sare, comandantul trage iar câinele, lovit, cade rostogolindu-se. Cooper se ridică în picioare. În clipa în care căpitanul trage, comandantul se întoarce spre Cooper și trage și el. Trage fiindcă un negru, despre care nu se îndoiește că-i american, s-a ridicat în picioare și asta-l sperie. Îl sperie fiindcă *e sigur* că negrul are o armă... de ce n-ar avea? Trage, *sperând* că are dreptate. Gloanțele din automatul căpitanului pătrund în capul comandantului, iar căpitanul se apleacă, văzându-și imaginea în ochii marinarilor care trag și ei și, după ce se apleacă și îngenunchează, căpitanul îi doboară în sfârșit.

Mă uit la Cooper, care zace pe punte. Mă uit la Crusoe, căruia îi zvâcnește piciorul din spate. Mă uit la Bach și nu-mi pot înăbuși țipătul.

Pe tine nu te-am. visat! îi spun eu. *N-am visat că ai să mori!*

Ba da, șoptește o voce. *L-ai visat.*

Am un automat. E al meu. Marinarii nu trag în mine până când arma nu ajunge în mâinile mele... Și-mi aduc aminte ce spunea Christabel, ce-am învățat în satul cu mormanul de cadavre și de haine în mijloc. Îmi iau inima în dinți și-i *îmbrățisez*. Îmi duc piciorul înapoi, iau o poziție cât mai stabilă și, atentă la devierea spre stânga (e criminală, sergent), *îmbrățisez* cât pot de mulți.

Willie trage. Steve trage". Căpitanul s-a ridicat în picioare și trage și el.

E foarte greu, domnule maior, să-ți dai seama care dintre noi i-a ucis de fapt.

Willie primește un glonț în umărul brațului beteag. Pe postavul gros înflorește o pată de sânge. O așchie din punte pătrunde în coapsa căpitanului, care țipă și și-o trage afară. Sângele prelins dintr-o mică tăietură de deasupra ochiului îl orbește pe Steve. Bach și Cooper, cinci dintre nungi — plus câinele — zac întinși pe punte. Sunt pe moarte.

Pur și simplu n-ai știut că despre asta era vorba, Mary, șoptește o

voce.

Țin minte că am țipat chiar și după ce focurile au încetat. Îmi amintesc că am țipat o bună bucată de vreme. Mi-aduc aminte de Steve, de felul cum dansa — ca un șarpe, ca o pisică — cum timpul își încetinea scurgerea pentru el așa încât să poată pluti, *văzând* ce avea de văzut ca să nu-l nimerească gloanțele.

Îmi amintesc de asta fiindcă mi-a arătat căpitanul. El mi-a arătat cum se petreceau lucrurile.

Mi-l amintesc pe căpitanul cel slăbănog, mișcându-se și el, văzându-și propriul chip în mintea unui marinar și știind când avea individul să apese pe trăgaci, întorcându-se, rostogolindu-se și trăgând până când fața lui nu mai era acolo, până când mintea aceea dispărea de acolo.

Mi-l amintesc și pe Willie — care ținea automatul cu brațul teafăr, sprijinindu-l și cu extremitatea argintie a protezei — trăgând până când nici unul dintre marinarii cuprinși de flăcări, la fel ca niște călugări budiști, nu a mai tras în el.

Mi-l amintesc pe Cooper. Mi-aduc aminte că am simțit cum trebuie să fi fost când gloanțele i-au lovit pe *amândoi*, când amândoi au simțit-o, fiindcă așa funcționa talentul lor.

Îmi amintesc că am văzut un râu, un parc și o pătură. Îmi amintesc că pășeam alături de Bach.

Toate aceste lucruri sunt într-un tot adevărate.

Îmi amintesc că stăteam alături de Bach, gândindu-mă: *N-am știut*. Asta i-am spus. Căpitanul *m-a ajutat*. N-aș avea de ce să mint.

Mi-aduc aminte că i-am ținut mâna, așa cum făcusem cu atâția alții. Cum se uita nedumerit la propriul său stomac, de parcă s-ar fi gândit: *Ce caută gaura aia acolo, părinte?* De parcă mi s-ar fi adresat mie, derutat: *Ai să mă ajuți să-mi vâr măruntaiele la loc, locotenente?*

Îmi amintesc că a folosit și cuvinte. A spus: "E-n regulă "

Mi-aduc aminte că a spus: „Eternitatea ne oferă toate șansele de care avem nevoie, locotenente. Nu-mi doresc decât...”

Îmi amintesc că am văzut ultimele lucruri văzute de el:

Un parc, un prunc și o pătură.

Iată ce erau acelea, Mary, a șoptit vocea. Ultimele lucruri văzute de el...

Îmi amintesc că am îngenunchat lângă Cooper, i-am luat și lui mâna și m-am prefăcut că știu atât de multe lucruri despre el. Că îi cunoșteam pe părinții lui, dar că într-un fel sau altul uitasem de ei. Că știam ce *simțeau* ei, ce-și doriseră întotdeauna pentru el, ce ar fi fost în stare să facă pentru el când ar fi ajuns acasă pe propriile picioare. Că știam străzile pe care copilărise, îi cunoșteam pe prietenii lui, știam de câinele pe care-l avusese când avea paisprezece ani, cum murise și ce avea să însemne mereu moartea pentru el. Că tatăl lui era pastor, că unchiul lui ajunsese până la gradul de plutonier-adjutant — negrul care primise cele mai multe decorații în cel de-al doilea război mondial, cel care-i spusese cândva: „Fă o încercare cu armata, Wallace Ridley. Poți s-o încerci și cu câinii, numai să încerci.” Că înțelegeam chiar și ce însemna să fii negru, să uiți lucrul ăsta din când în când și să râzi la glumele unei fete albe.

Nu *știam* lucrurile astea, domnule maior, așa că a trebuit să mă prefac că le știu.

Ai fi putut să-l întrebi, Mary. În toate acele zile petrecute în tabără sau la Vientiane, în junglă, în peșteri sau în bărci... ai fi putut să-l întrebi. Dar n-ai făcut-o. Te-ai mulțumit să-l faci să râdă.

A fost mai sigur așa, nu, Mary?

Dacă tot urma să moară, a fost mult mai lipsit de pericole așa.

Îmi amintesc că am îngenuncheat lângă el — și lângă câine, care continua să respire. Mi-aduc aminte că i-am ascultat respirația până când a încetat.

Am încercat să bandajez rănilor. Am încercat să-i ajut pe nungi, dar Steve nu vroia deloc să mă lase. L-am lovit — crezând că e tatăl meu — dar el continua să spună:

— Sunt morți, Mary. N-ai ce să le mai faci.

Cinci dintre nungi erau răniți. Unul avea să moară în decurs de o oră. Alți doi urmau să-și dea duhul înainte să ajungem la Dong Noi. *Știam asta. Știam totul fără măcar să mă gândesc.*

Rana lui Willie îi afectase mușchiul și-i făcuse o creștătură mică în os. Nu, n-a vrut să-i injectez morfină. Tăietura lui Steve s-a cicatrizat curând, n-a mai avut nevoie de pansament. Înțepătura din piciorul căpitanului nu sângera, dar el nu era îngrijorat. A spus:

— Sunt pe autoperfuzie, locotenente. Tratamentul la care sunt supus este excelent.

Trebuie să plecăm, spune Willie, pornind motoarele ajutat de căpitan. Ne aflăm acum pe una din șalupele acelea mici și nu sunt sigură cum am ajuns aici. Nu sunt sigură ce fac ei.

— Nu cred că mai pot s-o fac, le spun eu, dar nimeni nu aude.

Dau să mă întorc, dar mă răzgândesc. Undeva cadavrele sunt împinse în râu. Undeva, nungii rămași în viață mută sacii în șalupele mai ușoare și mai rapide. *Ce vrei să faci, Mary, ca să fii de folos?*

lau un sac. Îl mut.

lau alt sac.

— Ai văzut albastru, Steve? Întreb eu în vreme ce vântul ne răvășește părul iar motoarele huruie solicitate la maxim. A fost lumea întreagă frumoasă și albastră pentru tine?

Vreau să-l fac să sufere. Vreau să rănesc *pe cineva*.

— A fost albastră, Steve?

— Da...

— De ce n-ai *încercat* măcar?

Nu-mi răspunde, dar nu e nevoie.

Nu așa merge treaba, Mary. Nu contează ce vreau eu. Pot să mă salvez pe mine, dar nu pot mereu să-i salvez pe ceilalți... Spun:

— Nu i-ai văzut arzând, Willie? N-ai văzut cum flăcările le cuprind brațele?

Nu-mi răspunde cu cuvinte.

N-am știut ce însemnau flăcările, Mary. N-am știut că unul dintre noi are s-o facă.

Și nici tu n-ai știut, Mary, spune vocea.

Luăm pastilele cu amfetamină oferite de căpitan. Știu că trebuie să rămânem treji în următoarele cinci ore. N-avem nici un motiv să ne împotrivim. Nu există nici un motiv să riscăm. .

Șeful de echipaj preia timona la șalupa noastră. Pe cealaltă o pilotează unul dintre nungi.

La un moment dat mă întorc. Îl văd pe căpitan pilotând șalupa, în vreme ce Willie stă în genunchi și începe să amorseze sacii. *Cum o fi făcând asta?* mă întreb. *Cum reușește căpitanul să navigheze în curenții ăștia?*

Dar știu.

Așa cum a făcut totul, Mary. Ascultând. Iscodind ceea ce știm fiecare dintre noi.

Willie îmi aruncă o privire, fiindcă așa i-a spus căpitanul, fără vorbe: *Vrea să știe cum facem noi treaba asta, șefule.*

— Îl învăț eu, îmi spune Willie, rânjind. Prinde repede, dar nu-i de mirare asta, nu crezi?

Suntem o echipă, mi-aduc aminte că m-am gândit. Chiar după dispariția a două elemente, suntem o echipă, colonele. Nu asta ai vrut? Aș vrea să fi fost și tu aici, i-am spus eu. Tare-aș vrea să fi fost aici.

Steve și căpitanul au preluat mitralierele de 12,7 mm. Willie are din nou în grijă timona. Nungii răniți stau sprijiniți de copastia punții. Ceilalți asigură echipajul pentru șalupa din spatele nostru. Eu stăteam în picioare lângă fereastra de la cabina timonei și țineam în mână un pistol-mitralieră care nu era al meu.

Îmi amintesc și alte lucruri, domnule maior, dar nu-s la fel de importante ca astea.

Cine ne arată cel mai bine ce înseamnă să trăiești, locotenente, viața sau moartea? m-ar fi întrebat Bach în acele momente. Visul despre un parc sau gloanțele care răpesc visul acela?

Din dosarele USARV USPW/C1 privind persoanele reținute și evidențele dispăruților în misiune ale Grupei 5 a Forțelor Speciale și MAC-SOG

Situația curentă a dispăruților în misiune din cadrul MAC-SOG

Shaffer, William, 209085676, fruntaș, Divizia America, detașat temporar la Unitatea de Comandă și Control Nord, MAC-SOG. Născut la 12 iulie 1950 în Concho, Virginia de Vest. Încorporat la 16 mai 1969 în Colcord, Virginia de Vest.

Dispărut în misiunea de la 30 noimebrie 1970, la 16 kilometri în interiorul Laosului, la est de Tchepone, în timp ce se întorcea dintr-o patrulă la bordul unui elicopter vietnamez H-34. Aeronava a fost lovită de un proiectil antiaerian de 37mm, a intrat în cădere necontrolată la circa 1000 de metri și, conform martorilor oculari, a explodat în momentul impactului. Nu a fost inițiată operațiunea de căutare la sol într-o zonă interzisă.

Trevino, Anthony, 786539045, sergent, Brigada 173 Aeropurtată, detașat temporar la Unitatea de Comandă și Control Nord, MAC-SOG. Născut la 23 martie 1941 în Atlantic City, New Jersey. Încorporat la 31 mai 1965, în Atlantic City, New Jersey.

Dispărut în misiunea de la 16 ianuarie 1971, când o patrulă de recunoaștere infiltrată la 16 kilometri în interiorul Laosului, la vest de Muong Tip, a fost atacată de inamic la zona de aterizare; supraviețuitorii CIDG (trupe auxiliare de mercenari băștinași, angajați de către Forțele Speciale americane în războiul din Vietnam) și LLDB (trupele speciale sud-vietnameze) au raportat capturarea și executarea lui pe loc, dar nu s-a înregistrat confirmarea decesului său.

Klein, Daniel, 497234094, subofițer de marină rangul 3, SEAL, Echipa Unu, detașat temporar la Unitatea de Comandă și Control Nord, MAC-SOG. Născut la 14 decembrie 1939 în San Diego, California. Încorporat la 17 iunie 1959, în San Diego, California.

Dispărut în misiunea de la 10 mai 1971, după ce o echipă de recunoaștere cu rază mare de acțiune a pătruns în provincia vestică Quang Nam, deplasându-se la sol la trei kilometri est de Cambodgia, pe

data de 3 mai; după contactul radio inițial, s-a pierdut complet legătura radio cu echipa. S-au desfășurat operațiuni de căutare la sol și aeriene.

Takakuni, Peter, 576892007, fruntaș, Divizia 2 Cavalerie Aeriană, detașat temporar la Unitatea de Comandă și Control Nord, MAC-SOG. Născut la 24 iulie 1946 în Northampton, Massachusetts. Încorporat la 22 iunie 1964, în Springfield, Massachusetts.

Dispărut în misiunea de la 24 martie 1970, când elicopterul UH-1H ce transporta patrula din care făcea parte a încercat să decoleze de pe o zonă de aterizare situată în zona de frontieră triplă, la 23 kilometri în interiorul Cambodgiei; aeronava a suferit numeroase explozii în timpul ascensiunii, și-a continuat înaintarea circa 200 de metri și, conform martorilor oculari, s-a prăbușit în junglă. Nu s-a inițiat nici un fel de operațiune de căutare la sol într-un teritoriu interzis.

Christabel, George, 980774852, sergent de ștat-major, Grupa 5 a Forțelor Speciale, Unitatea de Comandă și Control
Comando PSI 331

Nord, MAC-SOG. Născut la 5 septembrie 1930 în Charlotte, Carolina de Nord. Încorporat la 22 martie 1954 în Charlotte, Carolina de Nord.

Dispărut în misiunea de la 16 octombrie 1971, la 2,5 kilometri în interiorul Laosului, la vest de zona demilitarizată, împreună cu o patrulă de recunoaștere angajată de două ori în confruntări cu inamicul pe 29 noiembrie; văzut ultima oară de către supraviețuitorii vietnamezi ai patrulei, care îi dădeau îngrijirile necesare comandantului de echipă rănit.

Capitolul 45

Reușim să trecem de Podul Hoa Binh, cel pe care americanii — în atâția ani de bombardamente — n-au reușit să-l doboare. Acesta s-a aflat tot timpul acolo, ascuns în ceață. A fost aproape de noi, la doar câțiva kilometri depărtare, când Bach și Cooper au murit. *Visurile nu greșesc niciodată, Mary.*

Ajungem în locul unde Râul Negru se lărgeste cel mai mult, cu puțin înainte de a se întâlni cu Râul Roșu. Aici râul este divizat de lungi insule inundate, adevărați monștri marini plutind imediat sub suprafața apei, și trebuie să știi bine ce faci, iar Willie știe, fără doar și poate. Trecem de orezăriile inundate de la Xuan Mai, pe lângă flotilele de sampane transportând fermieri nevoiași și familiile lor spre locurile unde au nevoie să se ducă. Trecem de toate acestea datorită lui Willie.

Soarele își face apariția și arde prin ceață. Willie înjură. Ba nu, căpitanul înjură pentru el. Și deodată, ca un răspuns la o rugăciune, ceața se întoarce cu repeziciune.

S-ar putea să reușim, spune cineva. N-are importanță cine. O spunem cu toții. *Dacă ceața se menține...*

Nimeni nu spune: *Vom avea timp să amplasăm explozibilul.* Și nici: *Vom avea timp să stăm și să-l vedem cum sare în aer.*

Numai: *S-ar putea să ajungem până la Dong Noi... dacă ceața se menține.*

N-o să avem nici cea mai mică șansă să-l amplasăm. Navele de patrulare, avioanele de recunoaștere și puținele elicoptere deținute de

Nord ne caută deja — nu se poate altfel — așteptând, ca și noi, să se risipească ceața. Or să ne caute cu și mai multă strășnicie în cătunele de la nord de Hanoi. De la Hanoi până la Son Tay, toate digurile viermuiesc de soldați. Nu se poate altfel.

Iscolesc cu privirea prin ceață, pândesc cursul râului cu armele pregătite. Ei nu știu unde o să ne oprim, dar de acum știu cu siguranță *de ce. Lipsesc patru șalupe de patrulare, Trung Uy. Și o încărcătură de dimensiunile alea...* Chiar dacă nu știu *unde*, știu cu certitudine *de ce*.

Nu, nu mai avem un interpret, dar nu mai contează, nu-i așa, colonele? N-o să mai avem *de vorbit*. Nu mai avem nici câine, nici însoțitor de câine, dar nici asta nu mai contează. Lucrul pentru care am avut nevoie de ei s-a încheiat de mult, într-o altă vale.

Dacă am avea nevoie de ceva cu adevărat, colonele, ar fi *sprijinul aerian*. Lucrul pentru care infanteriștii au înălțat dintotdeauna rugăciuni fierbinți. *Am avea nevoie de avioane Saber, Intruder, Bronco... de orice poate să zboare, colonele.*

Cum ne auzi, colonele? aș vrea eu să-l întreb, dar n-am chef să-mi ridic mâneca. Sună vocile noastre înăbușit? Sângele din venele noastre pulsează cumva prea tare? Ai niște aparate care să înregistreze și alte aparate care să pună totul pe hârtie? Sunt ele în stare să ne separe vocile, astfel încât să nu mai fim un glas comun... să nu mai fim un țipăt comun?

Stai oare noapte după noapte într-o baracă, ascultând și încercând să deduci toate informațiile necesare? Încercând să înțelegi ce înseamnă toate astea, colonele?

Poate că-i o muncă ceva mai grea decât ți-ai închipuit că are să fie?

Ce ai auzit când a murit Bach, colonele? Când zăcea pe punte și spunea: „E-n regulă. Nu-i nimic.”?

Ce ai auzit când Cooper și câinele lui au murit, fără să scoată vreun sunet, nici unul din ei. Ai fi vrut să scoată vreun sunet? Ai sperat?

Într-un alt univers, colonele, reușim să scăpăm cu viață din toată povestea asta. Mai mult chiar, ne întoarcem la tine, colonele. Te găsim. Te ajutam să vezi, să auzi și să miroși, așa cum a fost totul...

Trebuie să fi fost prevăzut un element de siguranță, spune cineva, pentru eventualitatea în care am fi ajuns aici. O modalitate prin care el să ne poată opri, altfel nu ne-ar mai fi lăsat să pornim la drum.

Stau în picioare lângă Willie. El se sprijină de mine, suferind.

El a vrut-o.

Nu sunt întru totul sigur, spune altcineva. Se poate să nu-i fi trecut prin cap... Se poate să nu șefi gândit că o să ajungem atât de departe.

E Steve. Toți încuviințăm din cap. Nu scoatem nici o vorbă. Ne mulțumim să dăm din cap. Vântul, zgomotul valurilor plesnind carenele sunt și așa destul de puternice. N-am reuși să ne auzim dacă am folosi cuvintele, așa că nu le mai folosim.

Trecem de Xuan Tet și Na Bao. Știm că pe o ceață ca asta ei nu pot folosi decât șalupele. Ne comunicăm reciproc chestia asta. Cădem de acord. *Avem noroc*, spune cineva. N-are importanță cine.

Suntem cea mai norocoasă echipă de pe fața pământului, spune altcineva.

O să dureze?

Tu știi mai bine decât noi, Mary.

Așa că îi spun lui Dumnezeu:

Când în sfârșit ne vom opri, când în sfârșit vom coborî, ne vom ține respirația și ne vom cufunda în râu, pipăind digul cu picioarele, amplasând încărcăturile alea la trei metri sub apă, ne vei lăsa să o schimbăm, Dumnezeu? Ne vei lăsa să schimbăm lumea făcută de tine?

Vei îngădui ca norocul nostru să continue așa?

La două ore după ce am luat pastilele de amfetamină, mă prăbușesc. Văd cadavrele pe malul râului de parcă aş zăcea întinsă în apropierea lor. Văd un mic drapel roșu fluturând într-un sat aflat la trei sute de metri în amonte. Cadavrele — cele lângă care zac — sunt scuturate de spasme, așa cum au făcut-o și cum o vor face întotdeauna. În nămol. În nămolul roșu-roșu.

Nu, spun eu, și nu sunt singura care o spune. La fel fac și ceilalți, deși nu servește la nimic. Înaintăm prin ceață. Înaintăm *către* vis. Nici n-am ajuns acolo, domnule maior, dar zăcem deja în nămol.

Cineva care are un braț roz și dur mă ajută să mă ridic. Nu înțeleg ce se întâmplă. Spun: *Cine pilotează șalupa asta, Willie?* El îmi răspunde: *Robert o pilotează, Mary. El îmi comunică ce se întâmplă acolo iar eu îi spun ce să facă. Mă duc unde vreau pe șalupă și mă simt excelent, fiindcă vă știu pe toți aici. Te ajut să te ridici dar în același timp îi spun lui Robert cum să conducă nava asta. Totul e în ordine.*

Cad din nou la zece kilometri de Râul Roșu, de locul unde Râul Negru își varsă lacrimile în fratele lui, care, spune legenda, le face să devină roșii din dragoste. Willie a preluat timona. Căpitanul stă lângă butoaiile de motorină și privește țintă înainte, povestindu-ne despre el însuși. Îl aud folosindu-se de cuvinte lăsându-le pradă vântului.

Steve e cel care mă ridică de jos. Zac pe punte, scuturată de spasme — din pricina gloanțelor — iar el mă ține în timp ce o fac, în timp ce-i spun *prin viu grai* ceea ce el știe deja.

Amănuntele importante despre viața căpitanului.

Încep să țip în vreme ce înaintăm pe marele cot de intrare în Râul Roșu, unde toate insulele sunt acoperite de apa roșie-roșie. Văd cum Willie este lovit de glonț în partea dinspre brațul teafăr a trupului, făcându-l să se rotească până când cade în nămol lângă noi, scuturat de spasme.

Willie vede și inima i se oprește în loc — simt cum i se oprește — după care începe din nou să bată.

Dumnezeule, spune el. *Doamne, Dumnezeule, Mary.*

Întoarce șalupa, îi spun eu, și *n-o să se întâmple. N-o să se mai întâmple dacă întorci șalupa, Willie.*

Nimic din toate astea nu se va adevăra, le spun eu, *dacă întoarcem șalupa chiar acum.*

Dar mă înșel.

Dacă ne întoarcem din drum, Mary, o să se întâmple pe un alt mal de râu... În altă parte. N-o să fie la Dpng Noi, dar o să fie pe unul din malurile acestui râu...altundeva. Întorcând șalupa vom face să se întâmple... În altă parte... dacă nu în lumea asta, atunci într-o alta...

Steve stă pe punte. Mă ține de parc-aș fi bolnavă. Crede că era mai bine dacă n-aș fi luat amfetaminele. Spune:

E prea târziu, Mary. Căpitanul îi aude. Îi aude cum ne caută la numai doi sau trei kilometri în urma noastră. Îi aude gândindu-se la noi, Mary. Ne văd pe radarul lor, deși nu sunt întru totul siguri. Țin morțiș să ne găsească și sunt mai rapizi, mai rapizi decât noi, așa încât ne vor găsi până la urmă. Ei nu sunt nevoiți să care încărcătura pe care o avem noi, Mary.

La timonă, undeva în ceață, Willie spune: *Clasa PC. Mitraliere RPG. Și, probabil, singurele două minitunuri pe care Nordul le are în dotare. Ai dreptate, Robert. Ei știu că suntem aici.* Spune toate astea privind fix, fără să clipească, la ecranul radarului, la ceață.

Nu se aude nici un sunet de nicăieri, în afară de motoare, de apă și de vânt.

Îmi amintesc că ceața s-a menținut. Țin minte că unul dintre noi, nu contează cine, a spus: *Sunt trei nave acum. Noi arătăm exact ca și ei, așa că nu sunt siguri... nu-s întru totul siguri cine suntem.*

Să fie noroc? Îmi amintesc că l-am întrebat pe un tânăr care ședea lângă mine. *Sau e ceva care se întâmplă datorită nouă?*

Asta ai vrut? Îmi amintesc că l-am întrebat pe colonel, care stătea undeva și asculta. *Asta ai vrut să devenim?*

Când mai aveam zece kilometri până la satul unde vroiam să ajungem, am tras spre malul nordic. *Zece kilometri*, a spus cineva, iar timona s-a întors. Toată lumea a dat o mână de ajutor. N-avea importanță ale cui erau mâinile.

În sfârșit, ceața se împrăștia.

Vedeam satele de pescari, perindându-se unul după altul, micile drapele roșii și deodată, când digul începea să cotească, cel care trebuia să fie Dong Noi. Satele aflate la est și la vest de el *viermuiau* de soldați, dar acesta — digul lui — era și mai plin.

Da, Mary, îmi spunea Robert. *Poți să-i auzi cum se întreabă în gând: oare vin aici? Are de gând comandoul american să vină în micul nostru Dong Noi, unde începe să cotească Marele Dig?*

Șalupa a cotit. Pe timonă se aflau mâinile lui Willie și ale căpitanului, dar la manevră am participat cu toții.

Navele de patrulare sunt pe urmele noastre. Îi auzim pe ofițeri cum gândesc. Fiindcă poate să-i audă căpitanul, putem și noi. Acum nu mai e nici o diferență. Vedem ce văd și *ei* în ceața care se împrăștie. Șalupe de patrulare sunt și în josul râului, acolo unde ceața se rărește. Când ceața va dispărea cu totul, or să ne vadă — n-o să se poată altfel — ca pe un fascicul de lumină solară, ca pe un spot luminos pe un uriaș zid negru. *O să-i vedem cum ne vad, Mary.*

Bineînțeles c-o să-i vedem.

Țărmul se apropie cu repeziciune de noi, valurile izbesc carena, iar combustibilul e mai mult decât suficient ca să ajungem până acolo. *Să fie un noroc, colonele?*

Sau e altceva?

Pe marele dig din pietriș, a cărui formă întunecată se apropie rapid de noi — de ani de zile apele râului n-au mai fost atât de umflate — siluete colorate în kaki se mișcă asemenea unor insecte, ca niște fire scurte de iarbă de culoarea nisipului în bătaia vântului. Fuiore de ceață plutesc între noi și țăr. Siluetele dispar, fuiorele continuă să se miște, siluetele reapar — mai mari de data asta, mai apropiate.

Trebuie să scufunădm șalupele! strigă cineva, un tip din trupele SEAL, așa că trebuie să știe. *Altfel nu se poate*, strigă el și două Berete Verzi îl aprobă. *Numai așa*, strigă ei, *pot ajunge saci, acolo unde trebuie să ajungă.*

Willie își ridică brațul, îl flutură către timoneria de pe șalupa din spatele nostru, iar nungul de acolo îi răspunde la fel, printr-o fluturare de braț. Willie mărește la maximum viteza șalupei noastre. Nungul procedează la fel.

Țărmul se apropie grăbit de noi, ca un vis.

Ei știu că suntem aici, spune cineva, o glumă, ecoul unei glume. *E un batalion*, spune altcineva. *Un ditamai batalionul...*

Mă aflu în timonerie. Eu sunt cea care pilotează nava, mărim viteza la maxim. Într-un fel sau altul, știu cum se face.

Mă uit în jos.

Stația radio — din locul unde a pus-o Willie — clipește. Luminițele ei

nu s-au stins nici o clipă.

Dacă un mincinos minte, mă gândesc eu, poate el să se oprească vreodată? Poate vreodată un mincinos să înceteze să mintă, mamă?

Dacă Bucannon ne-a mințit, îi spun eu lui Willie — numai lui. Dacă emisia a fost constantă sau mai frecventă decât ne-a spus el c-o să fie, puteau nord-vietnamezii să ne repereze? Au putut ei să ne urmărească de multă, multă vreme? E posibil ca asta să fie elementul de siguranță de care pomeneai tu, Willie?

Nu știu dacă mi-a răspuns. N-are importanță. Undeva, într-un alt univers, mi-a dat un răspuns.

Sigur că da, Mary, mi-a spus. Sigur că e posibil.

Când șalupa se întoarce în ultima clipă — condusă de mâinile mele, ale lui Willie, ale căpitanului sau ale lui Steve — când ne îndepărtăm de malul de pe care se dezlănțuie în sfârșit focul armelor automate, unde siluetele de pe țărm nu mai sunt niște furnici, ci niște *oameni*, iar aerul se umple de pocnete — mă prăbușesc și mă lovesc de copastie. Nu mă pot împotrivi.

Mă ridic, ținându-mă de copastie. Mă uit din nou la țărm.

Trecem acum zburând pe lângă o mlaștină, un vârtej, altă mlaștină, alt vârtej, căutând — știu asta — un loc unde siluetele să nu fie atât de numeroase. A treia mlaștină, a patra... Și digul din dreapta noastră e un zid lung, închis la culoare.

Îmi întorc privirea spre punte. În timonerie, Willie își trage palme și plânge. Încearcă să lovească obiectul pe care i l-au vârat sub piele. Vrea să ajungă la el. Vrea să-l sfărâme, să vadă dacă va sângera.

Mă uit la propriul meu braț... la cel teafăr. Pipăi mica umflătură de sub postavul murdar și spun: *Te văd ingenunchind pe pământ. Te văd în frumosul tău costum alb, ingenuncheat pe pământ. Undeva, într-un alt univers, ne întoarcem acasă, la tine, John Bucannon.*

Căpitanul trage în punte cu AK-ul, apoi aleargă la pupa. Îi face semn cu mâna nungului să tragă și el în puntea lor, să-și scufunde barca așa cum o scufundăm și noi pe a noastră, fiindcă numai așa vor putea ajunge sacii acolo unde trebuie. Puntea se face țândări. Și cu a lor se întâmplă același lucru. Bucăți din ambele punți se ridică în aer și plutesc purtate de vânt. Motoarele huruie strident, ca la o manevră de întoarcere. Îmi dau seama că, în sfârșit, am ales o mlaștină din apropierea unui vârtej.

Căpitanul sare în santină și începe să tragă în carenă. Nu-l văd dar îl aud: *Nu-ți face griji, Mary. N-o să sară în aer din pricina gloanțelor.*

Alunecăm în vârtej, scufundându-ne tot mai mult, apa umple santina, motoarele chinându-se să ne asigure o cât de mică înaintare. Avem un minut, poate două, ca să coborâm sacii ăia la trei metri sub apă, lângă dig, acolo unde vor putea să reprezinte un pericol — dac-ar fi să reprezinte cât de cât un pericol. Trag împreună cu el. Trag în punte, apoi în carenă, în vreme ce siluetele mișună neîncetat pe țărm. Toți tragem, toți ținem timona, toți verificăm fitilul de detonare pe care trupul căpitanului îl aranjează dedesubt.

E o zi tare frumoasă. Zău că este. Ceața a dispărut complet.

Când în sfârșit auzim huruitul rotoarelor — două la număr — acesta e însoțit de un zumzet monoton, ca un ferăstrău, ca un fermoar acționat la nesfârșit, iar bucățile de punte care se înalță în aer sunt mai mari acum. Dar nici unul dintre noi nu este lovit. Căpitanul *știe*. El îi aude pe mitraliorii din elicoptere cum țintesc de la o sută de metri înălțime. Ne spune unde să pășim, noi îi urmăm indicațiile și astfel gloanțele nu ne nimeresc.

Ăsta da ajutor, spune cineva și nu e o glumă. Orice ne înlesnește

scufundarea e un ajutor pentru noi. Șalupa noastră cotește, începe să scape de sub control asaltată de atâtea lovituri, sub ferăstrăul gloanțelor care cad de sus ca o grindină. Mai avem puțin și ajungem la malul mlăștinos. Râd. Cineva mă imită. Râdem pentru că într-adevăr e o glumă. *Nu îndrăznesc să arunce cu grenade, nici cu rachete și nici cu mortiere, fiindcă nu sunt siguri că n-o să-i aruncăm în aer și pe ei.*

Ne izbim de dig, într-un loc unde valurile sunt înalte și lacome. Cad, la fel ca și ceilalți. Prova se împotmolește în pietriș și nămol și o voce, propria mea voce, spune: *Aici o să se întâmpie.*

Știu, îi răspund. Știu.

Pupa se scufundă. Întreaga șalupă se scufundă. Nungii au ajuns și ei la dig lângă noi și trag neîncetat în punte. Ambele șalupe se scufundă.

Mă ridic. Iarăși și iarăși mă ridic. Unul din mingii care nu s-au prăbușit întinde fitilul pe puntea lor — la șase metri distanță de noi. Elicopterul de deasupra noastră atacă *ambele* șalupe, bucăți de plastic și de lemn înălțându-se în aer. Un nung țipă. Siluetele înaintează spre noi ca un val, trăgând focuri de armă. Copastiile sunt sfărâmate în bucăți care se înalță în aer.

Steve se află în câmpul lor de tragere. Nici unul dintre noi nu mișcă. El termină de întins fitilul detonant și tresare spasmodic, astfel încât gloanțele pe care le vede în lumea lui albastră să nu-l nimerească. Văd gloanțele. Toți le vedem — pentru că el le vede —și îi spunem când să se ferească, încotro să se miște.

Corpul care îi aparține căpitanului e în timonerie, unde-l ajută pe Willie să se ridice. Ascultă. Ascultăm cu toții. Ne spunem unul altuia *totul*.

Îi aud, spune Robert. Îi aud mai clar decât orice am auzit până acum. Îi aud când țintesc... Îi aud cum gândesc înainte să țintească...

Și într-adevăr îi aude. Îmi spune în ce direcție să mă mișc și îi dau ascultare. Îmi mai spune o dată. Îl ascult. Îmi spune mie, îi spune și lui Willie și ne mișcăm amândoi. Se mișcă și el împreună cu el fiindcă așa trebuie.

Uniformele sunt aproape de noi. Tirul lor sfărâmă acoperișul cabinei și radarul, distrugând totodată carena.

Părășiți șalupa! țipă Robert. Țipă la mine, iar eu pășesc către copastie și alunec. Puntea e înclinată la patruzeci și cinci de grade și ne scufinădm în trei metri de apă, unde trebuie să ajungă sacii cu orezul nostru *special*. Trebuie să fugim, ne spune el. Trebuie să fugim.

Nu! îi spun eu.

Steve e jos, în santina care se umple cu apă, și leagă sacii cu orez special cu fitilul detonant. *Nu*, spun eu.

O să vină, Mary, îmi zice Robert. *Nu-ți face griji, c~o să vină și el.*

Văd ceea ce vede Steve: o lume albastră, albastră... *simt* ceea ce simte și el, mâinile reci și țepene în apă, ținând fitilul. *Simt* ceea ce simte el în timp ce se strecoară — cu mușchii solicitați peste măsură — prin gaură.

E lângă mine. Putem pleca.

Simt mâinile căpitanului, mai calde, care-l ajută pe Willie să se ridice, ținându-l de subsuori. *Aud* ce aude căpitanul. *Aud* ce gândește mitraliorul de deasupra noastră: *Acum țintesc.*

Apa din santină îi ajunge lui Steve până la piept. Cu mușchii încordați la maxim se ridică prin gaura din punte. *Mă ridic împreună cu el.*

Se ridică prin gaură pe punte. Se ridică de mai multe ori, iar eu o fac împreună cu el. Îl văd cum se ridică și îl imit. Visul continuă.

Sari, Mary! strigă el în sfârșit, stând în picioare lângă mine.

Sar. Sare și el. Sărim împreună în apa mlăștinoasă, lovim apa cu brațele, reușim să ne strecurăm printre gloanțele armelor automate până la țarm. Ne ridicăm în picioare. Steve mă trage de braț, mă trage neîncetat.

Ne ridicăm din nou în picioare, pe mal. Continuăm să stăm în picioare. Eu nu mă mișc. El trage de mine în continuare.

O să se întâmple, Steve. Nămol și pietriș bătătorit de un milion de picioare. Nămolul e roșu. Râul e roșu. Uniformele sunt uneori kaki, alteori albastre. Știi ce înseamnă asta, Steve.

I-o spun din nou, dar el continuă să mă tragă după el.

Știi ce înseamnă asta, Steve.

El îmi smucește brațul. Cad în față. Mă ridic.

El mă smucește iar cu brutalitate, iar visul începe.

Alergăm, Steve. Alergăm în nămolul roșu-roșu.

Cel puțin avem asupra noastră AK-urile. Îl tragem pe Willie după noi iar el scoate un sunet îngrozitor. Încearcă să se descotorosească de obiectul pe care i l-au vârât în spinare. Se chinuie să ajungă la spate cu țeava puștii. *N-avem nici o șansă, nu-i așa?* spun eu.

E albastru, spune Steve.

Îi aud, spune Robert.

Îi văd cum ard, spune și Willie.

Văd și eu — cum flăcările încep de la ochi, le cuprind brațele, devenind nimburile pe care Willie le-a văzut și le va vedea mereu. Willie e cel care le vede primul, căpitanul le vede și el, așa că vedem cu toții flăcările care izbucnesc, ca întotdeauna, în ochii și pe brațele lor.

Nu contează. Nu contează, Mary.

Vor să ne prindă vii, spune Robert. *Ca să ne pună țara într-o postură jenantă. Ca să ne plimbe pe o stradă din Hanoi...cum au făcut cu soldatul acela negru. Ar prefera să ne prindă vii, dacă e posibil.*

Îi ajutăm cât putem. Steve tresare și micile gloanțe albastre nu-l nimeresc. Willie ne arată *flăcările* pe care le vede. Robert îl ajută. Eu le arăt tuturor — cu ajutorul lui Robert — fiecare clipită a visului. Robert ne găsește fețele într-o sută de perechi de ochi, ni le arată, ca să știm mai bine *unde* și *când* să ne mișcăm, astfel încât micile gloanțe albastre să nu nimerescă pe nici unul dintre noi, ca să știm unde să trimitem gloanțele *noastre*, astfel încât trupurile acelea să înceapă să ardă și Willie să le *vadă* arzând, iar noi o să facem să se întâmple și fețele noastre vor dispărea din ochii lor.

Ne aplecăm, înaintăm, ne rotim. Vedem ceea ce am văzut deja și vom vedea mereu. Ne îndepărtăm de șalupe, de râu, de iarba din mlaștină, ne apropiem de uniforme — uneori kaki, alteori albastre — și facem ceea ce trebuie ca să împiedicăm arderea trupurilor noastre, chiar dacă astfel transformăm visul în realitate.

N-am știut cât de slab poate fi un trup. Nu m-am gândit niciodată prea serios la asta. *Vedeam* ceea ce aveam nevoie să vedem — îi *auzeam* pe toți cum țintesc și *știam* ce trebuia să facem, cum trebuia să ne mișcăm — să continuăm să ne mișcăm — astfel încât gloanțele lor să nu ne nimerescă. Dar trupurile noastre nu se puteau mișca așa întruna, nu puteau să se ferească, să tresară și iar să tresară... *la nesfârșit*. Mușchii noștri începeau să fie cuprinși de crampe. Bocancii ne alunecau chiar și acum în nămol. Nu reușeam să ne întoarcem suficient de repede. E-adevărat, gloanțele nu ne nimereau, dar se apropiau tot mai mult și știam că peste o clipă sau două aveam să zăcem acolo, domnule maior, tresărind spasmodic în nămol, până când gloanțele aveau să-și găsească în sfârșit ținta.

Mă gândeam întruna la nungi, domnule maior. Îmi spuneam că ar

trebui să facem ceva pentru ei. Nu știam că muriseră.

Stau în genunchi și plâng. Willie — care a fost lovit din nou de un glonț — plânge împreună cu mine. Robert privește ținută la uniforme care înaintază spre noi asemenea unui val. Steve se ridică și face un pas. Tresare, tresare din nou și cade. Cele trei minute ale fitilului fixat de noi au trecut. Fitilul...

Acum, spune pe neașteptate o voce. Acum...

Și lumea — întreaga lume — se înalță spre cer, într-un amestec de lumină, pietriș și ceață. Râul se înalță ca o fântână arteziană. Pământul se cutremură sub picioarele noastre ca un preș uriaș tras brusc de cineva, iar unda de șoc — o ceață cafenie acum — ajunge la noi și ne ia pe sus.

Uniformele din jurul nostru au încetat să tragă. Un râu transformat în ploaie începe să cadă. Toți patru stăm ghemuiți laolaltă ca niște copii, încercând să ne tragem sufletul, tresărind deși nu mai are nici un rost acum. Nu auzim absolut nimic. Nu putem să respirăm, dar așteptăm al doilea sunet.

Stăteam ghemuiți în nămol exact ca niște copii, domnule maior. Sunetul nu vine.

Vuietul digului care se prăbușește nu vine.

Știm că nu se va produce niciodată.

Willie plânge, eu plâng, iar Steve stă ridicat într-un genunchi, cu ochii închiși, dar privind. Robert face la fel. Privim fix cu toții... la dig. Plini de noroi și apă, ochii noștri sunt închiși, dar noi privim fix. Vedem ceea ce vede Robert, pentru că asta văd uniforme:

Digul rezistă. Explozibilul C-2 a fost insuficient. *Binecuvântat fie Buddha*, gândește una dintre uniforme. *Binecuvântat fie Buddha*.

Fir-ar dracu'-al dracului! țipă Willie.

Ce cifre ai folosit, Willie, la calcule?

Alea pe care i le-au dat, răspunde Steve.

Of, Doamne, spune un bărbat ciung.

A avut *două* elemente de siguranță, îmi amintesc că m-am gândit în acele clipe.

A avut *două* elemente de siguranță de la bun început, Mary.

Undeva, într-un alt univers, ne întoarcem acasă, colonele.

Putem să continuăm, îmi amintesc că mă gândeam. *Putem continua să stăm întinși aici când ei reîncep să tragă. Putem să stăm întinși și să tresărim, ferindu-ne de gloanțe așa cum face Steve, așa cum ne-a spus Robert... până când trupurile noastre oboresc și nu se mai pot mișca. Putem continua să facem asta... Și să ne asigurăm că visul se transformă în realitate.*

Putem continua să stăm aici ca niște copii, cu mâinile în șolduri și picioarele rășchirate, tremurând ca niște excursioniști dezamăgiți, surprinși de ploaie afară. Putem sta aici așteptând ca acidul lactic să se acumuleze în mușchi, ca sinapsele să obosească, iar gloanțele să ne nimerească în sfârșit... astfel încât să tresărim scuturați de spasme în nămol, așa cum am crezut că o să se întâmple.

Și astfel să ne asigurăm că visul se transformă în realitate.

Sau, le spun celorlalți, să ne ridicăm și să fugim.

Mă înșelasem. Acum știu asta. Am crezut — în vis — că zăceam acolo fiindcă nu aveam încotro. Am crezut că tresăream fiindcă gloanțele ne loveau, fiindcă gloanțele ne izbeau trupurile și ne făceau să tresărim în nămol. Nu am știut că tresăream ca să nu ne nimerească.

Ne-am ridicat.

Ne-am ridicat din nămol.

Ai crezut că o să murim în visul tău, nu-i așa, Mary?

Da, așa am crezut.

N-ai știut că gloanțele nu ne-au atins, că ne-am ridicat până să ne nimerească... că ne-am ridicat din nămol.

Nu, n-am știut.

N-ar trebui să ajutăm adevăratul vis — cel pe care nu l-ai înțeles niciodată cu adevărat, Mary — să se transforme în realitate?

Ba da.

N-ar trebui să ne ridicăm și să fugim?

Ba da, așa trebuie.

Undeva, într-un alt univers, domnule maior, ne-am ridicat. *Deja* ne ridicam și plecam, întotdeauna ne ridicasem, întotdeauna aveam să ne ridicăm — dar acum făceam asta în visul meu, ne ridicam și ajutam visul să se transforme în realitate.

Trebuie să facem ceva, spunea o voce. *Cu toții* o spuneam. N-am mai fi putut să spunem nimic acum fără ca toți să o spunem.

Trebuie să facem ceva, am spus noi.

Când știi că trebuie să faci ceva, nu zaci în nămol așteptând ca gloanțele să te lovească, domnule maior.

Capitolul 46

Tot mai vrei să mori? îmi amintesc că l-am întrebat pe căpitan. L-am întrebat numai *pe el*. *Ai murit o dată, Robert. Mai vrei și acum?*

Nu, mi-aduc aminte că a spus. *Nu, nu vreau.*

Nu prea știu cum să descriu ce-a fost. Nu există nici o posibilitate. Am încercat — pentru mine — dar n-am găsit nici o modalitate. Cooper ar înțelege. *Unele lucruri nu sunt făcute pentru a fi descrise în cuvinte*, ar spune el. *Uneori cuvintele mai mult te încurcă.*

Suntem tare strălucitori, spune șeful de echipaj atunci când se întâmplă. *Ne mișcăm*. Pur și simplu nu mai suntem acolo. Nu prea știu cum să vă spun. La un moment dat, zăcem în nămol, nu vrem să murim, și pe urmă o voce spune: *Ticăloșilor!* Altă voce spune: *Poți s-o faci, Mary*. A treia voce zice: *Trebuie să facem ceva...o* spunem cu toții... Și deodată plutim în aer, privind în jos la toate cele, exact așa cum ar face și Steve. Ne uităm la trupurile noastre, care continuă să respire și stau ghemuite în nămol. La uniforme care înaintează spre noi, cu țevile ațintite asemenea unor ciocuri de păsări... ca niște ace... sau orice alt termen de comparație care să nu fie prea drăguț.

Suntem tare strălucitori, spune șeful, iar noi suntem de acord cu el. Ne vedem pe noi așa cum ne văd *ei*. Ne uităm în sus, la cer, și ne vedem așa cum ne văd uniforme:

Cerul a luat foc. Aerul a luat foc. Așa se vede. Uniformele se opresc în loc. Se holbează în sus la noi. Păcănitul armelor automate slăbește. Fețele lor se tot uită în sus la noi, iar noi ne uităm în jos. Noi suntem focul, domnule maior, care privește în jos. Nu avem fețe. Nu avem trupuri. Noi suntem aerul și cerul și suntem cuprinși de flăcări.

Colo jos în nămol sunt patru cadavre. Le vedem. *Știm* ale cui sunt cadavrele. Le spunem să se ridice în picioare, să se scoale din nămolul ăla blestemat. *E jenant*, le spunem noi, *să vă vedem în halul ăsta*. Le spunem să ajute trupul lui Willie să se ridice, fiindcă el e cel grav rănit. Lucru pe care îl fac, firește. Știu ale cui *trupuri* sunt.

Ne uităm în jos la uniforme, la fețele îndreptate în sus. Dintre toate

acele fețe, doar zece, maxim douăzeci continuă să tragă...către cer, unde ardem noi. Dar nu le spunem celor patru trupuri: *Ei, fîr-ar să fie, dac-or să tragă, o să tragem și noi*. Nu le spunem acelor trupuri să-și ia puștile și să tragă. Noi nu suntem de fapt cerul. Nu prea avem cum să fim răniți aici sus.

Numai cele patru corpuri pot fi rănite.

Rotoarele de deasupra sunt *înăuntru* nostru, ca niște băți de inimă încete. Elicopterele văd flăcările, aerul care arde, și se îndepărtează. *De ce vă aflați aici astăzi?* vrem noi să le întrebăm. Unul dintre mitraliori trage în sol, în nămol, în cele patru trupuri de acolo. N-ar trebui s-o facă. Îi spunem trupului care-i aparține lui Steve — sau lui Robert — ce să facă. Îi spunem să-și ia AK-ul, unde să țintească, îi arătăm locul unde glonțul va avea un efect semnificativ. Ni se pare că-i amuzant. Unul din cele patru trupuri acoperite cu nămol o să doboare elicopterul numai cu un foc de pușcă, așa cum ar trebui să facă orice Erou al Poporului adevărat.

Vedem cum trupul lui Steve — sau al lui Robert — doboară elicopterul.

Îmi amintesc totul din vis.

Știm unde ar trebui să ajungă glonțul și îl ajutăm pe Steve —îl ajutăm să ochească. *Poți s-o faci*, îi spunem noi. Glonțul pleacă din țeavă, plutește frumos prin aer, lovește rezervorul de combustibil aflat acolo unde pilotul ne-a spus că are să fie.

Scânteia pe care o face e *albastră*. Floarea frumoasă pe care o face scânteia e *albastră*. Trupurile dinăuntru devin *albastre*. Aeronava se prăbușește într-un râu care-i la fel de *albastru*.

Pe râu sunt trei șalupe... toate albastre și ele. Nu trag în cerul cuprins de flăcări, dar trag în cele patru trupuri înămolite de pe țărm... pentru că unul din acele biete trupuri tocmai a doborât un elicopter.

Cineva oftează. *Ăștia trag întotdeauna în cadavre, Robert*.

Da, și așa or să facă mereu.

Cele patru trupuri încep să danseze și să tresară. Știu cum să procedeze. Tresar în lumina soarelui, se feresc, iar gloanțele trase de toate acele arme trec şuierând pe lângă ele.

Căpitanul se pune pe treabă. Noi *toți* ne punem pe treabă. Nimeni nu se opune. Nici n-ai avea *cui* să te opui. Le spunem marinarilor din prima șalupă o mică minciună. Le arătăm lucruri care nu sunt adevărate — o insulă inundată care nu-i acolo, cinci sampane cu motor care nu-s nici ele acolo — și prima șalupă se ciocnește cu a doua, în vreme ce a treia cotește spre țărm.

Ticăloșilor! strigă Willie, dar nu la adresa marinarilor sau a uniformelor. Nici a digului. Și nici la adresa celor două gloanțe din corpul său care-l dor îngrozitor.

Trebuie să facem ceva, spunem noi.

Am văzut viitorul, domnule maior.

Am văzut micile minciuni pe care aveam să le născocim pentru toate uniforme de acolo, precum și efectul acelor minciuni. Am văzut prima șalupă izbindu-se de a doua chiar înainte ca ciocnirea să aibă loc. Am văzut a treia șalupă cotind brusc ca să se împotmolească la țărm. Și *pe urmă* am văzut cum se întâmplă cu adevărat.

Când am făcut asta, totul s-a deschis dintr-o dată, ca o fereastră, domnule maior. Am văzm locurile unde unele lucruri începuseră și locurile unde aveau să se sfârșească. Le-am văzut ca printr-o fereastră care s-a deschis dintr-o dată.

Iar după ce ne-am uitat, fereastra a dispărut fiindcă nu mai aveam nevoie de ea.

Îmi amintesc că pluteam. Nu eram *eu*. Eram *noi*, firește.

Îmi amintesc că priveam la trupurile noastre — după ce ne uitasem la ele de-atâtea ori până atunci — și simțeam: *trebuie să facem ceva*.

Fiindcă lângă cele patru trupuri continuau să zăbovească prea multe uniforme, le-am ajutat să vadă *alte* lucruri. Pe drum, camioanele aduceau alte uniforme, cu niște arme care puteau să ridice anumite probleme, dar și asta era în ordine. Puteam să rămânem pe malul râului și să ajutăm uniforme care soseau pe drum să vadă alte lucruri, rezolvând astfel situația.

Sau, pur și simplu, puteam să ne ridicăm și să plecăm.

Pe râul albastru-albastru am găsit o șalupă de patrulare — știți ce culoare avea — și ne-am asigurat că nu avea nici un fel de stricăciuni. I-am ajutat pe căpitanul șalupei și pe marinari să vadă un foc, unul care ar fi putut în mod cert să le incendieze nava, cel puțin într-un alt univers. De îndată ce l-au văzut au știut ce trebuiau să facă. Au sărit de pe punte. Au început să înoate și au ajuns cu bine la mal.

L-am păstrat pe timonier fiindcă aveam nevoie de el. Lui nu i-am arătat focul. Nu i-am arătat pe prietenii lui înotând spre țărm, cu ochii cât cepele. I-am arătat doar cum se împrăștie ceața și i-am spus câteva glume — pe una deja o mai auzise, dar într-un fel sau altul (fiindcă l-am ajutat noi) o uitase. A îndreptat șalupa spre țărm și ne-a adus-o. Pe urmă l-am lăsat să plece.

L-am lăsat să vadă cele patru trupuri pline de noroi, pe care le-a ajutat să ajungă pe șalupă, apoi i-am dat voie să plece.

Le-am spus celor patru trupuri să se urce la bord. I-am spus unuia dintre ele — era al lui Willie sau al lui Robert, nu mai contează acum — să preia timona, exact așa cum făcusem și înainte. Toate trupurile știau ce trebuie să facă. Vedeam — văzusem deja — cum unul dintre trupuri avea să preia timona și să scoată șalupa de acolo.

Cât a ținut drumul în josul râului, noi le-am *ajutat* pe uniforme. Le-am ajutat pe uniforme de pe dig, din cer și de pe șalupele acelea să vadă *alte lucruri*. Știam că n-avea să fie la fel de simplu la Haiphong, dar urma să ne descurcăm și acolo. Văzusem asta în vis. Văzusem atunci când se deschisese fereastra.

În vis am văzut că totul se desfășurase cu bine.

Știam cum avea să se sfârșească atâta timp cât nu ne opream, atâta timp cât continuam să ajutăm transformarea visului în realitate.

Funcționează repetoarele astea? a întrebat cineva.

Are vreo importanță? a răspuns altcineva. *Într-un fel sau altul or să ne audă că sosim, Willie.*

Am fi putut să găsim la Hanoi niște camioane, pe care să le aducem la noi, pline cu tot felul de arme. Am fi putut să ajungem sus cu o imagine sau două, ca să doborâm unul dintre avioanele noastre B-52, cu încărcătură cu tot — sau patru-cinci MIG-uri, la fel, cu încărcăturile lor de bombe. Am fi putut să *încercăm*, să vedem dac-ar fi mers. Am fi putut să sporim solicitarea și presiunea exercitată asupra digului, să vedem dacă ar fi funcționat.

Am fi putut să sporim presiunea până ar fi cedat, până când râul ar fi apăsător cu atâta forță încât digul să cedeze.

Undeva — într-un alt univers, domnule maior — am făcut-o.

Proviziile erau la locul lor, exact așa cum spusese un bărbat îmbrăcat cu o cămașă hawaiană. Ca o comoară îngropată în peșteri. Ca un cancer ce nu poate fi extirpat. Îngropate pe fiecare kilometru al Căării. Într-un sistem de o mie de tunele, săpate cu răbdare în Sud.

Ambalate în lăzi pe docurile de la Sihanoukville și Kompong Chang, apoi luate de acolo și îngropate pretutindeni.

Chiar și atunci când am făcut-o, domnule maior — chiar și când digul a cedat, iar orașul denumit Hanoi a fost inundat, proviziile erau îngropate pretutindeni și războiul nu s-a oprit.

Cincizeci de mii de oameni din orașul acela au murit —atunci sau mai târziu, dintr-o pricină sau alta — dar războiul nu s-a oprit.

Vreau să vă spun, domnule maior, că în ziua aia am fi putut să aruncăm în aer digul. Nu ne-ar fi fost greu s-o facem.

Dar am știut ce-o să se întâmple — văzusem deja — și nu ne-am mai bătut capul.

Altceva trebuia să facem.

În ziua aia am văzut multe lucruri, domnule maior.

Plângeam pe punte când s-a întâmplat. Mă îndreptam spre mare. Eram obosită, rănită și plină de noroi, și plângeam din pricina a ceea ce văzusem deja, a ceea ce vedeam și aveam să vedem întotdeauna. Nu eram singura care plângeam. Noi alcătuiam o echipă, domnule maior. Nu eram numai *eu*.

Aveam să ajungem în port. Sau ajunsesem deja și aveam să ajungem mereu. Datorită lucrurilor pe care aveam să le facem marinarilor, soldaților și piloților de elicoptere întâlniți în cale, urma să ne reușească ieșirea în largul golfului. Mai târziu, cineva aflat în cabina unui portavion, folosindu-se de cuvinte englezești, avea să spună: *Știu. Nu le funcționează repetoarele, dar așa se pare că stau lucrurile, sir.*

Stăteam ingenuncheată pe punte când am văzut lucrurile pe care le-am văzut. Trupul lui Steve a ingenuncheat lângă mine. M-a ținut în brațe. Eu plângeam. El a urmărit tot ce-am văzut eu.

Am văzut același bărbat într-un scaun cu roțile, care vorbea într-o încăpere unde se afla un frumos birou din lemn. Putea să stea în spatele lui, dar nu să se ridice în picioare. Îi auzeam vocea cu accent newyorkez, tipic păturii sociale prospere. Era o voce pe care o cunoștea întreaga națiune. L-am auzit spunând: „Francezii sunt niște proști, Cordell. Colonialismul a murit, așa cum trebuia să se întâmple.” Visul s-a schimbat. Pretutindeni era întuneric. O voce a spus pe neașteptate: „E plecat la Warm Springs, doamnă.” Visul s-a schimbat iar. Bărbatul în scaunul cu roțile era pe moarte acum. Nu prea mi-a plăcut de el — nu mi-a plăcut cum se purta cu femeile — dar nu vroiam să moară. Deși arogant, era inteligent, iar slăbiciunea lui legată de picioare l-a făcut să se *străduiască*. Nici lui nu i-am dorit moartea.

Stătea întins în pat, vedeam asta acum. Verișoara lui nu se afla lângă el, fiindcă el n-a vrut. În schimb, era acolo altă femeie. Nu-i vorbea pentru că nu putea. Gura lui refuza să se miște. Am încercat să-i vorbesc — *în numele lui* — dar nici eu n-am reușit.

A murit, la fel ca toți ceilalți.

El e acela, spune o voce... patru voci, sau una. *Dac-ar fi trăit...*

Vedem cum se întâmplă într-o altă lume. Bărbatul din scaunul cu roțile trăia. L-am auzit spunând: „Nu mai suntem în stare să vă sprijinim pozițiile în Cochinchina, Tonkin sau Annam, generale. De fapt, generale, și-mi pare rău că trebuie s-o spun, suntem incapabili să mai sprijinim pozițiile francezilor de oriunde din Indochina. Sper că vă dați seama de poziția noastră.” În timp ce spunea asta, universul s-a schimbat.

Generalul și oamenii lui n-au mai rămas în Tonkin, Annam sau Cochinchina fiindcă nu a mai vrut să-i sprijine bărbatul în scaunul cu roțile, care era convins că sistemul colonialist își trăia ultimele clipe, așa

cum trebuia să se întâmple. Întrucât generalul și oamenii lui n-au rămas, un bărbat pe care-l chema Nguyen That Thanh a devenit mai devreme președinte al țării sale. Din această cauză — pentru că a ajuns președinte mai devreme și țara lui era în sfârșit o națiune — a făcut ceea ce plănuise dintotdeauna. A cerut ajutorul unei națiuni nord-americane. Pentru că a făcut-o, fiindcă francezii nu mai guvernau această țară, deoarece acea națiune nord-americană nu mai sprijinea colonialismul și nu vroia ca omul ăsta, care se numea Ho, să ceară ajutorul unei alte națiuni — din toate aceste motive, națiunea nord-americană a spus da. Pentru că a spus da, țara acelui om n-a mai apelat la altă națiune pentru ceea ce vroia și avea nevoie. N-a apelat la Rusia. N-a apelat la China. De ce-ar fi făcut-o? De ce să apeleze la est-europeni, cu toate temerile lor legate de frontiere și imperialism? De ce să se roage de chinezii pe care-i urau — de uriașul care îi dominase întotdeauna. De ce să mai apeleze la altcineva când acea națiune nord-americană, întemeiată pe baza unui document foarte asemănător cu al lor, era dispusă să-i ajute?

În universul acela, domnule maior, acea națiune nord-americană n-a luptat în două războaie. N-a luptat într-o țară numită Coreea — fiindcă națiunea bărbatului numit Ho a făcut-o în locul ei, la îndemnul acelei națiuni nord-americane. N-a mai dus un război într-o țară care-i aparținea lui Ho, pentru că războiul acela n-a mai avut loc.

Cu toate că nordul și sudul țării sale au fost *întotdeauna* învrăjbite, în *acest* univers războiul n-a mai avut loc.

Pentru că bărbatul pe care-l chema Ho era altfel.

Pentru că bărbatul din scaunul cu roțile a trăit.

Am văzut și alte lumi, domnule maior. Am văzut lumi în care bărbatul numit Ho a murit de tânăr, ucis de francezi în Triunghi, în apropiere de Yen Bay, ucis de malaria care a bântuit în vara aceea, lumi în care naționaliștii din „forța a treia” au făcut o coalitie, în care națiunea nord-americană nu a *perceput* nici o clipă drept „comunism” acea coalitie, așa că ajutat-o — tot așa cum, într-un alt univers, l-a ajutat pe bărbatul numit Ho. Deoarece i-a ajutat pe acești naționaliști, învățătorul Van Bach nu s-a mai născut. Iar fiindcă nu s-a născut, n-a mai murit pe puntea unei șalupe. Și, pentru că el n-a murit, un copil pe care-l chema Cooper n-a mai murit o dată cu el.

Am văzut — *noi am văzut* — multe lucruri, domnule maior. Am văzut felul în care muriseră, mureau sau aveau să moară, unul câte unul, oamenii în războiul în care luptam. Le-am văzut pe rând fețele — ca niște flori ce pluteau pe apa neagră a unui iaz lung — și am schimbat starea lucrurilor. Bărbatul în scaunul cu roțile a trăit. Generalul și oamenii lui au plecat. Florile nu au mai căzut nicicând pe apa întunecată.

Le-am văzut *numele*, domnule maior. Am *simțit* cum era să fi avut — unul câte unul — noi înșine numele acelea și să le scriem — unul câte unul — pe un zid lung și negru.

Am văzut, domnule maior, cum aveam să murim toți patru — în acest univers și în atâtea altele. Cel mai adesea nu se întâmpla aici — în nord, pe râul ăsta — dar câteodată se întâmpla. Am știut asta. Am știut-o din capul locului.

Ai uitat, Mary, asta-i tot.

Da.

În universul *nostru*, domnule maior, nu avea să se întâmple aici, în acest golf, în acest larg de mare. Nu avea să se întâmple în țara asta mică, nici măcar în războiul ăsta. Pentru cei mai mulți dintre noi nu avea să se întâmple vreme îndelungată, deși undeva, domnule maior, chiar în clipa aceea, muream, bineînțeles. Eram deja morți. Eu vedeam asta. Cu toții vedeam, domnule maior.

Atâta doar c-ai uitat, Mary. Ai uitat că știi.

Da, am uitat.

N-am încercat să-i salvez pe cei care eram noi. Nu avea nici un rost.

Le-am arătat celorlalți. Eu eram cea care vedea, așa că tot eu le-am arătat. Le-am arătat cum are să fie pentru fiecare dintre noi, cine-o să stea lângă paturile lor, dacă se întâmplase în pat, cine-o să fie pe stradă, dacă acolo căzuseră, sau în mașină, dacă așa se petrecuseră lucrurile. Câți dintre prietenii lor mai trăiau atunci, cum aveau să arate copiii lor, dacă aveau vreunul, și ce aveau să *spună* — dacă vor spune ceva — *sau* ce aveau să simtă *ori* să gândească în acele ultime clipe.

Mi-au dat voie să le arăt și pe urmă, domnule maior, au făcut ceea ce era necesar ca să uite.

Am văzut viața lui Cooper, pe mama lui, pe tatăl lui — un pastor — pe unchiul lui, plutonier adjutant, negrul cu cele mai multe decorații din armata Statelor Unite, omul care i-a spus lui Cooper „să facă o încercare cu armata”. Câinele acela — primul dintre ei — și cum a murit, deși undeva, chiar în acel moment, domnule maior, mai respira încă. Cărțile acelea — *Robinson Crusoe*, *Frumosul Joe*, *Marele Roșu* — pe care le-a citit, deși n-a găsit în ele pomenindu-se despre un copil negru. Am ajuns să-l cunosc în sfârșit pe Cooper, domnule maior. Am ajuns să-l cunosc așa cum îl cunoscusem întotdeauna, iar el a spus: „Era și timpul, domniță”, după care a râs.

L-am văzut pe fiul căpitanului. În Vung Tau, unde vindea diverse mărunțișuri pe plajă, cu degetele la fel de lungi ca ale tatălui său, cu bărbia identică, Știa vreo sută de cuvinte englezești, iar mama lui, da, trăia încă. L-a dus să-și vadă bunicii, care nu erau niște oameni răi și s-au străduit din răspuț să simuleze că au înțeles. Știam că zece ani mai târziu ea avea să moară de cancer. Am văzut asta. Le-am arătat și celorlalți. Am urmărit-o când murea. *Niciodată nu dezvălui totul, nu-i așa?* a spus cineva. Am urmărit cum, la doisprezece ani, băiatul își pierdea vederea. Avea nevoie de o operație. *Cine să plătească?* a întrebat cineva.

Ce vrei să faci în privința asta? l-am întrebat pe Robert.

Vreau să-l găsesc, Mary, mi-a spus el. *Vreau să-i găsesc pe amândoi.*

Ea n-o să vină cu tine, i-am spus.

Știu...

Și într-adevăr știa, la fel de bine ca și mine.

O să poți să-i găsești, Robert, îi spun eu, *când vom fi terminat ceea ce trebuie să facem.*

Am văzut femeia și copilul de pe pătură. Am văzut parcul, iazul, râul și cerul, am auzit un râs atât de familiar încât am crezut că-i al meu.

Ce vrei să faci în privința asta, Mary? m-a întrebat Robert, fiindcă cineva simțea nevoia s-o facă.

Vreau să-i găsesc. Vreau să-i spun femeii adevărul.

Vei putea să-i găsești, Mary, a spus el, *de îndată ce vom fi terminat ceea ce trebuie să facem.*

Le-am văzut locuința de lângă râul Saigon. Am văzut-o deschizându-mi ușa. M-am văzut pe mine, stând în prag. M-am auzit vorbindu-i, în vietnameza pe care-ar fi folosit-o el. Am văzut-o ducându-și mâinile la gură, copilul era înăuntru pe o rogojină, pătura era diferită. Când a început să plângă, am rămas cu ea. N-am plecat.

L-am văzut pe Christabel zăcând pe un pat de la Spitalul 87. I se coseau rănila și era bine, i se coseau rănila iarăși și iarăși și era bine. Am văzut raportul în dosarele lui Bucannon. L-am văzut pe Bucannon scriindu-l cu mâna lui, știind că era o minciună. L-am văzut când îl puneau

acolo, iarăși și iarăși, în eventualitatea că ar fi fost nevoie de el vreodată. L-am văzut scriindu-l, punându-l în dosar și scriindu-l din nou. Am văzut telegrama către Dorothy, pusă pe comodă, în întuneric. Am văzut-o pe Kristy, fiica lor, dormind în camera învecinată.

M-am văzut pe mine cum îi povesteam unui maior tot ce știam. L-am văzut cum mă asculta, străduindu-se să înțeleagă. L-am văzut trecând relatarea mea într-un raport, fiind încredințat că era ceva important.

L-am văzut într-o încăpere împreună cu un alt maior, mai apoi cu un colonel, încercând să ia o hotărâre. Și pe urmă, în sfârșit, hotărând. Am văzut ce avea să însemne acea decizie.

Am văzut o femeie în tunele. O chema Mai Van Vo. Am văzut-o murind în urma rănilor, pe cincisprezece mai. Am văzut-o cum a petrecut șapte ani încercând să-i salveze pe alții de la moarte. Am văzut altă femeie, într-o altă perioadă de timp —găsirea ei m-a amețit — într-un port, unde navele de oțel se scufundau în apa care și ea luase foc, un oraș frumos care se chema Pearl. Și ea era infirmieră. În exact același război am văzut o fată care nu era infirmieră, dar ar fi putut să fie, și scria scrisori la o sută de bărbați, ca să-i împiedice să ajungă la disperare. Și în sfârșit l-am văzut pe inger. L-am auzit chiar și numele: *Galard-Terraube*. L-am văzut fața rotundă ca luna. Gingășia ca de copil chiar și în urma unui marș obositor. Le-am văzut pe prostituatele Tai care au muncit cot la cot cu ea până când și ele au fost gonite de acolo. Am văzut-o pe cea care a fost ingerul de la Dien Bien Phu.

Am văzut un băiat pe care-l chema John și felul cum trăia. Lucrurile din copilărie pe care avea să le uite. Oamenii care aveau să-l ierte. El nu avea cum, dar *eu* puteam să văd casele unde urma să trăiască la maturitate. Îi vedeam prietenii pe care urma să-i aibă: un alt colonel, un profesor de colegiu, un congressman și un om de știință, posesorul unei frumoase ambarcațiuni cu pânze. Le vedeam pe femeile care aveau să-l dorească în calitate de amant și de tată al copiilor lor. *Simțeam* ce simțeau și ele. Le-am văzut pe cele două femei cu care avea să se căsătorească, pe cea care urma să-i dăruiască un fiu.

L-am văzut într-o junglă stând de vorbă cu o fată albă, care era prea tânără să fie infirmieră. El vroia să înțeleagă. Am văzut seringă ridicată de mână ei și ceea ce s-a întâmplat, și nu s-a întâmplat, mai târziu.

Am văzut așa cum vedeau *ei*, domnule maior, în timp ce stăteau acolo pe dig, nu departe de trupurile noastre, sub cerul care luase foc, un miracol pe care pur și simplu nu erau pregătiți să-l creadă. Am văzut cum a scris *el* — cuvânt cu cuvânt — așa că am scris și eu același lucru. Am tradus totul pentru dumneavoastră, gândindu-mă că s-ar putea să vă fie de folos.

Veți avea nevoie de material pentru raport, domnule maior.

Știu că veți avea nevoie.

*Fotocopie, Raport întocmit după încheierea misiunii, Colonelul
Truong Doan Nhu către generalul Nguyen Dinh Hoa,
Regimentul 135, Armata Republicii Democrate Vietnam.
Consemnat și tradus din limba vietnameză de către locotenent
Mary Damico, Operațiunea Urangutan EV AL*

Către: General Nguyen Dinh Hoa, Cartierul general al Regimentului

De la: Colonel Truong Doan Nhu, Batalionul 2

Subiect: Atacul unui comando inamic asupra satului Dong

Noi

La sugestia generalului Toi Lan Bay, înaintez către cartierul general al regimentului un raport detaliat însoțit de documentele sprijinitoare aferente, privind recentul act de agresiune al inamicului de la Dong Noi, cuprinzând infiltrarea comandoului inamic prin provinciile That Khe și Thuan Chau și utilizarea tactică a diferitelor ambarcațiuni de la Song Da și de pe cursul râului. Sunt nevoit să fac apel la răbdarea cartierului general cu privire la ritmul lent al acestui raport precum și în legătură cu anumite caracteristici neortodoxe ale sale.

(Material șters.)

De la sol, acest fenomen — sau „apariție” — semăna, în cuvintele multor martori, cu „o sferă de foc palid”. Dimensiunile și distanța au fost dificil de stabilit, dar fenomenul a părut că plutește în aer la circa trezeci de metri înălțime, având un diametru de douăzeci de metri. Una din primele impresii a fost că fenomenul trebuie să fi fost legat de detonația însăși. Atmosfera a luat parcă foc și efectul de ansamblu a fost acela al unei nopți lunare cețoase. După cât au putut să-și dea seama martorii, nu a produs nici un sunet; și fiindcă se mișca, mulți dintre cei de față au crezut că reprezintă o amenințare la adresa vieții. Mă tem că divergențele de opinii la nivel de comandă privind natura fenomenului (produs secundar al detonației, de natură chimică sau fizică, o armă chimică, o iluzie de natură chimică sau o diversiune banală) au influențat negativ promptitudinea reacției.

Cei șaptezeci și cinci până la o sută de ofițeri și subofițeri din imediata apropiere a celor patru membri ai comandoului de pe malul râului au raportat de asemenea un fenomen ulterior. În timp ce observau trupurile celor patru militari inamici — care încetaseră să se mai miște — toți patru au „dispărut”. Oricine ar fi tentat să explice acest fenomen într-o manieră convențională, de exemplu, ușurința cu care niște soldați atât de bine pregătiți s-ar putea face nevăzuți în timpul unei diversiuni de o asemenea amploare; numai că martorii au depus mărturie că cel puțin trei din cei patru soldați inamici erau răniți, că se aflau la douăzeci de metri de râu și la teren deschis, că în loc de echipament de camuflaj purtau uniforme ale Armatei Roșii (sau imitații ale acestora) și că au fost supravegheați în permanență de câte cel puțin cinci-șase oameni.

(Material șters.)

Trebuie precizat că elementele de diversiune au inclus, pe lângă „sfera de foc”, și explozia unui elicopter SV Hova și ciocnirea dintre trei șalupe de patrulare riverană, clasa PC, sosite la fața locului în ultimul moment.

(Material șters.)

Anexa 1 cuprinde lista ofițerilor și subofițerilor apți să confirme afirmațiile și interpretările avansate în acest raport. Anexa 2 cuprinde o descriere a reacțiilor isterice la aceste evenimente. (Rog a se observa că totalul acestor cazuri nu a depășit 11%.)

Dacă și alte informații se vor dovedi folositoare pentru investigațiile dumneavoastră, vă rog să nu ezitați să le solicitați.

Anexa 2. „ Van Menh Trong Tay Ta.

So luong linh mac chung ixteri ca trong va sa cuoc thi dan Khong Khi nao vuot qua 11%. Hanh vi cua nhung nguoi mac chung ixteri duoc Ke Tu Luc Khoc van ban sung. Danh Sach nhung nguoi da bi loai Khoi...

Capitolul 47

Nu știu cum am ajuns pe portavion, domnule maior. Îmi amintesc că stăteam pe puntea șalupei — pe care o pilotau căpitanul și șeful de echipaj — și că ne aflam în portul Haiphong. Nimeni nu a tras în noi. Nimeni nu s-a apropiat de noi ca să ne ordone prin portavoce să ne oprim și să depunem armele. Îmi amintesc că îmi spuneam în gând: *Ei nu pot să ne vadă, din pricina a ceea ce am făcut.*

După ce-am reușit să ieșim din port, s-a întâmplat ceva cu șalupa. Nu știu ce anume. Îmi amintesc doar că Steve stătea pe punte și îndreptase țeavile mitralierei de 12,7 mm către un MIG, râzând în hohote. După aceea, mica noastră șalupă nu s-a mai aflat acolo, iar eu mă tot chinuiam să țin deasupra apei capul lui Willie, care risca să se înece. Apa era strașnic de rece. Îmi amintesc că m-am gândit: *Nu cumva rana lui Willie o să atragă rechinii? Oare toți suntem răniți?*

Eram — și totodată nu eram — eu cea care gândea lucrurile astea. Le gândeam *cu toții*, în timp ce pluteam undeva deasupra valurilor, privind cu atenție în jur. Cel puțin asta era senzația, întrebați-i și pe ceilalți.

Ne uitam în jos, la valuri. Șalupa de patrulare dispăruse. Nu se vedeau decât cele patru trupuri, care se înălțau și coborau o dată cu valurile, în apa teribil de rece din Golful Tonkin.

Cum om fi ajuns noi pe portavionul ăla, nu știu, domnule maior. Ne aflam pe punte și doi sanitari militari îl întinseseră pe șef pe o targă, urmând să-l ducă jos. Eu eram rănită la picior și le spuneam tuturor să plece, să plece de lângă mine, fiindcă șeful și căpitanul aveau mai multă nevoie de ajutorul lor. Dar am făcut asta strigând, ceea ce nu i-a convins deloc. Mi-au făcut o injecție, lucru de care-mi amintesc. *E o chestie rezonabilă*, mi-aduc aminte că am gândit.

După cum îmi amintesc că mi-am zis: *Dar oare nu trebuia să facem ceva?*

Am spus-o cu toții, folosindu-ne pentru asta de cuvinte. Am spus: — Mergem acasă, doamnelor și domnilor, dar mai întâi trebuie să facem ceva.

Sanitarii, infirmierele și doctorii au clătinat din cap, de parc-ar fi avut de-a face cu niște nebuni, și și-au văzut de treabă în continuare.

Steve avea un braț sfâșiat. Lui Willie îi pătrunseseră în umăr două gloanțe. Dar cel mai rău era la spate, în locul de unde-și scosese dispozitivul, scobind cu țeava puștii. Căpitanul avea tibia sfărâmată iar eu aveam glezna zdrobită. Doctorii și sanitariii erau pricepuți și se purtau foarte frumos. Erau exact felul de oameni de care ai nevoie la vreme de război.

Dar au făcut o prostie: au încercat să ne despartă.

Au vrut ca eu să stau într-un salon separat numai fiindcă eram femeie, lucru care pentru noi n-avea absolut nici o logică.

Nu mai știu exact *ce anume* am făcut. Nu știu dacă am făcut ca aerul din încăpere să ardă cu adevărat sau dacă doar i-am „ajutat” pe

cei de acolo să creadă că ardea. Indiferent ce-am făcut, doctorii și sanitarii s-au tras înapoi, s-au holbat la tavan și imediat au chemat pe cineva să stingă incendiul. Am început să râdem, fiindcă era foarte amuzant. Au venit unii și au încercat să-l stingă, dar când n-au reușit toată lumea a început să țipe.

După care au plecat cu toții.

În timpul nopții am stat de vorbă, deși ne îndopaseră cu medicamente. Din cine știe ce motiv, tratamentul aplicat părea să nu-și fi făcut efectul. O, nu, n-am început să plutim afară, peste puntea portavionului, ori peste valurile golfului, nimic atât de fantastic. Dar am fost în stare să facem alte lucruri pe care, probabil, n-ar fi trebuit să le putem săvârși. Ca de exemplu, să discutăm în timpul nopții cu toate medicamentele alea în noi, ori faptul că am făcut-o fără cuvinte.

Bănuiesc că rămăsesem ceea ce devenisem în apropierea digurilor. Numai că nu ne gândeam la asta.

Am fi putut să-i comunicăm lui Bucannon că venim. Am fi putut să-i spunem chiar atunci, pe loc, iar el ne-ar fi auzit, cu siguranță.

Sosim, tată. Venim acasă, la tine.

Dar n-am făcut-o.

Trei zile mai târziu ne-au transferat pe nava-spital *Repose*. Noi am cerut asta. Am spus: „Acolo am vrea noi să fim duși, comandante”, drept pentru care am fost mutați pe *Repose*. Ei n-ar fi vrut s-o facă, dar noi i-am convins. Bănuiesc că am făcut câteva lucruri. Adevărul era că nu vroiam să fim expediați în Okinawa sau în Japonia. Vroiam să fim cât mai aproape posibil de o anumită tabără. Vroiam să-l luăm prin surprindere.

Îmi amintesc de doctorul care s-a opus. A spus că cei de la MACV îl înștiințaseră că eram niște pasageri „susceptibili” — îi plăcea să folosească acest cuvânt — așa că ne întocmise documentele pentru Japonia.

Eram în continuare burdușiți de medicamente așa că am început să râdem din nou. Un mic șir format din patru trupuri, toate zguduite de hohote de râs. Willie a zis:

— Hei, comandante, poponețul tău a început să *ardă*. Iar Steve a precizat:

— Vrea să spună, sir, că cineva o să te-mpuște în *cur*.

Nu era *chiar* așa de amuzant, dar nouă așa ni se părea, fără doar și poate. Am ținut-o tot într-un râs. Doctorul s-a înfuriat. Știa să recunoască un caz de insubordonare, așa că a început să vorbească despre tranchilizante și poliția militară, ba chiar și despre *privarea de libertate*.

Ne-am oprit din râs. Robert s-a uitat la el și, cu cea mai calmă voce pe care-ați auzit-o vreodată, i-a spus:

— Ascultă, comandante Echison. De luni de zile te regulezi cu însoțitoarea aia de bord de la Forțele Aeriene. Ai nevastă și copii și totuși o regulezi de-ți sar capacele. Ai cheltuit cu ea sume de bani pe care nici prin cap nu ți-ar trece să le cheltuiești cu nevastă-ta. Ai știut, comandante, că anul trecut n-a lipsit mult ca soția dumitale să moară din pricina unei sarcini extrauterine? Firește că n-ai știut. Erai prea ocupat să regulezi personalul de la Forțele Aeriene, iar nevastă-ta n-a vrut să-ți mai faci griji pentru ea. Ar trebui să-ți fie *rușine* de tine, comandante. Rușine! Doctorul s-a tras înapoi. Nici nu mai clipea.

— Ai făcut *asta*? am spus eu și am aruncat cu perna în el, după care l-am făcut albie de porci, folosind epitetele cu care-l blagoslovea amica lui de la Forțele Aeriene atunci când *era foarte furioasă*.

— Unde mi-e pușca? a zis Willie. Nu vreau să scap ocazia să-l

împuşc pe individul ăsta în *cur*.

N-a mai fost nevoie să ajungem în Japonia.

Iată că soseşte un tip de la Vientiane. Facem ceva manevre imediat sub tavan, plutim puţin, ne furişăm şi ne strecurăm, ca să vedem cum îi aterizează elicopterul pe punte. Deşi nu l-am întâlnit niciodată pe individul ăsta, îl cunoaştem. Îl cheamă Pete. Doar atât: Pete. Intră în salonul nostru şi, de cum deschide gura ca să zică ceva, noi ne folosim cele mai frumoase glasuri ca să-i spunem:

— Dacă ne atingi, Pete — dacă laşi pe vreunul din oamenii tăi să pună mâna pe noi — o să te urmărim peste tot ca nişte căţeluşi. O să-ţi găsim familia şi o să-i ucidem pe toţi, Pete. După ce-ai cheltuit atâţia bani cu dinţii lui Debbie şi Cari, zău c-ar fi o adevărată pagubă.

O spunem la unison, cu o voce preluată dintr-un film horror văzut de Pete, unul despre bărbaţii care-şi doreau drept soţii nişte roboţi supuşi.

De data asta ne-au lăsat în pace o săptămână întreagă.

Când vine vremea să plecăm — când rănilor ni s-au vindecat şi într-adevăr suntem gata de plecare — vine de la Vientiane un alt individ în haine civile, care aduce cu el chiar şi nişte infanterişti marini. Vă vine să credeţi? Soldaţii sunt înarmaţi cu automate M-14 şi au o ținută extrem de regulamentară, asemenea tipilor de la protecţia ambasadelor. Parc-ar fi o gardă de onoare. Omul în civil a auzit de noi şi nu vrea să rişte nimic. Semnalizează cu mâna. Infanteriştii îşi armează automatele, cu mişcări sincronizate.

Parc-ar fi o echipă de dans. După care îndreaptă armele spre noi.

Isuse Crisîoase, zice Willie.

Suntem echipaţi. Suntem pregătiţi de plecare cu toţii, aşa că nu înţelegem ce-i cu toată povestea asta?

— Să mergem, zice tipul în civil, şi să n-avem necazuri. Vorbeşte ca Harry, dar se îmbracă mai bine.

Îi lăsăm să ne ducă la elicopter, pentru că de un elicopter avem nevoie.

Îmi amintesc că stăteam între copaci şi mă uitam spre tabără, întrebându-mă câţi răcani sosiseră şi dacă între timp Christabel se întorsese. Deşi încercam întruna, nu reuşeam să-mi amintesc *tot* ce văzuserăm în timp ce pluteam pe deasupra digurilor — lumile diferite, adevărurile şi minciunile. Am închis ochii, dar pur şi simplu n-am reuşit să-mi aduc aminte. Bănuiesc că începeam să ne pierdem însuşirile... ne transformam. N-am ştiut atunci.

Îmi amintesc că am făcut un pas şi-am început să merg. Îmi amintesc că elicopterul rămăsese în urma noastră, undeva în junglă. Şi-mi mai aduc aminte că mă întrebam dacă tipul în civil şi infanteriştii lui aranjaţi la patru ace mai stăteau acolo, în frunziş, încercând să priceapă ce se întâmplase, de ce aterizaseră, dac-ar trebui să rămână nemişcaţi, în locul unde se aflau — adică ceea ce le sugeraserăm noi.

Aveam pe noi haine civile. Nu ştiu de unde le-am procurat, dar asta purtam. Era mai confortabil aşa.

Au adus un cort nou pentru popotă, a spus cineva... sau am spus-o cu toţii. *la uitaţi-vă ce dichisit e*, a remarcat altcineva.

Hei, şi Bucannon are un cort nou.

Ne continuăm înaintarea.

Ajungem la mai puţin de o sută de metri de împrejmuirea din sârmă când un tip aflat într-un locaş de mitralieră M-60 începe să strige la noi. E nou-venit. Nu i s-a luat caşul de la gură. Strigă nişte chestii pe care le auzi mai curând în filme, cum ar fi:

— Stai! Cine-i acolo? Care-i parola? Cine-i aruncător anul ăsta în echipa Yankee?

Exact ce trebuie să strigi ca să-ți dai seama cine-i american și cine nu. Nu-i vine să creadă ceea ce vede și nu știe ce altceva ar putea să facă. O situație ca asta nu apare foarte des.

Trei bărbați și o femeie, îmbrăcați în civil, care aduc mult a americani, se îndreaptă spre porțiunea lui de gard. *Și dacă ăștia nu știu numele aruncătorului?* se întreabă el. *Dacă sunt americani și totuși se întâmplă să nu știe cum îl cheamă?*

Robert închide ochii și *ascultă*. *Nu, tipul nu e un talent*, ne spune el.

Strigăm „Sandy Koufax!”, „Marilyn Monroe”, „pasta de dinți Ipana” și tot ce ne trece prin cap ca să-i dăm de știre cât de americani suntem. Nefiind un talent, n-are cum să-și dea seama altfel.

De asemenea, îl ajutăm să *vadă...* pentru mai multă siguranță. Steve își amintește cum arată echipamentul celor de la Yankee, eu mi-aduc aminte ce purta Gidget, așa că ne îmbrăcăm la repezeală. Tipul vede deodată trei bărbați în tricourile echipei Yankee și o femeie îmbrăcată ca Gidget din *Gidget merge la Roma*. Își dă seama că e o chestie suspectă la culme. *Ar vrea să tragă* — atât de mult ar vrea să tragă o rafală de gloanțe încât simte că-l trec nădușelile — dar în același timp n-are nici un chef să intre în vreun bucluc.

— Stai că trag! strigă el.

S-a și gândit cum să procedeze. Dacă cei patru din fața lui *nu* se opresc — dacă nu se opresc nici după ce i-a somat — n-o să fie vina lui.

Vede acum echipamentul celor de la Green Bay Packers —favoriții lui Jerry — și e un miracol, un adevărat miracol, fiindcă unul dintre ei e femeie — o femeie cu întărituri de protecție la umeri.

— *Sunteți americani?* țipă el.

Înaintăm foarte încet acum. Spre el aleargă tot felul de indivizi. Coreeni, montagnarzi și răcani albi și negri aleargă cu toții, întrebându-se ce-o fi cu toată agitația asta. Încă nu se trag gloanțe — nici grenade, nici mine Claymore, doar cineva care strigă replici dintr-un vechi film de război. Stația lui radio păcăne în sfârșit... a prins pe cineva de la postul de comandă. *Care-i parola, domnule maior?* zbiară el.

Pentru numele lui Dumnezeu, caporale, te crezi în al doilea război mondial? Dacă arată ca niște americani, dacă poartă haine civile ca americanii, dacă seamănă la fizic cu niște americani, caporale, atunci asta sunt!

Dar, pentru mai multă siguranță, plecăm.

Dispărem din nou.

Capitolul 48

Abia trecuserăm de poartă când le-am dat voie să ne vadă din nou.

Să nu începi să strălucești, Willie, a spus unul dintre noi. *Or să creadă că-i cine știe ce scamatorie chinezească și spectatorii nevinovați riscă să fie împușcați. Știi asta, așa că abține-te.*

Nu trebuie decât să mergem și să zâmbim, Willie. Niște zdrahoni de chinezi, palizi la chip și cu operații estetice la ochi n-ar face *asa ceva*.

Mai întâi ne văd două dintre santinelele de pe perimetru. Mai mult decât să se holbeze n-au ce să facă. *Dumnezeule, Carmine, ăștia nu seamănă cu niște chinezoii*. Am trecut de poartă. Mergem. Zâmbim. Purtăm niște haine de la magazinul militar care arată înfiorător. De bună seamă că suntem în permisie, așa-i? Atât doar că am aterizat unde nu

trebuia. Rădem, țopăim și spunem niște chestii *realmente* nostime, cum ar fi: „Nu ți se pare că versurile din perioada de început ale lui Bob Dylan sunt profund influențate de rezonanțele politice ale baladelor celtice tradiționale?” Sau: „Ai auzit? Jackie O și Timothy Leary trăiesc împreună deocamdată, dar au de gând, desigur, să se căsătorească.”

Dacă era cazul să-i împușcăm, își zic în sinea lor santinelele, cineva ar fi tras deja, corect?

Larry — tipul din locașul de mitralieră — e unul dintre ultimii care se întorc spre noi. Mă hotărâsc și-i fae semn cu mâna. Rămâne cu gura căscată. Noi ne vedem de drum. Suntem de la CBS. Suntem Cronkite. Facem un tur de inspecție al bazei pentru știrile de la ora șase. Oamenii se aliniază la stânga și la dreapta noastră, ca la o ceremonie matrimonială. Pe unii dintre ei îi cunoaștem. La urma-urmelor, e tabăra *noastră*. E ca o întoarcere acasă.

Toată lumea vrea să știe ce se întâmplă. Îi *auzim* cum se întreabă. Sunt roși de curiozitate.

Apare un ins mărunțel, pe care nu l-am mai văzut până acum. E roșcat și urechile îi ies în afară ca niște toarte. Pe el maică-sa îl anunță *unde* și *când* or să lovească rachetele și mortierele iar în clipa asta e un pic drogat cu marijuana. Se gândește: *Tipii ăștia arată într-adevăr grozav în costume de base-ball.*

Îi zâmbesc și fac un mic pas, la fel ca Gidget, apoi mă folosesc de cuvinte pentru a-i spune:

— Fii pe pace. Paul, o să-ți cumperi un GTO cu roți cu spițe. O să supraviețuiești acestei lumi a suferinței, dar mai presus de toate, o să faci rost de blestemăția aia de mașină.

Se uită la mine de parc-aș fi Sfânta Fecioară. Apoi rânjește.

Nimeni nu încearcă să ne oprească.

Nici. măcar Bush, locotenentul negru care are același dar ca și căpitanul nostru, dar nu e nici pe departe la fel de priceput. Stă și se uită la noi când trecem, întrebându-se dacă într-adevăr ar trebui să facă ceva.

Știe ce-avem de gând să facem.

Potolește-te, Carl, îi spunem noi. Fii fericit. Vezi-ți de viața ta.

La intrarea în cort stau niște santinele, dar nu-i nici o noutate. *Nu e prima oară când facem asta*, zice unul dintre noi. *Și-o s-o mai facem. O lume fără sfârșit, amin.* Santinelele au asupra lor puști Swedish K, acele mici arme semiautomate care-i plac atât de mult lui Bucannon. Totodată, băieții sunt cooperanți. Le arătăm câteva chestii. Unul leșină iar ceilalți doi se dau la o parte.

Bucannon aude agitația. Știe ce înseamnă. Știe că suntem aici și trebuie să știe de ce. Intrăm în cort iar el se ridică de la masă, ținând în mână un Browning automatic. Un doctor se ridică o dată cu el. Tipul pe care-l înregistrau pe bandă — un sergent de stat-major din New Jersey, pe care-l cheamă Rose și regretă că le-a povestit despre candelabrul ritual evreiesc — rămâne așezat. Bucannon e îmbrăcat în costumul lui de culoarea înghețatei.

— Ce-aveți în cap de-ați intrat aici? întreabă doctorul.

E un prost. Nu pricepe, spre deosebire de Bucannon, care înțelege foarte multe lucruri. Nu-i este teamă cu adevărat — e doar surprins. Ca și cum: *N-aș zice că mă așteptam să vă văd aici...*

— Ne cerem scuze că n-am dat mai întâi un telefon, dom' colonel, îi spune Willie cu glas tare.

Ai știut că eram acolo, pe navă, colonele, îi spun și eu. Ai știut tot ce se întâmpla, nu-i așa?

Numai că nu ți-a trecut prin cap c-o să trecem pe-aici, este?

— Adu-i te rog pe Christabel și pe Pagano, îi spune Bucannon calm medicului.

Crede că ei or să ne facă să ne răzgândim, nu-i așa? zice Robert.

Da, îi răspund eu, fi undeva, într-un alt univers, ei încearcă. Și în universul acela noi plecăm de-aici...

Crede că lor nu le-am face nici un rău?

Se teme c-o să-l rănim pe locțiitorul lui favorit.

Da. Și are dreptate.

— Nu, sir, zice medicul militar. Nu plec de-aici, sir.

Ne uităm la el — la peferatul lui Bucannon. Îl cheamă Andrew. Are treizeci și cinci de ani. Își închipuie că se comportă cum se cuvine. Deschidem gurile simultan și ne folosim de vocea tatălui său ca să-i spunem că dac-o să se mai masturbeze în debara o să afle maică-sa. Că dacă nu încetează, o să-i apară niște bășici îngrozitoare pe mâini.

Îi prezentăm apoi o imagine cu părinții lui în dormitor, așa cum i-a văzut el o dată, dar un pic altfel. În acest filmuleț, tatăl lui o bate pe maică-sa și *ăsta-i* motivul pentru care ea geme. O bate până când ajunge să fie satisfăcut și, la sfârșit — când ea zace pe pat lângă el și abia dacă mai poate să scoată un sunet — își face treaba singur. Se masturbează. Copilul stă în ușă și privește. Pe mâinile tatălui său cresc niște bășici.

Andrew, locțiitorul de comandant, se tăvălește pe podeaua de pământ bătătorit a cortului, cu ochii închiși și palmele la urechi, halatul lui alb umplându-se de praf. Mergem mai departe și-i povestim cu vocea mamei lui cum a fost în noaptea aia — cum a pătruns-o el cu atâta duritate, cum a bătut-o peste față până când n-a mai putut să-l vadă, știind în sufletul ei că asta a vrut el dintotdeauna.

— *Lăsați-l în pace*, spune Bucannon.

Știe ce facem. Nu e prost.

Ne uităm *la el* și-i spunem:

— Ai face-o din nou, John?

Vorbim împreună — un singur glas — fiindcă asta suntem, asta a vrut el să fim de la bun început.

Da, spune el.

Nu e ceea ce vrea el să ne spună. El ar vrea să ne spună cât suntem de *buni* — că am devenit un adevărat miracol, o echipă pe care nimic nu o poate opri. Ar vrea să spună: *N-am crezut cu adevărat c-o să reușiți. Să călătoriți atât de departe, să găsiți explozibilul, să navigați pe Râul Negru și pe Râul Roșu, să ajungeți până la capăt și să nu pierdeți decât doi membri ai echipei, în afară de nungi, firește.*

Ar vrea să ne spună ce *mândru* e de noi, cum nu s-a așteptat deloc să simtă așa ceva — un sentiment asemănător cu cel al unui *tată* — dar iată că simte. *E minunat*, ar vrea el să ne spună. *Voi patru ați schimbat felul cum se va lupta în războaie — într-un anumit gen de războaie. Arătându-ne tot ce se poate face, ați schimbat însuși viitorul.*

Dac-aș fi bănuiră ce dureros are să fie, ar vrea el să ne spună, *aș fi găsit o cale mai ușoară pentru voi...*

Dar nu poate.

Nu ne poate minți.

Nu poate să mintă folosindu-se de cuvinte.

Da, își zice el în sinea lui. *Aș face-o.*

Continuăm. Îi arătăm ceea ce trebuie să vadă.

Undeva, într-un cort, un bărbat țipă în țărână. Gura i se umple de praf în timp ce se tăvălește ca un câine, ca un om cuprins de flăcări, ca un băiat negru care se scarpină până-și jupoaie pielea.

Îi arătăm ceea ce trebuie să știe. Îi arătăm *totul*.

Îi arătăm cum au murit Cooper și Crusoe, ce au *simțit* —*amândoi* — când au murit. Îi arătăm ce-o să *simtă* mama lui Cooper când o să audă. Îl facem să *simtă* la fel, tot atâta timp cât va simți și ea.

Nu lăsăm să înceteze simțământul acela.

Îi arătăm cum a murit Bach și similitudinile — atât de interesante, după părerea noastră — dintre ce va *simți* tânăra vietnameză din parcul de lângă iaz când vestea va ajunge la ea și ceea ce va *simți* mama lui Cooper. *Interesant, colonele, nu ți se pare?*

Sunt atât de multe lucruri de învățat, nu-i așa? spunem noi.

Îi arătăm un zid lung și negru, care-o să fie construit abia peste câțiva ani. Îl lăsăm jos în apropierea lui, în soarele strălucitor. Îl lăsăm să citească *numele* de pe zid. Îl facem să le memoreze, astfel încât să și le amintească veșnic, cu sau fără voia lui.

După ce-a reținut numele — și pentru asta îi trebuie multă, multă vreme — îl lăsăm să *simtă* ceea ce a însemnat fiecare nume pentru bărbatul — sau femeia — care l-a avut.

Apoi facem să dispară numele.

Îl facem să *simtă* lucrul ăsta.

Îl facem să-l simtă veșnic.

Îi arătăm cum fiul lui, Patrick, o să moară în Willamette, Oregon, la vârsta de douăzeci și cinci de ani. Cum el, tatăl copilului, n-o să fie de față și ce-o să gândească soția lui. Îl lăsăm să vadă asta așa cum noi *am văzut-o* de nenumărate ori. Îl lăsăm să *simtă* ce înseamnă și cât durează suferința... pentru un tânăr care moare. Și pe urmă îl lăsăm să fie din nou tată, unul căruia i-a fost luat fiul.

Îi arătăm la ce decizie vor ajunge doi maiori și un colonel care o ascultă pe o femeie, fostă infirmieră. Și ce semnificație va avea acea decizie.

Când în sfârșit îl lăsăm în pace, cineva aflat la intrarea în cort trimite după un sanitar, un tub de oxigen și o seringă plină cu o substanță care să regenereze bătăile inimii.

Se simte bine. Nu pleacă cu avionul la Saigon. Stă în cortul lui, îmbrăcat cu frumosul lui costum alb, cam murdar acum, și lasă impresia că se gândește.

Eu am fost cea care s-a întors în cortul lui în noaptea aceea, domnule maior. M-am întors ca să fiu *sigură*.

Din cauza a ceea ce văzuserăm.

Capitolul 49

Ceea ce am văzut în timp ce pluteam deasupra satului Dong Noi a fost un filmuleț, bănuiesc. Nu știu cum să-l descriu altfel. După toate câte le-am văzut, cel mai important era acest filmuleț, ceva ce vezi seara la televizor, împreună cu prietenii. N-am știut ce înseamnă de la început, dar asta nu ne-a făcut să nu-l mai urmărim. L-am urmărit până când am înțeles ce înseamnă.

Am văzut o piață — din acelea pe care le întâlnești în Europa sau în America de Sud. Era piața despre care visasem, cu jeepuri și copaci albaștri, cu arme albastre care trăgeau gloanțe de lumină albastră pură.

Am văzut un bărbat. Stătea într-o cameră de hotel cu vedere la piața aceea. Nu era în Vietnam. Nici măcar în Asia de Sud-Est nu era. Bărbatul privea la o lumină din tavan. Doar atât făcea. Era îndesat, ca Jerry, și avea niște mușchi ca de halterofil — la fel ca Jerry, pe vremea când făcea sport. Avea ochi albaștri, ca ai lui Steve, dar părul său era

mai închis la culoare, iar pe unul din obraji se vedeau niște cicatrice fine — așa cum au băștinașii din Africa. În urechea dreaptă avea un cercel — mai exact, un fel de știft ornamental — cum poartă marinarii din unele țări. Încăperea se zgâlțâia și nu știam de ce. Nu era în Asia de Sud-Est. Nici nu ne-am gândit măcar la un război.

Stătea în mijlocul unei vechi camere de hotel și-și ținea capul plecat într-o parte, ca un câine, ascultând ceva — așa lăsa impresia — în vreme ce încăperea continua să se zgâlțâie. Era din pricina rachetelor și mortierelor, dar încă nu aflaserăm.

Avea ambele brațe, dar unul din ele scotea un sunet, ca o pisică atunci când toarce. Nici asta nu înțelegeam când, deodată, Willie a spus: *E o proteză, din cele care-or să existe cândva.*

Era veche și uzată, dar nu mai văzuserăm niciodată așa ceva. Ca o astronavă ruginită... *veche*, dar nu și pentru noi. Torcea și se mișca iar bărbatul o folosea de parcă nu vroia să-și folosească mâna teafară pentru ceea ce făcea acum. A înșfăcat lustra din tavan cu mâna care torcea și a început să o desfăcă. În timp ce desfăcea lustra, își ținea capul într-o parte, *ascultând*.

Știu ce face, Mary, a spus Steve. Așteaptă ca lumea să se coloreze în albastru... ca totul să devină albastru.

Știi cine e el, Mary, mi-a șoptit Robert, iar eu i-am răspuns:

Da, știu cine e.

Ceva se întâmpla în afara clădirii, dar n-am prea înțeles ce era. Aveam în fața ochilor un bărbat, pe care într-o zi urma să-l cunoaștem, care desfăcea o lustră dintr-o cameră de hotel, așteptând ca încăperea — sau lustra — să se coloreze în albastru. Nu știam de ce. Nu știam nici măcar *unde...* sau *când*. Cu toate acestea, am continuat să privim, fiindcă așa trebuia.

Bărbatul îndesat a găsit o cheie în interiorul lustrei. Am văzut-o între degetele albe ca varul ale mâinii sale artificiale, apoi a dispărut iarăși atunci când i-a dat drumul în sticla pe care o ținea cu mâna teafără. Am observat că mâna teafără n-a atins nici o clipă acea cheie. Clădirea a început din nou să se zgâlțâie. *De la mortiere sau rachete, nu-i așa?* a spus Willie și am știut că-i adevărat.

Bărbatul s-a întors spre fereastră. Am văzut ce vedea el. Ne-am uitat afară o dată cu el — la piață, la micul scuar pe care-l visasem deja, la peretele unei vechi clădiri din cărămidă, care de fapt era un ecran, un uriaș ecran de televiziune. El a privit stăruiitor, și noi împreună cu el, la chipul care fusese acolo, pe ecran, tot timpul. Fața s-a mișcat. A deschis și a închis gura. Cu toată hărmălaia produsă în piață de rachete și de tirul armelor automate, nu puteam s-o *auzim*, dar cu siguranță o vedeam: capul lăsat în spate, cuvintele ieșind cu mare încetineală. Era un cântec. Numai că nu-l puteam auzi.

Era și nu era o față de asiatic. O cunoșteam căci o văzusem în timp ce pluteam deasupra unui râu, cu mulți ani în urmă, pe vremea când aparținea unui copil. Acum era o față de bărbat. Părul lung avea culoarea alamei, iar ochii aveau reflexe de chihlimbar, ca la mulți dintre copiii amerasiatici. Pliurile mongoloide ale ochilor te duceau cu gândul la un asiatic. Dar la bărbie și la degete semăna cu tatăl său.

Fața reflecta o intensă trăire sufletească. Ochii ridicați în sus sugerau compasiunea. Credea, credea cu adevărat în ceea ce cânta. Știam că mai cântase cântecul înainte.

Cunosc fața aia, mi-a șoptit Robert.

Da, i-am spus. O cunoști.

Într-adevăr, era în America de Sud. De-acum știam. Am înțeles totodată și alte lucruri. Studenții și acei *campesinos* din piață — care

veniseră să asculte chipul acela, veniseră la cântecul acela și la ceea ce-i făcea acesta să simtă — nu mai ascultau acum pentru că nu mai puteau. Studenții aruncau bombe artizanale. Trăgeau cu *puști pneumatice fabricate acasă, care lansau proiectile cu cianură de sodiu*. Trăgeau cu puținele *arme FN FALS pe care le aveau*. Cineva gândea toate aceste lucruri, așa încât le gândeam și noi.

Soldații din jeepuri, dotați cu arme care trăgeau cu lumină pură, au început riposta. Studenții și *campesinos* — cei veniți să-l audă pe *cântăreț*, să-l audă cum își interpretează cântecele — au început să moară.

Bărbatul îndesat urmărea totul fără să simtă nimic, și la fel urmăream și noi.

Vedem ceea ce vede bărbatul îndesat: un vis, o amintire. În acest vis sau amintire vedem un băiat și un bărbat vârstnic, suficient de bătrân ca să-i fie tată sau bunic, deși nu-i este nici una, nici alta. Bărbatul poartă haine civile, cu toate că nu se îmbracă mereu la fel. Și fața lui ne este cunoscută: laba-gâștei de la ochii lui, care rămâne veșnic neschimbată, capilarele sparte de pe obraji, capul acoperit de un păr bogat chiar și acum. Băiatul, deja îndesat, are zece sau unsprezece ani. Bărbatul își ține mâna pe umărul lui și-i spune ceva, ca întotdeauna. „Știi că e dureros, zice el, dar e mai bine decât să nu știi, nu crezi?” Băiatul dă aprobativ din cap o dată și încă o dată. Vrea să se întoarcă în lagăr, alături de ceilalți copii. N-o să-și mai vadă tatăl o lună, poate două, și-i pare bine. Nu se mai simte fericit în casa tatălui său. Știe că tatăl lui e un laș. Bărbatul mai în vârstă — acum e general — l-a ajutat să înțeleagă cât de laș a fost tatăl lui.

Visul, sau amintirea, se estompează. Sentimentele lipsesc cu desăvârșire.

Bărbatul cu brațul care toarce coboară pe scara de incendiu și pornește pe o alee. Nimic nu s-a colorat în albastru. E calm. *Nu e îngrijorat*, spune Steve, *decât dacă lumea devine albastră*.

Calcă apăsător până la colț și, când cotește, dă iar peste micul lor război, căruia el îi zice *carnavalul*. Așa gândește el despre ce se întâmplă: micile lor războaie, micile lor *carnavaliuri*.

Își amintește de un *carnaval* — de alt soi — dintr-un oraș care se chema Ixtla. Se gândește la femeia care a rămas cu el în timp ce aștepta să-i vină confirmarea. Se gândește la aceste, lucruri în timp ce aleargă, fără să simtă nimic. Nici noi nu simțim nimic.

Își amintește că avea ochii unei consumatoare de *meta*. Îi văzuse cicatricile de pe față, știftul din lobul urechii și crezuse că el putea să-i dea ceea ce-i trebuia ei. În fond, era un *traficant*, nu? Îl recunoșteai după înfățișare.

Când a părăsit-o, ea se zvârcolea pe podea într-un acces de „foame de mamă”, cum o numeau oamenii din ținuturile astea. Vreme de trei zile fusese inepuizabilă, făcând tot ceea ce dorise el.

Ne amintim aceste lucruri o dată cu el.

Încercăm să le înțelegem și nu reușim.

Confirmarea a venit (își amintește el, așa că ne amintim și noi). Ei vroiau să fie eliminat *cântărețul* — bărbatul cu ochii oblici, care putea să atragă două sute de mii de oameni la un concert, care avea puterea să-i facă să *simtă* ceea ce le impunea el. Până nu apuca să mai facă și alte rele, până nu-i instiga pe *campesinos*, pe unioniști și pe studenți chiar mai mult decât o făcuse deja — înainte ca situația să scape în întregime de sub control. Cântărețul își băga nasul unde nu-i fierbea oala. Asta nu era țara lui. Se amesteca în treburile altora, așa cum fac mulți dintre ai voștri, au spus ei.

I-au spus că, dacă o vroia, misiunea era a lui. În domeniul lui de activitate, el se număra printre cei mai buni trei oameni din această emisferă, fiind antrenat de către generalul care era totodată și doctor, antrenat ani de-a rândul împreună cu ceilalți copii dotați și ei cu darurile lui. Lucrul acesta — faptul că se număra printre cei mai buni — îl spusese oamenii din orașul florilor de vișin și al monumentelor albe și curate din nord, și vorbiseră în cunoștință de cauză. Căci chiar ei se folosiseră de el, nu-i așa — exact așa cum se folosiseră și de *cântăreț*, înainte ca el să se sălbăticească, înainte să devină o problemă pentru țărișoare ca aceasta, unde se amesteca, creând situații jenante și pentru propria lui țară.

Banii aveau să-i permită să se retragă vreme de cinci ani, să-și cumpere o locuință în Kalki, o femeie, dacă-și dorea așa ceva, și un braț nou, dacă vroia să-și cheltuiască „onorariul” astfel.

Era un simplu contract, nimic mai mult.

Gândea aceste lucruri în timp ce alerga, domnule maior, prin urmare le-am gândit și noi împreună cu el.

Cântărețul se află într-o casă din chirpici, pe dealurile din apropiere de San Andreas. El știe asta. Măine seară pe stadion va avea loc un concert și asta e evenimentul a cărui producere trebuie s-o împiedice. În cazul în care *cântărețul* apare, dacă face cu cele trei sute de mii de oameni de aici ceea ce a făcut cu mulțimile din Uruguay și Peru, Garda Națională și poliția nu vor fi în stare să se opună. Asta va însemna sfârșitul multor lucruri, *Labrador. Țștia sunt termenii, dacă vrei să acționezi.*

Habar n-are cât de bine o să fie păzit *cântărețul*, dar nu contează. Lumea se colorează sau nu în albastru. Ori așa, ori așa, nimic nu contează. Nimic de când cu Tibesti... nici măcar brațul lui. Singurul care ar fi în stare să-l oprească ar fi *cântărețul* — cel care-i face pe oameni să simtă ceea ce *vrea* el să simtă și al cărui dar s-a amplificat cu timpul. Generalul (care cândva a fost colonel) i-a spus odată că *e un om care îi ajută pe oameni să simtă ceea ce vrea el ca ei să simtă...*

Dar nimic din toate astea nu contează. Nu contează absolut deloc.

Soldații din piață, înarmați cu noile arme israeliene Tamirin, încep să tragă și vedem cum proiectilele smulg cioburi din marele ecran de televiziune. Vedem cum armele montate pe jeepuri — laserele chimice cu scuturi din aliaje nobile — pivotează și trag, iar *campesinos* și studenții, care au venit să-l audă pe *cântăreț*, mor.

Vedem aceste lucruri pentru că le vede el, domnule maior, dar nu contează.

Lumea se colorează în albastru.

Știu cum e, Mary, spune Steve.

Da, Steve, știi.

Vedem bărbatul îndesat înaintând. Are ochii închiși dar aleargă. *Îmi amintesc*, spune Steve, *cum e să alergi când trupul nu-ți mai aparține, când ceva te înșfacă și te poartă printr-o lume albastră, albastră.*

Bărbatul îndesat trage adânc aer în piept, scoate un sunet ca de animal și începe să alerge printre trasoarele albastre lansate de puști, fasciculele de lumină albastră ale *laserelor* și printre țipete...

Un alt vis, sau o altă amintire, fără sentimente. Băiatul e în casa tatălui său. E mai matur acum.

— Nu pricep, zice tatăl lui.

Îl cunosc, spun eu. *Cunosc umerii ăștia, deși sunt mai firavi. Cunosc acești ochi, genele alea.*

Noi toți le cunoaștem, Mary.

— Ce ți-a făcut omul ăla? îi spune tatăl său.

Băiatul își ridică privirea. La ochi seamănă cu tatăl lui, dar brațele și pieptul sunt ale unchiului său. Cu glasul încărcat de un dispreț amar ca fierea, băiatul îi răspunde:

— Nu mi-a făcut nimic. Decât mi-a spus adevărul: de ce ai renunțat... ce ești.

— Și ce *sunt* eu? Întreabă tatăl. Ce ți-a spus el că *sunt*?

— Un laș, răspunde băiatul. Nu de-aia te-a părăsit ea?

Tatăl lui, mai slab acum, îmbrăcat într-un halat decolorat, îl lovește. Fața lui se schimonosește din pricina plânsului.

— Iartă-mă. Tu nu pricepi cum a fost. Întreabă-l pe Bucannon. *El* a fost acolo.

Dar băiatul a plecat, s-a întors la bază, în tabăra unde trăiește împreună cu ceilalți copii, la omul care e îndeajuns de bătrân ca să-i fie tată sau bunic, fără să-i fie nici una, nici alta. Peste ani și ani, când înțelege ce i-a făcut generalul, își amintește de acest moment ca fiind ultimul: *tatăl lui, în halat de baie, plângând.*

Nu simțim nimic. Nu simțim nimic deși ar trebui.

Îl urmărim pe bărbatul îndesat cum aleargă prin piața plină de studenți, care se străduiesc din răsuputeri să scape cu viață. Când o fată e tăiată în două de un fascicul de lumină, capul și pieptul ei rostogolindu-se pe lângă el, de parc-ar fi fost ale unei păpuși, nu simțim nimic. E mânjit pe piept de sângele ei, dar nu simțim nimic. Fasciculul nu i-a fost destinat lui. Lumea nu s-a colorat în albastru.

Jeepul cel mai apropiat se oprește derapând la douăzeci de metri depărtare. Arma pivotează.

Acum o să se-ntâmple, spune Steve.

Bărbatul îndesat simte cum calmul îi inundă trupul asemenea unui drog. Piața clipește într-o lumină albastră... Și rămâne așa. Jeepul nu se urnește din loc, stă cu roțile din spate pe bordura trotuarului. Umbrele frunzelor de palisandru sunt *albastru*. Fața tânărului mitralior din jeep e *albastră*. Fața șoferului e *albastră*.

La stânga bărbatului îndesat — care e și stânga noastră — un student cotește brusc spre dreapta, pantofii lui țacăne pe pavaj, iar mitraliorul îi retează picioarele cu un șuier de lumină albastră. Alt student, care aleargă alături de bărbatul îndesat, scoate de undeva o bombă artizanală și o aruncă. Bomba și capul lui dispar într-un nor de ceață albastră, sub un cer și mai albastru.

Se oprește din alergare. Se uită la mitraliorul din micul jeep. Mitraliorul se uită și el în ochii lui. *Laserul Dupont, cântărind șaptezeci de kilograme — tuburile, sistemul de amorsare, scutul din aliaj metalic* — se întoarce în sfârșit spre el. Mitraliorul rânjește și dă din cap, făcându-i parcă în necaz. *Acum!* spune Steve, și are dreptate.

Bărbatul îndesat își părăsește trupul. Și noi ni le părăsim pe ale noastre.

Steve — sau cel puțin vocea care cândva a fost Steve — plânge. Nu se poate opri. Știe cine e bărbatul îndesat. *Amândoi știm.*

E clădit ca Jerry, așa cum sunt clădiți bărbații din familia Damico. Dar are ochii tatălui său.

În acest vis sau amintire apare o încăpere familiară undeva, la o bază militară. Cei șapte copii — cinci băieți și două fete — au ajuns aproape de maturitate iar el, băiatul îndesat, nu mai e conducătorul lor. Bărbatul care a fost colonel — iar acum e general — i-a spus cândva că el

va fi întotdeauna conducătorul, căci era cel mai grozav talent pe care l-au avut vreodată, darul lui *albastru* fiind deosebit chiar și printre toate aceste talente. Bărbatul care a fost colonel — acum e general — l-a luat sub aripa lui ocrotitoare, asemenea unui tată, l-a făcut conducător de echipă și i-a spus că așa va rămâne mereu.

Celălalt băiat — cel cu trupul slab și musculos, pielea și părul de culoarea alamei, ochi orientali — nu era *nimic* la început. Darul lui abia dacă se întrezărea. Tatăl lui fusese valoros, firește — un telepat care putea să stabilească punți de legătură cu ceilalți — dar fiul nu reușea decât cu chiu-cu vai să audă gândurile altora. *Întotdeauna* vei fi conducătorul lor, i-a spus colonelul. Ești al naibii de bun."

Toată lumea îl îndrăgea pe băiatul amerasiatic, fiu al unui telepat, care și-a descoperit însușirile într-o închisoare din Asia de Sud-Est, și a cărui mamă fusese animatoare într-un bar din Chu Lai. Așa încât colonelul l-a păstrat și, treptat, talentul băiatului a evoluat.

În acest vis sau amintire, băiatul cu înfățișare de amerasiatic - cu ochii ca ai mamei sale — este conducătorul lor, pentru că așa vrea acum colonelul, pentru că toată lumea vrea, pentru că toți îl îndrăgesc pe băiatul cu ochi de oriental al cărui talent constă în *ajutor*, ajutorul dat celorlalți să simtă ceea ce le impune el.

La un moment dat, în visul ăsta au apărut niște sentimente — *gelozie* sau *furie* — dar acum au dispărut. Bărbatul îndesat nu le mai simte.

Nici noi.

Timpul își încetinește scurgerea. În piață, totul se mișcă de parc-ar fi scufundat într-un soi de gelatină. Rachetele sunt ca niște pești mari albaștri, iar gloanțele trase de puști — ca niște peștișori. Nici măcar lumina laserelor nu e mai rapidă decât niște țipari iuți. Picioarele studenților care încă mai aleargă abia dacă se mișcă. Bărbatul îndesat plutește.

Când în sfârșit se oprește, ne oprim o dată cu el, la nici un metru deasupra mitraliorului. Vedem cât de scurt e tuns mitraliorul, șiruri de creștături ornamentale îi brăzdează părul ca niște panglici de mătase. Observăm cât de înguști sunt umerii băiatului, cât de micșorat îi pare trupul de aici.

Ne întoarcem și ne uităm la trupul bărbatului îndesat, care a rămas absolut nemișcat pe caldarâmul străzii, cu picioarele rășchirate, cu ochii îndreptați nu către mitralior, ci spre *noi*, spre locul în care plutim. Gura de pe fața aceea e mai blândă decât am crezut, sub știftul din ureche și cicatricele de pe obraz. Ochii și genele alea nu mai sunt așa de reci. Ar trebui să fie ceva sentimente acolo.

Privim în jos la mâinile tânărului mitralior, atât de apropiate de noi, și vedem cum trăgaciul începe — foarte încet — să se miște.

Ne uităm iarăși la trupul bărbatului îndesat, la ochii care ne privesc, și știm ce-o să se întâmple în continuare. *O să-i ucidă*, spune Steve, *asa cum a făcut întotdeauna — așa cum voi sunteți mereu nevoiți să faceți.*

Trupul bărbatului îndesat face un pas lung și lent spre dreapta, către jeep, iar laserul scoate un sunet ca un geamăt, fasciculul albastru trecând la câteva degete de capul lui.

Ne uităm iarăși la mâna mitraliorului. Urmărim cum degetul apasă butonul iar țeava ca o cutie de conservă începe să se rotească, totul petrecându-se atât de încet încât parcă nu se mișcă deloc, domnule maior.

Privim din nou la ochii bărbatului îndesat. Îi spunem ce-am văzut. Trupul mai face un pas lent, de data asta spre stânga, pe urmă cinci pași înceți înainte, după care sare sus, în aer... În jeep... aerul s-a transformat

Într-o ceață albastră... degetele și gâtul mitraliorului s-au colorat și ele în albastru... fasciculul de lumină albastră trecând iarăși cu puțin pe lângă capul bărbatului îndesat.

Iar acum s-a întors în trupul lui, lumea s-a umplut din nou de zgomote, revenind la viteza normală, iar el, pe jumătate cade, pe jumătate se cațără în jeep, înainte ca șoferul sau mitraliorul să aibă timp să pună mâna pe revolver. Mitraliorul dă la o parte țeava, încearcă să-l imobilizeze lipindu-l de scutul laserului, apucă în schimb proteza, trăgând totodată de trupul care cântărește o sută de kilograme. Bărbatul îndesat a pus însă mâna pe țeavă și o înfige în pântecul mitraliorului. Tipătul lui de agonie se pierde în larma armelor care trag de pretutindeni.

Îl urmărim pe bărbatul îndesat. Cineva plânge. Vedem cum bărbatul îndesat îl ucide pe băiat cu cotul, separându-i mandibula în zona urechii și trimițându-i forța impactului până în creier. Vedem apoi cum bărbatul îndesat îl omoară și pe șofer, cu volanul jeepului, îndesându-i osul subțire al nasului până în primul lob al creierului mare.

Filmul continuă vreme îndelungată, domnule maior. Se întâmplă o mulțime de lucruri. E o zi, o zi întreagă — fiecare clipă a acesteia — o zi pe care nu vom putea s-o vedem la timpul ei. Așa că o urmărim acum, în felul ăsta. Nu ne mutăm privirea în altă parte.

Îl urmărim pe bărbatul îndesat ajuns la o gară din oraș. Cu cheia din camera de hotel descuie o casetă de bagaje, unde găsește o armă — o chestie electronică cum nu ne-a mai fost dat să vedem. O ascunde sub haină — lipind-o de spinare.

Îl vedem cum ia un tren către dealurile din afara orașului, acolo unde știe că-l așteaptă fața de pe ecran.

Îl urmărim cum coboară din tren într-un sat, unde o femeie, puțin cam beată, dansează în stradă și de unde majoritatea oamenilor au plecat deja spre stadionul aflat în centrul orașului.

Îl vedem mergând prin noaptea ploioasă, prin jungla de pe dealuri, așteptând să apară *albastrul* care întotdeauna îi salvează viața.

Îl vedem cum găsește casa de chirpici la lumina lunii. Lângă ruinele gardului ce împrejmuiește casa, ucide doi bărbați și trei câini deosebiți, muți, lați în piept și cu capetele turtite. Îl vedem cum se oprește și așteaptă ca *albastrul* să apară din nou. Îl auzim spunându-și încă o dată: *E un simplu contract, nimic mai mult.*

Îl vedem când intră calm în casă — acolo unde îl așteaptă *cântărețul*, unde una din cele două fete — *cea mai vârstnică, Willie* — așteaptă împreună cu el, așa cum a așteptat întotdeauna sosirea bărbatului îndesat.

Din cei șapte copii, spune pe neașteptate o voce, *doar patru au rămas, Mary, iar aici — chiar în această noapte și în această casă — doi dintre cei patru vor muri. Iată unde se va ajunge. Iată unde se va ajunge dacă tu ai să îngădui.*

Îl urmărim pe bărbatul îndesat ajuns în fața *cântărețului*. Îl cunoaștem pe amândoi. Îi cunoaștem pe toți copiii. Vedem cum bărbatul îndesat începe să simtă ceva ce a uitat — o amintire, un vis, ceva ce părinții lui au știut — dar sentimentul dispare.

Filmul se termină.

Îl urmărim din nou, domnule maior. Nu scoatem nici o vorbă.

Una din cele două fete, spune Willie pe neașteptate, *era fiica mea.*

Da, Willie, spunem noi. *Era într-adevăr fiica ta.*

Iată de ce m-am întors, domnule maior. Am vrut să fiu sigură că ceea ce facuserăm fusese de ajuns pentru ca el să nu aibă parte și de copiii noștri.

Capitolul 50

Am luat de la mine din buncăr un pistol de calibrul 0,45. N-am găsit altceva mai de soi.

Nu le-am spus celorlalți. Nu era nevoie. Ei *știau*. Nu mai eram ceea ce fuseserăm cândva, domnule maior, dar *știau*.

La intrarea în cort n-am întâlnit nici o santinelă și nici înăuntru nu era prea multă lumină. Un singur bec stătea atârnat de un cablu deasupra mesei la care stătea Bucannon. Costumul lui era murdar. În lumina gălbuie a becului care se legăna ușor deasupra mesei, arăta *foarte* murdar.

Stătea acolo nemișcat, ca un om care se gândește.

Înaintez spre el, domnule maior, și stă cu fața în umbra aruncată de becul care se leagăna ușor chiar deasupra capului său. Mă aude, sunt sigură, dar nu se ostenește să se întoarcă. Continui să merg.

Sunt atât de aproape de el încât aș putea să-l ating. Teava revolverului e grea, îmi trage mâna în jos.

Când se întoarce, o face cu încetineală. Își ridică încet privirea. Chiar și în umbrele create de lumina asta proastă îi văd fața.

Îi văd *ochii*.

Ochii lui ard. E singurul mod în care pot să-i descriu.

Ard, domnule maior.

N-am mai văzut niciodată niște ochi ca aceia. Ardeau la fel ca trupurile pe care Willie le vedea cuprinse de flăcări în drumul lor către moarte. La fel chiar ca și noi, pe când pluteam deasupra digului, făcând astfel să ardă întreg *cerul*.

Ardeau mistuiți de toate lucrurile pe care le văzuseră.

— Ai să faci și cu ei la fel, nu-i așa? Îi spun.

Știe la ce mă gândesc. A văzut și el filmul, fiindcă i l-am arătat.

— Ai să-i iei așa cum ne-ai luat pe noi, tată, și-ai să faci și cu ei la fel.

El vede pistolul. Se întreabă de ce nu l-a văzut până atunci. Se uită întâi la el, apoi din nou la fața mea. Știu că e greu, e foarte greu pentru el să gândească. Cu toate lucrurile pe care le-a văzut — lucruri pe care niciodată nu și le-a imaginat măcar — e dificil pentru el să *gândească*. Are nevoie de un scurt *răgaz*, pe care i-l ofer.

Când termină, când în sfârșit înțelege motivul pentru care mă aflu în seara asta aici, nu spune: „Mary, *te rog*. Nu mai sunt cel de altădată.” Nu spune: „Eu ți-am dat *fie* încă o șansă. Nu vrei să faci și tu la fel?” Nu spune: „O, Doamne, dac-aș fi *știut*...”

În schimb, îl aud zicând:

— *Fă-o, te rog*.

Nu înțeleg. Îmi spun: *Te cunoaște. Te cunoaște prea bine. Știe că ai să stai așa cu pistolul în mână, crezând că poți s-o faci când de fapt nu ești în stare. Ești infirmieră, ești fiică, și nu poți. Vrea ca tu să recunoști lucrul ăsta — să nu te mai amăgești — iată de ce a spus-o. Ne cunoaște pe toți atât de bine...*

— *Fă-o*, spune el din nou.

Și-mi dau seama cât de mult m-am înșelat.

Vocea e imploratoare. Ea spune: *Vără-mi teava în gură, Mary. Trage glonful ăla în mine, acum.*

Vocea spune:

Dă-mi voie să plec. Te rog.

Mirosul de pastă de dinți a dispărut. L-a înlocuit un damf ce seamănă cu respirația unui bătrân. Părul e murdar. Măinile tremură. Așteaptă.

Nu e nevoie s-o fac, îmi spun eu. Știu că așa o să rămână veșnic. De-acum n-o să mai poată pună mâna niciodată pe copiii noștri.

Nu e nevoie să-l ucizi.

Știu.

M-am întors cu gândul să plec. Țeava revolverului e lăsată în jos, spre pământ, pământul o atrage iar eu m-am întors cu spatele, ca să plec.

Îmi amintesc un vis.

Îmi dau seama că n-a fost o minciună. Așa am crezut atunci când i l-am povestit, în noaptea când am încercat, dar n-a fost. N-a fost o minciună, ci un vis, ca toate celelalte.

Găurile din pieptul lui în timp ce-l transportă în mare grabă la Saigon. Pompa de absorbție. Perfuzorul care nu mai ajută la nimic. Găuri ceva mai mari decât cele produse de niște gloanțe de 9 milimetri.

Frumosul costum alb, acum murdar. Bărbatul îngenuncheat pe pământul din cortul lui, cerând ceva. Fragmente de craniu.

N-ai știut, Mary.

Niciodată nu știm.

Cine ne arată cel mai bine ce înseamnă să trăiești, locotenente, viața sau moartea? mi-ar spune Bach acum. *Visul despre un parc sau gloanțele care răpesc visul acela?*

Cine ne îngăduie să-l vedem cu adevărat pe Dumnezeu nostru: lumina sau întunericul unde lumina strălucește cel mai puternic?

Cine ne spune, locotenente, dacă merită să fim salvați: cei pe care-i salvăm sau cei pe care-i ucidem?

Mă uit la ochii aceia care ard și-mi aduc aminte de un băiat. Îmi amintesc că l-am văzut în toate acele lucruri pe care le-am văzut împreună în timp ce pluteam deasupra unui râu și, mai târziu, deasupra unui zid lung și negru.

Camera lui din casa părintească în Wisconsin, iarna. Lucrurile pe care le-a făcut acolo de unul singur. Lucrurile pe care le-a iubit. Curiozitatea din ochii lui. Femeia care l-a iubit și l-a lăsat să-și vadă de-ale lui — *fiindcă așa era bine*. Ordinea de care avea nevoie ca să fie fericit — *și asta era bine, nu-i așa?*

— Uităm, îi spun eu. Uităm de unde a început, colonele.

Simt ce a simțit femeia aia pentru el. *Simt* ce au simțit și alte femei mai târziu. *Simt*:

De fapt, nu e vina lui.

Preț de o clipă, sunt cuprinsă de sentimentele pe care ele le-au avut.

Așa că mă hotărâsc.

Opresc *arderea*.

Îi duc țeava pistolului la gură. Îi sfărâm țeasta.

Capitolul 51

Le-ar fi fost simplu să mă ucidă. Ar fi putut să-l ucidă pe șeful de echipaj. Ar fi putut să ne prindă pe unul sau doi dintre noi. Nu mai eram ceea ce devenisem la Dong Noi. Când l-am ucis, domnule maior, s-ar fi putut sfârși. Am fi putut să încetăm să mai fim ceea ce devenisem.

Bucannon ar fi înțeles. „Nu există talent care să nu devină activ

dintr-o necesitate psihologică a individului, ar spune el. Ai visat despre moarte fiindcă ai sperat să-i pui capăt, Mary. Amândoi am știut asta. Când ai ucis un om ca să-l salvezi, ar putea să se sfârșească, visele pot să înceteze, darul tău se poate întoarce în întunericul în care a stat ascuns un milion de ani — atât de inutil într-o lume civilizată, în timp de pace, în existența anostă a adolescenților din Long Beach, California, unde tații cred că fiicele lor sunt ori târfe, ori lesbiene dacă pleacă în război ca să se îngrijească de sănătatea altora. Ceea ce ai devenit s-ar putea să adoarmă din nou. Am dreptate?"

Ar fi putut să-mi facă o lobotomie frontală și să mă interneze într-un spital militar, așa cum a pățit în 1946 omul acela care avea dovada că Roosevelt a știut dinainte despre Pearl Harbor. Ar fi putut să transmită ordinul de a fi aruncată din elicopter pe drumul de întoarcere la Saigon, sau să-mi administreze o supradoză, sau să mă trimită într-o „misiune neagră" din care să nu mă mai întorc. Dar n-au făcut-o.

Și n-au făcut-o din pricina celor spuse de Steve, de șeful de echipaj, de căpitan și de alții din tabără. Ei au spus: „Dacă o ucideți pe ea, va trebui să ne omorâți și pe *noi*. Au spus: „N-o puteți arunca în închisoare. Nu puteți s-o ascundeți într-o încăpere și pe urmă să uitați unde-ați pus cheia. Nu puteți să-i faceți o operație pe creier. Dacă-i faceți oricare dintre lucrurile astea, o să apară articole în presă, o să vă aducem în fața justiției și scandalul o să fie mai mare decât cel legat de My Lai. Și asta v-o promitem cu toată seriozitatea."

Dat fiind că șaptezeci și cinci de talente au spus lucrul ăsta, agenția a ascultat.

Dar eu am spus: „Nu-i nici o problemă." Am spus că într-adevăr vroiam să plec, să reflectez la cele întâmplate, să mă odihnesc și să mă gândesc, și dacă tot aveau nevoie să se descotorosească de *cineva* pentru un timp, nu era nici o problemă.

I-am tot repetat asta lui Steve până când a spus: „Bine, Mary... cum vrei tu." Pe urmă le-a spus: „O puteți interna într-un *spital*, dar numai atâta timp cât vrea *ea* să stea acolo. Puteți face asta numai pentru că așa vrea *ea*, fiindcă a avut multe de îndurat și vrea să reflecteze la anumite lucruri. Dacă-i faceți vreun rău, dacă îngăduiți să i se facă vreun rău de către alții — cu medicamente sau instrumente de orice fel — noi vom *ști*, lucru pe care-l *știți* și voi. Și-atunci vă vom face mai mult rău decât v-ați imaginat vreodată că am putea să vă facem."

Și iată-mă aici de un an. În aripa asta mai sunt alte zece femei. Ne înțelegem de minune — suntem ca într-un club. Stăm mult de vorbă, firește. Vorbim despre ce-o să facem când o să ieșim de-aici și-o să ajungem iarăși în Marele PX.

Steve vine să mă vadă. Între timp s-a căsătorit... cu tipa din Merced. Au un copil, dar el cheltuiește banii ca să vină cu avionul până aici și zice că ea nu se supără. Zice că, de când s-a întors, lumea nu s-a mai colorat în albastru, poate doar de vreo două ori, foarte rapid, pe autostrăzile din centrul Californiei. Zice că nu și-a mai părăsit corpul ca să plutească... decât o singură dată, când a născut Kathy și copilul pornise greșit spre lumea de afară. *Acum slăbește în intensitate*, zice el. O spune râzând... iar eu îi admir genele frumoase și umerii ăia nemaipomeniți.

Nu, domnule maior. Nu-i adevărat. El a luat-o de nevastă într-o altă lume, una în care noi n-am făcut nici unul dintre lucrurile pe care le-am făcut.

Ceilalți mă vizitează și ei...ca să se asigure că n-am pățit nimic. Cei mai mulți au plecat de îndată ce au putut. Unii îmi trimit pachete. Îmi aduc diverse lucruri. Vorbim despre mizeria în care se zbate țara asta. Plănuim să ne revedem cu toții, imediat după ce ies de-aici. Nu știu dacă

se gândesc serios la asta. Nu știu dacă ar fi bine s-o facem. Îi spun lui Steve că acum ne-am întors în Marele PX, că nu mai avem *nevoie* de așa ceva — și chiar dacă am avea, Steve, cum am putea s-o regăsim? Bucannon a avut dreptate, îi spun. Talentele noastre dorm acum. N-ar trebui să ne revedem deloc.

El clatină din cap. Se uită la mine iar eu mă uit la el și amândoi știm că în noaptea aceea petrecută la Cam Ranh Bay ar fi trebuit să folosim cum se cuvenea camera.

— Nu știi niciodată, spune el zâmbind larg ...ah, genele alea, umerii aceia. Nu știi niciodată când îi vine bebelușului să se trezească.

Așa vorbește el acum, de când e tată.

Nu-i adevărat, domnule maior.

S-a căsătorit cu ea în altă lume. Știu că așa s-a întâmplat. O lume în care l-am ucis pe Bucannon cu o seringă, fiindcă n-a mai fost de față căpitanul, care murise în al doilea an de prizonierat la Ap Lao. Una în care n-am mai plecat deloc la Vientiane, nici n-am văzut luminile de pe bulevardul de acolo, n-am mai cumpărat ponei ca să umblăm pe lângă ei prin ploaie, și nici n-am văzut ochii copiilor care ne urmăreau prin găurile din pereții din trestie împletită.

În lumea *asta*, domnule maior, Steve mă așteaptă. Știu că mă așteaptă.

Vine să mă vadă. Stăm împreună ore în șir în camera mea.

Niciodată nu spunem: „Talentul nostru doarme, Mary.” Sau:

„Crezi c-o să se trezească vreodată, Steve?”

Nu spunem nimic, domnule maior.

Nu ne folosim deloc de cuvinte.

Capitolul 52

Informații colaterale, *HUMINT*, *Operațiunea Urangutan EVAL*
(*Aprobat pentru uzul în interiorul Agenției*)

Sergent-major Frederik Hogan, 905347850, Unitatea 8, Agenția pentru Securitate a Armatei, Banda 1, transcriere

În primul an după ce am plecat din Vietnam am lucrat ca pompier în Detroit. Lucrul de care mă întrebai n-a început să se întâmple înainte de asta. Într-o săptămână petrecută în Motor City am avut parte de mai multe evenimente decât într-un an întreg la Cam Ranh Bay. Mă trezeam cu două-trei minute înainte să se dea alarma. Probabil că nu pare o chestie așa de impresionantă, dar când ți se întâmplă de mai multe ori, începe să-ți atragă atenția. O mulțime de accidente se produc până să ajungi la locul incendiului, când ești pe jumătate adormit. Eu eram pregătit cu vreo două minute înainte să sune sirena și în felul ăsta mă feream de anumite accidente. N-am căzut de pe stâlpul de coborâre în garaj. N-am căzut nici de pe camion, cum mai pătesc unii. Niciodată n-a fost o alarmă falsă, adică n-aveam *sentimentul* acela decât dacă într-adevăr se produsese un incendiu. M-am înrolat din nou. Cred c-am mai spus o dată asta. N-am facut-o ca să mă întorc la război. Am facut-o ca să plec din Detroit și să ajung din nou la Cam Ranh Bay. Plajele alea, Marea Chinei de Sud incredibil de albastră... parcă nici nu-ți venea să crezi că ești într-un război.

Fruntaș Dennis McAvoy, 259547069, Batalionul 2, Regimentul 12 Cavalerie (aeropurtat), Banda 2, transcriere

După ce m-am întors din Vietnam, nu m-am dus la muncă. N-am făcut mai nimic. M-am întors în Taft, unde locuia maică-mea și unde am copilărit, și am impresia că tocmai asta nu trebuia să fac. Nu puteam să discut cu nimeni. Am încercat. Mă întâlneam cu niște prieteni mai vechi, începeam să vorbim și ei ziceau: „Câți inși ai omorât?” Eu mă apucam să le spun, iar ei se uitau pur și simplu în altă parte. Nici în cot nu-i dureau. Eu mă îmbătăm și mă duceam cu mașina acasă, ca să iau unul din pistoalele pe care le țineam acolo, iar maică-mea trebuia să mă oprească. Stătea în ușă și începea să plângă. Nu vroiam să-i fac una ca asta, dar eram tare supărat. M-am gândit mult să mă întorc în Vietnam, la cât de fericit am să fiu acolo, dar și asta părea o chestie cam aiurea.

N-am mai avut nici una dintre experiențele acelea despre care vreți să știți *după* ce am plecat din armată și nici după ce-am ajuns acasă. Nici nu m-am mai gândit la ele. Ele au făcut parte din război, iar acela era un capitol încheiat.

Într-o zi, stau acasă și mă uit la televizor. Aveam o slujbă la o creșă, dar nu mă duceam la lucru — toată ziua tăiam frunză la câini prin casă. E un episod din *Zona crepusculară* — știți, felul ăla de filme. Se petrece în al doilea război mondial sau în războiul din Coreea — nu-mi mai amintesc exact când — și e vorba despre un soldat care știe când urmează să moară prietenii lui. Maică-mea intră să ia ceva, așa cum face ea, și nici măcar nu se bagă de seamă că a rămas lângă canapea, că n-a mai ieșit din cameră. Eu sunt pilit — băusem vreo două beri — și habar n-am că ea a rămas acolo tot timpul.

Mă uit la ea și spun: „Bună.” Nu știu ce altceva aș putea să fac. O întreb dacă vrea să stea pe sofa, lângă mine. Sună jalnic, dar zău că nu știu ce-aș mai putea să fac. N-am mai vorbit de foarte multă vreme. Ea stă acolo și se uită la televizor.

Când filmul se termină, se așează pe canapea, lângă mine. Deodată începe să-mi spună despre taică-miu, cum în timpul celui de-al doilea război mondial i s-a întâmplat și lui la fel ca tipului de la televizor. Cum tatăl meu *știa* care erau locurile pe unde puteai să calci fără primejdii și uneori chiar și cine avea să moară. A fost Marele Roșu, știu. A fost Sicilia, Italia și Africa de Nord, iar el a încercat mereu să-i facă pe oameni să-l asculte, dar nimeni nu vroia, mi-a spus ea.

Plânge. Mă ridic și o îmbrățișez. Nu știu de ce plânge și nu știu nici de ce o îmbrățișez. Știu că n-am mai ținut-o în brațe de multă vreme. Tare-aș vrea să-i povestesc cum a fost în Vietnam, de ce experiențe am avut parte acolo, dar nu știu cum să fac. N-am fost un fiu prea bun, știu. Și asta aș vrea să-i spun.

Câteva săptămâni mai târziu stăm la masă în sufragerie, doar noi doi, iar eu mă hotărâsc: mă ridic în picioare și-i povestesc. Îi povestesc totul.

Locotenent Deborah Frey, 118303529, Corpul de infirmiere militare, Banda 4, transcriere

Când m-am întors „pe Pământ”, am plecat din armată dar am continuat să lucrez ca infirmieră. Altceva nu știam să fac. Am avut niște probleme și am mers un timp la un consilier, dar era clar că înțelegea și mai puțin decât mine cum stăteau lucrurile. Mi-aduc aminte că am încercat și cu un grup de veterani de câteva ori, dar nici ei nu știau ce să facă cu mine. [Râsete] Unii dintre ei erau bine intenționați, dar alții se supărau atât de tare încât veneau la tine și îți spuneau: „Este absolut exclus să înțelegi. Ești *femeie*.” Sau: „Habar n-ai ce simțim noi, duduie.”

Am fost de vreo două-trei ori și pe urmă nu m-am mai dus. Nu știam că mai erau și alte femei acolo care simțeau același lucru.

Am făcut cursul de pregătire pentru unitățile de tratament intensiv infantil — ceva ce mi-am dorit întotdeauna să fac. Făcusem puțină practică la orfelinatul acela de lângă Da Nang, dar în afară de asta n-am avut niciodată ocazia să lucrez într-adevăr cu copiii. Știam că nu vroiam să mai am de a face cu pacienții adulți. Știam lucrul ăsta.

Unul dintre primii mei pacienți a fost o fetiță foarte bolnavă, care urma să moară din pricina unui herpes. I se administrau tot felul de medicamente experimentale. Au pus-o la un ventilator Sechrist — ceea ce înseamnă presiuni foarte mari, debite foarte mari și, bineînțeles, oxigen. Îmi dădeam seama că ceea ce simțeam pentru fetița asta era ceva deosebit. Când au internat-o era foarte frumoasă, dar o dată cu evoluția bolii și-a pierdut toată frumusețea. Lucrul ăsta puteam să-l înțeleg. Totodată boala ei era foarte molipsitoare și nimeni nu prea avea chef să stea cu ea.

În ziua aia tocmai mă duceam la masă — la două etaje mai jos de salonul pentru tratamentul intensiv al copiilor — când am simțit cum trece efectiv prin mine un țipăt de copil. Totul se petrecea numai în mintea mea, dar vedeam care copil țipase — o vedeam pe fetiță foarte clar. Vedeam ventilatorul trecând la presiune maximă și rămânând acolo, fără să știe nimeni. Îi vedeam plămânii umflându-se ca un balon și pe urmă, tot ca un balon, explodând. Am fugit cât de repede am putut în salon, am spart ecranul izolator și am scos-o de la instalație. În clipa aceea, aparatul Sechrist a făcut exact ceea ce văzusem: a rămas blocat pe turație maximă și a declanșat alarma. Așa cum, se întâmplase în viziunea mea. În timp ce îi făceam respirație artificială cu aparatul manual, cineva a adus o instalație nouă. N-a mai primit aer de la mașina care-ar fi omorât-o. Asta vroiam să vă spun.

Mai târziu am spus la toată lumea că am auzit cum mașina scotea un zgomot ciudat și că de-aia am alergat așa. Dar nu ăsta a fost adevărul. Se întâmpla iarăși ca la Long Binh — fulgerele, viziunile. Știam că urma să se întâmple și aici.

Fetița aceea s-a vindecat și a plecat acasă, iar acum duce o viață normală. Mă gândesc adeseori la ea. Mă gândesc la ea ca la „copilul visului” — cel pe care am reușit să-l salvez datorită unui vis.

Scrisoare de înaintare, Charles S. Narda, doctor în medicină (colonel, USAR) către Biroul DDP

Pornind de la investigațiile desfășurate de această echipă în perioada martie — noiembrie a acestui an, Operațiunea Urangutan EVAL se pronunță împotriva continuării Operațiunii Urangutan. Numeroasele noastre argumente sunt detaliate în raportul anexat. Trebuie remarcat că nu intră în discuție scoaterea la concurs a postului de director, această recomandare fiind făcută în unanimitate de membrii echipei. Vă rugăm să ne înștiințați dacă mai sunt necesare și alte documente în sprijinul concluziilor noastre.

(cu stiloul)

Bill,

Majorii Carlyle și Streiber au făcut o treabă nemaipomenită cu interviurile. Ai grijă să audă de chestia asta și Innes.

C.N.

Epilog

Scrisoare din 12.02.1968, către domnul Le Duan, președintele Republicii Vietnam, Hanoi, prin bunăvoința domnului Michel Planchat, moderator la convorbirile pentru pace de la Paris

*Casa Albă,
Washington
12 februarie 1968*

*Distinsului Le Duan
Republica Democratică Vietnam
Hanoi*

*Dragă domnule Le Duan,
Am aflat cu plăcere de la domnul Hollander că în întrevederea de la Vinh ați purtat cu el niște discuții constructive în pregătirea întâlnirii sale cu reprezentanții dumneavoastră la Paris. Alături de întreaga lume, sperăm că orașul Hanoi și Delta Song Hong Ha se vor reface rapid în urma tragicei distrugerii a digului de lângă Dong Noi și a inundațiilor catastrofale care au urmat.*

*Din cele spuse de domnul Hollander și din scrisoarea dumneavoastră de pe 29 ianuarie înțeleg că principala preocupare pe care o aveți în legătură cu proiectul de tratat se referă la ajutorul economic în timpul și după perioada de reconstrucție. Dați-mi voie să vă asigur că așteptăm cu nerăbdare ca, de îndată ce se va ajunge la un acord asupra noului tratat, să începem discuții aprofundate privitoare la modul în care Statele Unite ar putea sprijini reconstrucția Nordului și, la fel de important, efortul general de reunificare al mândrei dumneavoastră țări. Cu stimă,
John F. Kennedy*

*Copie: Excelenței Sale Nguyen Van Thieu
Președinte al Republicii Vietnamul de Sud
Saigo*

